

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญญาเลขที่ RDG45S0011

สิงหาคม 2545 - มิถุนายน 2546

โดย

รัตนา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญญาเลขที่ RDG45S0011

สิงหาคม 2545 - มิถุนายน 2546

โดย

รัตนา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

บทคัดย่อ

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตั้งแต่ปี 2539 โดยมีความต่อเนื่องมาจากการทำงานของกลุ่มครู และคณะผู้สนับสนุนที่เริ่มต้นดำเนินงานในเชิงสังคมสงเคราะห์ (มอบทุนการศึกษา) และกิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาเยาวชนตั้งแต่ปี 2543

กระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มได้มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดไปด้วย ซึ่งได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาคีต่าง ๆ ในจังหวัด ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาและยกระดับความรู้ความสามารถให้กับกลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นการเสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสำนึกท้องถิ่น ได้บ่มเพาะแกนนำกลุ่มคนทำงานและสมาชิกด้วย

อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และเครือข่ายก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยม และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่าย

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น ในปี 2545 รัตนา ชูแสง ฝ่ายวิชาการของกลุ่มและคณะได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) ในการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยตั้งประเด็นการศึกษามุ่งเรียนการทำงานที่ผ่านมารูปแบบ และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา มีกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนทุนพิณพิทยาคม อ.พุนพิน โรงเรียนบ้านนาใหญ่ไทรงาม บ้านทับชัน และโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม กลุ่มเยาวชน อ.คีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา เน้นการจัดเวที มีการประชุมทีมวิจัย จัดเวทีถอดบทเรียน เวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชน เวทีเสวนาการศึกษา เวทีนำเสนอบทเรียน และสรุปงานวิจัย

ในการทำงานวิจัย กลุ่มได้บทเรียนการทำงาน มีความรู้ในด้านรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาชัดเจนขึ้น สามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมได้ดังนั้น

การเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เกิดขึ้นในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาของตนเองและกลุ่ม โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ ในแนวทางที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย มีฐานการตัดสินใจที่กลุ่มเอง สามารถส่งเสริม พัฒนาระดับความรู้ความสามารถของกลุ่มเยาวชนได้ โดยกระบวนการในช่วงแรก เน้นการจัดรูปแบบการเรียนรู้ แบบฝึกอบรม การซึมซับการเรียนรู้แบบอย่างระหว่างกัน การ Dialogue สนทนา ค้นหา วิเคราะห์ เพื่อสร้างกิจกรรมแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งมักเป็นปัญหาพื้นฐานของเยาวชนในกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ความเครียดในการเรียน การปรับตัว เป็นต้น

ต่อมา กลุ่มได้เรียนรู้ในรูปแบบชุมชนศึกษา โดยการใช้โอกาสที่ครูที่ปรึกษาที่นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อย ๆ การมีสายสัมพันธ์ที่ดี กับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมด้วยการเรียนรู้ในประเด็นปัญหาในหมู่บ้านของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม มีการสำรวจชุมชน สัมภาษณ์ และร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน นำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่ ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ด้วย

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในช่วงของการพัฒนากลุ่มเยาวชน เช่นกัน โดยทางกลุ่มได้มีการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความสนใจ การศึกษาดูงาน มีการศึกษาดูงานภายในและภายนอกจังหวัด จัดโครงการดูงานระยะสั้นและจัดโครงการศึกษากระบวนการทำงานระยะยาวโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนรับเยาวชนภายในกลุ่มเข้าร่วมโครงการ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่น การพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการ มีการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุ นิทรรศการ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ทั้งนี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการเรียนรู้ในด้านครอบครัว พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี เป็นชาวชนบท มีความเอื้ออาทร หลายครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน มีความเรียบง่าย ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ด้านการทำงาน กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ สมาชิกมีความตั้งใจ สนใจร่วมกัน บรรยายการเรียนรู้มีความสุข มีสายสัมพันธ์ที่ดีภายในและภายนอกกลุ่ม กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องในระยะ 10 ปี มีผลในการพัฒนา ขกระดับเยาวชน และกลุ่มเยาวชนได้จริง มีการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เสริมความคิดในระบบองค์กรรวมและสำนึกท้องถิ่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ แบบแผนการปฏิบัติของตนเอง เยาวชนส่วนที่จบการศึกษาแล้วไปทำงานในหน่วยราชการ เอกชน และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินชีวิตมีปกติสุข บางส่วนยังรวมกลุ่มกันทำงานส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มต่อไป พร้อมทั้งผลด้านการยอมรับของชุมชน สังคม ภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ตามลำดับ มีเงินทุนบริจาคสม่ำเสมอ กลุ่มยังดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ งานทุนการศึกษาที่ทำมาตั้งแต่ต้น (มีทุนการศึกษาสำหรับเด็กๆ ปีละประมาณ 100 ทุน) มีผู้ร่วมงานเชิงอาสาในงานแต่ละด้าน

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงกับเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกันสร้างการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กและเยาวชน มีกรอบแนวคิด สอดคล้องกัน แต่มีขั้นตอนพัฒนาการต่างกันตามศักยภาพ สภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มที่โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม

กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ มีกระบวนการเรียนรู้ตามประเด็นสนใจของเด็ก มีผู้สนับสนุน กลุ่มแกนนำและสมาชิกที่ปฏิบัติการเรียนรู้ได้ สามารถจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา ขระดับการเรียนรู้ได้อีก โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่อไป มีการสรุปความรู้ บทเรียน วิเคราะห์และพัฒนากิจกรรมให้ตอบสนองต่อปัญหายิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลของตนเอง กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการปฏิบัติแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้จากฐานการปฏิบัติจริง โดยใช้แนวทาง บทเรียนของพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในการเคลื่อนไหว สร้างการเรียนรู้

นอกจากนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพื่อนเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ที่เติบโตมาจากพัฒนาการส่งเสริมของกลุ่มองค์กรในจังหวัด มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่าย ในเวทีการเรียนรู้ ได้ร่วมงานกันในบางระดับ ในเชิงหนุนช่วยกัน มีการสร้างความรู้จากฐานของกลุ่มเองได้เช่นกัน เช่น กลุ่มเยาวชนอ่าวท่าชนะ กลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค กลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรรและป่า อำเภอนม กลุ่มเพื่อนสัมพันธ์ (กลุ่มเพื่อนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี) กลุ่มน้องโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ เครือข่ายนักสืบสายน้ำ โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม

การหนุนเสริมการเรียนรู้ ควรมีกัลยาณมิตรการเรียนรู้ ภายในและนอกกลุ่ม ทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากวิถีชีวิตและสังคมใกล้ตัว มีการสนับสนุนความรู้ที่จำเป็นในการเคลื่อนไหวงาน มีข้อมูลที่เข้าใจได้ระหว่างกลุ่มเยาวชน มีเวทีพัฒนาการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนการเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ

นอกจากนี้กระบวนการทำงาน ทีมงานได้เรียนรู้ ดังนี้

1. ได้ความรู้ในการเก็บ วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล
2. เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการประชุมถอดบทเรียนมากขึ้น พร้อมด้วยบทเรียนในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาสำคัญคือ ศิลปะในการนำพากระบวนการประชุมไปสู่เป้าหมาย
3. มีความรู้ในการจัดเสวนา การนำเสนอ (พร้อมด้วยการแก้ไขปัญหาเช่นกัน)
4. ได้พบว่าในกระบวนการทำงานเยาวชน นอกจากมีส่วนของงานวิจัย (research) แล้วมีงานในส่วนการพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) ค่อนข้างมาก
5. การทำงานไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนดไว้ ด้วยเงื่อนไข ปัจจัยหลายด้าน เช่น ทีมงานต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ในช่วงการทำงานค่อนข้างมาก ในทีมงานมีทีมย่อยในพื้นที่ซึ่งมีความเข้าใจทักษะต่างกัน และกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์มีภารกิจในหลายด้าน
6. วิธีการทำความเข้าใจหลักการ วิธีการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มเยาวชน คือ การทำความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติจริง

กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม / เครือข่ายเยาวชน ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ได้พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้จากความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานวิจัย
2. โอกาสในการร่วมงาน มีส่วนในการเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายใน/นอกกลุ่มเยาวชน
3. กลุ่มเยาวชนมีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม การสร้างการเรียนรู้มากขึ้น
4. การจัดเวทีต่าง ๆ ช่วยให้นุคคลภายนอกรู้จักกลุ่มเยาวชนมากขึ้น เป็นช่องทางในการแสวงหาความร่วมมือ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้
5. คณะทำงานได้พบรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองชัดเจน จนสามารถนำไปกำหนดแนวทางการทำงานส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีในระยะต่อไปได้

ปัญหา / อุปสรรค/แนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน

1. ปัญหาด้านเวลา ควรมีการแก้ไข ในด้านความสามารถในการทำงานของกลุ่ม / เครือข่ายเอง พร้อมด้วยการมีระบบที่ยืดหยุ่นของทางสำนักงาน
2. ทักษะการนำกระบวนการประชุม แก้ไขโดยการฝึกปฏิบัติจริงต่อไป พร้อมด้วยการสรุปความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
3. งานในพื้นที่ มีอยู่ 3 ส่วน คืองานวิจัย (research) งานพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) ควรปรับให้เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

คำนำ

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้มาแล้วช่วงหนึ่ง ได้พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเยาวชนคือการปฏิบัติแก้ไขปัญหาของเยาวชน กลุ่ม และชุมชน โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแนวทางที่ดีกระบวนการความร่วมมือกันหลายฝ่าย และมีการตัดสินใจที่กลุ่มเยาวชน

การค้นพบดังกล่าว มีปัจจัยที่สำคัญ คือความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนเยาวชนและครู ซึ่งเกิดจากการคบหากันจริงจังและต่อเนื่อง (ฟังกันยามเป็นเห็นกันยามตาย ให้อภัยกันทุกข์) การทำงานอย่างมีระบบ มีความสุข รู้ซึ่งถึงศักยภาพของตนเอง และสิ่งรอบข้าง

การเรียนรู้แบบนี้ คือการศึกษาในการพัฒนาชีวิตไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามคำกล่าวของท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง พร้อมด้วยผู้อาวุโสที่ห่วงใยสังคมและเยาวชน เช่น อาจารย์ประเวศ วะสี กล่าวถึงการเรียนรู้ในวิถีการปฏิบัติจริงในชีวิตและสังคม อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อการแก้ทุกข์ เป็นต้น

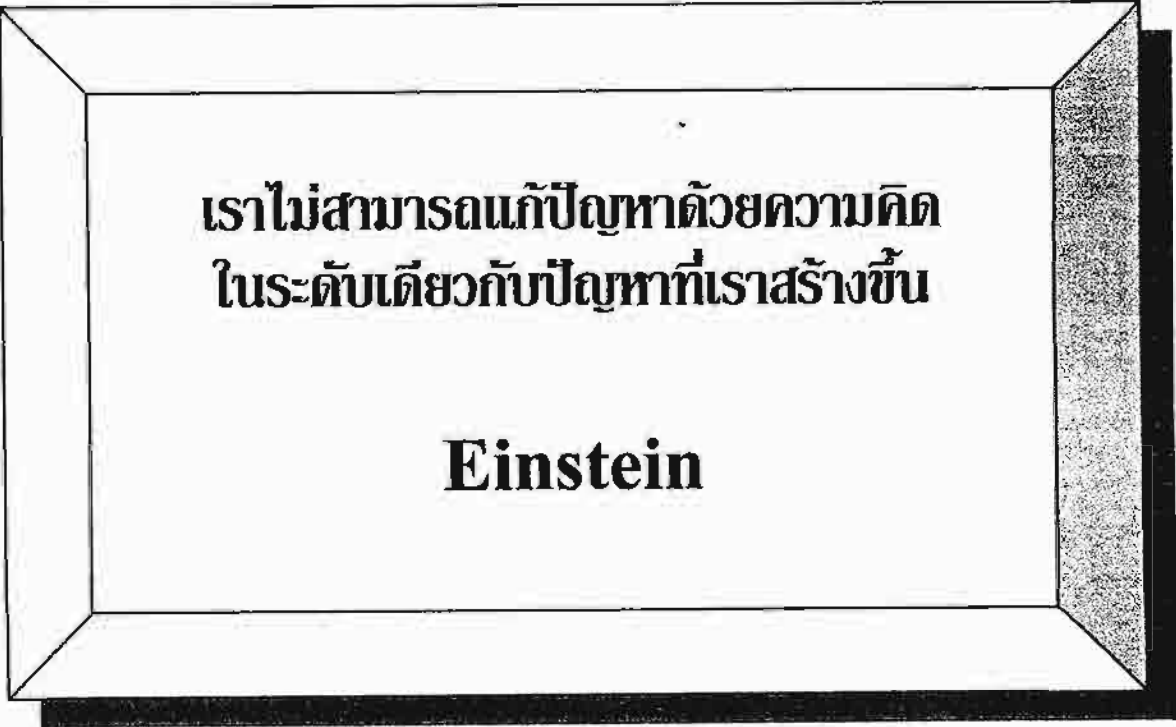
ผลึกเชิงปัญญาแบบนี้เกิดขึ้นพร้อมกับขบวนการสร้างความรู้ในระดับชุมชน และกลุ่มเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์อันน่าสนใจอย่างยิ่งของสังคมไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) และสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กรุณาสับสนุนการดำเนินงานวิจัยพร้อมด้วยการพัฒนาของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าอย่างสูงแก่เด็กและสังคม

พร้อมกันนี้ มีกัลยาณมิตรที่ร่วมสร้างสรรค์งานอันมีค่านี้จำนวนมาก (ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีรายละเอียดในเอกสารการวิจัย) อาทิเช่น มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ประชาคมจังหวัด โครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้ โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการพัฒนาชุมชนป็นสุขที่ภาคใต้ (ดับบ้านดับเมือง เรียนรู้อยู่ที่ป่าภาคใต้) กลุ่มพลเมืองเด็กสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สหทัยมูลนิธิ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ

อนึ่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้ ยังต้องมีส่วนพัฒนาต่อไป โดยการสรุปความรู้จากการปฏิบัติพัฒนากลุ่ม และเครือข่ายเยาวชน ในระยะต่อไปอีก เพื่อการนำเสนอรูปแบบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการศึกษาในการพัฒนาชีวิต เพื่อการพัฒนาชีวิตของเด็ก ๆ

ขอขอบคุณคุณครู คณะผู้อาวุโส ที่กรุณามาตลอด คืออาจารย์ชัยวัฒน์ อธิระพันธ์ อาจารย์สมเจตนา มณีโมโนย คุณหมอบัญชา พงษ์พานิช อาจารย์สุรพล นาควานิช คุณลำยอง เตียสกุล อาจารย์อารมณ์ ราษฎร์เจริญ คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ อาจารย์ประชา จันทร์ภักดี และคณะ อาจารย์ชัยรัตน์ อาจารย์นิศยา กันตะวงศ์ พร้อมด้วยท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

เราไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยความคิด
ในระดับเดียวกับปัญหาที่เราสร้างขึ้น

Einstein

ส่วนที่ 1

สรุปโครงการโดยย่อ

1.ความเป็นมา	1
2.วัตถุประสงค์	1
3.คำถามการวิจัย	2
4.พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา	2
5.วิธีการศึกษา	2
6.ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
7.รายชื่อคณะทำงานในโครงการ	3
8.ที่ปรึกษาโครงการ	4
9.งบประมาณโครงการ	4

ส่วนที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	5-15
-----------------------------	------

ส่วนที่ 3

กระบวนการศึกษาตามโครงการ

1.การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	16
- การดำเนินงานของ Node จังหวัด	
- การประชุมทีมงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	
2.การจัดประชุมในพื้นที่ / การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการกลุ่ม	17
3.การประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	18
4.การจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์	18
5.การจัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่	19
6.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานช่วง 3 เดือน	20
7.จัดเวทีเสวนาการศึกษา	21
8.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน	22

ส่วนที่ 4

ผลที่เกิดจากการดำเนินงานพร้อมด้วยการวิเคราะห์บทเรียนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1

- การประชุมคณะทำงานวิจัยด้านเยาวชน 23-28
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมประชุมคณะทำงานงานวิจัยด้านเยาวชน 29-30

กิจกรรมที่ 2

- การจัดประชุมในพื้นที่ / การเคลื่อนไหว พัฒนาระบบการกลุ่ม 31-57

กิจกรรมที่ 3

- การฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 58-64
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมการฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 65-66

กิจกรรมที่ 4

- การถอดบทเรียนกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ 67-110
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมถอดบทเรียน 110-120

กิจกรรมที่ 5

- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง 121-133
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 134-137
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม 138-150
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 150-153
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ 154-167
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 167-169
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มเยาวชนและองค์กรในอำเภอคีรีรัฐนิคม 170-186
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 186-188

กิจกรรมที่ 6

- เวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด 189-220
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 221-223

กิจกรรมที่ 7

- เวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ 224-259
- บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรม 259-260

ส่วนที่ 5

การวิเคราะห์ผลเบื้องต้น

- ลานสนสัมพันธ์...การเริ่มต้น	261-270
- สรุปการดำเนินงานช่วงปี 2534 - 2539	271-276
- ศาสนาอยุธยาสร้างสรรค์	277-278
- สร้างการศึกษาใหม่ด้วยปัญญาและความรัก	279
- รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	280-286
- บทสรุปรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์	287-289
- สานห่วงใย...สัมพันธ์	290-294
- ผลที่เกิดขึ้นเชิงสังคม (ผลในระดับนโยบาย)	294-296
- การศึกษาครั้งสำคัญ	296-298
- สิ่งที่เกิดขึ้นพบในการประชุมถอดบทเรียนระดับพื้นที่	299
โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง	299-301
โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม	302-303
โรงเรียนบ้านนาใหญ่	304
กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม	305
- พลังปัญญา สร้างการศึกษาใหม่	307-313

ส่วนที่ 6

บทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย

- บทเรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย	314
- กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม / เครือข่ายเยาวชน	315
- ปัญหา / อุปสรรค / แนวทางแก้ไข	316
- ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการทำงานวิจัยระยะที่ 1	317

ส่วนที่ 7

ภาคผนวก

- สรุปพื้นที่ศึกษางานวิจัย
- รายงานกิจกรรมของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา
- บทความเพื่อการเผยแพร่เรื่อง
 - ทุกข์การศึกษา...ของชาวสุราษฎร์
 - ชุมชนสร้างสรรค์ สร้างการศึกษาใหม่
- แผนที่เครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเพื่อนเยาวชนสุราษฎร์ธานี
- รูปภาพการจัดเวทีถอดบทเรียนแต่ละพื้นที่

รายงานการวิจัย

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 1. สรุปโครงการวิจัยโดยย่อ

1. ความป็นมา

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมในด้านการพัฒนาสังคม การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 6 ปีแล้ว ที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ดำเนินงานมา กระบวนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดไปด้วย ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาคีต่างๆในจังหวัด ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาและยกระดับความรู้ความสามารถให้กับกลุ่มเยาวชน รวมทั้งเป็นการเสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสำนักท้องถิ่น และยังเป็นการบ่มเพาะแกนนำกลุ่ม คนทำงานและสมาชิกไปด้วยในตัว แต่อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษาแบบแยกส่วน ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบทุนนิยม และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตัวเยาวชนและกลุ่มเครือข่ายเอง ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนยังไม่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ดีและหลากหลายพอ อีกทั้งการทำงานที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนเองก็ยังขาดการวางแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรให้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเยาวชนได้มีการสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นการทบทวนทิศทางและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนร่วมกันและเพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย
2. เพื่อศึกษารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายในปัจจุบัน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. คำถามวิจัย

1. การทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่ายเป็นอย่างไร อะไรคือจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสที่สำคัญต่อการพัฒนางานช่วงต่อไป
2. รูปแบบ / แนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้อื่นๆ เป็นอย่างไร
3. จะพัฒนารูปแบบ / แนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

1. กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ไทรงาม บ้านทับชัน อำเภอพุนพิน และโรงเรียนบ้านนาพิทยาคม อำเภอบ้านนาเค็ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ตำบลคลองน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. กลุ่มการเรียนรู้เยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. วิธีการศึกษา

1. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. จัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
3. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
4. จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่
5. จัดเวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์
6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
7. จัดเวทีสรุปบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
8. จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ช่วงเดือนที่ 1-3

1. ทีมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น รวมทั้งได้พัฒนาทักษะในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
2. ได้บทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้แก่ การก่อตั้ง กระบวนการกลไกในการทำงาน กิจกรรมที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้น จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนาต่อไป
3. ได้บทเรียนการทำงานและรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนใน 4 พื้นที่

ช่วงเดือนที่ 4-6

1. ได้แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงเรียน และคณะทำงาน
2. ได้แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบทเรียนด้านการศึกษาของภาคประชาชนและเยาวชนจากผู้มีประสบการณ์
3. ได้เป้าหมายการทำงานช่วงต่อไปที่ชัดเจนร่วมกัน และได้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย

7. รายชื่อผู้ทำงานในโครงการ

1.	นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการ
2.	นางสาวภัตรา	รู้พันธ์	นักวิจัยร่วม
3.	นางสาวกนกภรณ์	สุพัศตราภรณ์	นักวิจัยร่วม
4.	นางมารศรี	สกุลพงษ์	นักวิจัยร่วม
5.	นางสาววาสนา	รามรงค์	นักวิจัยร่วม
6.	นางสาวอุษณีย์	กาญจนรุจิ	นักวิจัยร่วม
7.	นางสาวปฐิพร	ประวิช	นักวิจัยร่วม
8.	นายอมรินทร์	พลถือ	นักวิจัยร่วม
9.	นางสาวพรพิมล	ลาทัพ	นักวิจัยร่วม
10.	นางขจรศรี	ไธ้เต็กัม	นักวิจัยร่วม
11.	นางสาววาสนา	พิกุลทอง	นักวิจัยร่วม
12.	นางศรัณษา	ถาวรระ	นักวิจัยร่วม

13.	นายพินิต	แสงแก้ว	นักวิจัยร่วม
14.	นางชูลี	เทียมประทีป	นักวิจัยร่วม
15.	นายศกรินทร์	ทิพย์พินิจ	นักวิจัยร่วม
16.	นายนิวัตร	ไธ้เต็กม	นักวิจัยร่วม

8. ที่ปรึกษาโครงการ

1. ศศ.สอรัฐ มากบุญ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
2. นายวิรัตน์ สารคง ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. นายสุกิจ ศิริภัทร ผู้ประสานงานโครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง
4. นายพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ นักวิชาการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี

9. งบประมาณของโครงการและการจ่ายเงิน

งบประมาณรวม ในวงเงิน 175,100 บาท (หนึ่งแสนเจ็ดหมื่นห้าพันหนึ่งร้อยบาท)
 แยกเป็นหมวดได้ดังนี้

ค่าตอบแทน	50,400	บาท
ค่าใช้สอย	120,700	บาท
ค่าวัสดุ	4,000	บาท
รวมทั้งสิ้น	175,100	บาท

แบ่งจ่ายเงิน ทั้งหมด 3 งวด

- งวดที่ 1 จำนวน 91,500 บาท
 (เก้าหมื่นหนึ่งพันห้าร้อยบาท)
 จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากวันลงนามในสัญญา
- งวดที่ 2 จำนวนไม่เกิน 74,600 บาท
 (เจ็ดหมื่นสี่พันหกร้อยบาท)
 จ่ายภายใน 30 วัน หลังจากผู้ให้ทุนเห็นชอบกับรายงานการเงิน
 และรายงานความก้าวหน้า ฉบับที่ 1 (จำนวน 3 เล่ม)
- งวดที่ 3 จำนวนไม่เกิน 9,000 บาท
 (เก้าพันบาท)

เป็นค่าตอบแทนนักวิจัย สำหรับช่วง 1.5 เดือนสุดท้ายของโครงการ จ่ายเมื่อ
 ผู้ให้ทุนเห็นชอบกับรายงานฉบับสุดท้าย (จำนวน 5 เล่ม) และรายงานการเงินฉบับสุดท้ายแล้ว

ส่วนที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้ของเยาวชน โดยการจัดการของกลุ่มเยาวชน ภายใต้การสนับสนุนของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาชีวิตของเยาวชนเอง และครอบครัว พร้อมด้วยการแก้ไขปัญหากลุ่ม และชุมชน โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้จากฐานการปฏิบัติ นำไปสู่ การสร้างความรู้ และปัญญาได้นั้น มีการกล่าวถึงโดยผู้ใหญ่ผู้มีปัญญามาโดยตลอด

โจอัน กันตุง นักสันติวิธีที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวถึงขนาดของหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่ง มีการอ้างถึงในหนังสือปาจารย์สาร ฉบับเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2542 ว่า "นี่เป็นเสียงเรียกร้องต่อ มหาวิทยาลัยยักษ์ใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักศึกษา 10,000 คน หรือกระทั่ง 100,000 คน สถาบัน เหล่านี้เหมือนกับโคโนเสาร์ มีขนาดใหญ่ และมีหัวใจน้อยยิ่งกว่า แทนที่เราจะสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้สัก 1,000 แห่ง ในแต่ละเทศบาล หรือสร้างศูนย์ที่คนสักร้อยคนจะเรียนรู้ร่วมกัน ได้ หลายๆแห่ง เรากลับไปสร้างมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ที่มีนักศึกษา 100,000 คน และมักจะถูกตัว อยู่ตามเมืองหลวง "

อาจารย์ประเวศ วะสี เสนอว่า "มนุษย์ควรเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริง จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็อยู่ในความเปลี่ยนแปลงนั้น เรียนรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้น ให้รู้พอ รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้การจกระบบชีวิต และสังคม ให้อยู่ในดุลยภาพในสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ใน สถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบ ทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทาง จิตวิญญาณด้วย" (ประเวศ วะสี : ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ,2543.)

"ใน 10 กว่าปีที่ผ่านมาเราถือว่า ความรู้อยู่ในตำรา ฟังดูก็ไม่เห็นแปลก เพราะเราถือ เซ็นนั้นมาจนเคยชิน"

การเรียนรู้ก็คือ "การเรียนรู้หนังสือ"หรือ "ท่องหนังสือ" แต่ถ้าค่อยๆสืบสาวราวเรื่องจะ เห็นว่าเรื่องนี้ฉกรรจ์มาก

ถ้าถามต่อไปว่าใครเขียนหนังสือ คำตอบก็คือคนกรุงเทพฯ คนกรุงเทพฯเอามาจากไหน เอามาจากฝรั่ง กลายเป็นว่าฝรั่งเป็นต้นธารของความรู้และคุณค่า ดังที่กล่าวมาในตอนก่อน เกิด ความครอบงำทางปัญญาและสูญเสียความมั่นใจแห่งชาติ ทำให้ชีวิตกับการศึกษาแยกจากกัน ว่า ชีวิตก็อย่างหนึ่งการศึกษาก็อย่างหนึ่ง เพราะการศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

การศึกษาแบบนี้ใน 100 กว่าปีที่ผ่านมา ได้สร้างคนไทยที่ไม่รู้จักแผ่นดินไทย ก่อความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

เมื่อเอาตำราหรือคัมภีร์เป็นตัวตั้ง - ก็เหมือนมีพราหมณ์บางคนเท่านั้นที่ท่องคัมภีร์ได้และมีเกียรติ คนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ปฏิบัติในวิถีชีวิตไม่มีเกียรติ

ทางแห่งเกียรติจึงคับแคบและไม่จริง ก่อให้เกิดความทุกข์แก่คนทั้งแผ่นดินในการตะเกียกตะกายเข้าศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย "ที่ติๆ"

ถ้าเข้าไม่ได้ก็เหมือนคนรอกหมกไหม้ ที่เข้าได้ก็ไปท่องหนังสือ แต่ไม่มีปัญญาที่จะเข้าใจชีวิตและแผ่นดินของตนเอง

ระบบการศึกษา อย่างที่มีอยู่ทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมพื้นฐาน

ศีลธรรมพื้นฐาน คือ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะของคนเล็กคนน้อย คนยากคนจน

ในสถาบันการศึกษาจะสร้างความรู้สึกลดละเวลาว่า "สถาบันมีเกียรติ ชาวบ้านไม่มีเกียรติ" คนขายกล้วยเคี้ยว คนขายของชำ ช่างผสมปูน จะมีเกียรติได้อย่างไร

ศักดิ์ศรีความเป็นคนมีความสำคัญยิ่ง ถึงจนแต่มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าของความเป็นคนก็มีความสุขได้

ถ้าถือว่าความรู้ในการปฏิบัติและอยู่ในผู้ปฏิบัติ การณ์ต่างๆจะกลับตาลปัตร เหมือนหงายของที่คว่ำ

ในทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่าชีวิตกับการศึกษาอยู่แต่เดียวกัน นั่นคือชีวิตคือการศึกษาศึกษาคือชีวิต หรือการเรียนรู้ในวิถีชีวิต หรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติและจากผู้ปฏิบัติ มนุษย์เรียนรู้ที่จะยืน เดิน ทำมาหากิน อยู่ร่วมกัน ฯลฯ จากการปฏิบัติ

(ประเวศ วะสี : ยุทธศาสตร์ทางปัญญา เพื่ออนาคตของประเทศไทย :มูลนิธิสื่อสร้างสรรค์, 2546.)

อาจารย์เสน่ห์ จามริก เสนอว่า"แนวทางการพัฒนาการศึกษาควรยึดถือคุณค่าของมนุษย์เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ถือเอาตลาดจ้างงาน หรือการเติบโตของภาคเศรษฐกิจหนึ่งใดเป็นที่ตั้ง" และ "การศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงเวทีที่คนทั้งหลายต่างขึ้นมาประลองกำลังเอาแพ้เอาชนะกัน หากจะทำหน้าที่เป็นบริการออกไปสู่ประชาชน กล่าวคือไม่ใช่ประชาชนเข้ามาสู่การศึกษา และถูกกำหนดให้ต้องเรียนรู้แบบเดียวกันตามที่ตลาดจ้างงานต้องการ หากแต่หมายถึงการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างสอดคล้องกับพื้นฐาน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งย่อมมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพแวดล้อม" (เสน่ห์ จามริก "แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย บทวิเคราะห์เบื้องต้น" มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา พ.ศ.2533 หน้า 63-64)

ท่านพุทธทาส ภิกขุ ได้กล่าวถึงการศึกษาไว้มาก พร้อมด้วยการเผยแพร่ไปภายในและนอกประเทศ โดยรวมแล้ว ท่านยึดถือแนวพุทธศาสนาที่เน้นการศึกษาเพื่อการแก้ทุกข์ในกระบวนการปัญญา เช่น "เราจะต้องศึกษาถูกต้อง คือเข้าไปข้างใน อย่าดูออกไปข้างนอก รู้เข้าไปข้างในด้วยตนเอง ก็เห็นตนเอง รู้จักตนเอง แล้วจัดการกับตนเองอย่างถูกต้อง ซื่อนั้นแหละมันจะเป็นการพัฒนาจิตใจและเป็นการกำจัดสัญชาตญาณอย่างสัตว์ออกไป และก็มีภาวัญญาอย่างมนุษย์เกิดขึ้นมาแทน นี่ประโยชน์สูงสุดของการศึกษาสูงสุดอย่างนี้" (อมตพจนานุกรมพุทธศาสนิก วรรณกรรมทางการศึกษา รวบรวมโดยไพโรจน์ อยู่ฉะนิลพร สำนักพิมพ์สร้อยทอง หน้า 153)

การศึกษากายในอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่การจับเอาสิ่งที่พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ตนเองขึ้นมาเป็นออบเจกต์ของการเพ่งหาความจริงหรือศึกษาเอาโลกเป็นบทเรียนรวม หอบขึ้นเรียนทีละเรื่องเรื่อยไป เพลินดีและฝึกสมองอย่างวิเศษ ผลที่ได้ก็ตรงกับในคำรา แต่ซึมซาบ และเป็นประโยชน์แก่ตัวเราอย่างทันกาลมากกว่ากัน (บางตอนของจดหมายที่ท่านเขียนถึงสามเณร กรุณา กุศลาสัย)

นพ.เกษม วัฒนชัย ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ในแบบซึมซับไว้น่าสนใจ ในบทสัมภาษณ์พิเศษ แก่หนังสือ ชีวิตฉบับที่ 94 เดือนกันยายน 2545 มีความตอนหนึ่งดังนี้ "ผมได้อิทธิพลจากคำสอนของพ่อกับแม่มาก ผมเกิดในครอบครัวที่ยากจนมาก อยู่บ้านนอกมาตั้งแต่เด็กแต่เรามีความสุขมาก สิ่งที่พ่อสอนมาตั้งแต่เด็กคือความซื่อสัตย์สุจริต พ่อชอบมอดมากกว่ายอมเสียจุดยืนพ่อชอบออกจากงานมากกว่าไปร่วมมือกับคนโกงซึ่งพ่อเคยพิสูจน์มาแล้ว และท่านก็มีความสุขมาก ทุกคนก็เคารพท่าน ส่วนแม่สอนเรื่องความรัก โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน เราต้องดีกับเขา ต้องเอื้อเฟื้อกัน แม่มีความหวังดีกับทุกคน ซึ่งผมก็ซึมซับมาจนถึงทุกวันนี้ พ่อกับแม่บอกว่าไม่ต้องการสิ่งใดจากลูก เพียงแต่ขอให้ลูกเป็นคนดีก็พอ ซึ่งเป็นเรื่องเตือนใจผมอยู่ตลอดเวลาว่าจะต้องทำแต่สิ่งดีๆ ผมจึงได้ข้อสรุปว่า แท้จริงแล้วคำสอนในครอบครัวนั้นสำคัญ เรามีคำสอนของศาสนา เรียกว่าศีลธรรม มีคำสอนสำหรับคนทั่วไป เรียกว่าจริยธรรม แต่อีกสิ่งคือคำสอนในครอบครัว

ผมว่าทุกคนมีปู่ย่าตายาย ซึ่งเคยทำอะไรที่ประทับใจเป็นสิ่งดีๆมากมายให้เราเห็นมาจนโต และยึดหลักมาตลอด ซึ่งมองให้ดีมันคือปรัชญา คืออุดมการณ์ในชีวิตเรานั้นละ อย่างน้อยปรัชญาชีวิตของผมคืออิทธิพลคำสอนของพ่อแม่ที่สั่งสมมาจนตกผลึกเป็นความคิด จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายสำหรับเด็กที่ครอบครัวแตกสลาย"

สำหรับในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบทเรียนของวิธีการศึกษาในการปฏิบัติ การพัฒนาชีวิต โดยอุงสมพร แซ่ไคว่ ซึ่งครูนิวัตร ไช้เค็กิม ได้ประมวลไว้ และได้เผยแพร่ในวารสารสะพานสายรุ้ง ของมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ฉบับที่ 63 เดือนมกราคม-เมษายน 2543 มีเนื้อหาบางตอนดังนี้ " ครอบครัวของอุงสมพรประกอบอาชีพค้าขายในช่วงแรก ต่อมาเปลี่ยนมาทำอาชีพ

การเกษตร ทำสวน ปลูกผัก คุณพ่อของคุณเป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ มีแซ่เดียวกับท่านพุทธทาส คือแซ่ไค้ว ซึ่งเป็นแซ่ของคนจีนจากมณฑลสzechuan คุณแม่เป็นคนไทยแท้ ชาวสุพรรณบุรี ทั้งสองท่านมีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ เป็นตัวอย่างที่ดีของคุณๆ โดยเฉพาะคุณพ่อ มีความสนใจในทางสังคม คุณสมพรเล่าว่าที่บ้านจะมีหนังสือมาก คุณได้ฝึกหัดอุปนิสัยในการอ่านมาตั้งแต่เล็กๆ โดยจะอ่านหนังสือทุกประเภท เช่น พล นิกร กิมหงวน สามก๊ก พระอภัยมณี ฯลฯ

คุณสมพร เรียนหนังสือที่โรงเรียนประถมศึกษาใกล้บ้าน โรงเรียนมีระบบการสอนแบบครูประจำชั้น สอนทุกรายวิชา เมื่อสิ้นปี นักเรียนชั้น ป. 4 จะต้องไปสอบไล่ที่โรงเรียนในตัวเมือง เพื่อทดสอบความสามารถทางวิชาการ ซึ่งจะมีเด็กสอบตกซ้ำชั้นปีละหลายคน (คุณสมพรสอบผ่าน) เมื่อจบชั้น ป.4 คุณสมพรไม่มีโอกาสเรียนต่อ เนื่องจากครอบครัวมีฐานะไม่ดี และการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่สะดวก

คุณสมพรเล่าเรื่องราวชีวิตในช่วงนี้ว่าใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานกับครอบครัว งานหลักๆคือการทำสวนผัก ซึ่งเป็นงานที่ต้องมีความละเอียด การเอาใจใส่มาก ในช่วงนั้นในห้องถิ่นชนบทสุราษฎร์ธานี จะมีครอบครัวชาวจีนมาประกอบอาชีพทำสวนผักค่อนข้างมาก เนื่องจากคนไทยในถิ่นเดิมๆ ไม่มีความถนัดในการปลูกผัก ที่เรียกกันว่า "ผักจีน" ครอบครัวคุณสมพรประกอบอาชีพปลูกผักและทำสวนมะพร้าว ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้มั่นคง

ในยามว่างๆ คุณสมพรกับเพื่อนพ้อง จะเที่ยวเล่นในสวนกุหลาบในละแวกบ้านแบบเด็กๆ ในชนบทในตอนนั้น คุณเล่าให้ฟังว่าเพื่อนๆส่วนใหญ่จะชิงไหวชิงพริบเห็นแก่ตัวกันแบบเด็กๆแต่มีเพื่อนคนหนึ่งขี้น้อยๆชื่อๆ มีลักษณะขำก๊าก ขำพิจารณา ซึ่งต่อมาเพื่อนคนนี้ ได้เป็นเพื่อนที่สนิทกันมากที่สุด คือ ดร.วิระ บำรุงรักษ์ อดีตผู้ตรวจการกระทรวงศึกษาธิการ

วิถีเกษตรกร คือหลักสูตรการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นองค์รวม คุณสมพรมีโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติและการพิจารณาอยู่เสมอ มีการใคร่ครวญเรื่องการทำงาน การดำเนินชีวิต ในช่วงวัยต่างๆ โอกาสที่ดีที่คุณสมพรเห็นว่ามีคุณค่ามากคือการได้พิจารณาเรื่องราวต่างๆกับกัลยาณมิตร คุณสมพรโชคดีที่มีที่ปรึกษาที่ใกล้ชิดที่สุดคือครอบครัว มีกัลยาณมิตรในวัยเดียวกันหลายท่าน โดยเฉพาะที่บ้านเป็นสถานที่พบปะสนทนาของคนหลายกลุ่มหลายวัย มีกลุ่มที่สนใจทางสังคม สนใจเรื่องชีวิต เรื่องศาสนา"

"ที่นี่ คุณสมพรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสอนลูก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ถูกพันธุนาการในระบบกระบวนการสอนแบบเก่าที่มองลูกเป็นเครื่องมือการผลิตชิ้นหนึ่ง มีการสอนให้กลัว การเสริมแรง การลงโทษ คุณสมพรเล่าให้เด็กๆฟังว่าเจ้าของลิงบางคนจะลงโทษลิงรุนแรงจนถึงตาย"

"ในการฝึกฝน (แบบกระบวนการเก่า) มีองค์ความรู้เกี่ยวกับคำคุณศัพท์ถึง ๑๐๐ คำที่เด็กจะมีลักษณะเฉพาะ เช่นควงคาค้างแถมใส่ ขนเรียบแน่นละเอียด ขากรรไกรกว้าง หัวโต กระดูกแข็งแรง ฟันขาว มีองค์ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการฝึก การทรมานให้เชื่อ การลงโทษให้หลบจำ การฝึกฝนจะมีแบบแผนเฉพาะทางเพื่อฝึกหัดให้เก่งในวิชาชีพเก็บลูกมะพร้าว แบบเดียวกับ

การศึกษาของคนในกระบวนทรรศน์แบบเก่า แบบที่อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ได้วิพากษ์ไว้ว่า ..การ
สอนให้คนมีความรู้เชี่ยวชาญพิเศษอย่างเดียวนั้นไม่พอ ถ้าทำอย่างนั้น คนก็จะกลายเป็นเครื่องจักรที่มี
ประโยชน์ชนิดหนึ่ง แต่ไม่เป็นบุคคลิกภาพที่ได้รับการพัฒนาอย่างประสานกลมกลืน คนที่มีแต่
ความรู้ที่เชี่ยวชาญพิเศษจะคล้ายกับสุนัขที่ฝึกดีแล้ว มากกว่าจะเป็นบุคคลเต็มคน"

"กระบวนทรรศน์ใหม่ในการฝึกฝน (ของลุงสมพร) ลุงสมพรพิจารณาวิชาชีพการฝึกฝนใน
บริบทของชีวิตซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการใช้แรงงานถึงในการเก็บผลมะพร้าว ลุงสมพรได้
ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พิจารณา ปรัชญาของกลุ่มกัลยาณมิตร อ่านพระไตรปิฎก
เกี่ยวกับสิ่งในพุทธศาสนา เกี่ยวกับเรื่องพญาวานร เรื่องของสิ่งในวรรณคดี"

"ที่สำคัญที่สุดในวิธีของการเรียนรู้ ได้เกิดมี "ไข่นุ้ย" ซึ่งเป็น "รูปธรรม" ใหม่
ขึ้นมา "ไข่นุ้ย" เป็นบางสิ่งทีขาดหายไป ในสังคมไทย คือความรัก หรือตัวอย่างของผลผลิตทาง
การศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ระบบการจัดการศึกษาแบบโฮมสคูล"

โดยสรุปแล้ว ลุงสมพรมีการเรียนรู้จากรูปแบบการซึมซับ การปฏิบัติแก้ไขปัญหาใน
ชีวิตประจำวัน การสนทนา Dialogue การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบ
ตัวเองของกลุ่มเยาวชนในการทำงานวิจัยเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ
เครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในปี 2545 คณะทำงานวาระประชาชน คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
(กป.อพช.) ได้เสนอวาระว่าด้วยการศึกษา โดยหลักการสำคัญดังนี้

-ให้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือของประชาชน เพื่อสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองของ
ประชาชน อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจของประชาชน และองค์ความรู้ของประชาชน

-จุดมุ่งหมายการศึกษาต้องสร้างจิตสำนึก คุณธรรม และการใช้ความรู้ไปปฏิบัติหน้าที่ เพื่อ
รังสรรค์สังคม

-ต้องกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา การกำหนดปรัชญาการศึกษา การกำหนดเนื้อหา
สาระและความรู้ รวมทั้งกระบวนกรเรียนรู้ ให้ชุมชน ปวงชน และเด็ก ได้เรียนรู้อย่างอิสระ

-ยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของระบบการศึกษา
ปัจจุบัน

คณะทำงานฯ ได้ตั้งประเด็นไว้ว่า "ปัญหาใหญ่ของระบบการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา
ในรอบ 100 กว่าปีมานี้ คือรัฐมุ่งใช้ระบบการศึกษาในแง่ของการปลูกฝังให้ประชาชนรับใช้และ
สยบยอมต่อรัฐ มากกว่าจะใช้ในด้านบูรณาการความเป็นมนุษย์แล้วที่สำคัญกว่านั้น คือการใช้
การศึกษาเพื่อการบูรณาการความเป็นมนุษย์นั้น อาจกล่าวได้ว่าล้มเหลวแทบจะสิ้นเชิง ทั้งยังไม่มี
การใส่ใจด้านนี้อย่างจริงจัง

คณะทำงานฯ เสนอการศึกษาทางเลือก ซึ่งมีเนื้อหาสาระตั้งแต่เรื่องของตัวเอง เรื่องรอบตัว จากใกล้ตัวถึงไกลตัว จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุและธรรมชาติ จากภายใน (จิตวิญญาณ) ถึง ภายนอก เรียนเรื่องมนุษย์ สัตว์ พืช โลก และจักรวาล สุดท้ายคือเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ (การได้มาซึ่งปัจจัยสี่) โดยเห็นแก่ตัวน้อยที่สุด พึงพาคนอื่นให้น้อยที่สุด และทำร้ายผู้อื่นให้น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นตัวเรา หรือสัตว์โลก และรวมถึงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

“แค่แนวคิดใหม่ที่จะให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ต้องกลับหัวกลับหางในการจัดการศึกษา โดยให้อำนาจประชาชนเป็นตัวกำหนด ซึ่งเริ่มที่เด็ก แล้วตามด้วยผู้ปกครองและชุมชน โดยครูและโรงเรียนเป็นตัวรับไปปฏิบัติ ครูและโรงเรียนต้องหลุดจากการเป็นตัวแทนชนชั้นปกครองจากส่วนกลาง ถ้าทำแบบนี้ได้ก็จะจัดการศึกษาที่หลากหลาย ตามอัธยาศัย หรือตามธรรมชาติของเด็ก นั่นคือระบบการศึกษาทางเลือก คือมีทางเลือกหลายๆทางให้เด็กหรือผู้ปกครอง หรือชุมชน เลือกทั้งรูปแบบและเนื้อหาสาระเพื่อนำไปสู่อิสระภาพของประชาชนโดยรวม (เอกสารของ คณะทำงานฯ หน้า 274)

ล่าสุดในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประจำวันจันทร์ที่ 1 ธันวาคม 2546 ได้ตีพิมพ์บทความที่ทรงคุณค่าด้านการศึกษาในกระบวนการพัฒนาชีวิตของเด็ก อีก 2 บท คือ ในหน้าที่ 6 เป็นบทความของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ เรื่องเรียนนอกห้อง และในหน้าที่ 7 เป็นบทความของนายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ เรื่องเรียนครึ่งวันเริ่มได้เลย บทความดังกล่าว ได้เสนอประเด็นการศึกษาชัดเจนทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ จึงขอนำฉบับเต็มมาอ้างถึงทั้งสองบทความดังนี้

เรียนนอกห้อง

โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์

ผมไม่ทราบว่ ร.ม.ต.ศึกษาฯ เดินมาถูกทางหรือไม่ เมื่อท่านเสนอให้ลดเวลาเรียนของนักเรียนลง

เหตุผลของท่านก็คือ นักเรียนเครียดเกินไป ฉะนั้นเรียนให้น้อยลงแล้วเอาเวลาที่เหลือไปเรียนดนตรี หรือเล่นกีฬาเพื่อคลายความเครียด

ถ้าการเรียนทำให้เครียด ก็เป็นปัญหาอย่างแน่นอน และต้องแก้ปัญหานั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความเครียดจากการเรียนเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ครูดูไปก็เครียด ครูสอนไม่รู้เรื่องก็เครียด ครูเอาแต่สอนไม่ชวนให้ขอย่อยและคิดเองก็เครียด

เรียนเพื่อแข่งกันก็เครียด เรียนวิชามากเกินไปก็เครียด ฯลฯ

โดยไม่ได้สำรวจเป็นกิจจะลักษณะ ผมเห็นด้วยว่าเด็กไทยในโรงเรียนนั้นเครียดเกินไป เพราะเด็กนักเรียนที่ผมพบและพูดคุยด้วยนับตั้งแต่มัธยมจนถึงมหาวิทยาลัยนั้นล้วนเครียด ๆ ทั้งนั้น

แต่ผมเห็นว่าสาเหตุที่เครียดมาจากระบบการเรียนรู้ที่ไม่น่าเพลิดเพลินในระบบการศึกษาของเราเอง เช่น ต้องใช้ความจำมากเกินไป ไม่มีโอกาสย่อยความรู้ให้กลายเป็นความรู้ของตนเอง และด้วยเหตุดังนั้นก็ไม่มีโอกาสสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้เอง

อันที่จริง การเรียนรู้นั้นเป็นการเพลิดเพลินในตนเองมนุษย์มีธรรมชาติที่ชอบเรียนรู้เพราะการเรียนรู้เพิ่มศักยภาพของตนเองสามารถเอาไปทดลองใช้ในชีวิต แล้วก็ได้เรียนรู้ใหม่เพิ่มขึ้นจากการทดลองใช้ วนเวียนไปไม่สิ้นสุด

ฉะนั้น หัวใจสำคัญของการลดความเครียดในการเรียนของนักเรียนลงก็คือ ฟันฟู กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ให้กลับคืนสู่ชีวิตของนักเรียน

ครับ ผมขอย้ำว่าคืนสู่ชีวิต ไม่ใช่คืนสู่ห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรมองชีวิตนักเรียนตลอดช่วง 24 ชั่วโมง ไม่เฉพาะแต่เวลาที่อยู่ในห้องเรียนเท่านั้น ทำอย่างไรจึงจะให้เวลานอกห้องเรียนเป็นเวลาแห่งการเรียนรู้ทุกเวลานาที

ห้องเรียนที่เรารู้จัก เคยชินในระบบการศึกษาไทย ให้การเรียนรู้ที่จำกัด ข้อนี้อีกหวังว่าการปฏิรูปการศึกษาจะเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ขณะเดียวกันต้องทำให้กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วย

ตัวอย่างที่เราคุ้นเคยในเมืองไทยก็คือ การให้กลับบ้านเด็กไปทำที่บ้าน นั่นก็คือสร้างเงื่อนไขให้เกิดกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนนั่นเอง แต่การบ้านที่ครูมักจะให้เด็กทำนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จำกัด

เพราะมักเป็นเพียงแบบฝึกหัดสำหรับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น เด็กที่เรียนในห้องเรียนไม่รู้เรื่อง ทำการบ้านไม่ได้ เด็กที่เรียนในห้องจนรู้เรื่องปรุโปร่งแล้วก็เมื่อที่จะทำการบ้าน

ในขณะที่ชีวิตจริงของเด็ก ได้เรียนรู้อะไรนอกห้องเรียนมากกว่าแบบฝึกหัดอีกมาก แต่ความรู้ที่เขาได้มาเหล่านี้ไม่เคยมีบทบาทในห้องเรียนเลย หรือในทางตรงกันข้าม การเรียนในห้องเรียนไม่กระตุ้นให้เขาออกไปหาความรู้อื่น ๆ มากไปกว่าแบบฝึกหัด

ฉะนั้น จึงควรวางแผนการศึกษาของเด็กจากชีวิตของเด็กทั้งหมด ถือว่าห้องเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก

ห้องเรียนอาจเป็นแกนกลางของกระบวนการเรียนรู้ก็ได้ และในฐานะแกนกลาง ห้องเรียนก็จะประสานการเรียนรู้ในชีวิตทั้งหมดของเด็กให้มาเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ

ครูจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงสอนหนังสือในห้องเรียน แต่ครูจะเป็นหนึ่งในตัวจักรสำคัญที่จะจัดชีวิตแห่งการเรียนรู้ทั้งชีวิตของเด็ก ไม่ใช่เพียงแค่ให้แบบฝึกหัดไปทำเป็นการบ้านเท่านั้น แต่เชื่อมโยงประสบการณ์ และการเรียนรู้ของเด็กนอกห้องเรียน เข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ใน

ห้องเรียนและเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนเข้ากับกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน

ทำอย่างไร ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กเล็กถึงควาย จึงสามารถเข้ามาเชื่อมต่อกับความรู้ของศาสตร์บางอย่างในห้องเรียน ก่อให้เกิดความสนใจใฝ่รู้แก่เด็กอื่น ๆ ไม่เฉพาะแต่วิชาเล็ชควาย แต่บางคนอาจเป็นเรื่องของควาย บางคนอาจเป็นเรื่องของเห็บที่กินเลือดควาย บางคนอาจเป็นระบบนิเวศน์ของควาย บางคนอาจเป็นเศรษฐศาสตร์ของการเล็ชควาย ฯลฯ

ในทำนองเดียวกัน ประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กที่เพิ่งไปพักร้อนที่สวิสเซอร์แลนด์กลับมา ก็น่าจะเชื่อมต่อกับศาสตร์อีกหลายแขนงในห้องเรียนได้ และก่อให้เกิดความใฝ่รู้ในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกมากมายเหมือนกัน

ผมขอออกนอกเรื่องตรงนี้ด้วยว่า ชีวิตของนักเรียนไทยนั้นมีความหลากหลายอย่างยิ่ง และถ้าคิดถึงการสร้างชีวิตที่มีกระบวนการเรียนรู้ทั้งชีวิต โดยมีห้องเรียนเป็นแกนกลาง ผมก็ออกจะสงสัยอย่างยิ่งถึงคุณค่าของโรงเรียนเป็นแกนกลาง ผมก็ออกจะสงสัยอย่างยิ่งถึงคุณค่าของโรงเรียนในฝันในแต่ละอำเภอ เพราะฝันของคนนั้นย่อมจำกัดตามอุดมคติของคนฝัน ฉะนั้น ประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ของเด็กจำนวนมากจึงไม่อาจผ่านเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ เพราะเด็กเหล่านั้นไม่ได้มีอุดมคติอย่างเดียวกับคนฝัน ในที่สุดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนก็จะขาดจากกันอย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ เหลือแต่การมูมานะเคร่งเครียดแข่งกันเข้ามหาวิทยาลัยเท่านั้น

แทนที่จะมีโรงเรียนพิเศษที่มีรูปแบบและเป้าหมายตายตัวเหมือนกันหมด สิ่งที่ขาดหายไปในระบบการศึกษาไทยคือความหลากหลายของโรงเรียนต่างหาก เพราะความหลากหลายนี้แหละที่จะทำให้โรงเรียนสามารถเป็นแกนกลางเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้กับชีวิตที่หลากหลายของเด็กไทยได้

แต่ก็เช่นเดียวกับทางแก้ปัญหาอื่นๆ ของรัฐบาลนี้ กล่าวคือ คำนึงถึงความหลากหลายของสังคมไทยน้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมาย , วิธีการ , หรือเนื้อหา

กลับมาเรื่องการลดเวลาเรียนใหม่ ผมเห็นด้วยว่านักเรียนไทยเรียนในห้องเรียนมากเกินไป แต่ปัญหาจริง ๆ ไม่ได้อยู่ตรงนั้น หากอยู่ที่ว่าห้องเรียนไม่เชื่อมโยงการเรียนรู้นอกห้องเรียนต่างหาก ทำอย่างไร จึงจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อสืบเนื่องกันระหว่างในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ลดเวลาในห้องเรียนลงเพียงอย่างเดียวเวลาที่เหลือของเด็กก็กลายเป็นเวลา "ว่าง" จากการเรียนรู้ซึ่งเด็กอาจเอาเวลานั้นไปใช้ผิดๆ อย่างที่วัดก้นกือได้ แต่ถ้าลดเวลาในห้องเรียนแล้วสร้างความเชื่อมโยงสืบเนื่องของกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน และในห้องเรียนให้ได้ เวลานอกห้องเรียนของเด็กก็จะไม่ "ว่าง" จากการเรียนรู้ ไม่ว่าเด็กจะเอาเวลานั้นไปทำอะไรก็จะได้เรียนรู้มากขึ้นเสมอ

แม้แต่เอาไปเสพยาอี หรือเอาไปใช้สำหรับเพศสัมพันธ์ ผมก็เชื่อว่าถ้าเอาประสบการณ์และการเรียนรู้ทั้งสองเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ ก็จะสามารถแก้ปัญหาไปได้มาก

เด็กจะได้เรียนรู้คุณสมบัติทางเคมีและเภสัชวิทยาของยาอีซึ่งมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ในขณะที่ได้เรียนรู้ในมิติที่หลากหลายของเพศสัมพันธ์ ทั้งสองอย่างเป็นความรู้ที่จะช่วยการตัดสินใจดำเนินชีวิตของเด็กเองว่าเขาควรมั่วยา มั่วเพศต่อไปหรือไม่ แทนที่จะเข้าไปมั่วโดยมองมิติต่าง ๆ ของยาและเพศอย่างแคบ ๆ ก็จะเกิดศีลธรรมประจำใจที่มาจากปัญญา ไม่ใช่มาจากอำนาจและการศึกษาที่อะไรเล่าครับ ถ้าไม่ใช่ปัญญา

เรียนครั้งแรกวันเริ่มได้เลย

โคชนาขประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นว่า นักเรียนทุกคนนี้เรียนวิชาการมากเกินไป สมควรลดการสอนเหลือครึ่งวัน

เห็นด้วยและสมควรเริ่มได้ปีการศึกษาหน้า

ระหว่างที่การปฏิรูปการศึกษาด้านโครงสร้างกรรมการชุดต่างๆ รวมทั้งเงินเดือนครูยังไม่ลงตัว หรือไม่ส่งผลในทางปฏิบัติ สิ่งที่ได้ทำทันทีคือเรียนครึ่งวัน

ทุกวันนี้ เด็กเรียนมากเกินไปจริงๆครับ วิชาที่เรียนก็ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับการดำเนินชีวิต แต่เกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพเสียมากกว่า มีหน้าซ้ำยังกีดกันการประกอบอาชีพเสียอีก

กล่าวคือเด็กทำคะแนนดีมีสิทธิเลือกอาชีพก่อน เด็กทำคะแนนไม่ดีให้สิทธิเลือกอาชีพที่หลัง เด็กทำคะแนนไม่ได้ ไม่มีสิทธิเลือกอาชีพให้ไปค้นรนเอาตัวรอดเอง เด็กทำคะแนนดีกลับไปเสพยา

สังคมแบบนี้ไม่ถูกหรือครับ จะเรียนเก่งหรือเรียนไม่เก่งก็คนเหมือนกัน จะเรียนหมอหรือเรียนอาชีวะก็ใช้สมองเหมือนกัน เพียงแค่เด็กหนึ่งคนทำคะแนนฟิสิกส์ เคมี ชีวะ ไม่ได้ แล้วจะตัดสินการเลือกประกอบอาชีพของเขาไปตลอดชาติ เป็นเรื่องไม่ถูกต้องแน่นอน

เด็กที่เรียนเก่ง ทำคะแนนดี เอ็นทรานซ์ได้ ประกอบวิชาชีพชั้นสูง ก็ไม่มีหลักประกันว่าจะเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่คนด้อยโอกาส มองปัญหาสังคม และช่วยกันแก้ไข

อันที่จริง ผลการเรียนวิชาการอย่างคร่ำเคร่งมาสิบสองปี ทำให้เขาหมดความสามารถที่จะเห็นใจคนอื่นไปแล้ว เพราะตลอดเส้นทางแห่งการศึกษานั้น เขาจำต้องฝึกวิชาคิดกันคนอื่นมาตลอดทาง

ก็เห็นแค่นำอาชีพแย่งขามาได้ ไปสร้างความร่ำรวยให้ตนเองเสียเป็นส่วนใหญ่

ส่วนเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำคะแนนไม่ดี เอ็นทรานซ์แพ้ ก็ไร้ความสามารถในการดำเนินชีวิต เพราะตลอดชีวิตที่เรียนหนังสือ ไม่เคยเรียนอะไรเกี่ยวกับชีวิตเลย ไม่รู้เรื่องท้องถื่นของคน ไม่รู้ว่ามี

อะไรในท้องถื่นของคนที่ทำได้ ไม่รู้แม้กระทั่งการครองตนครองเรือน รู้อย่างเดียวคือวิชาการที่ใช้
อะไรไม่ได้ เพราะแพ้เขาไปแล้ว

ที่สำคัญคือไม่รู้ว่าจะบรรจุกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ เอ็นทรานซ์แท้ก็สร้างตนเองได้
สาเหตุของเรื่องทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นเพราะครูไม่มีเวลาทำอย่างอื่น นอกจากสอนวิชาการ
นักเรียนก็ไม่มีโอกาสเรียนอย่างอื่นเพราะเรียนแต่วิชาการ

ข้าอีกทีนะครับ วิชาการที่สอนที่เรียนไม่มีประโยชน์อะไรนอกจากนำมาถกกันการเลือก
อาชีพของผู้คนในสังคม

ทำไมเขาเขาผ่านมัน ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของอำเภอในภาคเหนือจึงไม่มีแพทย์ซักคนเดียว
ที่พูดภาษาของเขาได้ ไปพัฒนาระบบสาธารณสุขให้แก่วงเขา

ปัญหาของเรื่องนี้ คือยังไม่มีเด็กชาวม้งที่เอ็นทรานซ์แพทย์ได้ หากจะมีสักคนหนึ่งเด็กคนนี้
ต้องถูกอึดแค่กววิชาอย่างรุนแรงจึงเอาชนะคนอื่นได้ เด็กที่ชนะแล้วคนนี้ จะลืมบ้านเกิดเมือง
นอนหลังเรียนจบ แล้วก็รับประกันได้ว่าเขาจะไม่กลับไปดูแลเพื่อนร่วมเชื้อชาติตามที่ควรจะเป็น

เพราะระบบการศึกษาแบบนี้ไม่สอนให้ใครกลับบ้านอยู่แล้ว แต่สอนให้ประกอบอาชีพเพื่อ
ตนเองอย่างเดียว จะชวนเขาไปไหนหรือชวนเขาบ้านไหน ก็ไม่รู้กันทั้งนั้น

ในทางตรงกันข้าม ให้คิดครั้งวันนั้น มาคืนเล็กๆ ต้องกล่าวด้วยว่าให้น้ำครั้งวันนั้นมาคืน
คุณครูจำนวนมากที่ยังมีความคิดความอ่านดี ๆ มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายชาวบ้านที่ยังไม่
สูญหายไป

น้ำครั้งวันนั้นมาให้เด็กได้เรียนดนตรีเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณ เรียนศิลปะเพื่อเสริมสร้าง
จินตนาการ เรียนกีฬาเพื่อแก้กองกิเลสทำคนให้เป็นคน

น้ำครั้งวันนั้นพาเด็กๆ ไปรู้จักท้องถิ่นของคน ขุนเขาไหนเป็นของบ้านเรา น้ำสายไหนเริ่ม
ที่ไหน ไหลผ่านไปแห่งใด คนบ้านเราทำอาชีพอะไรกันบ้าง ที่ดินที่นา โรงงานบ้านเรือน
สมาคมองค์กรที่กระจัดกระจายอยู่ตามตำบลและอำเภอต่างๆ ทำอะไรกันอยู่

วัดวาอาราม ซากกำแพง ซากเจดีย์ในถิ่นที่อยู่อาศัยให้น่ามาบอกเด็กๆ ด้วย

เจื่อน โรงไฟฟ้า ทางด่วนข้ามทะเล นามาเรียนรู้ร่วมกันได้ทั้งนั้น

แม้กระทั่งปัญหาสังคม เช่น มอเตอร์ไซด์เถื่อนลามก หนังสือโป๊ ก็สมควรนำมาเปิดประเด็น
ในห้องเรียน ให้เด็กๆ เขาได้เผชิญกับปัญหาของพวกเขาจริงๆ

เพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ ทำแท้ง เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรึบอกกันในห้องเรียนทุกห้อง
โดยด่วน จะเรียนฟิสิกส์ เคมี ชีวะ กันไปทำไม หากเอ็นทรานซ์เสร็จแล้วตั้งท้อง ทำแท้ง แล้วก็ทิ้ง
เปลือย ฆ่าตนเองอีกต่างหาก

การศึกษามันเราคิดพลาดเหลือรับประทานแล้ว การปฏิรูปโครงสร้างใหญ่ จัดกลุ่ม
กรรมการชุดต่างๆ เพิ่มเงินเดือนเพื่อพัฒนาครู ส่วนเป็นเรื่องควรทำทั้งสิ้น แต่อะไรที่ทำพุงนี้ได้ก็
สมควรทำทันที

ปล่อยเด็กครึ่งวันให้เรียนรู้ชีวิตและท้องถิ่นแต่ละครั้ง ค่อยให้เอ็นทรานซ์ไม่ได้ ชีวิตก็ยังมีความหวังไป อันที่จริงแล้วยังมีอาชีพอีกมากมายรองรับทุกคนในแต่ละท้องถิ่น

เรียนวิชาการพาไปหาผิ ด่วนวันอะนิตพาไปหาผ

โดยสรุปแล้ว สังคม (โดยเฉพาะผู้มีปัญญา) ได้มีข้อเสนอที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการสร้างการศึกษาที่เหมาะสมพอควรแล้ว(แต่รัฐยังไม่ได้จัดการศึกษาตามทิศทางที่ถูกต้อง)

การศึกษาวิจัยหา รูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจากบทเรียนของกลุ่มและเครือข่าย นับเป็นรูปธรรมหนึ่งที่พิสูจน์ความสำเร็จของการจัดการศึกษาในแนวทางการพัฒนาชีวิต พร้อมด้วยการเพิ่มเติมหลักการที่สำคัญและรายละเอียดที่จำเป็น เช่น การจัดการศึกษาที่ดี คือการวางแผน การจัดการของกลุ่มเยาวชนเอง ไม่ใช่การวางแผนและการจัดการของคนอื่น การศึกษาที่ดี ที่มีประสิทธิภาพคือการเรียนในการแก้ไขปัญหาชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเอง ไม่ใช่การเรียนเรื่องนอกตัว ไกลตัว การศึกษาในระบบนี้เริ่มที่ความสัมพันธ์ที่ดีของครูและศิษย์, เพื่อนกับเพื่อน และจบที่ความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น

ความรู้ของกลุ่มเยาวชนและเครือข่าย ที่เกิดขึ้นในการทำงานวิจัย เป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการทำงานการศึกษาโดยกลุ่มเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในระยะต่อไป ส่วนการส่งผลสู่ระบบนโยบายทางการศึกษา คงจะต้องอาศัยการสังเคราะห์ความรู้ นำไปสู่ปัญญาในระดับที่สูงขึ้น ด้วยความขากลับากต่อไป ตามที่วิทยากร เชิงกุล นักคิดคนสำคัญได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่าแท้ที่จริงแล้ว ปัญหาด้านการศึกษาในเมืองไทย เป็นวิกฤติทางปัญญาของชนชั้นน่านอง

ในการนี้ ท่านอาจารย์ธัญจวน อินทรกำแหง ศิษย์ท่านสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนและกลุ่มลึกเช่นกัน ดังนี้

"สิ่งที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาของชาติ พึงต้องกระทำ อย่างเร่งด่วนที่สุดขณะนี้ คือการปฏิรูปการศึกษาพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิต เพื่อชีวิตคนไทย และเพื่อชีวิตของสังคมไทย ให้อยู่รอดด้วยความสุขสวัสดิ์

การปฏิรูปการศึกษา เพียงเพื่อการพัฒนาความรู้ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจหรือเพื่อพัฒนาสังคม โดยปราศจากการปฏิรูปการศึกษาพุทธศาสนาให้ถูกต้อง จนยังลึกลึเป็นรากฐานของจิตใจเป็นผลให้สามารถนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของการอยู่ร่วมกันฉันเพื่อนมนุษย์แล้ว การปฏิรูปการศึกษาเช่นนั้น ย่อมนำไปสู่ความสูญเปล่าโดยแท้"

(ธัญจวน อินทรกำแหง "การศึกษาด้านใน" กองทุนธรรมสวัสดิ์ พ.ศ.2540 ,บทนำ)

ส่วนที่ 3 กระบวนการศึกษาตามโครงการ

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1.1 การดำเนินการของ Node จังหวัด คณะทำงานได้พัฒนากระบวนการมาโดยผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี (คุณวิรัตน์ สาระคง) และคณะ ได้จัดประชุมเวทีชี้แจงสร้างความเข้าใจด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2544 ในการประชุมดังกล่าวกลุ่มเยาวชนได้ร่วมเวทีประชุมทุกครั้ง โดยเฉพาะการประชุมในวันที่ 15 กันยายน 2544 ณ โรงแรมเสวตลักษณ์ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ร่วมนำเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับกลุ่ม/ชุมชนอื่นๆด้วย พร้อมด้วยการประชุมกลุ่มย่อย การปรึกษาให้ข้อเสนอแนะโดยคณะประสานงานวิจัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ทำให้ทีมงานมีความเข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากขึ้น จนกระทั่งมีความพร้อมในการทำงานศึกษารูปแบบ และแนวทางการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนตามโครงการ

นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาด้านการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแล้ว กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการนี้ดังนี้

- การจัดเวทีประชุม โดยคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเตรียมเวที การประชุม และสรุป ทำให้ผู้เข้าร่วมมีการเรียนรู้ได้ดี

- การเรียนรู้ด้านแนวคิด หลักการ และกระบวนการทำงานวิจัย โดยใช้ข้อมูลการปฏิบัติจริงของชุมชนมาทำความเข้าใจ ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ง่ายและยั่งยืน

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น

- การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในขั้นตอนการปฏิบัติจริงของทีมงาน รวมทั้งการสรุปความรู้จากการปฏิบัติ

- ควรจัดประชุมในบรรยากาศที่เป็นกันเองโดยมีข้อตกลง กติการ่วมกันพอสมควรต่อไป

1.2 การประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะทำงานได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2545 ณ ศาลาอ้อยชุมชนสร้างสรรค์ มีทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุม จำนวน 13 คน ได้ทบทวนความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และวิธีการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทบทวนความเป็นมาของโครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี บอกเล่าสถานการณ์ของพื้นที่ และร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินงาน

การดำเนินงานประชุม นอกจากมีผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมแล้ว ได้เกิดผลทางการเรียนรู้ที่สำคัญสอดคล้องกับบทเรียนจากการจัดประชุมของคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านบรรยากาศการประชุม กระบวนการมีส่วนร่วม และความพร้อมด้านข้อมูลของพื้นที่

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-การประชุมยังขาดการพิจารณา ชักถาม ทบทวนประเด็นร่วมกัน

-การจับประเด็นการประชุม ดำเนินการโดยผู้นำการประชุม ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้สมาชิก

ช่วยกันสรุปมากนัก ทำให้เกิดช่องว่างด้านการเรียนรู้พอสมควร

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 1 การประชุมคณะทำงานวิจัยฯ)

2. การจัดประชุมในพื้นที่/การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการกลุ่ม

ดำเนินการโดยมีพี่เลี้ยงจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมการประชุมกับเยาวชนในพื้นที่ เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน วิเคราะห์ ประเมินผล วางแผนการทำงานในระยะต่างๆ การสรุปความรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับชุมชนในช่องทางที่เหมาะสม

(มีรายละเอียด ในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 2 การจัดประชุมในพื้นที่ฯ)

นอกจากการเคลื่อนไหวงานกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

-กลุ่มได้ตระหนักในด้านความสำคัญของการประชุมทั้งในด้านการพัฒนางานและบุคลากร

-การปฏิบัติจริงเป็นฐานที่สำคัญของการวิเคราะห์ ประเมินผล และวางแผนการทำงานต่ออย่างมีความสุข

-วิธีคิด/การปฏิบัติของพี่เลี้ยง มีผลต่อความสำเร็จ/ล้มเหลวของการประชุม

-เงื่อนไขของความสำเร็จที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือกระบวนการมีส่วนร่วม การเคารพศักดิ์ศรีสมาชิกต่อสมาชิกและสมาชิกกับพี่เลี้ยง

-ระบบความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ช่วยให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายได้

-บรรยากาศของโรงเรียน ไม่เอื้อในการพบปะ พูดคุย อย่างเป็นธรรมชาติ

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-ควรจัดระบบการพบกลุ่ม ประชุม อย่างสม่ำเสมอ

-ควรใช้กระบวนการอย่างมีศิลปะ ในการประมวลสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติ การสรุปความรู้ของกลุ่มเยาวชน

-การพูดคุยส่วนตัว รวมทั้งโอกาสการพบปะกันแบบไม่เป็นทางการ มีส่วนเสริมการเรียนรู้ได้ดี

3. การประชุมที่มียุทธศาสตร์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการ โดยคณะทำงานจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2545 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม จำนวน 20 คน ได้รับความอนุเคราะห์ด้านวิทยากรฝึกอบรมโดย ผศ.สอรัฐ มากบุญ บรรยายให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติการในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (มีการบรรยายและการฝึกปฏิบัติการในการเก็บข้อมูล แต่การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการแจกเอกสารให้สมาชิกอ่านภายหลังการประชุม)

นอกจากเนื้อหาด้านการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการดังนี้

- การสื่อสารระหว่างกลุ่มที่มีพื้นฐานต่างกันต้องอาศัยเวลาในการปรับด้านภาษาพอสมควร
- สมาชิกที่มีเป้าหมายในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง มีความกระตือรือร้นในการฟัง การฝึกปฏิบัติ

-การแบ่งกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ จะมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและธรรมชาติของกลุ่มด้วย

-การบรรยาย เป็นวิธีการเรียนรู้ ที่มีประโยชน์ ในกรณีที่ใช้ร่วมกับวิธีอื่นๆ เช่น การฝึกปฏิบัติ การปฏิบัติจริง และการสรุปความรู้จากการปฏิบัติ

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- สมาชิกบางส่วนเสนอว่าสถานที่การจัดประชุมอยู่ไกล ต้องเสียเวลาในการเดินทาง
- บรรยากาศของห้องประชุมดี มีอุปกรณ์พร้อม
- สมาชิก สามารถใช้สื่อได้ดี เช่น กระดาษบุฟ แผ่นใส (หลายคนได้ผ่านการฝึกอบรมการใช้ Mind Mapping การประชุมที่สร้างสรรค์ โดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ มาแล้ว)
- การตั้งเป้าหมายการจัดประชุม ควรเหมาะสมกับเวลา และเงื่อนไขปัจจัยอื่นๆด้วย (การประชุมครั้งนี้ ได้แจกเอกสารเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากมีเวลาจำกัดสามารถบรรยายและฝึกปฏิบัติได้เฉพาะการเก็บข้อมูลเท่านั้น)

-ผู้เข้าร่วมประชุมที่ประกอบด้วยทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมเนื่องจาก 2 กลุ่มนี้ต้องทำงานร่วมกัน ในพื้นที่

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 3 การฝึกเทคนิคการเก็บ/วิเคราะห์ข้อมูล)

4.การจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ดำเนินการ โดยคณะทำงานจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2545 ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก มีทีมงานวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม จำนวน 42 คน ได้รับความอนุเคราะห์ด้านวิทยากรกระบวนการโดยอาจารย์สมเจตนา มุณีโมโนย และคุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์

นอกจากเนื้อหาด้านบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์แล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

-การดำเนินการประชุมของวิทยากรกระบวนการมีลักษณะยืดหยุ่นและมีวินัยพอเหมาะสม ทำให้การประชุมดำเนินไปได้ดี

-การประชุมครั้งนี้จัดในบรรยากาศธรรมชาติผู้ดำเนินการได้ผูกโยงสิ่งใกล้ตัวให้วงสนทนามีส่วนร่วมเรียนรู้

-“สิ่งที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้” เป็นประเด็นที่ต้องคิดถึงในการประชุมครั้งต่อไป (การประชุมครั้งนี้ มีคณะบางส่วนหลงป่า ในช่วงพักตอนเช้า ทำให้กลุ่มมีความกังวล ขาดสมาธิในการประชุม)

-ความสันทัดที่ดี ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จ

-เอกสารประมวลเรื่อง“กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์” ช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมประชุม ลำดับความเป็นมาของกลุ่ม และบทเรียนที่เกิดขึ้น ได้ดีขึ้น

-การจัดประชุมครั้งนี้ สถานที่จัดไกลจากตัวเมือง (ประมาณ 120 กม.) ควรมีการกำหนดการจัดการด้านการเดินทางไว้ชัดเจน เพื่อจะไม่ทำให้สมาชิกเสียสมาธิ

ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-การถอดบทเรียนยังมีข้อมูลบางด้านไม่สมบูรณ์ (เช่น จุดอ่อน ข้อจำกัด) ข้อมูลนี้ได้กำหนดในความคาดหวังการจัดประชุมแล้ว แต่นำมาวิเคราะห์น้อย

-การประชุมในบรรยากาศธรรมชาติ มีข้อคิดที่กล่าวแล้ว แต่มีข้อจำกัดบางด้านเช่นกัน โดยเฉพาะสถานที่ธรรมชาติที่สามารถใช้ประชุมได้ มักจะมีนักท่องเที่ยวมาพักด้วย ทำให้ผู้เข้าประชุมขาดสมาธิ

-ควรให้เวลาในการทำความเข้าใจคำหลักๆร่วมกันก่อนการประชุม เช่น การเรียนรู้ การศึกษาบูรณาการ เป็นต้น

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 4 การถอดบทเรียนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์)

5. การจัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในแต่ละพื้นที่

ดำเนินการโดยคณะทำงานแต่ละพื้นที่ ร่วมกับคณะวิจัย จัดเวทีประชุม 4 ครั้ง ดังนี้

-6 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

-12 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนพุนพิณพิทยาคม

-20 ธันวาคม 2545 เวทีประชุมโรงเรียนบ้านนาใหญ่

-18 มกราคม 2546 เวทีประชุมอำเภอคีรีรัฐนิคม

แต่ละเวทีประชุม ดำเนินการโดยคณะทำงานในพื้นที่ประสานงานกับคณะทำงานนอกพื้นที่จัดเวทีสรุปบทเรียนของกลุ่ม ในประเด็นที่สอดคล้องกัน (ได้กำหนดร่วมกันมาแล้วในเวที

การประชุมที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี เช่น ความเป็นมาของกลุ่ม กิจกรรมที่ปฏิบัติ รูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาต่อ การหนุนเสริม เป็นต้น พร้อมด้วยประเด็นเสริมของพื้นที่ เช่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และองค์กรชุมชน ปัญหาสำคัญของเยาวชน มีคณะทำงาน สมาชิกกลุ่มเรียนรู้และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมประชุม เวทีละประมาณ 35-60 คน ผู้ดำเนินการหลักของแต่ละเวทีคือคณะทำงานวิจัยในพื้นที่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 5 การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่)

ในการสรุปผลการดำเนินงานดังกล่าว คณะทำงานได้ร่วมกันสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของแต่ละพื้นที่ โดยมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

- กระบวนการสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่ ยังไม่ดีพอ เนื่องจากปัจจัย/เงื่อนไขหลายด้าน เช่น ผู้ดำเนินการประชุม (ใช้คณะทำงานในพื้นที่) องค์ประกอบของผู้เข้าร่วมประชุม
- บรรยากาศการประชุมของบางพื้นที่ค่อนข้างเป็นทางการ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการประชุม
- การสรุปบทเรียนของกลุ่มเด็ก มักจะเกิดขึ้นในภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายไม่ได้นำข้อมูลบทเรียนมาวิเคราะห์ให้ชัดเจน (ก่อนการนำเสนอประเด็นแหล่งเรียนรู้ ศักยภาพของชุมชน) ทำให้มองเห็นช่วงต่อการพัฒนากลุ่มไม่ชัด

ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

-ในการจัดเวทีประชุมของพื้นที่ ตามแผนระยะต่อไป (เวทีกำหนดรูปแบบ/แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้) มีข้อสังเกตว่าควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบันให้ชัดเจน (พร้อมด้วยประเด็นอื่นที่สำคัญ) ก่อนการกำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม ตามแผนงานวิจัย

-เนื่องจากการเป็นกรวิจัยเพื่อท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม มีความสำคัญทุกขั้นตอน ทุกประเด็นต้องใช้เวลา/กระบวนการในการเรียนรู้ร่วมกัน

6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด

ดำเนินการโดยคณะทำงานจัดกิจกรรมเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด เมื่อวันที่ 14 - 15 มิถุนายน 2546 ณ ห้องประชุมนางชวน โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทีมงานวิจัย ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจเข้าร่วม จำนวน 200 คน ทั้งตัวแทนจากกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อนเยาวชน ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนจากครูภูมิปัญญา กลุ่มครูในระบบ ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน สมาคมผู้สูงอายุ พระสงฆ์ นักวิชาการ ซึ่งในการจัดเวทีครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ

- 1.แนวทางการทำงานต่อไป โดยใช้ฐานเดิมที่มีอยู่ การปฏิบัติกิจกรรมเล็ก ๆ อย่างต่อเนื่อง
- 2.ให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ลูกหลาน
- 3.ประสานให้โรงเรียนเอื้อและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนมากขึ้น
- 4.ร่วมสร้างหรือขยายการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่ในจังหวัดเพื่อสร้างพลังปัญญาขับเคลื่อนการศึกษานอกจากเนื้อหาแล้วกลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากกระบวนการดังนี้

- วิทยากรผู้ดำเนินการอภิปราย (อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเป็นกันเอง ทำให้การอภิปรายดำเนินการไปได้ด้วยดี แม้จะมีกลุ่มคนที่หลากหลาย ทั้งอาชีพ อายุ ประสบการณ์ แต่เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถเป็นไปอย่างอิสระ มีความเป็นธรรมชาติ เกิดมุมมองที่น่าสนใจ และตรงตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- การใช้เทคโนโลยีประกอบในการนำเสนอของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ยังมีข้อจำกัด ขาดความเป็นธรรมชาติ
- การบันทึกการประชุมมีการถอดเทปอย่างละเอียดทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
- จากข้อมูลด้านการศึกษาที่ได้รับ ทีมงานวิจัยจะสามารถผลักดันให้บทเรียนการเรียนรู้นี้ไปสู่การขยายแนวทางการปฏิบัติได้อย่างไร?...ต้องร่วมหารือกันอีกครั้ง

(มีรายละเอียดในส่วนที่ 4 ผลการดำเนินงาน หัวข้อที่ 6 จัดเวทีนำเสนอบทเรียน และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด)

7. จัดเวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์

ดำเนินการโดยคณะทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และทีมงานวิจัยร่วมกับทีมงานสวนโมกข์เสวนา ในวันที่ 28 มิถุนายน 2546 ณ สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทีมงานวิจัย กลุ่มเยาวชนในจังหวัด รวมถึงผู้ที่มีความสนใจ ร่วมประชุม ประมาณจำนวน 300 คน วิทยากรผู้นำการเสวนาคือ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เสวนาในหัวข้อ "การเรียนรู้ที่แท้" ดำเนินการเสวนาโดย นพ.บัญชา พงษ์พานิช

นอกจากเนื้อหาด้านบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์แล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

- การเสวนาครั้งนี้ จัดในบรรยากาศธรรมชาติ ผู้ดำเนินการได้เปิดโอกาสให้วงสนทนามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างอิสระ
- ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ก่อให้เกิดแนวความคิดที่น่าสนใจ สามารถนำไปปรับใช้ได้ในอนาคต

8.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน

ดำเนินการโดยคณะทำงาน นัดหมายสรุปบทเรียนร่วมกัน ซึ่งมีการสรุปในช่วงแรกเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 เป็นการประชุมที่ต่อเนื่องจากการประชุมกลุ่มย่อยของคณะทำงานกลุ่มยุทธศาสตร์ เพื่อร่วมกันสรุปบทเรียนจากกระบวนการทำงาน (บทเรียนที่ได้สรุปมาตั้งแต่ข้อ 1-5) และมีการสรุปในช่วงที่สอง เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2546 (ได้บทเรียนที่สรุปตั้งแต่ข้อ 6-7) นอกจากนี้ทีมงานวิจัยยังร่วมประชุมกันเป็นระยะทุกวันพุธ เพื่อทบทวนสรุปเพิ่มเติมในประเด็นที่คณะทำงานได้ค้นพบใหม่

นอกจากเนื้อหาด้านการประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานแล้ว คณะทำงานได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ดังนี้

- การจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ ร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนประเด็นการเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสรุปบทเรียนการทำงาน
- จากกระบวนการเคลื่อนไหวงานวิจัยในแต่ละพื้นที่ทำให้เกิดข้อมูลเรื่องการเรียนรู้และข้อมูลในเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หลายประเด็น ซึ่งในบางครั้งทีมวิจัยไปหลงอยู่กับประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับโจทย์วิจัยที่วางไว้ ดังนั้นการมองทิศทางหลักและแนวทางการดำเนินงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาเป็นระยะ ๆ มีความจำเป็นมาก

ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น/การปรับปรุง

- ควรมีการปรับปรุงในเรื่องการจดบันทึกให้มีความต่อเนื่องและนำมาแลกเปลี่ยนสรุปร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ประเด็นต่าง ๆ ชัดขึ้น ทั้งแนวทางการทำงาน และแนวทางการหนุนเสริมพื้นที่ของกลุ่มการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- ควรมีการสรุป ทบทวนกิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่เป็นระยะ ๆ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย สามารถนำข้อมูลมาพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มและร่วมมองทิศทางการทำงานที่ชัดเจน ไม่ติดแนวทางเมื่อลงไปปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่
- ทีมวิจัยควรฝึกในเรื่องการเขียนให้มากขึ้น โดยนำข้อมูลที่มีการจดบันทึกไว้มาประมวลสรุปเป็นความรู้ โดยสามารถสื่อถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก
- การบันทึกเทปและถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา การอภิปราย อย่างละเอียด ในการประชุมแต่ละเวทีทำให้ข้อมูลที่ได้ครบถ้วนและเห็นถึงความเคลื่อนไหวอย่างเป็นธรรมชาติในแต่ละกิจกรรม

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานพร้อมด้วยการวิเคราะห์บทเรียนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การประชุมคณะทำงานวิจัยด้านเยาวชน (ครั้งที่ 1)

วันที่ 8 กันยายน 2545 ณ ศาลาเยาวชนสร้างสรรค์

เริ่มเวลา 10.15 - 14.00 น.

ความคาดหวังในการจัดประชุม

ทีมวิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

- ค่าอาหาร	1,000 บาท
- ค่าเอกสาร	60 บาท
รวมงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม	1,060 บาท

ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 13 คน

แนะนำผู้เข้าร่วมการประชุม

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเองว่าชื่ออะไร มาจากกลุ่มไหนกันบ้าง)

ทีมวิจัย/ตัวแทน ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 13 คน คือ

- 1.นางสาวภัสรา รู้พันธ์ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ อาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
- 2.นางสาวพรพิมล ลาทัฬห กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 3.นางสาวนฤมล เพชรศรี กลุ่มเยาวชนรักษ์คลองขุ่น อำเภอคีรีรัฐนิคม
- 4.นางสาววาสนา พิภูทอง กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 5.นางสาวจันทร์ทรา รุ่งแก้ว กลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 6.นางศรัณยา ถาวระ ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 7.นายนิวัตร ใต้คุ้ม ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 8.นางขจรศรี ใต้คุ้ม ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่
- 9.นายพินิต แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 10.นางพานี เกษเกษร ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 11.นางกลอยใจ อักษรชู ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
- 12.นางสาววันฉวี พรหมสนธิ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิณพิทยาคม
- 13.นางสาวรัตนดา ชูแสง กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ หัวหน้าทีมงานวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

- ประสานงานทีมงานวิจัยในพื้นที่
- ประสานงานคณะกรรมการทำงานเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- จัดเวทีประชุมคณะกรรมการทีมงานวิจัย
- สรุปการประชุม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- การทบทวนความเป็นมา “กว่าจะมาเป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น”
- มีผู้ดำเนินการประชุมเพื่อนำพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ
- มีเลขาคอยบันทึกประเด็นสำคัญในการประชุมโดยเขียนในกระดานบรื๊ฟ
- นำเสนอกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม
- พูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม

เนื้อหาในการจัดประชุม

- 1.แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 2.ความเป็นมาของโครงการวิจัย
- 3.สถานการณ์แต่ละพื้นที่ งาน กิจกรรมต่าง ๆ
- 4.แผนการดำเนินงานของทีมงานวิจัย

เริ่ม 10.15 น.

⇒ 1.แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูลและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้เข้าร่วมเวที)

อาจารย์นิวัตร ไช้เด็กัม ให้ข้อมูลเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยกล่าวถึงกระบวนการแสวงหาความรู้โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน เพื่อการแก้ไขปัญหาของตนเอง พร้อมด้วยการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มความร่วมมือในประเด็นปัญหานั้น

⇒ 2.ความเป็นมาของโครงการวิจัย

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูล และเปิดโอกาสให้ทีมงานซักถาม)

กว่าจะมาเป็นงานวิจัย เมื่อประมาณปี 2519 มีเพื่อนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านสังคม งานพัฒนา (ต่อมาใช้ชื่อว่า “กลุ่มเพื่อนลานสนสัมพันธ์”) เมื่อจบการศึกษาได้ตั้งกองทุนขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนทุนการศึกษา และกิจกรรมด้านเด็ก โดยมีอาจารย์นิวัตร และอาจารย์ขจรศรี ไช้เด็กัม

เป็นผู้ดูแล จากการดำเนินงานด้านทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ได้เกิดกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในด้านการเรียนรู้ ซึ่งรวมตัวกันในปี 2538 โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์” เยาวชนกลุ่มนี้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สิ่งแวดล้อม การศึกษา งานด้านการสื่อสาร การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาได้มีการขยายกิจกรรมไปหลายพื้นที่ มีงานเพิ่มขึ้นอีกหลายด้าน โดยเกิดกลุ่ม/เครือข่ายของเยาวชนในบางระดับ

อย่างไรก็ตาม ทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และเพื่อนๆในเครือข่าย ได้มีข้อสรุปร่วมกันว่า กลุ่ม/เครือข่ายยังขาดความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีพอ พร้อมด้วยการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันด้วย ดังนั้นการวิจัยสรุปบทเรียน จะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดี สามารถพัฒนางานของกลุ่มและเครือข่ายได้ต่อไป

(วัตถุประสงค์,คำถามวิจัย,พื้นที่ และรายละเอียดอื่นๆ มีในรายละเอียดของโครงการ)

วิธีการศึกษา

- 1.จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. จัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์
3. จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่
- 5.จัดเวทีเสวนาการศึกษาเพื่อศึกษาแนวคิดจากผู้มีประสบการณ์
6. จัดเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
7. จัดเวทีสรุปบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 8.จัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

⇒ 3.สถานการณ์แต่ละพื้นที่ งาน กิจกรรมต่าง ๆ

(วิธีการ : แต่ละกลุ่มเล่าสถานการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มและพื้นที่การทำงาน โดยมีการซักถาม และแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม)

(มีรายละเอียดในเวทีสรุปบทเรียนของแต่ละพื้นที่)

โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีครูจำนวน 13 คน ในอดีตการเดินทางไปโรงเรียนลำบากมากเพราะต้องเดินทางโดยทางเรือเพียงอย่างเดียว แต่ขณะนี้ตั้งแต่ปี 2545 มีถนนเข้าถึงโรงเรียนทำให้การเดินทางและการติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น สถานการณ์ในโรงเรียนมีดังนี้

- 1.การบริหารจัดการในโรงเรียน ครู นักเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือดี
2. กระบวนการเรียนรู้ที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ศึกษา

3. มีสื่อสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและชุมชน ซึ่งเป็นช่องทางในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีการทำงานด้วยใจ เสียสละเวลาและไม่ยึดติดกับงบประมาณ

5. มีอุปสรรคในการทำงานบางด้าน แต่สามารถแก้ไขและทำต่อไปได้ เช่น ปัญหาความไม่เข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับแนวการทำงานของโรงเรียน

6. มีกระบวนการสรุปและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นทั้งการจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาและรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก

โรงเรียนพูนพิทยาคม จากการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดกลุ่มการเรียนรู้ขึ้นหลายกลุ่มเช่น

1. กลุ่มศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ จัดกิจกรรมทดลองเก็บข้อมูล เกี่ยวกับยาสมุนไพรและการรักษาโรค

2. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น (ด้านประเพณีชุมชนและอาชีพ) มีกิจกรรมสำรวจอาชีพในชุมชน และฝึกการทำผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น เช่น หมาดักน้ำ

3. กลุ่มสื่อ มีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อด้านวิทยุ ได้หาข้อมูลจากกลุ่มสนใจของเพื่อน ๆ มารวบรวมจัดทำเป็นวารสาร ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรายการ “เพื่อนเด็ก”

4. กลุ่มงานบริการ จัดกิจกรรมเล่นิทานที่สวนสาธารณะเทศบาลเมืองท่าข้าม โดยร่วมงานกับพี่ ๆ จากโรงพยาบาลสวนสราญรมย์และเทศบาลเมืองท่าข้าม

5. กลุ่มกระดานสา รวบรวมกระดานที่เหลือใช้นำมาทดลองทำกระดานสา มีการพูดคุยกันเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. กลุ่มการแนะแนวสัญจร จัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษาคือสำรวจความคิดเห็นของเพื่อนๆเพื่อสรุปความพึงพอใจในการบริการข้อมูล

7. กลุ่มก้าวทันโลกการศึกษาและอาชีพ ออกแบบสำรวจความสนใจด้านการศึกษาและอาชีพ จัดหาข้อมูลอาชีพและสถานศึกษาที่น่าสนใจจัดบอร์ดนิทรรศการและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ผลจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ทำให้

- มีการขยายลงสู่ชุมชน การประสานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ เทศบาลตำบลท่าข้าม ซึ่งได้รับการร่วมมือเป็นอย่างดี

- การสื่อสารถึงกลุ่มเพื่อนครูในโรงเรียนมีการขยายผลความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินการมากขึ้น

-กลุ่มการเรียนรู้มีการพบปะกันมากขึ้น มีกิจกรรมตามความสนใจต่อเนื่อง บางกลุ่มได้ร่วมงานกับเพื่อนเครือข่ายต่างพื้นที่ด้วย

โรงเรียนบ้านนาใหญ่ มีกลุ่มการเรียนรู้ดังนี้

- 1.กลุ่มเสียงตามสาย จัดรายการวิทยุร่วมกับพี่ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และจัดเสียงตามสายในโรงเรียน
 - 2.กลุ่มการเรียนรู้จากบ้านเพื่อนกลุ่มศึกษาด้าน อาชีพ ภูมิปัญญา ชุมชน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 3.กลุ่มกิจกรรมใช้คุ้มคำ-อย่าทิ้ง รับบริจาคกระดาษเหลือใช้จากเพื่อน ๆ และอาจารย์นำมาใช้ในสโมสรมิน้องน้อย
 4. กลุ่มกิจกรรมสโมสรมิน้องน้อย จัดกิจกรรมวาดภาพ พับกระดาษ และเล่นเกมต่าง ๆ ในช่วงพักเที่ยง กิจกรรมนี้มีน้องๆ ระดับอนุบาลและ ป.1 มาร่วมกิจกรรมซึ่งจัดโดยพี่ๆชั้นมัธยม
- ผลจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้
- ทางโรงเรียนได้เชื่อมต่อกับชุมชนมากขึ้น ครูได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง ในการพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง
 - กลุ่มเล็กๆมีพัฒนาการน่าสนใจมีความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มคิดค้นงานด้วยตนเองได้มากขึ้น

กลุ่มเยาวชนศิรรัฐ เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อสิ่งแวดล้อมการศึกษาชุมชน ซึ่งเป็นค่ายเล็ก ๆ แต่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นอย่างดี จากกิจกรรมค่ายได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชน กิจกรรมฝึกงานในชุมชนทั้งด้านการเกษตร การทำผ้ามัดย้อม และการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทำให้เกิดความไว้วางใจร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นอย่างดี ในอนาคตจะมีการร่วมกันจัดทำแผนการทำงานกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชน กลุ่ม กศน. และชุมชน

⇒ 4.แผนการดำเนินงานของทีมวิจัย

(วิธีการ : อาจารย์นิวัตร นำเสนอแผนการทำงานโดยละเอียด หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความชัดเจน)

กระบวนการของงานวิจัยเน้นที่การเปิดเวทีย่อยๆเพื่อมีการสรุปองค์ความรู้ออกมาเพื่อให้โดยมีแผนงานในช่วงแรก ดังนี้

- 1.ประชุมทีมงานวิจัย
- 2.การจัดอบรมเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.จัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
- 4.จัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มต่าง ๆ

- เป็นเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ และเชิญผู้เกี่ยวข้องเช่น อบต. หมอพื้นบ้าน ครูภูมิปัญญาในชุมชน ศิษย์เก่า มาให้เห็น

- กำหนดจำนวนเวทีละประมาณ 30 คน (สามารถยืดหยุ่นได้) มีงบประมาณสนับสนุน กลุ่มละ 5,000 บาท (จ่ายตามจริง)

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

ร่วมดูช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บข้อมูล

กำหนดวันที่ 29 กันยายน 2545 (อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง)

วิทยากร อาจารย์สอรัฐ มากบุญ

สถานที่ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

- 1.ผู้ดำเนินการประชุม ไม่มีสมาธิขาดการซักถามในประเด็นย่อยที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมต้องมีการซักถามต่อ ในประเด็นที่สำคัญเพื่อค้นให้ถึงสาเหตุและปัจจัยรายละเอียดปลีกย่อย มองปัญหาร่วมกัน ควรมีการดูแลกระบวนการมากขึ้น และนำการพูดคุยให้มีประสิทธิภาพ

- 2.ทีมงานยังขาดการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมต้องมีการประเมินสถานการณ์ มีการเตรียมตัวและใช้สติในการจับประเด็น ต้องมีสมาธิ พยายามอ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วอย่าสรุปความเร็วหรือช้าเกินไป ควรฝึกการสังเคราะห์ความรู้ใหม่ๆ

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมประชุมทีมงานวิจัย ครั้งที่ 1

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เป็นไปตามความคาดหวัง เพราะผู้เข้าร่วมประชุมเป็นคณะทีมงานวิจัย มีการทำความเข้าใจในแต่ละพื้นที่มาแล้วระยะหนึ่ง ทำให้สามารถสร้างเข้าใจได้ชัดเจน

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ มีความเหมาะสม คือ มีบรรยากาศร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนทำให้ผู้เข้าร่วมมีสมาธิในการฟังและทำความเข้าใจร่วมกันได้ดี

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ มีการนัดหมายในวันหยุด และแจ้งกำหนดการล่วงหน้า สมาชิกมีเวลาเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมประชุมได้ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุม ได้ส่งตัวแทนจากพื้นที่มา

งบประมาณ มีความเหมาะสม คือ ใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์อย่างประหยัด

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ มีทีมงานวิจัย เข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องงานวิจัย และแนวทางการทำงานของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินการ

มีความเหมาะสม คือ เริ่มจากการร่วมพูดคุยในแต่ละพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัย และมีการกำหนดช่วงเวลาร่วมกัน หลังจากนั้นคณะทีมงานวิจัยก็ร่วมกันจัดเตรียมสถานที่และดำเนินกิจกรรมตามวัน เวลา และกำหนดการที่กำหนดไว้ และมีการสรุปการดำเนินกิจกรรมในการจัดประชุมครั้งนี้

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

มีความเหมาะสม คือ มีการพูดคุยและนำเสนอโครงการโดยละเอียดอย่างมีขั้นตอนรวมถึงยกตัวอย่างรูปธรรมสิ่งใกล้ตัว สื่อให้สมาชิกเข้าใจชัดเจนขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถซักถามแลกเปลี่ยน(การใช้ภาษาถิ่นในการพูดคุยทำให้บรรยากาศการพูดคุยมีความเป็นกันเอง)

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวที

มีความเหมาะสม คือ มีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของงานวิจัยให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นลำดับความเคลื่อนไหว การพัฒนางาน รวมถึงแนวทางการทำงานที่สมาชิกจะร่วมกันดำเนินการต่อไป เนื้อหาไม่มีความซับซ้อนมากนักทำให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามที่คาดหวังคือ

1. ทีมงานร่วมกันกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บข้อมูลในวันที่ 29 กันยายน 2545 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี โดยเชิญวิทยากรคือ อาจารย์สอรัฐ มากบุญ (แต่ไม่เป็นไปตามแผน มีการเลื่อนวันจัดกิจกรรมเป็นวันที่ 4 ตุลาคม 2545 เนื่องจากทีมงานวิจัยจากโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องติดภารกิจในพื้นที่)

2. ทีมงานวิจัยในแต่ละพื้นที่ กลับไปทำความเข้าใจและหารือร่วมกันอีกครั้ง ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้คุยกัน เพื่อดำเนินการตามแผนงานต่อไป

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ผู้ดำเนินการประชุม ขาดการซักถามเพื่อลงลึก ทีมงานยังขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่ได้มา ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อปรับปรุงในการทำงานครั้งต่อไปได้

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนมุมมอง รวมถึงการเล่าเรื่องราวที่กลุ่มพื้นที่ของตนกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะจากกลุ่มเพื่อนที่เข้าร่วม เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

ทีมงานวิจัยมีความเข้าใจในการทำงานมากขึ้นแม้ว่าจะเป็นงานใหม่สำหรับทุกคนและทราบถึงแนวทางในการทำงานของแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินการต่อไป แต่ยังคงอาศัยการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นระยะ ๆ

กิจกรรมที่ 2. การจัดประชุมในพื้นที่/การเคลื่อนไหวพัฒนาระบบการกลุ่ม

ดำเนินการ โดยมีที่เลี้ยงจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมการประชุมกับเยาวชนในพื้นที่ เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน วิเคราะห์ ประเมินผล วางแผนการทำงานในระยะต่างๆ การสรุปความรู้โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับชุมชนในช่องทางที่เหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรม มีเพื่อนสมาชิกร่วมประชุม 24 คน และครูที่ปรึกษา 1 คน จากการพูดคุยทำให้กลุ่มมีแผนในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้น

2 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง (กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น) เพื่อร่วมกันวางแผนกิจกรรมการสำรวจป่าหวาย บ้านคุณลุงเสนอ วารีเพชร

ค.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์ผู้สนใจเข้าร่วมอีก 2 ท่าน คืออาจารย์พานิ เกษเกษร และอาจารย์มาลินี เจริญศิริลปี จากการพูดคุยสมาชิกของกลุ่มให้ความสนใจมากเพราะได้กำหนดสิ่งที่ตัวเองอยากจะเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการวางแผน หาข้อตกลงร่วมกัน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อประชุมสรุปความคืบหน้าการจัดกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 40 คนจากการประชุมแต่ละกลุ่มได้นำเสนอสิ่งที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและร่วมกันวางแผนการกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มย่อยต่อไป

4 สิงหาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ประชุมทบทวนแผนกิจกรรม (ต่อ) สมาชิกเข้าร่วมประชุม 20 คน การพูดคุยร่วมกันในครั้งนี้ทำให้สมาชิกเข้าใจแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น

5 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ “ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ” โรงเรียนพุนพินพิทยาคม พุศุคยเรื่องสถานการณ์ภายใน/นอกกลุ่ม ร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่กลุ่มสนใจเพื่อ ดำเนินการต่อไป มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 7 คน

7 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จัดกิจกรรมศึกษาป่าห้วย พันธุ์ไม้ แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ศึกษาการทำผลิตภัณฑ์จากห้วย เรียนรู้ระบบนิเวศน์ของ แหล่งน้ำ ณ บ้านคุณลุงเสนอ วารีเพชร ค.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีอาจารย์เข้าร่วม 3 คน คืออาจารย์พนิต แสงแก้ว อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์มาลินี เจนจิตศิลป์ และสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ 30 คน จากกิจกรรมทำ ให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้ทราบถึงแนวคิดของคุณลุงที่ใช้พื้นที่ประมาณ 80 ไร่ ในการอนุรักษ์ป่าห้วยและพันธุ์ไม้หายากไว้เพื่อให้คนได้เรียนรู้

10 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนศิริรัฐนิคมและร่วมพูดคุยกับ ลุงจำนงค์ ประวิษ ผู้นำ ท้องถิ่นผู้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนเรื่องเกษตรแบบครบวงจรและ กิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในหมู่บ้านสมาชิกร่วมกิจกรรม 15 คน

13 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมกันสรุปการเรียนรู้จากกิจกรรมที่มี การปฏิบัติในภาคเรียนที่ผ่านมา มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 30 คน

14 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ “กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ” โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ร่วมกันสรุปการเรียนรู้จากกิจกรรมสำรวจแหล่งภูมิปัญญาด้านสุขภาพในชุมชน และแนวทางการแก้ไขปัญหาลุप्तสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ผู้เข้าร่วม 7 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ และประชุมร่วมกับกลุ่มครู เจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลท่าโรงช้าง ร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมค่ายด้านสุขภาพ โดยมีการ วางเป้าหมาย กระบวนการทำงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมายและผู้รับผิดชอบ

15 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มเสียงตามสาย" โรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมต่อไป และคิดหาวิธีการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจมากขึ้น มีสมาชิกร่วมประชุม 7 คน

16 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ สรุปการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนางานของกลุ่มต่อไปเยาวชนเข้าร่วม 15 คน พร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์กลอยใจ อักษรชู
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ และกลุ่มกระดาศสา" โรงเรียนพุนพิทยาคม สรุปการทำงาน/แนวทางในการพัฒนางานต่อเนื่อง สมาชิกเข้าร่วม 12 คน

18 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มสื่อเสียงตามสายโรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมจัดรายการวิทยุชุมชนในช่วงเพื่อนชุมชนสร้างสรรค์ คลื่น 89.75 เมกกะเฮิร์ต ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาชิกร่วมกิจกรรม 4 คน

19 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ "กลุ่มกระดาศสา" โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกระดาศสา สมาชิกร่วมกิจกรรม 17 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ณภาพร ชูทอง
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม ร่วมค้นหาพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งการเรียนรู้ของกลุ่มสนใจ พร้อมทั้งพูดคุยสรุปการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา มีเยาวชนเข้าร่วม 20 คน

20 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมคิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจเพิ่ม มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 25 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ขจรศรี ใต้คุ้ม

23 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม สรุปจากการดำเนินกิจกรรมในช่วง 2 สัปดาห์ วิเคราะห์สถานการณ์/ความเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนในกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 40 คน พร้อมด้วยอาจารย์ที่ปรึกษาคือ อาจารย์ณัฏฐ์ ไช้เต็กกิมและอาจารย์ศรัณยา อวระ

24 – 25 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กิจกรรมค่ายสรุปบทเรียนการเรียนรู้ ชุมชุมเพื่อนแนะแนวเพื่อนเรียนรู้ โรงเรียนพูนพิทยาคม (ทดลองสรุปการเรียนรู้ก่อนการเปิดเวทีถกคบทเรียน) จัดที่รุ่งอรุณรีสอร์ท ต.พุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี สมาชิกร่วมกิจกรรม 42 คน

26 - 27 สิงหาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ทบทวนเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความคาดหวังในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกร่วมกิจกรรม 25 คน

28 สิงหาคม 2545

- ๒๕ ประชุมสรุปประมวลสถานการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละพื้นที่ คือ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มเยาวชนศิริรัฐนิคม โรงเรียนพูนพิทยาคม กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีทีมงานวิจัยเข้าร่วม 5 คน

29 - 31 สิงหาคม 2545

- ๒๕ กิจกรรมค่าย “คนรุ่นใหม่ ใส่ใจชีวิต พิชิตสารเสพติด” โดยเยาวชนกลุ่มการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กิจกรรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน และโรงพยาบาลท่าโรงช้าง จัดที่สถานีพัฒนาและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี มีนักเรียนผู้สนใจเข้าร่วม 35 คน

5 กันยายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม นำเสนอกิจกรรม บทเรียนที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ เข้าร่วมจำนวน 40 คน

8 กันยายน 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเสียงตามสาย ฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานีช่วงเพื่อนเยาวชนสร้างสรรค์ คลื่น 89.75 เมกกะเฮิร์ต มีเยาวชนเข้าร่วม 3 คน

10 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พุทธศุขเกี่ยวกับสถานการณ์การดำเนินงาน ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม และร่วมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมต่อ มีเยาวชน เข้าร่วมจำนวน 22 คน

๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกระดาศา กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่ม เลี้ยงตามสาย เยาวชนที่เข้าร่วมจำนวน 25 คน

14 กันยายน 2545

๒๗ ประชุมทีมงาน เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์การจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ ทั้งโรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โรงเรียน พุนพินพิทยาคม กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐนิคม มีทีมงานวิจัยในพื้นที่เข้าร่วมจำนวน 6 คน

16 กันยายน 2545

๒๘ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง สรุปการดำเนินงานของกลุ่ม ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา สมาชิกและผู้สนใจร่วมกิจกรรม 25 คน

17 กันยายน 2545

๒๙ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ปรึกษาหารือด้านการปรับปรุง กระบวนการในกิจกรรมต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น (เน้นการมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรม) มีผู้เข้าร่วม 12 คน

18 กันยายน 2545

๓๐ ทีมที่เลี้ยงประชุมเพื่อการประเมินสถานการณ์ความเคลื่อนไหวกิจกรรมของแต่ละ พื้นที่ ความคืบหน้า และข้อปรับปรุงในการส่งเสริมกิจกรรม ทีมงานวิจัยร่วม พุทธศุข 5 คน

๓๑ ติดตามกิจกรรมความเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนคีรีรัฐและร่วมพุทธศุขแลกเปลี่ยน แนวทางการดำเนินงานกิจกรรมในชุมชนโดยมีแกนนำเยาวชนเข้าร่วม 9 คน

19 กันยายน 2545

๓๒ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงาน กิจกรรมของแต่ละกลุ่ม กำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยเน้นการพบกลุ่ม สม่่าเสมอ การจดบันทึก และพัฒนารูปแบบการนำเสนอ สมาชิกร่วมประชุม จำนวน 42 คน

20 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนศิริรัฐ ทบพนวนเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน (พร้อมด้วยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศิริรัฐนิคม)

24 กันยายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ฝึกปฏิบัติการทำกระดาษสา และการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ ร่วมกันสรุปความรู้มีสมาชิกกลุ่มและผู้สนใจเข้าร่วม 23 คน

29 กันยายน 2545

๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม ฝึกจัดรายการวิทยุที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรายการวิทยุชุมชน คลื่น FM 89.75 เมกะเฮิรต์ มีเยาวชนเข้าร่วม จำนวน 3 คน

2-3 ตุลาคม 2545

๒๕ พี่เลี้ยงทีมวิจัยเยาวชน 2 คน ร่วมประชุม และอบรมเรื่องการจัดทำบัญชีงานวิจัย โดยทีมงาน สกว.ภาค จัดที่ รุ่งอรุณรีสอร์ต อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

4 ตุลาคม 2545

๒๕ ทีมงานวิจัย 20 คน ฝึกอบรมการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล และทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพิ่มเติม กิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

7-8 ตุลาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปการเรียนรู้ ทบพนวนแผนกิจกรรม สมาชิกร่วมกิจกรรม 23 คน

9 ตุลาคม 2545

๒๕ ทีมงานวิจัยประชุมหารือเกี่ยวกับแนวทางการสรุปบทเรียนของกลุ่มพื้นที่ ณ สถานีวิจัยชุมชนสร้างสรรค์

10 ตุลาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมค่ายผู้นำแห่งการเรียนรู้ สมาชิกร่วมกิจกรรม 16 คน

11 – 14 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ค่ายผู้นำแห่งการเรียนรู้ เครือข่ายเพื่อนชุมชนสร้างสรรค์ร่วมกิจกรรม 35 คน
เรียนรู้เรื่องสิทธิเด็กและแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเยาวชนในท้องถิ่น ณ
สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

16 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมและ
วางแผนกิจกรรมในวันหยุด ตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน
- ๒๕ ประชุมคณะทำงานวิจัยเพื่อรายงานสถานการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละพื้นที่
เพื่อร่วมมองทิศทางการก้าวเดินร่วมกัน มีคณะทำงานเข้าร่วมจำนวน 7 คน

17 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ประชุมตัวแทนจากกลุ่มสนใจเรื่อง
การนำเสนอกิจกรรม ประสบการณ์และข้อคิดจากการเรียนรู้ เพื่อนำเสนอ
แลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมผู้นำเยาวชน ซึ่งจัดโดยมูลนิธิ
การเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคมจังหวัดกาญจนบุรี ตัวแทนเยาวชนร่วมพูดคุย 7 คน

18 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เตรียมความพร้อมของคณะตัวแทน
ผู้เข้าร่วมอบรมผู้นำเยาวชน และพบกลุ่มการเรียนรู้กลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ
เพื่อทบทวนปัญหาในการดำเนินกิจกรรม มีตัวแทนร่วมพูดคุย 5 คน

20 ตุลาคม 2545

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มสนใจเสียงตามสายเพื่อการจัดรายการ
วิทยุชุมชน คลื่น Fm 89.75 MHz ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีตัวแทนเยาวชนร่วมจัดรายการ 3 คน

21 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง นัดกลุ่มสำรวจภูมิปัญญาชุมชน
ไปร่วมพูดคุยเรียนรู้กับลุงอ้น ทิพย์บรรพต เรื่องความเป็นมาของหมู่บ้านและ
ทรัพยากรในอดีตที่มีในชุมชน มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 8 คน

22 ตุลาคม 2545

- ๒๕ นัดประชุมทีมงานวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม สรุปความเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ สถานการณ์แต่ละกลุ่ม เตรียมความพร้อมในการจัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ การจัดประชุมครั้งนี้ใช้สถานที่ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี ทีมงานร่วมประชุม 7 คน

23-24 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ทีมงานเพื่อนชุมชนร่วมจัดเตรียมเอกสาร จัดนิทรรศการ เตรียมอุปกรณ์ ในการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ที่ศาลาเอนกชน จำนวน 10 คน

25-29 ตุลาคม 2545

- ๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้เข้าร่วมจำนวน 42 คน

30 ตุลาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อประชุมวางแผน สรุปการเรียนรู้ของกลุ่มสำรวจ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น หาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไปของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 11 คน

31 ตุลาคม 2545

- ๒๕ ทีมงานในการจัดเวทีถอดบทเรียนกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์จำนวน 12 คน ร่วมประมวลและเตรียมความพร้อมการดำเนินงานกิจกรรมอีกครั้ง

1 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินงานของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 15 คน

7 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม แลกเปลี่ยนบทเรียนระหว่างกลุ่ม รับทราบการดำเนินการของกลุ่มย่อยและอุปสรรคปัญหา สมาชิกร่วมกิจกรรม 36 คน

9 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ ทีมงานวิจัยจำนวน 8 คน ร่วมประชุม พูดคุยแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงาน
แนวทางการ ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่ต่าง ๆ ใช้สถานที่สวนโมกขพลาราม

10 พฤศจิกายน 2545

- ๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษ เพื่อร่วมพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน
แบบมีส่วนร่วม สถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม และการ
วางแผนการทำงาน ในขั้นตอนปัจจุบัน สมาชิกร่วมกิจกรรม 11 คน

12 พฤศจิกายน 2545

- ๒๗ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกันเรื่องการ
แบ่งเวลาที่เหมาะสมระหว่างการเรียนในชั้นเรียน กับการทำกิจกรรม และความ
รับผิดชอบตนเอง สมาชิกร่วมประชุม 22 คน
- ๒๘ ประชุมร่วมกับกลุ่มครู โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อรับฟังสถานการณ์การ
ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน และพบกลุ่มการเรียนรู้ ร่วมสรุปบทเรียนการ
ทำงาน หาแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่อไป ชาวชนเข้าร่วม 25 คน

13 พฤศจิกายน 2545

- ๒๙ ประชุมทีมงานวิจัย กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่ม
การเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ และหาแนวทางในการเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของ
กลุ่มเยาวชน มีผู้เข้าร่วมพูดคุย 4 คน

14 พฤศจิกายน 2545

- ๓๐ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษเพื่อร่วมสำรวจแหล่งการเรียนรู้ และพูดคุย
กับครูภูมิปัญญาในชุมชน คือลุงจันทน์ ประวิธ เกี่ยวกับการจัดทำแปลง
เกษตรผสมผสาน การอนุรักษ์พันธุ์ปลา และกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน มีเยาวชน
สนใจเข้าร่วมจำนวน 9 คน

15 พฤศจิกายน 2545

- ๓๑ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง และกลุ่มครู ร่วมกันวางแผน
การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โดยมี
ครูเข้าร่วมจำนวน 11 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้ 5 คน

16 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ร่วมจัดเตรียมสถานที่ของกลุ่มการเรียนรู้สโมสรน้องน้อย และวางรายละเอียดแผนการดำเนินงานของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วม 10 คน

18 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอคีรีรัฐนิคม ร่วมประชุมสถานการณ์การเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในชุมชน จัดประชุมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน

19 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ (กลุ่มภูมิปัญญาด้านอาชีพและกลุ่มภูมิปัญญาด้านสุขภาพ) จำนวน 14 คน โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ร่วมพูดคุย วิเคราะห์กิจกรรม การเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มได้จัดทำ แก้ไขปัญหาและหาแนวทางการดำเนินการต่อ

20 พฤศจิกายน 2545

๒๕ ทิมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ มีตัวแทนเข้าร่วม 5 คน

21 พฤศจิกายน 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม สรุปการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้และเพื่อวางแผนการดำเนินงานขั้นต่อไป เยาวชนเข้าร่วม 15 คน

22 พฤศจิกายน 2545

๒๕ ประชุมทิมงานวิจัยหารือเกี่ยวกับการเขียนสรุปเวทีการเรียนรู้ และวางแผนการดำเนินการต่อไปในแต่ละพื้นที่ มีตัวแทนเข้าร่วม 7 คน

23 พฤศจิกายน 2545

๒๕ กลุ่มการเรียนรู้ด้านสื่อ โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม จัดรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี คลื่น FM 89.75 เมกกะเฮิรต์

28 พฤศจิกายน 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม แลกเปลี่ยนสถานการณ์ และ ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์ กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 35 คน

1 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่อำเภอกีร์รีรัฐนิคม เพื่อร่วมพูดคุยแผนการดำเนินงาน การวิจัย และร่วมกิจกรรมค่ายสร้างศูนย์เด็กเล็ก ค.ถ้ำสิงขรณ์ ร่วมกับเยาวชน อาสาสมัครชาวสิงคโปร์ โดยมีแกนนำเยาวชนร่วมพูดคุยจำนวน 7 คน พร้อม ด้วยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกีร์รีรัฐนิคม

3 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ สรุปประมวลการเรียนรู้และร่วมจัดทำ นิทรรศการเพื่อนำเสนอในเวทีการถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ โดยมี การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบด้านต่างๆ เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 22 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มกระดาศา และกลุ่ม ภูมิปัญญาร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไปของแต่ละกลุ่ม ปรึกษากับอาจารย์ ประจำกลุ่มเพื่อร่วมหาแนวทางในการส่งเสริมต่อไป เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 15 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คืออาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์กลอยใจ อักษรชู อาจารย์มาลินี เชนจิตรศิลป์

4 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอกีร์รีรัฐนิคม ประชุมเตรียมงานการจัดเวทีการ เรียนรู้ สมาชิกกลุ่มร่วมกิจกรรม 9 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ร่วมสรุปการเรียนรู้ในกลุ่มสนใจ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 11 คน

5 ธันวาคม 2545

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มสนใจเรื่องสื่อ โรงเรียนพูนพิทยาคม วางแผนการ สรุปงาน สมาชิกร่วมกิจกรรม 8 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอกีร์รีรัฐนิคม ร่วมพูดคุยเตรียมความพร้อมในการจัดเวที ถอดบทเรียน โดยมีข้อสรุปว่าจะเลื่อนกำหนดการจัดไปอีกระยะหนึ่งเพื่อเตรียม ความพร้อมให้มากขึ้น

6 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6
ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี (มีรายละเอียดในสรุปเวทีถอดบทเรียน)

7 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอคีรีรัฐนิคมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเรื่องหลักการ/แนวทางการสรุปบทเรียนการเรียนรู้ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน

8 ธันวาคม 2545

๒๕ กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐ ที่สนใจงานสื่อร่วมจัดรายการวิทยุชุมชน โดยพูดคุยนำเสนอการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนในอำเภอ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เวลา 17.00 -18.00 น. คลื่น Fm 89.75 เมกะเฮิรต์ มีตัวแทนเยาวชนเข้าร่วมจัดรายการ 3 คน

10 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม เพื่อปรึกษาด้านการทำงาน ปัญหาอุปสรรค การปรับตัว โดยมีการแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ กลุ่มการเรียนรู้จากต่างโรงเรียนด้วย มีสมาชิกร่วมกิจกรรม 12 คน

12 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พุดคุย เตรียมความพร้อม ในการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ มีเยาวชนเข้าร่วม 22 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ขจรศรี ใต้คุ้ม

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม เตรียมการนำเสนอบทเรียนในการจัดเวทีถอดบทเรียนของกลุ่ม มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 20 คน

13 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม (มีรายละเอียดในสรุปการถอดบทเรียน)

16 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เตรียมความพร้อมในการสรุปบทเรียนการเรียนรู้ มีเยาวชนเข้าร่วม 17 คน

17 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อเตรียมการนำเสนอข้อมูลของกลุ่มการเรียนรู้ (ต่อ) และจัดเตรียมเอกสารในการจัดการประชุมถอดบทเรียน มีเยาวชนเข้าร่วม 17 คน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เครือข่ายเยาวชนคีรีรัฐ เพื่อร่วมวางแผนและจัดเตรียมการดำเนินการเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ของกลุ่ม และร่วมแลกเปลี่ยนสถานการณ์ของกลุ่มเพื่อนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวแทนเยาวชนเข้าร่วม 6 คน

18 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จำนวน 20 คน เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอ บทเรียนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมเรื่องสถานที่ ณ โรงพยาบาลท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยประสานกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล คือ คุณวชิรา แยมมณี และคุณศุภชัย นวลสุทธิ

20 ธันวาคม 2545

๒๕ จัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ณ โรงพยาบาลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้เข้าร่วมจำนวน 13 คน

22 ธันวาคม 2545

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สนใจเรื่องผักปลอดสารพิษ โดยมีการวางแผนเรื่องการทำปุ๋ย และทำแปลงผัก มีทีมงานวิจัยเข้าร่วมจำนวน 13 คน

24 ธันวาคม 2545

๒๕ ประชุมทีมงานวิจัย เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนทางประสานงานกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ การเตรียมสรุปเอกสารการถอดบทเรียน สรุปการเรียนรู้จากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีทีมงานเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน

2 มกราคม 2546

๒๕ ประชุมครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เรื่องแนวทางการหนุนเสริมกลุ่มการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มครูทั้งโรงเรียน จำนวน 13 คนเข้าร่วมประชุม นำการประชุมโดยอาจารย์พนิด แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน

7 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนอำเภอดุสิตรณรงค์เพื่อร่วมดูประเด็น และเตรียมความพร้อมในการนำเสนอขบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ ซึ่งมีตัวแทนกลุ่มจำนวน 12 คน เข้าร่วม

8 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปบทเรียนการเรียนรู้และสิ่งที่เกิดขึ้นจากเวทีการสรุปบทเรียนในพื้นที่ มีแกนนำกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 14 คน

13 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนอำเภอดุสิตรณรงค์เพื่อร่วมดูประเด็น และเตรียมความพร้อมในการนำเสนอขบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนในเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ (ต่อ) ซึ่งมีตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมจำนวน 9 คน

14 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนห้วยปลี้องเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

15 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมาพร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไป โดยมีตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน

16 - 17 มกราคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอดุสิตรณรงค์ เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา ร่วมปรึกษาแนวกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนรักศคลองยัน ร่วมจัดทำนิทรรศการเพื่อนำเสนอในเวทีการสรุปบทเรียน โดยมีตัวแทนเข้าร่วม 9 คน

18 มกราคม 2546

๒๕ เวทีสรุปบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มเครือข่ายเพื่อนเยาวชนศีร์ษะนิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน จากกลุ่มเยาวชนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มผู้นำในท้องถิ่น ครูหมอพื้นบ้าน และผู้สนใจ

20 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานต่อไปของคณะครูในโรงเรียนหลังจากมีการจัดเวทีถอดบทเรียนพื้นที่ ซึ่งมีครูเข้าร่วมพูดคุย 4 คน

21 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

22 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม พบกลุ่มย่อยและร่วมกันสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งหาแนวทางในการดำเนินการกิจกรรมต่อไป โดยมีตัวแทนเข้าร่วม 6 คน

23 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อร่วมพูดคุยในวงเพื่อนแบบเป็นธรรมชาติในเรื่องบทบาทของผู้นำและร่วมแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ไปดำเนินการมาในช่วงอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 17 คน

24 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

26 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน กิจกรรมของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมค้นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และร่วมหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 คน

28 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องพบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมค้นหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 9 คน

31 มกราคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้ศิริรัฐนิคม เพื่อร่วมพูดคุยและเยี่ยมบ้านสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ และร่วมดูแผนการทำงานในช่วงต่อไปของกลุ่ม โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 9 คน

2 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสโมสรน้อยน้อย พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมทั้งสิ้น 6 คน

5 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน และร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มแกนนำในเรื่องการขยายกิจกรรมการเรียนรู้สู่กลุ่มเพื่อนที่สนใจ นอกเหนือจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 22 คน

6 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสื่อ และกลุ่มการเล่านิทาน ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อ มีสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

11 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง "การทำกิจกรรม การเรียนรู้ การเรียนหนังสือ" โดยเยาวชนที่เข้าร่วมได้มีการพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ และได้นำประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเจอมาแลกเปลี่ยน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน

14 กุมภาพันธ์ 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านดอนหญ้างาปลองพบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมค้นหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 16 คน

16 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้กลุ่มเยาวชนรักษ์คันน้ำ เพื่อร่วมกิจกรรม "คันคันไม้ให้ป่า" โดยร่วมกันปลูกป่าและตัดป่าอนุรักษ์บริเวณคลองควั่วเต่า ซึ่งเป็นเขตป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน และร่วมพูดคุยถึงแนวทางการจัดกิจกรรมในระยะต่อไป มีเยาวชนผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่มีความสนใจและกลุ่มเพื่อนเครือข่ายเยาวชนสร้างสรรค์เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 35 คน

18 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมดูแผนของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน

19 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหว ของเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ และร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน โดยจะมีการจัดกิจกรรมการฝึกผู้นำเยาวชนในหมู่บ้าน ซึ่งจะร่วมหารือกันอีกครั้ง

20 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ กลุ่มเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 15 คน จัดกิจกรรมเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยมีการไปศึกษาเรื่องการจัดทำการเกษตรแบบครบวงจร ที่บ้านลุงจันทน์ ประวิข ศิลปอาจารย์ภาคใต้

25 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่พบกลุ่มแกนนำของแต่ละกลุ่มย่อยเพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมสรุปการเรียนรู้ที่ได้ในในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 10 คน

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง พบกลุ่มย่อยเพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ สรุป วางแผนการก้าวต่อไป โดยมีเยาวชนเข้าร่วม 16 คน

28 กุมภาพันธ์ 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 6 คน เพื่อร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในช่วงต่อไป และเยี่ยมบ้านสมาชิกของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้

1 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 6 คน เพื่อร่วมสรุปเอกสารที่สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ได้เขียนถึงสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ สิ่งที่น่าสนใจ และสิ่งที่อยากจะเพิ่มเติมในการเรียนรู้ครั้งต่อไปเพื่อเป็นส่วนประกอบในการวางแผนกิจกรรมของกลุ่ม

2 มีนาคม 2546

๒๕ ตัวแทนเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ 3 คน ร่วมจัดรายการวิทยุชุมชน 89.75 MHz เพื่อบอกเล่าผลสรุปจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มแกนนำเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 7 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์อุทัย กาญจนรุจิ ทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องการจัดทำเอกสารสรุปกิจกรรมและเอกสารการเงิน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นของทีมงานในพื้นที่

6 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเยาวชนโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จำนวน 14 คนเพื่อร่วมสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่มย่อย และสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ร่วมปรึกษากับอาจารย์เพื่อขอสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

7-8 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนคีรีรัฐ จำนวน 22 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น บ้านลุงจ๋านงค์ ประวิช เพื่อร่วมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องระบบนิเวศน์ของกลุ่มน้ำคลองยัน การจัดทำเกษตรครบวงจร และข้อมูลเรื่องการจัดทำแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาของหมู่บ้าน

9 มีนาคม 2546

๒๕ สมาชิกกลุ่มย่อยโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มการเรียนรู้เรื่องการทำเกษตรปลอดภัย จำนวน 5 คน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสมาชิกซึ่งสมาชิกของกลุ่มได้ช่วยงานทางบ้านอยู่ในวิถีชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ เช่น ช่วยหาปลา ขนมะพร้าว ร่อนน้ำผัก ซึ่งทีมวิจัยและสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ได้ลงไปช่วยสมาชิกทำงานด้วย

10 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนศิริรัฐ จำนวน 18 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้
บ้านครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น ที่ได้ทำมาว่าสมาชิกผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้อะไรบ้าง
คิดจะทำอะไรกันต่อไป เพื่อจัดทำแผนที่ชัดเจนขึ้น

11 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จำนวน 10 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรม
การเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา และร่วมวางแผนการก้าวต่อของแต่ละกลุ่ม
การเรียนรู้

14 มีนาคม 2546

๒๕ พบผู้นำชุมชน ครู ทีมวิจัยในพื้นที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จำนวน 15 คน
เพื่อร่วมฟังการวางแผนการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น
ซึ่งจะมีการหารือร่วมกันอีกครั้งในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

17 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละ
กลุ่มย่อยในช่วงที่ผ่านมาพร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อมีสมาชิกเข้าร่วม
ทั้งสิ้น 12 คน

22 มีนาคม 2546

๒๕ ทีมงานวิจัย 7 คน ร่วมสรุปแนวทางการทำงาน กิจกรรมการเคลื่อนไหวใน
แต่ละพื้นที่ เพื่อร่วมสรุปสถานการณ์และวางแผนการดำเนินงานช่วงต่อไป

24 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละ
กลุ่มย่อยในช่วงที่ผ่านมา พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินต่อในช่วงปิดเทอมมีสมาชิก
เข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

26 มีนาคม 2546

๒๕ พบทีมงานวิจัยและกลุ่มครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง และผู้นำชุมชนจำนวน
14 คน เพื่อร่วมวางแผนการประชุมเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยจะมี
การนัดประชุมร่วมกันอีกครั้งในโอกาสต่อไป

28 มีนาคม 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนคีรีรัฐ เพื่อร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน โดยร่วมฟังการประชุมเรื่องการจัดการวิสาหกิจชุมชน ณ วัดถ้ำสิงขรณ อำเภอกีรีรัฐนิคม มีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมทั้งสิ้น 8 คน พร้อมด้วยชาวบ้าน และแกนนำในชุมชน จำนวน 28 คน

1-3 เมษายน 2546

๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้เยาวชนคีรีรัฐ ร่วมจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของนักศึกษา กศน. คีรีรัฐ ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนที่สนใจในท้องถิ่นสามารถร่วมเรียนรู้และร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นได้ มีสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 30 คน โดยอาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ และผู้นำชุมชนสนับสนุนกิจกรรม จัดที่หมู่ 4 ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม

10 เมษายน 2546

๒๕ ทีมงานวิจัย 5 คน ร่วมสรุปสถานการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนการดำเนินงานช่วงต่อไป

16 เมษายน 2546

๒๕ เยี่ยมสมาชิกกลุ่มย่อยโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านครูภูมิปัญญาในชุมชน

24 เมษายน 2546

๒๕ ประชุมทีมงานวิจัยเพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนชุมชน มีสมาชิกเข้าร่วม 8 คน ณ ศาลาเอนกชุมชนสร้างสรรค์

26 เมษายน 2546

๒๕ กลุ่มชุมชนและเครือข่ายเพื่อนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา และร่วมประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินงานรวมถึงสิ่งที่กลุ่มจะดำเนินการต่อในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งมีตัวแทนเยาวชนเข้าร่วม 25 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

12-13 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ กลุ่มการเรียนรู้คีรีรัฐนิคม ร่วมสำรวจป่าชุมชนของหมู่บ้านบริเวณบ้านน้ำราด ค.บ้านท่าเนียบ และร่วมพูดคุยในเรื่องการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของเยาวชนในชุมชน มีเยาวชนทั้งในหมู่บ้านและในเมืองเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 15 คน ซึ่งจะมีการปรึกษาร่วมกันอีกครั้งในโอกาสต่อไป

15 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปความคืบหน้าตามแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนมีสมาชิกเข้าร่วม 9 คน ณ ศาลาห้องเยาวชนสร้างสรรค์

21 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง(กลุ่มย่อยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น) เพื่อบอกเล่าสิ่งที่กลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ และร่วมกันหาสาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ในอาทิตย์นี้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

22 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 20 คน

23 พฤษภาคม 2546

พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มภูมิปัญญาร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป เยาวชนเข้าร่วมจำนวน 12 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์กลอยใจ อักษรฐ อาจารย์มาลินี เจนจิตรศิลป์

24 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ กลุ่มเยาวชนและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนาโดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี ในประเด็นเรื่อง "วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21" หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนเยาวชนได้มีกิจกรรมภาคกลางคืนคือการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินงาน ซึ่งมีเพื่อนเยาวชนเข้าร่วม 30 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

25 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยประชุม เพื่อสรุปความคืบหน้าตามแผนการดำเนินกิจกรรมและแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วม 12 คน ณ ศาลาเยาวชนชนสร้างสรรค์ ตั้งแต่เวลา 13.00 - 16.30 น.

26 พฤษภาคม 2546

- ๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง "การทำกิจกรรม การเรียนหนังสือ การเรียนรู้เรื่องของท่านอื่น " โดยเยาวชนที่เข้าร่วมได้มีการพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ และได้นำประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเจอมาแลกเปลี่ยนกัน มีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน
- ๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่จำนวน 13 คน เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา และร่วมวางแผนการก้าวต่อของแต่ละกลุ่ม

27 พฤษภาคม 2546

- ๒๗ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนกับกลุ่มแกนนำในเรื่องการขยายกิจกรรมการเรียนรู้สู่กลุ่มเพื่อนที่สนใจและร่วมหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

29 พฤษภาคม 2546

- ๒๙ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดยมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้และอุปสรรคที่แต่ละกลุ่มพบเจอ สมาชิกร่วมประชุม 42 คน

30 พฤษภาคม 2546

- ๓๐ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของกลุ่มสำรวจ และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มกระดาสา กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและแนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กต่อไป สมาชิก 23 คน และครูที่ปรึกษา คือ อาจารย์กลอยใจ อักษรชู อาจารย์พานิ เกษเกษร อาจารย์มาลินี เจริญจิตศิลป์ อาจารย์ณภาพร ชูทอง และอาจารย์พนิด แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน

31 พฤษภาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มเพื่อนเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม ร่วมประชุมสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของ กลุ่มการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม และร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน จัดประชุมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน และที่ปรึกษาคืออาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ

3 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน และร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based โดยมีทีมวิจัยและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 22 คน

4 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เพื่อร่วมพูดคุยในกลุ่มแบบเป็นธรรมชาติในเรื่องบทบาทของตนเองคือครอบครัวและรายงานกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ไปดำเนินการมาในช่วงอาทิตย์นี้ สุดท้ายแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based โดยมีทีมวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 18 คน

5 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based เพิ่มเติม และร่วมวางแผน เตรียมการนำเสนอ กิจกรรมการเรียนรู้โครงการวิจัยในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 28 คน

8 มิถุนายน 2546

- ๒๕ ทีมงานวิจัยพร้อมด้วยที่ปรึกษาและคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี 9 คน ร่วมหารือและรายงานความเคลื่อนไหวในการเตรียมความพร้อมเวทีนำเสนองานวิจัยประเด็นเยาวชนทั้งในเรื่องรูปแบบ เนื้อหาในการนำเสนอ และผู้เข้าร่วมในเวที

9 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้อำเภอศีร์ษะเกษ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based และร่วมวางแผนเตรียมความพร้อมในการนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้โครงการวิจัยในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานสมาชิกและที่ปรึกษา เข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

10 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านดอนหญ้างาป้าง เพื่อร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน Area - based เพิ่มเติม และร่วมวางแผนการนำเสนองานการเรียนรู้ของกลุ่มทั้งการนำเสนอบนเวที การนำเสนอผ่านรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มภายในชมรม โดยมีทีมวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 19 คน

12 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม เพื่อร่วมเตรียมการแสดงละครหุ่นนิทรรศการ การนำเสนอบนเวที และกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม ในเวทีรายงานความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน

14-15 มิถุนายน 2546

- ๒๕ เวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด
ณ ห้องประชุมนางชวน โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

17 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านดอนหญ้างาป้างเพื่อร่วมสรุปการเรียนรู้ของกลุ่มในการร่วมเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงาน ณ โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 12 คน

20 มิถุนายน 2546

- ๒๕ เวทีนำเสนอบทเรียนโครงการวิจัยในระดับจังหวัด 5 โครงการ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดชั้น 5 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

27 มิถุนายน 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคมเพื่อร่วมสรุปการเรียนรู้ของกลุ่มในการร่วมเวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงาน ณ โรงแรมร้อยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีทีมงานและสมาชิกเข้าร่วมทั้งสิ้น 18 คน

28 มิถุนายน 2546

- ๒๕ กลุ่มเยาวชนและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนาโดย ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย ในประเด็นเรื่อง "การเรียนรู้ที่แท้" โดยกลุ่มเยาวชนได้ร่วมนำเสนอบทเรียนการเรียนรู้จากการวิจัยในช่วงซักถามแลกเปลี่ยน หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนเยาวชนได้จัดกิจกรรมภาคกลางคืน คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินการและพูดคุยในประเด็นเรื่องการเรียนรู้ที่แท้ต่อ ซึ่งมีเพื่อนเยาวชนเข้าร่วม 35 คน
ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

2 - 3 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง จัดกิจกรรมเดินเยี่ยมบ้านครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน โดยมีครู และเยาวชนที่สนใจจำนวน 15 คน เพื่อพูดคุยหารือร่วมกันในเรื่องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียน

11 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมหาแนวในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไป โดยมีตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วมจำนวน 12 คน
- ๒๕ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ พูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม และร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่อ มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 16 คน

12 - 13 กรกฎาคม 2546

- ๒๕ ตัวแทนกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง 2 คน (กลุ่มกระดาศา) จัดกิจกรรมถ่ายทอดวิธีการทำกระดาศาให้กับกลุ่มเพื่อนเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ มีเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 30 คน ณ บ้านคุณพวงแข ชัยดำรงฤทธิ์ อ.ท่าชนะ

16 กรกฎาคม 2546

๒๕ ทีมงานวิจัยพร้อมด้วยที่ปรึกษาและคณะผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ และผู้ประสานงานจากสำนักงานภาค รวม 18 คน ร่วมประชุมสรุปการดำเนินงานและข้อเสนอจากเวทีนำเสนองานวิจัยและหารือแนวทางในการดำเนินงานในช่วงต่อไป ณ โรงแรมเมอร์ไท์ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี

17 กรกฎาคม 2546

๒๖ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม แลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์ และร่วมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 42 คน

18 กรกฎาคม 2546

๒๗ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเพื่อประชุมวางแผน สรุปกิจกรรมของกลุ่มการเรียนรู้และหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่อไปของกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 11 คน

20 กรกฎาคม 2546

๒๘ ประชุมทีมงานวิจัย เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์ของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละพื้นที่ และร่วมวางแผนทางการประสานงานกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ การสรุปเอกสารการถอดบทเรียน สรุปการเรียนรู้จากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีทีมงานเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน

22 กรกฎาคม 2546

๒๙ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เพื่อร่วมสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวในการดำเนินต่อร่วมกัน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมทั้งสิ้น 13 คน

25 กรกฎาคม 2546

๓๐ พบกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของกลุ่มในรอบสัปดาห์และร่วมกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมในช่วงต่อไป มีสมาชิกแต่ละกลุ่มการเรียนรู้เข้าร่วม 35 คน พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษา

26 กรกฎาคม 2546

๒๕ กลุ่มชุมชนฯและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา ซึ่งนำเสวนา โดย คุณชูค ศรีอาริยะ ในประเด็นเรื่อง "พุทธศาสนา - อนาคตศาสตร์ กับ Theory of Everything" หลังจากนั้นกลุ่มเพื่อนชุมชนได้จัดกิจกรรมภาคกลางคืน คือการพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นที่ได้มีการเสวนาในวันนี้และเพื่อเติมเต็มและ ทำความเข้าใจในส่วนที่ไม่เข้าใจนอกจากนี้มีการแลกเปลี่ยนร่วมกันในสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวและกิจกรรมการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินการซึ่งมีเพื่อน เยาวชนเข้าร่วม 25 คน ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

กิจกรรมที่ 3 การฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

4 ตุลาคม 2545 เวลา 10.00 – 16.00 น.

ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุมครั้งนี้ คือ

คณะทีมงานวิจัยมีความรู้เกี่ยวกับการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- ค่าอาหารกลางวัน	1,000	บาท
- ค่าอาหารว่าง	718	บาท
- ค่าถ่ายเอกสาร ,ค่าอุปกรณ์	551	บาท
- ค่าวิทยากร	1,000	บาท
- ค่าสถานที่	-	บาท
- ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม	1,700	บาท

รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 4,969 บาท

แนะนำผู้เข้าร่วมการประชุม 10.30 น.

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเอง)

ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 20 คน คือ

1. อาจารย์ศรัณยา ถาวระ ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ที่โรงเรียนพุนพิทยาคม ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
2. นายชนชัย ชัยวิจิตร กลุ่มเยาวชนคนรักบ้าน จัดกิจกรรมการอนุรักษ์และร่วมกับกลุ่มนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคีรีรัฐนิคม จัดกิจกรรมกับเพื่อนผู้พิการ สอนคอมพิวเตอร์
3. นาย เกรียงศักดิ์ คงสุทธิ กลุ่มเยาวชนคนรักบ้าน จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในชุมชน ปลูกต้นไม้ และอนุรักษ์คลองคว่ำเต่า
4. นายจันทรัตน์ ฐิพันธ์ นักศึกษาราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนา
5. นายจักรพงษ์ จารุภมม เยาวชนคนรักบ้าน ทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกับเยาวชนในพื้นที่ซึ่งมีเครือข่ายอยู่ที่บ้านท่าเนียบ
6. นางสาวจุไรรัตน์ คำขลิ้ง สนใจกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในการส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้

- 7.นางสาววาสนาพิศุทธอง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ชุมชนต้นกล้านาใหญ่
- 8.นางสาวจันทร์ภา รุ่งแก้ว โรงเรียนบ้านนาใหญ่ชุมชนต้นกล้านาใหญ่กลุ่มกิจกรรมสโมสรม้องน้อย
- 9.นางสาวภัสรา ฐิพันธ์ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ อาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
- 10.อาจารย์มาลินี เจนจิตรศิลป์ ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ทำกิจกรรมในกลุ่มเยาวชนและหมู่บ้าน
- 11.อาจารย์พานิ เกษเกษร ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 12.นางจันทร์ทอง คำเจริญ ตัวแทนจากชุมชนคลองน้อย ริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในหมู่บ้าน ร่วมกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์มาตั้งแต่ต้น
- 13.อาจารย์จรรยา ใสได้กิม ครูโรงเรียนบ้านนาใหญ่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และเป็นที่ปรึกษาแก่นักเรียนชุมชนต้นกล้านาใหญ่
14. นางสาววนิดา แก้วหมื่น สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เคยทำกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านนาวิทยาคมใช้ชื่อ"กลุ่มพลังสร้างสรรค์" ต่อมาได้รวมกลุ่มเพื่อนฯจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายด้าน
- 15.นางสาวกนกภรณ์ สุพัตรภรณ์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กลุ่มพลังสร้างสรรค์
16. นางสาวอุบลรัตน์ สุขแก้ว สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กลุ่มพลังสร้างสรรค์
- 17.อาจารย์นิวัตร ใสได้กิม ครูโรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ส่งเสริมเยาวชนด้านการเรียนรู้ ที่ปรึกษาแก่นักเรียนชุมชนสร้างสรรค์
- 18.นางชูลี เทียมประทีป อบต. ต.คลองน้อย เหนืออู่กคณะกรรมการสตรีจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอาชีพทำสวน เคยไปศึกษาดูงานที่ประเทศอินเดียเมื่อหลายปีก่อนเห็นว่าโรงเรียนของเขาแม้ว่าเศรษฐกิจแย่นแต่การศึกษาของเขาดี จากการทำงานในชุมชน เห็นว่า อบต.จะค่อนข้างเน้นวัตถุมากพยายามใช้งบประมาณไปในการสร้างถนนซึ่งขณะนี้ตัวเองก็พยายามผลักดันให้มีงบประมาณทางด้านการส่งเสริมการศึกษา และกิจกรรมของเด็ก และในปีนี้มีมีการตั้งงบประมาณสำหรับเด็กไว้ส่วนหนึ่งแล้ว
- 19.นางสาวรัตนางูแสง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ หัวหน้าโครงการวิจัย
- 20.นางสาววาสนา รามรงค์ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำงานด้านสิทธิเด็ก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- ติดต่อประสานงานวิทยากรและสถานที่
- ติดต่อประสานงานทีมงานวิจัย
- ดำเนินงานตามแผนกิจกรรม
- สรุปการดำเนินกิจกรรม

เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- บรรยายเรื่องการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผ่นใส
- แจกเอกสารการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์
- แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นในแต่ละพื้นที่
- มีวิทยากรกระบวนการประจำแต่ละกลุ่ม
- นำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มโดยใช้กระดานรูป
- พุดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

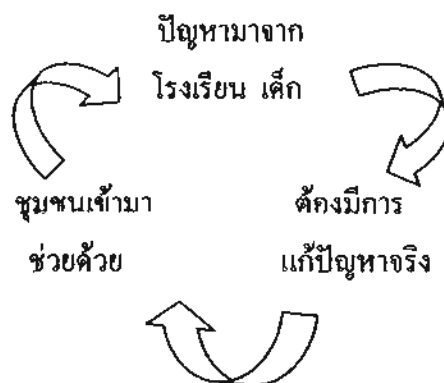
- งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- เทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เบื้องต้น
- แนวทางการทำงานของกลุ่ม

เริ่ม 10.00 น.

⇒ 1.นำเสนอข้อมูลงานวิจัยและทบทวนโครงการวิจัย

(วิธีการ : นำเสนอข้อมูล ทบทวนโครงการ และพุดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมในเวที)

อาจารย์นิวัตร ไธศักดิ์ม พุดถึงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาโดยกล่าวว่า งานวิจัยที่มีการจัดทำมีจำนวนมากเกือบ 10,000 ชิ้น แต่งานวิจัยเหล่านี้นำมาใช้ประโยชน์กับชุมชนได้น้อยมาก เราจะทำอย่างไรให้ งานวิจัย สามารถเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

จากโครงการวิจัย

โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พื้นที่ในการศึกษา คือ โรงเรียนพุนพิทยาคม โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเยาวชนคีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนห้วยปลีอง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละที่ก็มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตัวเองอยู่อย่างหลากหลาย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ ในช่วงที่ผ่านมา
2. เพื่อศึกษารูปแบบ/แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในปัจจุบันของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบ/แนวทาง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย เน้นการเปิดเวทีสรุปบทเรียน

การเก็บข้อมูล เก็บจากข้อมูลเอกสารของกลุ่ม แล้วนำเสนอในเวทีการประชุมสรุปบทเรียน

1. ข้อมูลจากบทเรียนที่เด็ก ๆ ได้ทำมา ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีความหลากหลาย
2. ข้อมูลเพิ่มเติมจากชุมชน ทั้งผู้นำ ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา

⇒ 2. ร่วมทำความเข้าใจโจทย์คำถามของโครงการวิจัย (ระดมความคิดเห็น 2 ข้อ)

(วิธีการ : แบ่งกลุ่มย่อย โดยแยกตามพื้นที่ เพื่อให้สมาชิกพูดคุยทำความเข้าใจโจทย์คำถามและร่วมระดมความคิดเห็น โดยแต่ละกลุ่มมีวิทยากรประจำกลุ่ม)

ช่วยกันลงมติโจทย์เพื่อให้เกิดความชัดเจน

1. การสรุปบทเรียนที่ผ่านมา เราจะดูประเด็นอะไรบ้าง ?
2. รูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในปัจจุบัน เราต้องค้นอะไร ?

ภาคบ่าย 13.30 น. นำเสนอเรื่องการตีประเด็น จากโจทย์ภาคเช้า 2 ข้อ

(วิธีการ : ตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อสรุปจากการระดมความคิดเห็นให้กลุ่มใหญ่ทราบ มีการซักถามและเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจในการจัดเวทีพื้นที่)

โรงเรียนบ้านนาใหญ่

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การเกิดกลุ่มเป็นมาอย่างไร แรงบันดาลใจ ความคาดหวัง วัตถุประสงค์ เป้าหมายของกลุ่ม สิ่งที่กลุ่มได้ทำและเรียนรู้ อุปสรรคและปัญหาของการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม บรรยากาศและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานกลุ่ม

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งบ้านเพื่อน สถานีวิทยุ โรงพยาบาล บุคคลที่สนับสนุนกลุ่ม ภูมิปัญญาของคนในชุมชน การถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น การเข้าร่วมเวทีการประชุม อบรม การอ่านหนังสือ

กลุ่มเยาวชนอำเภอศีร์ษะเกษ

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การก่อเกิดของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่มในการทำงานที่ผ่านมา กลุ่มเป้าหมายที่เราได้ลงไปจัดกิจกรรมร่วม เครือข่ายที่ทางกลุ่มของเรามีอยู่ในขณะนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร กิจกรรมของเพื่อนเราแต่ละเครือข่ายที่ทำอยู่เป็นอย่างไร ลักษณะและวิธีการทำงาน งบประมาณที่เราได้รับการสนับสนุน ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม และ ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมา

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง การเรียนรู้จากท้องถิ่นของเรา การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ของเราที่ผ่านมาเช่น การสอนเพื่อนที่พิการและขาดโอกาสทางการศึกษา การสอนเสริมให้เพื่อนนอกระบบ เรียนรู้เรื่องอาชีพในชุมชน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

โรงเรียนพุนพิทยาคม

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การก่อเกิดของกลุ่ม กลุ่มทำอะไรกันมาบ้าง ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มได้รับ ผลที่เกิดขึ้น เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิด

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง กลุ่มเพื่อนเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เราสัมพันธ์อยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาเรียนรู้ได้

โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น ศึกษาในประเด็นความเป็นมา กลุ่มเป้าหมายที่ทำ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานที่ผ่านมา งบประมาณที่ใช้ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในชุมชน หน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบในชุมชน ทั้ง อบต. และชุมชน วิธีการทำงานได้ดำเนินการมาอย่างไร

สรุปประมวลทั้งหมด

1. การสรุปบทเรียน จะศึกษาในประเด็น การเกิดกลุ่ม ใครทำอะไร มาอย่างไร ค้นคว้าหาเป้าหมาย การจัดการของกลุ่ม เครือข่าย ระบบการเงิน คน กิจกรรม กลุ่มของเราทำอะไรมาบ้าง ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มประสบ ผลที่เกิดขึ้น เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดเช่นนั้น ความสัมพันธ์ในกลุ่ม ความคิดและอุดมการณ์ของกลุ่ม ช่องทางในการพัฒนาต่อ

2. สภาพปัจจุบันของกลุ่ม จะค้นหาในเรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ สภาพการเรียนรู้ของกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ทั้งบุคคลและกิจกรรม ข้อมูลเรื่องหลักสูตร สถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะจัดการเรียนรู้ได้ มีอยู่ตรงไหน ข้อมูลชุมชนเบื้องต้น แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

ภาคบ่าย 13.50 น.

อาจารย์สอรัฐ มากบุญ บรรยายเรื่องการเก็บข้อมูลในกระบวนการทำวิจัย

(วิธีการ : บรรยายพร้อมนำเสนอแผ่นใส และร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเปิดโอกาสให้มีการซักถาม)

การวิจัยเป็นกระบวนการหาความรู้ และในการหาความรู้เราต้องมีการออกแบบการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ดังนั้นจึงต้องมีการทำความเข้าใจร่วมกันทั้งประเด็นโจทย์ รูปแบบที่จะทำ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่าย

การที่จะได้มาซึ่งความรู้เราต้องมีการมองสภาพปัจจุบันของแต่ละกลุ่ม ซึ่งขณะนี้จะเห็นว่าแต่ละกลุ่มมีข้อมูลพื้นฐาน ดังนั้นเราต้องมีการสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มที่ผ่านมา และการพัฒนาของเครือข่ายว่าเป็นอยู่อย่างไรแล้วจะทำอย่างไรกันต่อไป

หากเราจะศึกษาประเด็นเรื่องเครือข่าย สิ่งที่เราต้องรู้ คือ

1. ข้อมูลปัจจุบัน เช่น เราเป็นเครือข่ายธรรมชาติ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกัน
2. การจัดการเครือข่ายของเราเป็นแบบไหน เราต้องรู้ภาพรวมของเครือข่ายเรา ว่ามีอะไรบ้าง
3. การเรียนรู้ ที่เราต้องศึกษา ทางด้านองค์ความรู้ การจัดการเพื่อให้เรียนรู้ รวมถึงปัจจัยประกอบ เราต้องค้นคว้า ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
4. การวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง เราเชื่อมกับใครบ้าง ต้องมีการสังเกต สัมภาษณ์ รวมถึงการจัดการประชุมเอง

การสรุปบทเรียนจากอดีตเพียงอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการทดลองทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ออกแบบเพื่อเข้ากับสิ่งที่อยากรู้ในแต่ละห้องที่ คำตอบเดียวอาจจะไม่ใช่ ต้องมีความหลากหลาย เช่น

อยากรู้อะไร	ผู้เกี่ยวข้อง	วิธีการ	เครื่องมือ(ตัวชี้วัด)	การสังเกต
อยากรู้อะไร	จะเอาข้อมูลจากใคร	ทำอย่างไร	ความละเอียด	ความรู้ที่ได้รับ
ข้อมูลที่ผ่านมา 1.ความเป็นมาของ กลุ่ม - วันไหน - สมาชิก	- ทำเนียบสมาชิก - สมาชิก - ที่ปรึกษา - รุ่นพี่ - เอกสารที่ประชุม	- สัมภาษณ์ - เก็บข้อมูล	- แบบสัมภาษณ์	?
2.ความสำเร็จ (ความพอใจ)	- ผู้สนับสนุน - เด็กเยาวชนใน ท้องถิ่น	- สัมภาษณ์	- แบบสอบถาม - ไปสัมภาษณ์ - โทรศัพท์	

ถ้าสมาชิกได้เก็บ รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นก่อนเปิดเวทีแต่ละเวที จะทำให้มีความชัดเจน

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

- 1.แต่ละกลุ่มไปดูประเด็นศึกษา ให้มีความชัดเจน บางประเด็นต้องเตรียมข้อมูลก่อนเปิดเวที (โดยอาจจะได้มาจากเอกสาร การสัมภาษณ์)
- 2.การขยายผล พี่เลี้ยงต้องลงพบแต่ละกลุ่ม วางแผนการเปิดเวทีย่อย เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบของกลุ่มและเครือข่ายที่ชัดเจน
- 3.แต่ละกลุ่มลองไปดูร่วมกันว่าจะใช้วิธีการอะไรในการถอดบทเรียนของตนเอง

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

- 1.การสื่อสาร มีการใช้ศัพท์ทางวิชาการทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจต้องมีการอธิบายใหม่
ข้อเสนอแนะ ควรมีการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายคำศัพท์ทางวิชาการเพื่อให้ทีมงานสามารถเข้าใจชัดเจน
- 2.ผู้เข้าร่วม ยังมีการพูดคุยและนำเสนอไม่ชัดเจน
ข้อเสนอแนะ ผู้ดำเนินการประชุมและทีมงานต้องมีการกระตุ้นให้พูดคุยในประเด็นและมีการลงรายละเอียดในการพูดคุยสำหรับประเด็นที่น่าสนใจ
- 3.สถานที่จัดประชุม ไกลจากพื้นที่ ทำให้สมาชิกผู้เข้าร่วมเสียเวลากับการเดินทาง
ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดเวทีการประชุมในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยที่วางไว้เพื่อให้ทีมงานจากต่างพื้นที่ได้เห็นถึงพื้นที่เป้าหมายของการทำงานวิจัยร่วมกันและสะดวกในการเดินทาง

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมฝึกเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

มีการเปลี่ยนแปลง คือ จากเดิมจัดให้มีการบรรยายและฝึกการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล แต่กิจกรรมครั้งนี้จัดได้เพียงการบรรยายการเก็บข้อมูลในกระบวนการทำวิจัย

เหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะ เวลาในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีน้อยประกอบกับพื้นฐานของทีมงานวิจัยที่มีความต่างกันดังนั้นจึงต้องมีการทำความเข้าใจเรื่องเหล่านี้มาก่อนในระดับหนึ่ง

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ บรรยายาของห้องประชุมดีเหมาะกับการประชุมมีอุปกรณ์พร้อม แต่ไกลจากพื้นที่ทำให้สมาชิกต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก

ข้อเสนอแนะ ควรจัดหาสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับการเดินทางของสมาชิก

ช่วงเวลา เวลาน้อยเกินไปไม่เหมาะกับเนื้อหาที่วางไว้ จึงไม่สามารถจัดเนื้อหาได้ครบ

ข้อเสนอแนะ ควรจัดเนื้อหาให้เหมาะกับเวลาและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เข้าร่วม

งบประมาณ มีความเหมาะสมคือ มีบริการอาหารกลางวันและอาหารว่าง พร้อมด้วย การช่วยค่าเดินทางสำหรับผู้เข้าร่วมที่ต้องเดินทางไกล

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือเป็นคณะทีมงานที่จะดำเนินงานต่อไปในแต่ละพื้นที่ เข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจแนวการทำงานของแต่ละพื้นที่ให้มีความชัดเจนขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือ มีการเตรียมความพร้อมโดยการประสานงานในแต่ละพื้นที่ ติดต่อสถานที่ วิทยากร ซึ่งคณะทำงานได้ร่วมกันวางแผนและประชุมประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

การบรรยาย มีความเหมาะสมกับเวลา แต่มีการใช้คำศัพท์ทางวิชาการจึงทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจ ต้องมีการยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย

การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นของแต่ละพื้นที่ มีความเหมาะสมดี โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกระตุ้นและทำความเข้าใจ

การนำเสนอของแต่ละกลุ่ม มีความเหมาะสมดี บางกลุ่มใช้การเขียนลงกระดาษบรูฟ ส่วนบางกลุ่มนำเสนอโดยใช้แผ่นใส

การอภิปรายแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ มีความเหมาะสมดี เพราะผู้ที่มีข้อสงสัยหรือยังเข้าใจไม่ชัดเจนก็มีโอกาสซักถามทำความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งได้

เนื้อหาในการจัดประชุม

การระดมความคิดเห็นแนวทางการจัดเวทีในแต่ละพื้นที่ มีความเหมาะสม คือแต่ละกลุ่มได้คิดจากพื้นฐานของตนเองทำให้ลงรายละเอียดต่าง ๆ ได้

การบรรยายเรื่องเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง คือมีการบรรยายโดยใช้ศัพท์ทางวิชาการทำให้สมาชิกบางคนไม่เข้าใจดังนั้นจึงควรจัดเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานของสมาชิกและควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่วางไว้

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือแต่ละกลุ่มจะมีการกลับไปพูดคุยปรึกษากับทีมงานในพื้นที่อีกครั้งว่าจะมีการจัดเวทีถอดบทเรียนการเรียนรู้ของคนอย่างไร เน้นอะไรในการทำงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะ

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น คือการสื่อสาร ผู้เข้าร่วมเวทีประชุม และสถานที่ ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไปได้

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปด้วยดี คือผู้เข้าร่วมให้ความสนใจและมีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยมากขึ้น

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

- ทีมงานวิจัยในแต่ละพื้นที่สามารถคิดค้นประเด็นที่จะไปศึกษา
- เห็นแนวทางและวิธีการในการเก็บข้อมูลของแต่ละพื้นที่
- ทีมงานรู้จักการวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงาน
- คณะทำงาน มีความชัดเจนในกระบวนการวิจัยมากขึ้นเห็นถึงความเกี่ยวเนื่องแต่ละประเด็น มองเห็นถึงการวางแผนก้าวต่อไปของงาน

กิจกรรมที่ 4 การออกแบบเรียนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

วันที่ 25 – 27 ตุลาคม 2545

ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดกิจกรรม

เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เช่น การก่อตั้ง กระบวนการทำงานกิจกรรมที่ทำมา ผลที่เกิดขึ้น จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัดและโอกาสในการพัฒนางาน

งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- ค่าอาหาร	16,465 บาท
- ค่าสถานที่/ ที่พัก	2,900 บาท
- ค่าถ่ายเอกสาร ค่าจัดส่งเอกสาร	221 บาท
- ค่าอุปกรณ์	1,785 บาท
- ค่าวิทยากร	3,000 บาท
- ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม	9,700 บาท
- ค่าบันทึกภาพ	400 บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 34,471 บาท	

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 42 คน

ขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน

- จัดประชุมคณะทีมงานโดยตัวแทนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และที่ปรึกษา
- กำหนดกรอบการสรุปงานร่วมกันระหว่างตัวแทนและที่ปรึกษา
- จัดทำเอกสารติดต่อสถานที่ อาหาร ที่พัก
- จัดส่งเอกสารเชิญเข้าร่วมประชุม
- จัดเตรียมความพร้อมเรื่องสถานที่และการเดินทางอีกครั้ง
- ดำเนินงานตามแผน
- สรุปกิจกรรม จัดพิมพ์เอกสาร

เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้

- การอภิปราย
- แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น
- ใช้เทคนิคการนำเสนอแบบ Mind map , FSC และการพูดคุยซักถาม
- การ Dialogue ร่วมกัน

เนื้อหาในการจัดประชุม

- ทบทวนการทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำอะไรมาบ้าง ทำอย่างไร
- ทบทวนรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มจากการดำเนินการที่ผ่านมา
- ทบทวนผลที่เกิดขึ้นทั้งด้านการเรียนรู้การพัฒนาตนเองและสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของแต่ละคน
- ทบทวนความสัมพันธ์ ความเกี่ยวเนื่องระหว่างกลุ่มและกลุ่ณมิตร
- ร่วมวางรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- แนวทางการหนุนเสริมจากส่วนต่าง ๆ ทั้งรุ่นพี่ชุมชน ที่ปรึกษาและกลุ่มผู้ใหญ่

เริ่มกิจกรรม วันที่ 26 ตุลาคม 2545

แนะนำผู้เข้าร่วมกิจกรรม 09.00 น.

(วิธีการ : แต่ละคนแนะนำตัวเอง ชื่ออะไร มาจากไหนบ้าง ขณะนี้ทำอะไรอยู่ และเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้อย่างไร)

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 41 คน คือ

1.นางสาววันเพ็ญ เกิดสุวรรณ เจ้าหน้าที่ พอช. ทำงานด้านเยาวชน ได้ติดตามงานของ “ชุมชนสร้างสรรค์” ผ่านการพูดคุยและร่วมกิจกรรมมาทางโอกาส สนใจกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับประถม เป็นตัวแทนคณะกรรมการนักเรียนมาโดยตลอด เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมก็ร่วมกลุ่มทำกิจกรรมและได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการนักเรียนและเมื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ได้รับคัดเลือกเป็นนายกองค์การนักศึกษาจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตลอด

2.นายเจษฎา นาคเขียว โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชุมชนฯ คือ มีที่ ๆ ไปจัดค่ายสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และหลังจากนั้นที่ ๆ ก็ลงไปส่งเสริมให้พวกเราคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เราสนใจ กิจกรรมที่กลุ่มทำขณะนี้คือ

1.) กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะนี้มีการลงไปทำประวัติดินในท้องถิ่น หักทำหมาดักน้ำ เดียวหม้อไม้กวาด ทำตุ๊กตาจากวัสดุท้องถิ่น นกหวีดจากดินเหนียว

- 2.) **กระดาษสา** มีการนำเอากระดาษที่ไม่ใช้แล้วในโรงเรียนมาทำกระดาษสา
- 3.) **กลุ่มเสียงตามสาย** มีการจัดทำในโรงเรียนตอนเที่ยงทุกวันเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวต่าง ๆ ของชุมชนและมีการนำเสนอเรื่องที่น่าสนใจเช่น เดี๋ยวนี้รุ่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิทยาศาสตร์ .
- 4.) **กลุ่มการเกษตรปลอดสารพิษ** มีการทำปุ๋ยหมักใช้ที่โรงเรียนและนำกลับไปใช้ที่บ้าน
- 5.) **กลุ่มนักสำรวจ** คอยตรวจสอบความสะอาดในโรงเรียน กิจกรรมนักสืบสายน้ำ

3.นายเอกราช ชัยดำรงฤทธิ์ กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ มีการรวมกลุ่มโดยพี่ ๆ NGOจากโครงการการจัดการชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งเข้ามาส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์กับผู้ใหญ่ จึงเกิดความสนใจจึงรวมกลุ่มเล็กๆบ้าง มีโอกาสมาร่วมกิจกรรม และรู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการแนะนำของพี่เลี้ยง (พรพิมล รัตนกุล) และมาร่วมกิจกรรมค่ายที่เยาวชนสร้างสรรค์จัด หลังจากนั้นก็เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยขึ้นบางครั้งก็มาช่วยพี่ ๆ จัดกิจกรรมให้น้อง ๆ ในโรงเรียนอื่น กิจกรรมที่กลุ่มทำขณะนี้คือค่ายเยาวชนรอบอ่าวท่าชนะ การทำผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อวางขาย ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนแก้ปัญหาที่ตัวเองเจออยู่ขณะนี้ที่ไม่สามารถทำงานกลุ่มได้เต็มที่คือ “การเรียนและครอบครัว เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม”

4.นายอนุช เพชรรัตน์ เรียนอยู่ที่โรงเรียนพุนพิทยาคม (ชั้น ม.3) เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่แรก ๆ โดยการไปร่วมค่ายกับพี่ ๆ ที่จัดในโรงเรียน ชุมชนต่าง ๆ รู้สึกสนุกและได้รับความรู้กับตัวเองจึงร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด ขณะนี้ทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อนเรียนรู้ เรื่องภูมิปัญญาด้านสุขภาพและศึกษาเรื่องการแพทย์แผนไทย ทำให้รู้จักสมุนไพรต่างๆและต่อไปจะพัฒนาสู่เรื่องของการฝึกโยคะและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

5.นางสาววนิดา แก้วหมื่น ขณะนี้เรียนอยู่ที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี กำลังจัดทำโครงการเพื่อช่วยน้อง ๆ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์คือเมื่อปี 2542 อาจารย์มารศรี อาจารย์สมศักดิ์ สกุลพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาได้พามาฟังพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์สรุปงานกันที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เห็นพี่ ๆ ทำแล้วรู้สึกสนใจจึงกลับไปทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียนใช้ชื่อว่ากลุ่มพลังสร้างสรรค์ มีผลงานที่น่าสนใจหลายอย่างเช่นรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม จัดค่ายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีพี่ ๆ จากกลุ่มเยาวชนฯและอาจารย์คอยให้คำปรึกษา

6.นางสาวคนางค์อักษรณ์ เอี่ยมสะอาด เรียนอยู่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ช่วยงานทุกอย่างของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มตั้งแต่สมัยเรียนมัธยมปลาย (ม.5) มีโอกาสได้รับทุนการศึกษาจึงมาห้องแนะแนวบ่อย ได้เจอเพื่อน ๆ ซึ่งนัดทำกิจกรรมต่าง ๆ กัน ทั้งการพูดคุย งานค่ายได้ร่วมกิจกรรมทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกชอบจึงช่วยงานมาโดยตลอด ในช่วง 6 ปี ที่ผ่านมามีทำหน้าที่กรรมการกลุ่มมาหลายสมัย

7.นางสาวมาลี ฐปັນติ ขณะนี้เป็นเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาและฟื้นฟูป่าดงลาน จังหวัดขอนแก่นร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่ค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ครั้งแรกทำกิจกรรมร่วมกันมาโดยตลอด มีบทบาทในกลุ่มหลายอย่างทั้งด้านการประสานงานคณะทำงาน ขณะนี้ไปเป็นอาสาสมัครของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม รุ่นที่ 24 ประจำอยู่ที่โครงการฟื้นฟูป่าดงลาน จังหวัดขอนแก่น ยังติดตามงานของกลุ่มอยู่ตลอด การทำงานกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งในการไปทำงานเพื่อสังคม รู้สึกว่ากิจกรรมครั้งนี้ให้อะไรกับตัวเองซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก

8.นางสาวกรรณิกา อนุสนธิ์อติสัย จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันทำงานธุรกิจส่วนตัว เป็นกรรมการกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ฝ่ายเลขานุการ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่การจัดค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ครั้งแรกที่สวนโมกข์ การทำงานทำให้มีโอกาสได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น ได้นัดเจอกันที่ห้องแนะแนวเป็นประจำเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดต่างๆร่วมกัน รู้สึกมีประโยชน์เพราะในการทำงาน เราได้สรุปข้อบกพร่องของตนเองได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันบ่อยๆ มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติและชุมชน รู้สึกภูมิใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

9.นายวินัย อินศิริ เยาวชนบ้านสองแพรก อำเภอนวม เป็นกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ทำเรื่องการอนุรักษ์ป่าในหมู่บ้านไม่ให้ชาวบ้านทำลายป่า มาครั้งนี้เพื่อร่วมเรียนรู้กับพี่ ๆ เพื่อน ๆ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของลุงสอ สุนาค ที่ปรึกษาของกลุ่มซึ่งรู้จักกับกลุ่มเยาวชนก่อนหน้านี้และได้แนะนำให้มาร่วมกิจกรรม ช่วงแรกรู้สึกกังวลเพราะกลุ่มเยาวชนบ้านสองแพรกเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน มีโอกาสเรียนหนังสือน้อย เมื่อมาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ พี่ๆ ซึ่งเรียนมาเยอะกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับเพราะผมไม่มีความรู้ แต่ปรากฏว่าเพื่อนๆ พี่ๆ ทุกคนในกลุ่มเยาวชนฯได้ให้โอกาสผมร่วมกิจกรรมดีมาก ไม่รู้สึกถึงความแตกต่าง และยังให้ความสนใจกับกิจกรรมที่กลุ่มทำอยู่ในหมู่บ้านอีกด้วย

10.นางสาววลัยพร ทองจันทร์ อดีตทำหน้าที่เป็นเลขานุการของกลุ่มเยาวชนฯ (รุ่นก่อนกรรณิกา อนุสนธิ์อติสัย) เกี่ยวข้องกับเยาวชนมาตั้งแต่ยุคก่อตั้ง ร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด ห่างหายไปบ้างตอนที่ไปเรียนที่จังหวัดสงขลา (ม.ทักษิณ) แต่ก็ติดตามและมาเยี่ยมเยียนกลุ่มอยู่เสมอ ขณะนี้ทำงานเป็นครูและช่วยประสานงานอยู่ที่สวนอนันตะ-สยามะ จ.ชุมพร ดูแล/สอนเด็กกำพร้าเด็กด้อยโอกาส ในมูลนิธิมีการฝึกโยคะ สมาธิ ทานอาหารเจ เด็กที่นี่มีความหลากหลาย บางคนถูกทำร้ายและมีผลกระทบทางจิตใจมารุนแรง บางคนถูกพ่อแม่ทิ้ง บางคนกระทบกระเทือนทางสมองต้องดูแลเป็นพิเศษ พื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้กับกลุ่มเยาวชนฯ เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจทำงานที่นี่

11.นางสาวภัทรา ฐิพันธ์ เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ทำงานเลขานุการกลุ่ม (รุ่นหลังจากกรณีศึกษา) ฝ่ายการเงิน เป็นประธานกลุ่มปี 2542 ได้ใช้ฐานพื้นที่บ้านของตนเอง คือ ชุมชนบ้านทับชันเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อนมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2539 มีความฝันอยากทำงานเด็กและเยาวชน ขณะนี้เป็นอาสาสมัครของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ทำงานเคลื่อนไหวแแกนนำและคนทำงานเยาวชนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ นอกจากนี้ได้ร่วมงานกับเครือข่ายเด็กและเยาวชนในจังหวัด เช่น เวทีสมัชชาเยาวชน การประชุม ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน

12.นายนิรุช อินศิริ เยาวชนบ้านสองแพรก อยากทำงานอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานต่อไป อยากเห็นทรัพยากรป่าไม้เหลืออยู่มาก ๆ เพราะหากไม่มีป่าก็ไม่มีสมุนไพร เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการแนะนำของลุงสอ สุนทาค ที่ปรึกษาของกลุ่มพามาร่วมกิจกรรมกับพี่ๆ รู้สึกประทับใจมาก

13.นายโกสินทร์ แซ่ฉั่ว สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ค่ายลูกกตัญญู (ปี 2536 ,ก่อนจะมีค่ายเยาวชนสร้างสรรค์) รู้สึกว่ากิจกรรมที่ทำมีประโยชน์จึงเข้าร่วมและช่วยทำงานทุกอย่างของกลุ่มเยาวชนฯ รู้สึกภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมที่ดีให้กับสังคมประกอบกับตัวเองเป็นคนอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แปลกๆ จึงร่วมงานมาโดยตลอดเมื่อมีโอกาส

14.นายธนชัย ชัยวิจิตร เยาวชนจากคีรีรัฐ กลุ่มผู้ลี้ภัย ทำกิจกรรมอนุรักษ์ลุ่มน้ำคลองยัน ร่วมกับกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชน สอนเด็กด้อยโอกาสในชุมชนทั้งเด็กพิการ และผู้ที่ไม่ได้เรียนในระบบ สอนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม และมีการประสานงานกันในลักษณะการช่วยงานกิจกรรมการเรียนรู้

15.นายจันทรัตน์ ฐิพันธ์ สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ขณะนี้เรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 วิชาเอกพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่มมาตลอดเช่นกัน โดยมีพี่สาว (ภัทรา ฐิพันธ์) แนะนำ ในการทำงานกลุ่มได้เรียนรู้พัฒนาตนเองมาตามลำดับ โดยเฉพาะการร่วมเรียนรู้ในกระบวนการปฏิบัติจริงหลายๆด้าน

16.นางสาววาสนา พิฤทธอง ชุมชนต้นกล้าขนาดใหญ่ ขณะนี้มีกิจกรรมในโรงเรียนคือ

- 1.)กิจกรรมใช้คุ้มคำอย่าทิ้ง รับบริจาคกระดาษที่ใช้แล้วหน้าเดียวในโรงเรียน
- 2.)กิจกรรมสโมสรมื้อน้อย นำกระดาษที่รับบริจาคมาให้น้องๆ ระดับประถมศึกษาภาพในตอนพักกลางวัน
- 3.)กิจกรรมศึกษาจากบ้านเพื่อน ลงไปศึกษาชุมชนและอาชีพของชุมชนต่าง ๆ ที่ผ่านมามีการไปเก็บงา/ข้าว ที่หมู่บ้านทับชัน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 4.)กิจกรรมเสียงตามสาย กำลังเริ่มฝึกอยู่และมีการไปร่วมจัดรายการวิทยุกับพี่ ๆ ในเทอมหน้าจะเริ่มดำเนินการในโรงเรียนให้ชัดเจนขึ้น

เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยครูจรรยา ไร้เด็กัม แนะนำให้รู้จักพี่ๆ ซึ่งทำกิจกรรมอยู่ประกอบกับตัวเองมีความสนใจในกิจกรรมเหล่านี้จึงคิดทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ โดยมีครูและพี่ๆ คอยให้คำแนะนำ การสรุปความรู้เป็นระยะ

17.นางสาวจันทรา รุ่งแก้ว โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนร่วมกับเพื่อนๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเมื่อปี 2545 รู้สึกดีใจที่ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งดี ๆ ที่ไม่มีในห้องเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ากับตัวเองมากรู้สึกประทับใจที่ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมเหล่านี้

18.นางสาวพวงเพ็ญ ลักษณะรู โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของรุ่นพี่ให้เข้าชุมนุมของครูจรรยา เมื่อเข้ามาได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆและได้รับคำปรึกษาจากครูและพี่ๆ ก็รู้สึกชอบจึงคิดทำและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆมาโดยตลอด

19.นางสาวศรีสุดา จิตกุล โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเล่นนิทานในสวนโดยร่วมกับพี่ๆ จากโรงพยาบาลสวนสราญรมย์และเทศบาลเมืองท่าข้าม กิจกรรมที่ทำได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเพราะอยู่ในชุมนุมเพื่อนเรียนรู้มีพี่ๆ คอยให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรม จึงร่วมกิจกรรมกับพี่ๆ มาโดยตลอด

20.เด็กหญิงสุมาลี ชูแสง ประธานกรรมการนักเรียนระดับชั้น ม.2 ทำเกี่ยวกับเรื่องธนาคารขยะจัดกิจกรรม"จับเข้าคุยก้นนะเพื่อน"ในระดับชั้น ม.2 เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยมีพี่ๆกลุ่มเยาวชนไปจัดค่ายในชุมชนคลองน้อยมีความสนใจอยากทำกิจกรรม และมีพี่อยู่ในกลุ่ม (รัตนา ชูแสง) จึงได้มีโอกาสมาร่วมกิจกรรมได้บอกรู้สึกว่าตัวเองชอบวิธีการเรียนรู้แบบที่พี่ ทำอยู่ไม่ต้องเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว และได้หาความรู้ในสิ่งที่อยากรู้ด้วยตัวเอง

21.นางสาวโชติมา แซ่เจ้า โรงเรียนพุนพินพิทยาคม ชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ ทำกิจกรรมเล่นนิทานในสวน เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนเพราะอยู่ในชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ แรก ๆ เห็นว่าเป็นชุมนุมที่แปลกดีเมื่อเข้ามาก็มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับพี่ๆ ได้มีการเชื่อมโยงกับเพื่อนๆ ในที่ต่าง ๆ เห็นกิจกรรมที่หลากหลาย รู้สึกว่าตัวเองได้เรียนรู้ความแปลกใหม่มากขึ้นมากกว่าอยู่ในห้องเรียน และรู้สึกว่าได้เติบโตทางความคิดขึ้นมาในอีกระดับหนึ่ง รู้จักคิดถึงผู้อื่นบ้างไม่ได้มองอยู่เพียงตัวเองเหมือนเมื่อก่อน

22.นางสาวเกียรตินิธิ มีสิทธิ์ เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการแนะนำของรัตนา ชูแสง (สนใจที่เห็นเพื่อนสหายขำม ดูสวยดี เลตามมาทำกิจกรรมดูบ้าง) เมื่อเข้าร่วมรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวเอง และได้เรียนรู้อะไรเยอะมีโอกาสช่วยงานกิจกรรมหลากหลายซึ่งประทับใจและชอบกิจกรรมเหล่านี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจสมัครเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม ปัจจุบันทำงานอยู่ที่มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน จ.น่าน แม้จะอยู่ไกลก็ยังติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง หากมีโอกาสจะกลับมาร่วมงานด้วยอีก

23. **นายสุริยา นาคใหญ่** อดีตเป็นประธานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ รุ่นที่หนึ่ง "รู้สึกดีที่ได้ทำหน้าที่ตั้งแต่ประธานถึงการโรง" ร่วมงานกับครูอุ๊มาตั้งแต่ต้น เป็นนักเรียนทุนกลุ่มแรกของโครงการ ทำหน้าที่ช่วยประสานงานเพื่อนๆนักเรียนทุน และนักเรียนที่สนใจจัดการเรียนรู้อมาโดยตลอด ตอนนี้เป็นครูสอนที่โรงเรียนกาญจนาภิเษก อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี มีความสุขที่ได้รับใช้ผู้อื่นรู้สึกตัวว่าได้พัฒนาศักยภาพหลายด้าน ทั้งการทำงานและจิตใจ ประทับใจในสายสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่ยังมีให้เห็นชัดเจน เช่นในขณะที่อยู่ไกล แม่ไม่สบายก็จะมีเพื่อน ๆ ไปคอยดูแลให้ พาไปโรงพยาบาล นอนเฝ้าไข้ เป็นความรู้สึกที่ดีมาก

24. **นายธรรมบุญ แก้วใหญ่** อดีตประธานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ (ต่อจากสุริยา) ปัจจุบันเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนบางสวรรค์วิทยา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสนใจในกิจกรรมและรู้สึกว่ามีชีวิตคุณค่าที่ได้มีโอกาสมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมดี ๆ ได้เรียนรู้งานกับกลุ่มเยาวชนในหลายด้านสามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ มีความสุขเมื่อได้ไปค่ายและทำงานร่วมกับเพื่อนๆ

25. **นางสาวรัตนา บุณย** ทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์มาโดยตลอด รับผิดชอบงานวิชาการ ทำกิจกรรมเสียงตามสายในโรงเรียน (ร่วมงานกับภัสรา ฐิพันธ์ และเพื่อนๆ) จัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม ร่วมโครงการกลุ่มมาก่อนข้างมาก เช่น งานค่าย การฝึกอบรม ศึกษาผลงาน เป็นที่เลื่องลือกลุ่มน้อยๆ ปัจจุบันทำหน้าที่หัวหน้าโครงการวิจัยฯ ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่

ทีมผู้ใหญ่

26. **รศ.รพีพรรณ คำหอม** อดีตทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อนลานสนสัมพันธ์ ปัจจุบันเป็นรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การทำงานที่ผ่านมาเหมือนได้เจอเพื่อนที่อยู่ในแวดวงมาโดยตลอด ตั้งแต่การเข้าไปติดต่อประสานเรื่องทุนการศึกษา กับมูลนิธิแอริ่ ดูแรนซ์ (มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม) ก็มีโอกาสดูเจอกับคุณปู๊ (ลำยอง เดียสกุล) ไปเวทีผู้สูงอายุก็ได้รู้จักกับน้องเพ็ญ (วันเพ็ญ เกิดสุวรรณ) ส่วนพี่ม๊ิบ ครูอุ๊ดี ครูจิบ (พรณทิพย์ เพชรมาก, นิวัตร ขจรศรี ไช้เค็กัม) ก็รู้จักสนิทสนมกันมากตั้งแต่สมัยทำกิจกรรมในชมรมอาสาพัฒนามาด้วยกันที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี เริ่มดำเนินงานชมรมมาด้วยกันในสมัยที่กิจกรรมนักศึกษาถูกกำหนดกรอบหลายอย่าง มีบรรยากาศของสังคมการเมืองยุคหลัง 6 ตุลาคม 2519 พวกเราด้วยกันจัดระบบความคิดกันมาตลอด เพราะเชื่อว่าการพัฒนาต้องมาจากความคิด เมื่อครูอุ๊ดี ครูจิบ ไปทำงานในระบบโรงเรียนก็ส่งข่าวเกี่ยวกับการทำงานให้ทราบ เลยมานั่งทบทวนว่าปัญหาการศึกษาบ้านเรามีมากมายโดยเฉพาะ การศึกษาไม่ได้เข้าถึงคนที่ควรจะได้โอกาส จากนั้นจึงได้เริ่มประสานเพื่อนๆ ทั้งอาจารย์ธนศ คร.ชัยพฤกษ์ คร.ทวีศักดิ์ (ผศ.ธนศ เรืองณรงค์, คร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, คร.ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี) มองว่าเพื่อนเราส่วนใหญ่ก็อยู่ในแวดวง

การศึกษา ทำเรื่องของการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ครูจิบและครูอุ๊ดเองก็เป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษา จึงเริ่มมีการนัดคุยกัน พบว่ามีเด็กที่ควรได้รับทุนการศึกษาจำนวนหนึ่งจึงเริ่มหาช่องทางในการสนับสนุนโดยการวางแผนขอรับบริจาค และมีการพาเด็กไปสวน โมกข์เพื่อพัฒนาในด้านคุณธรรม พัฒนาระบบความคิดแล้วค่อยๆ ขยับกันไปเรื่อย ๆ ช่วงแรกไม่มีเงินแต่เมื่อคุยกันในกลุ่มเพื่อนก็ได้ข้อสรุปว่า

" การทำงานอย่าเพิ่งคิดถึงเรื่องเงินแต่ให้มีความชัดเจนในการทำก่อน" ดังนั้นเมื่อมีแผนการทำงานแล้วในช่วง 2 ปีแรก ก็เริ่มเขียน โครงการส่งไปยังผู้ที่รู้จัก และระดมทุนจากหมอ พยาบาล ในกองทุนวันละบาท(มีรายชื่อผู้มอบทุนปีแรกในเอกสารของกลุ่ม) ซึ่งมีการตามกิจกรรมที่ครูอุ๊ดทำกับกลุ่มเด็กด้วย โดยเราพยายาม เน้นให้ทุนการศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือ หัวใจหลักในการทำเพื่อการพัฒนาเด็ก กิจกรรมในช่วงแรก ครูอุ๊ดได้เป็นผู้ติดตามลงไปพูดคุยกับเด็กและผู้ปกครองถึงบ้าน โดยการประสานกับทีมแนะแนวในโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี มีเพื่อนร่วมงานที่เข้มแข็ง จริงจัง คืออาจารย์ศรัณยา ถาวร และอาจารย์วรมน ทองอินทร์ ในการทำงานเราไม่ปฏิเสธระบบโรงเรียนแต่ทำอย่างประสานกันต่อมาท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง และแม่ชีดังฤดี จันทระประภา ได้กรุณาสนับสนุนในเรื่องทุนและการปรึกษา พัฒนางาน ได้มีพี่ๆ น้องๆ มาร่วมงาน ร่วมสนับสนุนอีกมาก แต่ละปีได้เห็นพัฒนาการค่อนข้างเร็ว

เราต้องการทำงานเชิงความคิด ค่อยๆ ไป ค่อยๆ โด ในช่วง 3 ปีแรก มีความติดขัดมาก ครูอุ๊ดจะเป็นผู้รายงานผลโดยตลอด จากการนั่งพูดคุยก็เริ่มมองว่าสิ่งที่เราทำอยู่ยังไม่เพียงพอ จึงได้เริ่มคุยกับมูลนิธิแอสรี คูเรนซ์ เพื่อช่วยเหลือ ซึ่งขณะนั้นทางมูลนิธิเองก็ต้องการขยายพื้นที่ทำงานมายังภาคใต้พอดีจึงมีการสานงานกันต่อระหว่างมูลนิธิแอสรีและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พี่ๆ ที่สนับสนุนจึงเริ่มทยอยออกมาแต่ยังคงติดตามตลอด มีการสนับสนุนด้านอื่นๆคือเช่นทุนรายเดือน ทุนทำกิจกรรม ช่วยคิด วางแผนงานเป็นระยะๆ หลังจากนั้นมีการติดต่อกับบริษัท JSL สนับสนุนบ้านพักสำหรับเยาวชน โดยการประสานงานของเพื่อนในกลุ่มเช่นกัน คือสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และพี่มืบเอง (พรรณทิพย์ เพชรมาก) ก็ได้ให้ทุนการศึกษามาอย่างต่อเนื่องในโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ ดีใจกับน้อง ทุกคนที่มีการศึกษานที่หลากหลายขึ้น มีพัฒนาการก้าวหน้ามาต่อเนื่อง

28. คุณพรรณทิพย์ เพชรมาก หัวหน้าหน่วยสนับสนุนการวิจัยเพื่อการพัฒนา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)ติดตามงานของกลุ่มมาโดยตลอดในส่วนของลานสนสัมพันธ์ก็มีรายละเอียดแล้วจากพี่ที่แป่ว (รศ.รพีพรรณ คำหอม) เล่ามา พี่เองก็เป็นคนทำงานชมรมสังคมนาศาสตร์ มอ.ปัตตานี ร่วมงานกับพี่อุ๊ด พี่จิบ และเพื่อนๆ มาตั้งแต่กลุ่มเพื่อนนักศึกษา รวมกลุ่มทำกิจกรรม โดยซื้อลานสนสัมพันธ์และยังคงเชื่อมสายสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เห็นการทำงานที่ชัดเจนขึ้นของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ในวันนี้มีความเชื่อว่า “หากเราทำอะไรต่อเนื่อง แล้วงานจะชัดขึ้นเอง เพราะหากเกิดจากอุปสรรคย่อมจะมีข้อสรุปที่ชัดกว่าการได้มาจากภายนอก ”

29.คุณฉ่ำของ เคียตกุล ผู้ช่วยผู้จัดการ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเมื่อได้มาทำงานกับกลุ่มเครือข่ายครูทางภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้

เมื่อประมาณปี 2539 ได้เข้ามาทำงานกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ขอมลาออกจากงานเดิมเพราะสนใจเรื่องการพัฒนาเด็ก (เดิมทำหน้าที่ฝ่ายติดตามอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม) อยากจะเจอเพื่อนใหม่ในการทำงานกับกลุ่มครู แรกๆ ของการมาทำงานคิดไว้ว่าไม่น่าจะมีอะไรซับซ้อนแต่เมื่อมาทำจริง ๆ กลับมีความซับซ้อนมาก

ในช่วง 7 ปี ที่ผ่านมา ได้หนุนเสริมด้านทุนการศึกษาของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ การฝึกอบรม ร่วมกิจกรรมกับเยาวชนมา ตั้งแต่หลายคนยังเรียนระดับมัธยม ได้เห็นพัฒนาการในส่วนของคุณคณ กลุ่ม และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เป็นจริง โดยเฉพาะเครือข่ายเยาวชน 4 ภาค ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนไหวณรงค์ การจัดค่ายเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ฯลฯ

ขณะนี้การศึกษาภาคประชาชน เป็นสิ่งที่มูลนิธิกำลังให้ความสนใจ เพราะเด็ก ๆ จะได้มีโอกาสเป็นเจ้าของงานการศึกษา และสิ่งที่ทำอยู่เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ผู้ใหญ่ต้องมอง “การที่เด็กๆ จากอำเภอพนมบอกที่ไม่มีความรู้ แต่ต้องการจะอนุรักษ์ป่าสองแพรก ในความหมายของระบบการศึกษาคงใช่ แต่ในความหมายที่เรากำลังทำอยู่ไม่เป็นเช่นนั้น”

ในเวทีการถอดบทเรียนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ จะช่วยให้มองเห็นถึงการขยายผลที่กว้างขึ้น กระบวนการเหล่านี้เราคงจะถอดออกมาได้จะเป็นประโยชน์กับกลุ่มเองและเป็นบทเรียนส่งต่อได้ด้วย

สำหรับทางมูลนิธิเองยินดีสนับสนุนกลุ่มต่อไป โดยการร่วมคิด ร่วมทำ และสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ดีตาม เห็นด้วยว่างานด้านการศึกษาต้องค่อยๆ ทำ ค่อยๆ โด ต้องเน้นที่เล็ก ๆ มากกว่าการคำนึงถึงด้านอื่นๆ

30.อาจารย์สมศักดิ์ ตฤณพงษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม ประธานกลุ่มน้ำใจครู ที่ปรึกษากลุ่มพลังสร้างสรรค์ ในกระบวนการทำงานหากได้ทำเองจะเห็นถึงสิ่งที่ยุ่งยาก และการแก้ไขปัญหามา สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับครูผู้ดีและกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่ผ่านมามีสำคัญคือ “ระบบการทำงานที่เชื่อถือได้ ทำให้คนที่ร่วมงานมีความมั่นใจ”

ในสมัยเริ่มทำกิจกรรมในโรงเรียนช่วงแรก มีการจัดกิจกรรมค่ายให้เด็กโดยเน้นกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นค่ายด้านยาเสพติด ระยะเวลาที่มีความคิดว่า เด็กสุราษฎร์ไม่รู้จักสวนโมกข์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ควรศึกษา จึงได้นำเด็กกลุ่มหนึ่งไปจัดกิจกรรมที่สวนโมกข์ (ตอนนั้นยังไม่รู้จักครูอุ๊ด) มีการร่วมมือกับหมวดสังคม เมื่อไปจัดค่ายก็ได้มีโอกาสรู้จักกับท่านอาจารย์บุญจวน อินทรกำแหง และแม่ชีดังฤดี จันทระประภา เมื่อมีค่ายอีกครั้งแม่ชีจึงแนะนำให้รู้จักครูอุ๊ด-ครูจิบ หลังจากนั้นก็มีการจัดค่ายร่วมกันตลอด และมีค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ตามมา เป็นการเริ่มต้นรู้จักกลุ่มเยาวชนฯ

โดยมีอาจารย์จากโรงเรียนประจักษ์วิทยาคมเข้าร่วมด้วย (อาจารย์สมชาย มโนธัม) แต่ช่วงหลังมานี้ส่วนใหญ่จะไปจัดกิจกรรมค่าย ที่วัดศานติ-โมตรีเพราะการเดินทางสะดวก มีกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กๆ ในชื่อกลุ่มพลังสร้างสรรค์ ขณะนี้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ ทำงานแทบทุกฝ่ายในโรงเรียน งานส่วนใหญ่เป็นงานทางด้านวิชาการและปกครอง เรื่องทุนการศึกษา ส่วนใหญ่อาจารย์มารศรีเป็นผู้ดูแล ขณะนี้ทุนในโรงเรียนมีมากขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการและความจำเป็นของเด็ก

31. **อาจารย์นิวัตร ไช้เต็กิม** โรงเรียนพุนพิทยาคม ทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยร่วมกับเพื่อนๆ ลานสนสัมพันธ์ เมื่อมีโอกาสมาเป็นครูก็ได้มีการส่งเสริมด้านกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงแรกเน้นในด้านทุนการศึกษา ต่อมาก็มีการปรับให้มีการเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็ก เมื่อเด็กๆ มีพัฒนาการ ก็ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา สนับสนุนต่อ

32. **อาจารย์ปรีชา จันทรภักดี** ครูโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา ชอบสอนให้เด็กเถียงเนื้อหาในหลักสูตร ขณะนี้กำลังทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (ช่วยราชการงานประจักษ์รัฐ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี) เข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์เพราะรู้จักกับครูอุ๊ดี ทำงานสมาคมครูมาด้วยกัน (อาจารย์ปรีชา จันทรภักดี เป็นประธานสมาคมครูฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครูอุ๊ดีเป็นผู้ช่วยเลขฯ) ติดตามดูพัฒนาการของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนงานด้านต่างๆ ของกลุ่มมาตลอดเช่นกัน

ฝากประเด็นไว้ว่า ทำไมชีวิตของเราถึงมีปรากฏการณ์บางอย่างเหมือนกัน ดั่งนั้นอยากให้เราทุกคนช่วยกันมองให้ลึกถึงปรากฏการณ์นี้ มันมีเหตุอะไรซ่อนอยู่ พยายามดู พยายามช่วยกันค้นหา มีบทเพลงหนึ่งที่ชอบมาก บอกถึงปรากฏการณ์ที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เห็นด้วยตา แต่เบื้องลึกยังมีอะไรอีก นั่นคือบทเพลง “ชายขึ้นมา” บางครั้งบทเพลงหลายเพลงก็สามารถสร้างและถ่ายทอดเรื่องราวให้เราได้หลายอย่าง ต้องเรียนรู้กันไป

33. **คุณวราวุธ วุฒิ** บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ชนได้ คิดว่ามุมหนึ่งของการมานั่งคุยเรื่องในอดีตเหมือนจะเป็นคนแก่ แต่แท้จริงมันคือการทบทวนเพื่อการก้าวเดินไปข้างหน้า มองว่าสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นวิถีคิดของเยาวชนคือ การเข้าสู่จิตใจ อะไรคือความคิดของเราที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ซึ่งดำเนินกิจกรรมมาโดยตลอด ช่วงนี้มีการคิดทำเรื่องงานวิจัยนับว่ามีการก้าวขึ้นอีกระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ อยู่ที่การยกระดับ การพัฒนา และการเรียนรู้ในบางครั้งต้องมาจากการต่อสู้ด้วย การพัฒนาของคนแต่ละวัยมีความสำคัญมากพื้นฐานการกำหนดกฎเกณฑ์ของชีวิตคนส่วนมากของประเทศอยู่ตรงไหน เราควรมีการตั้งคำถาม หากตอบอย่างมีพลังทั้งด้านบวก และลบที่สำคัญ ค้นหาให้พบว่า คุณค่าและมูลค่า ของการทำงานมันอยู่ตรงไหน การทำงานด้านนี้ไม่สามารถวัดเป็นเชิงธุรกิจได้ เช่น การที่คนกลุ่มหนึ่งในอำเภอพระแสงมีการรักษาป่ามูลค่าสูงกว่า 800 ล้านบาท หรือการรักษาป่า

แก่กรุง มีมูลค่ามากมายเราสามารถรักษาไว้ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่า เมื่อสีขาวจะชัดได้ต้องมีสีดำ เราต้องมีการยกระดับความเคลื่อนไหวสร้างพื้นที่ขาวในพื้นที่ดำ สร้างเยาวชนที่มีความคิดนี้คือการทำงานที่มีคุณค่ามากไม่สามารถตีเป็นมูลค่าได้ ขอเพียงเรากล้าหาญที่จะคิดสิ่งใหม่ กล้าหาญที่จะทำสิ่งดี นี่คือการกิจที่สำคัญ

ในส่วนตัว รู้จักครูผู้ดมานาน ร่วมงานกับกลุ่มตั้งแต่กิจกรรมแรกๆ รู้สึกตัวว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และมั่นใจว่าจะร่วมกันก้าวเดินต่อไปอีก

34.อาจารย์นารศรี ธกุดพงษ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กๆ ในโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม และดูแลเด็กนักเรียนทุน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากที่ผ่านมามีทั้งจากภายนอกและภายในตัวเองเราต้องเรียนรู้ทั้งสองทาง เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนตั้งแต่มีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ที่สวนโมกข์ แต่ก่อนหน้าก็จัดกิจกรรมร่วมกันตลอด เห็นการพัฒนาของทีมงานเยาวชนทุกคนเป็นสิ่งที่ตีคุณค่ามาก

35.อาจารย์ขจรศรี ไธเต็กัม การเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีลำดับความเป็นมาเช่นเดียวกับเพื่อนครูกลุ่มน้ำใจครู ก่อนหน้าในช่วงที่เรียนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมงานกับเพื่อนๆ กลุ่มลานสนสัมพันธ์ ทำหน้าที่ประธานชมรมอาสาพัฒนาชนบท และร่วมเคลื่อนไหวกิจกรรมหลายๆ ด้าน

ความรู้สึกรับรู้ของการได้มาอยู่ตรงนี้ ไม่เคยนึกฝัน แม้ตัวเองจะเป็นเพียงส่วนช่วยหนุนเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ แต่มีความเต็มเปี่ยมอยู่ในหัวใจ ครั้งนี้ได้มีโอกาสมาเจอกลุ่มเพื่อนทั้งครูเล็ก ครูเหียค คุณป๊ นื่องม๊ีบ พี่แป้ว ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้สร้างทางให้เกิดกลุ่มนี้ขึ้นมา รู้สึกว่าตัวเองได้เติบโต โดยการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ๆ บางครั้งอยากทำอะไรหลาย ๆ อย่าง แต่ต้องอาศัยการนั่งคุยและเรียนรู้ร่วมกันอีกเยอะ

“มั่นใจว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เราช่วยสร้างกันมาได้ เราได้เรียนรู้ไปกับเด็ก ๆ จริง ๆ หากมีเพื่อนคอยหนุนทางก็จะก้าวเดินในเส้นทางสายนี้ต่อไป トラバサミ (Travassim) ใจ”

36.คุณอุณงศอด สุขนาค รู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ผ่านการบอกเล่าของทีมงานป่าและทะเลเพื่อชีวิต ซึ่งทำงานในเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ คือพื้นที่ป่าอนุรักษ์คลองชะอุ่น อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี อดีตเคยร่วมขบวนการต่อสู้กับสหยาในพรรคคอมมิวนิสต์ ถูกจับปี 2526-2527 เมื่อออกมา ทางพรรคได้จัดพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพให้ 10 ไร่ ต่อมาได้ขยายซื้อเพิ่มเติม ปัจจุบันประกอบอาชีพเกษตรกรรมและช่วยเหลืองานทางสังคม ติดตามงานด้านสิทธิที่ทำกิน และเป็นประธานเครือข่ายเหล่าพื้นบ้านภาคใต้ ได้ตั้งปณิธานไว้แน่วแน่ว่า

“ช่วงชีวิตนี้ จะขอถวายเพื่องานส่วนรวม”

สำหรับเรื่องการศึกษา มองว่าในอดีตมีการเรียนรู้จากชุมชน วัด โรงเรียน ใกล้บ้าน ได้ค้นไม่ โดยผู้รู้ในชุมชน ทั้งพระ พ่อแม่ ครู จะเป็นผู้อ่านทอดเรื่องราวต่าง ๆ มีทั้งการท่องจำและปฏิบัติ ตามและจากการซึมซับมาจากครูผู้สอน แต่ปัจจุบันการศึกษาของเราดังคน ดึงเด็กออกจากชุมชน

ไม่รู้จักชีวิต ไม่รู้จักวิถีชุมชน การศึกษาคควรส่งเสริมให้คนกลับมาถิ่นเดิมและเรียนรู้วิถีชีวิตเดิม ๆ ตั้งแต่การกินเพราะตอนนี้ลูกหลานของเราต้องกินสารพิษที่ปนเปื้อนเป็นจำนวนมากจากอาหารประเภทต่างๆ และผู้ใหญ่เองก็ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม บางครั้งจะเห็นว่าบางคนเรียกร้องประชาธิปไตยในสังคมมากมาย แต่ภายในครอบครัวกลับไม่ได้ส่งเสริม เช่น เมื่อวางแก้วน้ำไว้แล้วลูกสะดุดก็ตำหนิว่าลูกชน เคนไม้คู่ ไม่ได้เรื่อง แต่เมื่อพ่อสะดุด กลับดูอีกว่าใครนำแก้วมาวางไม่เป็นที่ จะเห็นว่าหากเราเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศมากมายแต่เราไม่ได้ทำในระดับครอบครัวก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

ต่อไปเราควรจะต้องให้มีการเรียนรู้แบบพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน ลดการแข่งขันทางวัตถุ และยอมฟังเสียงของเค็่มากขึ้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งด้านความคิด ชีวิต สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ระหว่างกัน เพราะเด็กในวันนี้ก็สามารถบอกหรือสอนผู้ใหญ่ได้ในหลายเรื่อง ผู้ใหญ่เองก็มีเรื่องดี ๆ ที่ควรถ่ายทอดให้เด็ก ๆ หลายเรื่องเช่นกัน หากนำเอาสิ่งเหล่านี้มาหลอมรวมกันก็สามารถสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ต่อไปได้ ขอเป็นกำลังใจให้เด็ก ๆ ทำงาน คิด และพัฒนาสิ่งดี ๆ ต่อไป ส่วนตนเองแน่นอนว่าชีวิตนี้จะขออุทิศให้กับงานเพื่อส่วนรวมจนกว่าจะตาย

37.อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย อดีตครูโรงเรียนวิเชียรมาตุ ลาออกจากราชการตั้งแต่ปี 2544 เพื่อจาริกแสวงบุญ ในความหมายของการได้เห็นประชาชนรวมกลุ่มกันช่วยเหลือตนเองหรือกระทำการสิ่งที่ดีงาม อาจารย์สมเจตนา เป็นนักเขียนหลายนามปากกา เช่น พันดา ธรรมดา เจ้าของบทกวี "โสกนาฏกรรมแห่งเทือกเขาบรรทัด" ได้รับรางวัลกวียอดเยี่ยมจากสมาคมภาษาและหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2525 (ก่อนมีรางวัลซีไรต์), นามปากกาสิงคสิงห์ นาคขี้ค้อม เขียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเชิงสังคม ฉบับพิมพ์รวมเล่ม "มาแต่ครั้ง ไม่หนักก็โนราห์"

ปัจจุบัน นอกจากงานเขียน ได้ร่วมงานกับเพื่อนคนทำงานในภาคใต้ ในนาม "สถาบันสถาตัน" และ"ประชาคมทักษิณ" มีภารกิจด้านการฝึกอบรม เคลื่อนไหวส่งเสริมการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาระดับชุมชนรากหญ้า เชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวในส่วนกลางหลายภาคี เช่นสถาบันพัฒนาประชาสังคม สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น ได้รู้จักกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยมีเค็ๆในกลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ การพบปะสนทนา ได้ช่วยเหลือแนะนำด้านชีวิต การงาน การศึกษา ตามโอกาสอยู่เสมอ

อาจารย์สมเจตนา เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระดับภาคใต้ ที่ได้พิจารณามอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

38. คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ อดีตนักวิชาการ สำนักงานเกษตรภาคใต้, ผู้จัดการสำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคใต้, มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลายยุคสมัย เช่น กรณีเขื่อนแก่งกรุง นิคมอุตสาหกรรมบ้านนาเดิม เคลื่อนไหวงานประชาสังคมภาคใต้ในนามประชาคมทักษิณ สถาบันสถาตัน (มีคณะทำงานหลักๆเช่นพิชัย ศรีใส สมเจตนา มุณีโมไนย ละม้าย มานะการ)เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม/

องค์กรในจังหวัด/ภาคได้ เชื่อมโยงการเคลื่อนไหวยะหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น ได้สนับสนุนการทำงานในด้านการฝึกอบรม การดำเนินการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่นชุมชนต่างๆเพื่อการยกระดับการเคลื่อนไหวยสู่การเรียนรู้ การสร้างปัญญา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของประชาคมทักษิณ

มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยการศึกษาด้านการทำงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ เช่นการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ วิชิตเชิงระบบ พร้อมด้วยการร่วมเวทีเรียนรู้กับเด็กๆ ตามโอกาสอย่างสม่ำเสมอเช่นกันเช่นเวทีเสวนากิจกรรมเยาวชนในพื้นที่

คุณทวีศักดิ์ เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระดับภาคใต้ ที่ได้พิจารณามอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

39.นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช อดีตนายแพทย์สาธารณสุขเทศบาลนครศรีธรรมราช, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, องค์ปาฐกฐาโกมลคีมทอง ปัจจุบันทำงานสังคมและวัฒนธรรมหลายด้าน เช่นเป็นกรรมการและเลขานุการศูนย์รัตนาลนิธิ คณะทำงานชมรมเพื่อนร่วมพัฒนาภาคใต้,กรรมการสวนสร้างสรรค์ นาค-บวรรัตน์ กรรมการและเลขานุการโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ (ฉบับบ้านคับเมือง เรียนรู้วิถีที่ปากใต้)

คุณหมอบัญชา เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่ม มาตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มลานสนสัมพันธ์ โดยสมาชิกกลุ่มลานสนฯคนหนึ่ง (คุณสมมาตร บรรจงรัตน์) ได้แนะนำให้เพื่อนๆในกลุ่มไปศึกษาดูงานที่สวนสร้างสรรค์ นาค-บวรรัตน์ (ประมาณปี 2531) ต่อจากนั้นเพื่อนครูกลุ่มน้ำใจครู และเด็กๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้พบคุณหมอที่สวนโมกข์ในโอกาสที่ไปปฏิบัติธรรม และคุณหมออาหารของท่านอาจารย์พุทธทาสอยู่เสมอ คุณหมอได้แนะนำด้านการทำงานกลุ่มเยาวชน พุดคุยกับเด็กๆและติดตามส่งเสริมกระบวนการงานต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้โอกาสทำงานสำคัญๆของทางสวนโมกข์หลายครั้งเช่นการจัดนิทรรศการแสดงงานท่านอาจารย์พุทธทาส, กิจกรรมพุทธทาสเสวนา พร้อมด้วยการช่วยเหลือด้านเงินทุน คำแนะนำแนวทางการทำงานกลุ่มเยาวชนในช่วงที่สำคัญ

คุณหมอบัญชา เป็นผู้ประสานงานคณะกรรมการสรรหาบุคคล/องค์กร เพื่อพิจารณา มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545

คณะที่มาเยี่ยม/สังเกตการณ์

40.คุณวิรัตน์ ธาระคง นักวิชาการสำนักงานเกษตรอำเภอคีรีรัฐนิคม ปัจจุบันเป็นผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุราษฎร์ธานี สนับสนุน ให้คำแนะนำด้านกรอบคิดในการวิจัยของกลุ่มเยาวชนและปรึกษาการทำงานมาโดยตลอด

41.คุณสมบุรณ์ อภากาศกิจ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ ที่ปรึกษาการทำงาน
ของเยาวชนและชุมชน ได้สนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ในการสรุปลองค์
ความรู้ และการพัฒนากลุ่มต่อไปได้

42. อาจารย์รัฐ การกรณ์ ครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี สมาชิกกลุ่ม
ถนอมสนสัมพันธ์ ร่วมงานกลุ่มในช่วงก่อตั้ง ปัจจุบันให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาและการ
ปฏิบัติงาน

พักกลางวัน 12.15 น. รับประทานอาหารร่วมกัน

ช่วงบ่าย 13.15 น. เริ่ม

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช ได้ตั้งประเด็นสำคัญสำหรับ"ชุมชนสร้างสรรค์" ดังนี้

1.เรื่องคุณค่าชีวิต เราควรกำหนดช่วงจังหวะชีวิตของตนเองให้เหมาะสม อย่าข้ามขั้น
ดังคำกล่าวที่ชาวอินเดียมีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า ชีวิตมนุษย์มี 4 ช่วง เรียกว่า อาศรม 4 คือ

- 1.) พรหมจรรย์ คือช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ ต้องการแสวงหา มีความบริสุทธิ์
- 2.) คฤหัสถ์ คือช่วงวัยแห่งการทำงาน
- 3.) วรรณะปรสธ คือช่วงวัยที่เริ่มละวางจากงานหนักเพื่อเข้าสู่ความเป็นธรรมชาติ
- 4.) สันยาสี คือช่วงวัยแห่งการเดินทางเพื่อแสวงบุญตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อค้นหา
ความเป็นคนเต็มตัว

หากเราก้าวเดินเร็วเกินไปหรือหลงอยู่กับช่วงวัยไหนนานก็จะขาดการก้าวต่อสู้อย่างอื่น

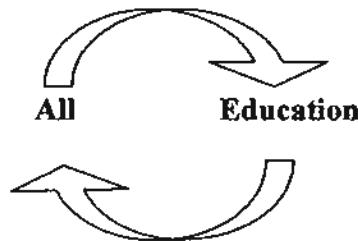
2.เรื่องการพึ่งตนเอง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ในอดีตเคยมีกิจกรรมการระดมทุนเพื่อ
พึ่งตนเอง เราควรนำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาต่อไป เพื่อในอนาคตเราไม่มีทุนสนับสนุนเราก็สามารถ
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อย่าเป็นเหมือนดอกบัวผุดที่ต้องอาศัยข่านไถ่ดัมในการดำรงชีวิต
เมื่อข่านไถ่ดัมตายดอกบัวผุดก็ไม่สามารถอยู่ได้ (คุณหมอได้กล่าวถึงธรรมชาติ การสืบพันธุ์ของ
ดอกบัวผุดที่พัฒนาไปมาก จนกระทั่งไม่มีระบบการพึ่งตนเองเหลืออยู่เลย โดยดอกบัวชนิดนี้
อาศัยอาหารจากข่านไถ่ดัมดังกล่าวในการดำรงชีวิต)

3.เรื่องสถานการณ์คุกคาม ทุนข้ามชาติที่กำลังโหมเข้ามาอย่างหนัก เราต้องเรียนรู้และ
เข้าใจ อย่าหลงไปตามกระแสเหล่านั้น เพราะจะทำให้ไม่สามารถยืนด้วยตนเองได้ต่อไป
สถานการณ์คุกคามเหล่านี้เปรียบเสมือนเซลล์มะเร็งร้ายที่ชอบเกาะอยู่ตามอวัยวะสำคัญและแพร่
เชื้อสู่อวัยวะอื่น ไม่นานก็ต้องเสียชีวิต เราต้องมีความรู้เท่าทันกับเหตุการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งใช้
ปัญญาในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เวลา 14.15 น.

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย

การคิดทางบวก Positive Thinking ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา

หากเรามองว่า ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ เราก็จะได้เรียนรู้ แม้กระทั่งคอกบฏเราก็สามารถเรียนรู้ว่านำมากินได้ ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายเชื่อว่าหากนำลูกมากินจะทำให้ไม่หิวไม่อ่อนเพราะมีแป้งที่มีเส้นใย อย่าคิดว่าหากอะไรที่เป็นชาวบ้านแล้วจะเป็นสิ่งที่โง่หรือเขยเพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหากเราต้องการจะเรียนรู้ควรอยู่อย่างสงบ เป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งนั้นและต้องมองเห็นถึงข้อดีของสิ่งนั้น เช่น หากเราจะร่วมงานกับใครก็ควรหาจุดดีของเขา ต้องดูแลจิตใจของกันและกันอย่างปรารถนาดีเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง

เราคงเคยได้ยินมาบ้างว่า พระพุทธเจ้ามองเห็นส่วนดีของทุกคน แม้กระทั่งองค์คู่ถีนการ พระองค์ก็ทรงโปรดจนสามารถบรรลุพระอรหันต์ได้ ท่านพุทธทาสได้กล่าวไว้ว่าคนที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องเหมือนกับนกเค้าแมว (ลักษณะของนกเค้าแมว นกเค้าแมวมีลักษณะตาโตมองเห็นในตอนกลางคืนได้ดี มีขนอยู่บนหัวคล้ายหูสามารถรับฟังเสียงได้ดี และมีปากที่แหลมคม) เรียกได้ว่าปราชญานกฮูก คือ

- 1.การฟัง ต้องฟังให้เต็มหู ฟังแล้วสามารถสังเคราะห์ได้ เรื่องที่พูดวาวๆเราฟังแล้วได้อะไร
- 2.การดู ต้องดูให้เต็มตา และต้องมีการมองอย่างรอบด้านและเป็นธรรมชาติ
- 3.การพูด ต้องพูดจาให้แหลมคม ซึ่งไม่จำเป็นต้องพูดมาก คิดก่อนที่จะพูดออกมา

เราควรเรียนรู้ทุกอย่างด้วยความรัก มีวิธีคิดแบบมองในแง่ดี แง่ลบ แล้วใช้สิ่งเหล่านี้ในการพูดคุยกดตลอดในการทำกิจกรรมนี้

จากการดำเนินงานที่ผ่านมานี้มีผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์คือ

1. กลุ่มครูที่ปรึกษา มีความเกี่ยวเนื่องกับกลุ่มเยาวชนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่ม โดยมีพัฒนาการมาตามลำดับตั้งแต่กิจกรรมกลุ่มลานสนสัมพันธ์ กลุ่มน้ำใจครู หลังจากนั้นก็ได้สนับสนุน แนะนำและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง (มีเอกสารประกอบ)

2.องค์กรและมูลนิธิ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนโดยผ่านงานที่องค์กรรับผิดชอบ เมื่อได้มีการร่วมกิจกรรมก็ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆมากขึ้น ช่วงหลังมีความเกี่ยวข้องกับมากกว่างานที่ต้องรับผิดชอบเพราะในกลุ่มมีการดูแลกันในเรื่องจิตใจ ความทุกข์ ความสุข มีความเป็นพี่น้อง จึงร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอย่างต่อเนื่อง พร้อมด้วยการสนับสนุนเงินทุน คำแนะนำต่างๆ

3.ผู้สนับสนุน ผู้ใหญ่ มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยให้ความช่วยเหลือเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรม สนับสนุนด้านทุนการศึกษาแก่สมาชิกกลุ่ม มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและเข้าร่วมในบางกิจกรรม รวมถึงการเป็นเพื่อนกับครูที่ปรึกษาของกลุ่มทำให้ได้เข้ามารู้จัก ร่วมงาน

4.พี่ๆองค์กรพัฒนาเอกชน รู้จักและเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เมื่อครั้ง มีการรณรงค์คัดค้านการสร้างโรงงานนิคมอุตสาหกรรมที่ ต.ทรัพย์ทวี อ.บ้านนาเดิม จ.สุราษฎร์ธานี แปลกใจที่เด็ก ๆ เข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้ จึงเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งกิจกรรมงานค่าย งานรณรงค์ และการเรียนรู้อื่นๆ

5.ผู้นำชุมชน ผู้สนใจ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยอาศัยการบอกเล่าของหลายกลุ่มคน จึงอยากรู้จักและเข้าร่วมกิจกรรม บางครั้งก็นำเด็กๆ ในชุมชนมาร่วมด้วย เด็กๆ ที่เข้าร่วมเกิดความสนใจและกลับไปทำงานกันต่อไปในพื้นที่

6.เครือข่าย เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เพราะมีพี่ น้อง ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในกลุ่ม เห็นเส้นทางบ่อยมีเรื่องสนุก ๆ กลับมาเล่ามากมายจึงสนใจขอลงเข้าร่วมบ้าง

7.เพื่อน ๆ ทั้งในสถาบันและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยการรับฟังเรื่องราวของกลุ่ม และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม เห็นว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี มีค่า หาไม่ได้ในชั้นเรียน จึงมาร่วมกิจกรรมเมื่อมีโอกาส

8.กลุ่มเยาวชนในชุมชน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยผ่านกิจกรรมค่ายในชุมชนที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ไปจัด เมื่อจบค่ายก็อยากทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนของตนเองบ้าง จึงมีการรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้ให้คำปรึกษา

9.กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์โดยได้รับคำบอกเล่าและแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ

10.เพื่อนนักเรียนทุน เข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ โดยอาศัยกิจกรรมค่ายนักเรียนทุนเป็นสื่อในการทำกิจกรรมที่สนใจอย่างต่อเนื่องร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

แรงบันดาลใจในการร่วมจัดกิจกรรม

1.อยากเห็นระบบการศึกษาที่ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจนอกเหนือจากหลักสูตรที่ผู้ใหญ่กำหนด

2.อยากเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ตามที่ตนเองสนใจ

- 3.ครอบครัว โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเปิดโอกาสในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ
- 4.อยากเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลและร่วมเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น
- 5.อยากเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มีการเรียนรู้ด้วยความสุขไม่เคร่งเครียด

งานการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ในช่วงปี 2539-2544 กลุ่มเยาวชนฯดำเนินงานหลายด้านด้วยกัน เช่น การเคลื่อนไหวณรงค์เผยแพร่ข้อมูล อย่างไรก็ตามภารกิจหลักของกลุ่มคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง (รายละเอียดในภาคผนวก) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมปีละประมาณ 1,000 คน จากโรงเรียนและชุมชนต่างๆ ทั้งในส่วนของกิจกรรมตามวาระและกิจกรรมประจำของกลุ่มเยาวชน โดยสามารถจัดหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์ร่วมกัน ได้ดังนี้

การศึกษาชุมชน

กิจกรรมการศึกษาชุมชน กลุ่มได้มีโอกาสไปศึกษาในชุมชนบ้านทับชัน บ้านคลองน้อย ศึกษาถึงเรื่องราววิถีชีวิต สังคม (มีการจัดทำข้อมูลชุมชนเบื้องต้น) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน ร่วมประชุม วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีชุมชนอื่นๆ ที่กลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสไปศึกษาเรียนรู้ คือ ชุมชนชาวประมง อำเภอนาทม และอำเภอนิคมพัฒนา ชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลที่เกิดขึ้น ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีความตระหนักเห็นคุณค่ามากขึ้น สมาชิกบางส่วนได้นำประเด็นที่พบเห็นมาพูดคุย สร้างความเข้าใจกันต่อในกลุ่ม

จุดเด่น ทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่เราเข้าไปเรียนรู้ ทราบถึงแหล่งภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน และในการไปศึกษาชุมชนก็ได้รับการยอมรับจากชุมชนต่างๆ เพิ่มขึ้น

จุดด้อย กิจกรรมการศึกษาชุมชนที่ทำอยู่ไม่ได้มีการลงลึกมากนัก บางครั้งดูเหมือนไม่มีความชัดเจน ประกอบกับการลงศึกษาชุมชนแต่ละครั้ง เราต้องมีการจัดกระบวนการการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ค่อนข้างซับซ้อนจึงยังมีข้อจำกัดในการไปเรียนรู้ในแต่ละท้องถิ่น

ข้อสังเกต ปัญญาชนสาธารณะ ส่วนมากจะเรียนรู้มาใกล้กับชุมชน หากเยาวชนได้เรียนรู้ด้วย วิธีนี้จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดี

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน

ที่ผ่านมากลุ่มได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศึกษาดูงานในหลายด้าน เช่น โครงการศึกษาเพื่อชีวิต จัดทัศนศึกษาเรียนรู้ที่ภาคเหนือ เพื่อเรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ สภาพสังคมวัฒนธรรม ประเพณีที่ต่างกัน มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในองค์กรต่างๆ เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง กรุงเทพฯ , มูลนิธิเพื่อลูกหญิง จังหวัดเชียงราย , ศึกษาดูงานด้านเกษตรปลอดสารพิษ การทำผลิตภัณฑ์

จากธรรมชาติในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่, การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ไทย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ศึกษาฐานงานด้านการสื่อสารและการผลิตสื่อรายการโทรทัศน์ บริษัท JSL.
กรุงเทพ เป็นต้น

ผลที่เกิดขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีสีสัน น่าตื่นเต้น สอดคล้องกับธรรมชาติของ
เด็ก และสามารถมองเห็นถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของเยาวชนอย่างมีพลัง

จุดเด่น เกิดการเรียนรู้เร็ว และสร้างฐานความเป็นเพื่อนมีกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันได้

จุดค่อย จดจำและรับวัฒนธรรมจากต่างกลุ่มได้ง่าย บางครั้งความมีสีสันของกลุ่มก็
หายไปดังนั้นในการเข้าร่วมกิจกรรมกับต่างกลุ่มต้องมีการพูดคุยอย่างรอบคอบมีการสรุปประเมิน
ภายในกลุ่ม

ข้อสังเกต การศึกษาฐานผู้จะไปศึกษาต้องมีพื้นฐานในด้านต่างๆพอสมควร โดยเฉพาะ
ควรมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของกลุ่มเอง นอกจากนี้การไปเรียนรู้จากองค์กรต่างๆที่กลุ่ม
เยาวชนสร้างสรรค์ ส่งคนรุ่นใหม่ไปเรียนรู้นั้นมีข้อจำกัด เนื่องจากหลายองค์กรมีการเติบโตไปมาก
แล้ว จึงมีแผนที่ชัดเจนของแต่ละที่ (กระบวนการของชาวบ้านก็มีมากขึ้น) ดังนั้นการไปเรียนรู้
จึงเหมือนเป็นการไปทำงานตามแผนที่องค์กรได้กำหนดไว้แล้ว

การเรียนรู้จากการซึมซับ

ภายในกลุ่มๆ มีการเรียนรู้แบบซึมซับค่อนข้างมาก ผ่านช่องทางระบบความสัมพันธ์ที่ดี
การร่วมกิจกรรมกันบ่อยๆ และที่สำคัญคือความสนใจสร้างการเรียนรู้โดยวิธีนี้อย่างจริงจัง โดยครู
และนักเรียนในกลุ่ม มีความเชื่อร่วมกันในหลักการสอนที่สำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส
คือ "การทำให้ดู อยู่ให้เห็น สงบเย็นให้เป็นแบบอย่าง" พร้อมด้วยคำสอนของท่านอาจารย์
รัฐจวน อินทรกำแหง ที่ขึ้นเตือนครูและเด็กๆ ในกลุ่มเสมอว่า "ให้แสดงธรรมมากๆ ไม่ต้อง
บรรยายธรรมมาก" การแสดงธรรมหมายถึงการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเป็นแบบอย่างได้ ส่วนการ
บรรยายธรรมหมายถึงการพูด สนทนา ซึ่งไม่ควรใช้มาก (โดยเฉพาะกับผู้ที่มีความเชื่อไม่ตรงกัน)

นอกจากนี้ธรรมชาติของกลุ่มตั้งแต่ช่วงก่อตั้งจนถึงปัจจุบันมีการดูแล เอื้ออาทรกัน มีการ
สร้างระบบที่ดูแลน้องในกิจกรรมทุนการศึกษา (มีเยาวชนที่รับทุนในกลุ่ม จำนวนปีละ 100 คน)
พร้อมด้วยระบบกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน ที่มีพี่เลี้ยง ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การ
สร้างวัฒนธรรมที่ชัดเจนภายในกลุ่มหลายอย่าง เช่น การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น การมี
น้ำใจช่วยเหลือ อ่อนน้อมถ่อมตน

ผลที่เกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมมาระยะหนึ่ง โดยส่วนหนึ่งจากกระบวนการที่สวน
โมกข์ทำให้มีการรับวัฒนธรรม และเอกลักษณ์บางอย่างมาสู่กลุ่ม มีการเชื่อมโยงประสานกับ
องค์กรอื่น เปิดโอกาสให้องค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เรามีเพื่อนเพิ่มขึ้นมีความหลากหลาย
สามารถเรียนรู้ได้ในหลายมุม มีแบบอย่างของวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี

จุดเด่น การเรียนรู้แบบซึมซับมีคุณภาพการเรียนรู้สูง สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับจิตใจได้ การเรียนรู้แบบซึมซับสามารถเรียนรู้ได้สองทางด้วย คือเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมด้วยการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ ได้ง่ายเช่นการเรียนรู้โดยการร่วมกันพิจารณาอย่างลึกซึ้ง (Dialogue)

จุดด้อย เท่าที่พบในกลุ่มคือ มีการเลียนแบบเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ การเลียนแบบนี้ ถ้ากระทำข้ามชั้น หรือเลียนแบบอย่างผิวเผิน จะส่งผลเสียในการพัฒนาตัวคนอย่างแท้จริงได้ โดยเฉพาะจุดด้อยที่สำคัญที่สุดคือบรรยากาศของโรงเรียนที่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ทำงานด้วย ไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับได้มากนัก เนื่องจากโรงเรียนมีระบบการเรียนที่เน้นด้านเนื้อหาวิชามากเกินไป เด็กๆใช้เวลาส่วนมากทำการบ้าน การทำรายงานที่ไม่เกิดประโยชน์ด้านการเรียนรู้ (ลอกเนื้อหาจากหนังสือเล่มเดียว) การเน้นแข่งขัน จำนวนนักเรียนต่อห้องสูงมาก ครูไม่รู้จักนักเรียน

จุดด้อยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ สมาชิกมักจะตั้งค่าคาดหวังกับสิ่งต่างๆ ไว้มาก มีความคาดหวังกับกลุ่มต่างๆ ในสังคม (เนื่องจากอยู่ในสังคมของกลุ่มที่ตนเชื่อ/ศรัทธามา) ทำให้มีปัญหาด้านการปรับตัว การยอมรับกระบวนการทำงานของผู้อื่น

ข้อสังเกต โอกาสในการร่วมกิจกรรมกันมาก จะทำให้มีการเรียนรู้แบบซึมซับได้ดี เช่น การเดินป่าร่วมกัน ได้ทำอาหาร ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ รวมถึงการสนทนา การใช้ชีวิตรวมหมู่ การซึมซับสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมเชิงบวกและลบ การสร้างสัญลักษณ์บางอย่างของกลุ่ม ทำให้มีการซึมซับพฤติกรรมที่ละเอียดขึ้นได้ด้วย เช่น มีสมาชิกบางคนบอกว่าเข้ามาทำกิจกรรมในช่วงแรกๆ เพราะเห็นเพื่อน-พี่ ที่อยู่ก่อนสละพายยาม ใส่เสื้อผ้าเก่าๆ ซึ่งดูแล้วเท่หีดี ต่อมาจึงค่อยๆ เรียนรู้ พัฒนาตนเองด้านอื่นๆ ตามมา

นอกจากนี้ เด็กๆ ยังมีโอกาสเรียนรู้ซึมซับแบบอย่างคนดีๆ ภายนอกกลุ่มด้วย เช่น พระสงฆ์ที่สวนโมกขพลาราม คนทำงานด้านสังคมในจังหวัด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติจากการปฏิบัติร่วมกันเช่นกัน

กิจกรรมการฝึกอบรมทักษะ

ในช่วงก่อนก่อตั้งกลุ่ม ได้จัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกอบรมที่สวนโมกขพลาราม ต่อเนื่องหลายครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาด้านการฝึกพึ่งตนเอง การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกการบันทึก การสื่อสาร ในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ได้สอดแทรกเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การอ่านบทกวี ภาพวาด การแสดงที่สร้างสรรค์ด้วย

ต่อมาได้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะค่ายฝึกอบรม การเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดประชุมเชิงสร้างสรรค์, การพัฒนาตนเอง, การวางแผนงาน Mind map, FSC ทักษะด้านการแสดง การสื่อสาร ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้ส่งผลดีต่อผู้เข้าร่วมในด้านทักษะได้ดี

ผลที่เกิดขึ้น มีการฝึกทักษะการจัดเรียงตามสาย ละคร การทำงานด้านเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิเด็ก การจัดการประชุมอย่างสร้างสรรค์ ทำให้สมาชิกสามารถพัฒนาตนเองในด้านดังกล่าว

จุดเด่น มีการเรียนรู้โดยตรงเป้าหมาย รวดเร็ว สามารถปฏิบัติได้จริง มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ

จุดด้อย ยังมีกิจกรรมที่ฝึกน้อยโดยเฉพาะในเรื่องที่ตรงกับความต้องการของทีมงาน และการฝึกอบรมต่าง ๆ ต้องมีการนำมาฝึกใช้เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ยังขาดฝ่ายรับผิดชอบในงานฝึกอบรมที่ชัดเจน และควรมีเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ

ข้อสังเกต หากมีฝ่ายรับผิดชอบโดยตรงในงานฝึกอบรม จะสามารถพัฒนาแกนนำของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจได้มากขึ้น

การ Dialogue

กลุ่มเยาวชนฯ ได้ใช้กระบวนการ Dialogue ตามธรรมชาติ ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม การพูดคุย สนทนากันในประเด็นที่สนใจร่วมกัน ในบรรยากาศและโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยเริ่มจากกลุ่มพบปะในกิจกรรมชุมนุมเยาวชนสร้างสรรค์ ในปี 2540 “ช่วยกันแนะนำคัดค้านกัน ในทางที่ดี ร่วมกันคิดแปลงตนเอง ศึกษาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หาหนังสือที่ดีๆ มาอ่าน วิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์บ้าง ใช้เวลาในการดำเนินชีวิตประจำวันในกลุ่มเพื่อนตามโอกาส” (บางตอนของบันทึกจากครู ฉบับที่ 1)

นอกจากนี้ มีการ Dialogue ที่มีการจัดการด้วย เช่น การริเริ่มวงพูดคุยในวันอังคาร และพฤหัสบดี ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการทำงาน การประชุมอย่างสม่ำเสมอ ได้ร่วมสนทนากับผู้มีประสบการณ์ในการ Dialogue จากต่างกลุ่ม เช่น คณะจากมูลนิธิธรรมาภิบาล และสวนอนันตชะยามะ ในปี 2543 คุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ ได้จัดประชุมฝึกปฏิบัติเรื่องเทคนิคการประชุมที่สร้างสรรค์ ได้ฝึกการ Dialogue อย่างจริงจัง ผ่านกระบวนการจับคู่สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการเสวนาตอนกลางคืน ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติที่หน่วยจัดการค่าน้ำพะโต๊ะ ด.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร

ในช่วงปีหลังๆ กลุ่มฯ มีระบบที่เล็งเห็น มีการพบกลุ่มในโรงเรียนและชุมชน ได้ร่วมกันใคร่ครวญ พิจารณา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเอง ซึ่งช่วยให้กลุ่มได้พัฒนาวิธีการทำงานมาตามลำดับ

ผลที่เกิดขึ้น เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในกลุ่ม มีความเข้าใจเรื่องหลักการ วิธีการ และประโยชน์ของการเรียนรู้แบบนี้มากขึ้น พร้อมด้วยการเติบโตของเยาวชน ซึ่งกระบวนการนี้มีส่วนสำคัญมาก

จุดเด่น จุดเด่นที่สำคัญของกระบวนการ Dialogue คือโอกาสในการค้นพบหนทางแก้ไข ปัญหา การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ สามารถเชื่อมโยงกับวิธีการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้ดี ซึ่งสมาชิกมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามิต้องดำเนินการเรียนรู้สูง

จุดด้อย เป็นจุดด้อยของกระบวนการ Dialogue ในกลุ่มเอง คือขาดทักษะในการสนทนา อย่างลึกซึ้ง และรอบด้านพอ บรรยายศาสตร์และสถานที่ในโรงเรียนไม่เอื้อให้เกิดการ Dialogue

ข้อสังเกต โอกาสการพัฒนาการเรียนรู้ด้านนี้ มีดังนี้
ควรมีสถานที่ที่เด็กๆ และเพื่อนเยาวชนพบปะกันได้สม่ำเสมอสามารถสร้างกระบวนการ Dialogue แบบธรรมชาติและมีการจัดการได้ดี

1. การสร้างโอกาสในการ Dialogue ในกระบวนการทำงาน โดยการมีความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม มีกิจกรรมสม่ำเสมอ และกิจกรรมนั้นๆ มีปริมาณไม่มากเกินไป
2. การฝึกอบรมด้านเทคนิคการ Dialogue เป็นระยะ แก่แกนนำกลุ่ม และสมาชิกที่สนใจ ซึ่งในปัจจุบันมีกลุ่ม/องค์กร ที่พร้อมจะสนับสนุนด้านนี้ เช่น สถาบันพัฒนาประชาสังคม, สถาบันสลาดัน, มูลนิธิอินวีกษณา (กลุ่มการศึกษาตามแนวทฤษฎีคุณธรรมจริยธรรม) ใช้วิธีการ Dialogue ในการเรียนรู้มาก)

กิจกรรมเรียนรู้จากสถานการณ์สังคม

เป็นกิจกรรมที่ทางกลุ่มได้ติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของสังคมปัจจุบันรวมถึงท้องถิ่นของตนเอง โดยมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและติดตามข้อมูลความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยการร่วมพูดคุย วิเคราะห์ และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณชน รวมถึงการเรียกร้องให้มีการจัดการที่เหมาะสมในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐจะจัดทำขึ้น ทั้งนิคมอุตสาหกรรมที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานไทย - พม่า, โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานไทย- มาเลเซีย, พรบ.การศึกษา, สุขภาพ

ผลที่เกิดขึ้น กลุ่มเยาวชนมีบทเรียนจากการเรียนรู้สถานการณ์สังคมอย่างมีน้ำหนัก สามารถเรียนรู้จากสถานการณ์จริงภายในสังคม และท้องถิ่นของตน เห็นถึงความเคลื่อนไหวของชุมชนที่เกิดขึ้น สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวระหว่างชุมชน ระบบสังคม ธรรมชาติต่างๆ ได้ในระดับหนึ่ง มีการส่งผลสู่สังคมภายนอกในการที่ชุมชนเห็นความสำคัญของท้องถิ่นคน

จุดเด่น มีการเรียนรู้ที่เป็นพลังอย่างมีชีวิตชีวา มีความต่อเนื่องในบางกรณีศึกษา นอกจากนี้ได้มีผลในส่วนสังคมด้านการเคลื่อนไหวพรรค การจัดเวทีการเรียนรู้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญๆ เช่น เวทีประชุมระดมความคิดเห็นด้านการศึกษา, การปฏิรูประบบสุขภาพ,

จุดด้อย ขาดการลงลึกในแต่ละพื้นที่ ไม่มีความต่อเนื่องพอ

ข้อสังเกต ช่วงวัยในการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งเด็ก นักเรียน นักศึกษา ควรมีการพูดคุย เพื่อยกระดับทางความคิดเป็นระยะ ๆ และที่สำคัญสิ่งที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นพื้นฐานมาจาก ครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อมในการสร้างบุคลิกภาพของคน โอกาสที่เด็กๆ จะเรียนรู้เรื่องราว ของท้องถิ่นจะมีมากขึ้นเพราะสถานการณ์ทรัพยากรในชุมชนจะถูกแย่งชิงมากขึ้น

การเรียนรู้จากกิจกรรม/โครงการและการสรุปการเรียนรู้

การเรียนรู้ในกระบวนการนี้ ต่อเนื่องจากการศึกษาชุมชน โดยกลุ่มได้สัมผัสเรื่องราว ปัญหาระดับชุมชน จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ในพื้นที่ปฏิบัติงานของโครงการป่าและทะเลเพื่อ ชีวิต ที่หมู่บ้านคลองคราม อ. กาญจนดิษฐ์ และ อ.ท่าชนะและอีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน ภูมิลำเนาของเยาวชนในกลุ่มเอง ซึ่งทางกลุ่ม ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในด้าน สิ่งแวดล้อม การทำงานอาสาสมัคร กิจกรรมเชิงศิลปวัฒนธรรม สังคมสงเคราะห์ พร้อมด้วย การประชุมสรุปงานทุกสัปดาห์ และมีการประชุมสรุปงานประจำปีต่อเนื่องจากการประชุมสรุป งานครั้งแรกในปี 2541 อีก 3 ครั้ง ดังนี้

27-29 ตุลาคม 2542 สรุปงานที่สวนโมกขพลาราม มีกรรมการกลุ่ม ครูที่ปรึกษา และคุณตำรวจ เดียสกุล จากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมร่วมกิจกรรม ได้สรุปกระบวนการ และผลการทำงานรายกิจกรรมเช่น โครงการเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำ กิจกรรมฝึกทักษะ ทำผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม โครงการกองทุนเพื่อน้อง โครงการสู่ฝันดิน (ปลูกผัก) สโมสรวุฒวนฯ ได้ข้อสรุป ในการพัฒนากิจกรรมต่อไปตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 7 ข้อ คือ 1.การพัฒนาตนเอง 2. ส่งเสริมพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ในองค์กร 3.การทำงานเชิงองค์กรรวม 4.การพึ่งตนเอง 5.การเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม 6.ขยายเครือข่าย 7.สร้างสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อน อย่างจริงใจ

ยุทธศาสตร์ 7 ข้อ ของกลุ่ม สรุปมาจากการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ จากพื้นฐานการทำงานของกลุ่ม เช่น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองของเพื่อนสมาชิก การเตรียมความพร้อมสร้างคนรุ่นใหม่ที่ได้ริเริ่มตั้งข้อสังเกตมาตั้งแต่การประชุมสรุปงานครั้งที่ 1 การทำงานเชิงองค์กรรวม การพึ่งตนเอง กลุ่มมีปริมาณ และคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น มี ค่าใช้จ่ายประจำปีประมาณ ปีละ 300,000-400,000 บาท ซึ่งมีผู้บริจาค ปีละ ไม่น่ากว่า 150 คนตั้งที่ ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นซึ่งมีความจำเป็นต้องบริหารจัดการที่ดี สามารถส่งผลด้านการเรียนรู้ ได้มาก มีโอกาสในการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ เพื่อสร้างสรรค์งานต่อไปอีก

4-7 พฤษภาคม 2543 การสรุปงานที่อุทยานแห่งชาติเขาสก การสรุปงานครั้งนี้ มีความ ลึกซึ้งมากขึ้น มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนบทเรียนของสมาชิก จำนวน 30 คนจากกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ และน้องๆ จากโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม (ภายหลังการประชุม ได้จัดตั้งกลุ่มพลั้งสร้างสรรค์ ทำ กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องในโรงเรียน) ในการพูดคุยได้ค้นพบประเด็นสำคัญร่วมกันบางอย่าง

เช่น การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงธรรมชาติ ทุกช่วงเวลามีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ในกลุ่มมีการสร้างกระบวนการคิด ได้ยกระดับจิตใจ มีการใช้ศิลปะในการพิจารณาสิ่งต่างๆ การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ อย่างเข้าใจ เห็นเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ไม่เคັดคอกก่อนออกผล (หมายถึงทำตามขั้นตอน) กลุ่มเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ พลังเครือข่าย และท้องถิ่นมีความสำคัญ

ในการค้นพบร่วมกัน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของกลุ่มที่น่าสนใจ เช่น ปลุกผักไว้กินเอง จัดกระบวนการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะของสมาชิกให้มากขึ้น สร้างชุดการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้น้องๆเพื่อนๆ ในชุมชน ดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกกิจกรรมมีความต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดคำขวัญของกลุ่มเป็นครั้งแรกว่า “เยาวชนสร้างสรรค์ เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อชุมชน” (กำหนดคำขวัญนี้ ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2543 เวลา 00.30 น.)

ผลสรุปในการประชุม คือการทำงานเป็นทีมกันมากขึ้น โดยปรับเป้าหมายกลุ่มไปบ้างเล็กน้อยคือ 1.เยาวชนสร้างสรรค์เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ 2.พัฒนาเด็กและเยาวชน 3.ประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น และกำหนดวัตถุประสงค์แตกต่างจากการประชุมสรุปงานครั้งก่อนไปบ้างเช่นกัน ดังนี้ 1.พัฒนาตนเอง 2.เรียนรู้ชุมชน 3.เรียนรู้ประสบการณ์ตรง 4.เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีทางเลือกในการเรียนรู้ 5.ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิด 6.เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทบาทเยาวชนและชุมชนต่อสาธารณะ 7.สร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ

26-29 ตุลาคม 2543 กิจกรรมครั้งนี้ จัดขึ้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ด.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร เป็นการฝึกทักษะการประชุม และสรุปงานในรอบครึ่งปีด้วย โดยมีกลุ่ม/เครือข่ายเพื่อนๆ ที่พัฒนาจากการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์บ้าง การเติบโตภายในกลุ่มเองบ้างเข้าร่วมกิจกรรม เช่นกลุ่มรักษ์แม่ตาปี เยาวชนรักษ์กงคาก กลุ่มหงายกะลา กลุ่มเคັดคอกไม้ สะเทือนถึงดวงดาว กลุ่มพลังสร้างสรรค์ กลุ่มต้นกล้านาใหญ่ เพื่อนเยาวชนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต คณะกรรมการนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรฯสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่จากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งฯ โครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต

การประชุมครั้งนี้ มีวิทยากรกระบวนการที่ได้สนับสนุนกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องช่วยจัดการประชุม คือคุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ ได้ฝึกให้เด็กๆ ใช้เทคนิค Mind Map การใช้การ์ด ฝึกการเป็นผู้ดำเนินการ ฝึกกระบวนการคิดในเชิงองค์รวม เชิงกระบวนการระบบ ได้ร่วมกันสรุปเห็นภาพรวมเห็นความเคลื่อนไหวของกลุ่ม/เครือข่าย โดยเฉพาะการริเริ่มงานอย่างน่าสนใจของกลุ่มน้องใหม่ๆ ได้พบว่าเราร่วมกันสร้างเครือข่ายได้โดยการมีสถานที่ มีสมาชิกที่มีความสนใจ มีการวางแผนการทำงานและการจัดการที่ดี การจัดกิจกรรมเสวนาระดมความคิดเห็น การสื่อสารแจ้งข่าวถึงกัน และการสร้างจิตสำนึกของกลุ่ม ซึ่งนับเป็นบทเรียนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง

ในการสรุปงานครั้งสำคัญ 4 ครั้งของกลุ่ม ทำให้ได้ค้นพบแนวทางการทำงานที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ พร้อมด้วยการทำงานต่อเนื่องในปี 2544-2545

ผลที่เกิดขึ้น การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาในระดับชุมชนและการสรุปบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของกลุ่ม ซึ่งทำให้สมาชิกได้ฝึกความรับผิดชอบ การคิดค้นงาน มีการพัฒนาตนเองและกลุ่มในเชิงองค์รวม

จุดด้อย จุดด้อยของการเรียนรู้แบบนี้คือ ระบบโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เช่นการใช้ตารางสอนแบบรายวิชา ไม่สอดคล้องกับชีวิตการเรียนรู้จริง การประเมินผล และวัฒนธรรมต่างๆในโรงเรียนซึ่งยังมีโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับบางโรงเรียนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และกำหนดรายวิชาให้สอดคล้องกับความสนใจ ความจำเป็นของเด็กๆได้

นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มเอง ยังไม่มีทักษะในด้านการวางแผน การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองการเรียนรู้ได้สูง และการสรุปความรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์/รณรงค์

การสื่อสารภายในกลุ่ม มีทั้งการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่นการพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน ซึ่งเชื่อมโยง ใกล้เคียงกับกระบวนการเรียนรู้แบบอื่นๆ พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการมากขึ้นเช่นการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.00-18.00 น. รายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่น FM 89.75 MHz นื่องๆ ในโรงเรียนจัดเสียงตามสาย จัดนิทรรศการ ซึ่งมีผลด้านการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดบทเรียนได้ดี พร้อมด้วยการฝึกการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนาทักษะได้ จุดด้อยคือ กิจกรรมยังไม่มีความต่อเนื่อง ทีมงานยังขาดทักษะ และมีข้อจำกัดในด้านเวลา

กลุ่มฯมีบทเรียนกิจกรรมการสื่อสาร รณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเยาวชนกับการเลือกตั้งในปี 2543-2544ในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรโดยร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด เช่น นักเรียนโรงเรียนต่างๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สุราษฎร์ธานี สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อนเยาวชนในท้องถิ่น จัดกิจกรรมรณรงค์แจกแผ่นปลิวชักชวนให้ประชาชนไปเลือกตั้ง จัดนิทรรศการในชุมชนและสถานศึกษา จัดรายการวิทยุ ออกแบบสำรวจความคิดเห็นของเพื่อนเยาวชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และได้จัดเวทีเสียงเยาวชน เชิญผู้สมัครมารับฟังข้อเสนอของเด็กๆและแถลงนโยบายให้รับทราบ (ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน)

ผลที่ได้จากกิจกรรม สมาชิกได้เรียนรู้ขั้นตอนการเลือกตั้งระบบใหม่ ได้ฝึกสังเกตการณ์การเลือกตั้งในพื้นที่ สามารถสร้างตำนานการมีส่วนร่วมในบางระดับได้ โดยเฉพาะการจัดเวที มีสมาชิกพรรคที่สมัครรับเลือกตั้งมาร่วมงานถึง 6 พรรค คือพรรคความหวังใหม่ พรรคไทยรักไทย พรรคถิ่นไทย พรรคประชากรไทย พรรคชาติพัฒนา และพรรคเกษตรมหาชน ซึ่งเด็กๆได้ร่วมกันระดมปัญหาและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ปัญหาด้านการศึกษาปัญหาเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจเช่นต้องการให้มีการตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิดด้านสารเสพติด

อย่างจริงจัง ต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน มีการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานของนักศึกษาที่จบใหม่

การเรียนรู้จากกิจกรรมการรณรงค์ สามารถสร้างผลกระทบในวงกว้าง สื่อสารกับสาธารณะได้มากขึ้น กิจกรรมครั้งล่าสุดของกลุ่มด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ซึ่งส่งผลการเรียนรู้สูงคือกิจกรรมการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน สุราษฎร์ธานี ในนาม “สิ่งมหัศจรรย์ที่ฉันทำได้” ระหว่างวันที่ 4-5 มกราคม 2546 ณ โพธิ์ยาตย์ วัดसानติ-โมตรี ตำบลขุนทะเล อ.เมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สนับสนุนโดยสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ)

กิจกรรมครั้งนี้ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมงานกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด นำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบนิทรรศการ การแลกเปลี่ยน การสาธิต โดยกลุ่มต่างๆ จำนวน 21 รายการ(รายละเอียดในสรุปผลการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสนอสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ด้านการวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่ การปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งได้สรุปบทเรียนในส่วนนี้ ว่าจุดเด่นของงานในครั้งนี้คือการเตรียมความพร้อมที่ดี การแบ่งหน้าที่ เนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมหลากหลาย สมาชิกมีความสัมพันธ์กันดี ทำให้เกิดแนวทางความร่วมมือของเครือข่ายเด็กและเยาวชนต่อไปได้

สำหรับโอกาสในการพัฒนางานสื่อสารประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารตามธรรมชาติให้มากขึ้น จัดระบบการสื่อสารให้ชัดเจน เช่น การประชุม การจัดทำสื่อ พร้อมด้วยการทำงานสื่อสารร่วมกับเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด โดยใช้ช่องทางกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งได้ร่วมงานกันมาบ้างแล้วเช่นกัน เช่นเวที สี เส้น เสียง แบนเนอ แม่คำปี โดยการประสานงานของพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ (รายละเอียดในเอกสารสรุปงานดังกล่าว โดยผู้ประสานงาน) นอกจากนี้ หลายๆฝ่าย ได้สนใจการสื่อสารในรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น เช่น ด้านอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เริ่มต้นด้วยสภาพปัญหาที่พบว่าเด็กๆ ในกลุ่มนักเรียนทุนที่ทางกลุ่มน้ำใจครูดูแลอยู่ประสบปัญหาด้านการพัฒนาค้นเองเป็นอย่างมาก ทั้งการมีทักษะที่จำเป็นเบื้องต้น (ความสามารถในการพึ่งตนเอง การใช้ภาษา การคิดคำนวณ) การสนใจในการเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ และด้านศิลปวัฒนธรรมอันจรโลงจิตใจ (ใช้กรอบความคิดที่เสนอโดยอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์) ในช่วงนั้นครูที่ดูแลนักเรียนทุนการศึกษา ได้ใช้เวลาว่างในวันหยุด เชิญบ้านนักเรียนกลุ่มดังกล่าวบ่อยๆ ได้พบเห็นสภาพที่นักเรียนกลุ่มยากจน ขาดโอกาสอีกคือหนึ่งนอกจากความยากจน(คือโอกาสในการพัฒนาค้นเอง)

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้เลือกวิธีการแบบตรงไปตรงมา คือการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกอบรวม โดยจัดขึ้นที่สวนโมกขพลารามต่อเนื่องหลายครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาด้านการฝึก

พึ่งตนเอง การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ผูกการบันทึก การสื่อสาร ในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ทางผู้จัดจะสอดแทรกเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรมที่ประเทืองปัญญาไปด้วย เช่น การอ่านบทกวี ภาพวาด การแสดงที่สร้างสรรค์

ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ได้มีการใช้กระบวนการเรียนรู้อื่นๆต่อเนื่องไปด้วย เช่น การ Dialogue (มีผู้ให้คำจำกัดความว่าหมายถึงการส่งผ่านความหมาย, ทางกลุ่มได้ให้ความหมายว่าการร่วมกันทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ/งานที่ทำ ผ่านการฟัง การพิจารณา และการคุยกัน ในบรรยากาศที่ดี โดยมีการลงลึกในเนื้อหานั้นๆและขยายขอบเขตกว้าง สัมพันธ์กับเนื้อหาอื่นๆด้วย) มีการทดลองปฏิบัติในระดับภายในจิตใจ เช่น การฝึกสติ สมาธิ การปฏิบัติภารกิจประจำวัน การบันทึก วิเคราะห์กิจกรรม ซึ่งได้รับผลดี มีสมาชิกที่ผ่านกระบวนการมีพัฒนาการน่าพอใจ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

กระบวนการเรียนรู้สำคัญที่กลุ่มได้ค้นพบในช่วงนั้น คือการเรียนรู้แบบซึมซับ โดยท่านอาจารย์พุทธทาสได้กล่าวซ้ำหลายครั้งว่าการสอนที่ดีที่สุดคือ "การทำให้ดู อยู่ให้เห็น สงบเย็นให้เป็นตัวอย่าง" และท่านอาจารย์ธัญจน อินทรกำแหง ได้สอนในทำนองเดียวกันว่า "ให้สนใจเรื่องการแสดงธรรมมากกว่าการบรรยายธรรม" (การแสดงธรรมหมายถึงการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่าง)

กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับนี้ เกิดขึ้นมาจากแรงจูงใจที่สำคัญดังกล่าว ต่อมาเมื่อครูที่ปรึกษาและเด็กๆบางคนสนใจปฏิบัติในกระบวนการนี้อย่างจริงจัง โดยการเริ่มต้นที่การเปลี่ยนแปลงตนเองและมีการค้นพบต่อไปว่าการเรียนรู้แบบซึมซับนี้เกิดขึ้นได้ดีจากโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ในบรรยากาศที่สงบ สบาย โดยเฉพาะการเรียนรู้ ซึมซับ จากผู้ที่ศรัทธานั้น มีผลสูง และส่งผลไปสู่สมาชิกได้ดี

ธรรมชาติของการซึมซับ นอกจากวิธีการดังกล่าวแล้ว ในด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ มีผลในระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนวิธีคิดและทัศนคติได้ (โดยเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้แบบอื่น คือการ Dialogue ,การฝึกสติ,การอบรม)

บทเรียนของกลุ่มในช่วงนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นด้วยการฝึกอบรม แล้วพัฒนาไปสู่การเรียนรู้จากปฏิบัติ การสรุปบทเรียน การเรียนรู้แบบซึมซับ และการ Dialogue ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ มีความสำคัญ ส่งผลสูงในการพัฒนาเยาวชน

บทเรียนต่อมาเกิดขึ้นเมื่อเยาวชนในกลุ่มมีพัฒนาการมาระดับหนึ่งแล้ว เยาวชนกลุ่มนี้ได้รวมกลุ่มกันนาม "เยาวชนสร้างสรรค์" ได้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ทั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการวางแผนของกลุ่ม และการติดต่อเกี่ยวข้องกับองค์กรภายนอก

กระบวนการในช่วงหลังนี้ กลุ่มได้สัมผัสเรื่องราวปัญหาระดับชุมชนมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่ปฏิบัติงานของโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต ซึ่งมีความใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษาและกลุ่มเยาวชน ได้นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อยๆ เช่น กรณีปัญหาที่ดินทำกิน การ

อนุรักษ์ป่าไม้ที่หมู่บ้านคลองคราม อ. กาญจนดิษฐ์ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทะเล ความเดือดร้อนของชาวบ้าน อ.ท่าชนะ และอีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิลำเนาของ ชาวชนในตนเอง เช่นปัญหาด้านการศึกษาที่ ต.คลองน้อย ซึ่งเป็นบ้านของรัตน ชูแสง (เด็กๆ ได้รับผลกระทบจากสังคมเมือง พ่อแม่มีค่านิยมส่งลูกมาเรียนในเมือง) ที่หมู่บ้านทับชัน ต. กรูด อ.พุนพิน บ้านของภัสรา วัณธุ์ พื้นที่เดินทางเข้า-ออกลำบาก ปีหนึ่งๆมีช่วงที่น้ำท่วม นาน 1-2 เดือน โรงเรียนมีครู 1 คน นักเรียน 6 ระดับ ทางราชการแก้ปัญหาโดยการยุบโรงเรียน ในขณะที่กลุ่มชาวบ้านร่วมกับชาวบ้านเสนอเรื่องคัดค้านและจัดโครงการครูช่วยสอน สามารถ บรรเทาปัญหา และทำให้การยุบโรงเรียนเลื่อนไปอีก 2 ปี ที่พื้นที่เดียวกันนี้ ต่อมามีปัญหา เกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ คือการสร้างนิคมอุตสาหกรรม ริมฝั่งแม่น้ำด้านตรงข้าม โรงเรียนบ้านทับชัน

ปัญหาเหล่านี้ มีความรุนแรง กระทบความรู้สึกสูง มีคำถามเกิดขึ้นภายในกลุ่ม เช่น ทำไมรัฐบาลถึงคิดจะสร้างเขื่อนในพื้นที่ที่เป็นป่าสมบูรณ์ (เขื่อนคลองกระแจะ ที่หมู่บ้าน คลองคราม) กรณีอวนลาก อวนรุน ที่อ่าวท่าชนะ การแก้ปัญหาของรัฐที่จะยุบโรงเรียนขนาดเล็ก (ในขณะที่กลุ่มเราคิดว่าโรงเรียนยิ่งเล็กยิ่งดี) โครงการสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่ไม่ เหมาะสม ในขณะที่หลักการ วิธีการของระบบนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ ล้มเหลวในด้าน สิ่งแวดล้อม และมนุษยธรรม และคำถามที่สำคัญที่สุดคือ "เราจะทำอะไรได้บ้าง"

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นเหล่านี้ในรูปแบบ "ชุมชน ศึกษา" มีการสำรวจชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้าน ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน การนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่/ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตาม โครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ ขึ้นในพื้นที่ที่เป็นภูมิลำเนาของชาวชนในตนเอง คือ หมู่บ้านคลองน้อย จัดกระบวนการเรียนรู้กับกลุ่มชาวบ้าน ต่อเนื่อง-ปัจจุบัน (มีรายละเอียดในการ ถอดบทเรียนกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง) ที่หมู่บ้านทับชัน ไทรางม จัด โครงการความรู้คู่้องน้อยที่โรงเรียนบ้านทับชัน ร่วมรณรงค์คัดค้านการก่อสร้างนิคม อุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง พร้อมด้วยกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดในการ ถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ในช่วงนี้ คือ การปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหของชุมชน ซึ่งมีลักษณะ เป็นองค์รวมกับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ มีผลด้านการเรียนรู้ต่อกลุ่มสูงมาก ชาวชนที่มีการพัฒนา จากกระบวนการจากช่วงแรก ได้ผ่านกระบวนการนี้อีก ทำให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาวิถิตติ ทักษะ การทำงานกลุ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าแกนนำสำคัญของกลุ่มเกือบทั้งหมด ต่างผ่านการเรียนรู้ใน ช่วงแรก คือการเรียนรู้แบบซึมซับ แบบ Dialogue และการฝึกอบรม และต่อมาได้นำกระบวนการ มาเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญคือการปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหของชุมชน/การสรุป บทเรียนจากการทำงานกลุ่ม

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่นการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทางกลุ่มถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เสริม ที่จำเป็น แต่ไม่ใช่กระบวนการเรียนรู้หลักที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยการบรรยาย มีความเหมาะสมสำหรับผู้บรรยายที่มีความสามารถสูง มีชุดประสบการณ์ชัดเจนเท่านั้น นอกจากนั้น การเรียนรู้โดยกระบวนการนี้จะต้องเชื่อมต่อกับกระบวนการอื่นๆ ที่กลุ่มค้นพบ จึงจะสามารถพัฒนาเยาวชนได้

ในด้านเนื้อหา พบว่าการเรียนรู้ ในรูปแบบ การปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน/การสรุปบทเรียนจากการทำงานกลุ่ม มีผลในระดับการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างได้ (หมายถึงเยาวชนมีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม มีความสามารถพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มเข้าใจ เห็นความเชื่อมโยง ในระดับชุมชน สังคมภายนอก เป็นอิสระจากโครงสร้างทางการศึกษาและสังคมที่บีบคั้นได้ ในระดับหนึ่ง)

วันที่ 27 ตุลาคม 2545

(วันนี้เราเริ่มกระบวนการช้ากว่าที่กำหนดไว้ เพราะสมาชิกบางกลุ่มใช้เวลาในการชื่นชมกับธรรมชาติของเขาสกพลิน ทำให้หลงป่า ต้องรอให้เจ้าหน้าที่ตามหา)

เริ่มกระบวนการเวลา 10.30 น

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย

ในการทำความเข้าใจต้องมีการวิเคราะห์ เราต้องมีการสังเคราะห์ให้เป็นพลัง พยายามหาความคิดรวบยอด วิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งเหล่านั้นออกมา เรามีกระบวนการทำงานและการวางแผนงานคืออะไรเราต้องถอดออกมา ทำไมเพื่อนที่ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรม เขาจึงกล้าเข้าร่วมงานร่วมทำกิจกรรมกับเราได้ สิ่งเหล่านี้มีค่าเราต้องพยายามดึงออกมาให้ได้ จากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มเมื่อเราลองมาสังเคราะห์ความเด่น เราจะเห็นข้อดีที่เกิดขึ้น คือ

1. กิจกรรมมีการลงลึกถึงรากเหง้า ทั้งครอบครัวที่มีความมั่นคงเป็นทุนเดิม
2. มีระบบสายสัมพันธ์ที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในลักษณะ
" ช่วยกันเมื่อเป็น เห็นกันเมื่อตาย ให้กันเมื่อทุกข์ "
3. ชุมชนมีสิ่งที่ดึงดูด แต่แต่ละที่แต่ละชุมชนมีสิ่งมหัศจรรย์ที่น่าค้นหาอยู่
4. มีความสดชื่นแจ่มใสเมื่อเข้ามา เรียนรู้ความทุกข์ด้วยหัวใจที่เบิกบาน
5. มีสัญญา มีความเท่ เพียงแค่ข้ามใบเดียว เมื่อผู้อื่นเห็นก็ได้มองถึงความมีคุณค่า

น่าสนใจ

6. มีการจัดระบบการทำงานที่ดี
7. เป็นเจ้าหลอมที่ดีของเยาวชนที่เพิ่งเข้าร่วมกิจกรรม
8. มีการใช้จินตนาการในการทำงานที่สร้างสรรค์ ควรรักษาไว้ อย่าตามสมัยนิยม
9. รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งผลสูง ควรจัดต่อตามที่ได้วิเคราะห์มา

สิ่งที่เราได้มีการพูดคุย ประมวล กันออกมาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อยากให้พวกเรานำบทเรียนที่มีค่าเหล่านี้มาพัฒนาตนเอง หากมีโอกาส หาช่วงเวลาในการเรียนรู้ท่ามกลางธรรมชาติ เสียงร้องของหริ่งหรือหมาป่า เราอาจจะได้เรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นอีกมุมหนึ่งก็เป็นได้

ผลที่เกิดขึ้นจากการลงแรงของเรา (สมาชิกร่วมกันสรุป)

1. ชุมชน มีการลงไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้และศึกษาเรื่องราวที่น่าสนใจในชุมชน ทำให้ชุมชน เกิดการยอมรับและสนใจอยากให้อีกหลายท่านเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์จึงมีการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน

2. ภาครัฐ มีการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ตำบลคลองน้อย การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน โรงพยาบาล ร่วมงานกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนได้รับการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ อุปกรณ์ นวัตกรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

3. องค์กรพัฒนาเอกชน มีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร กิจกรรมการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งทำให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ชุมชนและรับรู้ถึงสถานการณ์เรื่องราวต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยมีการปฏิบัติจริง และกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนก็สามารถขยายฐานพันธมิตรได้มากขึ้น

4. เพื่อนในกลุ่มการเรียนรู้ มีการขยายกลุ่มเยาวชนที่สนใจสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เองทั้งในโรงเรียน ชุมชน โดยมีการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องที่โรงเรียนพูนพิทยาคม โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม (มีรายละเอียดในบทสรุปการถอดบทเรียนของแต่ละกลุ่ม) พร้อมด้วยการเกิดเครือข่ายเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด ในนามของสมาชิกเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเยาวชนที่มีปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ จำนวนมากถึง 21 กลุ่ม (รายละเอียดในเอกสารสรุปผลการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 4-5 มกราคม 2546 ณ โพธิ์ขีลย์ วันสานติ-ไมตรี ต.ขุนทะเล อ.เมืองฯ จ.สุราษฎร์ธานี)

5. กลุ่มผู้ใหญ่ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด มีกลุ่มผู้ใหญ่ที่ให้ความสนใจการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกิจกรรมเยาวชนมากขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนทั้งในส่วนของเงินทุน (มีเงินทุนบริจาคเข้ากลุ่มประมาณปีละ 400,000-500,000 บาท, ผู้บริจาคปีละประมาณ 150 คน) การสนับสนุนโดยวิธีการอื่นๆ เช่น การปรึกษา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น การสนับสนุนดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดผลดีในด้านการพัฒนากลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ พร้อมด้วยการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดที่สำคัญของการจัดการศึกษาด้วยว่า "กลุ่มเยาวชน โดยความ

ร่วมมือของครอบครัวและชุมชน สามารถจัดการศึกษา ได้จริง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการวางแผน การปฏิบัติในสถานการณ์จริง (จากปัญหา/ศักยภาพของพื้นที่,ความสนใจของเด็กๆ) ซึ่งนำไปสู่การสรุปความรู้ได้เองต่อไป" ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ประชาคมสุราษฎร์ธานี เริ่มมองเห็นรูปแบบ/แนวทางการจัดการศึกษาแบบใหม่แล้ว โดยมีตัวอย่าง รูปธรรมของกลุ่มเยาวชน ที่สำคัญ ได้มีผู้สนับสนุน สร้างสรรค์งานด้านการเรียนรู้ของเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นด้วย เช่น คุณ พงพันธ์ สุขสุพันธ์ , คุณพรพิมล รัตนกุล, คุณสิรินนา เพชรรัตน์

6.กลุ่มเพื่อนผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีกลุ่มเพื่อนที่สนใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก (ประมาณปีละ 1,000 คน) ครอบครัวทุกพื้นที่อำเภอภายในจังหวัด บางกลุ่มที่ได้ร่วมงานกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ไประยะหนึ่งแล้ว มีการพัฒนาต่อได้อย่างน่าสนใจ โดยการประยุกต์กระบวนการทำงานสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มได้เอง เช่นกลุ่มต่างๆที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น บางกลุ่มมีพัฒนาการมาด้วยตนเอง โดยทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ติดต่อ สัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในฐานะเพื่อนเยาวชน เช่นกลุ่มเยาวชนที่อำเภอคีรีรัฐนิคม กลุ่มนี้ มีสมาชิกประมาณ 30-40 คน มีอาจารย์อุทัย กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอ และคุณ จันทน์ ประวิช ผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ริเริ่มดำเนินการร่วมกับกลุ่มพ่อแม่และเด็กๆ เยาวชนในหมู่บ้าน จัดกิจกรรมการเรียนรู้มาต่อเนื่อง (มีรายละเอียดในการสรุปงานกลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม) นอกจากนี้ มีเด็กและเยาวชน อีกจำนวนหนึ่ง ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามโอกาส ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนการทำงาน มีส่วนร่วมในบางระดับ ซึ่งเกิดผลดีในด้านการเรียนรู้ การนำไปประยุกต์ใช้ได้

7.ผลด้านสังคมสงเคราะห์ ได้ร่วมกับกลุ่มน้ำใจครู ทำงานด้านทุนการศึกษา โดยมีเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการช่วยเหลือ ไปแล้ว จำนวน 133 ทุน เป็นเงิน 242,500 บาท (สองแสนสี่หมื่นสองพันห้าร้อยบาท ในช่วงปี 2534-2539 และอีก 500 ทุน จำนวน 500,000 บาท ระหว่างปี 2540-2545 (รวมเป็นจำนวน 633 ทุน เป็นเงิน 642,500 บาท) เยาวชนกลุ่มนี้ ได้พัฒนาตนเอง จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น มากบ้าง น้อยบ้างแตกต่างกัน โดยทางกลุ่ม ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา และเยาวชนกลุ่มอื่นๆ มาตามลำดับ

8.กลุ่มที่ปรึกษา กลุ่มครูที่ปรึกษากลุ่มสถานสนสัมพันธ์ กลุ่มน้ำใจครู มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ได้ร่วมมือกับผู้สนับสนุน องค์กรอื่นๆ ได้มีโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการเรียนรู้เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ปัจจุบันบุคคลกลุ่มนี้ มีการติดต่อ ใกล้ชิดกัน ดังที่คุณลาของ เดียสกุล ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ซึ่งช่วยเหลืองานของกลุ่มฯ มาตั้งแต่ต้น ได้กล่าวว่า "ได้ร่วมงานกับกลุ่มน้ำใจครู ทำให้ใจเย็นมากขึ้น เข้าใจคนมากขึ้น" ที่สำคัญ กลุ่มที่ปรึกษา ยังมีที่ปรึกษาสำคัญคือท่านอาจารย์

รัฐฉวน อินทรกำแหง และคุณดังฤดี จันทรประภา ซึ่งได้ให้คำแนะนำ มีความสัมพันธ์ในเชิงคุณธรรม ทำให้กลุ่มที่ปรึกษาได้พัฒนาตนเอง มีความสม่ำเสมอในการทำงานระดับพื้นที่

9.ผลต่อคนทำงานเอง จากกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ได้มีส่วนในการพัฒนายกระดับสมาชิกในกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน เสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม แบบท้องถิ่น มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้ มีแบบแผนการปฏิบัติร่วมกันเช่นความมีน้ำใจ เสียสละ ประหยัด มีความสามารถคิดวิเคราะห์ได้ เยาวชนกลุ่มนี้ในส่วนที่จบการศึกษาแล้ว กำลังทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการ เอกชน ชุมชน บางส่วนได้รวมกลุ่มกันทำงานในกลุ่มต่อ ทั้งหมดมีการติดต่อสื่อสารช่วยเหลืองานกลุ่มตามเงื่อนไข โอกาส (สำหรับ กลุ่มที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีรายละเอียดในการสรุป ถอดบทเรียนของกลุ่มพื้นที่)

กลุ่มที่ทำงานกลุ่มมาตั้งแต่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา-ปัจจุบัน

-ภาพิศร เพชรรัตน์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีบทบาทสำคัญในช่วงก่อตั้งกลุ่ม การระดมทุนในช่วงแรก ปัจจุบันทำงานเยาวชน กลุ่มธนาคารขยะ และเป็นผู้สื่อข่าว INN ใช้เวลาส่วนหนึ่งช่วยงานเครือข่ายเยาวชน จ. สุราษฎร์ธานี โดยมีผลงานที่สำคัญ เช่น การจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน

-ศิริวรรณ สกุลพันธ์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมสำหรับน้องๆ ที่สวนโมกขพลารามปัจจุบันทำงานเป็นเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ห้างบิ๊กซี จ.ภูเก็ต มีการติดต่อ ส่งข่าวเป็นระยะ

-สุริยา นาคใหญ่ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นประธานกลุ่มรุ่นที่1 ร่วมงานกับครูที่ปรึกษา ในการพัฒนากลุ่มเยาวชนมาก่อนจะเป็น"กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์" ปัจจุบันเป็นครูที่โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กำลังเริ่มโครงการกลุ่มเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยการนำนักเรียนออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียน (จากสถานการณ์จริง) ช่วยงานกิจกรรมสวนโมกข์เสวนาที่มีผู้ประสานงานหลักคือคุณหมอบัญญา พงษ์พานิช พร้อมด้วยการเคลื่อนไหวงานต่อเนื่องในบทบาทแกนนำสำคัญของกลุ่มตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

-ธรรมบุญ แก้วใหญ่ จบการศึกษาศาสนาบัณฑิตวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี เป็นประธานรุ่นที่ 2 ทำงานในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญในด้านการประสานงาน ปัจจุบันเป็นครูที่โรงเรียนบางสวรรค์วิทยา ได้ร่วมงานกลุ่มตามโอกาสเนื่องจากมีภาระงานในหน้าที่ค่อนข้างมาก

-วลัยพร ทองจันทร์ จบการศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ในรุ่นที่สุริยาเป็นประธาน ต่อจากนั้นได้ทำงานกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มมาตลอด หลังจบการศึกษาทำงานดูแลเด็กกำพร้าที่สวนอนันตะ-สยามะ จ.ชุมพร เป็นเวลาสองปี ขณะนี้ทำงานกลุ่มชุมชนฯ

เคลื่อนไหวงานกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในกลุ่มและภาคี งานด้านส่งเสริมสุขภาพของเยาวชน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (คับบ้านคับเมือง เรียนรู้อยู่ที่ปากใต้)

-มาลี สุปินดี จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ประสานงานกลุ่มรุ่นที่ 4 มีบทบาทในกิจกรรมสำคัญ เช่นการจัดเวทีเยาวชนเพื่อการเลือกตั้ง การประสานงานค่ายต่างๆ ปัจจุบันทำงานอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม พื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ติดต่อกับเพื่อนๆ ในกลุ่มสม่ำเสมอ ร่วมงานกิจกรรมต่อเนื่องด้วยความเต็มใจ และมีความตั้งใจจะมาร่วมสร้างสรรค์กลุ่มในโอกาสต่อไปที่เหมาะสม

-แก้วตา เพชรรัตน์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นรองประธานกลุ่มฝ่ายกิจกรรม ทำงานเชื่อมโยงเครือข่าย สนใจด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในช่วงที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่ประธานสภานักศึกษา มีบทบาทในการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในระดับกว้าง ปัจจุบันเตรียมจะทำงานอาสาสมัครด้านเยาวชน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม ติดต่อกันสม่ำเสมอ

-รัตนา ชูแสง จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นถึงปัจจุบัน งานหลักคือฝ่ายวิชาการ จัดพิมพ์จดหมายข่าวต่อจากภีรกาญจน์ ไถ่บุญนา จัดรายการเสียงตามสาย กิจกรรมกลุ่มเสวนา ปัจจุบันทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ทำงานวิจัยการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่าย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค)

-ภีรกาญจน์ ไถ่บุญนา จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ ประชาสัมพันธ์ ริเริ่มโครงการกลุ่มเสวนา เป็นบรรณาธิการจดหมายข่าวของกลุ่มในช่วงก่อตั้ง ขณะที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่อุปนายกองค์การนักศึกษา มีบทบาทในด้านการประสานงานเคลื่อนไหวกิจกรรม หลังจากจบการศึกษาทำงานเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์โพกัสภาคใต้ ปัจจุบันทำงานฝ่ายสื่อที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานภาคใต้

-วาสนา รามรงค์ จบการศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำหน้าที่ฝ่ายระดมทุนประสานงาน ฝ่ายการเงิน หลังจบการศึกษาทำงานด้านสิทธิเด็กของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปัจจุบันกลับไปทำงานที่บ้าน ดูแลครอบครัว ติดต่อกับเพื่อนๆ และช่วยงานกลุ่มตามโอกาสด้วยความเต็มใจ

-ภัทรา ฐิพันธ์ จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ประสานงานกลุ่มรุ่นที่ 3 ทำหน้าที่ในกลุ่มด้านเลขานุการ (ต่อจากวลัยพร) ดูแลงานการเงินของกลุ่ม ปัจจุบันทำงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ฝ่ายการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนในโรงเรียนและพื้นที่ต่างๆ โดย

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และเป็นทีมงานวิจัย ร่วมงานกับ รัตนา ชูแสง และเพื่อนๆ

-จักรพันธ์ ยุทธบรรคล ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วงที่ศึกษาระดับมัธยม ทำงานกลุ่มด้านสื่อ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเป็นระยะ

-รุ่งอรุณ เกียรติศิริ กำลังศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มด้านศิลป สนใจ ด้านการแสดง งานกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยงานกลุ่มต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงก่อตั้ง-ปัจจุบัน (รุ่งอรุณเป็น รองประธานกลุ่มในช่วงปี 2542)

-กรรณิการ์ อนุสนธิ์ดิษฐ์ จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่ม ตั้งแต่เรียนระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา ในงานด้านธุรการ เลขานุการ ช่วยงานกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจุบันทำงานค้าขายกับครอบครัว ช่วยงานกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

-คนางลักษณ์ เอี่ยมสะอาด จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มมา ต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงที่เรียนระดับมัธยมศึกษา-ระดับอุดมศึกษา ทำหน้าที่ด้านกิจกรรม ฝ่ายพยาบาล

-รจนา สอนขาว จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกิจกรรมกลุ่มมานาน ตั้งแต่ช่วงก่อนการตั้งกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ (กิจกรรมช่วงแรกๆคือการเรียนรู้ที่สวน โมกข์) ทำงาน กลุ่มฝ่ายประชาสัมพันธ์ ช่วยงานด้านต่างๆตามโอกาส

-จันทร์คนธ์ ฐิพันธ์ กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงาน ประสานกลุ่มเพื่อนๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมเครือข่ายเพื่อนนักศึกษาของสถาบันราชภัฏและ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี กำลังมีงานที่น่าประทับใจ คือร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม เพื่อนนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ จัดกิจกรรมนวดแผนไทย คนตรี

-โกสินทร์ แซ่ฉั่ว กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงาน ประสานกลุ่มเพื่อนๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมเครือข่ายเพื่อนนักศึกษาของสถาบันราชภัฏและ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกับจันทร์คนธ์

กลุ่มเพื่อนที่ร่วมงานในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา

-เกียวะดี มีสิทธิ์ จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่ม ในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการชักชวนของรัตนา ชูแสง ช่วยงานกลุ่มด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ ปัจจุบันทำงานอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม พื้นที่ จ.น่าน (มูลนิธิฮักเมื่อน่าน)

- ไพท ศรีคงแก้ว จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมงานกิจกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อน โดยการชักชวนของภัสรา ฐิพันธ์ ช่วงหลังช่วยงานกลุ่มด้านสิทธิเด็ก มีความสนใจจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มเล็กๆที่คือยโอกาส การจัดกิจกรรมที่เน้นด้านศิลปวัฒนธรรม

- วนิดา แก้วห่มุน ศิษย์เก่าจากโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม (ลูกศิษย์ของครูมารศรี ครูสมศักดิ์ สกุลพงษ์) ขณะที่เรียนระดับมัธยมศึกษาได้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในนาม "พลังสร้างสรรค์" จัดกิจกรรมบริการในโรงเรียนทำงานด้านสิ่งแวดล้อมรวมกลุ่มออกไปสอนหนังสือเด็กๆ ประถมศึกษาและจัดกิจกรรมอื่นๆ ขณะนี้กำลังศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมงานกับภัสรา ฐิพันธ์ และเพื่อนๆ จัดกิจกรรมกลุ่มเสวนาในสถาบันฯ รวมกลุ่มจัดกิจกรรมนอกสถานศึกษา เชื่อมโยงกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนในจังหวัด

- กนกกรณ์ สุพิศตราภรณ์ เพื่อนของวนิดา จบการศึกษาจากโรงเรียนเดียวกัน ทำงานกลุ่มในนามพลังสร้างสรรค์ ปัจจุบันร่วมงานส่งเสริมการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน

- จุไรรัตน์ คำขลิ้ง จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่มในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการชักชวนของมาลี ตูปันดี ทำงานกิจกรรมกลุ่มหลายด้าน ช่วงหลังได้ช่วยงานชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (งานเก็บข้อมูลที อ.สิริรัฐนิคม) ปัจจุบันกำลังเตรียมตัวทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ในโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ เช่นเดียวกับบวลัพร ทองจันทร์

- ชีรเดช เหมทานนท์ กำลังศึกษาที่วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี ร่วมงานการเรียนรู้มาก่อนข้างมากในช่วงที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา และระดับปวช. ขณะนี้มีการติดต่อกับพี่ๆ ในกลุ่มตามโอกาส พร้อมด้วยการร่วมงานกลุ่มบางช่วง

10.ผลที่เกิดขึ้นในระดับกว้าง กระบวนการของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้ส่งผลในระดับกว้างมาตามลำดับ ดังนี้

10.1 ปี 2538-2540 ในช่วงก่อตั้งกลุ่ม การนิคมอุตสาหกรรมฯ ได้มีโครงการจะใช้พื้นที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ที่บ้านทรัพย์ทวีเป็นพื้นที่โครงการ ซึ่งมีกลุ่มประชาชนในพื้นที่ และองค์กรในจังหวัดคัดค้าน เนื่องจากเป็นพื้นที่ดินน้ำ เสี่ยงต่อการเกิดมลภาวะ และกระทบด้านที่ดินทำกินของชาวบ้าน ขณะนั้นกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ กำลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็กๆ ที่โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด ด้านตรงข้ามฝั่งแม่น้ำกับพื้นที่ดังกล่าว (ภูมิลำเนาของภัสรา ฐิพันธ์ สมาชิกกลุ่ม) กลุ่มได้ร่วมกิจกรรมคัดค้านโครงการฯ โดยจัดกลุ่มศึกษาผลกระทบของโครงการประชุมชาวบ้านในพื้นที่ จัดนิทรรศการสัญจร จัดกิจกรรมศึกษาดูงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือที่จังหวัดลำพูน ระดมทุนในการรณรงค์ ร่วมงานกับประชาคมในจังหวัด และชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.สุราษฎร์ธานี และร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาพิจารณ์ระดับจังหวัด จนกระทั่งได้มีการระงับโครงการ ในระยะต่อมา

10.2 ปี 2542 โครงการ "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" โดยการสนับสนุนของบริษัทมหาชน จำกัด ธนาคารกสิกรไทย ได้ศึกษาวิจัยกระบวนการทำงาน และความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ (หัวหน้าชุดโครงการคือ ดร.อมรวิทย์ นาคทรรพ์) จัดพิมพ์เผยแพร่ร่วมกับบทเรียนของกลุ่มเยาวชนทั่วประเทศ ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการริเริ่มระบบการปฏิรูปการศึกษา ในชื่อหนังสือ "ความจริงของแผ่นดิน : ครูเก่งๆของเรามีอยู่เต็มแผ่นดิน (จัดพิมพ์ จำนวน 30,000 เล่ม) โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ใช้สื่อนี้ในการเผยแพร่แนวคิด ด้านการจัดการศึกษาโดยการสัมผัสมหาความจริง โดยที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนฯ ได้กล่าวไว้ในหนังสือฉบับนี้อย่างน่าสนใจหลายตอน ดังนี้

"ครูไม่ควรมีบทบาทเพียงถือข้ออยู่หน้ากระดาน แต่ครูควรหันมาสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยยึดถือพื้นฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้ได้มากที่สุด ซึ่งเราไม่ค่อยได้ให้ความสนใจและทำกันเท่าไรนัก ทำให้การเรียนรู้ของเราแห้งแล้ง เห็นแก่ตัว แบ่งแยก และนำไปสู่อนาคตที่มีค่านิยมของเด็กๆและสังคมไทย"

"คนที่รู้มาก เก่งมากอย่างไรนั้น ถ้าไม่รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น จิตใจไม่พัฒนา ก็ไม่มีประโยชน์อะไร"

"จุดสำคัญคือการปลูกความรักของเด็กๆให้เติบโต ซึ่งจากกิจกรรมที่หลากหลายนี้ เราได้เห็นเด็กๆ ปลูกความรักกันอย่างไร อย่างโครงการความรู้สู้้องน้อย ซึ่งเป็นค่ายที่พี่ๆมาช่วยสอนน้อง เราได้เห็นถึงความรัก ความผูกพันที่ค่อยๆเกิดขึ้น เราได้เห็นเด็กๆเขารู้จักร้องไห้เป็น จาการที่เด็กๆได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งหน่ออ่อนแห่งความรักนี้ก็จะเติบโตไปเรื่อยๆ ด้วยกระบวนการที่เด็กๆได้ร่วมทำงานกับเด็กด้วยกัน ร่วมกับบ้าน ร่วมกับชุมชน ซึ่งเด็กสามารถเป็นตัวแทนได้ อย่างดี เพียงแต่ขอให้ครูมีเวลานั่งดู และเป็นที่ปรึกษาในบางเวลาเท่านั้น"

"เด็กๆเหมือนต้นไม้ ที่มีกระบวนการเติบโตที่ดีของตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่ครูและพ่อแม่ ไม่ต้องไปคอยบีบบังคับ และขัดขวางกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะเติบโตได้เป็นอย่างดี และมีความสุข"

ในการศึกษาของคณะทำงานดังกล่าว ได้มีข้อสรุปเบื้องต้นว่ากลุ่มประสบผลดี เนื่องจากการจัดการภายในที่ดี มีแรงบันดาลใจร่วมกัน นำไปสู่เป้าหมายได้ และมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ จิตใจที่รักและหวงแหนการศึกษา ตั้งใจจะทำอะไรดีๆ เพื่อเด็กๆอย่างแท้จริง(ความจริงของแผ่นดิน ลำดับที่ 2 ครูเก่งๆของเรามีอยู่เต็มแผ่นดิน ,สำนักพิมพ์ บริษัท เจ.พี.ลัม โปรเซส จำกัด โดยคณะศึกษาโครงการ "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 30,000 เล่ม, หน้า99-105)

10.3 ได้มีความร่วมมือกับเครือข่ายการเรียนรู้ นำเสนอบทเรียน ผลักดันแนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษามาตามลำดับ เช่น

-การจัดประชุมเวทีการศึกษา ร่วมกับสมาคมครูแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ปี 2541) ผู้ร่วมเวทีในครั้งนั้น จำนวน ประมาณ 100 คน ประกอบด้วย กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร ผู้ประกอบการ ครู ข้าราชการ นักวิชาการ คนขับรถรับจ้าง ชาวชน ผู้ปกครอง นักเรียน นักพัฒนาเอกชน พระ ผู้นำศาสนา ศิลปินพื้นบ้าน ฯลฯ ได้นำเสนอข้อมูล ความเห็น หลายด้าน โดยเฉพาะการมีข้อสรุปร่วมกันว่ามีความทุกข์ชาวสุราษฎร์ด้านการศึกษา ที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายของบุตรหลาน, สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน, บุตรหลานใช้เวลาในโรงเรียนมากเกินไป, เด็กด้อยโอกาสถูกทอดทิ้ง, เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ, หลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม

-ร่วมเวทีเสวนาในงาน 30 ปี มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ณ หอประชุมเมืองไทย ประกันชีวิต กรุงเทพมหานคร (ปี 2543) ได้ร่วมเวทีอภิปราย การนำเสนอโดยนิทรรศการเกี่ยวกับ บทเรียนการจักรกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยมีคำขวัญของการจัดงานในครั้งนั้นว่า "การศึกษา นำไปสู่การพัฒนาชุมชน"

-ปี2544 ร่วมกับเครือข่ายการศึกษาทางเลือก ในนาม "สภาการศึกษาภาคประชาชน" เข้าซื้อชิ้นหนังสือให้รัฐบาลทบทวนการปฏิรูปการศึกษา โดยยกเลิกการผูกขาดการจัดการศึกษา ให้ครอบครัว ชุมชน มีสิทธิ์ สร้างความสามารถในการจัดการศึกษาได้เอง ลดบทบาทของโรงเรียน การคุ้มครองการศึกษาที่กำลังถูกรุกรานอย่างหนักจากระบบธุรกิจ การทำกำไร

10.4 ปี 2545 เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย หรือSVN Asia (THAILAND) ได้เรียนเชิญอาจารย์ประเวศ วะสี และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ณ โรงแรมหาดแก้วรีสอร์ท จังหวัดสงขลา โดยได้ประกาศว่า "กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่มีผลงานเด่นชัดเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีระบบการจัดการที่ดีใช้วิถีแห่งคุณธรรมในการดำเนินงาน เป็นแบบอย่างอันดีงามสำหรับองค์กรอื่นๆ"

(กลุ่มองค์กรที่ร่วมรับรางวัลในครั้งนี้คือ กลุ่มมัคช้อมสิทธิธรรมชาติ บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช)

สิ่งที่ค้นพบ/เหตุปัจจัยที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้ดี

เหตุปัจจัยที่สำคัญที่กลุ่มได้ค้นพบในกระบวนการถอดบทเรียน คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มเยาวชนจัดการกันเอง โดยมีที่ปรึกษาที่มีความเข้าใจตัวเด็กและเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสรุปกันเล็กๆ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลสูง ดังที่กล่าวมา โดยเฉพาะกลุ่มได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมที่ส่งผลในการเรียนรู้สูงมากคือการเรียนรู้จากสภาพปัญหาของชุมชน ผ่านกระบวนการชิมชั้บ การ Dialogue และกระบวนการอื่นๆในลักษณะองค์รวมของการเรียนรู้พร้อมด้วยเหตุปัจจัยอื่นๆ ประกอบ ดังนี้

1. ครอบครัวให้การสนับสนุน พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี ส่วนมากเป็นชาวนบพ มีความเอื้ออาทร ชอบช่วยเหลือผู้อื่น หลายครอบครัวเป็นที่พบปะของเพื่อนบ้าน เป็นผู้นำตามธรรมชาติในชุมชน มีความเรียบง่าย ครอบครัวของสมาชิก(และครูที่ปรึกษา)ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ไม่คิดยึดการบริโภค-การสร้างฐานะมาก

2. การทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปผลการเรียนรู้ มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดและความสนใจ บางครั้งได้ทดลองเปลี่ยนงานที่ไม่ถนัดและไม่สนใจด้วย เพื่อผลทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ กลุ่มได้ให้ความสำคัญในด้านการส่งผ่านข้อมูลภายในกลุ่ม การหนุนเนื่อง ช่วยงาน ตามความจำเป็น

3. สมาชิกมีความสนใจและความตั้งใจอยู่แล้วเป็นทุนเดิม เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมก็สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และพร้อมจะพัฒนาต่อไป

4. บรรยากาศการเรียนรู้สนุก มีความสดชื่น แจ่มใสเมื่อเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของเด็กๆที่สดใสอยู่แล้ว ธรรมชาติของวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ไม่น่าเบื่อ และธรรมชาติของที่ปรึกษาที่ไม่เข้มงวดกวดขัน

5. มีระบบสายสัมพันธ์และการช่วยเหลือด้วยความเป็นพี่น้องภายในกลุ่มสูง สมาชิกสนิทกันในกลุ่ม มีประวัติเกี่ยวกับการดูแล เอื้ออาทร กันทั้งส่วนตัว ครอบครัว และชุมชน ผ่านวิกฤติการณ์การต่อสู้ปัญหาวิกฤตสาธารณสุขมาด้วยกัน (เป็นพื้นที่บ้านของเพื่อนในกลุ่มคือภัสรา ฐพันธ์) สมาชิกบางคนศึกษาในต่างจังหวัด ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนช่วยเหลือแม่ในชนเจ็บบัว ซึ่งอาจารย์สมเจตนา ได้ให้ข้อสรุปว่า "ช่วยกันมือเป็นเท้ากันเมื่อตก ให้กันเมื่อทุกข์"

6. มีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากแผน / บันทึกการจัดกิจกรรมตามวาระ และ กิจกรรมประจำ ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลา 8 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งมีกิจกรรมหลักๆทุกเดือน พร้อมด้วยกิจกรรมประจำทุกสัปดาห์

7. ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี โดยการสะท้อนจากภายนอกทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในการก้าวเดินในเส้นทางของการเรียนรู้ นี้ จึงมีการคิดพัฒนากิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนที่ต้องการ

8. สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และทราบในสิ่งที่ตนเองชอบ จากกิจกรรมการทบทวนตนเอง จึงเกิดแรงผลักดันให้มีการคิดและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

9. ทรัพยากรที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เป็นเหตุให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรจึงเกิดการคิดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานต่อไปในอนาคต

10. แกนนำกลุ่ม ได้มีการพบปะพูดคุย สรุปประมวลกิจกรรม และสถานการณ์ของกลุ่มเป็นระยะๆ และร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกันกับอาจารย์ที่ปรึกษาย่างต่อเนื่อง

สรุปสิ่งที่มีคุณค่าที่สมาชิกได้รับจากกลุ่ม

1.การพัฒนาศักยภาพในการทำงานมีเพิ่มขึ้น กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ทุกคนสามารถเรียนรู้งานใหม่ ๆ โดยการปฏิบัติจริง รู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพราะกลุ่มมีระบบการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ทำให้งานที่ผิดพลาดได้รับการทบทวนและช่วยมองจากเพื่อนหลายส่วนทำให้เกิดการพัฒนางานขึ้น

2.มีความสุขและสนุกในการเรียนรู้ เพราะการดำเนินกิจกรรมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนแต่มีการเปิดกว้างสู่ห้องเรียนธรรมชาติ มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี มีคุณค่าในด้านจิตใจเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถจดจำได้นาน

3.มีการยอมรับจากคนรอบข้าง ทั้งเพื่อน ครอบครัว ชุมชน

4.ตนเองมีการพัฒนาในระดับที่ลึกขึ้น คือ มีการพัฒนาในด้านจิตใจ เกิดการยอมรับในความหลากหลาย รู้จักการแบ่งปัน รวมถึงมีความรับผิดชอบมากขึ้น

5.กิจกรรมกลุ่มส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำมาใช้ในการทำงานจริง ๆ ได้ เพราะภายในกลุ่มการเรียนรู้ได้มีการจัดกระบวนการให้เรา รู้จักคิด วางแผน ทดลองทำ และสรุปเรื่องราวต่าง ๆ มีการมองเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบด้านและพัฒนาความคิดได้อย่างอิสระ

6.มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม และช่วงหนึ่งของชีวิตได้มีการใช้อย่างคุ้มค่า

7.มีกลยุธามิตรที่ดี พร้อมทั้งจะดูแลกันและกัน มีระบบการเชื่อมโยงกลุ่มเพื่อน พี่ น้อง จึงเกิดเพื่อนกลุ่มเล็ก ๆ ที่สามารถติดต่อประสานกันอย่างต่อเนื่อง

8.มีการพัฒนาความคิดที่รอบด้านและเป็นระบบ ไม่ได้มองเห็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้มีการมองอย่างรอบด้านด้วยความเป็นจริง ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตในสังคมนี้ได้

9.มีสติ ความนิ่งในการคิดและตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ฟุ้งซ่านมากเกินไป เมื่อต้องพบกับความผิดหวังที่เกิดขึ้นกับตนเอง

จุดอ่อน/ข้อจำกัดของกลุ่ม

1. แม้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นนอกโครงสร้างระบบการศึกษา แต่เด็กและครูที่ร่วมกระบวนการส่วนใหญ่ อยู่ในระบบดังกล่าว จึงมีข้อจำกัด/อุปสรรคค่อนข้างมาก (โดยเฉพาะปัญหาด้านเวลาในการร่วมกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม) เนื่องจากกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และโรงเรียน มีหลักการ/วิธีการ การจัดการศึกษาแตกต่างกัน

2. พ่อแม่ สังคม มีความเชื่อมั่น การจัดการศึกษาแบบเก่า (เน้นแข่งขัน การเรียนเป็นรายวิชา) ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่อของกลุ่ม ที่เชื่อมั่นว่ารูปแบบการจัดการศึกษา โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การปฏิบัติ/สรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาระดับชุมชน คือแกนหลักของการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชน

3. กลุ่มเอง ไม่ได้สรุปรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ชัดเจน (ก่อนการศึกษาตามโครงการนี้) ทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค์เยาวชน

4. กลุ่มยังขาดพี่เลี้ยงที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการ โดยเฉพาะความสามารถในเชิงองค์กรรวม (ไม่ใช่ความสามารถในเชิงเทคนิค กระบวนการ อย่างเดียว)

5. แม้ว่ากลุ่มจะมีทุนทางสังคมพอสมควร แต่มีทุนเงิน วัสดุ-อุปกรณ์ที่จำเป็นน้อย ไม่พอเพียงในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เราควรชื่นชมกับมัน บางครั้งเราต้องเรียนรู้ท่ามกลางความเครียด และความเบื่อบานทีได้ แต่ถ้าหากเรานำตัวเข้าไปสู่ความสนุกสนานเราต้องเรียนรู้กับมัน ไม่ใช่เป็นทาสมัน อย่าไปเครียด หดหู่ หรือท้อถอย ลองสังเกตดูว่า ในระยะแรกเรามาด้วยความสดใส สดขาน แต่เมื่อมีการฝึกมากขึ้น เมื่อผ่านการทำงาน หรือสังกัดกลุ่มองค์กรมากขึ้น จากคาใจๆ เริ่มขุ่น ขุ่นน้อยลง หากไปร่วมในเวทีสัมมนาเรามากจะหาที่นั่งใกล้คนที่เรารู้จักแล้วหาเรื่องมานินทากัน นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้เราไปสัมผัสกับความเครียด เราควรซึมซับพลังแห่งความดีงาม มันคงในท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นจริง หากเราอยู่ที่ใดที่หนึ่งควรซึมซับเอาสิ่งที่มีคุณค่าในที่นั้น เรามักจะมีความประมาทจากสิ่งที่ไม่ดีเล็กๆ หากเราลองพิจารณาสิ่งนั้นจะเห็นถึงความสำคัญที่ซ่อนอยู่

มีงานชิ้นหนึ่งอยากให้พวกเราทำ หากมีเวลาอยากให้ลองไปเดินดูต้นไม้และให้จดชื่อไว้ บางคนอาจจะเขียนโดยมีการใส่อารมณ์และจินตนาการเข้าไปด้วย เช่นเห็นโคกในน้ำ

เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำ เหมือนโคกพิทักษ์ระกำเหลือ

เพราะรักเชื้อแรมสวาท

เราอาจจะเขียนเป็นบทกวี ภาพเขียน ปัจจุบันเราเรียนรู้แค่เพียงข้อเท็จจริงบางอย่าง คนทำงานทางสังคมมักกลับไปสิ่งเดิม เราไม่ได้สร้างจินตนาการใหม่ในการฟื้นฟูสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การได้แนวคิดใหม่ๆ ทฤษฎีจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามที่เรายกมาใช้ คนที่จะคิดเรื่องใหม่ได้ต้องมีจินตนาการ

อยากให้เราลองบอกถึงสิ่งแปลกใหม่ที่เราพบ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทั้งความรู้สึก
ความคิด

น้องเจต (เจนภา นาคเขียว) เมื่อเข้ามาไปเดินป่ามาผมเห็นชะนี ซึ่งไม่เคยเห็นเลย
ผมรู้สึกตื่นเต้นมาก คิดว่ามันน่าจะอยู่ในป่าลึกไม่น่าจะมาให้เราเห็นได้

เก้ (เกียวเวลี มีสิทธิ์) สังเกตดูว่าที่นั่นจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเยอะ เพราะป่าต่าง ๆ
เป็นภาษาอังกฤษเยอะมากและมองว่าความเป็นป่าที่นี่มีความหลากหลายมาก น่าค้นหา

อาจารย์สมเจตนา มูนิโมไนย

“การพบเห็นความแปลกใหม่ของแต่ละวันมันเป็นสิ่งมหัศจรรย์มีพลังชีวิตที่มีค่า” หากเรา
ไม่คิดสิ่งใหม่ เราก็จะหยุดอยู่กับที่ พลังชีวิตก็จะหมดลง ดังนั้นเราจึงควรรหาสิ่งแปลกใหม่ให้ชีวิต
อยู่เสมอ ๆ

คุณทวีศักดิ์ สุพรรณ

ดีใจและขอชื่นชมกับผลงานของพวกเราที่ออกมาดี เราอาจจะยังสับสนความดีงามออกมา
ไม่หมด แต่ไม่เป็นไร “กรุงโรมไม่ได้สร้างเสร็จในวันเดียว” นี่เป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งที่เราจะได้มา
ดูกัน

สิ่งที่เราควรคำนึงถึงในการก้าวต่อไป

1.การค้นพบตัวเอง ความประทับใจ ความชื่นชมอย่างมีมูทิดาจิต เราต้องมีความเชื่อใน
ความจริงที่พิสูจน์ได้ว่า เรามีพลังและจิตก็สามารถเคลื่อนวัตถุได้ ทั้งเสียง สัมผัส สายน้ำ เช่น
น้ำซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามเสียงดนตรี หรือจิตของเราสามารถกำหนดการเคลื่อนไปข้างหน้าได้
และมนุษย์มีพลังที่ยิ่งใหญ่ เราต้องค้นหาให้ได้

2.เราต้องฝันให้ไกลและไปให้ได้ ในเรื่องของความคิดและจินตนาการต้องประสานกัน

3.มาร่วมกันเป็นสถาปนิกทางสังคม ร่วมออกแบบและกำหนดอะไรสักอย่างเพื่อไปสู่ฝัน
ให้ได้

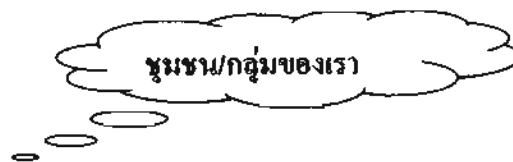
4.เราจำเป็นต้องหาจุดกันจคให้ได้ เพื่อเราสามารถวางแผนการทำฝันให้เป็นจริง

วันนี้เราจะมาลองวาดฝันกันต่อ แต่ก่อนอื่นเราต้องมาดูถึงการเปลี่ยนแปลงก่อน ทั้ง
ตนเอง ชุมชน รวมถึงโลก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันมีความเชื่อมโยงกันอยู่

(เพื่อนๆช่วยกันทบทวนอีกครั้งถึงผลที่เกิดขึ้นคือตนเองในวันนี้?)

- กล้าข้ามพ้นมายาภาพ
- ใช้ เรียนรู้ สร้างทฤษฎี
- รู้จักเพื่อนมากขึ้น
- ชีวิตสมณะ เรียบง่าย
- หันกลับมาทบทวนตนเอง
- ได้เรียนรู้บทเรียนต่าง ๆ
- คิดก่อนทำ
- มีจิตสาธารณะ คิดถึงคนอื่นมากขึ้น
- ศรัทธาเห็นคุณค่าของตนเอง
- มีความเชื่อมั่นในพลังเล็ก ๆ
- ดูแลรักษาสุขภาพตนเองเพื่อให้มีแรงในการดูแลคนอื่น
- กล้าแสดงออก มั่นใจ
- รู้จักตนเอง ไม่เห็นแก่ตัว ใช้เหตุผลมากขึ้น
- กล้าเผชิญ แกร่งขึ้นกว่าเก่า
- มั่นใจในเส้นทางที่ก้าวเดินมากขึ้น
- ลดความฟุ้งเฟื่องลงได้เยอะ
- ได้เรียนรู้สิ่งแปลก ๆ
- มองโลกในแง่ดี
- คุลย์พลังทางสังคม
- มีความรับผิดชอบมากขึ้น
- บทเรียนที่ได้รับจากผู้อื่นในสิ่งที่เราไม่รู้

- สุราษฎร์ธานีมีการก่อรูปกลุ่มภาคประชาชนดีกว่าทุกยุคที่ผ่านมา(กลุ่มเยาวชนมีบทบาทมาก)
- เห็นการพัฒนาการของชาวบ้านในตำบล
- มีความสามัคคี การทำงานร่วมเป็นทีม
- ผู้นำชุมชนกำลังสําคัญเงินกองทุน
- คนเป็นห่วง ดันรู้ความสำคัญของทรัพยากรมากขึ้น
- ชุมชนกำลังจะพึ่งตนเองได้แล้ว (ดัมเหล้ากินเองได้แล้ว)
- พลังรักกำลังกระจายอำนาจ
- มีการฟื้นฟูสิ่งที่ดี ภูมิปัญญากลับมาแล้ว
- มีที่ว่างสำหรับให้แต่ละคนเติบโต
- หันต่อเหตุการณ์ เท่าทันสู่ความเปลี่ยนแปลง
- มีเครือข่ายกลุ่มเพื่อนสัมพันธ์กันมากขึ้น
- เห็นนวัตกรรมใหม่
- เข้าใจเพื่อนมากขึ้น
- ผูกพันสานสัมพันธ์
- รักการเรียนรู้มากขึ้น
- รักถิ่นฐานบ้านเกิด
- ชุมชนทำสิ่งดีมากขึ้น

- เครือข่ายประชาชนและเยาวชนมีมากขึ้น
- พูดถึงแนวทางกลับคืนสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น
- ให้โอกาสดึงเด็กมากขึ้น ขอมรับ เชื้อมัน
- เปิดโอกาสให้เด็กกล้าคิด
- มีการใช้ระบบพรรคพวก เห็นแก่ตัว
- เกิดกลุ่มภาคสังคมมากกว่าทุกยุค
- คุลย์พลังกระจัดกระจายขาดการจัดกระบวนระบบ สภาพทางสังคม
- การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนดีกว่าหลายประเทศในโลก
- กำลังจะมีกฎหมายแร่และอื่น ๆ ที่เอาทรัพยากรเราไป
- ชุมชนท้องถิ่นได้รับการยกย่อง เชิดชู
- มีกลุ่มคน องค์กรที่คิดถึงผู้อื่นผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น
- มีกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่มที่มีความตั้งใจในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น
- เต็มไปด้วยความไม่เท่าเทียม
- มีสื่อสร้างสรรค์เกิดขึ้น
- ซึ่งดี ชิงเด่นในทางการเมืองมากขึ้น
- มีเหล้าภูมิปัญญากิน
- คนส่วนใหญ่สนใจในเรื่องสุขภาพ
- เทคโนโลยี สื่อ ครอบงำสังคมไทย

- กระแสทางเลือกอารยธรรมดั้งเดิมคุณค่าได้รับการศึกษาวิจัยและมีการเผยแพร่ปฏิบัติจริงจัง
- ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติของประเทศมหาอำนาจและประเทศกำลังพัฒนา
- สงครามที่เกิดขึ้น คือการแย่งชิงทรัพยากร ทั้งอาหารและพลังงาน
- จักรวรรดินิยมเข้มแข็งในการครอบครอง ควบคุม ทิศทางของโลก
- ประเทศมหาอำนาจต่อสู้กับพลังเล็ก ๆ
- เทคโนโลยีก้าวล้ำทุกขณะ
- คนจนทั้งโลกกำลังผลักดันกัน
- มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรกันมากขึ้น
- มีการยอมรับในความคิดเด็กในระดับหนึ่ง
- มีประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม
- สงครามที่เกิดขึ้นคือการแย่งชิงทรัพยากรทั้งอาหารและพลังงาน
- กลุ่มผู้นำประเทศ (การเมือง เศรษฐกิจ) ผนวกกำลังกันทั้ง USA , EU เป็นผู้นำครอบงำโลก
- แตกตาประชาโลก
- มีประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม
- ต่อต้านเรื่องขาสพตติค
- มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของโลก
- เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากจุดเล็ก ๆ ของมุมโลก
- ประชาชนทั่วโลกผลักดันกำลังในการรักษาท้องถิ่น

คุณทวีศักดิ์ สุพรรณ

จากสิ่งที่เราจะมีสิ่งที่ลึกกว่าปรากฏการณ์ มองให้เห็นถึงระบบโครงสร้าง การประสาน เชื่อมโยง เห็นถึงเรื่องราวและความเชื่อต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าหากชุมชนไหนขาดจินตนาการไปสู่อนาคตขาดการวางแผนก็จะไปไม่รอด หากเราไม่เรียนรู้อะไรก็ไม่รู้จักสิ่งนั้น

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย

สำหรับประเด็นที่พวกเรานำเสนอมา อยากให้เราด้วยกันมองอีกครั้งว่าสิ่งที่พวกเราคิดกัน และนำเสนอออกมานั้น มีอะไรลึก ๆ อยู่หลายเรื่อง คือ

1.เรื่องเด็ก เราอยากเห็นเด็กที่ค่อยโอกาสได้มีโอกาสดูและได้รับความคุ้มครอง และเด็ก ๆ ควรได้รับความเป็นอิสระ ไม่จำกัดกรอบความคิด

2.เรื่องการศึกษา เราอยากเห็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเอาเรื่องภูมิปัญญาและชุมชน มามีส่วนในการพัฒนาคน

3.เรื่องคนทำงานทางสังคม เราอยากเห็นอาสาสมัครในเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น มีความจริงใจ สุจริต มองโลกแล้วเปิดใจให้กว้าง พร้อมปฏิบัติจริงอย่างกล้าหาญ

4.เรื่องสิ่งแวดล้อม อยากให้มีการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมและดูแลรักษาด้วยกัน

5.เรื่องของข้าราชการ ผู้ที่เข้าสู่ระบบราชการเจอกับปัญหา การแบ่งชนชั้นระหว่างครูจริง และครูจ้าง เห็นกระบวนการคอร์รัปชัน เราจึงอยากเห็นการสร้างครูเหมือนกับครูของเราที่เข้าใจ เด็กและเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ภายนอก ไม่มีการคอร์รัปชัน

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปว่า "กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์" มีการเริ่มต้นมาจากกิจกรรมของกลุ่มเด็ก ๆ และผู้ใหญ่ ที่มีความตั้งใจร่วมกัน ได้ริเริ่มสร้างการเรียนรู้ คู่มือกันมา ตั้งแต่ต้น โดยมีความคิดหลัก ๆ ที่สำคัญ ที่มุ่งมั่นให้เด็กและเยาวชนคิดค้น จัดการศึกษาแบบบูรณาการได้ด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดชุมชน จัดกระบวนการที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ เข้าใจกฎเกณฑ์ โครงสร้างปัญหาภายในครอบครัว/ชุมชน โดยกระบวนการสืบค้นความจริง ร่วมกัน พร้อมด้วยการลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหานั้นๆ ซึ่งจะสร้างปัญญาและความสุขที่แท้ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ ท่ามกลางสังคมและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

คำขวัญของกลุ่มที่ทดลองนำเสนอในการประชุมครั้งนี้ คือ

"ชุมชนสร้างสรรค์ : พัฒนาความสามารถของกลุ่มเยาวชน ร่วมกันสร้างการศึกษาแบบใหม่"

ข้อคดลงภายใต้แผนงานต่อไป

- 1.การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุป/บันทึก
- 2.เขียนรายงานการประชุม/รายงานความก้าวหน้า

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1. การสรุป ถอดบทเรียนตามกรอบที่กำหนดยังขาดความละเอียดในบางด้าน
ข้อเสนอแนะ ได้มีการแก้ไขแล้ว โดยใช้เอกสารประกอบการประชุม ให้สมาชิก ได้ตรวจสอบ ความถูกต้องร่วมกันในที่ประชุม
2. สถานที่ในการประชุม เป็นห้องโถง ริมลำธาร บางครั้งมีคนเดินผ่าน ทำให้ขาดสมาธิ
ข้อเสนอแนะ ได้แก้ไขในช่วงกลางของการประชุม โดยใช้สถานที่ห้องประชุมของทางอุทยานฯซึ่งมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น
3. ด้านการสื่อสารในเวทีประชุม(การประชุมครั้งนี้ มีคำที่มีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกันมาก่อน เช่น การเรียนรู้ การศึกษา บูรณาการ เป็นต้น)
ข้อเสนอแนะ ควรใช้เวลาในการทำความเข้าใจคำหลักๆ ร่วมกันก่อนการประชุม

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมถอดบทเรียนการเรียนรู้กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เป็นไปตามความคาดหวัง คือได้มีการสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่ผ่านมาทั้ง ความเป็นมา (กว่าจะเป็นเยาวชนสร้างสรรค์) การก่อตั้ง กระบวนการการทำงาน กิจกรรมที่ทำมา ผลที่เกิดขึ้น ข้อจำกัดและเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และที่สำคัญได้ร่วมค้นหารูปแบบการเรียนรู้ ที่ผ่านมามีกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ มีความเหมาะสม คือ บรรยากาศธรรมชาติ ร่มรื่น มีลำธารใกล้ที่ประชุม

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ เป็นช่วงวันหยุด ใช้เวลาประชุม 3 วัน

งบประมาณ มีความเหมาะสม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมสันทนาการและค่าเดินทางคัวย (มีผู้เข้าประชุม 4 ท่าน เดินทางโดยเครื่องบิน โดยเสียค่าใช้จ่ายเอง คือคุณหมอบัญชา พงษ์พานิช, คุณลาของ เดียสกุล, คุณรพีพรรณ คำหอม, คุณพรพรรณทิพย์เพชรมา)

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ มีทีมงานวิจัย คณะที่ปรึกษา กลุ่มที่ๆ ลานสนสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมกลุ่มเยาวชนมาตั้งแต่แรกเริ่ม และมีเพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ทั้งยุคเริ่มก่อตั้งและยุคปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินการ

มีความเหมาะสม คือ เริ่มจากจัดประชุมคณะทีมงานโดยตัวแทนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และที่ปรึกษาเพื่อร่วมกันกำหนดกรอบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างตัวแทนและที่ปรึกษา มีการจัดเตรียมทำเอกสารเพื่อใช้ในการจัดประชุม และมีการประสานติดต่อสถานที่ อาหาร ที่พัก โดยตรวจสอบความเรียบร้อยและประชุมรายงานการดำเนินการเตรียมงานเป็นระยะๆ

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

มีความเหมาะสม คือ มีการนำเอาเทคนิคการจัดการประชุมอย่างสร้างสรรค์มาใช้ ทั้งเทคนิคการนำเสนอแบบ Mind map , FSC และการพูดคุยซักถาม การอภิปราย แบ่งกลุ่มย่อย ระดมความคิด การ Dialogue ร่วมกัน โดยมีวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถจาก "สถาบันสถาปัตย์" มาร่วมจัดกระบวนการ 2 ท่าน คืออาจารย์สมเจตนา มณีโมทย์ และคุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวที

มีความเหมาะสม คือ มีการทบทวนการทำงานของของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำอะไรมาบ้าง ทำอย่างไร ผลที่เกิดขึ้น สาเหตุ ได้ร่วมกันหารูปแบบ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อเตรียมนำเสนอในเวทีประชุมในระดับจังหวัดต่อไป

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามที่คาดหวังคือจะมีการจัดการประชุม เพื่อสรุปเวทีร่วมกันอีกครั้งและเพื่อวางแผนการก้าวต่อไปของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

ได้แก้ไขปัญหาในช่วงที่ดำเนินการ และนำไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานโอกาสต่อไป

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ผู้เข้าร่วมทุกคนมีความสนใจและตื่นตัวในการจัดกิจกรรม ครั้งนี้มาก แม้ว่าแต่ละคนจะมามีภารกิจต่างๆ ค่อนข้างมาก แต่ยินดีเต็มใจมาร่วมงาน และทุกคนได้ร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็น และหาแนวทางในการหนุนเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สู่รุ่นน้องๆ ต่อไปอีกด้วย

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

นางสาวมาลี สุบันดี การร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนที่ผ่านมาได้หล่อหลอมตนเองในการไปทำงานในแวดวงใหม่ แม้ในแต่ละสถานที่ของการทำงานจะต่างกัน แต่กลุ่มนี้ยังมีอะไรให้เรามากมาย เหมือนเป็นการให้พลังบางอย่างกับเรา มีเพื่อน มีพี่ มีน้อง แม้จะอยู่ต่างที่ก็สร้างสรรค์สิ่งดีร่วมกันได้

นายเจษฎา นาคเขียว เกิดความรู้ที่ได้มาในครั้งนี้ ได้เจอเพื่อนใหม่ ได้พูดคุยกับพี่ ๆ มีสิ่งใหม่ ๆ กลับไปทำต่อที่กลุ่มของตนเอง

นางสาวคนางค์ลักษณ์ เอี่ยมสะอาด ได้เห็นพี่ ๆ อาจารย์ และน้อง ๆ ทำงานกันเยอะ ทำด้วยความตั้งใจมุ่งมั่น สำหรับตัวเองแล้วไม่มีชุมชน หากมีโอกาสจะช่วยงานอื่น ๆ ของกลุ่มต่อไป

นายโกสินทร์ แซ่ฉั่ว รู้สึกตัวเองสดใสและมีความกล้าขึ้น เมื่อก่อนนั้นไม่ค่อยกล้า รู้สึกประทับใจที่พี่ ๆ แม้อยู่ไกลก็มีการทำอะไรเพื่อสังคมอยู่ตลอด

นายจันทรัตน์ ฐพันธ์ การร่วมกิจกรรมครั้งนี้ได้มีการทบทวนตนเอง มีการเรียนรู้ต่างสถานที่ มีเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องกลับไปคิด ทบทวนตนเอง และหาแนวทางการดำเนินการต่อไป

นางสาววรรณิการ์ อนุสนธิ์อติชัย เหมือนเป็นการกลับมาในบรรยากาศเดิม ได้เจอที่เพื่อนที่อยู่ไกล ๆ เจอน้องใหม่ ๆ ได้ทบทวนประวัติศาสตร์ที่ได้ทำมาร่วมกัน รู้สึกดี และตั้งใจจะช่วยงานของกลุ่มต่อไป

นางสาวโชติมา แซ่เจ้า ครั้งนี้ได้รู้ถึงความเป็นมาเรื่องราวของพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่ได้ทำมาร่วมกันมา รู้สึกประทับใจที่กลุ่มเล็ก ๆ ก็สามารถทำอะไรได้มากมาย ประทับใจและจะพยายามกลับไปร่วมคิด วางแผนการทำงานของตนเองและกลุ่มเพื่อนต่อไป

นางสาวศรีสุภา ชิตกุล ดีใจที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ รู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น จากที่เคยมองว่าตัวเองเป็นเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเล็ก ๆ แต่ครั้งนี้ได้เห็นน้อง ๆ ที่อายุน้อยกว่าแต่ก็เข้ามาทำกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้กันแล้ว รู้สึกหยุดนิ่งไม่ได้แล้วต้องพยายามพัฒนากิจกรรมของกลุ่มต่อไปอีก

นางสาววลัยพร ทองจันทร์ รู้สึกดีใจมากที่กลุ่มเยาวชนยังคงความเป็นเยาวชนอยู่ แม้ว่าเราจะจบกันมาหลายรุ่นแล้ว แต่เราก็ยังเชื่อมโยงกันอยู่อย่างต่อเนื่อง จากการเรียนรู้ที่ผ่านมาได้เจอประสบการณ์ต่าง ๆ เยอะ ส่วนใหญ่แล้วเวลาไปทำงานก็ได้มีส่วนที่ได้จากกลุ่มไปใช้ (มากกว่าที่เรียนมาจากสถาบันเสียอีก) เวทีการเรียนรู้ของเราน่าจะได้สืบทอดไปสู่รุ่นน้องต่อไป เพราะไม่แน่ใจว่าเราจะทำได้แค่ไหน เหมือนเป็นวัฏจักร มีการเริ่มต้นก็มีการดับสลาย ไม่แน่ใจว่าตอนนี้เราก้าวเดินมาถึงช่วงไหนของความเป็นเยาวชนกันแล้ว อย่างไรก็ตามจะยังคงเอาใจช่วยคนที่ดำเนินกิจกรรมอยู่ตรงนี้ตลอดและจะพยายามติดต่อกันมากขึ้น

อาจารย์นิวัตร ไช้เต็กมึน สรรพสิ่งเป็นอนิจจังจริงๆ เราคงจะค่อยๆ เติบโตไปอีกสัก ระยะเวลา แล้วคงจะค่อยๆ คับสูญไป ตามกาลเวลา หากจะดูการวิเคราะห์ของพี่คู่ (วราวุธ วุฒิ) ซึ่งบอกว่า ขวชนกำลังลอกคราบ หากลอกไม่ออกก็จะตายก่อนวัย ตอนนี้เรากำลังดูว่าเราจะบินได้หรือไม่ คุณพลังของเราเท่าที่มี คือความเชื่อมโยง แรงหนุนเนื่อง หากย้อนกลับไป เรามีการฝึกอบรมมามาก เช่น ที่พะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ตอนนั้นเราได้รับความกรุณาจากพี่ทวีศักดิ์ (ทวีศักดิ์ สุขรัตน์) แล้วกลับมาทำงาน หลายคนมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน พี่ๆ หลายคนก็ติดตามเผ้าดูเรา มาโดยตลอด รวมทั้งพวกเราเองที่เป็นเด็ก ก็มีประวัติศาสตร์เรื่องราวต่างๆ มากมาย แต่เราก็ไม่น่าจะเคร่งเครียดในสิ่งที่จะเกิดขึ้น เดินก้าวไปตามหน้าที่เรื่อย ๆ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ เกิดอะไรขึ้นเยอะมาก เรามีพี่แป้ว (รศ.รพีพรรณ คำหอม) ที่ก่อตั้งโครงการมากับมือมาร่วมเวที และอีกหลายคนที่มาด้วยกัน มาถึงวันนี้เราน่าจะมีความปลื้มใจร่วมกัน

อีกส่วนหนึ่ง เห็นถึงสิ่งใหม่ ๆ ที่นำมาใช้จัดกระบวนการในครั้งนี้ หลายคนคุ้นเคยอยู่ แล้วและอีกหลายคนก็เริ่มเรียนรู้ร่วมกัน ครั้งนี้เราเห็นช่องทางที่จะก้าวเดินต่อไป เห็นความฝันร่วม เห็นวิถีทางที่ชัดเจน

การประชุมในครั้งนี้ยังไม่ดีนัก เช่น การใช้ที่ประชุม ซึ่งมองว่าในห้องประชุมแห่งนี้ น่าจะมีบรรยากาศแห่งการพูดคุย การคิด มากกว่าที่โล่งที่เราจัดกันมา มองว่าการตัดสินใจ บางเรื่องยังไม่ดีพอ และการตกลงของเรายังมีข้อผิดพลาดได้ การสื่อสารในเรื่องของเวลา เช่น การที่เราเดินป่าจนมีการหลงทาง อาจจะเนื่องจากเราขาดประสบการณ์หรือระบบการคำนวณของเราไม่ดีการสื่อสารไม่ชัดเจนคนข้างหลังก็เป็นห่วง กังวล ระดมสมองไม่ได้เต็มที่ ครูได้ข้อคิดจากพี่ทวีศักดิ์ สุขรัตน์ด้วยว่า อะไรที่พลาดไปเพียงนิดเดียว จะไปไกล ครูก็ได้เรียนรู้ครั้งนี้

สุดท้ายรู้สึกดีใจ ที่กลุ่มเพื่อน ผู้ใหญ่ ได้เอื้อให้การเรียนรู้ในทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิตชีวา มีกลุ่มเยาวชนที่น่ารักเกิดขึ้นได้

อาจารย์ขจรศรี ไช้เต็กมึน เป็นเวลาเกือบ 20 ปี กับกลุ่มเพื่อน เกือบ 10 ปีกับกลุ่มเด็กๆ รู้สึกละเลยเวลา พลังใจและกำลังใจไม่เคยหายไปไหน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้เพียง 2-3 วัน กำลังในมีความเปี่ยมล้นมากขึ้น เห็นเด็กรุ่นใหม่ ๆ กลุ่มเพื่อน บางครั้งเป็นการเรียนรู้ที่เราสัมผัสได้จริงๆ ขอบขอบคุณเพื่อนๆ ที่เคยร่วมงานมาที่ทำให้มีวันนี้ ขอบขอบคุณธรรมชาติที่ช่วยเอื้ออำนวยให้เรา ได้เรียนรู้และทำในสิ่งต่าง ๆ ที่อยากเรียนรู้ เวทีนี้ไม่ใช่เวทีเดียว ขอให้เรารัก และเรียนรู้สิ่งเหล่านี้

อาจารย์นิวัตร ไช้เต็กมึน (เพิ่มเติม) การเรียนรู้ที่ผ่านมาของเรา เรามีวิถีแห่งสายสัมพันธ์จริงๆ อย่างเช่นลุงสมพร แซ่โฉ้ว เราก็จะร่วมสานงานกันต่อ พี่พงษ์ (วัชรพงษ์ กรุณหอม) พี่ซึ่งมีความฝันร่วมกับเรา แต่ต้องจากพวกเราไป เราก็มีกองทุนในการร่วมรำลึกและจะดำเนินการต่อไป ในนามกองทุนวัชรพงษ์ กรุณหอม

คุณวราวุธ วุฒิ เมื่อคิดถึงคำของท่านอาจารย์พุทธทาส “ศีลธรรมของเยาวชน คือสันติภาพของโลก” ซึ่งเกิดขึ้นจากเรื่องง่าย ๆ อาจจะบอกน้อง ๆ ว่า มนุษย์จะสามารถเป็นมนุษย์ได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาจิต ปัจจุบันมีคนมากมายแต่มนุษย์ลดลง ไม่ว่าใครที่อยู่ในส่วนต่าง ๆ ล้วนเป็นการสร้างพลังด้านบวกทั้งนั้น มีอยู่ครั้งหนึ่งเยาวชนสร้างสรรค์จัดทำค่ายนักสืบสายน้ำ สามารถเชื่อมออกสู่สาธารณะในมิติของสิ่งแวดล้อม ในเครือข่ายของสิ่งแวดล้อมกลายเป็นพลังหนึ่งที่สามารถพัฒนาการเชื่อมต่อไปได้ ผมเห็นคันเค้ฟที่ปลูกไว้ที่บ้าน แต่เมื่อมาเห็นคันเค้ฟที่เขาสกแห่งนี้ มันแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นบรรยากาศในการเรียนรู้ของแต่ละที่จะส่งผลต่อการเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญด้วย

ณ วันนี้ ผมรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของเยาวชนส่วนหนึ่งด้วย เหมือนเป็นการเติมพลังในด้านกำลังใจมากขึ้น ในสังคมนี้มีพื้นที่หลากหลายสีต้น ไม่อยากให้เราเอาสีขาวไปวัดสีอื่น แต่จะทำอย่างไรให้เราขยายพื้นที่สีขาวให้กว้างขึ้น ในบางพื้นที่เราก็ต้องเงื้อมเงื้อมให้เป็นสีเทา เราควรเรียนรู้ความผิดและบาป เพื่อไม่ทำในสิ่งเหล่านั้นอีก

ในวัฏจักรชีวิต ผมชื่นชมเยาวชนฯ เพราะมีการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นและจิตวิญญาณกระบวนการเหล่านี้ได้ช่วยสังคม คนในปัจจุบันพยายามสร้างความยอมรับ เป็นพลังดูแลในการสร้างสังคมให้ดีขึ้น อยากให้น้อง ๆ มีการพัฒนาและยกระดับความคิดต่อไปเรื่อย ๆ

นายอนุช เพชรรัตน์ กิจกรรมในครั้งนี้ ได้เจอพี่ ๆ ที่ห่างหายไป เพราะต้องไปทำงานในต่างพื้นที่ คือใจรัก เมื่อก่อนตัวเองยังทำกิจกรรมตรงนี้ไม่เต็มที่ ต่อไปจะพยายามทำอย่างเต็มที่ เหมือนกับที่พี่ ๆ เคยทำมาเป็นตัวอย่างให้กับพวกเราได้เห็น

นางสาวรัตน พูแสง รู้สึกดีที่กิจกรรมครั้งนี้ทำให้เราทุกคนได้มาเจอกันอีกครั้ง แม้ว่าบางคนจะอยู่ไกล มีภาระงานมากขึ้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการก้าวต่อของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เชื่อมมั่นว่าเราทุกคนจะยังคงร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดีมีคุณค่าให้สังคมนี้กันต่อไป

นางสาววนิดา แก้วหมื่น รู้สึกว่ากิจกรรมในครั้งนี้ทำให้ตัวเองมีอุดมการณ์ที่แรงกล้าขึ้น พร้อมที่จะก้าวเดินในเส้นทางสายนี้ต่อไป

นางสาววราณา พิภพทอง กิจกรรมในครั้งนี้ ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองมากขึ้น จะนำเอาความรู้ พลังใจ กิจกรรมที่สร้างสรรค์ ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

นางสาวจันทร์ธา รุ่งแก้ว กิจกรรมครั้งนี้ทำให้รู้สึกว่าตัวเองได้รับบทเรียนที่มีค่ามากขึ้น จะพยายามนำสิ่งที่ได้ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

นางสาวพวงเพ็ญ อักษรณะ กิจกรรมครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้มากขึ้น เห็นพี่ ๆ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความรักก็รู้สึกประทับใจ จะพยายามไปปรับปรุงกิจกรรมในกลุ่มร่วมกับเพื่อน ๆ ต่อไป

นายธรรมบุญ แก้วใหญ่ แทบไม่น่าเชื่อว่ากลุ่มเล็ก ๆ ที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามประสาเด็ก ๆ อย่างกลุ่มของพวกเราจะเดินมาถึงตรงนี้ได้ เป็นความภาคภูมิใจร่วมกัน แม้ว่าพี่จะไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่เหมือนเมื่อก่อน แต่ยังคงรักในความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ และจะจดจำประวัติศาสตร์ร่วมของพวกเราทุกคนไว้เสมอ

เด็กหญิงสุมาลี ชูแสง การร่วมกิจกรรมในครั้งนี้รู้สึกมีความสุข ได้รู้ถึงเรื่องราวของพี่ ๆ กว่าที่จะมาเป็นชุมชน และไม่สงสัยในสิ่งที่พี่อืด (รัตน ชูแสง) ทำอยู่ เพราะได้เห็น ได้ฟังจากการเล่าโดยพี่ ๆ หลายคน และที่สำคัญรู้สึกชอบการเรียนรู้แบบนี้มากขึ้น จะกลับไปคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มต่อไป

นางสาวกัญญา นิลสิทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ เหมือนกับการได้กลับบ้าน บ้านหลังนี้ยังคงมีกำลังใจ ความรัก ความอบอุ่น แม้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นแต่เรายังมีเพื่อนที่อยู่ที่นี่ มีพลังใจให้กัน รู้สึกดีใจที่ได้เห็นน้อง ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ขอบคุณน้อง ๆ ครู อาจารย์ เพื่อน ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ขอบคุณสังคมที่เลวร้ายทำให้เราได้เข้มแข็ง ขอบคุณธรรมชาติที่ให้เราได้เรียนรู้ เพิ่มพลังอันสดใสให้ชีวิตอยู่ทุก ๆ วัน

นายเอกราช ชัยดำรงฤทธิ์ จากการร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย ปกติแล้วตัวเองเป็นคนสนุกสนานไม่ค่อยจะมีสาระมากนักแต่กิจกรรมในครั้งนี้รู้สึกว่าเป็นวิชาการแต่ให้ความสนุกในการร่วมทุกขั้นตอน จะนำวิธีการถอดบทเรียนการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มของตนเองบ้าง

นางสาวภัศรา วัชรินทร์ รู้สึกประทับใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ปกติเป็นคนชอบทำอะไรเล็ก ๆ และมีความเชื่อว่าพลังเล็ก ๆ จะก่อเกิดสิ่งที่ยิ่งใหญ่ขึ้น รู้สึกขมขื่นใจกับสิ่งที่ได้พบเจอ จะพยายาม

คุณทวีศักดิ์ สุวรรณ มีคนเพียง 2.5% เท่านั้นที่จะเปลี่ยนแปลงโลกได้ เราอาจจะเป็นผู้หนึ่งในจำนวนนี้ ขอให้เรามุ่งมั่นและทำต่อไป ผมรู้สึกมีความสุข ที่ได้เห็นพลังของเยาวชนเห็นความเป็นพี่ น้อง เชื่อว่าสิ่งดีเหล่านี้จะอยู่กับพวกเราต่อไป อยากจะฝากไว้ว่า ถ้าเราไม่รู้จักอะไร เราก็จะเป็นเหยื่อของสิ่งนั้น ดังนั้นจึงอยากให้เราทุกคนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างเท่าทัน และเรียนรู้กับสิ่งนั้น เรียนรู้กับโลกนี้ด้วยความสุข

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย

การค้นพบคุณค่าประทับใจ (Appreciative Discovery)

มีรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับโลก ชีวิตและธรรมชาติเสนอสิ่งแปลกจนถึงมหัศจรรย์อันเป็นความจริงที่ดำรงอยู่ในโลก ชื่อรายการ DISCOVERY เป็นรายการสาระบันเทิง สนองความกระหายใฝ่รู้ของมนุษย์

มนุษย์ เป็นชีวิตที่แสวงหาตลอดเวลา เมื่อค้นพบสิ่งที่แสวงหาแล้วสิ่งหนึ่ง ก็ออก
แสวงหาสิ่งอื่นต่อไปไม่สิ้นสุด ถ้ามนุษย์ไม่รู้จักรวาลสิ่งที่ควรแสวงหาในฐานะมนุษย์และ / หรือ
รู้จักแล้วแต่ไม่รู้วิธีแสวงหา การค้นพบสิ่งต่าง ๆ และวิธีการแสวงหาจึงเป็นแค่มาฆภาพ

อะไรคือสิ่งที่มนุษย์ควรแสวงหา ?

พระพุทธเจ้าตรัสกับมานพที่ค้นหาผู้หญิงงามเมือง ในวนอุทยาน เมื่อกลุ่มมานพทูลถาม
ว่าพระองค์ทรงเห็นผู้หญิงของพวกเขาไหม ว่า...ควรแสวงหาผู้หญิงงามเมืองหรือควรแสวงหา
ตัวเองดีกว่ากัน มานพกลุ่มนั้นครุ่นพิจารณาแล้ว เห็นว่า ตัวเองสำคัญกว่าผู้หญิงงามเมือง การ
แสวงหาเพื่อค้นพบตัวเองจึงเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน ที่ต้องจัดเป็น First agenda ให้แก่ชีวิต

การค้นให้พบตัวเอง จึงเป็นกิจของมนุษย์ซึ่งมีความหมายดังบทธรรมกวีรจนาที่พระ
อาจารย์พุทธทาสทรงเอาไว้

จงรู้จักตัวเองคำนี้หมาย
ว่าค้นพบแล้วได้ในตัวท่าน
หามอกตัวทำไมไม่ได้การ
ดอกบัวบานอยู่ในเราย่านเวลาไป
ในดอกบัวมีมณีที่เอกอุคม
ล้วนมนุษย์ค้นหามาให้ได้
การตรัสรู้หรือรู้สิ่งใด ไฉ
ล้วนมาจากความรู้ตัวตัวเอง ฯ

มนุษย์ต้องหาดอกบัวบานในตัวเองให้พบเสียก่อน แล้วจะพบแก้วมณีบริสุทธิ์ใน
ดอกบัวบานนั้น ฝ่ายมหาชน มีบทภาวนาว่า

“ โอม มณี ปัทเม หุ.”

ก็มีนัยเดียวกัน

ดอกบัวบาน คือคุณค่าประทับใจ ปิติอิ่มเอิบ ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติเกิดกับ
มนุษย์เป็นครั้งคราว แต่ถ้ามนุษย์ให้ความสำคัญตระหนักในคุณค่านั้นก็จะมีขึ้น อย่างไรก็ตาม
คุณค่าประทับใจเป็นเพียงดอกบัวบาน ช่อน “สนามพลึงถาวร” คือดวงมณีไว้ภายใน

การค้นให้พบดอกบัวบานก็เพื่อเข้าถึงความดีแห่งชีวิต

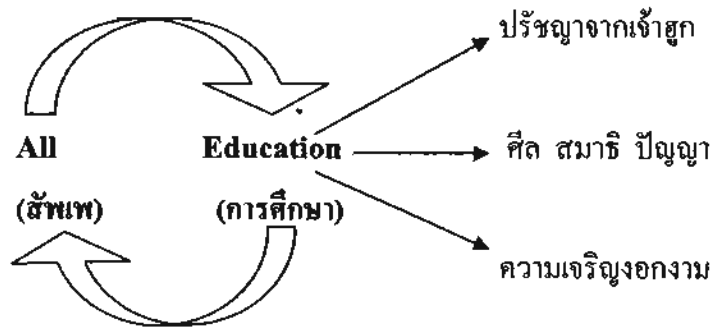
APPRECIATIVE คือดอกบัวบาน

???????? - คือความดี

นี่คือปริศนา ที่ต้องพินิจใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งเป็น “วิมงสา” ชีวิตมนุษย์ต้องใช้มันเพื่อค้นให้พบ

INQUIRY ที่แท้ก็คือกระบวนการอิทธิบาท เข้าถึงความสำเร็จเป็น “อิทธิ” เป็น
ฤทธานุภาพมหาศาล ที่ผู้บำเพ็ญภาวนาบรรลุถึงแล้วจะอธิฐานจิตให้เป็นอย่างไรก็ได้

เส้นทางไปสู่ดอกบัวบานและความดีแห่งชีวิต ต้องพินิจปฏิบัติทาและจรจรวัตรของ
บรรดามหาบุรุษ โดยตระหนักไว้ว่า

ต้องหมั่นถามตัวเองตลอดช่วงเวลาเป็นระยะ ๆ ว่า

เราได้เรียนรู้อะไร อะไรงอกงามขึ้นในตัวเรา

ภายใต้กรอบระบบคิด ระเบียบชีวิต ความตั้งใจ

ความมั่นใจ นิ่งสงบ สบายความวุ่นวาย และได้ดวงปัญญาไฉไล

POSITIVE THINKING

ตัวอย่าง

พระพุทธเจ้าทรงเห็นทุกข์ของมหาโจรองคุลิมานด้วยกรุณาธิคุณนำพาให้พ้นทุกข์ ทรงเล็ง
พระญาณหยั่งเห็น “ความดีในดอกบัว” ในตัวของคุลิมาน ทรงชี้ให้เห็นด้วยพุทธคำรัสสรรรค
ทองคำว่า... “เราหยุดแล้ว ท่านยังไม่หยุด”

กระตุกจิตสำนึกมหาโจร กลับสู่สามัญชน ทั้งคาบ เป็นพระ แล้วบำเพ็ญภาวนาจนบรรลุ
ธรรมวิเศษเป็นพระอรหันต์ที่มีการอ้างอิงถึงมากที่สุดในกลุ่มผู้คิดกลับคน เปลี่ยนแปลงตนเอง
การมองเห็นปัญหา หรือความทุกข์ ด้วยจิตสำนึกห่วงใย (Concern) ตั้งใจหมายเปลี่ยนแปลง
ด้วยคุณค่า (Value) อันเป็นฐานกำลัง นี้แล คือ POSITIVE THINKING

การรำลึกถึง “ธรรม” เครื่องมืออันพึงรำลึกถึง กระทำ /ประพจน์ให้เต็มชีวิตสาราณียธรรม

ด้วยความรักและปรารถนาดีที่สำแดงออกทางอากัปกิริยา ทำที ทำทาง อิริยาบถ

การเคลื่อนไหว สิ้นน้ำ แววดา เมตตากายกรรม

ด้วยความรักและปรารถนาดีที่สำแดงออกทางการพูด เมตตาวจีกรรม

ด้วยความรักและปรารถนาดีที่สำแดงออกทางจิตใจ เมตตามโนกรรม
มีระเบียบวินัย กฎกติกา วัตรปฏิบัติเดียวกัน คือสามัญตา
เชื่อในหลักการ ทฤษฎีเดียวกัน ทิฐิสามัญตา
บริโศกร่วมกันอย่างเท่าเทียม ธารารณโศคิ

“เขาสกจะยิ่งใหญ่ออยู่ในเธอ”

ซึมซับความสดใสเขียวใบไม้

อาบแสงแดดได้อุ่นไอร้อน

น้ำไหลโอบเลียวกอดเกี่ยวพัน

แนบอุ่นเนื้อหนังนั้นนวลชีวิต

สายหน่อยเสียงแซ่หรั่งแห่ร้อง

เสียงแก้วปาก้องกล่อมไพรสิน

ซัดลื้อลื้อประสานเสียงธารริน

จับใจให้จินตนาการ

เพิงผาเงื้อมแผ่ชะเง้อหิน

หนักแน่นนานนินวิเวกวาน

บอกเล่าชีวิตสันนิทนาน

สงบนิ่งดังคานให้คัมคำ

ดอกบุกถูกยืนข้างเนินลาด

เขียวเข้มแค้นป่าค...สดฉ่ำ

ยอดย้อมแดงเพลิงเริงระบำ

เหลืองทองคำเหลืองพรายระบายกลาง

บ้ายคล้อยฝอยฝนหล่นโปรยสาย

แดดใสดาบฉายไม่เหินห่าง

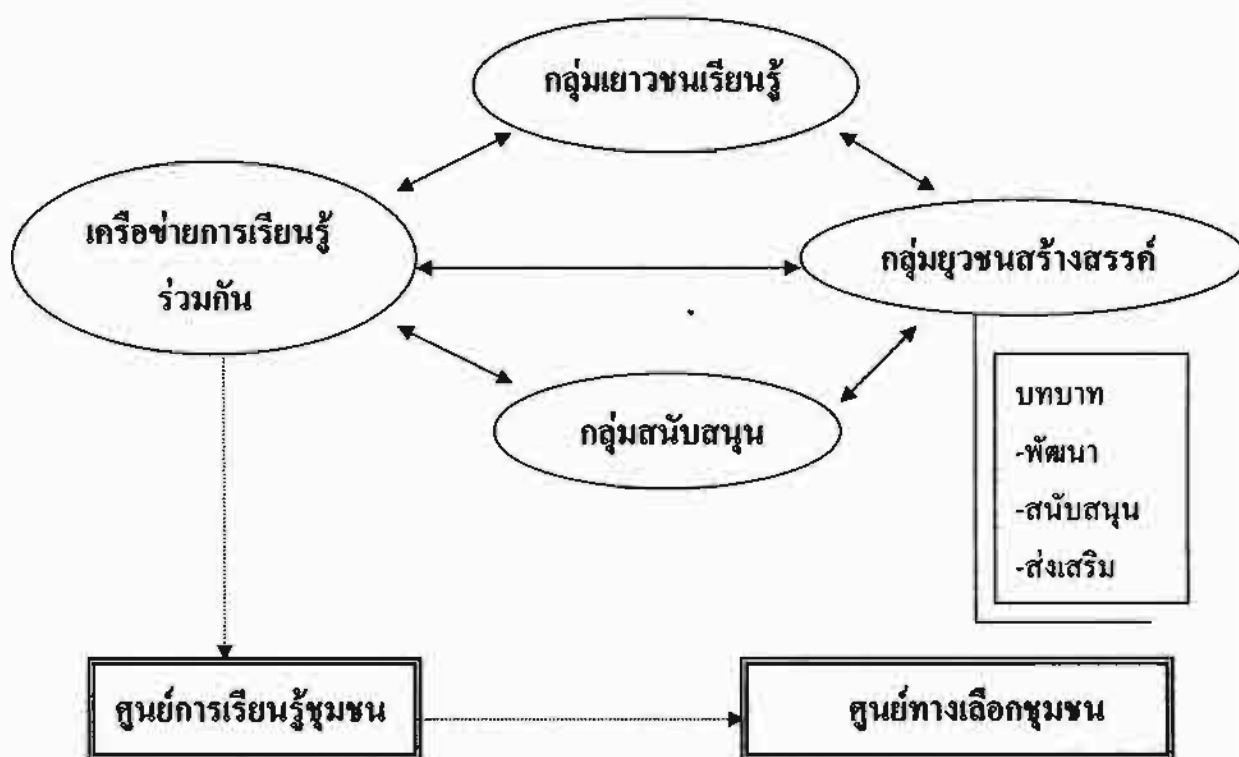
ฝนตกแดดออกบอกเส้นทาง

ความเหมือนความต่าง แท้อย่างเดียว

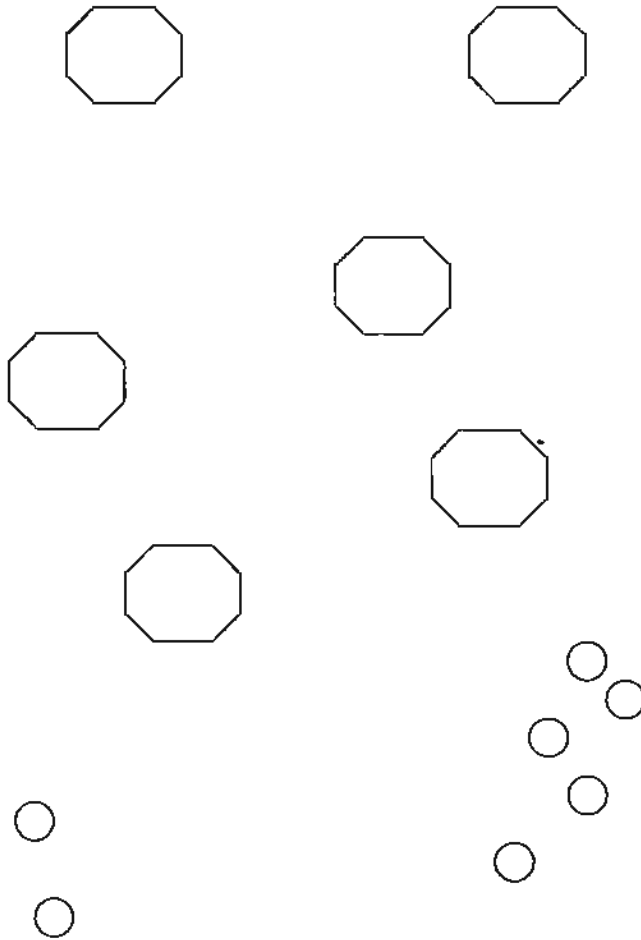
อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย

เขียนให้บุชนสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะจาก รศ.รพีพรรณ คำหอม

บรรยากาศและการออกแบบการสนทนา

เคยยืนต้นอวบอ้วนริมธารน้อย
เต่าร้างคอยรวมเรื่องอยู่เคียงข้าง
สับปรุเปลือกลอกออกบางบาง
ทวยหาแวงเส้นสายไว้สัมผัส
นั่งพื้นรื่นรมย์พรมใบหญ้า
เท้าเหยียบอย่างมาก็รับขวัญ
หญ้าช่อแดงแกว่งไกวทักทายกับ
รำพึงฝันฝากไปกับสายลม

เช้า 26 ต.ค. 45

อาจารย์สมเจตนา มุขีโมโนย...เขียนให้ยุวชนา
ริมคลองบางแสน เขาสด

- ⇒ ในศาลาไร้ฝ้ากัน
- ⇒ แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน
- ⇒ คอกบูกสไสบานเรียงรายอยู่
ชายควน
- ⇒ เสียงน้ำไหลเป็นจังหวะ
- ⇒ หิ้งแหรับบรรเลงกล่อมตลอด
เวลาหลาย ๆ สำเนียงและลีลา
- ⇒ มีสีเขียวสดไสของป่าดิบชื้น
แวดล้อมโอบอุ้มไว้รอบทิศทาง
- ⇒ ใจทมิฬมีเนื้อหา พรรณนากว้าง
เปิดใจคน
- ⇒ รุ่นพี่ที่ทำงานแล้ว กระจ่าย
สลับไปอยู่กลุ่มรุ่นน้องต่างวัย
ต่างประสบการณ์
- ⇒ การเขียนความคิดมีรุ่นพี่ช่วย
เป็นที่เลี้ยงให้รุ่นน้องได้แสดง
และตลอดทั้งการนำเสนอ
- ⇒ มีครูใจดี อยู่ร่วมเป็นกำลังใจ
ตลอดการทำกิจกรรม

- กลุ่มเด็ก ๆ
- กลุ่มครู

กิจกรรมที่ 5 การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่

สรุปบทเรียนการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

วันที่ 6 ธันวาคม 2545 เวลา 10.00-15.30 น.

ณ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ต.คลองน้อย อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุม

1. เพื่อสรุปบทเรียนที่ผ่านมาของกลุ่มการเรียนรู้
2. เพื่อร่วมค้นหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและแนวทางการทำงาน

งบประมาณในการจัดประชุม

- ค่าอาหาร	3,879	บาท
- ค่าอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	841	บาท
- ค่าเอกสาร	100	บาท
- ค่าฟิล์มถ่ายภาพ	180	บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 5,000 บาท		

ผู้เข้าร่วม จำนวน 62 คน คือ

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน

1. เด็กหญิงภัทริยา	บุญช้าง	กลุ่มกระดาศา
2. เด็กหญิงทิพย์วัลย์	ตรีมาลา	กลุ่มกระดาศา
3. เด็กหญิงลัดดาพรรณ	ไพโรเทพย์ม	กลุ่มเสียงตามสาย
4. เด็กหญิงจุฬามาศ	พร้อมประเสริฐ	กลุ่มเสียงตามสาย
5. เด็กหญิงกรรณิกา	ศรีเมือง	กลุ่มเสียงตามสาย
6. เด็กชายศิวะพันธ์	แก้วสืบ	กลุ่มนักสำรวจ
7. เด็กชายจักรวาลย์	ภักดี	กลุ่มนักสำรวจ
8. นายเจษฎา	นาคเขียว	กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. เด็กหญิงเกศณี	ภักดี	กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
10. เด็กหญิงสุวิวรรณ	ไธยลักษณ์	กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ
11. เด็กหญิงศิริภา	แก้วสืบ	กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ

กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน/กลุ่มแม่บ้าน/ผู้นำชุมชน

1.นายสุรศักดิ์	อักษรศรี
2.นายสุทนต์	นีกได้
3.นางวงศ์จันทร์	เนือยชนะ
4.นางผ่องศรี	พรมพงศ์
5.นายธนชัย	นาคเชื้อว
6.นายชาติรี	เข็มทอง
7.นายไพศาล	เข็มทอง
8.นายบุญเลิศ	นวลนุ่น
9. นายสันติ	ตั้งเจริญลาภ
10.นายประสาท	จันทร์ชานา
11.นายแดง	จันทร์ชานา
12.นายประกาศ	ไทรเทพอัม
13.นางวรรณา	ป้อมน้อย
14.นางโสภิต	ตั้งเจริญ
15.นางวิไลย	เชื้อจักร
16.นายสุมาตร	อินทรมณี
17.นางรัชนี	ขุนปักยี
18.นางศุภลักษณ์	ทะระนุท
19.นายศักดิ์ดา	ตั้งเจริญ
20.นายนพดล	บุญช้าง
21.นางอำพร	จำนงค์พันธุ์
22.นางวรรณิ	พร้อมประเสริฐ
23.นายขจร	ทะระนุท
24.นายธรรมบุญ	จันทร์สุวรรณ
25.นายไพรัตน์	วงศ์จินดา
26.นางวรรณ	ภักดี
27.นายนิราศศักดิ์	ขนุนนิล
28.นางพรพิมล	ศรีเมือง
29.นางวรรณา	แสงรักษาวงศ์
30.นายกรุ่น	สามศรีเผือก
31.นายธีระวัฒน์	จอมแก้ว

32.นางสุภารัตน์	แก้วหล้า
33.นายพล	ชื่นกลิ่น
34.นางอรพิน	ทับทิม
35.นางทองคำ	รัตนศิลป์
36.นายสมศักดิ์	จันทร์ชานา

กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้อย

1.นายประชา	นิลเอก	ประธานบริหารส่วนตำบลคลองน้อย
2.นายนิวัฒน์	แก้วประเสริฐ	ปลัด อบต. ต.คลองน้อย
3.นายพิทักษ์	สุเพ็ง	อบต. ต.คลองน้อย
4.นายเดโช	จันทร์สุวรรณ	อบต. ต.คลองน้อย
5.นายสุวัฒน์	บุญช้าง	อบต. ต.คลองน้อย
6.นายฉัตรชัย	อินทร์เมือง	อบต. ต.คลองน้อย
7.นางชูลี	เทียมประทีป	อบต. ต.คลองน้อย
8.นายวินัย	แก้วนิคม	อบต. ต.คลองน้อย
9.นายสุชิน	ศรีมาลา	อบต. ต.คลองน้อย

กลุ่มครูในโรงเรียน

1.นางมาลินี	เจตจิตศิลป์	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
2.นางกลอยใจ	อักษรชู	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
3.นางภานี	เกษเกษร	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
4.นางศุภลยา	วิจิต	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
5.นางวงศ์จันทร์	แก้วศรีนวล	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
6.นายวิทิพย์	จำนงค์พันธุ์	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
7.นางสาวนภาพร	ชูทอง	ครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

ทีมงานวิจัย

1.นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการวิจัย
2.นายพนิต	แสงแก้ว	ทีมงานวิจัย (อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง)
3.นางศรีธนา	ถาวรระ	ทีมงานวิจัย (ครูโรงเรียนพุนพินพิทยาคม)
4.นายนิวัฒน์	ไธ่เต็กัม	ทีมงานวิจัย (ครูโรงเรียนพุนพินพิทยาคม)
5.นายเอกราช	ชัยดำรงฤทธิ์	กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- คณะทำงานในพื้นที่ประชุมระดมความคิดแนวทางการจัดกิจกรรม
- วางแผนการดำเนินงาน
- ประสานผู้เข้าร่วม
- จัดกิจกรรมตามแผนงาน
- สรุปการดำเนินงาน

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย
- พหุคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน
- นำเสนอโดยการให้แผนที่ชุมชนประกอบ

เนื้อหาในการจัดประชุม

- 1.สรุปบทเรียนที่ผ่านมาของกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน ครู ผู้นำท้องถิ่น
2. ค้นหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 3.หารูปแบบการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและแนวทางการสนับสนุน

เริ่มกิจกรรม

10.00 น. กล่าวรายงานและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมโดย

อาจารย์พนิต แสงแก้ว อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

การจัดกิจกรรมสรุปบทเรียนการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องในครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นสำหรับการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเราได้จัดทำบ้างแล้วในตอนที่ผ่านมา แต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร ครั้นนี้เราจะมีวางแผนที่จะชัดเจนขึ้น โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียน ครูภูมิปัญญาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน เพื่อร่วมกันหารูปแบบและพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาของเยาวชนในท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นที่กำลังเกิดขึ้น มีการสอนที่ส่งเสริมให้เยาวชนเห็นถึงประโยชน์ และคุณค่าของสิ่งดีที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อร่วมกันดูแลรักษาสืบทอดสู่รุ่นต่อไป

ขณะนี้ทางโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ร่วมกับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และเปิดเวทีเพื่อร่วมกันหารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ในท้องถิ่น ภายใต้ชื่อโครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งรายละเอียดของโครงการเราจะขอให้น้องรัตน ชูแสง ช่วยเล่ารายละเอียดให้ทุกคนได้รับทราบ

10.30 น. **ชี้แจงโครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเครือข่าย**

เขาวชนสุราษฎร์ธานี โดยนางสาวรัตนา ชูแสง หัวหน้าโครงการวิจัย

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตำบลคลองน้อยขณะนี้ โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาท้องถิ่นที่มีการสร้างถนน สร้างสะพานและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสะดวกสบายและเป็นสิ่งที่จำเป็นมากขึ้นในชีวิต จากชุมชนชาวสวน ที่เราเคยใช้เรือในการเดินทางไปมาหาสู่กัน ใช้เรือในการบรรทุกผัก ผลไม้ ออกสู่ตลาดต่อไปเราจะใช้รถ วิถีของเราก็มีการเปลี่ยนแปลงไป และสิ่งหนึ่งก็ตามมากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือ เขาวชนในท้องถิ่นของเราจะเข้าสู่ระบบทุนนิยมมากขึ้น ขณะนี้บางบ้านลูกเริ่มเรียกร้องขอให้ซื้อมอเตอร์ไซด์ บางบ้านลูกออกไปเที่ยวในเมืองคอนกลางคืนกว่าจะกลับมาก็เกือบสว่าง สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่หลายคนอาจจะมองว่าธรรมดา แต่มีอะไรซ่อนอยู่มากมาย โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา เราจะทำอย่างไรให้เขาวชนในชุมชนของเราสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเข้ามาอย่างรู้เท่าทัน ไม่เป็นทาสของสิ่งเหล่านั้น เราจะทำอย่างไรให้เขาวชนได้เห็นถึงวิถีเดิมของชุมชน เห็นแปลงผัก เห็นลิงขึ้นมะพร้าว เห็นคนหาปลาในคลอง

กระบวนการเรียนการสอนในระบบของโรงเรียนเพียงอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอกับการพัฒนากระแสของสังคมที่เข้ามาสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเราทุกคนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกันเลือกและสร้างแนวทางเรียนรู้ให้กับลูกหลานได้ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมให้เขาได้รู้เท่าทันสังคม ไม่ตกเป็นเหยื่อของความชั่วร้าย โดยร่วมกันค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาของเขาวชนในท้องถิ่น ค้นหาสิ่งดี ที่มีค่าในท้องถิ่นของเราเพื่อจัดให้เด็ก ๆ สามารถมาเรียนได้

โครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเครือข่ายเขาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานสนับสนุนการวิจัย เป็นช่องทางหนึ่งให้เราได้ร่วมกันค้นหาแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาของบุตรหลานด้วยตนเอง งานวิจัยชิ้นนี้จะมีพื้นที่ในการวิจัย 5 พื้นที่ คือ โรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิณ , โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ตำบลกรูด อำเภอพุนพิณ , กลุ่มเครือข่ายเขาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม , กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์สุราษฎร์ธานี และโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ตำบลคลองน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

งานวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นส่วนช่วยให้เราเห็นการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมสนองตอบความต้องการของชุมชน และเชื่อว่าผู้เรียนเองก็มีความสุขกับกระบวนการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้น

10.45 น. กล่าวเปิดงานโดยนายประภา นิลเอก ประธาน อบต.ตำบลคลองน้อย

ปัจจุบันชุมชนบ้านคลองน้อยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ที่เห็นได้ชัดคือการพัฒนา ด้านถนน สะพาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถอำนวยความสะดวกให้พี่น้องได้ โดยทาง อบต. พยายามเร่งดำเนินการต่าง ๆ อย่างเต็มที่เพื่อให้พี่น้องทุกคนอยู่ดีมีความสุขตามแผนที่ได้วางไว้ ร่วมกับชุมชน สิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนานอกจากการพัฒนาทางด้านวัตถุแล้ว เราชาวคลอง น้อยควรร่วมกันพัฒนาด้านอื่นประกอบไปด้วย ทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ และที่ สำคัญเราควรจะร่วมกันปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษาของลูกหลานชาวคลองน้อย ให้มีรูปแบบที่ ดีขึ้น เพราะที่ผ่านมาผู้ปกครองยังเห็นความสำคัญในเรื่องการศึกษาของลูกหลานน้อย อาจจะ เนื่องจากความไม่เข้าใจ ความไม่รู้หรือการปลูกฝังค่านิยมที่ผิดพลาดโดยมักจะสอนลูกหลานว่า ต้องเรียนให้สูงๆ จะได้ทำงานดี ได้อยู่ห้องแอร์ ไม่ต้องทำงานในสวนในไร่ เหมือนพ่อแม่ เมื่อ สอนอย่างนี้ ลูกหลานที่เรียนจบมาสูงก็ไม่ได้กลับมาพัฒนาบ้านเกิด มีแต่ไปทำงานให้กับนายทุน ลูกหลานบางคนต้องทรมานอยู่กับการเข็นรถทำงานหนักอยู่ในห้างสรรพสินค้า ไม่กล้ากลับมาปลูก ผักเหมือนพ่อแม่ เพราะกลัวโดนมองว่า ไร้ค่า ไร้เกียรติ ไม่สมกับที่ร่ำเรียนมา

เราควรช่วยกันปลูกฝังระบบคิด ลูกหลานให้รู้คุณค่าท้องถิ่น รู้จักรัก และหวงแหนบ้านเกิด ส่วนลูกหลานที่เรียนจบก็ช่วยกันชี้ทางให้เขากลับบ้าน กลับมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นของเราให้น่าอยู่ ต่อไป เพราะอนาคตเขาเหล่านั้นจะต้องอยู่ที่นี้ต่อจากเรา

11.00 น. แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น

สิ่งที่ได้ทำและเกี่ยวข้องกับการศึกษาของลูกหลาน ร่วมสรุปบทเรียนที่ผ่านมาของกลุ่มการ เรียนรู้ในโรงเรียน ครู ผู้นำท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนและชุมชน

12.30 น. พักรับประทานอาหาร

ช่วงบ่าย

13.20 น. นำเสนอ

(วิธีการ : แต่ละกลุ่มสรุปประเด็นสำคัญ เขียนลงกระดาษปอนด์แล้วนำเสนอ พร้อมทั้งการ ชักถามเพิ่มเติม แสดงความเห็นจากผู้เข้าร่วมในเวที)

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน

1. กลุ่มกระดาษสา มีการคิดร่วมกันในเรื่องการลดปริมาณกระดาษที่ใช้แล้ว ภายใน โรงเรียน มาทำให้เกิดประโยชน์โดยการทำกระดาษสา ในช่วงแรกมีการวางแผนการ ทำงาน จัดทำกล่องรับบริจาคกระดาษที่ใช้แล้วตามอาคารเรียนเมื่อได้ตามที่ต้องการ แล้วก็นำมาฝีกการทำตะแกรงตาก หลังจากนั้นก็เริ่มทำกระดาษสา เมื่อทำไปแล้วระยะ หนึ่งก็ประสบกับปัญหาข้อจำกัดเรื่องเวลา จึงมีการรวมกลุ่มเพื่อนมาทำร่วมกันที่บ้าน ของสมาชิก ในการจัดกิจกรรมสมาชิกจะร่วมพูดคุยและสรุปปัญหาร่วมกันเป็นระยะ

2. กลุ่มเสียงตามสาย จัดกิจกรรมเสียงตามสายในช่วงพักกลางวัน เพื่อนำเสนอข่าวสาร เรื่องราวที่น่าสนใจและเปิดเพลงเพื่อให้ความบันเทิง ในกระบวนการทำงานของกลุ่ม ได้เห็นถึงความตั้งใจของเพื่อนสมาชิก
3. กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ ฝึกทำปุ๋ยชีวภาพในโรงเรียน และนำความรู้ไปปฏิบัติจริง (ทำปุ๋ยที่บ้านและทดลองใช้ในสวน) ภายในกลุ่มมีการร่วมจัดเตรียมวางแผนการทำงาน และฝึกทดลองใช้ปุ๋ยที่บ้านของตนเอง
4. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ฝึกทำหม่า (ภาชนะสำหรับดักน้ำทำด้วยใบจากและกาบหมาก) เดียวหม้อ ตักตักจากวัสดุท้องถิ่น ฝึกทำไม้กวาดก้านมะพร้าวไว้ใช้ในโรงเรียนและ สัมภาษณ์ครูภูมิปัญญา โดยมีการเดินสำรวจชุมชนร่วมด้วยในการลงไปสัมภาษณ์ครู ภูมิปัญญาแต่ละครั้ง
5. กลุ่มนักสำรวจ สำรวจบริเวณโรงเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนและประกวดความ สะอาดของอาคารเรียน มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลความสะอาดประจำอาคาร เรียนและมีการพูดคุยกันในทุกเช้า

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- มีปฏิบัติการจริงในการทำงานต่าง ๆ
- มีการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- ฝึกตนเอง ทั้งกล้าแสดงออก รู้จักค้นหาข้อมูลเพื่อการนำเสนอ มีการอ่านเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประยุกต์
- นำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อ เช่น นำวิธีการทำปุ๋ยไปทำใช้ที่บ้าน
- เกิดความภาคภูมิใจในผลงานและความพยายามในการสร้างสรรค์งานให้ดีขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

- ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม มีผลให้กลุ่มพัฒนาช้า
- สภาพแวดล้อมไม่อำนวย (โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ริมฝั่งแม่น้ำ มีน้ำท่วมพื้นที่บ่อย)
- อาจารย์ที่ปรึกษาต้องรับผิดชอบในหลายด้าน ไม่มีเวลาพอในการติดตามกลุ่ม
- อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมไม่พร้อม
- ความตั้งใจในการทำกิจกรรมของเพื่อนนักเรียนบางคนยังมีน้อย
- เวลาของเพื่อนนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่ตรงกันจึงทำให้กิจกรรมมีความล่าช้า
- การพัฒนาชิ้นงานของแต่ละกลุ่มยังมีน้อย

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

- จัดเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมให้พร้อมและเหมาะสม
- ค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อนำมาพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม
- จัดให้มีการศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนางานต่อไป

- มีการพัฒนาตนเองมากขึ้นทั้งการอ่าน และความตั้งใจในการทำกิจกรรม
- จัดให้มีแหล่งศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในชุมชน

แนวทางที่อยากให้มีการหนุนเสริม

- ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและมีแหล่งฝึกจริงในชุมชน
- จัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง / กลุ่มการเรียนรู้
- มีการสนับสนุนอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ม้วนเทปเพื่อจัดเสียงตามสาย อุปกรณ์การทำปุ๋ย ถากน้ำคาล ถังน้ำ เป็นต้น

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น / องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่นคือ

1. จัดโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อบต. หมู่ที่ 6 แต่โครงการมีการยกเลิกไปหลังจากที่ทำได้เพียง 2 ปี เพราะเด็กในชุมชนมีน้อยไม่สามารถเปิดต่อไปได้ (ถ้ามีเด็กเพิ่มก็สามารถเปิดได้อีก)
2. สนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนคือ สนับสนุนงบประมาณด้านอาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนได้มีอาหารครบตามหลักโภชนาการเสริมสร้างพัฒนาร่างกาย ส่งเสริมโครงการธนาคารขยะ เพื่อให้มีการจัดการขยะภายในโรงเรียน โรงเรียนมีความสะอาดและเป็นระเบียบมากขึ้น สนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ และการปรับปรุงสนามของโรงเรียน
3. สนับสนุนโครงการดนตรีด้านยาเสพติด โดยการฝึกอาชีพ ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์
4. จัดแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติดทุกปี มีการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้กับทุกหมู่บ้าน ทำให้เด็ก ๆ ใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬามากขึ้นห่างไกลจากยาเสพติด ปริมาณของเยาวชนที่ติดยาลดลงกว่าปีก่อน
5. จัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลคลองน้อยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2541

ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม

- งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนมีความล่าช้า บางโครงการต้องมีการตรวจสอบเพื่อคู่ควรกับเด็กและเยาวชนมากน้อยเพียงใด
- งบประมาณในการสนับสนุนมีจำกัด ต้องมีการพิจารณาจากกรรมการหลายฝ่ายทำให้ไม่ทันกับสถานการณ์ บางกิจกรรมไม่สามารถซื้ออุปกรณ์ได้ครบตามจำนวนที่วางไว้
- การเดินทางในชุมชนยังมีความยากลำบาก เพราะถนนยังไม่เสร็จเรียบร้อยต้องใช้เวลาในการเดินทางเมื่อน้ำแห้งก็ไม่สามารถเดินทางมาร่วมกิจกรรมได้

- การประสานงานระหว่าง อบต. และ โรงเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควรทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างได้ทันท่วงที
- บางหมู่บ้านมีเยาวชนน้อย ทำให้ขาดนักกีฬาในการแข่งขัน

แนวทางการหนุนเสริม

- จะมีการตั้งงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของทางโรงเรียนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่มีประโยชน์ของบุตรหลานในชุมชน
- จะเชื่อมกับทางโรงเรียนเพื่อประชุมหารือร่วมกันในเรื่องแนวทางการหนุนเสริมเยาวชนทั้งในโรงเรียนและผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว

กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน / กลุ่มแม่บ้าน / ครูท้องถิ่น

กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่นคือ

1. เข้าร่วมร่วมนสอนในโรงเรียนในเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ การคิดดาตาบั้ง การปลูกและการรักษากล้วยไม้ สอนการทำน้ำยาล้างจาน ทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้การทำและมีความสนใจในการเรียน บางคนมีการฝึกทำปุ๋ยไว้ใช้เองที่บ้าน การเข้ามาสอนทำให้เด็ก ๆ มีความใกล้ชิดชุมชนและครอบครัวมากขึ้น
2. ร่วมประชุมกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในแต่ละปีการศึกษา
3. ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนประหยัดค่าใช้จ่ายและการเรียนการสอนก็อยู่ในเกณฑ์ดี เด็ก ๆ ได้ใกล้ชิดกับชุมชนพ่อแม่และชุมชนสามารถช่วยเหลือเด็ก ๆ ได้

ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม

- โรงเรียนยังขาดสื่อการสอนที่ดี ขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน
- สิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น เกิดน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากทำให้ไม่สามารถทำปุ๋ยหรือปลูกผักได้
- ชุมชนและโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสอนและแนะนำนักเรียนตามกลุ่มสนใจ เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ
- ผู้ปกครองบางคนยังไม่สนับสนุนให้เยาวชนทำกิจกรรมเพราะขาดความเข้าใจว่ากิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของบุตรหลาน
- เด็กบางคนที่ออกไปเรียนข้างนอกเมื่อจบแล้วไม่กลับมาดูแลชุมชน
- การพัฒนาในชุมชน เช่น การสร้างถนนทำให้เด็ก เทียวมากขึ้น บางคนเรียกร้องให้ผู้ปกครองซื้อรถมอเตอร์ไซด์ให้

แนวทางในการหนุนเสริมเยาวชน

- ส่งเสริมให้เด็กในโรงเรียนร่วมเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน และเรียนรู้กับครูในชุมชน ในบางรายวิชาเช่น อาชีพการเลี้ยงกล้วยไม้ ฝึกทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ฝึกทำน้ายาล้างจาน
- มีการเรียนการสอนที่สนุกขึ้น โดยให้เด็กคิดแผนการเรียนได้เอง เช่น เรียนเรื่องเกษตร เด็กสามารถวางแผนร่วมกับครูว่าอาทิตย์ไหนจะทำอะไร ทั้งวิธีการปลูกผัก การทำปุ๋ย แปลงผัก ศึกษาเรื่องผักในชุมชน ฯลฯ

กลุ่มครูในโรงเรียน

กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่นคือ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน เช่น โครงการอาหารกลางวันทำให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพทุกคน โครงการสหกรณ์ในโรงเรียน เด็ก ๆ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสนใจ เช่น กลุ่มเลี้ยงตามสาข กลุ่มทำกระดาษสา กลุ่มภูมิปัญญา กลุ่มนักสำรวจ กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ เด็ก ๆ มีการจัดทำกิจกรรมตามความสนใจของกลุ่มตนเองอย่างมีความสุข พัฒนาตนเองในบางระดับ และเห็นช่องทางในการพัฒนากลุ่มเยาวชน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนตามแผนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามหลักสูตรของโรงเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

- ขาดครูผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านในการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
- ผู้ปกครองบางคน ไม่สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน เพราะไม่เข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- ครูมีภารกิจหลายด้าน ไม่สามารถติดตามส่งเสริม กลุ่มการเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง
- ขาดเทคนิคในการดำเนินกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก (บางกิจกรรมครูเองก็ขาดความถนัด)
- ความสนใจของเด็กต่างกัน ครูไม่สามารถจัดให้ครบทุกอย่างได้

แนวทางการหนุนเสริมเยาวชน

- ร่วมกับชุมชนและ อบต. จัดทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก
- ร่วมกับครูภูมิปัญญาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
- จัดหานักดลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาให้ความรู้กับกลุ่มนักเรียน
- เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

13.50 น. **ร่วมระดมความคิดเห็น “สิ่งดี ๆ ที่เด็ก ควรเรียนรู้ในชุมชน”**

(วิธีการ : นั่งล้อมวงพูดคุยกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแหล่งการเรียนรู้
ที่น่าสนใจของชุมชน)

1. การทำเกษตรปลอดสารพิษ แปลงผัก ปุ๋ยชีวภาพ การทำดาซ่ายผักจากเชื้อรา ผู้ที่สามารถ
ให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 6 ⇨ คุณจันตรี , คุณบุปผา พร้อมประเสริฐ , คุณสุริมาศ

หมู่ที่ 3 ⇨ อาจารย์วิทิพย์ จำนงค์พันธ์ (โรงเรียนบ้านทอนหนองป่าปล้อง)

หมู่ที่ 7 ⇨ คุณรัชณี ทิพย์บรรพต

2. การทำผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วย ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 5 ⇨ คุณรุจิราภา คงคำช่วย และกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 5

หมู่ที่ 7 ⇨ คุณจันทอง คำเจริญ

3. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น นายนิวัฒน์ แก้วประเสริฐ ปลัด อบต. ต.คลองน้อย
เสนอว่ายินดีจะเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ศึกษาเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถร่วมจัดทำข้อมูล
จัดเวทีการเรียนรู้ รวมถึงการจัดทำโครงการ อบต.น้อย สำหรับเด็ก ๆ ที่มีความสนใจ ผู้ที่สามารถ
ให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลคลองน้อย

4. การเรียนและการฝึกปฏิบัติจริงด้านเครื่องยนต์ (โรงเรียนมีอุปกรณ์พร้อม) ผู้ที่สามารถ
ให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 6 ⇨ คุณฉรินทร์ ภักดี

5. การทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้านจากใบจาก ทางมะพร้าว ถาบหมาก การเย็บจากมุงหลังคา
หมาดักน้ำ การสานเดือวหม้อ ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 3 ⇨ ป้าแปลก ศิวายพราหมณ์

หมู่ที่ 5 ⇨ ป้าเลื้อบ ณ เชื้อว

หมู่ที่ 9 ⇨ ยายเอี่ยม

6. การทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น เบ็ดตกกุ้ง ถังจากไม้ไผ่ ผู้ที่สามารถให้ความรู้
ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 6 ⇨ นายสุทิน ภักดี

7. การแพทย์แผนไทย หมอพื้นบ้าน ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมอคำแซ แม่ทาน หมู่ที่ 3 ⇨ นางจันทร์ รัตนศิลป์

หมู่ที่ 5 ⇨ ป้าก๊ว ทองมาลา

นวดแผนไทย หมู่ที่ 3 ⇨ ป้ากัลยา พุ่มรักษา

พ่นริ้ว รักษาโรคตาแดง หมู่ที่ 3 ⇨ อบต.สุจิน ขุนปิกนิ

8.การศึกษาประวัติชุมชน ความเป็นมาความเปลี่ยนแปลงของชุมชน ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 6 ⇨ นายประชา รักดี

หมู่ที่ 7 ⇨ นายเลียบ แก้วนิคม, นายประมูล หนูไกร, นายอ้น ทิพย์บรรพต

9.ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเชื่อของชุมชน ประเพณีการสวดพราหมณ์ สวดบาง เพื่อปิดไล่ความไม่ดีออกไปจากพื้นที่ ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 3 ⇨ ผู้ใหญ่มนต์ พรหมโม, นางแจ่ม บัวเจริญ

กลองยาว

หมู่ที่ 3 ⇨ ผู้ใหญ่มนต์ พรหมโม, นายผาด แสงบัวเพื่อน

ทำศาลพระภูมิ

หมู่ที่ 5 ⇨ นายไพรัช นาคเขียว

10.การทำของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ เช่น การทำตุ๊กตาจากไม้ไผ่ การทำนกหวีดจากดินเหนียว ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 7 ⇨ คุณลุงอ้น ทิพย์บรรพต

11.การทำขนมพื้นบ้านและขนมอื่น ๆ ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

ขนมเคื่อนสิบ ประเภท ลา รังนก ขนมสอดไส้ ขนมกรุป

หมู่ที่ 7 ⇨ ป้าฉลวย ศรีสุวรรณ

ขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ผู้ที่สามารถให้ความรู้ในเรื่องนี้ได้ คือ

หมู่ที่ 7 ⇨ ป้าสังเวียน คชศิลา

สรุปภาพรวมของพื้นที่

1. การทำงานร่วมกันที่ผ่านมา ในช่วง 5 ปีแรก เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นครั้งคราว (เช่นค่ายประจำปี, มีการติดตามผล การจัดการกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง) ทำให้ไม่สามารถพัฒนาระดับกลุ่มเยาวชนได้ ต่อมาในช่วงปี 2544-2545 ได้มีการจัดการกิจกรรมในเชิงลึก มีความต่อเนื่องมากขึ้น ซึ่งเริ่มส่งผลในด้านการพัฒนากลุ่มเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง

2. อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าว ยังมีจุดอ่อนในด้านขาดความต่อเนื่อง ความใกล้ชิดระหว่างพี่เลี้ยงและเด็กๆ ครูและผู้ปกครองยังไม่เข้าใจด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ดีพอ (ยังเน้นในเชิงเทคนิคอยู่มาก) จึงไม่สามารถสร้างการเรียนรู้จากกระบวนการที่เหมาะสมได้ เช่น การ Dialogue กระบวนการซึมซับ และอื่นๆ ซึ่งสามารถยกระดับไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนวิถีคิด/เจตคติ รวมทั้งเชิงโครงสร้าง(หมายถึงการที่เด็กๆ มีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม เพื่อจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น)

3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ หรือรายวิชาท้องถิ่น ร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีโอกาสสูง เนื่องจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ชุมชน และโรงเรียน ได้ร่วมงานกันมานาน ทุกฝ่ายมีความตั้งใจในการทำงาน

4. โอกาสการเรียนรู้จากกรณีปัญหาในห้องเรียนหลายด้าน เป็นไปได้มากเช่นกัน โดยการ
จัดต่อเนื่องจากกลุ่มการเรียนรู้เดิมในโรงเรียน พร้อมด้วยการศึกษาข้อมูลชุมชนเพิ่มเติม

5. โอกาสด้านการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชน มีความน่าสนใจ เนื่องจากชุมชน
คลองน้อย มีลักษณะพิเศษหลายด้าน มีผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง

6. มีโอกาสในการเรียนรู้เรื่องอาชีพที่น่าสนใจในชุมชน เช่น การทำขนม การเย็บจาก
การเกษตร งานช่าง

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

- ผู้เรียน ครู ครูภูมิปัญญา อบต.และทีมวิจัย จะจัดประชุมร่วมกันอีกครั้งเพื่อกำหนด
หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1. สถานที่ในการจัดประชุม เป็นที่โล่งมีเสียงรบกวน ทำให้การระดมความคิดเห็นของ
ผู้เข้าร่วมขาดสมาธิ

ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดเตรียมสถานที่ประชุมที่เหมาะสม เป็นสัดส่วน ไม่มีเสียงรบกวน

2. กระบวนการในการจัดประชุม ลำดับขั้นตอนการประชุมยังขาดความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ ควรมีการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้การประชุมมี
ประสิทธิภาพ

3. กระบวนการระดมความคิดเห็นในกลุ่มย่อย ขาดวิทยากรประจำกลุ่ม จึงไม่สามารถระดม
ความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ทำให้ต้องทำความเข้าใจในที่ประชุมหลายรอบ การนำเสนอของแต่ละ
กลุ่มยังขาดรายละเอียด และขาดการซักถามเพื่อความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ หากมีการแบ่งกลุ่มย่อยควรให้สมาชิกแต่ละกลุ่มบริหารจัดการภายในกลุ่ม
แบ่งหน้าที่ มีผู้ควบคุมเวลา จับประเด็นและกระตุ้นการพูดคุย ในกลุ่ม เพื่อให้การระดมความคิด
เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตั้งโจทย์กว้างเกินไป เมื่อใช้ในการระดมความคิดเห็น สรุปบทเรียน จึงไม่สามารถ
สรุปบทเรียนในระดับที่ลึกได้

ข้อเสนอแนะ ต้องกำหนดโจทย์ให้ชัด ในการดำเนินการประชุม ครั้งต่อไป

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมการถอดบทเรียนของโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ สามารถสรุปสภาพปัจจุบันของกลุ่มการเรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้น ปัญหา อุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาได้ รวมถึงการร่วมกันหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น และเริ่มจะเห็นรูปแบบการจัดการศึกษาและแนวทางการสนับสนุนระหว่างชุมชน โรงเรียน ผู้บริหาร ผู้นำชุมชนได้

ในส่วนที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง คือยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง ว่า “ผล” เกิดขึ้นมาอย่างไร? สาเหตุอะไรบ้าง? ยังไม่ได้มองอนาคตร่วมกัน จึงยังขาดความมั่นใจในการกำหนดรูปแบบ/แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการจัดประชุม

สถานที่ในการจัดประชุม มีข้อควรปรับปรุงคือเป็นที่โล่ง ทำให้ผู้เข้าร่วมขาดสมาธิ

ช่วงเวลา มีความเหมาะสมคือ เป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างเว้นจากภารกิจและใช้เวลาอย่างคุ้มค่า มีการแจ้งกำหนดการให้สมาชิกผู้เข้าร่วมทราบก่อนล่วงหน้า จึงมีการทำความเข้าใจมาแล้วบางส่วน
งบประมาณ มีความเหมาะสม มีการใช้อย่างประหยัด โดยชุมชนร่วมสมทบ

กลุ่มผู้เข้าร่วม กิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวังคือ ประกอบด้วยตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ คือ กลุ่มกระดาศสา กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มนักสำรวจ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นตัวแทนจากชุมชน คือกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มครูในโรงเรียน ซึ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเด็ก รวมถึงกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้อย ผู้นำชุมชน และทีมวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีความเหมาะสม คือ คณะทำงานในพื้นที่ประชุมระดมความคิดแนวทางการจัดกิจกรรมหลายครั้งเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมและประสานผู้เข้าร่วมเพื่อจัดกิจกรรมตามแผนงาน โดยมีทีมวิจัยคอยให้คำปรึกษา

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือมีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนและร่วมกัน มีการนำเสนอโดยการให้แผนที่ชุมชนประกอบจึงทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเห็นภาพรวมของพื้นที่ได้มากขึ้น (แต่กระบวนการในการจัดการประชุมยังขาดความต่อเนื่อง)

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวทีการจัดประชุม

มีความเหมาะสม คือ ผู้เข้าร่วมประชุม สามารถร่วมระดมความคิดเห็น นำเสนอเนื้อหาตรงตามความคาดหวังในการดำเนินกิจกรรม

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

มีความเหมาะสม คือ ชุมชน โรงเรียน นักเรียน ได้มีการตกลงร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่อไปหลังจากนี้ คือ

1. ให้นักเรียนกลุ่มสนใจไปเรียนรู้กับครูในชุมชนในแหล่งต่าง ๆ
2. ผู้เรียน ครู ครูภูมิปัญญาในชุมชนจะร่วมประชุมเพื่อกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนของท้องถิ่นเพื่อความชัดเจนอีกครั้ง

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปด้วยดี ผู้เข้าร่วมมีความสนใจในเรื่องการศึกษาเรียนรู้ของบุคลากรและสถานการณ์การศึกษาในปัจจุบัน จึงมีการช่วยกันระดมความคิดเห็นและหาแนวทางการสนับสนุนกันอย่างเต็มที่ และพร้อมจะเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ลงไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชน

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

เป็นโอกาสดีที่ โรงเรียน ชุมชน ชาวบ้าน ผู้ปกครอง องค์กรบริหารส่วนตำบลและเด็ก ๆ ได้ร่วมพูดคุยถึงสถานการณ์การศึกษาร่วมกัน ทำให้รู้แนวทางการประสานงานเพื่อการสนับสนุนเยาวชนต่อไปในอนาคตและสามารถฟังความต้องการของเด็ก ๆ ได้อย่างเต็มที่ จึงจะมีการร่วมมือเพื่อการส่งเสริมเยาวชนต่อไป และที่น่าสนใจคือเด็ก ๆ ในท้องถิ่น จะสามารถเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องเรียนอยู่แต่ในตำราของส่วนกลางที่วางไว้ เห็นว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดี จะดำเนินการกันต่อไป ตามที่แต่ละส่วนจะสามารถช่วยได้

กลุ่มการเรียนรู้ของเด็กๆที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

เป็นเวลากว่า 6 ปี ที่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนคลองน้อย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กๆ ดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น ศึกษาภูมิปัญญาของหมู่บ้านตนเองโดยระยะแรก ในปี 2540 มีผู้ริเริ่มโครงการ คือนางสาวรัตนา ชูแสง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพุนพิทยาคม (นางสาวรัตนา มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลคลองน้อย) ได้ชักชวนเพื่อนๆ ไปจัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ในหมู่บ้าน บริเวณริมฝั่งแม่น้ำตาปี ตำบลคลองน้อย

ในช่วงเริ่มต้นนี้ มีบุคคลสำคัญที่ริเริ่มงานร่วมกัน คือ นายประชา นิลเอก (ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นประธานบริหาร อบต.คลองน้อย) นายนิวัฒน์ แก้วประเสริฐ ปลัด อบต. คลองน้อย คุณล่ายอง เดียสกูล ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม คุณพงษ์ศักดิ์ พุ่มสุวรรณ อบต.คลองน้อย คุณจันทอง คำเจริญ อบต.คลองน้อย ผู้ใหญ่เชาว์สน์ ปานบำรุง กลุ่มแม่บ้านหมู่ 7 ต.คลองน้อย พร้อมด้วยครอบครัวของรัตนา ชูแสง

กระบวนการทำงาน ได้จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบของการจัดค่ายการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ในช่วงวันหยุด และพัฒนาสู่การสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มสนใจในโรงเรียน และชุมชน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน ซึ่งให้การสนับสนุนทั้งด้านอาหาร สถานที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ เช่น สอนเด็กๆทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ทำของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน

ในการจัดกิจกรรม กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้พบว่า ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ต.คลองน้อย มีความสนใจ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็ก ๆ มากเป็นพิเศษ จึงได้กำหนดพื้นที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องจัดค่ายการเรียนรู้ ต่อเนื่องมาแล้ว 2 ครั้ง และได้ร่วมกับโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกหลายด้านโดยได้รับงบประมาณการจัดค่ายประจำปี และการสนับสนุนอื่นๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้อย มาอย่างค่อนเนื่องด้วย

ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาจะเห็นถึงการพัฒนาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วง คือ

ปี 2540 จัดกิจกรรมค่ายเด็กกรัษบ้านเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ ศาลาหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี เน้นในเรื่องการศึกษาชุมชน และการรักษาสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่เด็กๆสามารถทำได้ มีเยาวชนในหมู่บ้านให้ความสนใจร่วมกิจกรรมครั้งนี้กว่า 40 คน โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ใหญ่เชาว์สน์ ปานบำรุง ผู้ใหญ่ประชา นิลเอก กลุ่มแม่บ้านและชาวบ้านในชุมชน ช่วยกันบริจาคงบประมาณ และอาหารสำหรับเด็กๆ

ปี 2541 จัดกิจกรรมค่ายสานฝันเด็กกรัษบ้านเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ ศาลาหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการดูแลสุขภาพทรัพยากรที่มีคุณค่ามีประโยชน์ในท้องถิ่นและการนำทรัพยากรต่างๆ มาประกอบการจัดกิจกรรมโดยมีกิจกรรม

ฝึกทำผ้ามัดย้อมซึ่งได้จากสีของเปลือกไม้ในท้องถิ่น กิจกรรมการสำรวจและเก็บผักในชุมชนมา ทำอาหาร (ในหมู่บ้านมีผักถูกเป็นจำนวนมาก)

ปี 2542 จัดกิจกรรมค่ายเด็กมัธยมต้นเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ โรงเรียนบ้านคลองน้อย หมู่ที่ 3 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีใช้สื่อด้านศิลปะทั้งการวาดภาพ การปั้น การแสดงละครเพื่อสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและร่วมดูแลรักษาตามที่เด็ก ๆ สามารถทำได้

ปี 2543 จัดกิจกรรมค่ายสานฝันเด็กมัธยมต้น เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ หมู่ 2 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี (โรงเรียนวัดบุญบันเทิง) กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า มีการทำขนมจาก ซึ่งในชุมชนมีวัตถุดิบพร้อมและเด็ก ๆ สามารถเรียนรู้กระบวนการทำขนมกับครูในชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการตัดใบจาก การผสมแป้ง การปอกมะพร้าว การห่อขนมและการย่างขนม นอกจากนี้ยังได้มีการฝึกทำทรายหอมกันขงจากสมุนไพรต่าง ๆ

ปี 2544 จัดกิจกรรมค่ายเด็กมัธยมต้น (ตอนละบางดูโคลน) เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการศึกษาประวัติของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต การศึกษาของเยาวชนในชุมชนและการสร้างความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้นระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เยาวชน และกลุ่มผู้สนับสนุนภายในจังหวัด

ปี 2545 จัดกิจกรรมค่ายเด็กมัธยมต้น (ตอนละบางกลางป่าจาก) เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการปฏิบัติการทางสายน้ำ มีการสำรวจแหล่งน้ำ สภาพทั่วไปบริเวณแหล่งน้ำ ค้นหาสัตว์เล็กน้ำจืดเพื่อวัดคุณภาพความสะอาดของแม่น้ำตาปี ซึ่งชุมชนต้องใช้ในการอุปโภคบริโภค และมีการร่วมกันค้นหาวิธีการดูแลรักษาแหล่งน้ำโดยกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมในชุมชน

กิจกรรมที่ผ่านมา มีเยาวชน ประชาชน ร่วมงานครั้งละประมาณ 100 คน ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลคลองน้อย กลุ่มแม่บ้าน ผู้นำชุมชน ครูในโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ผู้ปกครองนักเรียน และเยาวชนในชุมชน จึงมีการพัฒนาสู่การส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ของเยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับคณะกรรมการที่สนใจ ร่วมกันส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสนใจของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มกระดานสา กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มนักสำรวจ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

สรุปบทเรียนกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม

วันที่ 12 ธันวาคม 2545 เวลา 09.00-15.30 น.

ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม ต.ท่าข้าม อ.ทุนพิณ จ.สุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุม

- 1.เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม
- 2.เพื่อร่วมระดมความคิดเห็น/ความห่วงใยต่อปัญหาสำคัญของเยาวชน
- 3.เพื่อค้นหาศักยภาพของท้องถิ่นที่สามารถหนุนเสริมได้

งบประมาณในการจัดประชุม

- ค่าอาหารกลางวัน	1,750 บาท
- ค่าอาหารว่าง	1,500 บาท
- ค่าบันทึกภาพการจัดกิจกรรม	1,215 บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น	4,815 บาท

ผู้เข้าร่วม จำนวน 51 คน คือ

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน

กลุ่มกระดานสา

- 1.นางสาวจุฑามาศ จินาสุ่น
- 2.นางสาวสุภาภรณ์ นวลอินทร์
- 3.นางสาวรัฐวดี เกตุกีนทะ

กลุ่มสื่อเสียงตามสาย

- 1.นางสาววิลาลักษณ์ คาลตะกู
- 2.นางสาวสุวารี มีรอด
- 3.นางสาวพรพิมล ลาทัพ

กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ

- 1.นางสาวอุมาพร ชูแสง
- 2.นางสาวแววตา ฐัพันธ์

กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ

1.นายอนุช	เพชรรัตน์
2.นางสาวสุนิสา	ลิ้มสุนาวี
3.นางสาวเหมือนขวัญ	เมืองปลอบ

กลุ่มก้าวหน้าด้านโลกการศึกษา

1.นางสาวเบญจมาศ	น่านสะอาด
2.นางสาวองค์ชนิตา	สวัสดิ์
3.นางสาววิดาพรรณ	มากวุฒิ
4.นางสาวจาริยา	อินทร์เทพ

กลุ่มแนะนำแนวสัจธรรม

1.นางสาวเสาวลักษณ์	ประทุมรัตน์
2.นางสาวเบญจวรรณ	พลภักดิ์
3.นางสาวนุศยา	ศรีเทพ
4.นางสาวสุกัญญา	ลักษณะชู
5.นางสาวสุภาภรณ์	รุ่งจิตร
6.นางสาวมัลลิกา	เนาวกุล

กลุ่มเล่านิทาน

1.นางสาวสุนิสา	ไทยฤทธิ์
2.นางสาวศรีสุดา	ชิดกุล
3.นางสาวอรุณศรี	เกื้อหนุน

กลุ่มการเรียนรู้ฝึกประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

1.นางสาวกุสุมา	โกศล
2.นายธิภพ	เสือคำณ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.นายธีรยุทธ	เอี่ยมตระกูล	นายอำเภอพุนพิน
2.นายทศพล	งานไพโรจน์	เทศมนตรีฝ่ายการศึกษาเทศบาลเมืองท่าข้าม

กลุ่มครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.นายจวง	จันทร์ประเสริฐ	ประธานสมาคมแพทย์แผนไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2.นายประสิทธิ์	ภาคภัยสิทธิ์	ศิลปินพื้นบ้านด้านการเล่นหนังตะลุง

กลุ่มผู้นำชุมชน

1.นายเชื่อน	เจริญเวช	ประธานเครดิตยูเนียน ต.เขาหัวควาย อ.พุนพิน
2.นายประนอม	ฤทธิ์	ประธานกลุ่ม 4 เครือข่ายองค์กรชุมชน จ.สุราษฎร์ธานี

กลุ่มผู้นำชุมชน(ต่อ)

3.นายฐานะกุล	พัฒนสิงห์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ต.เขาหัวควาย อ.พุนพิน ผู้นำด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4.นายสิงห์	บานเย็น	ผู้นำชุมชนใต้โค้ง อ.พุนพิน/แพทย์ประจำตำบล
5.นางละม้าย	เกตุสุวรรณ	กลุ่มทำวันมะพร้าว หมู่ที่ 5 ต.มะลวน อ.พุนพิน รองประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอพุนพิน
6.นางสมบุรณ์	ภิญญาคง	กลุ่มทำวันมะพร้าว หมู่ที่ 5 ต.มะลวน อ.พุนพิน
7.นายสวัสดิ์	ชูรัตน์	กลุ่มผู้เลี้ยงกบตำบลหัวเตย/กรรมการหมู่บ้านศิเค่น

กลุ่มครูในโรงเรียน / กรรมการสถานศึกษา

1.นายไสว	แก้วมณี	ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพุนพินพิทยาคม
2. อาจารย์สกุณ	จันทสุวรรณโณ	หัวหน้างานวิจัยโรงเรียนพุนพินพิทยาคม
3.อาจารย์จุฑาภรณ์	ผดุงชอบ	หัวหน้างานโรงเรียนชุมชน
4.อาจารย์เจริญ	ขุนปักษ์	หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
5.อาจารย์วิเศษ	วรรณศรี	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ
6.อาจารย์วิจารณ์	พรหมแก้ว	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

ศิษย์เก่า

1.นางสาวภาพิตร	เพชรรัตน์	ผู้สื่อข่าว INN สุราษฎร์ธานี
2.นายสุริยา	นาคใหญ่	บริหารการครู โรงเรียนกาญจนาภิเษก อ.ไชยา

คณะกรรมการวิจัย

1.นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการ
2.นางสาวภัสรา	รู้พันธ์	คณะกรรมการ
3.นางขจรศรี	ไธ้เด็กัม	ที่ปรึกษาชุมชนต้นกล้านาใหญ่
4.อาจารย์ศรัณยา	ถาวรระ	ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ชุมชนเพื่อนแนะแนว
5.อาจารย์นิวัตร	ไธ้เด็กัม	ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้ชุมชนเพื่อนเรียนรู้

ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 สุราษฎร์ธานี บันทึกเทปออกรายการข่าวท้องถิ่น
ขั้นตอนการดำเนินงาน

- คณะทำงานในพื้นที่ประชุมระดมความคิดแนวทางการจัดกิจกรรม
- วางแผนการดำเนินงานกิจกรรม ร่วมกำหนดประเด็นการพูดคุย ผู้เข้าร่วม
- ประสานผู้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม
- ประสานความร่วมมือฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน
- จัดกิจกรรมตามแผนงาน
- สรุปการดำเนินงานกิจกรรม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- การพูดคุยแลกเปลี่ยน
- แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น
- นำเสนอบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้

เนื้อหาในการจัดประชุม

1. นำเสนอบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน 7 กลุ่ม ในประเด็น ความเป็นมา (เอกสาร) สิ่งที่ได้ทำอยู่/สภาพปัจจุบันของกลุ่ม สิ่งที่ได้เรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง โรงเรียน และชุมชน ผลในด้านความเป็นกลุ่ม ปัญหาอุปสรรค จุดอ่อน ปัจจัยเงื่อนไข (ด้านบวก) ที่ส่งผล ทำให้กลุ่มมีพัฒนาการมาเช่นนี้
2. ระดมความคิดเห็น/ความห่วงใยต่อปัญหาสำคัญของเยาวชน
3. ศักยภาพของท้องถิ่น และแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้
4. รูปแบบ/แนวทางเบื้องต้นในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

เริ่มกิจกรรม

09.30 น. อาจารย์ศรีธัญญา ฉวระ คณะทำงานวิจัย เกริ่นนำก่อนการประชุม

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้สำหรับเยาวชน โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและชุมชนเป็นอย่างดี เป็นการรวมพลังเพื่อร่วมกันสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้และร่วมกันกำหนดแนวทางการทำงานต่อไป

การสรุปบทเรียนมีความสำคัญในการพัฒนางานด้านต่างๆเช่นการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากิจกรรม และเครือข่ายเยาวชน

10.00 น. ชี้แจงโครงการ ศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุม โดยอาจารย์วิจารณ์ พรหมแก้ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

10.05 น. กล่าวเปิดงานโดยนายอำเภอพุนพิน นายธีรยุทธ เอี่ยมตระกูล

ขอแสดงความชื่นชมในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ อำเภอพุนพิน ยินดีสนับสนุนแนวทางการพัฒนาสังคมโดยเริ่มต้นจากเยาวชน การศึกษาสมัยก่อนนักเรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ เด็กๆต้องอยู่ในระเบียบวินัย ตั้งใจเรียนหนังสือ ซึ่งเน้นด้านเนื้อหามาก แต่การศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว โดยให้ความสำคัญด้านกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และกำหนดรายวิชาที่สอดคล้องกับเด็กๆและท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลงต้องใช้เวลา มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน

ขอให้ช่วยกันสร้างบรรยากาศแบบสบายๆ ในการประชุม เพื่อความเป็นกันเอง ร่วมกันแสดงความคิดเห็น วันนี้นายอำเภอตั้งใจแต่งตัวแบบสบายๆมาร่วมงานด้วย (นายอำเภอใส่เสื้อยืด คุณทองแดงมาร่วมประชุม) ขอให้ยืนหยัด ทำงานโดยศึกษารูปแบบของบริษัทเอกชนบ้าง คือทำงานอย่างมีขั้นตอน มีกระบวนการคิด การผลิต การกำหนดนโยบาย

10.30 น. อาจารย์วิจารณ์ พรหมแก้ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กล่าวถึงสาเหตุที่โรงเรียนต้องมีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาถูกกำหนดโดยครูและผู้บริหาร
2. การศึกษามีการแข่งขันสูง ทำให้มีโรงเรียนกวดวิชาเกิดขึ้นมาก
3. การเรียนในระดับอุดมศึกษาไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติจริง
4. มีคำตอบอยู่แล้ว ในการเรียน ผู้เรียนไม่ได้มีกระบวนการคิดและค้นหาคำตอบเอง

หากระบบโรงเรียนยังเป็นเช่นนี้ จะทำลายระบบคิดของเด็กอย่างมาก เราควรร่วมกันคิด เพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษา ซึ่งตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด มีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ดังคำกล่าวที่ว่า การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุข

การจัดกระบวนการเรียนรู้ได้สำเร็จจะต้องประกอบด้วย ครู สถานศึกษา ชุมชน และฝ่ายต่าง ๆ ร่วมด้วยช่วยกัน ความรู้ที่มีอยู่ไม่ใช่สูตรสำเร็จ แต่หัวใจสำคัญคือ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เขาเป็นในสิ่งที่ต้องการจะเป็น เราควรปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลด้วย

11.00 น. นำเสนอกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้ โดยตัวแทนเยาวชน

(วิธีการ : ตัวแทนกลุ่มนำข้อสรุปของกลุ่มการเรียนรู้เขียนลงกระดาษบัตรแล้วนำเสนอ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามเพิ่มเติม จากผู้เข้าร่วมในเวที)

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน

1. กลุ่มกระดาษสา รวมกลุ่มเพื่อนำกระดาษที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยการนำมาทำกระดาษสา มีการพัฒนารูปแบบโดยใช้ใบไม้ ดอกไม้ มาตกแต่งให้เกิดลวดลายสวยงาม ทำกระดาษสาสมุนไพร นำขมิ้นมาทำสีธรรมชาติ ผสมใบเตย (กลิ่นหอม) เด็กๆกลุ่มนี้ได้พบปะ ประชุมกัน อย่างสม่ำเสมอ ร่วมกันคิด วางแผนกิจกรรม ได้เริ่มต้นเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มดี และได้ร่วมงานกับเพื่อนต่างกลุ่ม สรุปการเรียนรู้ มีบทเรียนในการพัฒนากลุ่มได้ต่อไป

2. กลุ่มการเรียนรู้ด้านสื่อ สนใจศึกษา ทดลองฝึกจัดรายการวิทยุร่วมกับพี่ๆกลุ่มเยาวชน สร้างสรรค์ (รายการวิทยุชุมชน) และรายการเพื่อนเด็ก (จัดโดยคุณสุรีย์ เป็นสวน) ฝึกจัดทำวารสารจดหมายข่าว จัดกิจกรรมเสียดวงสายในโรงเรียน สมาชิกกลุ่มนี้ได้พบกลุ่ม ประชุม และร่วมกิจกรรมกลุ่มค่อนข้างมาก สมาชิกบางคน มีบทบาทสำคัญในการจัดงานสมัชชาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ เป็นกลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอาชีพของชุมชน เช่น การเย็บจาก สานเตี๋ยหม้อ ฝึกทำของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ เรียนรู้คุณค่าภูมิปัญญา มีกลุ่มเพื่อนต่างกลุ่มที่สนใจ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ้าง สิ่งที่กลุ่มจะทำต่อไป คือการศึกษา ทดลองทำสบู่ ยาสมุนไพรใช้เอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว

4. กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ มีการจัดกิจกรรมศึกษาข้อมูลด้านสมุนไพร สัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาในชุมชน ที่ผ่านมามีได้สัมภาษณ์หมอยาง จันทร์ประเสริฐ แพทย์แผนไทย อ.พูนพิน จ.สุราษฎร์ธานี สิ่งที่กลุ่มคิดทำต่อไปคือ จัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่เป็นเอกสาร และการเผยแพร่โดยใช้ละครเป็นสื่อ สมาชิกกลุ่ม ได้พบปะ ประชุมกันสม่ำเสมอ เห็นภาพการรวมกลุ่มสูง ได้ร่วมกิจกรรมเครือข่ายเยาวชนในระดับจังหวัด เช่นเดียวกับกลุ่มอื่นๆ

5. กลุ่มเล่นิทาน เป็นกลุ่มอาสาสมัคร ช่วยงานกิจกรรมเล่นิทานซึ่งจัดโดยเทศบาลเมืองท่าข้าม มีกลุ่มน้องๆเยาวชนระดับอนุบาลและประถมศึกษา สนใจร่วมกิจกรรม บริเวณสวนสาธารณะ ทุกวันพุธ และพฤหัสบดี (เวลา 16.30-18.00 น.) กลุ่มมีระบบความสัมพันธ์ดี ได้ช่วยเหลือ แนะนำด้านการทำงาน พบปะ ประชุม สม่ำเสมอ เช่นกัน

6. กลุ่มก้าวหน้าโลกการศึกษาและอาชีพ เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ และอาชีพที่น่าสนใจ ที่ผ่านมามีได้เชิญผู้ประกอบอาชีพด้านต่างๆ มาให้ข้อมูลและพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดการเรียน การดำเนินงาน โดยกลุ่มนักเรียน ทั้งด้านการประสานวิทยากร ประเด็นการพูดคุย และการสรุป มีบทเรียนที่น่าสนใจ สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างกลุ่มได้

7. กลุ่มแนะแนวสู่อาชีพ นำเสนอข้อมูลด้านการศึกษาและอาชีพ โดยการจัดนิทรรศการในโรงเรียน ร่วมกิจกรรมต่างๆตามโอกาส มีความสนใจเรียนรู้ พัฒนาดตนเองจากการพบปะ พูดคุย การศึกษาดูงาน มีแผนงานของกลุ่มในระยะต่างๆซึ่งเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก

8. กลุ่มฝึกประสบการณ์ภาษาอังกฤษจากสถานการณ์จริง กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจฝึกภาษาอังกฤษจากประสบการณ์จริง โดยได้ใช้เวลาหลังเลิกเรียนประมาณ 1-2 ชั่วโมง ฝึกงานที่สถานีรถไฟ และสถานประกอบการในอำเภอพุนพิน ได้เรียนรู้ ฝึกด้านการใช้ภาษา การประชาสัมพันธ์ ฝึกความรับผิดชอบ มีเจตคติที่ดีในการทำงาน มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านตนเอง

- พูดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันได้ชัดเจนขึ้น
- รู้จักแบ่งเวลาในการเรียนและการทำกิจกรรม
- เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ และมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น
- ฝึกการสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
- ได้พัฒนาตนเองด้านการแสดงออก การยอมรับความคิดเห็น
- ทราบข้อมูลทางการศึกษาและอาชีพเพิ่มขึ้น
- รู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- เข้าใจตนเอง ตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงาน/การเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ด้านกลุ่ม/เครือข่าย

- กลุ่มเข้มแข็งขึ้น (ระบบความสัมพันธ์ดีขึ้น สร้างการเรียนรู้ได้ มีระบบ)
- มีเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนและจังหวัด ชัดขึ้น
- เห็นพัฒนาการในขั้นตอนการเริ่มต้นกลุ่ม/เครือข่าย

ด้านชุมชน/โรงเรียน

- ได้รับการยอมรับจากเทศบาลตำบลท่าข้ามและโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ในการร่วมช่วยเหลือกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์
- ช่วยลดปริมาณขยะในโรงเรียนและชุมชน
- มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรของสังคมอย่างรู้คุณค่า
- โรงเรียนเปิดโอกาสในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

จุดอ่อน/ปัญหา

- เวลาในการประชุม น้อย กลุ่ม การทำกิจกรรมน้อย (มีรายงาน การบ้านมาก นักเรียนต้องเรียนในชั้นเรียนตามระบบตารางสอนที่ไม่ยืดหยุ่น)
- ในระยะหลังๆ อาจารย์ที่ปรึกษาต้องรับผิดชอบมากขึ้น จึงไม่มีเวลาน้อยลงในการติดตาม สนับสนุนการเรียนรู้
- ขาดข้อมูลแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน
- เยาวชน พ่อแม่ ครู ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบใหม่
- ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินการ / สถานที่พบปะ ประชุม
- ขาดแรงจูงใจในการทำงาน
- ขาดวิทยากรที่มีความรู้ที่สามารถถ่ายทอดเรื่องต่างๆ ได้เช่น การทำสวน กระจกสาธิตสมุนไพร การทำสื่อ เป็นต้น

เงื่อนไข/ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มมีพัฒนาการมาได้

- ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน ครูที่ปรึกษา ช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดี
- กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสนใจ ปัญหา ประเด็นของพื้นที่
- การเรียนรู้แบบบูรณาการ แต่ละกิจกรรมเชื่อมโยงทักษะหลากหลาย
- การมีส่วนร่วมในการวางแผน การทำงาน การสรุปองค์ความรู้
- มีพี่เลี้ยงกลุ่ม ทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม
- โรงเรียน ชุมชน สนับสนุนการดำเนินงาน

แนวทางการทำงานของกลุ่ม

- จัดระบบเรื่องเวลาให้เหมาะสม นัดหมายทำกิจกรรมในคาบว่าง และวันเสาร์- อาทิตย์
- จัดศึกษาดูงานและฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การทำสบู่ ยาสมุนไพร การทำสื่อโดยเยาวชน การเล่านิทาน เป็นต้น
- มีการพัฒนาตนเองมากขึ้นโดยการอ่าน ค้นคว้าข้อมูล การพูดคุยกับผู้รู้
- เปิดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ขระดับความคิดของสมาชิกกลุ่ม
- กำหนดแผนกิจกรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- รักษาความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิก

แนวทางที่ต้องการให้มีการหนุนเสริม

- ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในชุมชนตามสภาพปัญหาและศักยภาพที่มีอยู่
- การสนับสนุนทรัพยากรด้านการเรียนรู้ เช่นทุนทรัพย์ วิทยากรท้องถิ่น อุปกรณ์สถานที่แหล่งเรียนรู้ ข้อมูล
- โรงเรียนมีรายวิชาท้องถิ่น สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน /ให้ผู้เรียนร่วมกำหนดรายวิชาแต่ละภาคเรียน
- ต้องการให้มีสื่าสื่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน เพื่อเป็นสถานที่พบปะแลกเปลี่ยนและทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนในโรงเรียน
- มีการเรียนรู้สัญจร เสริมให้มีการแลกเปลี่ยน ศึกษาดูงานร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนในจังหวัด/ต่างจังหวัด
- มีพี่เลี้ยงกลุ่มช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

12.00 น. หักรับประทานอาหาร

ภาคบ่าย

13.00 น. ร่วมกันหารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้

(วิธีการ : ให้ทุกคนร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็น ต่อเนื่องจากการนำเสนอของกลุ่มเยาวชน)

คุณป้าสมบุญ ภิญญาคง

การเรียนรู้จากท้องถิ่น เรียนรู้ได้ไม่จบสิ้น แต่จะอย่างไรให้สามารถเรียนและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับ ศรัทธา จากผู้อื่น

คุณไฉว แก้วมณี ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพุนพิทยาคม

การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเราจำเป็นต้องมองอย่างรอบด้าน และจัดให้สมดุล เปรียบเสมือนเหรียญซึ่งต้องมีทั้ง 2 ด้าน ต้องพยายามเปิดห้องเรียนให้กว้างขึ้น และเปิดรับเอาสิ่งต่าง ๆ ภายนอกมาร่วมสอนทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางธรรมชาติ ควรหันมาร่วมมือกันทำงาน ทำให้เรื่องการเรียนรู้เป็นเรื่องของทุกคน โดยเฉพาะควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากอาชีพของผู้ปกครองและท้องถิ่นของตนเองก่อนเพื่อสัมผัสกับความเป็นจริงของชีวิต และที่สำคัญต้องร่วมสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ตลอดชีวิตของเรา

คุณประสิทธิ์ ภาคายสิทธิ์ ศิลปินพื้นบ้านด้านการแสดงหนังตะลุง

การเรียนรู้ของลูกหลานควรเรียนเรื่องภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้วย จะได้ไม่ลืมรากเหง้าของความเป็นตัวเอง ยินดีที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสืบสานความเป็นท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไว้

คุณประนอม อุทธิ ศิลปอาจารย์ภาคใต้

การเรียนรู้ของลูกหลาน เราทุกคนต้องมีส่วนร่วม ช่วยกันส่งเสริมขณะนี้อะไรเห็นการเรียนรู้ที่นำเอาภูมิปัญญามาสอนในโรงเรียนหรือไปเรียนที่แหล่งภูมิปัญญาเอง โดยครูทั้งในระบบและในชุมชน ชาวบ้าน ผู้รู้ ต้องร่วมกันสร้างโรงเรียนภูมิปัญญาให้เกิดขึ้นในชุมชน โรงเรียนที่ว่านี้จะตั้งอยู่ตรงไหนก็ได้ ทั้งวัด โรงเรียนร้าง ริมคลอง ใต้ต้นไม้ โดยผู้รู้ทุกคนสามารถหมุนเวียนกันมาสอนในเรื่องที่ตนเองถนัดและสามารถถ่ายทอดให้ลูกหลานได้ นอกจากนั้นต้องสร้างจิตสำนึกให้ลูกหลานรักในถิ่นฐานบ้านเกิดและร่วมกันดูแลทรัพยากรที่มีคุณค่าของท้องถิ่นไว้ในชุมชนของเรายังมีสิ่งดีให้ลูกหลานได้เรียนรู้อีกมากมาย ขอเพียงให้ลูกหลานเปิดใจในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่อีกหลายคนก็พร้อมที่จะถ่ายทอดให้ทุกอย่าง

คุณทศพล งานไพโรจน์ เทศมนตรีฝ่ายการศึกษาเทศบาลเมืองท่าข้าม

เทศบาลเมืองท่าข้ามได้เห็นความสำคัญในเรื่องการศึกษา คุณภาพชีวิต ความคิดของคน และมีความเชื่อว่าการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะในปัจจุบันโรงเรียนแต่ละแห่งมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและภาระงานต่าง ๆ มากมาย จึงอยากเสนอแนวทางการเรียนรู้ ให้เด็ก ๆ ได้ฝึกประสบการณ์จากภายนอกโรงเรียนมากขึ้น เช่น การฝึกภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาเอง โดยใช้สถานีรถไฟ ร้านอาหาร เป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งทางเทศบาลได้สนับสนุนการดำเนินงานมาแล้วในภาคเรียนที่ผ่านมา

ทางเทศบาลจะพยายามส่งเสริมให้มีการเปิดสวนสาธารณะให้เป็นเวทีการเรียนรู้ของเด็กๆ และประชาชนในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการพูดคุยเสวนา การออกกำลังกาย การแสดง ศิลปวัฒนธรรม คนตรี เพลงบอก ศิลปะต่าง ๆ ขณะนี้มีการสนับสนุนให้ชุมชนบ้านบนควนัคเคียบ ศึกษาค้นคว้ามานำมอบให้กับโรงเรียนเพื่อใช้ในการกิจกรรมต่างๆต่อไป

นายธีรยุทธ เอี่ยมตระกูล นายอำเภอขุนพิณ

การทำงานสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ต้องใช้เวลา ขณะนี้เชื่อว่า สิ่งที่เรา กำลังทำอยู่เป็นการเริ่มต้น ที่ถูกต้อง เราควรพยายามทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยดูว่า เราทำอะไร และที่สำคัญ ทำให้เกิดผลขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาต่อไป โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของ อำเภอขุนพิณ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก เยาวชน และการศึกษา มาก ในปัจจุบันประมาณนี้ ได้ ตั้งงบประมาณจัดสร้างห้องสมุดขนาดใหญ่ บริการการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน

นายเชื่อน เจริญเวช ประธานเครือข่ายเยียนธกิจ หมู่ 4 ตำบลเขาหัวควาย

กลุ่มในช่วงแรกเริ่มจากลุงและเพื่อนที่สนใจรวมตัวกัน 15 คน จัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ เล็ก ๆ จากเงินออมเพียง 4,000 บาท เมื่อปี 2538 ขณะนี้มีการขยายกลุ่มสมาชิกกว่า 200 คน และมีเงินออมหลายล้านบาท เป็นการจัดตั้งและบริหารโดยชาวบ้านเอง เราเป็นชาวบ้านธรรมดา ต้องรู้จักสร้างทุนด้วยตัวเอง ไม่ใช่ทำเงินเพื่อเป็นทุนทางวัตถุเพียงอย่างเดียว ต้องมีทุนทางใจและ มองถึงธรรมชาติของเราด้วย ขณะนี้ทางกลุ่มได้มีการมองไปถึงความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมแล้ว จึงได้จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน ซึ่งนำดอกผลจากเงินออมทรัพย์ส่วนหนึ่ง นอกจาก ส่วนแบ่งด้านสวัสดิการต่าง ๆ มาจัดตั้งเป็นกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้คณะกรรมการและ สมาชิกที่สนใจปลูกต้นไม้ไว้ที่บ้านของตนเองคนละ 5 ต้น ขอให้เป็นไม้ในท้องถิ่นใช้เวลาดูแล 5 ปี ในระยะนี้จะมีเงินจากกองทุนสนับสนุนเพื่อเป็นค่าดูแลรักษาต้นไม้ ถูๆ หลานๆ ลองคิดว่าต้นไม้ เมื่ออายุ 5 ปี กำลังสวย กำลังให้ร่มเงากับเรา เราคงไม่อยากตัดมันทิ้งแล้วละ ลองอยากฝากให้ ลูกหลานรู้จักออม สร้างการเรียนรู้ด้วยความรักและเข้าใจในธรรมชาติ ร่วมดูแลธรรมชาติเพราะ ค่อยไปธรรมชาติจะดูแลลูกหลานทุกคนและหากสนใจในเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ก็สามารถร่วมเรียนรู้ได้

อาจารย์สฤต จันทสุวรรณ โณ อาจารย์โรงเรียนขุนพิณพิทยาคม

ความจริงแล้วเด็กมีความต้องการเป็นผู้นำและมีส่วนร่วมในการทำ คิด และมีข้อเสนอใน การดำเนินกิจกรรมอย่างหลากหลาย เราจะทำอย่างไรไม่ให้ความคิดของผู้ใหญ่ครอบงำเด็ก และ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใหญ่ว่า เด็กทำได้ เรามีศักยภาพ ขอเพียงผู้ใหญ่ให้โอกาสและสนับสนุน

คุณหมอจวง จันทรประเสริฐ ประธานสมาคมแพทย์แผนไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คุณหมอจวง ได้เล่าถึงประวัติของท่านว่า ตอนเป็นเด็กป่วยบ่อยมาก จึงได้มาอยู่วัดเพื่อรักษาตัว ต่อมาได้บวชเป็นนาคหลวงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแรงจูงใจศึกษาวิชาแพทย์แผนไทยอย่างจริงจัง เมื่อมีความรู้ความสามารถก็ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ป่วยมากมาย ด้วยความตั้งใจและอยากตอบแทนคุณแผ่นดิน ขณะนี้ได้เปิดสอนวิชาการแพทย์แผนไทยที่บ้านเลขที่ 34/7 ค.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นลูกหลาน และยินดีเปิดบ้านต้อนรับนักเรียนที่สนใจจะไปศึกษาเรียนรู้

คุณหมอจวงมองเยาวชนในปัจจุบันว่า ส่วนใหญ่ไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องสุขภาพ บริโภคเกินความจำเป็น นิยมบริโภคขนมถุง อาหารจานด่วน ที่ไม่ให้ประโยชน์ เด็กส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวกับสุขภาพตนเอง และที่สำคัญเด็กไทยหลายคนในเรื่องสมุนไพร อาจจะเป็นเพราะสังคมได้เปลี่ยนไปมากแล้ว ทำให้เด็กส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านี้น้อยลง

อยากเห็นการศึกษาของลูกหลานในอนาคต มีการนำเอาสิ่งดีที่มีมาแต่โบราณไปเรียนรู้ด้วย โดยโรงเรียนควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาที่ส่งเสริมภูมิปัญญาของท้องถิ่น อย่าให้สิ่งที่สืบทอดกันมาต้องสูญหายไป เพราะเรายังมีสิ่งต่าง ๆ มากมายที่ยังไม่รู้และควรค่าแก่การค้นหา และศึกษากันต่อไป

14.00 น. ระดมความคิดเห็น “สิ่งดี ที่เด็กๆ เรียนรู้ได้ในชุมชน”

(วิธีการ : นั่งล้อมวงพูดคุยกัน โดยทุกคนร่วมนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน)

1.สถานที่/ประวัติศาสตร์

1. กรุพระท่าข้าม
2. วัดเขาศรีวิชัย ศึกษาประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย
3. วัดเขาพระอันนท ,วัดน้ำรอบ,วัดพุนพินใต้ ,วัดท่าสะท้อน
4. สะพานโค้งสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ท่าข้าม
5. น้ำตกเขมจารี ค.เขาหัวควาย ,ป่าพรุ แหล่งกระชูด ค.ท่าสะท้อน
6. ฐานพลับพลาที่ประทับรัชกาลที่ 6 บริเวณบนควนท่าข้ามใกล้โรงพยาบาลสวนสราญรมย์
7. จุดบรรจบแม่น้ำตาปีกับลุ่มน้ำพุมดวง

2.ด้านอาชีพ

1. กลุ่มสตรีมะลวน มีการทำวันมะพร้าว ทำดอกไม้จัน ทำชิงคอง เสริมรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน สถานที่ติดต่อ กลุ่มสตรีมะลวน 263 หมู่ 5 ค.มะลวน อ.พุนพิน
2. หัตถกรรมพื้นบ้าน มีการทำเสื่อกระชูด ผลิตภัณฑ์จากกระชูด สถานที่ติดต่อ กลุ่ม 4 เครือข่ายองค์กรชุมชน 53 ม.3 ค.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
3. กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงกบ โดยคุณสวัสดิ์ ชูรัตน์ ค.หัวเตย อ.พุนพิน

3.ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์แผนไทย ศึกษาเรื่องตัวยาสมุนไพรในการรักษาโรคต่างๆ โดยคุณหมอมจวง จันทร์ประเสริฐ ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน
2. แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปการแสดงหนังตะลุง เพลงบอก มโนราห์ โดยคุณลุงประสิทธิ์ ภาคกายสิทธิ์

4.ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1. ศึกษาป่าเสม็ด แหล่งนกเป็ดน้ำ สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ที่ ต.เขาหัวควาย อ.พุนพิน โดยลุงเชื่อน เจริญเวช , ผู้ใหญ่ฐานะกุล พัฒนะสิงห์
2. ศึกษาเรื่องทุ่งกระดาด แหล่งทรัพยากรที่ชาวบ้านนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เสื้อ ตะกร้า เข็มงาน กระเป๋า และอีกมากมาย สามารถศึกษาได้จากคุณลุงประนอม ฤทธิ และ ผู้ใหญ่ฐานะกุล พัฒนะสิงห์ ณ ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี

หลังจากการอภิปราย ได้ข้อสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การเรียนรู้จากประเด็นท้องถิ่น (ท้องถิ่นมีศักยภาพด้านการแพทย์แผนไทย,ภูมิปัญญา,ประวัติศาสตร์,ธรรมชาติ,อาชีพ, การเมืองท้องถิ่น)
2. การประสานระหว่างหน่วยงานเพื่อการศึกษามีความสำคัญและมีความเป็นไปได้
3. ผู้เรียนควรมีโอกาสในการกำหนดแผนการศึกษาของตนเอง (เนื้อหาและกระบวนการ) เด็กๆมีโอกาสรู้จากกิจกรรมชุมนุม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายวิชาท้องถิ่น ได้มากขึ้น (นอกจากกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้นเอง)
4. การพัฒนากลุ่มเยาวชน มีความสำคัญด้านการเรียนรู้ต่อเนื่อง จึงควรพัฒนากลุ่มในด้าน บุคลากร,กิจกรรม,เครือข่าย,ระบบการจัดการ
5. การสร้างฐานข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมกระบวนการได้ดี
6. การเรียนรู้จากภูมิปัญญา มุ่งสู่จิตวิญญาณ โดยมีสวน โมกข์เป็นทุนทางสังคม
7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
8. สถานที่พบปะ ประชุม จัดกิจกรรม มีความสำคัญ (เด็กๆเสนอให้มีศาลาเรียนรู้)

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

1. โรงเรียนจัดรายวิชาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน/ศักยภาพ/ปัญหาของพื้นที่ โดยความร่วมมือของทีมงานวิจัย และชุมชน
2. การจัดทำโครงการบ้านเรียนรู้ ในประเด็นที่มีความเป็นไปได้ เช่น แพทย์แผนไทย ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม

3. องค์การบริการส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอพนมพิน ยินดีให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. กลุ่มเยาวชนจัดการสรุปรงานให้ชัดเจนอีกเพื่อวางแผนพัฒนากลุ่มต่อไป
5. กลุ่มสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยครู ทีมวิจัย ชุมชน นักหมายประชุมอีกครั้ง หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมในครั้งนี้

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1. สถานที่ในการประชุม ใช้ห้องโสตทัศนศึกษาของโรงเรียน บรรยายภาศในการพูดคุยเป็นทางการ ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกไม่เป็นธรรมชาติ ไม่กล้านำเสนอความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในภาคเช้า
ข้อเสนอแนะ ควรจัดเตรียมสถานที่การพูดคุยให้เป็นธรรมชาติ มีความเป็นกันเอง

2. การดำเนินการจัดประชุม มีปัญหาด้านสื่อสารอยู่บ้าง เนื่องจากผู้เข้าร่วมมีหลายระดับ (เด็ก ผู้นำ ชาวบ้าน ครู)

ข้อเสนอแนะ อาจจะทดลองแก้ปัญหาโดยการจัดกลุ่มย่อย เพื่อการระดมความคิดเห็นโดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

3. ผู้เข้าร่วม การเตรียมความพร้อม การเสนอความคิดเห็นยังมีน้อย

ข้อเสนอแนะ ควรมีการศึกษาข้อมูลก่อนเข้าร่วมเวที ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น สำหรับผู้ที่ใช้เวลาในการอภิปรายมาก ควรมีการกำหนดเวลาอภิปรายก่อนการประชุม

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมการถอดบทเรียนของโรงเรียนพุนพินพิทยาคม

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้สรุปบทเรียนที่ผ่านมามันพบจุดอ่อน จุดแข็งของกลุ่ม เห็นแนวทางในการพัฒนา และสามารดค้นหาศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพนมพิน ครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน ที่สามารถจะให้การสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนได้ นอกจากนี้โรงเรียนยังส่งเสริมโดยการเตรียมจะเปิดรายวิชาท้องถิ่นในภาคเรียนต่อไป ด้วย

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการจัดประชุม

สถานที่ในการจัดประชุม ควรปรับปรุง คือ ควรจัดบรรยากาศการประชุมให้มีความเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการเกินไป เพื่อให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

ช่วงเวลา ควรปรับปรุง คือ ควรจัดในวันหยุดเพื่อความสะดวกของผู้เข้าร่วม โดยเฉพาะนักเรียนไม่ต้องกังวลในเรื่องการเรียน จะได้มีสมาธิในการคิดวางแผนได้อย่างเต็มที่

งบประมาณ มีความเหมาะสม คือ มีการใช้อย่างประหยัดและโรงเรียนร่วมสมทบ
งบประมาณในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ด้วย

กลุ่มผู้เข้าร่วม กิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวังคือ ประกอบด้วยตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
ตัวแทนจากชุมชน ตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน / กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มครู
ในโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีข้อควรปรับปรุง คือ ควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องความถี่ความเข้าใจโครงการ
ของผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มก่อนการประชุม เพื่อการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นไปได้อย่างขึ้น นอกจากนี้
ควรดำเนินการประชุมสรุปงาน โดยทีมวิจัย หลังจากเสร็จสิ้นการประชุม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือ ผู้ดำเนินการประชุมมีการสรุปความคิดเห็นเป็นระยะ ๆ มีการระดม
ความคิดเห็นในวงเสวนาวางใหญ่เพื่อความชัดเจนและประหยัดเวลา โดยได้ทำความเข้าใจร่วมกันไป
พร้อมกันสำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้เห็นแนวทางและข้อสรุปร่วมกันมากขึ้น
ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวทีการจัดประชุม

มีความเหมาะสม เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็น
ได้ตรงตามประเด็นที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุม ได้มีส่วนช่วยผลักดันกระบวนการ
ประชุมให้เป็นไปได้ด้วยดี

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

มีความเหมาะสม คือ ชุมชน โรงเรียน นักเรียน ผู้นำท้องถิ่น ได้มีการตกลงร่วมกันในการ
ดำเนินกิจกรรมต่อไป โดยจะมีการประชุมร่วมเพื่อวางแผนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้และรายวิชาท้องถิ่น สำหรับเยาวชนในกลุ่ม และนักเรียนกลุ่มสนใจ

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะ

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ประเด็น คือสถานที่ การสื่อสาร และผู้เข้าร่วมเวทีประชุม ซึ่งสามารถนำเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไปได้ สำหรับปัญหาด้านสถานที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีโอกาสในการปรับปรุงในครั้งต่อไปตามศักยภาพ

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นว่าการจัดเวทีในครั้งนี้ ได้เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของสถานการณ์การศึกษาในยุคปัจจุบัน การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน นักเรียน ชุมชน การสรุปบทเรียนของกลุ่มเยาวชน ได้เห็นถึงศักยภาพของเยาวชน โรงเรียน และชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเป็นมาของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม

โรงเรียนพุนพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีนักเรียนประมาณ 2,500 คน เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1- 6 ในปีการศึกษา 2546 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,4,5 ใช้หลักสูตรการศึกษาใหม่ (ปี 2545) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3และ 6 ใช้หลักสูตรการศึกษาปี2521 (ปรับปรุงปี 2533)

หลักสูตรการศึกษาดังกล่าว มีข้อแตกต่างกัน โดยหลักสูตรใหม่ มีรายวิชาที่โรงเรียนและท้องถิ่นกำหนดได้มากขึ้น คือสาระวิชาเพิ่มเติม ร้อยละ 50 พร้อมด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

เช่นเดียวกับสถานศึกษาโดยทั่วไป โรงเรียนพุนพิทยาคม ประสบปัญหาด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนค่อนข้างมาก จากข้อมูลของฝ่ายสารสนเทศ ปีการศึกษา 2542 มีจำนวนครั้งการลงโทษของฝ่ายปกครองสูงถึง 1,137 ครั้ง แยกเป็นการลงโทษในระดับชั้น ม.1 จำนวน 522 ครั้ง ระดับชั้น ม.2 จำนวน 280 ครั้ง ระดับชั้น ม.3 จำนวน 70 ครั้ง ระดับชั้น ม.4 จำนวน 70 ครั้ง ระดับชั้น ม.5 จำนวน 110 ครั้ง และระดับชั้น ม. 6 จำนวน 85 ครั้ง

ปัญหาสำคัญของนักเรียนคือยาเสพติด ผู้สาว การทำร้ายร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของศาลคดีเด็กและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปีเดียวกันว่าเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรายการกระทำความผิดมากที่สุด 4 อันดับ คือ ยาเสพติด ลักทรัพย์ บุคคลต่างด้าว และการทำร้ายร่างกาย โดยมีสาเหตุมาจากการคบเพื่อน การถูกชักจูง สภาพเศรษฐกิจบีบคั้น และการรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ในการนี้ กลุ่มน้ำใจครู และกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ร่วมกับงานแนะแนวโรงเรียนพุนพิทยาคม ได้จัดการแก้ไขปัญหานี้เฉพาะหน้าของนักเรียน โดยการมอบทุนการศึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (มีทุนของทางโรงเรียนและทุนของกลุ่มน้ำใจครู รายละเอียดในเอกสารสรุปบทเรียนกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์) ในการมอบทุนการศึกษา ได้พบว่าในปีเดียวกันนี้มี

นักเรียนโรงเรียนทุนพิทยาคมที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วน จำนวนถึง 726 คน จากจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2542 จำนวน 2,602 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 นักเรียนกลุ่มนี้ ได้รับการช่วยเหลือจากทางโรงเรียนในด้านทุนการศึกษาและเงินกู้เพื่อการศึกษาประมาณปีละ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 27.54

กระบวนการต่อมาคือการป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหา ทางกลุ่มฯร่วมกับงานแนะแนว ได้ดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน โดยมีนักเรียนโรงเรียนทุนพิทยาคมเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมา (รายละเอียดในภาคผนวก) ต่อมากลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ทดลองจัดกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้นเช่นกิจกรรม ค่ายเยาวชน กิจกรรมตามความสนใจ การพบปะพูดคุย ประชุมกลุ่ม

ในระยะต่อมา กลุ่มนักเรียน เริ่มกำหนดความสนใจได้ชัดเจนขึ้น โดยการพบปะ ประชุม ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนและร่วมงานกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปัจจุบันได้ร่วมกิจกรรมในนาม ชุมนุมเพื่อนแนะแนวและเพื่อนเรียนรู้ โดยมีกลุ่มสนใจ 7 กลุ่ม คือ กลุ่มการเรียนรู้เรื่องสื่อ กลุ่มการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านอาชีพ กลุ่มการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ กลุ่มแนะแนวสู่ธุรกิจ กลุ่มก้าวหน้าโลกการศึกษา กลุ่มกระดาศา กลุ่มเล่านิทาน

สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ ได้มีการพูดคุย วางแผน ปฏิบัติและสรุปการเรียนรู้ร่วมกันมาต่อเนื่อง และมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงกิจกรรมตามความเหมาะสม เห็นการรวมกลุ่มชัดเจนขึ้น พร้อมด้วยการร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายการเรียนรู้ในจังหวัด ล่าสุดได้ร่วมนำเสนอผลงาน กระบวนการเรียนรู้ในเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างกลุ่ม กำหนดแผนการทำงานของเครือข่ายที่น่าสนใจ เช่นการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน การผลักดันหลักสูตรท้องถิ่น ในสถานศึกษาต่างๆ การประสานความร่วมมือในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับการระดมความคิดเห็น ในเวทีสรุปบทเรียนการเรียนรู้ ครั้งนี้ด้วย

สรุปบทเรียนการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่

วันที่ 20 ธันวาคม 2545 เวลา 10.00 - 15.30 น.

ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลท่าโรงช้าง อ.ทუნพิน จ.สุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุม

- 1.เพื่อสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน
- 2.เพื่อร่วมกันหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 3.เพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

งบประมาณในการจัดประชุม

- ค่าอาหารกลางวัน	1,400 บาท
- ค่าอาหารว่าง	1,000 บาท
- ค่าเอกสาร	53 บาท
- ค่าบันทึกภาพ	390 บาท
- ค่าเขียนป้ายผ้า, อุปกรณ์	143 บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น	3,536 บาท

ผู้เข้าร่วม จำนวน 38 คน คือ

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน

1.เด็กหญิงปาริตา	นุ้ยมั่ง	กลุ่มเสียงตามสาย
2.เด็กหญิงธิดารัตน์	เผือกภูมิ	„
3.เด็กหญิงศิริรัตน์	คล้ายศรี	„
4.เด็กหญิงจารุวรรณ	บุหสันศรีชาติ	กลุ่มผักปลอดสารพิษเพื่อโลกสีเขียว
5.เด็กหญิงพัชรินทร์	ชำนาญราช	„
6.นางสาววาสนา	พิกุลทอง	กลุ่มสโมสรมืองน้อย
7.นางสาวจันทร์พร	รุ่งแก้ว	„
8.นางสาวนารีรัตน์	ใจชื่น	„
9.นางสาวพวงเพ็ญ	ลักษณะชู	„
10.เด็กชายเสรี	นาคสัมพันธ์	„
11.เด็กชายอดิษฐ์	เจริญภักดิ์	„
12.เด็กชายสุพรชัย	ไทยภักดิ์	„

13.เด็กหญิงวารุณี	บุตรวร	กลุ่มเสียงตามสาย...เรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
14.เด็กหญิงทิพวรรณ	เกตุกัทธะ	”
15.เด็กหญิงเบญจมาศ	แซ่ตัน	”
16.เด็กหญิงจันทร์จิรา	ณ จินดา	”

กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล/ ผู้นำชุมชน

1.นายอำนาจ	แต้นคุ้ม	เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลกรูด ม.2 อ.พุนพิน
2.นางทองเพียร	รู้พันธ์	รองประธาน อสม. ม.2 อ.พุนพิน
3.นายประเสริฐ	เกรือหงส์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ต.ท่าโรงช้าง

เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลท่าโรงช้าง

1.นางชวิษฐา	แย้มมณี	
2.นายศุภชัย	นวลสุทธิ์	

กลุ่มครูในโรงเรียน

1.อาจารย์สุปราณี	ไกรสิทธิ์
2.อาจารย์มยุรี	จุลจันทร์
3.อาจารย์จุไรรัตน์	รอดภัย
4.อาจารย์อ่อนศรี	รัตนพันธ์
5.อาจารย์วันทนีย์	เหมทานนท์
6.อาจารย์อุทัยวรรณ	อินทร์จันทร์
7.อาจารย์พูลศรี	เสงี่ยมงาม

กลุ่มศิษย์เก่า

1.นายสมชาติ	บุญมี
2.นางสาวทัศนีย์	ทองประดิษฐ์
3.นางสาวจันทร์ทิมา	ภิรมย์

ทีมวิจัย

1.นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการ
2.นางสาวภัศรา	รู้พันธ์	ทีมงานวิจัยกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
3.นางสาวพรพิมล	ลาทัพ	ทีมงานวิจัยโรงเรียนพุนพินพิทยาคม
4.นายธนชัย	ชัยวิชิต	เครือข่ายเยาวชนศิริรัฐนิคม
5.นายนิวัฒน์	ไธ้เด็กัม	ทีมงานวิจัย อาจารย์โรงเรียนพุนพินพิทยาคม
6. นางขจรศรี	ไธ้เด็กัม	ทีมงานวิจัย อาจารย์โรงเรียนบ้านนาใหญ่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- คณะทำงานในพื้นที่ประชุมระดมความคิดแนวทางการจัดกิจกรรม
- วางแผนการดำเนินกิจกรรม -
- ประสานผู้เข้าร่วม
- จัดกิจกรรมตามแผนงาน
- สรุปการดำเนินกิจกรรม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย
- พูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน
- มีการสรุปการเรียนรู้ของเด็กก่อนการนำเสนอในเวที

เนื้อหาในการจัดประชุม

- 1.สรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้
2. ค้นหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 3.หารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้

เริ่มกิจกรรม

10.00 น. กล่าวรายงานและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมโดย
อาจารย์ชอศรี ไช้เต็กมึ อาจารย์โรงเรียนบ้านนาใหญ่

การจัดเวทีในวันนี้ เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สมดังที่เราได้วางไว้ว่า “การศึกษาอย่างไรที่ตนเองหัวใจเด็กและชุมชน” ขณะนี้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กๆกลุ่มสนใจทั้งใน โรงเรียนและนอกโรงเรียนซึ่งที่ผ่านมาได้ร่วมงานกับหลายๆฝ่าย โดยเฉพาะ โรงพยาบาลท่าโรงช้างได้สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กๆมาก

10.20 น. กล่าวต้อนรับโดย **คุณยวิษฐา แฉ่มมณี** เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลท่าโรงช้าง
มีความยินดีที่ทางโรงพยาบาลได้รับใช้ประชาชน และได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องกระบวนการศึกษาและพัฒนาคน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากคนมีศักยภาพและเป็นคนดีก็จะสามารถพัฒนาประเทศได้ดี เชื่อมั่นว่า “ทุกสิ่งสามารถสำเร็จได้หากมีความมุ่งมั่น”

10.30 น. **ชี้แจงโครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเครือข่าย**

เขาวชนสุราษฎร์ธานี โดย นางสาวรัตนา ขุแสง หัวหน้าโครงการวิจัย

ปัจจุบันกระบวนการเรียนการสอนที่มีอยู่เพียงในห้องเรียน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและพัฒนาคนให้สมบูรณ์ได้ เรามีความจำเป็นต้องร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเขาวชน ร่วมกับหาวิธีการว่า ควรจัดการศึกษาอย่างไร ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และตัวเด็ก

โครงการวิจัย ศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเครือข่ายเขาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัย โดยในโครงการนี้มีพื้นที่ร่วมวิจัย 5 พื้นที่ คือ อำเภอคีรีรัฐนิคม , โรงเรียนพุนพินพิทยาคม อ.พุนพิน โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ต.คลองน้อย อ.เมืองฯ,โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน และกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ จ.สุราษฎร์ธานี

ในแต่ละพื้นที่/กลุ่ม จะจัดเวที 2 ครั้ง ครั้งแรกเพื่อสรุปบทเรียน การเรียนรู้ของตนเองว่า แต่ละกลุ่มทำอะไรกันมาบ้าง ใครเกี่ยวข้องคอนไหน อย่างไร มีบทบาทการเรียนรู้อะไรที่น่าสนใจ มีข้อดี ข้อควรปรับปรุงอย่างไร ปัจจัย/เงื่อนไขสำคัญที่ช่วยหนุนให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมค้นหา รูปแบบและแนวทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแต่ละกลุ่ม พร้อมด้วยการค้นหา ศักยภาพภายใน ชุมชนและนอกชุมชน เป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับเวทีที่สองจะร่วมกัน วางรูปแบบ /แนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น

10.45 น. **อภิปรายเรื่อง บทเรียนจากการเรียนรู้**

โดยอาจารย์นิวัตร ใต้เต็กมึ อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินฯ

นางสาวกัศรา ฐัณฑ์ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ พี่เลี้ยงกลุ่มการเรียนรู้

นางสาวพรพิมล ลาทัต กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม

สังคมปัจจุบัน มีวิกฤติด้านต่างๆมาก เช่นปัญหาสิ่งแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจ แต่วิกฤติเหล่านี้ ทำให้เกิดผลในทางบวกด้วย เช่น มีคนกลุ่มเล็กๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเอง มีบทเรียน น่าสนใจ มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์เกิดขึ้นมาในลักษณะนี้ มีบทเรียนของกลุ่ม อยู่บางระดับ ซึ่งกัศรา ฐัณฑ์ และพรพิมล ลาทัต ได้ทดลองสรุปบทเรียนของตนเอง โดยกัศรา เป็นสมาชิกที่ร่วมงานในกลุ่มมานาน ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และวิถีคิดได้จริง การมีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆได้โดยการปฏิบัติและสรุปร่วมกับเพื่อนๆ สำหรับพรพิมล เป็นสมาชิก ใหม่ ได้แลกเปลี่ยนบทเรียนการจัดกิจกรรมในช่วงเริ่มต้นกลุ่มการเรียนรู้ที่โรงเรียนพุนพินพิทยาคม

อย่างไรก็ตามบทเรียนที่สำคัญคือ บทเรียนของกลุ่มพื้นที่เองโดยกลุ่มเขาวชน โรงเรียนบ้านนาใหญ่ มีพัฒนาการ กระบวนการเรียนรู้ จุดอ่อน จุดแข็ง อย่างไรก็ตามจะเสริมต่ออย่างไร ? ให้เหมาะสม

11.10 น. **กลุ่มเยาวชนนำเสนอบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้**

(วิธีการ : ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ และให้เวทีให้ข้อเสนอแนะ)

นางสาววาสนา พิฤตทอง กล่าวถึงกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านนาใหญ่ ว่ามีพัฒนาการมาจากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์มาระยะหนึ่ง ต่อมาได้รวมกลุ่มกันเอง ในรูปแบบชุมชนของโรงเรียนชื่อ “ชุมชนต้นกล้านาใหญ่” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักคิด วางแผน และปฏิบัติด้วยตนเอง ที่ผ่านมาได้เปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกิจกรรมเดียวกันทั้งหมด ซึ่งพบจุดอ่อนว่าจำนวนสมาชิกมากเกินไป กิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับความสนใจของเพื่อนๆ

ผลสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้จัดกลุ่มใหม่ตามความความสนใจ มีสมาชิกกลุ่มละประมาณ 7-10 คน กลุ่มต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มสโมสรน้องน้อย กลุ่มฝึกปลอดภัยเพื่อโลกสีเขียว กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มการเรียนรู้สู่ปัญญา

กลุ่มเสียงตามสาย

มีการฝึกจัดรายการวิทยุชุมชน ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สุราษฎร์ธานี คลื่น 89.75 MHz ในวันอาทิตย์ เดือนละ 2 ครั้ง เพื่อฝึกประสบการณ์และนำการเรียนรู้ที่ได้มาปรับใช้กับกลุ่มของตนเองที่ผ่านมามีการค้นคว้าข้อมูลที่น่าสนใจและสถานการณ์ต่าง ๆ จากหนังสือและวารสารต่าง ๆ โดยนำเสนอข้อมูลทั้งในเรื่องการเรียนยาเสพติด วัยรุ่นและสถานการณ์สังคม

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านตนเอง

1. รู้จักรับผิดชอบและมีการวางแผนในการทำงานมากขึ้น
2. รู้จักยอมรับความผิดพลาดของตนเองและพร้อมจะพัฒนาต่อไป
3. สมาชิกได้เรียนรู้จากประเด็นที่นำมาเผยแพร่ด้วย

ผลที่เกิดขึ้นในลักษณะของกลุ่ม

1. มีความสามัคคีกันมากขึ้น
2. เห็นแนวทางการพัฒนากลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

1. อุปกรณ์ไม่ดี เช่น ไมค์ไม่ดีพอ /เสียงขาดหายบางช่วงทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง
2. ขาดการค้นหาข้อมูลที่หลากหลายและทันสมัย

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

- จัดประชุมทีมงานและทำแผนงานที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นที่น่าสนใจ และมีการนำเอาเทคนิคต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม

แนวทางที่อยากให้มีการหนุนเสริม

1. การจัดหาอุปกรณ์ใหม่ หรือมีการซ่อมแซมอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
2. มีการจัดค่ายเพื่อฝึกอบรมในเรื่องเทคนิคการนำเสนอ การอ่าน และการออกเสียงที่ถูกต้องเหมาะสม การเว้นวรรคตอน การเปิด ปิดเครื่องเสียง และเทคนิคอื่น ๆ

ข้อแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจากการนำเสนอ

⇒ อาจารย์นิวัตร์ ใต้ด้กิม อยากให้เด็ก ๆ ช่วยขยายความเรื่องความสามัคคีที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม อะไรเป็นตัวบอกว่าเรามีความสามัคคี ควรนำเสนอให้เห็นภาพ ไม่เช่นนั้นเราจะติดกับการใช้คำใหญ่ ๆ แต่ไม่สามารถให้ความหมายที่แท้จริงได้

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ การที่เราได้ทำกิจกรรมร่วมกันบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้ง รู้สึกไม่พอใจเพื่อน แต่เมื่อเราได้มาพูดคุยและร่วมสรุปปัญหาอุปสรรคจากการทำงานของกลุ่ม เราก็ได้สรุปว่าส่วนหนึ่งเราขาดความสามัคคีกัน ขาดความไว้วางใจเพื่อน ดังนั้นทำให้เรามีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมและร่วมมือกันมากขึ้นเพราะเราเชื่อว่าหากเราแสดงความสามัคคีเราก็ไม่สามารทำงานได้

⇒ คุณศุภชัย นวลสุทธิ ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ที่กลุ่มเสนอมักเป็นเรื่องอุปกรณ์ พวกเราได้มองถึงสมาชิกกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้วยหรือไม่ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นหรือเปล่า จะได้พัฒนาปรับปรุงต่อไป อยากให้น้อง ๆ มองให้รอบด้านขึ้น ไม่อยากให้มองเพียงด้านวัตถุหรืออุปกรณ์เท่านั้น

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ ปัญหาด้านตัวผู้จัดกิจกรรมเองก็มีด้วยกันหลายประการ เช่น การเตรียมตัวก่อนจัดรายการมีน้อย ขาดการพูดคุยประสานงานที่ดีภายในกลุ่ม แต่เรื่องเหล่านี้เรายังมีการพูดคุยกันน้อย ขอบคุณที่พี่ช่วยแนะนำ เราจะนำกลับไปพูดคุยและปรับปรุงต่อไป

⇒ คุณขวัญฐา แฉ่มมณี จากปัญหาที่สรุปกันมา น้อง ๆ อยากให้ทางผู้ใหญ่สนับสนุนในเรื่องใดบ้าง เช่น กิจกรรมฝึกเทคนิคการจัดเสียงตามสายในโรงเรียน หรือการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ ตามที่น้อง ๆ ต้องการขอความช่วยเหลือ

ตัวแทนกลุ่มตอบ ขณะนี้ทางกลุ่มเพิ่งเริ่มดำเนินกิจกรรม เรายังมีข้อสรุปและประสบการณ์ในการทำงานน้อยมาก แต่ในอนาคตเราคงจะต้องขอความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนและพี่ ๆ ในการพัฒนากิจกรรมต่อไป

กลุ่มการเรียนรู้ปัญญา

กิจกรรมที่ผ่านมา ได้ไปฝึกจัดการรายการวิทยุที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วันอาทิตย์ เวลา 17.00-18.00 น.) ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปัจจุบัน จัดเสียงตามสายในโรงเรียน เน้นเรื่องยาเสพติดกับวัยรุ่น โดยจัดในวันอังคารและพฤหัสบดี เวลา 12.00น.- 12.30น. นอกจากนี้กลุ่มได้วางแผนจัดกิจกรรมเรียนรู้ปัญญา โดยการไปศึกษา ฐานความรู้นอกห้องเรียน เช่น ไปสวนโมกข์ บ้านคุณลุงสมพร อุทยานแห่งชาติเขาสก กลุ่มมีการ ประชุมสรุปงาน สรุปการเรียนรู้ตามประเด็นที่ร่วมกันกำหนด และมีแผนการพัฒนางานต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวตนเอง

1. ได้ฝึกความสามัคคี
2. รู้จักการวางแผน
3. กล้าแสดงออกมากขึ้น
4. ได้เรียนรู้นอกห้องเรียน มีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้

โรงเรียน

1. เพื่อนๆ ได้รับฟังข่าวสาร ที่มีประโยชน์
2. เพื่อนๆ ได้เห็นตัวอย่างการทำงานของกลุ่ม

ผลที่เกิดในลักษณะกลุ่ม

1. เห็นบทบาทของสมาชิกชัดเจน
2. ความสัมพันธ์ในกลุ่มดีขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

1. อุปกรณ์ที่ใช้งานขัดข้องบ่อย/สถานที่ไม่เป็นสัดส่วนทำให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง
2. การวางแผนงานของทีมงานยังไม่ชัดเจน
3. สมาชิกบางส่วน ไม่รับผิดชอบหน้าที่

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

- ทีมงานจะพยายามจัดทำแผนงานที่ชัดเจนและพัฒนางานต่อไป

แนวทางที่อยากให้มีการหนุนเสริม

1. การจัดหาอุปกรณ์ใหม่ หรือมีการซ่อมแซมอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
2. อยากให้ทางโรงเรียนมีสถานที่ประชุม สถานที่พบปะของเด็ก ๆ เพราะห้องเรียนมี อุปกรณ์เยอะบรรยากาศส่วนวอ ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ดีพอ

ข้อแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมในการนำเสนอ

⇒ คุณยวีฐา แยมมณี อยากให้น้อง ๆ ยกตัวอย่างว่า อะไรที่ทำให้กลุ่มเพื่อนของเรามีความมั่นใจมากขึ้น ในการทำกิจกรรมเหล่านี้

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ พวกเราได้มีกระบวนการคิด พุดคุย และลองปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และได้มีการสรุปกิจกรรมร่วมกันโดยตลอด ได้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ จึงทำให้เรามั่นใจ

⇒ คุณศุภชัย นวลสุทธิ ผู้ฟังมีการสะท้อนกลับมาอย่างไรบ้าง

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ บางคนให้ความสนใจดี แต่สำหรับบางคนไม่ค่อยสนใจ ส่วนใหญ่มาเพื่อขอเพลง และบางคนก็บอกว่า จั๊อะไร ฟังไม่รู้เรื่อง

⇒ คุณศุภชัย นวลสุทธิ เจอกรณีเพื่อนแบบนี้แล้วพวกเราท้อกันบ้างไหม

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ บางครั้งก็รู้สึกท้อ แต่เมื่อได้มานั่งคุยปรึกษา สรุปร่วมกันในกลุ่ม และได้รับกำลังใจจากอาจารย์ที่ปรึกษา (อาจารย์ขจรศรี ใต้เด็กัม) ก็ได้ข้อคิดในการทำงานว่า ขอให้เรามุ่งมั่น คิด ทำ แก้ปัญหาไป เพราะไม่มีอะไรที่จะสำเร็จได้ในวันเดียว

⇒ คุณศุภชัย นวลสุทธิ เสนอแนะการทำกิจกรรมว่าต่อไปเราควรมีการจัดทำแบบสอบถาม หรือลงไปพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้เพื่อน ๆ ร่วมกันคิดว่า อยากจะได้เนื้อหาอะไรในการจัดเสวนาตามสาย หรืออาจจะเชิญเพื่อนในโรงเรียนมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อาจจะทำให้เพื่อน ๆ เกิดความสนใจติดตามฟังรายการและเราเองก็ได้ปรับปรุงรูปแบบรายการด้วย

กิจกรรมสโมสรน้อย

กิจกรรมหลักๆ คือ ของเล่นย้อนยุค ศิลปินน้อย ดินน้ำมันหรรษา โลกนิทาน กระดานแปรงร่าง ซึ่งจะจัดในช่วงเวลา 12.00น. – 12.30น. ทุกวันๆละกิจกรรมสลับกันไป สมาชิกร่วมงานกันต่อเนื่อง เห็นภาพกลุ่มค่อนข้างชัด มีแผนการพัฒนากลุ่มต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านตนเอง/กลุ่ม

- 1.มีการวางแผน การจัดระบบการทำงานได้ดีขึ้น
- 2.ความสามัคคี เพื่อนในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทุกคนมีความตั้งใจ
- 3.ใจเย็นขึ้น เพราะต้องมีการจัดกิจกรรมให้น้องระดับชั้นอนุบาลและประถม
- 4.ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำกิจกรรมแต่ละชนิด
- 5.ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

6. รู้จักการพูดคุยกับน้องและการสื่อสารระหว่างเพื่อน

ด้านโรงเรียนและชุมชน

1. น้องๆ ได้เล่นของเล่นแบบใหม่ ๆ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
2. ได้จัดกิจกรรมให้น้องเพื่อสร้างความสนุกสนาน
3. ชุมชนได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน เช่น การไปฝึกทำของเล่นจากผู้รู้ในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

1. เวลาในการทำกิจกรรมมีน้อย
2. สถานที่จัดกิจกรรมแคบเกินไป เพราะมีอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ เยอะมาก
3. การจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของทีมงาน ยังไม่ชัดเจน

แนวทางที่อยากให้มีการหนุนเสริม

1. โรงเรียนส่งเสริมให้มีศาลาการเรียนรู้ เป็นที่พบปะพูดคุย ประชุม
2. หาแหล่งการเรียนรู้เพิ่มภายในชุมชน
3. อยากให้มีเวลาในการทำกิจกรรมกับน้องมากขึ้น

ข้อสังเกตเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากการนำเสนอ

⇒ นายสมชาติ บุญมี ศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านนาใหญ่ ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า น้อง ๆ ควรมีการจัดทำของเล่นเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมซึ่งสามารถทำขึ้นเองได้ เช่น คินนั่มจากแป้ง ซึ่งไม่เป็นอันตรายหากจะนำไปให้น้องตัวเล็กๆ เล่น และหากสนใจที่จะช่วยมาสอนแนะนำวิธีการทำให้กับน้อง ๆ ได้

ฝึกปลอดภัยเพื่อโลกสีเขียว

กลุ่มสนใจได้มีการพูดคุยและสรุปร่วมกันว่าสมาชิกอยากจะหารายได้พิเศษในช่วงปิดเทอม และเวลาว่าง จึงมีการรวมกลุ่มกัน 4 – 5 คน ดำเนินการวางแผนและลงมือทำแปลงผัก ทำปุ๋ยชีวภาพ (เพื่อให้สมาชิกได้รับประทานผักปลอดสารพิษด้วย) และได้ศึกษาถึงประโยชน์ของปุ๋ยที่สามารถนำไปใช้รดท่อน้ำเพื่อช่วยย่อยสลาย ทำให้ท่อน้ำอุดตันน้อยลงและยังเป็นการช่วยลดปริมาณแมลงวันได้เนื่องจากโรงเรียนอยู่ติดกับตลาดสด

ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านตนเอง

1. มีความสนุกสนาน ได้พูดคุยและร่วมทำงานกับผู้อื่น
2. ได้ฝึกคุณธรรมด้านความสามัคคี เพราะในการนัดทำแปลงผักจะมีกิจกรรมอื่นร่วมด้วย เช่น ทำขนม ไปศึกษาข้อมูลด้วยกัน
3. รู้จักการวางแผน ได้พูดคุยวางแผน / พบปะกันทุกสัปดาห์

ด้านชุมชน/โรงเรียน

1. ชุมชนได้เห็นตัวอย่างการปลูกผักปลอดสารพิษจากเด็ก ๆ
2. ได้ช่วยลดขยะในชุมชน โดยการนำเศษผักในตลาดใกล้โรงเรียนมาทำปุ๋ย
3. ชุมชนมีผักปลอดสารพิษไว้บริโภค
4. โรงเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

ผลที่เกิดขึ้นในลักษณะกลุ่ม

สมาชิกพบปะ ร่วมกิจกรรมกันมากขึ้น มีการจัดระบบภายในกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ได้ใช้
เวลาว่างในวันหยุดให้เกิดประโยชน์

แนวทางที่อยากให้มีการหนุนเสริม

1. การจัดหาเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ
2. วิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพชนิดต่าง ๆ ทั้งสูตรกันแมลงและเร่งดอก
3. ช่วยประชาสัมพันธ์และช่วยจัดหาสถานที่จำหน่าย เมื่อผักสามารถขายได้

ข้อแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจากการนำเสนอ

⇒ คุณวิษฐา แยมมณี น้อง ๆ คิดว่าจากการที่พวกเราดำเนินกิจกรรมนี้ ได้ส่งผลกระทบ
อะไร และได้ช่วยเหลือชุมชนของเราอย่างไรบ้าง

ตัวแทนกลุ่ม ตอบ กิจกรรมที่จัดขึ้น มีส่วนในการช่วยลดปริมาณขยะภายในชุมชนได้
โดยเฉพาะโรงเรียนของเราอยู่ติดกับตลาด มีเศษผักที่ทิ้งไว้ส่งกลิ่นเหม็น เมื่อนำมาใช้ทำปุ๋ยชีวภาพ
ขยะเหล่านี้จะลดลง และเราจะนำน้ำหมักชีวภาพไปใส่ในท่อระบายน้ำในตลาด ช่วยลดความอุดตัน
ของท่อระบายน้ำและไล่แมลงวันด้วย

⇒ คุณวิษฐา แยมมณี เป็นโครงการที่น่าสนใจมาก เมื่อปลูกผักได้ผลแล้ว สามารถ
นำมาขายที่โรงพยาบาลได้เลย และหากต้องการเมล็ดพันธุ์ผักเพิ่มเติมก็สามารถมาติดต่อกับพี่ได้ที่
ห้องเบอร์ 5 โรงพยาบาลท่าโรงช้าง จะยินดีสนับสนุนอย่างเต็มที่

⇒ คุณประเสริฐ เครือหงษ์ ผมจะช่วยประสานงานกับทาง อบต.ท่าโรงช้างให้ช่วย
สนับสนุนกิจกรรมของเยาวชนอีกทางหนึ่ง เพราะกิจกรรมที่มีประโยชน์ทั้งกับเยาวชนและชุมชน
เช่นนี้ ทาง อบต.ท่าโรงช้างต้องมีส่วนสนับสนุนด้วย คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไร และขอชื่นชม
กับน้อง ๆ เยาวชนที่รู้จักรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ หากมีอะไรให้ช่วยก็ขอให้
บอกมาได้เลย จะพยายามหางบประมาณในการสนับสนุนให้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มครูในโรงเรียน

กิจกรรมที่ครูดำเนินการอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นกลุ่มที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในชุมนุมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสนใจโดยแบ่งกลุ่มๆละประมาณ 15-20 คน เช่น ชุมนุมส่งเสริมอาชีพ มีการทำน้ำสมุนไพรขาย ทุกวันอังคาร ,ชุมนุมดนตรีไทย มีการเปิดสอนดนตรีไทย โดยครูภูมิปัญญาในชุมชน ในวันอาทิตย์และคาบเรียนชุมนุม , ชุมนุมรักการอ่าน ส่งเสริมการอ่านหนังสือและช่วยดูแลห้องสมุดของโรงเรียน , ชุมนุมต้นกล้าंनाใหญ่ สนับสนุนให้เด็กคิดและทำกิจกรรมตามกลุ่มความสนใจของเด็กๆ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

ครูส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ มีความสนใจด้านการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยฝ่ายวิชาการจะมีการขยายแนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้และขยายกลุ่มการเรียนรู้ ส่งเสริมทางด้านภูมิปัญญา มีการจัดเป็นหลักสูตรวิชาสาระเพิ่มเติมในการเรียนการสอน

แนวทางการหนุนเสริมเยาวชน

1. ร่วมกับชุมชนและ อบต. ในการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
2. ร่วมกับครูในชุมชนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
3. จัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาให้ความรู้กับกลุ่มนักเรียน
4. เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

12.30 น. พักรับประทานอาหาร

เริ่มกิจกรรมภาคบ่าย

13.30 น. อาจารย์นิวัตร ใต้ด้กิม สรุประเด็นในภาคเช้า ดังนี้

1. บทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในช่วงเริ่มต้น น่าสนใจ สามารถวางแผนพัฒนาต่อได้อีก
2. มีกลุ่มที่ซึ่งสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มน้องทั้งจากโรงพยาบาลและศิษย์เก่า
3. มีความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโรงช้างในการสนับสนุนงบประมาณ
4. มีโอกาสในการจัดรายวิชาสาระเพิ่มเติมในโรงเรียน ในลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นได้

13.50 น. ร่วมระดมความคิดเห็น “ แหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน ”

(วิธีการ :แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น โดยแยกเป็น 2 กลุ่มเพื่อให้สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนในวงย่อยและมีการนำเสนอในกลุ่มใหญ่อีกครั้งโดยการเขียนลงกระดานรูป)

โจทย์ในการร่วมระดมความคิดเห็น

1. ปัญหาใหญ่ในชุมชนที่เกิดขึ้นกับลูกหลาน...มีอะไรบ้าง
2. ในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจ...อะไรบ้าง
3. ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจของเยาวชนบ้านนาใหญ่

จากการระดมความคิดเห็น

ปัญหาใหญ่ในชุมชนที่เกิดขึ้นกับลูกหลาน ตามลำดับความรุนแรง คือ ปัญหายาเสพติด การพนัน รถมอเตอร์ไซด์ การทะเลาะวิวาท ปัญหาผู้สูงอายุ ซึ่งปัญหาลูกหลานส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากชุมชนชนบทไปสู่สังคมเมือง ระดับความรุนแรงของปัญหาก็เพิ่มมากขึ้น

แหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน

การทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้านจากวัสดุท้องถิ่น การทำดอกไม้จากใบยางพารา การสานกระจูด โดยสามารถเรียนรู้ได้จาก

- ⇒ คุณป้าศักดิ์ ช่วยคำ หมู่ที่ 1 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณป้าผิว อักษรทิพย์ หมู่ที่ 1 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณสาธิต สุแสง หมู่ที่ 1 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณอุบล วรรณพิทักษ์ หมู่ที่ 5 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณสมใจ แสงจันทน์ หมู่ที่ 5 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณยายสมใจ บัวแก้ว หมู่ที่ 2 ต.กรูด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี

ด้านดนตรีไทย ผู้ที่สามารถถ่ายทอดได้คือ

- ⇒ คุณลุงเหมือน ทองพืงสุก

การหุงข้าวกะทะ ในงานต่าง ๆ ผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ คือ

- ⇒ คุณเป๊ นาคหวด หมู่ที่ 2 ต.กรูด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- ⇒ คุณอุทัย แสงทอง หมู่ที่ 2 ต.กรูด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี

โรงพยาบาลท่าโรงช้าง สามารถช่วยสอนในเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น , วิชาพลานามัย, เพศศึกษาและเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ได้

การแพทย์แผนไทย หมอพื้นบ้าน มีการเรียนรู้เรื่องยาสมุนไพร

การศึกษาประวัติชุมชน ที่วัดนาควาส โดยท่านเจ้าอาวาส

การจัดทำข้อมูลชุมชน ร่วมกับผู้นำท้องถิ่น อบต.

การทำของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ

การแยกขยะ สามารถเรียนรู้ได้กับบริษัทสุราษฎร์บีทูเมนจำกัด

ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ที่ค้นพบ

การส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนบ้านนาใหญ่ ควรให้เด็กได้เรียนรู้จากฐานชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงมาก (ในขณะเดียวกัน ชุมชนมีศักยภาพหลายอย่าง) โดยเชื่อมต่อกับกิจกรรมตามความสนใจที่เด็กทำอยู่ได้ เช่นการศึกษา พัฒนากิจกรรมกลุ่ม ศึกษาข้อมูลของครอบครัว ชุมชน เพื่อกำหนดแผนกิจกรรมการแก้ไขปัญา การพัฒนา อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ในการเสริมกระบวนการเรียนรู้จากการสนทนาแลกเปลี่ยน การซึมซับแบบอย่างที่ดี ควรจัดกระบวนการเรียนรู้เฉพาะสำหรับกลุ่มแกนนำ เพื่อทำหน้าที่สร้างการเรียนรู้ในกลุ่ม โดยการมีส่วนร่วมได้มากขึ้น กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มแกนนำ คือการฝึกอบรม การสรุปงาน การศึกษาดูงาน

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

- โรงเรียนจัดประชุมขยายแนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยอาจารย์ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการ
- การประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน โดยทางโรงพยาบาลท่าโรงช้าง จะเปิดสอนในรายวิชา พละนามัย เพศศึกษา และร่วมเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มการเรียนรู้
- การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน จะมีการนัดประชุมร่วมกันอีกครั้ง
- ผลักดันให้เกิดประเด็น “การเรียนรู้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของชุมชน” ในกลุ่มสนใจ เช่น การสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจของครอบครัว ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เพื่อให้กลุ่มสนใจที่ทราบปัญหา ร่วมหาวิธีการแก้ไขและช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว ซึ่งหลายกลุ่ม สามารถเชื่อมต่อกับกิจกรรมที่ทำอยู่ได้เลย (เช่นกลุ่มปลูกผัก)

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1.สถานที่ในการจัดประชุมมีบรรยากาศแบบเป็นทางการ ไม่มีห้องประชุมย่อยสำหรับการแบ่งกลุ่มพูดคุยในกลุ่มย่อย

ข้อเสนอแนะ ควรหาห้องประชุมที่สามารถแบ่งกลุ่มย่อยได้ หรือหากจำเป็นควรจัดเตรียมสถานที่สำหรับการระดมความคิดกลุ่มย่อยไว้ด้วย

2.การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม กระบวนการระดมความคิดเห็นในเวทีอภิปราย สมาชิกที่ร่วมประชุมไม่ค่อยจะแสดงความคิดเห็นจึงขาดข้อเสนอที่น่าสนใจจากชุมชน ครูภูมิปัญญา และนักเรียน ในช่วงการอภิปราย

ข้อเสนอแนะ ควรจัดบรรยากาศการพูดคุยให้มีความเป็นกันเอง และควรทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมก่อนการจัดเวทีการประชุมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการประชุม

3.การนำเสนอยังขาดความชัดเจน ไม่ได้ขยายความ เช่น การพูดถึงความสามัคคี ควรบอกได้ว่ามีอะไรที่ทำให้เราคิดว่านี่คือความสามัคคีที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ คณะทำงานควรช่วยกลุ่มฯเตรียมข้อมูลก่อนการนำเสนอ และควรเขียนข้อมูลประกอบการบรรยาย

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมการถอดบทเรียนของโรงเรียนบ้านนาใหญ่

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง โดยในการจัดเวที ได้บทเรียนด้านการพัฒนาการของกลุ่มกระบวนการเรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้น ได้เห็นแนวทางในการพัฒนาในบางระดับ พร้อมด้วยการค้นพบปัญหาและศักยภาพในชุมชน สามารถนำมาประมวลรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ ในการประชุมครั้งต่อไป

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการจัดประชุม

สถานที่ในการจัดประชุม ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากโรงพยาบาล เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็กจึงมีข้อจำกัดในเรื่องของห้องประชุมที่จัดกลุ่มย่อย จึงทำให้บรรยากาศของการอภิปรายกลุ่มย่อยขาดสมาธิไปบ้าง

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ เป็นช่วงที่ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน นักเรียนในโรงเรียน ครู เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ติดภารกิจอื่น

งบประมาณ มีความเหมาะสม และใช้อย่างประหยัด

กลุ่มผู้เข้าร่วม กิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง ประกอบด้วยตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มครูในโรงเรียนซึ่งส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กทั้งในและนอกโรงเรียน ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน แม่บ้าน อบต. ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลท่าโรงช้างซึ่งส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนมาโดยตลอด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีความเหมาะสม คือ คณะทำงานในพื้นที่มีการร่วมประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางการจัดกิจกรรมหลายครั้ง วางแผนการดำเนินกิจกรรมและจัดทำเอกสารข้อมูลและประสานผู้เข้าร่วมเพื่อจัดกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือ มีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนโดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม และร่วมกันนำเสนอโดยการเขียนลงกระดาษแผ่นใหญ่ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทุกคนสามารถมองเห็นได้

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวทีการจัดประชุม

มีความเหมาะสม คือ ผู้เข้าร่วมประชุม สามารถร่วมระดมความคิดเห็น นำเสนอได้เนื้อหาตรงตามความคาดหวังในการดำเนินกิจกรรมและยังมีการเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อสามารถดำเนินการได้ในโอกาสต่อไป

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

มีความเหมาะสม คือ ผู้เข้าร่วมได้มีการตกลงในการดำเนินกิจกรรมต่อไปหลังจากนี้ คือ จะมีการนัดประชุมร่วมกันอีกครั้งเพื่อร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องตามความสนใจของกลุ่มเด็ก และสภาพของชุมชน ซึ่งมีการประชุมทั้งในระดับโรงเรียน และชุมชนเอง

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะ

1.สถานที่ในการจัดประชุมมีบรรยากาศแบบเป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ ควรหาห้องประชุมที่สามารถแบ่งกลุ่มย่อยได้

2.การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมมีน้อย

ข้อเสนอแนะ ควรจัดบรรยากาศการพูดคุยให้มีความเป็นกันเอง

3.การนำเสนอของกลุ่มการเรียนรู้ ยังขาดความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ คณะเตรียมข้อมูลที่ชัดเจนก่อนที่กลุ่มการเรียนรู้จะมีการนำเสนอ และควรเขียนข้อมูลประกอบการบรรยายที่ชัดเจนเพื่อให้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมมีความสนใจสูง ได้ช่วยกันระดมความคิดเห็น เสนอนำเสนอกลุ่มการเรียนรู้ หาแนวทางการสนับสนุน มีความพร้อมจะเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชนได้

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวที

- จากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลท่าโรงช้าง กิจกรรมครั้งนี้ทำให้ทราบว่าน้อง ๆ ในโรงเรียนทำอะไรกันบ้างนอกจากการเรียนในห้องเรียน และได้ทราบว่าโรงพยาบาลสามารถหนุนเสริมการเรียนรู้ของน้อง ๆ ได้ ยินดีที่น้อง ๆ จะมาเรียนรู้ที่โรงพยาบาลแห่งนี้

- ครู ได้ทราบถึงความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง เพราะเข้าใจว่าเด็ก ๆ มีความยืดหยุ่นที่จะต้องเรียนในบรรยากาศของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว การจัดเวทีครั้งนี้ตรงตามความตั้งใจของครูที่พยายามหาแหล่งการเรียนรู้และแนวการสอนที่มีส่วนร่วมกับชุมชน
- ผู้นำชุมชน เป็นโอกาสดีที่ทุกฝ่ายได้เริ่มต้นสร้างความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง การเรียนรู้ท่ามกลางวิกฤติการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญเพราะทำให้เยาวชนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้และร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ให้ขยายต่อไปได้ ยินดีสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ๆ อย่างเต็มที่
- กลุ่มนักเรียนในกลุ่มสนใจ รู้สึกดีใจที่ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่เด็ก ๆ ทำอยู่ ถึงแม้ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะเป็นเพียงกิจกรรมเล็ก ๆ แต่สามารถทำให้พวกเราได้ฝึกตนเองในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการคิด การวางแผน การปฏิบัติ การสรุป แก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ก็ยังคงต้องการคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ทุกท่าน ขอขอบพระคุณที่ช่วยให้เยาวชนอีกหลาย ๆ คนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ

ความเป็นมาของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่

โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล –ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ชุมชนท่าโรงช้างเป็นพื้นที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ระบบความสัมพันธ์/การร่วมกิจกรรมภายในชุมชนค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกับชุมชนเมืองโดยทั่วไป เยาวชนในพื้นที่/ โรงเรียนประสบปัญหาด้านสารเสพติด ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การพนัน

ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านนาใหญ่ที่สนใจการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆร่วมกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์มาโดยตลอด(รายละเอียดในภาคผนวก) เช่นการศึกษาธรรมชาติสวนโมกขพลาราม กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศึกษาป่าต้นน้ำ การศึกษาดูงาน อบรมผู้นำกระบวนการ สื่อเสียงตามสาย และกิจกรรมอื่นๆ โดยนักเรียนได้นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้มาเป็นแนวทางจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน

ในปี 2544 ได้จัดตั้งกลุ่มคั่นกล้านาใหญ่ เพื่อจัดกิจกรรมสื่อเสียงตามสายในโรงเรียน ต่อมาได้พัฒนากลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจ ปัจจุบันมีกลุ่มการเรียนรู้ 4 กลุ่ม คือ

- 1.กลุ่มสโมสรวงน้อย
- 2.กลุ่มสื่อเสียงตามสาย
- 3.กลุ่มฝึกปลอดภัยเพื่อโลกสีเขียว
- 4.กลุ่มเสียงตามสาย เรียนรู้สู่ปัญญา

(รายละเอียดในบันทึกการสรุปบทเรียน)

แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ มีการพัฒนากลุ่มมาตามลำดับ ก่อนการสรุปบทเรียนในครั้งนี้ ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนากลุ่มได้ต่อไป

สรุปบทเรียนของกลุ่มเยาวชนและองค์กรในอำเภอคีรีรัฐนิคม

วันที่ 18 มกราคม 2546 เวลา 10.00-16.00 น.

ณ ห้องสมุดคีรีรัฐนิคม อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุม

1. ได้บทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้และองค์กรชุมชน
2. ทราบถึงสภาพปัญหาของเยาวชนในท้องถิ่น
3. ได้ข้อมูลและศักยภาพของท้องถิ่นที่สามารถหนุนเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ได้

งบประมาณในการจัดประชุม

- ค่าอาหาร เครื่องดื่ม	3,600	บาท
- ค่าอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	600	บาท
- ค่าเอกสาร	300	บาท
- ค่าเขียนป้าย	500	บาท
รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น	5,000	บาท

ผู้เข้าร่วม จำนวน 40 คน คือ

กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว

1. เด็กหญิงภัทราภรณ์ เชื้อชวนาญ
2. เด็กหญิงศิริวรรณ แดงกรด
3. เด็กหญิงบัณฑิต ชั่วชนะ
4. เด็กหญิงอรพรรณ แพงกันยา
5. เด็กหญิงเบญจพร คงกระพันธ์
6. เด็กหญิงปริศนา นิกรรัตน์
7. เด็กหญิงสุดาวรัตน์ วงศ์สุวรรณ
8. เด็กหญิงกนกวรรณ คงขาว
9. เด็กหญิงสุดาวรัตน์ ชูศรี
10. เด็กชายชัยวัฒน์ เชื้อชวนาญ

กลุ่มครูในโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว / ครูจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

1. นายวิฑิตยา	เกื้อด้วง	ครูโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว
2. นางดวงแข	ยอดแสง	ครูโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว
3. นางมณฑา	ทองจันทร์	ครูโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว

4.นางนิศยา	สังข์นุกุล	ครูโรงเรียนบ้านด้นมะพร้าว
5.นายอดุล	ทองสัมฤทธิ์	นักการภารโรงผู้สนับสนุนกิจกรรมนักเรียน
6.นางสาวอุษณีย์	กาญจนรุจิ	หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐ
7.นาง จิรา	นาคช่วย	ครูจากการศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐ
		กรรมการและผู้สนับสนุนกลุ่มผ้าหมักย้อม คีรีรัฐ

กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล/ ผู้นำชุมชน

1.นายชน โชติ	บุญประเสริฐ	ประธานเครือข่ายบ้านทำเนียบ
2.นายจำนงค์	ประวิช	ประธานเครือข่ายชุมชนบ้านยาง
3.นายสุวัจน์	กชไกร	อบต.หมู่ 9 ค.ถ้ำสิงขรณ
4.นายสุรินทร์	คุ้มนุ้ย	อบต.หมู่ 4 ค. บ้านยาง

กลุ่มเยาวชนที่ทำการกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

1.นายสาคร	ชัยวิชิต	กลุ่มเยาวชนสู่คีรี
2.นายศราวุธ	ธีระเสถียร	กลุ่มเยาวชนสู่คีรี
3.นายสุรสิทธิ์	คงกลปี	กลุ่มต้นน้ำคลองตัวเต่า (สังเกตการณ์)
4.นางสาวธราทิพย์	สุชาดา	กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ค.ถ้ำสิงขรณ
5.นางสาวกนกรัตน์	โกตะกะ	กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ค.ถ้ำสิงขรณ
6.นางสาวอรพินธ์	กุลศิริ	กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ค.ถ้ำสิงขรณ
7.นางสาวศุภกาญจน์	แป้นแก้ว	กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ค.ถ้ำสิงขรณ
8.นางสาวนิภาพร	แป้นแก้ว	กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ค.ถ้ำสิงขรณ
9.นายจักรพงษ์	จารุเกษม	กลุ่มเยาวชนคนรักบ้าน ค.บ้านทำเนียบ
10.นายอมรินทร์	พลลือ	กลุ่มเยาวชนรักษ์คลองยัน ค.บ้านยาง

กลุ่มภูมิปัญญาในชุมชน

1.นายเนื่อง	เพชรรา	ชมรมแพทย์แผนไทย
2.นายแพรว	ฤกษ์วรรณ	ชมรมแพทย์แผนไทย
3.นางขอม	เกศยาว	ชมรมแพทย์แผนไทย
4.นายวสันต์	อุ้นแก้ว	ชมรมแพทย์แผนไทย
5.นายสุวรรณ	รักษ์สวัสดิ์	ชมรมแพทย์แผนไทย

ทีมงานวิจัย

1. นายวิรัตน์	สาระคง	ผู้ประสานงานวิจัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. นางสาวรัตนา	ชูแสง	หัวหน้าโครงการวิจัย
3.อาจารย์นิวัตร	ไธ้เค็กัม	โรงเรียนพุนพิทยาคม
4.อาจารย์จรศรี	ไธ้เค็กัม	โรงเรียนบ้านนาใหญ่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- คณะทำงานประชุมระดมความคิดแนวทางการจัดกิจกรรม
- วางแผนการดำเนินกิจกรรม
- ประสานผู้ที่เกี่ยวข้อง
- จัดกิจกรรมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- สรุป / ประเมินผลการดำเนินกิจกรรม

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย
- พุดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างเยาวชนที่จัดกลุ่มการเรียนรู้และผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่ให้ข้อเสนอแนะหลังจากนำเสนอแต่ละกลุ่ม

เนื้อหาในการจัดประชุม

1. สรุปบทเรียนของการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มการเรียนรู้และองค์กรชุมชนต่าง ๆ
2. ค้นหาข้อมูลและศักยภาพของท้องถิ่นที่สามารถเข้ามาหนุนเสริมกิจกรรมและการให้ความรู้ที่จะส่งเสริมการพัฒนาของเยาวชนให้ยั่งยืนต่อไป
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มเยาวชนภายในอำเภอคีรีรัฐนิคม

ภาคเช้าเริ่ม

- 09.00 น. ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุม
- 10.00 น. กล่าวรายงานและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมโดย
อาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน คีรีรัฐนิคม
- 10.30 น. กล่าวเปิดงานโดยนายเนือง เพชรรา ประธานกลุ่มแพทย์แผนไทย คีรีรัฐนิคม
- 10.40 น. แนะนำตัวผู้เข้าร่วม
(ใช้การแนะนำตัวพร้อมกิจกรรมที่ทำอยู่ในกลุ่มหรือชุมชน)
- 11.00 น. ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน สรุปบทเรียน
(ใช้วิธีการร่วมอภิปรายและดูร่วมกัน ทุกคนฟังแล้วสามารถนำเสนอเพิ่มเติมได้ มีการซักถามกันในแต่ละประเด็น)
- 12.30 น. พักรับประทานอาหาร

ภาคบ่าย 13.00 น. แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมสิ่งที่ยังขาดอยู่ในภาคเช้า

โจทย์กลุ่มผู้ใหญ่

- 1.กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่
- 2.ปัญหาและอุปสรรคที่พบเจอ
- 3.แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม
- 4.สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป
- 5.แนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้เยาวชนในท้องถิ่น

โจทย์กลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบ

- 1.กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่
- 2.ปัญหาและอุปสรรค
- 3.แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม
- 4.สิ่งที่อยากให้ผู้ใหญ่และชุมชนสนับสนุน
- 5.วิธีการเรียนรู้ที่ต้องการ

การนำเสนอ

(วิธีการ : แต่ละกลุ่มเขียนลงกระดาษแผ่นใหญ่แล้วนำเสนอ โดยมีการซักถามจากในเวที พร้อมคำแนะนำ จากผู้ใหญ่ที่เข้าร่วม)

กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว

กิจกรรม

มีกลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1. โครงการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เด็ก ๆ ได้ฝึกการรำโนราห์ โดยมีครูในชุมชน มาช่วยสอน ปัจจุบันสามารถออกแสดงในงานต่าง ๆ ได้
2. โครงการด้านการใช้ฝีมือ จัดทำดอกไม้จันทร์ออกจำหน่ายในชุมชน
3. โครงการด้านอาหาร ฝึกทำสังขยาฟักทอง และโครงการอาหารเช้าในโรงเรียนเพราะสำรวจพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนมาโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองมีอาชีพทำสวนยางต้องออกจากบ้านแต่เช้าไม่มีเวลาเตรียมอาหาร
4. โครงการด้านการจักสาน ฝึกทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น พัด ตะแกรงและอื่น ๆ
5. กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ การถนอมอาหาร คนตรีไทย (ระดับมัธยมศึกษา)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

- อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมไม่พร้อม เช่น กลุ่มมโนราห์ ขาดเครื่องดนตรีบางชิ้นและชุดที่ใช้ในการแสดงมีราคาแพงมาก, กลุ่มจักสานไม่มีเครื่องรีดดอกทำให้ผลงานที่ออกมายังไม่สวยงาม
- เงินทุนในการดำเนินกิจกรรม ไม่เพียงพอทำให้กิจกรรมบางอย่างต้องชะงัก
- การตลาดยังมีข้อจำกัด เช่นกลุ่มดอกไม้จัน จัดส่งได้เฉพาะในบางพื้นที่ของชุมชน
- ขาดวิทยากรที่มีความชำนาญ

แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

- จัดหาอุปกรณ์ให้พร้อมและเหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรที่มี ในท้องถิ่น
- ศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานต่อไป
- กู้เงินจากทางโรงเรียนเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรม
- จัดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาสอนนักเรียนกลุ่มสนใจ

แนวทางที่ต้องการหนุนเสริม

- ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและมีแหล่งฝึกในชุมชน
- จัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่
- ขอสนับสนุนยานพาหนะจากผู้ใหญ่ในชุมชนเพื่อไปเรียนรู้นอกโรงเรียน
- การสนับสนุนอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เช่น เครื่องดนตรี ชุดมโนราห์
- ให้ผู้ใหญ่ช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานของเด็ก ๆ

วิธีการเรียนรู้ที่ต้องการ

อยากให้มีการเรียนกับครูในชุมชน โดยมีการปฏิบัติปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะจากเวที

- 1.ควรมีการจัดบันทึกการทำงานเป็นระยะ ๆ เพื่อสามารถนำมาหาข้อสรุปและหาทางแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ
- 2.ควรมีการปรึกษากับอาจารย์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและส่งผลดีในการทำกิจกรรม
3. การวิเคราะห์ปัญหาจากการปฏิบัติ ถ้าได้คิดอย่างจริงจัง รอบด้านและต่อเนื่อง จะสร้างการเรียนรู้ ได้ทางออกที่หลากหลายเหมาะสม เช่นกลุ่มทำดอกไม้จัน ประสบปัญหาสำคัญๆเกี่ยวกับอะไรบ้าง? ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับอะไรอีก? มีแนวทางการแก้ไขปัญหายังไงบ้าง? ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติ แก้ไขปัญหาโดยกลุ่มได้เอง (กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบแบบนี้ คืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

กลุ่มครูโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว

มีการหนุนเสริมกลุ่มนักเรียนดังนี้

1. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน
2. ให้คำปรึกษานักเรียนกลุ่มสนใจ ด้านการพัฒนาตนเอง การส่งเสริมอาชีพ
3. จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมไทย

ปัญหาจากการดำเนินงานกิจกรรม

- โรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน
- ขาดข้อมูลของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- ครูมีภาระงานในโรงเรียนมาก และนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนในห้องเรียน
- ขาดเทคนิค วิธีการ และสื่อการสอนที่ทันสมัย
- ความเข้าใจของผู้ปกครองยังมีน้อยมากจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายได้

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- ระดมทุนทั้งภายในโรงเรียนและชุมชน
- เชิญวิทยากรในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมาสอนในโรงเรียน
- สร้างความร่วมมือกับองค์กรชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ
- สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองให้มากขึ้น

แนวทางการหนุนเสริมเยาวชน

- หาข้อมูลแหล่งการเรียนรู้และติดต่อประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนกลุ่มสนใจ
- ให้คำปรึกษาการดำเนินงาน
- จัดศึกษาฐานงานนอกสถานที่
- การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กและชุมชน

ข้อเสนอแนะจากเวที

1. การส่งเสริมกิจกรรมตามกลุ่มสนใจของเด็ก ควรให้เด็กได้ฝึกในกระบวนการต่าง ๆ ให้เขารู้จักคิด มีการพูดคุยกันเพื่อวางแผนการทำงาน และทดลองทำร่วมกัน หลังจากนั้นมีการสรุปความรู้เพื่อการแก้ไข พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง พยายามส่งเสริมให้เด็กคิดอย่างครบวงจร มองอย่างรอบด้าน นำข้อสรุปต่างๆ มาปรับแก้ ควรเน้นกระบวนการมากกว่าผลงานที่ได้ เช่นกลุ่มทำดอกไม้จีน ประสบปัญหาสำคัญๆเกี่ยวกับอะไรบ้าง? ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับอะไรอีก? มีแนวทางการแก้ไขปัญหายังไงบ้าง? ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติ แก้ไขปัญหาโดยกลุ่มได้เอง (กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบแบบนี้ คืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

2.กระบวนการทำงานในขั้นตอนต่างๆหากมีการเก็บ บันทึก สรุป พัฒนางานต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ก็สามารถพัฒนาขึ้นเป็นงานวิจัยได้

3.ปัญหาผู้ปกครอง บางกิจกรรมก็ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เช่น มีกิจกรรมศึกษาเรียนรู้จากผู้ปกครอง หรือกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองไปเรียนรู้ร่วมกับเด็กในชุมชนตนเอง

กลุ่มเยาวชนรักษ์ต้นน้ำ

กิจกรรม

ทางกลุ่มได้จัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ เช่น เขียนป้ายชื่อต้นไม้ คิดให้ผู้สนใจได้รับทราบเพาะพันธุ์ต้นไม้หายากนำไปปลูกในพื้นที่ป่า ปลอยพันธุ์ปลา ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน กิจกรรมการประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยวางแผนการทำงานภายในกลุ่มเดือนละครั้ง และมีกิจกรรมการระดมทุนของกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรค

- ขาดความต่อเนื่องในการดูแลต้นไม้ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เรียนอยู่ในระบบจึงมีภาระในการเรียนมาก บางช่วงไม่สามารถแบ่งเวลาจัดกิจกรรมได้
- ขาดเรือนเพาะชำกล้าไม้ที่ดีพอ
- ขาดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- มีการแบ่งหน้าที่/ตั้งคณะกรรมการชัดเจนขึ้น
- จัดหาสถานที่เพื่อเพาะพันธุ์กล้าไม้
- จัดหางบประมาณสนับสนุนจาก อบต. และการระดมทุนภายในกลุ่ม

แนวทางที่ต้องการหนุนเสริม

- ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกับเด็ก ๆ ในการอนุรักษ์และเพาะพันธุ์กล้าไม้
- คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมและแนะนำชื่อต้นไม้ต่าง ๆ
- สนับสนุนด้านอุปกรณ์ งบประมาณ

วิธีการเรียนรู้ที่ต้องการ

- เรียนรู้ร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน โดยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งการเดินป่า ศึกษาสมุนไพรพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ เพื่อสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม รวมทั้งการเรียนรู้จากกิจกรรมของกลุ่ม องค์กรในชุมชน

กลุ่มเยาวชนรักษ์คลองยัน

กิจกรรม

เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชน เพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม การศึกษาหาของดีในชุมชน ซึ่งเป็นค่ายเล็ก ๆ แต่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นอย่างดี ต่อมา มีการจัดกิจกรรมค่ายลุ่มน้ำคลองยัน ร่วมกับทาง อบต. และผู้ใหญ่ในชุมชน จัดทำศาลาการเรียนรู้ บริเวณเขตอภัยทาน หมู่ที่ 4 ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม จัดกิจกรรมสำรวจชุมชนด้านอาชีพ ฝึกทำขนมโดยการฝึกสอนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ต.บ้านยาง

จากพื้นฐานกิจกรรมดังกล่าว กลุ่มได้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องยิ่งขึ้น ทั้งการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชน กิจกรรมฝึกงานด้านการเกษตร การทำผ้ามัดย้อม และการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ชุมชนไว้วางใจ สามารถประสานงานได้ดี ขณะนี้กำลังดำเนินการจัดทำแผนกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชนรักษ์คลองยัน กลุ่ม กศน. และชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

- เวลาในการทำกิจกรรมไม่ตรงกัน เพราะสมาชิกมีความหลากหลาย ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา จึงต้องนัดแนะ และประสานงานหลายครั้ง
- การวางแผนการดำเนินกิจกรรมยังไม่ชัดเจน
- ขาดการจดบันทึกข้อมูลการเรียนรู้ของกลุ่มเป็นระยะ

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- มีการนัดประชุมกลุ่มเป็นระยะๆ ในกลุ่มย่อยโดยมีการคอยติดตามพูดคุยกับสมาชิก ในแต่ละบ้าน
- จะมีการประชุมวางแผนกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้น โดยเชิญสมาชิก อบต. และผู้ใหญ่ในชุมชนเข้าร่วม
- สร้างการยอมรับภายในชุมชนโดยการร่วมและช่วยเหลืองานการพัฒนาในชุมชน และปรึกษาผู้ใหญ่ ในชุมชนในการดำเนินกิจกรรม
- มีคณะทำงานที่ชัดเจนทั้งฝ่ายประสาน ฝ่ายจัดทำข้อมูล เพื่อรวบรวม บันทึกการเรียนรู้ของกลุ่ม รวมทั้งความเคลื่อนไหวกิจกรรมต่างๆ

สิ่งที่ต้องให้ผู้ใหญ่และชุมชนสนับสนุน

- เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและการบริหารหมู่บ้านตั้งแต่การประชุมเตรียมงานและปฏิบัติร่วมกัน
- กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เช่น การฝึกอบรม ดูงาน

- ส่งเสริมให้เยาวชน ร่วมเรียนรู้ฝึกปฏิบัติงานร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน เช่น การทำขนม ไวน์ จากกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4 ทำผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสตรี หมู่ที่ 9 การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนกับกลุ่มร้านค้าชุมชนและออมทรัพย์หมู่บ้าน กิจกรรมการพัฒนา การอนุรักษ์

รูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการ

มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ใหญ่ กลุ่มผู้นำ โดยอาศัยฐานของทรัพยากรที่มีค่าในชุมชน เช่น กลุ่มแพทย์แผนไทย เศรษฐกิจชุมชน สิ่งแวดล้อม และข้อมูลชุมชน เพื่อให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และร่วมสืบสานได้

กลุ่มเยาวชนบ้านท่าเนียบ

กิจกรรม

จัดกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ รมรงค์ด้านจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น โดยอาศัยงานศิลปะ มีการประชุมวางแผนการทำงาน มีการเชื่อมประสานกับเพื่อนเยาวชนในกลุ่มต่าง ๆ ของอำเภอศีร์ษะเกษ ที่ผ่านมามีได้ร่วมกันจัดกิจกรรมค่าย สร้างศูนย์เด็กเล็ก กับเพื่อน ๆ ในเครือข่าย และเพื่อนเยาวชนจากประเทศสิงคโปร์

ปัญหาและอุปสรรค

- เกิดกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นทำให้กิจกรรมบางอย่างต้องหยุดไป
- ผู้ใหญ่บางคนยังไม่เห็นความสำคัญ
- ความไม่ลงรอยระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่ ทำให้เยาวชนที่ไปขอคำปรึกษาโดนเพ่งเล็ง
- เพื่อนเยาวชนบางคนไม่กล้ามาร่วมกิจกรรมเพราะกลัวไม่ปลอดภัย
- การวางแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังขาดความชัดเจน

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- พยายามขอความร่วมมือกับชุมชนและผู้ใหญ่จากหลายฝ่าย
- มีการนัดหมายเพื่อนสมาชิกอย่างชัดเจนขึ้น
- จัดประชุมพูดคุยระหว่างเพื่อนสมาชิกมากขึ้นเพื่อทำความเข้าใจและวางแผนการดำเนินกิจกรรม

สิ่งที่อยากให้ผู้ใหญ่และชุมชนสนับสนุน

- อยากให้ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ร่วมเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหาร การพัฒนาท้องถิ่น
- สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรม

วิธีการเรียนรู้ที่ต้องการ

เปิดโอกาสให้เด็กในท้องถิ่น ได้เรียนรู้ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน วัด โดยเฉพาะชื่อชุมชน สิ่งมีค่าต่าง ๆ โดยการถ่ายทอดของผู้รู้ในท้องถิ่น และให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้และสืบสาน

ข้อเสนอแนะจากเวที

- หากเราจะชกกับใครต้องดูน้ำหนักก่อน เหมือนกับการที่เราจะทำกิจกรรมที่กระทบกับกลุ่มอิทธิพลเราก็ต้องพยายามหาวิธีการที่เหมาะสม พยายามทำกิจกรรมที่ไม่กระทบเขา แต่ดำเนินการตามเป้าหมายของเรา เพราะการไปสู่เป้าหมายนั้นเดินได้หลายเส้นทาง
- พยายามสร้างพันธมิตร ทั้งในและนอกชุมชน อย่าจัดกิจกรรมที่ล่อแหลมเกินไป
- เราต้องยอมรับว่ากลุ่มของเรายังขาดประสบการณ์ต้องมีการพัฒนาอีกมาก พยายามร่วมกับผู้ใหญ่เพื่อขอคำปรึกษา อย่าใช้ความก้าวร้าวแต่ควรใช้ความอ่อนน้อมถ่อมตน
- ในการจัดกิจกรรม ควรมีการวางแผน วางเป้าหมายให้ชัดเจน
- บางกลุ่มอยู่ในช่วงเริ่มต้น บางกลุ่มมีพัฒนาการน่าสนใจ น่าจะมีการสรุปบทเรียนที่ลงลึกยิ่งขึ้น ให้มองเห็น จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการภายในกลุ่ม เจือนไข/ปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนา เพื่อการแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่มกันเอง

กลุ่มผู้ศิริ

เป็นการรวมของนักศึกษาจากศึกษานอกโรงเรียนศิริรัฐนิคม ทั้งที่จบหลักสูตรแล้วและกำลังศึกษาอยู่ แต่มีความสนใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชน ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาสายอาชีพ การเรียนรู้และการจัดทำผ้าผัดข้อม การทำแปลงเกษตรปลอดสารพิษ การเลี้ยงสัตว์ การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ การทำขนม กิจกรรมค่ายด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม กิจกรรมค่ายศึกษาดูงาน กิจกรรมค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต และที่สำคัญทางกลุ่มได้มีส่วนร่วมด้วยคณะครูของศึกษานอกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับชุมชน

การจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนศิริรัฐนิคม คือ อาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ และคณะครู นอกจากนี้ยังมีการหนุนเสริมจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาในบางวิชา ขณะนี้ทางกลุ่มกำลังระดมกองทุนผู้ศิริ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นกองกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อนาคตทางกลุ่มจะร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศิริรัฐนิคม ชุมชนและเยาวชนในท้องถิ่นร่วมจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมให้หลากหลายมากขึ้น

กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

กิจกรรมที่ดำเนินการ /สถานะของกลุ่ม

- จัดตั้งเขตอุทยาน 11 เขต บริเวณลุ่มน้ำคลองยันในอำเภอบ้านนา
- จัดตั้งกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ป่าและสายน้ำในชุมชนขยายสู่กลุ่มเยาวชน
- มีการเชื่อมโยงด้านการอนุรักษ์ระหว่างเยาวชน อบต. และในชุมชน
- มีเยาวชนที่สนใจตั้งกลุ่มร่วมดูแลรักษาทรัพยากรของท้องถิ่น
- มีการถ่ายทอดบทเรียนการอนุรักษ์ในชุมชนไปสู่ภายนอก
- สำรวจและค้นหาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เยาวชนไปเรียนรู้
- จัดค่ายการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเยาวชน
- เพาะพันธุ์กล้าไม้ชนิดต่าง ๆ เพื่อขยายและนำกลับสู่ป่า

องค์กรชุมชนด้านการอนุรักษ์ ในอำเภอบ้านนา ประสบความสำเร็จสูง พร้อมด้วยกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจชุมชนการพึ่งตนเอง โดยการประสานงานของผู้นำที่มีความสามารถ คือ คุณจำนงค์ ประวิทย์ และคณะทำงาน กลุ่มองค์กรชุมชนในอำเภอบ้านนาได้รับความสนใจจากหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนรัฐ เอกชน มีการจัดมาศึกษาดูงานในพื้นที่อยู่เสมอ

ปัญหาและอุปสรรค

- ชาวบ้านบางกลุ่มยังขาดความเข้าใจและจิตสำนึกที่ดี มีการลักลอบจับปลาในเขตอนุรักษ์ และตัดไม้ในเขตป่าชุมชน
- การถ่ายทอดเรื่องราวด้านการอนุรักษ์ยังมีน้อย
- มีกลุ่มอิทธิพลในชุมชนทำให้กลุ่มอนุรักษ์มีความเสี่ยงในการจัดกิจกรรม

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- มีการขยายเขตอนุรักษ์ไปสู่หมู่บ้านใกล้เคียงหลายหมู่บ้าน เพื่อร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่
- มีการประชุมร่วมกันระหว่างชุมชนในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์
- ส่งเสริมให้มีกลุ่มเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ ร่วมทำงานกับผู้ใหญ่
- มีการเพาะพันธุ์กล้าไม้ ปูปลูกป่าซ่อมแซมในพื้นที่ที่ถูกทำลาย
- มีกิจกรรมหนุนเสริมการเรียนรู้ของเยาวชน เช่น การนำกลุ่มเยาวชนที่สนใจออกสำรวจพันธุ์ไม้ในป่าและร่วมเขียนป้ายอนุรักษ์
- ประสานงานกับองค์กรภายในจังหวัด เพื่อร่วมหาแนวทางในการดูแลรักษาทรัพยากร

แนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่น

- ส่งเสริมให้เยาวชนที่สนใจเข้าร่วมเรียนรู้กิจกรรมการอนุรักษ์ และร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรม
- มีศูนย์การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อให้เยาวชนศึกษาข้อมูลและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
- ส่งเสริมให้เยาวชนแต่ละพื้นที่จัดกิจกรรมการอนุรักษ์โดยการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน และ กรรมการกลุ่มอนุรักษ์

รูปแบบแนวทางการเรียนรู้ของเยาวชนในคิริรัฐนิคมที่ผู้ใหญ่อยากเห็น

ให้เยาวชนเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่นโดยแบ่งตามกลุ่มสนใจของเด็ก ซึ่งอาจจะมีทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านประวัติศาสตร์ โดยส่งเสริมให้เรียนรู้อย่างจริงจัง ผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำ

เศรษฐกิจชุมชน

กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่

- มีการจัดตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อรวมสินค้าขายให้แก่สมาชิกในตำบลต่าง ๆ ทั้งบ้านยาง บ้านท่าเนียบและหมู่บ้านใกล้เคียง
- มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตสินค้าชุมชนต่าง ๆ ทั้งยาสระผม น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ผ้ามัดย้อม โดยเน้นตลาดในชุมชน
- มีการเชื่อมโยงสินค้าโดยการแลกเปลี่ยนระหว่างจังหวัด เช่น การแลกเปลี่ยนข้าวสารจากจังหวัดศรีสะเกษกับผลิตภัณฑ์ในชุมชนคิริรัฐ ซึ่งในการดำเนินการได้มีการเดินทางไปตลาดข้าวที่ภาคอีสานและสินค้าในท้องถิ่นต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรค

- ชุมชนยังไม่มี การสำรวจความต้องการในเรื่องสินค้าแต่ละชนิด จึงมีความผิดพลาดในการนำเข้า เช่น ปริมาณมากหรือน้อยเกินไป
- ระบบการทำงานยังไม่ดี ขาดความเข้าใจในระบบบัญชี ขาดผู้เชี่ยวชาญ
- ชุมชนยังขาดความเข้าใจร่วมกันในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรม
- อุปสรรคในการจัดทำยังขาดแคลนทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ทันเหตุการณ์

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- มีการผลิตและขายสินค้าภายในชุมชน
- มีการจัดประชุมเพื่อให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน เพื่อร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป

- มีการจัดตั้งสวัสดิการในชุมชนอย่างครบวงจรทั้งการออมทรัพย์ และกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง
- มีการทำความเข้าใจ บูรณาการทางความคิดร่วมกับผู้นำและสมาชิกในชุมชนให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงในเรื่องต่าง ๆ ทั้งทรัพยากร เศรษฐกิจชุมชน และชีวิต
- มีการร่วมวางทิศทางการทำงานด้านต่าง ๆ ภายในชุมชน
- มีการผลิตสินค้าเพื่อสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนกับสินค้าในจังหวัดต่าง ๆ ได้เป็นการกระจายรายได้และการพึ่งพากันระหว่างชุมชน

แนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่น

เปิดให้เยาวชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ในระบบการจัดการร้านค้าของชุมชนและระบบการผลิตต่าง ๆ ที่ชุมชนมีเพื่อให้เยาวชนได้ร่วมฝึกทำและพัฒนางานต่อไป

กลุ่มแพทย์แผนไทย / สมุนไพร

กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่

เริ่มดำเนินกิจกรรมด้านการแพทย์แผนไทยในปี 2542 และเริ่มเปิดสอนด้านการแพทย์แผนไทยในปี 2543 ต่อมาได้ขยายไปที่โรงเรียนบ้านปากโดน จัดกิจกรรมเผยแพร่โทษของยาเสพติดในที่ต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายหมอพื้นบ้านในอำเภอใกล้เคียง (แต่ยังไม่มีสถานที่ชัดเจน)

ปัจจุบันได้มีการติดต่อให้เป็นวิทยากรด้านแพทย์แผนไทยในที่ต่าง ๆ เช่นอุทยานแห่งชาติเขาสก สถานพยาบาล โรงเรียน ได้แนะนำการใช้สีย้อมผ้าจากสมุนไพรและพืชในท้องถิ่น มีการจัดตั้งสมาคมแพทย์แผนไทยและสอภ.ใบอนุญาต

ปัญหาและอุปสรรค

- ผู้สอนยังมีประสบการณ์น้อยและมีข้อจำกัดในการถ่ายทอด ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- ผู้เรียนและนักศึกษายังเห็นความสำคัญในเรื่องการดูแลและการรักษาสมุนไพรน้อย
- ประชาชนส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญ และพึ่งพาจากต่างชาติมากกว่ายาสมุนไพร
- โรงเรียน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มการแพทย์แผนไทยยังขาดการประสานงานที่ดี
- มียาปลอมวางขายเป็นจำนวนมากทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ ขาดความไว้วางใจและไม่กล้าใช้ยาสมุนไพร
- ยาสมุนไพรบางชนิดมีราคาแพงเพราะมีการนำเข้าจากต่างประเทศ (ประเทศไทยมีการทำเกษตรแบบพึ่งพาสารเคมี ทำให้สมุนไพรหลายชนิดหายไป)

แนวทางการแก้ปัญหาของกลุ่ม

- จัดทำแปลงสมุนไพรที่บ้านของสมาชิกและมีการแลกเปลี่ยนด้วยบางชนิดกัน เพราะสมุนไพรบางชนิดจะขึ้นเฉพาะพื้นที่ และมีการประชุมร่วมกันเป็นประจำ

สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป

- สร้างสวนสมุนไพรในชมรม ครัวเรือน หมู่บ้าน
- ร่วมอนุรักษ์สมุนไพรให้สืบทอดสู่ลูกหลาน
- ฝึกเยาวชนให้มีการปลูกสมุนไพร รู้จัก และมีการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียน
- ส่งเสริมให้มีหมอพื้นบ้านในหมู่บ้านทุกพื้นที่ และมีการฝึกกลุ่มอาสาสมัครในแต่ละพื้นที่ (ฝึกอบรมให้แก่ อสม.ประจำหมู่บ้านด้วย)
- จัดหางบประมาณในการแปลตำราด้านการแพทย์แผนไทยเพื่อการเผยแพร่

แนวทางการหนุนเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในท้องถิ่น

สนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องการแพทย์แผนไทยในโรงเรียน

สรุปศักยภาพของชุมชนในอำเภอคีรีรัฐที่เอื้อต่อการเรียนรู้

- 1.ด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.ด้านเศรษฐกิจชุมชน / อาชีพในท้องถิ่น
- 3.การแพทย์แผนไทย สมุนไพรในท้องถิ่น
- 4.การบริหารจัดการท้องถิ่น
- 5.การจัดกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของเยาวชนคีรีรัฐที่ค้นพบในการประชุม

การส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบร่วมเรียนรู้กับกลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน / อาชีพในท้องถิ่น การแพทย์แผนไทย สมุนไพรในท้องถิ่น รวมถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชนที่มีอยู่ โดยร่วมคิด ร่วมวางแผน ปฏิบัติ สรุปบทเรียน แก้ปัญหาและพัฒนางานของกลุ่ม

แนวคิดการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานชาวศิริรัฐ

หมอเนือง เพชรฯ หมอพื้นบ้าน

การศึกษาของเราควรส่งเสริมให้ลูกหลานรักท้องถิ่นไม่ลืมบ้านลืมเรือนไม่ลืมความเป็นไทย ตาไม่เชื่อว่าลูกหลานไทยจะลืมความเป็นไทยทั้งหมด เพราะวันนี้ตาได้เห็นแล้วว่า ลูกหลานที่สนใจอยากรู้เรื่องสิ่งดีมีค่าในท้องถิ่นยังมีอยู่ ตายินดีจะช่วยสนับสนุนเต็มที่ ตาพอจะมีความรู้ในเรื่องการแพทย์แผนไทย สมุนไพร หรือแม้แต่หนังตะลุง มโนราห์ ก็มีความรู้ ถึงแม้ว่าจะแก่ไปมากเสียงไม่ค่อยดี ไร่ไม่สวยอ่อนช้อยเหมือนเมื่อก่อน แต่ก็สามารถถ่ายทอดให้ลูกหลานได้ด้วยความยินดี ตารู้สึกมีความสุขที่เห็นลูกหลานสนใจเรื่องราวของท้องถิ่น และเชื่อว่าสิ่งดีๆ เหล่านี้ จะได้รับการสืบทอดต่อไปแน่นอน หากมีอะไรให้ตาช่วยขอให้ออก ตาจะพยายามช่วยเต็มที่

คุณสุนันท์ คุ่มนุ้ย อบต.หมู่ที่ 4 ต.บ้านยาง

เราควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมเรียนรู้ในเรื่องการบริหารของท้องถิ่น ตั้งแต่การร่วมประชุม วางแผน และร่วมรับผิดชอบในบางกิจกรรมหรืออาจจะสนับสนุนงบประมาณให้เยาวชนบริหารจัดการในส่วนของกิจกรรมเยาวชน โดยส่งเสริมให้มีการคิดกิจกรรมของเยาวชนขึ้น แล้วตั้งคณะกรรมการของเยาวชนบริหารเอง มีผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษา เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีโอกาสเรียนรู้งานการบริหาร มีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

คุณจ่านงค์ ประวิช ประธานเครือข่ายบ้านยาง

การศึกษาในปัจจุบันทำลายระบบคิดของคน ส่งเสริมให้มีการแข่งขันกัน เด็กที่ขาดโอกาสก็แข่งขันได้น้อยและโดนแข่งขันจากผู้ที่มีโอกาสที่เรียนในระดับสูงกว่า ผู้ที่เรียนสูงหากขาดการพัฒนาทางจิตใจไปด้วยแล้ว ก็เสมือนเป็นการไปฝึกวิชาความเหินแก่ตัวมา เพื่อแข่งขันทรัพยากรของชุมชนในรูปแบบใหม่ ๆ ส่วนใหญ่เด็กในชุมชนของเราจะโดนครอบงำโดยสื่อ ดังนั้นผู้ใหญ่ในศิริรัฐที่อยู่ในส่วนต่าง ต้องกลับมาทบทวนการศึกษาของลูกหลานเราว่าไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ ถ้าหากยังไม่ถูกต้องตรงใจชาวศิริรัฐ เราก็ต้องมาช่วยกันวางรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของเรา เพื่ออนาคตที่ดีของชุมชนศิริรัฐ

คุณธนโชติ บุญประเสริฐ ประธานเครือข่ายบ้านท่าเียน

เมื่อผู้ใหญ่บางกลุ่มยังเห็นความสำคัญของเยาวชนน้อย เยาวชนก็ควรเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรมที่ดีให้ผู้ใหญ่ได้เห็นว่า เยาวชนก็มีศักยภาพในการร่วมดูแลและพัฒนาท้องถิ่น การทำความเข้าใจร่วมกันต้องใช้เวลา ขอเพียงให้เยาวชนมีความชัดเจน มุ่งมั่นสร้างสรรค์กิจกรรมที่ดีให้ถูกทิศทาง ในไม่ช้าผู้ใหญ่เหล่านั้นจะต้องมาช่วย แต่ต้องทำให้เขาเห็นและยอมรับเสียก่อน

อาจารย์อุษณีย์ กาญจนรุจิ หัวหน้าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคีรีรัฐนิคม

เราต้องร่วมกันส่งเสริมให้มีการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างครบวงจร รู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการเรียนรู้ มีการส่งเสริมความคิด การวางแผน การปฏิบัติ และสรุปผล การเรียนรู้เพื่อพัฒนาก้าวต่อไปอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ของเยาวชนจะต้องมีการลงลึก และผู้สอนเองก็ต้องปรับกระบวนการสอนให้เหมาะสม ไม่ใช่เปลี่ยนเพียงชื่อครูผู้สอน แต่การสอนยังเหมือนเดิม ก็เหมือนกับไม่มีการพัฒนา เรียนแบบซ้ำซากรอยเดิม ดังนั้นผู้สอนจะต้องลงไปร่วมทำกิจกรรม

การเรียนรู้กับเด็ก เป็นโครงการเล็ก ๆ โดยมีกองทุนสนับสนุน และเมื่อทำแล้วก็ต้องมีการสรุปเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรต่อไป

ทาง กศน.คีรีรัฐ ยินดีสนับสนุนด้านงบประมาณ ขอเพียงมีการคิดและวางแผนการทำงานมาให้ชัด มีการสรุปการทำงานเป็นระยะ ๆ และพัฒนาต่อเป็นการทำหลักสูตรที่น่าสนใจและหลากหลาย โดยมีการกำหนดหลักสูตรจากเยาวชนผู้สนใจที่จะเรียนรู้เอง

คุณวิรัตน์ สารคง

การเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชน ต้องมีการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน อย่าพยายามข้ามขั้น เราต้องช่วยส่งเสริมให้เยาวชนคิดกว้างขึ้น อย่างองอะไรแคบๆ เมื่อคิดแล้วควรมีการสนทนา และพัฒนาต่อเนื่อง มีการปรับแก้ และทดลองทำต่อ ทำไปอย่างมีกระบวนการแบบนี้ เขาจะได้พัฒนาอย่างรอบด้านทั้งตนเองและท้องถิ่น

คุณสุวัจน์ กชไกร อบต. หมู่ที่ 9 ตำบลลำสิงห์

การเรียนรู้ของเด็ก ๆ ควรเริ่มเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวในท้องถิ่น เมื่อเห็นว่าชุมชนมีป่าก็เรียนรู้จากป่า แล้วจึงมีการเชื่อมโยงไปสู่สิ่งอื่นทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม โดยทำไปสรุปบทเรียนกันไป เริ่มจากจุดเล็ก ๆ แต่มีความต่อเนื่อง ผมมองว่าในชุมชนคีรีรัฐเองมีสิ่งดีมากมายที่เด็กควรเรียนรู้และสืบทอด ขอเพียงผู้ใหญ่ให้โอกาสและสนับสนุนในทางที่ถูกต้องเด็กก็พร้อมจะเดินตาม

คุณนิวัตร ไล่เต็กมึ คณะทำงานวิจัย

กิจกรรมการสรุปบทเรียนของกลุ่มเยาวชนและชุมชนคีรีรัฐ สามารถค้นหาสิ่งดีๆ และข้อจำกัดต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่ม ในสภาพที่เอื้อของชุมชนคีรีรัฐ

เรามีตัวอย่างที่ดีของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 9 ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนี้เอง กลุ่มนี้ทำผ้าผัดข้อม โดยค้นพบร่วมกันว่าปัญหาสำคัญของกลุ่ม คือการพัฒนาสี รูปแบบผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการกลุ่ม ต่อมากลุ่มได้ใช้กระบวนการวิจัย หาคำตอบ วางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกลุ่มเยาวชนสามารถ วิเคราะห์กลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทาง เรียนรู้ การพัฒนาได้เช่นกัน

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

-จะมีการนัดประชุมทีมงานในพื้นที่ เพื่อร่วมกันสรุป ประเมินผลการประชุม ประเมินกลุ่ม กำหนดแนวทางการทำงาน

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1.การสื่อสาร ผู้เข้าร่วม มีความหลากหลายทั้งด้านอายุและประสบการณ์ ทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกัน จึงต้องมีการอธิบายคำศัพท์บางคำเพิ่มเติม เช่น บุรณาการ การเชื่อมโยง

ข้อเสนอแนะ ควรมีการพูดคุยโดยการใช้คำศัพท์ท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้เป็นอย่างดี

2.การนำเสนอของแต่ละกลุ่มยังขาดรายละเอียด เพราะเวลาในการนำเสนอมีจำกัด และวิทยากรประจำกลุ่มไม่ได้กระตุ้นมากนัก

ข้อเสนอแนะ

-ควรมีเวลาสำหรับการซักถามและพูดคุยในเวทีให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถแลกเปลี่ยนซักถามและเสนอแนะได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพูดคุย

-วิทยากรประจำกลุ่ม ควรมีเทคนิคการกระตุ้น นำประเด็นการประชุม

3. การสรุปบทเรียนยังไม่สมบูรณ์ โดยกลุ่มเยาวชน “สุคีรี” ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่ได้ร่วมสรุปในครั้งนี้ (กำหนดการสรุปในระยะที่ 2) และการตั้งประเด็นโจทย์ ยังไม่ลึกพอที่จะเห็นพัฒนาการของแต่ละกลุ่ม (เยาวชนบางกลุ่มยังมีความเป็นกลุ่มน้อย ไม่สามารถสรุปพัฒนาการได้) พร้อมด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เงื่อนไข/ปัจจัยของแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

-การจัดประชุมกลุ่มสุคีรี โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม จะทำให้ข้อมูลกลุ่มเยาวชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

-ควรช่วยกันตั้งโจทย์ และช่วยกันเป็นวิทยากรกระบวนการ เพื่อการวิเคราะห์ร่วมกัน

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมสรุปผลการเรียนรู้ขององค์กรชุมชนและเยาวชนในอำเภอคีรีรัฐ

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวังในระดับหนึ่ง คือ ได้ทราบถึงสภาพปัญหาของเยาวชนในท้องถิ่น ได้ข้อมูล และศักยภาพของท้องถิ่นที่สามารถหนุนเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ที่สำคัญกลุ่มเยาวชนได้สรุปบทเรียนการทำงาน ในหลายประเด็น แม้จะไม่ได้วิเคราะห์ลงลึกบางประเด็น แต่ได้เห็นภาพของกลุ่มชัดเจนพอสมควร สามารถนำไปกำหนดแนวทางการทำงานต่อได้

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการจัดประชุม

สถานที่ในการจัดประชุม มีความเหมาะสม มีบรรยากาศที่ร่มรื่นทำให้สมาชิกผู้เข้าร่วมมีการพูดคุยแบบสบายๆ เป็นกันเอง

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ เป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างเว้นจากภารกิจ และทีมงานได้มีการแจ้งกำหนดการล่วงหน้า ผู้เข้าร่วมจึงสามารถจัดการกับภารกิจของตนได้ก่อนมาร่วมประชุม

งบประมาณ มีความเหมาะสม คือ ในการจัดกิจกรรมมีการใช้อย่างประหยัด

กลุ่มผู้เข้าร่วม กิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง โดยในการสรุปงานของกลุ่มอำเภอคีรีรัฐนิคม มีความประสงค์จะทดลองสรุปในส่วนขององค์กรชุมชนด้วย เพื่อค้นหาโอกาสในการหนุนเสริมงานกลุ่มเยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับกลุ่มการเรียนรู้จากโรงเรียนบ้านดั้นมะพร้าว มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ พร้อมด้วยกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน แม่บ้าน ครูในโรงเรียนซึ่งมีบทบาทส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก อบต./ ผู้นำชุมชน แพทย์แผนไทย และคณะครูจากการศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม ซึ่งเป็นเจ้าภาพการดำเนินงานในครั้งนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

มีความเหมาะสม คือ คณะทำงานในพื้นที่ที่มีการนัดประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมหลายครั้ง มีการแบ่งหน้าที่ก่อนข้างชัด อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาหลายอย่างเกิดขึ้นซ้ำในเวทีนี้อีก (ภายหลังการสรุปงานในเวทีก่อนแล้ว) เนื่องจากแต่ละเวที มีคณะทำงานชุดใหม่ เป็นหลักในการจัดงาน และยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันไม่ดีพอ

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดประชุม

มีความเหมาะสม คือ มีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อดีข้อด้อยประกอบการพูดคุย มีการเสนอแนะในเวทีเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวทีการจัดประชุม

มีความเหมาะสมคือผู้เข้าร่วมประชุมมีการนำเสนอบทเรียนของกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้เกี่ยวข้องช่วยกันประเมินศักยภาพ การหนุนเสริม มีการพูดคุยอย่างเป็นธรรมชาติ การตั้งข้อสังเกตอย่างตรงไปตรงมา นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันได้ดี

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ และข้อตกลงร่วมกัน

- มีความเหมาะสม คือ ทีมงานวิจัยในพื้นที่จะมีการนัดประชุมหารืออีกครั้งในการร่วม
- ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะ

มีการสรุปปัญหาสำคัญร่วมกันได้หลายประเด็น พร้อมทั้งการกำหนดแนวทางการแก้ไข

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปด้วยดี ผู้เข้าร่วมมีความสนใจในเรื่องการเรียนรู้ของบุตรหลานและสถานการณ์การศึกษาในปัจจุบัน จึงช่วยกันระดมความคิดเห็น หาแนวทางการสนับสนุน และพร้อมจะเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชน ในกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

เป็นโอกาสดีที่ โรงเรียน ชุมชน ชาวบ้าน ผู้ปกครอง องค์กรบริหารส่วนตำบลและเด็ก ๆ ได้ร่วมพูดคุยถึงสถานการณ์การศึกษาร่วมกันทำให้รู้แนวทางการประสานงานการสนับสนุนเยาวชนต่อไปในอนาคตและสามารถฟังความต้องการของเด็ก ๆ ได้อย่างเต็มที่ จึงจะมีการร่วมมือเพื่อการส่งเสริมเยาวชนต่อไปและที่น่าสนใจคือ เด็กๆในท้องถิ่นจะสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องเรียนอยู่แต่ในตำราของส่วนกลางที่วางไว้ เห็นว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดี

กิจกรรมที่ 6 เวทีนำเสนอบทเรียนและกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด

วันที่ 14 – 15 มิถุนายน 2546

ณ ห้องประชุมนางยวน โรงแรมรอยเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุม

1. ได้นำเสนอบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาทั้ง ปัญหา อุปสรรค และพัฒนาการของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้และบทเรียนของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์
2. ได้ร่วมกันหารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
3. เกิดแผนการดำเนินงานในช่วงต่อไป

งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

1. ค่าตอบแทนผู้ประสานงาน 3 เดือน	24,000	บาท
2. ค่าใช้สอย	109,691	บาท
(ค่าอาหาร, ค่าเอกสารประกอบการประชุม, ค่าที่พัก, ค่าเดินทางผู้เข้าร่วม, ค่าวิทยากร)		
3. ค่าวัสดุอุปกรณ์	7,113	บาท
(ค่าอุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการแต่ละพื้นที่, ค่าอุปกรณ์ในเวที ปากกาเคมี ม้วนเทปอัดเสียง)		

รวมงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 140,804 บาท

หมายเหตุ งบประมาณที่กำหนด 115,000 บาท

 งบประมาณที่มีการใช้จริงในเวที 140,804 บาท

 งบประมาณที่ใช้เกินจากที่กำหนด - 25,804 บาท

ผู้เข้าร่วมการประชุมในวันที่ 14 มิถุนายน 200 คน

ผู้เข้าร่วมการประชุมในวันที่ 15 มิถุนายน ทั้งสิ้น 47 คน

โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม คือ

1. กลุ่มการเรียนรู้ 5 กลุ่มและเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. องค์กรพัฒนาเอกชน
3. หน่วยงานราชการ
4. ผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา กลุ่มครูในโรงเรียน
5. ตัวแทนจากสมาคมผู้สูงอายุ
6. พระสงฆ์ สมาคมพุทธศาสนา
7. ผู้ปกครองนักเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ประชุมคณะทำงาน
2. ประสานงานทีมงานวิจัยในพื้นที่
3. ประสานงานคณะทำงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค)
4. ติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมเวทีและสถานที่
5. ดำเนินการเสวนาตามแผนกิจกรรม
6. สรุปการดำเนินงานกิจกรรมและบันทึกความรู้

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน

1. แจกเอกสารบทสรุปรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ชุมนิทรรศน์การเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อนการเรียนรู้ต่าง ๆ
3. Power point
4. อภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม

เนื้อหาในการจัดประชุม

1. นำเสนอบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาทั้ง ปัญหา อุปสรรค และพัฒนาการของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้
2. ร่วมกันหารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
3. ออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้และวางแผนการดำเนินงานในช่วงต่อไป

วันที่ 14 มิถุนายน 2546

เริ่ม 08.30 น.	ผู้เข้าร่วมลงทะเบียน
09.00 น. - 09.15 น.	หุ่นกระบอกเล่าเรื่องราวภายในงาน
09.15 น. - 10.00 น.	ร่วมเรียนรู้ ชมการแสดงผลแต่ละชม
10.00 น. - 10.50 น.	บทเพลงจากที่จับและน้องโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง
ชม...มโนราห์จากน้องเยาวชนบ้านยาง คีรีรัฐนิคม
10.50 น. - 11.15 น.	บอกเล่าความเป็นมาของงาน
11.15 น. - 12.30 น.	นำเสนอเรื่องราวที่จะมาเป็นงานวิจัยและ
บทสรุปรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนฯ

รายละเอียดจากบทสรุปส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้น

**กิจกรรมที่ 4 เวทีถอดบทเรียนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และ
กิจกรรมที่ 5 การสรุปบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้ในพื้นที่**

ตัวแทนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

กว่าจะมาเป็นกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เริ่มต้นด้วย การสนับสนุนทุนการศึกษาของกลุ่มสถาน สัมพันธ์ และกลุ่มน้ำใจครู ช่วงแรกเป็นการให้ทุนการศึกษาแต่ช่วงหลังครูได้ข้อสรุปว่า เด็กๆ ที่ รับผิดชอบขาดโอกาสในการเรียนรู้และขาดโอกาสในการฝึกตนเอง จึงมีการจัดกิจกรรมค่ายฝึกอบรม ที่สวนโมกข์ ใช้ชื่อว่า "ค่ายเยาวชนสร้างสรรค์" หลังจากกิจกรรมครั้งนี้มีเด็กกลุ่มหนึ่งที่สนใจร่วม พุดคุยกันอย่างต่อเนื่องที่โรงเรียนพุนพิทยาคมโดยมีอาจารย์วัชร ไร่ดีรัมย์ คอยให้คำปรึกษาใน การจัดกิจกรรม หลังจากนั้น เด็กๆมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ชัดเจน เพื่อจัดกิจกรรมเรียนรู้ตนเอง และชุมชนมากขึ้น โดยใช้ชื่อกลุ่มว่าเยาวชนสร้างสรรค์ จากกระบวนการที่ผ่านมายังมีอุปสรรค ปัญหา ข้อจำกัดอยู่มาก ทางกลุ่มจึงมีการประชุมสรุปการเรียนรู้ที่ผ่านมาของกลุ่ม จึงได้พบว่าสิ่งที่ผ่านมา แม้จะมีอุปสรรคแต่ก็ได้เกิดผลที่ดีหลายประการ เราน่าจะได้ถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่ผ่านมาให้ สมบูรณ์เพื่อสามารถวางแผนการก้าวต่อไปได้อย่างเหมาะสม และอยากรู้ว่าเราก้าวมาถูกทางแล้วหรือไม่ หากถูกเราจะมีการขยายต่อไปอย่างไร และหากไม่ถูกจะมีการปรับแก้อย่างไร เป็นโอกาสดีที่กลุ่มได้รู้จัก สกสว.จึงใช้ช่องทางงานวิจัยค้นหาคำตอบผ่าน โครงการวิจัยศึกษารูปแบบและแนวทางการจัด กระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระบวนการในการทำวิจัย

เริ่มแรกเป็นกิจกรรมการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยNode จังหวัด โดย คุณวิรัตน์ สารคงและคณะ ได้จัดประชุมเวทีชี้แจง สร้างความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตั้งแต่ปี 2544 กลุ่มเยาวชนได้ร่วมเรียนรู้มาโดยตลอด และร่วม เสนอโจทย์วิจัยหลังจากนั้นเราได้จัดกิจกรรม การประชุมในพื้นที่/การเคลื่อนไหวพัฒนากระบวนการ กลุ่ม ซึ่งกลุ่มเยาวชนได้ร่วมประชุมกับเยาวชนในพื้นที่ เพื่อพูดคุยวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ของ กลุ่ม ครอบครัวและชุมชน และวางแผนการทำงานในระยะต่างๆ สิ่งทีกลุ่มได้เรียนรู้คือการปฏิบัติ จริง จากนั้นได้จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลมีการบรรยาย และการฝึกปฏิบัติการในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ตามด้วย การจัดเวทีถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มเยาวชน สิ่งทีค้นพบจากกิจกรรม ในครั้งนี้คือรูปแบบการเรียนรู้ 7 รูปแบบ ซึ่งสักครูจะเล่ารายละเอียดให้ฟังว่าน่าสนใจอย่างไร หลังจากนั้นมีการจัดเวทีศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชนใน แต่ละพื้นที่ ดำเนินการโดยคณะทำงานแต่ละพื้นที่ ร่วมกับคณะวิจัย จัดเวทีประชุม 4 ครั้ง คือเวที ประชุมโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เวทีประชุมโรงเรียนพุนพิทยาคม เวทีประชุมโรงเรียน บ้านนาใหญ่ เวทีประชุมอำเภอคีรีรัฐนิคม ซึ่งจะมีตัวแทนจากแต่ละกลุ่มมาเล่าให้ฟังถึงสิ่งที่ได้ ค้นพบที่น่าสนใจอย่างไร สุดท้ายมีการจัด การประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน ดำเนินการโดยคณะทำงาน มีการนัดหมายสรุปบทเรียนร่วมกัน เป็นการประชุมที่ต่อเนื่องจากการ

ประชุมกลุ่มย่อยของคณะทำงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งเรามีการประชุมทุกวันพุธเพื่อร่วมกันสรุปบทเรียนจากกระบวนการทำงาน และหาแนวทางการพัฒนางานเป็นระยะ

มาถึงบทเรียนการเรียนรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนของกลุ่มคือ รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 7 รูปแบบ ซึ่งถือว่าเป็นข้อค้นพบที่ยิ่งใหญ่และสำคัญมาก จะเริ่มรูปแบบการเรียนรู้ที่เราค้นพบจากการถอดบทเรียนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เกิดขึ้นในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาของตนเองและกลุ่ม โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ ในแนวทางที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย สามารถส่งเสริม พัฒนา ความรู้ความสามารถของกลุ่มเยาวชนได้ โดยกระบวนการในช่วงแรก เน้นการจัดรูปแบบการเรียนรู้ แบบฝึกอบรม การซึมซับ เรียนรู้แบบอย่างระหว่างกัน การ Dialogue สนทนา ค้นหาวิเคราะห์ เพื่อสร้างกิจกรรมแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งมักจะเป็นปัญหาพื้นฐานของเยาวชนในกลุ่ม ต่อมา กลุ่มได้มีการเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนศึกษา โดยได้ใช้โอกาสที่ครูที่ปรึกษาได้นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อยๆ การมีการประสานงานร่วมกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมด้วยการเรียนรู้ในประเด็นปัญหาของหมู่บ้านในภูมิสำเนาของเพื่อนๆ ในกลุ่ม มีการสำรวจชุมชน สัมภาษณ์และร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน นำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ด้วย

รูปธรรมที่สำคัญของการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ปัญหากลุ่มชุมชน คือกรณีการยุบโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่บ้านของสมาชิกกลุ่ม และกรณีนิคมอุตสาหกรรม โดยทางกลุ่มได้จัดกิจกรรมการสำรวจชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในทุกช่วงของการพัฒนากลุ่มเยาวชนเช่นกัน โดยทางกลุ่มได้มีการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความสนใจการศึกษาดูงานมีการศึกษาดูงานภายในและนอกจังหวัด จัดโครงการดูงานระยะสั้น และจัดโครงการศึกษากระบวนการทำงานระยะยาวโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนรับเยาวชนในกลุ่มเข้าร่วมโครงการ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีการสื่อสารแบบธรรมชาติ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ทั้งนี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการเรียนรู้ในด้านครอบครัว พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี มีความเอื้ออาทร หลายครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน มีความเรียบง่าย ด้านการทำงาน กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ สมาชิกมีความตั้งใจ สนใจร่วมกัน บรรยากาศการเรียนรู้มีความสุข มีสายสัมพันธ์ที่ดีภายในและนอกกลุ่ม กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง เกิดการยอมรับและช่วยหนุนเสริมกิจกรรมของเยาวชนจากหลายภาคส่วน ซึ่งทำให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ชุมชนและรับรู้ถึงสถานการณ์เรื่องราวต่างๆ โดยมีการปฏิบัติจริง อย่างต่อเนื่อง และส่งผลต่อการผลักดันทางนโยบายด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ล่าสุดปี 2545

เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย หรือ SVN Asia (THAILAND) ได้เรียนเชิญ อาจารย์ประเวศ วะสี และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

12.30 น. - 13.30 น. รับประทานอาหาร

ชมนิทรรศการแต่ละชั้นการเรียนรู้ ฟังบทเพลงจากพี่ ๆ วงมาตุภูมิ

13.30 น. - 14.30 น. นำเสนอบทสรุปรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนฯ(ต่อ)

ข้อเสนอเชิงนโยบาย...

1.ระบบการศึกษาใหม่ คือกระบวนการจัดการของกลุ่มเยาวชน โดยการสนับสนุนของฝ่ายต่างๆ เพื่อปรับปรุง พัฒนากิจกรรมในวิถีชีวิตของเยาวชนเอง พร้อมด้วยการวิเคราะห์ การปฏิบัติกิจกรรม แก้ไขปัญหาของกลุ่ม และชุมชน โดยมีการประสานของรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆอย่างเป็นองค์รวมมีการสร้างความรู้ใหม่อยู่เสมอ ความรู้นี้มีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของบุคคลและชุมชน

2.รัฐและภาคสังคมควรตระหนัก และสนับสนุนการศึกษาในระบบนี้ เพื่อความสุขและความก้าวหน้าของบุตรหลาน โดยการจัดระบบความรับผิดชอบร่วมกัน ในการวางแผน การปฏิบัติ และการสรุปองค์ความรู้

การนำเสนอบทสรุปการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเพื่อนเยาวชน

- กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม ทางกลุ่มได้ร่วมกิจกรรมกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ที่จบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งกลับมาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้กับรุ่นน้องต่อ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมตามความสนใจ ปัจจุบันได้ร่วมกิจกรรมในนามชุมนุมเพื่อนแนะแนวและเพื่อนเรียนรู้ โดยมีกลุ่มสนใจ 7 กลุ่ม คือ กลุ่มการเรียนรู้เรื่องสื่อ กลุ่มการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านอาชีพ กลุ่มการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ กลุ่มแนะแนวสุขภาพ กลุ่มก้าวหน้าโลกการศึกษา กลุ่มกระดาศา กลุ่มเล่านิทาน สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ได้มีการพูดคุย วางแผน ปฏิบัติและสรุปการเรียนรู้ร่วมกันมาต่อเนื่องและมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงกิจกรรมตามความเหมาะสม ซึ่งได้สรุปการเรียนรู้ร่วมกันมาแล้วพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ มีผลในการพัฒนาตนเองและกลุ่ม

- กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ชุมชนท่าโรงช้างซึ่งเป็นพื้นที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ระบบความสัมพันธ์/การร่วมกิจกรรมภายในชุมชนค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกับชุมชนเมืองโดยทั่วไป เยาวชนในพื้นที่ /โรงเรียนประสบปัญหาด้านสารเสพติด ผู้สาว การทะเลาะวิวาท การพนัน ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา กลุ่มนักเรียนที่สนใจการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เช่นการศึกษาระยะที่สวนโมกข์ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศึกษาป่าต้นน้ำ การศึกษาฐานอบรมผู้นำกระบวนการ สื่อเสียงตามสาย โดยได้นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้มาเป็นแนวทางจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน ต่อมาได้จัดตั้งกลุ่มคันทนาใหญ่ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ คือกลุ่มสโมสรมองน้อย กลุ่มสื่อเสียงตามสาย กลุ่มฝึกปลอดภัยเพื่อโลกสีเขียวกลุ่มเสียงตามสายเรียนรู้สู่ปัญญา แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวางแผน

ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ มีการพัฒนากลุ่มมาตามลำดับก่อนการสรุปบทเรียนในครั้งนี้ ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนากลุ่มได้ต่อไป

- โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เป็นกลุ่มเยาวชนที่เริ่มจากที่ทุกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เข้าไปส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนคลองน้อยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2540 ช่วงแรกเป็นกิจกรรมค่ายที่เน้นให้เด็ก ๆ ดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น ศึกษาภูมิปัญญาของหมู่บ้านตนเองตามสภาพปัญหา คือชุมชนใกล้เมือง เด็ก ๆ ได้รับผลกระทบด้านค่าเงินสูง กระบวนการทำงานได้จัดกิจกรรมในรูปแบบค่ายเรียนรู้ การสำรวจชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากชุมชน ครู ผู้ปกครองนักเรียน นำไปสู่การรวมกลุ่มการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นคือ กลุ่มนักสำรวจ กลุ่มกระดานสา กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มได้มีการขยายกิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลายขึ้น

- กลุ่มเพื่อนเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม เป็นการรวมตัวของเยาวชนในหมู่บ้านที่มีความสนใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม การศึกษาหาของดีในชุมชน กิจกรรมค่ายศึกษาดูงาน กิจกรรมค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นกิจกรรมเล็ก ๆ แต่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นอย่างดี ต่อมามีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับทาง อบต.และผู้ใหญ่ในชุมชน และร่วมกับคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับชุมชน ในพื้นที่มีกลุ่มการเรียนรู้หลากหลาย มีการพัฒนาและความพร้อมที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว กลุ่มรักษาดินแดน กลุ่มเยาวชนรักษ์ต้นไม้ กลุ่มเยาวชนบ้านท่าเนียบ กลุ่มผู้ศิริ ซึ่งได้สรุปบทเรียนร่วมกันได้พบว่าพื้นที่มีศักยภาพสูงด้านชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- กลุ่มเยาวชนโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ สุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมโดยคณะกรรมการนักเรียนและกลุ่มสนใจ มีการวางแผนไทย (โครงการวางแผนโบราณเพื่อสุขภาพ) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สามารถสร้างอาชีพ นำไปสู่การพึ่งตนเองของผู้พิการทางสายตา และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและการแพทย์แผนไทยไว้ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ คนตรี เพลงบอก ธนาคารขยะ งานส่งเสริมอาชีพอิสระ งานส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่ได้มีการร่วมจัดทำกับกลุ่มเพื่อนเครือข่ายเยาวชนในจังหวัด เช่น งานสัปดาห์สุขภาพเด็ก กิจกรรมรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา สิทธิเด็ก

เวลา 14.30 น. ช่วงแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

ผมรู้สึกว่าเป็นเวทีของเด็กและเยาวชนฟังแล้วมีความสุข ผมไม่สบายใจมาหลายวันแล้ว กับข่าวที่นครศรีธรรมราชข่าวที่เตรียมอุดมพัฒนาการข่าวที่ภาคตะวันออก ที่มาในวันนี้สบายใจ มีข้อนำสังเกตว่ารายการบนเวทีโดยภาพรวมการที่มีคนหลากหลายวัยมาประชุมกันอย่างนี้มาพูดคุยกัน อย่างนี้ถ้าไม่มีโครงการลักษณะนี้มันจะมีขึ้นได้ในงานแบบไหนนั่นคือตั้งข้อสังเกตที่นี้ถ้าการประชุม หลากหลายวัยอย่างนี้แล้วทุกคนตื่นตื่นเป็นสุขกับการเรียนรู้กับการได้ฟังทั้งศิลปะ เพลงในแนว พื้นบ้าน มันมีคุณค่าอะไรที่แฝงอยู่นี่น่าจะคิดกันไป ว่าถ้าเราจัดเวทีลักษณะแบบนี้ต่อไปมันจะ ขยับไปอย่างไรหรือรูปแบบนี้คือรูปแบบนี้ไว้อย่างไร ผมเห็นมาหลายเวทีการจัด เช่น ถ้ามี ศิลปะการแสดงมานี้น้องๆมีลูกๆมาแสดงมารำโนราห์ถามทุกคนว่าทุกคนบอกเยี่ยมมากๆแต่พอคนที่ บอกว่าเยี่ยมมากไปจับไปเอามาร ถามว่าคิมบี้ที่มีคนตรีคนครีมาแสดงโอ๊ยดีมากแต่คนที่บอกดีมาก ๆ ไปจับก็ไม่มีคนตรีมักกลายเป็นการพูดถึงหลักวิชาต่างๆและไม่มีเสน่ห์จริงๆ ชีวิตมันมีหลายอย่างมัน มีเสน่ห์มันมีทั้งความจริงและความไม่จริงอยู่หลายอย่างก่อนที่จะเริ่มตามโจทย์ที่ลูกๆเขาตั้งไว้ ผมฟัง มาตั้งแต่เช้าเห็นว่าการนำเสนอเมื่อมี power point ทำให้ไม่เห็นสีสันของการนำเสนอเหมือนรุ่นน้อง แสดงว่ากระบวนการเรียนรู้การนำเสนอ หากมีอุปกรณ์ไฮเทคจะไม่สามารถสู้ของ ๆ ที่ไม่ใช่อุปกรณ์ นื่อง ๆ จากทั้ง 5 กลุ่มน้อง ๆ จะมีการนำเสนอเป็นรูปธรรมฟังเข้าใจง่ายชัดเจน ภาพที่นำเสนอก็ไม่ ยุ่งยากไม่มีแผ่นภาพอะไร ภาพน้องจับกัง ผมคิดว่าน่าจะส่งเข้าประกวด ภาพน้องจับกังเป็นภาพที่ เห็นเป็นภาพที่เป็นการเก็บเกี่ยวอย่างยั่งยืน ก็เลยตั้งคำถามต่อไปว่าคนที่เรียนมามาก ๆ ทำไมมันสื่อกับ มนุษย์ไม่รู้เรื่องแล้วเป็นปัญหาอยู่เรื่อย ๆ ครุฑก็จะสนใจแค่การสอนแบบใหม่ ๆ การทำปริมาณงาน แบบใหม่ ๆ ที่ใช้กระดาษเยอะ ๆ ที่พวกลูก ๆ จะไปอนุรักษ์ป่า สุดท้ายผมขอตั้งข้อสังเกตไว้ ณ ที่นี้ ก่อนที่จะเปิดเวที คือเขาบอกว่าปัจจุบันปัญหาหนักก็คือ ปัญหาเยาวชน แล้วมันแก้กันไม่รู้จักสิ้นสุด ตั้งแต่ผมเริ่มเรียนหนังสือและอ่านหนังสือที่ไม่ใช่แบบเรียนในโรงเรียนเป็น ตั้งแต่หม่อมหลวงปิ่น พันธ์เอกปิ่น อธิปติกรมการศาสนานานมาแล้วบอกว่า ปัญหาหนักของประเทศไทยก็คือ อี ชุง เยาว์ อี คือปัญหาอีสาน ชุง ก็คือชุง แผลงพิฆ เยาว์ ก็คือเยาวชน ตอนนี้ก็ยังเป็นอยู่ ขณะนี้ปัญหาที่ เกิดขึ้นคือ เห็นเรียนกันมาเยอะ ๆ พัฒนากันมาเยอะ ๆ แต่ปัญหายังเป็นอยู่แบบนี้ ผมคิดว่าในเมื่อ มันไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการเดิม น่าจะมีการเปลี่ยนมุมมองใหม่ ว่าเยาวชนไม่ใช่ปัญหาแล้ว แต่ครูคือปัญหา ดีหรือไม่ พ่อแม่เป็นปัญหา ดีหรือไม่ ผู้ปกครองเป็นปัญหาดีหรือไม่ นักวิชาการ ทั้งหลายคือตัวปัญหาจริงหรือไม่ ตลอดจนรัฐบาลทั้งหลายเราน่าจะเปลี่ยนมุมมองใหม่กันดูสิถ้าเรา เปลี่ยนมุมมองใหม่มันก็จะคิดหาวิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ แต่ถ้ามองแบบเดิม ๆ ก็คิดแบบเดิม ๆ ซึ่ง มันแก้ไม่ได้ และก็ทำซ้ำ ๆ อยู่เป็นเส้นเสฟติด เป็นยาเสฟติด ยิ่งกว่ายาเสฟติดอื่น ๆ เพราะมันเสฟติด ทางความคิด ทางวิธีการ ทั้งที่ไม่รู้ว่ามันไม่มีผลอะไรแต่ก็ยังเสฟกันอยู่ ลองเปลี่ยนมุมมองใหม่ ครูคือตัวปัญหา (ไม่ใช่ผมนะครับ เพราะผมออกมาแล้ว 2 ปี) ลองตั้งโจทย์เล่น ๆ ว่าเราฟังลูกหลาน

พูดมาแล้ว อากาศจะขอคำแนะนำจากที่ ๆ พ่อ แม่ น้ำ อา ลุง แนะนำลูกๆ เราด้วยความห่วงใยอย่างไร หรือได้เรียนรู้อะไรจากลูกหลานของเราบ้าง

คุณปัญญา (เจ้าของโรงแรมรอยเกาะ)

เล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองว่าคืออยู่ในห้องทุ่งใช้สิ่งรอบตัวในการเรียนรู้ ไม่ต้องยึดปัจจัยที่เป็นตัวเงินมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ช่วงหลังมีโอกาสไปใช้ชีวิตอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ได้เห็นถึงความหลากหลายของคนเมืองที่มีการตามอย่างแฟชั่น คิดเองไม่คอยเป็น เห็นถึงความสับสนมากขึ้นของสังคม โลกของเรามีทั้งส่วนที่มีหิมะปกคลุมและไม่มี ในพื้นที่ที่มีหิมะปกคลุมไม่สามารถทำกินได้จึงต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมเพื่อความอยู่รอด แต่ในส่วนที่ไม่มีหิมะปกคลุมเราสามารถทำมาหากินได้ตลอด โลกในอนาคตจะต้องมีการใช้การเกษตร การท่องเที่ยว งานฝีมือ อาหาร สมุนไพร แรงงานที่มีคุณภาพในการพัฒนาและยังชีพ เราควรหันกลับมามองทรัพยากรที่มีค่าของบ้านเรา ที่ผ่านมามาลอกเลียนต่างประเทศคนส่วนใหญ่ไม่กล้าบอกกว่าสิ่งที่ลอกเลียนมาไม่ถูกต้อง แต่สิ่งที่เด็ก ๆ กลุ่มนี้กำลังทำอยู่คือสิ่งที่ถูกต้อง เรามีตลาดใหญ่อยู่ในคลอง ในนาข้าว ซึ่งมีครบ จากภูมิปัญญาของชาวบ้านเราสามารถอยู่ได้อยู่ได้ เราไม่จำเป็นต้องเข้าไปสู่วัฒนธรรมตะวันตกซึ่งต้องผลิตไปขายผู้ซื้ออยู่ตลอด ขณะนี้ตลาดใหญ่ Super market ไม่มีใครพูดถึงหน่อไม้บนเขา แขนงป่า มดแดง ขณะนี้ทรัพยากรของเรากำลังลดลง แต่สิ่งที่ถูก ๆ ทำอยู่ในวันนี้เราต้องมีการคิดถึงงานที่จะมีในอนาคตด้วย เพราะฉะนั้นการเรียนการสอนที่จะมีขึ้นต่อไปต้องแคบและลึก ไม่ใช่รู้ทุกอย่างแต่ไม่สามารถทำอะไรได้

คุณพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ กองทุนหมู่บ้านเรา สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 จ.สุราษฎร์ธานี

จากการฟังมาตั้งแต่ต้น มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะคือ

- 1.มีการใช้คำว่า Dialogue คิดว่าน่าจะใช้ภาษาไทยน่าจะชัดเจนกว่าและเด็ก ๆ ก็สามารรถเข้าใจง่ายขึ้น
- 2.เสนอการเรียนรู้อีกแบบหนึ่ง คือ การเรียนรู้แบบฐานการเรียนรู้คล้ายกับที่มีการจัดที่สวนดิ – โมติ เพราะสามารถทำได้ตั้งแต่คนเดียวถึงหลายคน
- 3.สิ่งที่ผมได้เรียนรู้จากเวที คือ ความบริสุทธิ์ใจในการเรียนรู้ จะเห็นว่าผู้ใหญ่ในวันแล้วไม่แน่ใจว่าผ้าสีอะไรแน่ แต่เด็ก ๆ เป็นผ้าขาว และสิ่งที่เราแพ้ใจ คือในเรื่องของความบริสุทธิ์ใจในการทำงานและกิจกรรม ผมคิดว่าเราน่าจะเรียนรู้จากเด็กได้มาก

อาจารย์สมเจตนา บุญโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

คำศัพท์ในบางคำสามารถเขียนหนังสือได้เป็นเล่ม ๆ เช่นการ Dialogue ลองใช้เป็นปฏิจา วิชาหรืออื่น ๆ ก็แล้วแต่จะใช้ หรืออาจจะถามจากอาจารย์หรือคุณพระคุณเจ้าก็ได้ เพราะคำบางคำ ในเชิงวิชาการแล้วมีนัยยะซึ่งจะต้องมีคำจำกัดความอีกมากมายอาจจะมีปัญหาในภายหลัง

คุณสุกิจ ศิริภัทร์ โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้

มีความรู้สึกชื่นชมกับเยาวชนรุ่นใหม่ นึกย้อนกลับไปสมัยที่เป็นเยาวชนโอกาสที่ได้เรียนรู้และนำเสนอในลักษณะนี้ยังมองไม่เห็นโอกาส มองเห็นว่าความเชื่อมั่น ความภูมิใจ และประสบการณ์ที่เยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ได้ร่วมกันนำเสนอเป็นนิมิตหมายที่ดี คิดว่ากระบวนการเรียนรู้จะมีต่อไป แต่มีคำถามว่า ขณะนี้เราอยู่ในยุคของการปฏิรูประบบการศึกษา ผมนึกเสียดายที่บุคลากรที่มีส่วนในการศึกษาของประเทศ จะมีโอกาสได้ฟังได้เห็นเนื้อหาสาระของการนำเสนอของกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้มากนักน้อยแค่ไหน เพราะเท่าที่ติดตามดูเรามักจะปฏิรูปในเรื่องของการบริหารจัดการหรือในเรื่องของสายบังคับบัญชามากกว่าเป้าหมาย ทิศทาง หรือกระบวนการในการเรียนรู้นี้เป็นประเด็นที่เป็นสิ่งที่จะต้องร่วมคิดว่าจะปฏิรูปต่อไปอย่างไร

คุณปัญญา เจ้าของโรงแรมรอยเกาะ

คำว่าพัฒนา โดยสาระคือการทำให้ชีวิตดีขึ้นจาก 2 ปัจจัย คือ

1.คนมีความสามารถมากขึ้นในการพัฒนาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ให้เป็นประโยชน์สูงสุดตามการใช้งานไม่ใช่ซื้อเขามา

2.โคมไฟ ที่เห็นอยู่ที่โรงแรม เราสามารถนำหมวก หว้าย ความตั้งใจ ก็สามารถแปรเป็นโคมไฟได้โดยไม่ต้องซื้อ หากเรารู้ว่าเราต้องการอะไรจากโคมไฟ รู้ว่าระบบของโคมไฟเป็นอย่างไร เราก็จะสามารถประยุกต์ใช้ได้ ประเทศของเราสามารถนำสิ่งต่าง ๆ มาใช้ได้เยอะมากขอเพียงเรารู้ระบบและเห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านั้น เราก็สามารถนำมาใช้ได้

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

ก่อนมาประชุมได้มีโอกาสอ่านข่าวกับหลาน มีข่าวที่สวนสัตว์แห่งหนึ่งได้ซื้อพันธุ์จิงโจ้มาจากประเทศออสเตรเลีย สี่แสนบาท มาถึงปรากฏว่าถูกคางคกกัดตาย 2 ตัว หลานถามว่า หนูไม่อยากจิงโจ้เพราะได้เห็นแล้วในโทรทัศน์ แต่อยากรู้ว่าคางคกคืออะไร ตอนนี้คางคกที่มีอยู่ฝูงหนึ่ง 4-5 ตัว กำลังถูกตามล่าเพราะกัดลูกจิงโจ้ หลายเรื่องเป็นสิ่งที่น่าคิด ใครมีเพื่อนอยู่ใกล้สวนสัตว์ลองไปช่วยกันอนุรักษ์คางคกกันด้วย

คุณฉ่ำยอง เตียชกุล มุขนิกรศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

มีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กคือ มองว่าพัฒนาของกลุ่มเยาวชนที่เริ่มมาจากการทำงานทุนเล็ก ๆ ของการเรียนรู้สู่ระบบของโรงเรียนและขยายลงสู่ชุมชน ที่สำคัญคือการเรียนรู้ในลักษณะนี้ของเด็ก ๆ มีการกระจายการเรียนรู้แบบแนวนอน หากดูกระบวนการทำงานของบางที่จะเป็นในเรื่องของการประสานแล้วมาออกงาน แต่สิ่งที่ได้เรียนรู้กับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์คือ กลุ่มเพื่อนที่มีการจัดกระบวนการร่วมกัน และมีการจัดแสดงนิทรรศการอยู่ด้านหน้า มีฐาน

การเรียนรู้ร่วมกันจริง ๆ เช่น กลุ่มโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเกิดจากการที่กลุ่มชุมชนลงไปทำการทดลองเรื่องการเรียนรู้ที่ตัวเองได้เรียนรู้มา กลุ่มโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องจึงมีการขยายกันต่อไป โดยมีการกลับไปทำกับตนเองและชุมชน และในขณะเดียวกันโรงเรียนอื่น ๆ ก็มีกระบวนการทำที่คล้าย ๆ กัน มีการเริ่มจากกลุ่มครู กลุ่มผู้ใหญ่กลุ่มเล็ก ๆ ทำให้กลุ่มของเด็กได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และที่น่าสนใจคือกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ได้มีการขยายฐานที่กว้างขึ้น แต่ประเด็นหนึ่งที่น้อง ๆ ได้กล่าวมาตั้งแต่เช้าคือ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ผู้ใหญ่ยังขาดความเข้าใจ แล้วผู้ใหญ่ทั้งหลายจะหาทางออกในเรื่องนี้กันอย่างไร เราจะมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายของเด็ก ๆ ได้อย่างไร เขาได้เรียนรู้และซึมซับร่วมกันอย่างไร เขาสามารถเรียนรู้การฟังคนอื่นพูดได้อย่างไร จะโกรธไหม หากมีเพื่อนที่แสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับเรา เรื่องเหล่านี้เป็นประเด็นเล็ก ๆ ที่ไม่น่าเลขผ่านว่าทำอย่างไร ให้กระบวนการเรียนรู้เหล่านี้สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ทุกส่วนของเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน เราจะปรับอย่างไรให้การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนมีการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน

คิดว่าในภาคเช้าอาจจะมีเวลาไม่พอที่จะเล่าถึงรายละเอียดที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ภาพของการที่เด็กสามารถจัดการเรียนรู้โดยพวกเขาตนเองได้ โดยกระบวนการของพี่สอนน้อง และกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้จะถูกยกระดับเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้อย่างไร นี่อาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของงานวิจัยที่สามารถตั้งคำถามเพื่อการคลี่คลายร่วมกัน

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

บางคำถามที่คุณถ่ายของกล่าวมาเป็นเรื่องใหญ่ เป็นคำถามถึงระบบสังคม สิ่งที่ผมได้เรียนรู้จากการเรียนรู้ของน้องๆ มีอยู่บทเรียนหนึ่ง คือการเรียนรู้แบบซึมซับ ผมยังเข้าใจไม่ชัดเจนว่ามันคืออะไร แต่เท่าที่เข้าใจตอนนี้คือมันไม่ใช่การเรียนรู้ในเรื่องของเทคนิควิธีการที่จะกลับไปทำงานอย่างไร โดยอย่างหนึ่ง แต่เป็นการเรียนรู้ที่ลงไปถึงภายในจิตใจ โดยการศึกษาจากตัวตนของผู้เรียนโดยตรง และผู้เรียนด้วยกัน เช่น เอียงเปลี่ยนจากการร้องไห้เป็นน้ำตาไหล ผมสังเกตดูว่าการร้องไห้ของมนุษย์มีหลายนัยยะ หากการร้องไห้เป็นการร้องที่มีความปิติ ปลื้มปริ่ม กับการเรียนรู้ก็ร้องไห้ไป แต่ถ้าหากร้องเพราะถูกตำหนิไม่ต้องร้อง ส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ต้องมีอยู่ แต่อัตตาต้องเปลี่ยนสู่ความเป็นตัวตน

คุณรพีพรรณ คำหอม ลานสนธัมพันธ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จริง ๆ แล้วในครั้งนี้นัดใจมาร่วมฟัง และมาร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเคยตั้งโจทย์มา เพราะเริ่มอัดอั้นกับระบบการจัดการศึกษาในบ้านเรา จึงเริ่มมองว่าการศึกษาน่าจะมีทางเลือกให้คนที่หลากหลาย เช่น เมื่อเข้าสู่ชุมชนได้พบเจอกับชาวสวน เช่น ชาวสวนยางซึ่งวิถีชีวิตเหล่านี้เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในระบบของโรงเรียนก็ไม่ได้เรียนรู้ มองว่าการศึกษาไม่ใช่สิ่งที่ต้องให้คนไกลชุมชน

การศึกษาน่าจะเอาเรื่องราวของชุมชนเข้ามาเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองในระยะยาว จากที่ผ่านมาเห็นว่าระบบการศึกษายังไม่เอื้อให้กับกลุ่มเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โจทย์ที่ตั้งไว้ในขณะนั้นตั้งใจจะใช้ทุนเป็นเครื่องมือโดยการตอบคำถามตรง ๆ ซึ่งเห็นว่าเด็กขาดโอกาสในการเรียนเพราะไม่มีทุน จึงรวมกลุ่มเพื่อนอาสาพัฒนา สังคมศาสตร์ที่จบแล้วและไปทำงานในแต่ละพื้นที่ สิ่งที่ทำสิ่งแรกวางฐานว่า การพัฒนาฐานความคิดทางจิตใจของเด็กให้เขามีจริยธรรมก่อน จึงใส่กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของสวนโมกข์ เรื่องของท่านอาจารย์พุทธทาส จากกระบวนการทำงานเราได้เรียนรู้ไปด้วยโดยช่วงหลังมีการวางน้ำพนักงาน โดยดอขออกมาเล็กน้อยไม่ต้องไปตลอดทาง แต่ยังคงเฝ้าดูและติดตามอยู่ตลอด วันนี้ได้เห็นกระบวนการที่กลุ่มชุมชนसानต่อมองว่ามีการแตกตัวออกไปเยอะมาก และมีความชัดเจนมากขึ้น สิ่งที่ยากจะถามและตั้งข้อสังเกตต่อไปคือ

1.มันคงไม่ย่นัก ในการจัดกระบวนการเรียนรู้กับเด็กในทั่วประเทศให้คล้ายกัน เพราะบทสรุปของกลุ่มสุราษฎร์ธานีอาจจะไม่สามารถใช้ได้กับอีกหลาย ๆ พื้นที่

2.สิ่งที่ยากมองต่อ คือ ปัญหาที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันกลุ่มชุมชนมีความคิดเห็นกับปัญหาเหล่านี้อย่างไร เช่นเรื่องปัญหาการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนซึ่งมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

3.กลุ่มชุมชนต้องมีการทำงานในแนวที่กว้างขึ้นโดยการทำงานมาจากฐานคิดของกลุ่มเอง

4.โจทย์ของการเรียนรู้โครงการวิจัยนี้อยากให้มีการเชื่อมโยงในเรื่องของกลไกรัฐ เช่น ถ้าหากมีโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ได้รับรู้ถึงเรื่องราวการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ แล้วสามารถร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ไปด้วยกัน ไม่ใช่แค่ไปแค่โรงเรียนไม่รับรู้ หากมีการเคลื่อนแต่แนวนอน แนวตั้งไม่ได้มีการเชื่อมก็คงลำบาก เราอาจต้องร่วมเรียนรู้ไปด้วยกันในหลาย ๆ ทางและหลาย ๆ ระดับ อยากให้เด็ก ๆ ลองคิดกันต่อไปว่าอยากจะพัฒนาต่อไปในเรื่องอะไร

คุณปัญญา เจ้าของโรงแรมร้อยเกาะ

ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ความหลากหลายของพื้นที่สุราษฎร์มีไม่กี่เรื่อง เช่น

1.การเกษตรและการแปรรูป เช่น การทำปุ๋ย เฟอร์มิเจอร์

2.งานท่องเที่ยว งานบริการ

3.การเพาะเลี้ยงชายฝั่งและการแปรรูปอาหาร

หากน้อง ๆ จะคิดทำงานต้องมีการพิจารณาในเรื่องเหล่านี้ด้วย

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช เลขาธิการโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้

ส่วนใหญ่เรามักจะถูกบังคับให้ Learn ไขมัน ให้เรียน เรียน เรียนกัน แล้วก็เกิดการเบื่อ เราอยากจะ Play มากกว่า อาจารย์ชัยอนันต์บอกว่า ทำอย่างไรล่ะให้ Play มาบวกกับ Learn แล้วกลายเป็นเพลินให้ได้ ผมรู้สึกว่าสิ่งที่ผมได้เรียนรู้มากที่สุดคือสิ่งที่ผม มันส์ เราเรียน เราเล่น อะไรที่รู้สึกมันส์ทำให้เราอยากทำเหลือเกิน ผมรู้สึกว่าคุณปัญญาเป็นรูปธรรมของคนมันส์ การนำเสนอ

ของคุณปัญญามันได้สะท้อนความมันส์ ไม่รู้ละจะเปิดร้านอาหารก็หอยใหญ่ จะเปิดโรงแรมก็ ร้อยเกาะ จะทำคอมไฟก็เอาจอบมาทำคอมไฟ มันรู้สึกมันส์ที่ได้ทำ ผมว่าหัวใจมันอยู่ตรงนั้น อยู่ที่ เราสนุกกับสิ่งนั้นมั๊ย เราชอบหรือเปล่า ประเด็นที่เราชอบคือที่เรารู้สึกมันส์ มันสนุก ได้เล่น ผมรู้ดีกว่าการเล่นเป็นเรื่องของการเรียนรู้โดยมีคนเป็นศูนย์กลาง เอาตัวเราเป็นศูนย์กลาง เอาคนที่ เรียนเป็นศูนย์กลาง แล้วพอเติมคำว่า Lean + Play เป็นเพลิน ผมพยายามนั่งดูนะว่าในนี้จะออกมา หรือเปล่า คือเมื่อนำ Learn เข้าไปคือทำอย่างไรให้การเล่นเป็นการเรียนรู้ แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อ เล่นแล้วเรารู้เรียน คำว่าเรียนไม่ใช่การกลับไปในห้องเรียน แต่ทำอย่างไรให้ประเด็นที่เราถนัดเล่น ให้เกิดเป็นความรู้เข้าสู่วิชาให้ได้ ที่นี้กระบวนการศึกษาที่มันจัดระบบไว้ มันก็พยายามจัดเข้าสู่ วิชาเข้าไป คือเอาเป็นเรื่องราว ซึ่งเขาบอกว่าเป็นอะไรละ คือเอาเรื่องราวเป็นตัวตั้งแล้วเราก็เมื่อมาก ผมอ่านแล้วยังเห็นชัดเจนครับ พยายามอ่านตามแต่ก็ยังเห็นไม่ชัดว่าทำไมมันเหมือนกับมีประพินประพาย มีแวວอยู่ว่าที่เล่น ๆ มันได้อะไร ได้เรียนนะ ได้เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมจากนักสืบสายน้ำ มโนราห์ได้ เรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม แต่มันสามารถเติมอะไรละ เติมความรู้เข้าไปมากกว่าเรื่องเหล่านี้ได้มั๊ย ซึ่งมัน รวมเบ็ดเสร็จสมบูรณ์อยู่ในเรื่องเล่นบางเรื่องที่เราเล่นเรื่องเดียว สมมุติผมชอบเรื่องลูกปัด มีพื้นที่ที่เป็น นักร้องเขามีลูกปัดอยู่ที่คอ อาจารย์สมเจตนาก็มีลูกปัด พี่อู๊ด (ตฤณ) ก็มีลูกปัด ความจริงลูกปัด มันสะท้อนดังหลายเรื่อง เช่น เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องธรรมชาติ เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ มันกระจัดกระจายอยู่ สามารถเรียนรู้ได้หมด ผมจะเสนอว่าเรื่องเล่นทุกเรื่องไม่จำเป็นต้องเล่นหลาย เรื่อง เล่นสักสองสามเรื่องที่เราชอบ แล้วในสิ่งเหล่านั้นแทรกออกมาว่ามันมีเรื่องอะไร มีวิชาอะไรที่ นำเรียน ข้อเสนอของผมนี่คือทำอย่างไรให้การเรียนรู้เป็นการเล่นเป็นเพลิน แล้วก็ยึดกุมเรื่องการ เล่นไว้ให้ได้แค่ขยายไปสู่การเรียนรู้และความรู้ให้ได้ ต้องระวังนะครับ ครู อาจารย์ หรือพรรคพวก หรือ แม้กระทั่งผมเอง พอเราเรียนรู้มากๆ แล้วเราเริ่มธาตุแก่มากหรือพวกเรารุ่นพี่ก็เหมือนกันเริ่มมีธาตุ แก่มากก็จะมองเชิงวิชาการแล้วก็พยายามดึงการเล่น ซึ่งมันสามารถประมวลเรื่องเรียนรู้เยอะแยะใน การเล่นสักเรื่องสองเรื่อง อาจจะมีคนพยายามดึงไปเป็นเพียงวิชาบางวิชาเท่านั้น ก็จะกลายเป็นสูตร อีกสูตรหนึ่ง

ผมรู้ดีกว่าการศึกษาที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมันมีอีก 2 ประเด็น ที่น่าศึกษาแต่ไม่ปรากฏอยู่ใน วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์จะเน้นรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนที่สุราษฎร์ ถ้ายังมี ระยะที่ 3 หรือระยะไหนเดี๋ยวท่านปิยวิทย์อาจจะขยายอีกสักชุดหนึ่งนะครับผมรู้ดีกว่ามันมีอีก 2 เรื่อง นอกจากรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ของน้อง ๆ ที่สุราษฎร์ที่หลาย ๆ กลุ่มนำมาเสนอ คือประเด็น การขยายแวดวงและก็เครือข่ายในหมู่เยาวชนด้วยกัน มีรูปแบบการจัดการอย่างไร เรายังเน้นอยู่เพียง เทคนิควิธีการของแต่ละกลุ่มว่าทำกันอย่างไร แต่จริง ๆ แล้วมันมีการเชื่อมโยงส่งต่อแล้วร่วมกันเรียน ร่วมกันทำอย่างไรบ้าง และสิ่งที่ผมเคยทราบมาว่าที่นี่ไม่ได้ทำโดยใครคนเดียว มีกลุ่มน้ำใจครู มี ประธานเทศบาล คือมีคนในสุราษฎร์เข้าไปเกี่ยวข้องไม่น้อยจากหลายแวดวง ผมคิดว่ากรณีศึกษาที่ สุราษฎร์นอกจากเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการแล้ว เรื่องของการขยายแวดวงเยาวชนด้วยกันอีก

ประเด็นคือการทำงานท่ามกลางผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ชาวบ้าน หมอจวง ที่ท่านเข้ามาเกี่ยวข้อง เกี่ยวอย่างไร แล้วเราเรียนรู้กับคนเหล่านั้นอย่างไรบ้างเพื่อจะเป็นการศึกษาท่ามกลางสังคม เรียกว่าประชาสังคมชาวสุราษฎร์ การจัดการศึกษาเรียนรู้ของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำกันอย่างไร อันนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะผมเชื่อว่าไม่ได้ทำอยู่อย่างโดดเดี่ยวครับ

อาจารย์อมรวิทย์ นาคบรรพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่หมอบัญชาพูดถึง โดยเฉพาะเรื่องการขยายแนวคิดหรือเครือข่ายหรือการทำงานท่ามกลางผู้อื่น มันไปคล้าย ๆ หรือสอดคล้องกับที่อาจารย์พิพรรณเสนอมาว่า เราจะทำอย่างไรให้เรื่องนี้มันขยายแนวคิดกว้างขึ้นมันจะต้องนำเอาสิ่งดีมากลบสิ่งที่ไม่ดีออกไป

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

บังเอิญว่าในเอกสารที่เผยแพร่มีคำอยู่ ไม่แน่ใจว่าหน้าไหนจากคำว่าสรรพนาม (ที่ถูกตรึงในเอกสารเผยแพร่) จริง ๆ แล้วเป็นคำว่าศัพท์ ซึ่งแปลว่าทั้งหลายทั้งปวง เพราะฉะนั้นขอให้แก้ด้วยเพื่อไม่ให้สับสนกับคำว่าสรรพนาม

อาจารย์อมรวิทย์ นาคบรรพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จริง ๆ แล้วมีความตั้งใจว่าจะขอนำเสนอแลกเปลี่ยนในวันพรุ่งนี้แต่เมื่อมีโอกาสแล้วก็ขอยุ่เท่าที่นึกได้ตอนนี้ อยากพูดใน 2 เรื่อง เรื่องแรก คือ ในสิ่งที่ทำมีอยู่ 2-3 จุดที่น่าตั้งคำถาม เช่น เราแยกแยะได้ไหมว่าสิ่งที่เรากำลังอยู่เราได้อะไร เราได้อะไรบ้างจากสิ่งที่ฟัง ๆ มา เราได้เยอะมาก ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องการทำมาหากิน ไม่ใช่แค่แค่ความรู้ มันได้ความคิดดี ๆ มันได้คุณธรรมดี ๆ มันอะไรดี ๆ เยอะ ผมว่าตรงนี้เราน่าจะแยกออกมาดูนะ อาจารย์ว่าเด็ก ๆ ได้อะไรกันบ้าง เรื่องที่ 2 ในแต่ละตัวที่แยกออกมาแล้วมันได้มาอย่างไร ความรู้มันก็ได้อะไรมาทางได้เรื่องทำมาหากินมันก็ได้อะไรมาทางและเรื่องคุณธรรมอาจจะได้มาด้วย วิธีการอีกทางหนึ่ง มันได้มาอย่างไร ฟังดูเหมือนจะเห็นกลางๆ ยังไม่ชัดเท่าไร ประเด็นที่ 3 เราพูดว่าเราได้อะไร มันได้มาอย่างไร ต้องมีอีกสักคำถามว่า เราต้องไปเรียนกับใครบ้างนอกจากครู หมายความว่ากิจกรรมที่เราไปทำเราไปเจอใครบ้าง เราจะเห็นว่าเรามีครูนอกเครื่องแบบเยอะมาก ครูนอกเครื่องแบบสำคัญกว่าครูในเครื่องแบบ เพราะครูในเครื่องแบบสอนเราได้ในขอบเขตความรู้ระดับหนึ่ง แต่ครูนอกเครื่องแบบเยอะ ได้อะไร ได้อย่างไร ต้องไปเรียนรู้กับใครบ้าง ถ้าแยกออกมาจะเป็นความรู้ที่ดี เรื่องบางเรื่องแม้กระทั่งเรื่อง ได้อย่างไร ได้ความรู้มาอย่างไร อยากจะฝากน้อง ๆ อาจลงไปช่วยคิดอ่านออกจากกิจกรรมที่เราทำ ๆ กันอยู่แล้วมันมีอะไรที่เราอยากทำแต่ไม่ได้ทำอีกไหม อันที่จริงผมฟังไปฟังมา เมื่อตอนหลังเที่ยง มันมีบางเรื่องที่ผมเห็นแวว เห็นพลัง ที่น้องๆ หลายคน หลายกลุ่มเป็นนักวิจัยรุ่นเยาว์ คำถามวิจัยมันฟังดูแล้วขลังจริง ๆ แล้วไม่ได้มีอะไร มันคือการหาความรู้ ความจริงสักเรื่องที่เราอยากรู้ เด็กอนุบาลก็

เป็นนักวิจัยได้ ผมเคยเห็นเด็กอนุบาลทำวิจัยเรื่อง เขาเรียนวิชาสุขศึกษาแต่แทนที่จะไปฟังครูสอนว่า
แมลงวันสกปรกอย่างไร เขาก็ไปทำวิจัยเรื่องแมลงวัน เขาไปเดินตามดูแมลงวันอยู่ 1 วัน เต็มๆ ว่า
แมลงวันทำอะไรบ้าง แล้วเขาก็สรุปแบบเด็กอนุบาลว่า แมลงวันเป็นเครื่องบินนำเชื้อโรค
เพราะว่าแมลงวันไปเกาะถังขยะ แล้วไปเกาะอะไรเยอะเยอะแล้วมาเกาะจานข้าว แล้วมันก็ให้
ผู้โดยสารลง แล้วมันก็ไป เด็กอนุบาลก็ทำวิจัยได้ ผมเคยเห็นเด็ก ป.4-ป.5 ทำวิจัยเรื่องยาฆ่า
แมลงสาบไปเอาโจทย์ที่บ้าน แมลงสาบเยอะแล้วขอครูทำวิจัยเรื่องยาฆ่าแมลงสาบ ไม่ได้เรียนใน
ห้องเรียนเลย ไปวิจัยอยู่กับบ้าน ไปนั่งคิดค้นสูตรว่าจะฆ่าแมลงสาบอย่างไร แล้วเด็ก ป.4 ได้
คิดค้นออกมาว่าจากเอาปูนซีเมนต์ฆ่าแมลงสาบ เพราะเขามีเหตุผล เขาได้เดินไปหลังบ้านเห็นถุงปูน
มันเปิดทิ้งไว้แล้วเห็นแมลงสาบลงไปตาย เขาก็รีบมาวิ่งบอกเขา เขาก็รีบวิ่งมาบอกครูว่าสงสัยผ
งปูนมันจะไปบอกทางเดินหายใจของแมลงสาบ เพราะฉะนั้นเอาผงปูนฆ่าแมลงสาบคิกว่า แล้วเขาก็
คิดสูตรเอานมผงผสมกับปูนขาว เพราะเขามีเหตุผลอีกว่าเมื่ออยู่วันหนึ่งตอนกลางคืนเขาจะไปกินน้ำใน
ครัวพอเปิดไฟเขาเห็นแมลงสาบกำลังกินนมที่แม่ชงเลี้ยงน้องมันคอกอยู่กับพื้น แล้วเขาก็สงสัยว่านมผง
เป็นอาหารที่แมลงสาบนิยมเพราะฉะนั้นเอานมผงผสมคิกว่าก็ผสมสูตรไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่สูตร 10 ต่อ 1
นมผง 10 ส่วนปูน 1 ส่วน เพราะว่าข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าแมลงสาบฉลาดแค่ไหน เพราะฉะนั้นต้อง
ทดลองมันด้วยการผสมนมผงเยอะๆ มันจะได้รู้ไม่ออกปรากฏว่าแมลงสาบกินแต่แมลงสาบไม่ตาย
แต่หนูโค่นคิดเพราะนมที่จะเลี้ยงน้องหนูเอาไปให้แมลงสาบหมด แต่เด็กก็ไม่ยอมท้อเขามีความอดทน
แบบนักวิจัยเขาก็ทำไปเรื่อย ๆ ผสมสูตรไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้สูตรนม 1 ส่วน แป้งข้าวเจ้า 1 ส่วน
แล้วผงปูนซีเมนต์ 1 ส่วนทดลอง 4-5 ครั้ง ครั้งแรกตาย 7 ตัว ครั้งที่ 2 ตาย 5 ตัว สูตรการ
ทดลองเรียบร้อยได้ผล คิดค้นยาฆ่าแมลงสาบได้ผงปูนไปบอกทางเดินหายใจของแมลงสาบตาม
สมมุติฐานแต่เด็ก ป.4-ป.5 แต่ตรงนี้โยงกับประเด็นที่พูดเมื่อครู่ว่าได้อะไร คือผมคิดว่าเขาไม่ได้
เฉพาะทักษะทางการทดลอง มันได้ใจ มันได้ความภาคภูมิใจ มันได้ความเชื่อมั่น บางทีเรื่องที่
ผู้ใหญ่คิดไว้ให้ เราอาจจะคิดต่อจากผู้ใหญ่ได้ ไม่ใช่ฆ่าแมลงสาบแต่ต้องเป็นยาที่ขายตามบักชี
หรือโลตัสเท่านั้น เราคิดเองก็ได้ เรื่องแบบนี้เราน่าจะแยกออกมาให้ชัด ๆ ว่าเราเรียนหนังสือนอก
โรงเรียนเราจะได้อะไร ได้อย่างไร ได้กับใครบ้าง นี่เป็นเรื่องที่หนึ่ง

เรื่องที่สองคือว่า ตรงนี้มองถึงผู้ใหญ่ ผมว่าเรื่องนี้ถ้าเราจะทำให้เป็นมรรคผลต่อไป การที่
เราทำให้เครือข่ายมีพลังขึ้นมันจะสำคัญ มีคนดี ๆ ทำอะไรดี ๆ อยู่เยอะเยอะ ไปหมด แต่เราไม่ค่อยรู้
กันมันจึงทำอะไรที่เป็นพลังขึ้นไม่ได้ มันก็เป็นความสุขที่ได้มาเจอกันเป็นครั้งคราว แต่ผมว่าถ้าจะทำ
มื่ออยู่ 3-4 เรื่อง เรื่องแรกเราน่าจะมีแผนที่คนดี แผนที่คนดีมีไฟก็คือใครทำอะไรอยู่ตรงไหนบ้าง
ตอนนั้นเรายังไม่ค่อยมีเท่าไร แผนที่คนดีมีไฟรวมทั้งน้อง ๆ ด้วยคุณครูเก่ง ๆ ด้วย ชาวบ้านเก่ง ๆ
ด้วยอาจารย์ที่ทำอะไรดี ๆ เรามาทำแผนที่เราจะได้ว่าใครทำอะไรอยู่ตรงไหน หลังจากที่เราทำแผนที่
แล้วเรารู้ว่าคนคืออยู่ตรงไหนเรามีวิธีไปหนุนให้เขาทำงานได้ไหม มีน้อง ๆ อยากทำเรื่องนี้ไปหนุนให้
เขาทำให้ได้ มีครูอยากทำตรงนี้ไปหนุนให้เขาทำให้ได้ และเมื่อหนุนแล้วก็มีครูลงไปดูเขาว่า

ได้เรื่องได้ราวหรือเปล่า สรุปเป็นความรู้ได้หรือไม่ เรียนหนังสือนอกโรงเรียนนี้ต้องรู้อย่างไร เรียนอย่างไร เรียนกับใคร สรุปความรู้ออกมา แล้วสุดท้ายที่ยากที่สุดคือ พวกเขาได้ความรู้แล้ว เขาจะไปเคลื่อนอะไรดี มีเรื่องต้องเคลื่อนเยอะ เคลื่อนหลักสูตรให้มันเป็นท้องถิ่นแท้ ๆ มีความเป็นชุมชนอยู่ในหลักสูตร ไปเคลื่อนเรื่องครู ครูส่วนใหญ่จะเข้าใจความรู้นอกโรงเรียนเท่า ๆ กับความรู้ในโรงเรียน มีเรื่องให้เคลื่อนเยอะ ต้องเปลี่ยนตารางสอนมัย คาบละ 50 นาทีให้เล็กได้นัย เราเอาปัญหาชีวิตเป็นตัวตั้ง หากให้เรียนคาบละ 50 นาทีไม่รู้เรื่องจะเปลี่ยนได้ไหม นี่ก็เป็นเรื่องที่เราต้องเคลื่อน มันต้องมีความรู้จากสิ่งที่มีอยู่ ๆ ทำว่าเคลื่อนอย่างไร เรื่องพวกนี้สำคัญลงไปถึงเรื่องอื่นๆ ที่ต้องเคลื่อนการจัดระเบียบสังคม การทำอะไรต่าง ๆ มันเอาความรู้ของน้อง ๆ เอาไปสร้าง ซึ่งผมอยากเชียร์ อยากให้กำลังใจและบอกน้อง ๆ ว่าเป็นนักวิจัยได้ไม่ต้องไปวิจัยขานาแมลงวิจัยอะไรก็ได้ วิจัยการใช้มือถือของเพื่อน วิจัยนิสัยการกินของน้อง เรามีความรู้จากบ้านเพื่อน เรามีการอบรมน้อง ไปหาความรู้จากน้อง น้องกินอย่างไร น้องอยู่อย่างไร น้องใช้มือถืออย่างไร มีเยอะแยะ เมื่อเรารู้แล้วก็หาทางไปเคลื่อน เรื่องการทำแผนที่คนคิดดี การหนุนให้เขาทำงานได้ก็ดี การตามไปดู ไปประเมินว่าเขาได้ความรู้อะไรมาบ้าง การที่เราหาทางไปขยับเขยื้อนหรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง อยากให้มันเคลื่อนการทำงานของเรามาให้ดีขึ้นก็ต้องมีคนคอยวิ่ง ผมคิดว่าตอนนี้ทาง สกว.เองก็เชื่อมั่นองอยู่ ตอนนี้ใครดกงานไปสมัครงาน สกว.ได้รับตำแหน่งช่างเชื่อม 1 อัตรา หรือหลายอัตรา ไม่ใช่ช่างเชื่อมโลหะ แต่เป็นช่างเชื่อมเครือข่ายซึ่งตรงนี้สำคัญมากน้อง ๆ ทำแผนที่ค้นใครอยู่ตรงไหน ทำอะไร แล้วก็ตามไปดูว่าเราได้ความรู้เชิงระบบโครงสร้างอะไรออกมา แล้วหาวิธีไปหนุน ไปเสริมเขา ผมว่าตรงนี้ถ้าเรามี 3-4 ตัว เครือข่ายของเราไม่หยุดนิ่งแน่นอน มันมีคนจะเคลื่อนอะไรต่อไปได้

ผมเห็นด้วยทั้งหมด เท่าที่ผมอ่านงานวิจัยของน้อง ๆ ที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องการเขียนรายงาน การวิจัย ประเด็นที่มีคุณค่าถูกสังเคราะห์แล้วตกไปไหนไม่รู้มันเห็นแต่นามธรรม และมองไม่เห็นตัวตน สิ่งดี ๆ เหล่านี้ตกหายไป ทำอย่างไรผู้ใหญ่น่าจะได้เข้าไปช่วยตรงนี้สิ่งดี ๆ ที่เหมือนกับน้องๆ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องเสนอมันหายไปเวลาเขียน

คุณทศพล งานไพโรจน์ รองนายกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม

ขออนุญาตมองในมุมของนักการเมืองในท้องถิ่นเล็กน้อย ขออนุญาตพูดว่าจิตใจที่เกิดกิจกรรมเหล่านี้ สมัยผมเด็ก ๆ ไม่เคยทำอย่างนี้ แม้กระทั่งผมเรียนมัธยม ผมเป็นประธานนักเรียน หน้าที่ประธานนักเรียนของผมคือ กางเดินที่อยู่ในโรงเรียน ไม่เคยมีโอกาสนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิด ไม่เคยได้มีโอกาสนำเสนอตรงนี้ วันนี้อาจจะบอกว่ากิจกรรมเช่นนี้ไม่ควรจะหยุดนิ่งเฉพาะวันนี้เท่านั้น น่าจะเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ถ้าหากว่า สกว.วันนี้ไม่เข้ามาเป็นฝ่ายที่สนับสนุนมันก็จะเกิดขาดสาเหตุที่เกิดขาดผมมองว่า ประเด็นหนึ่งเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายในการจัดการครั้งนี้ อยากจะนำเสนอว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ อบต. เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรจะเข้าร่วมดูแลตรงนี้ด้วย เอาจบประมาณส่วนหนึ่งที่คิดว่าจะทำโครงสร้างเรื่องปัจจัยพื้นฐาน

อย่างเดี๋ยวนั้นคงไม่พอ ผมมองว่าควรทำ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งของเด็ก ในเรื่องของเด็กคือเรื่องของการศึกษา ผมจำได้ว่าหลังเหตุการณ์ 16 ตุลาคม รัฐบาลหนึ่งได้ออกมา ประกาศว่า การพัฒนาประเทศชาติต้องพัฒนาคน และการพัฒนาคนต้องพัฒนาทางการศึกษา จาก วันนั้นถึงวันนี้เราเห็นเหยียบอยู่กับที่โดยตลอด ในเรื่องของการศึกษา ผมมองย้อนกลับไปเพื่อที่เลขพูด เลขคุยหลายที่ว่า ในเรื่องของศึกษาคงต้องตั้งแต่วัยระดับรากฐานของตนเอง ต้องมองจากตัวเราเอง ต้องมองจากบ้านเราเองแล้วจึงนำออกไปมองข้างนอก ก็อยากจะย้ำตรงนี้นักเรียน ๑ ที่เป็นนักเรียน เป็นเยาวชนอยู่ กลับไปบ้านกลับไปมองด้านตนเองก่อน กลับไปมองว่าบ้านตัวเองเป็นมาอย่างไร บางคนไม่รู้จักแม้กระทั่งชื่อปู่ ชื่อย่า วันนี้โรงเรียนให้นักเรียนออกมาสู่ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนออกไปเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองเป็นอย่างไร จะมาได้รายงานจากการทำรายงาน ของเด็กเราเคยอยู่กันมาอย่างนี้โดยตลอด เราเคยถูกเรียน ถูกสอน ผมเคยพูดหลายครั้งบางท่านอาจจะ จำได้ที่เขาบอกว่าคนไทยมาจากเทือกเขาอันไต แล้วก็ให้เราเรียน เรามาจากเทือกเขาอันไต เรียนเสร็จ แล้วเราไปเรียนอาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรศรีวิชัย เราเรียนสุโขทัย เราเรียนอยุธยา แล้วก็มาเรียน ลพบุรี แล้วไปเรียนรัตนโกสินทร์ ความรู้รอบด้านเรามีตรงนี้ เราเรียนรัตนโกสินทร์เสร็จแล้วเราก็ ไปเรียนเพื่อนบ้านของเรา เราไปเรียนเขมร เราไปเรียนมาเลเซีย เราไปเรียนสิงคโปร์ และมา เรียนโลกของเรา วิชาสังคมสอนอะไรผมจำไม่ได้ ถูกเรียนโลกของเรา เราเรียนรู้หมดว่าแม่น้ำ มิชซิสซิปปี คืออะไร เทพีสันติภาพตั้งอยู่ที่สหรัฐอเมริกา น้ำตกไนแอจอยู่ระหว่างสหรัฐกับ แคนาดา แต่พอกลับมาถามว่าแม่น้ำดาปิงของตัวเองคืออะไรตอบไม่ถูก นักเรียนที่เรียนที่ท่าฉาง ถามว่า ทำไมต้องเป็นท่าฉางตอบไม่ถูก คนที่อยู่เฉยๆ พระแสง ศิริรัฐ ดาขุน เด็กรู้ใหม่ว่า ทำไมต้องเป็นเฉยๆ พระแสง ศิริรัฐ ดาขุน สิ่งต่าง ๆ ตรงนี้ อยากจะกลับไปให้น้อง ๆ นักเรียน เริ่มต้นจากแนวความคิดที่เรียนรู้ว่าบ้านตนเองเป็นมาอย่างไร สาเหตุที่ต้องบอกตรงนี้เพราะว่า ถ้าเกิด การเรียนรู้ตรงนี้ จะเกิดความรักและจิตสำนึกท้องถิ่น วันนี้เด็กนักเรียนหลาย ๆ คนเรียนชั้น ม.ต้น – ม.ปลาย มุ่งหวังที่จะไปเรียนต่อที่กรุงเทพ และมุ่งหวังต่อไปว่าจะมีครอบครัวที่กรุงเทพ คนสุราษฎร์ธานีหลายคนที่มีความรู้ความสามารถไม่ได้กลับมาอยู่บ้านเรา เป็นเพราะว่าเขาคิดความสำนึก ผมไม่ อยากจะกล่าวว่าเขาคิดสำนึก แต่มองบ้านตัวเองแบบเฉยเมย เราต้องหันกลับมาสร้างจิตสำนึกให้กับ เยาวชน ของเรา ให้เรียนรู้บ้านเกิดของเราเอง เช่น เดียวกับที่คุณหมอบัญชาได้พูดถึงเรื่องวัฒนธรรม ในเรื่องวัฒนธรรมก็เช่นเดียวกัน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีวันนี้ถ้าเราพูดถึงการมีวัฒนธรรมเราก็นึกถึง เรื่องหนังตะลุง มโนราห์ เมื่อสักครู่นี้มีโอกาสพูดคุยกับคุณหมอบัญชา บอกว่าในสุราษฎร์ธานีมี คีตกเตอร์เยอะ อยู่ในบางก็มี อยู่บนควน อยู่บนเขา อยู่ในป่า ผมก็บอกว่าข้างหลังผมก็มีคีตกเตอร์ ฟังอยู่เยอะแยะทั้งหมดจริง ทั้งนายหนัง เป็นภูมิปัญญาที่เราสามารถถ่ายทอดได้ในวันนี้ การเรียนรู้ เรื่องของตรงนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องหนังตะลุง มโนราห์ ผมเคยพูดหลายที่ว่าให้ดูหนังตะลุง มโนราห์ ก็เก็บความบันเทิงกลับไปบ้าน แต่ต้องรู้ว่าหนังตะลุงมีที่มาที่ไปอย่างไร ทำไมจึงต้องออก ตัวถ้ายี่ก่อน ทำไมต้องมีนางกรมาร่ำรำรา ร่ำไม่ต้องมีพระอิศรขงโคก่อนเล่นหนังตะลุง มโนราห์

ต้องมีเครื่องแต่งกายอย่างไร ที่สวมศีรษะเขาเรียกว่าอะไร ลักษณะเหล่านี้เขาคงต้องรู้ ถ้าถามอย่างนี้ มันก็เลยกลายเป็นภาพที่กว้างๆ ว่าสุราษฎร์ธานีของเราก็มีดีเช่นเดียวกัน ตอนนี้อากำลังจะหาเอกลักษณ์ของความเป็นสุราษฎร์ก่อนข้างจะยาก ก็อยากจะฝากกับน้องๆ ว่า วันนี้กลับไปศึกษาหาความรู้กันดูที่บ้านของตนเองก่อน แม่แกงส้มจะต้องรู้ว่า แม่แกงส้มจะต้องใส่อะไรก่อน พอน้ำเดือดต้องใส่อะไรบ้าง มันกลายเป็นเรื่องตลกกว่าเด็กคหกรรมศาสตร์ข้างบ้านผมเรียนคหกรรมที่อาชีพศึกษาแต่กินมาม่ากับแกงถุงแทบทุกวันมันก็แทบไม่มีความหมายสำหรับการเรียนตรงนี้ ดังนั้นจึงอยากจะฝากกับน้องๆ ตรงนี้ว่ากลับไปศึกษาในส่วนหนึ่งของน้องๆ อาจจะเป็นแกนนำ เป็นผู้นำ ที่เดินเข้าไปหาองค์กรส่วนท้องถิ่น เดินเข้าไปหาประธานอบต.เดินเข้าไปหานายกเทศมนตรี นำเรื่องราวแบบนี้ไปพูดคุย เขาย้ำบ้านอยู่ตรงไหนคุยตรงนั้น เพื่อให้สังคมตรงนั้นออกมารับผิดชอบ อย่างน้อยๆ มาดูแลคุณภาพชีวิตของคนสุราษฎร์ธานีกันด้วยเราคงจะให้คนในท้องถิ่นช่วยกัน ถ้าหากวันนี้ สกว. ไม่เข้ามา ผมคิดว่าผมไม่แน่ใจว่าโครงการนี้มันจะเกิดขึ้นมาได้หรือไม่ ขอบขอบคุณครับ

อาจารย์สมเจตนา มูณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

น้องๆ ถ้าอย่างไรอย่าเล็งทุนไปที่ สกว. อย่างเดียวละ อบต. ก็มี เทศบาลทำข้ามก็มี หรือแม้กระทั่งภาคเอกชนที่นี่ ผมเชื่อว่าคุณปัญญาคงจะไม่ใจจัดใจดำ เชิญท่านต่อไปครับ

คุณวรารุณ วุฒิ สำนักพิมพ์ชนได้

ที่ผ่านมาไม่มีใครเคยถามถึงเงินได้โด้ว่าเมื่อไหร่จะหมดไป ไม่ค่อยมีใครถามต่อภาคการเมือง ผมคิดว่าภาคสังคมควรจะมีคำถามต่อสิ่งเหล่านี้ด้วย คำถามที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ค้นพบ ทุกข์ที่เกิดจากสมาคมครูผู้ปกครองที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในเรื่องเหล่านี้ถ้าหากมีการวิจัยก็จะเป็นการดี ถ้าคุณได้เรียนรู้มันก็จะก่อเกิดพลังทางความคิด แต่พลังทางความคิดเมื่อก่อเกิดแล้วไม่ควรหยุดเพียงแต่ข้อมูลแต่ว่าในฐานะเป็นบุคคลที่สร้างพลังสู่ทางสังคมขึ้นมา สังคมต้องขับเคลื่อนไปสู่การตั้งคำถาม แล้วในภาพของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมันเกิดได้ ทั้งระบบทางการเมืองและระบบทางสังคม คิดว่าหน้าที่ของสังคมต้องตั้งคำถามกับสิ่งเหล่านี้และนำสิ่งเหล่านี้ไปสู่การเปลี่ยนแปลง สังคมต้องตั้งคำถามด้วยว่า สิ่งที่เป็นอยู่จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร แล้วโยงไปให้กับทุกส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมบ้านเรา เราไม่ค่อยตั้งคำถามกับสิ่งเหล่านี้และไม่เคยปฏิบัติการณ์เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้วยคำว่า ในสถานการณ์ที่พลังด้านลบรุดคืบมากกว่าพลังด้านบวก จุดหนึ่งที่สำคัญของหน้าที่ทุกๆ ส่วนต้องตั้งเข้ามาในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา ถือได้ว่าในอีกไม่กี่วันข้างหน้าควรจะช่วยกันแก้วิกฤตทางการศึกษาในบ้านเรา แล้วช่วยกันลดลดปัญหาที่เกิดจากมิติหนึ่งของภาคศึกษาที่เกิดกับเยาวชนด้วย

อาจารย์สมเจตนา มูนิโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

หมายความว่าในขณะที่เราจะขยายพลังด้านบวกก็ต้องช่วยกันจัดพลังด้านลบไปด้วยนะครับ

คุณทวีศักดิ์ สุวรรณ์

เรื่องราวที่ฟังมา ยังมีคนที่สนใจในมิตินี้เยอะ สิ่งที่เราเห็น สิ่งที่น่างง ๆ น่าเสนอ ผมได้อะไรเยอะในเวทีนี้ ฟรังก์นี้น่าจะได้อะไรที่มากกว่าวันนี้ ผมไปอยู่รอบนอกเสียนาน แล้วก็กลับมาสุราษฎร์ กลับมาบ้านเกิดเพียงไม่กี่เดือนเห็นปรากฏการณ์ในสุราษฎร์ หากเป็นกราฟก็เหมือนกำลังพุ่งสูงทางความคิด การปฏิบัติของทางการเมือง ภาคประชาชน เขวachenคนหนุ่มสาวที่เคลื่อนไหวงานพัฒนา ในขณะที่ทางการเมืองและราชการดิ่งหัวลง แต่ภาคประชาชนกำลังดึงหัวขึ้น แสดงว่ามีการพัฒนามันมีความหวังกับสังคมไทย ที่นี้มาดูอาการรอบนอกทางการศึกษานี้ผมเห็นว่าในเมืองสุราษฎร์ธานี มีแหล่งกวดวิชาเยอะมากแสดงว่าอาจารย์ที่ขายวิชาเชิงพาณิชย์สนุกสนานกับการได้เงินทองโต แต่ผมหนึ่งวันนี้ ผมวันนี้อยากบอกว่าการศึกษามันหักมุมแล้ว เปลี่ยนแล้ว เปลี่ยนเพราะวันนี้การวิจัยค้นหาความจริงที่มันท้าทายยิ่งก็คือการศึกษาทางเลือกของน้องๆ วันนี้มันไม่ได้เป็นการศึกษาเพื่อกระแทกหลักที่กวดวิชา เพื่อให้เข้าโรงเรียนดี ๆ ต่อไปอีกแล้ว เพราะตอนที่คุณปัญญา เจ้าของโรงแรมออกมาแนะนำเสนอมว่าจริงๆ แล้วภายใต้การพัฒนาการศึกษา ภายใต้การพัฒนาที่มันต้องอยู่บนรากเหง้า รากฐานของเรา คำว่ารากเหง้า หรือรากฐานของเราก็คือ ฐานทางเกษตรกรรม ภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศทางด้านเกษตรกรรม เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการศึกษาต้องมาจากตรงนี้ไม่ใช่เอาอเมริกามาเป็นแบบ หรือมาพัฒนา ซึ่งผิดโดยสิ้นเชิง เพราะวันนี้การศึกษาหักมุมแล้ว คือ ผมเห็น 3 มิติ ผมชื่นชมกับน้องๆ ที่นำเสนอจากโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง น้องเจบบอกว่าเมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์แล้ว จากที่เคยเป็นเด็กคือไม่เชื่อฟังครู ทำให้ตนเองเปลี่ยนเป็นมีพัฒนาที่ดีขึ้นที่สร้างสรรค์ขึ้น น้องของกลุ่มศิริรัฐบอกว่าการเรียนรู้ต่อไปนี้ไม่ใช่อยู่ในโรงเรียนอีกต่อไปแล้ว เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษานั้นมี 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเรียนในห้องเรียนเล็ก ๆ ที่มีหลักสูตร แต่ส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาที่เรียกว่านอกห้องเรียน อันนี้เขาเรียกว่าเป็นภูมิปัญญา ซึ่งเรียนตั้งแต่เกิดจนตาย เห็นไหมครับว่ามันต่างกัน ฉะนั้นผมมีความหวังว่าที่สำคัญที่สุดในงานวิจัยชิ้นนี้มีมิติที่สำคัญ ผมขอชื่นชมว่ามันท้าทายต่อคำถามที่บอกว่ามนุษย์เกิดมาทำไม เกิดมาเพื่ออะไร มันมีบริบทหนึ่งที่เราได้นำเสนอได้ยกให้ฟังว่า น้อง ๆ เริ่มทำการศึกษารื่อง Dialogue การสนทนา การแลกเปลี่ยน การพูดคุยอย่างลึกซึ้งที่ภาษาพระบอกว่า โยนิโส มานะสการ ผมว่าตรงนี้หัวใจของการแสวงหาตัวตน เข้าไปในตัวเอง ผมว่าตรงนี้เป็

และขอชื่นชมกับงานในวันนี้ที่มีการนำเสนอ คิดว่ามันน่าจะเป็นกำลังใจให้น้อง ๆ และที่สำคัญก็คือ ต้องมาขยายผลเรื่องเครือข่ายที่คลุมหมอบัญชามานำเสนอว่าขยายอย่างไร กับผู้คนท่ามกลางอะไร แวดล้อม ผมว่าถ้าขยายขยายในระยะต่อไป จะทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และที่สำคัญอยากจะทำดีกว่าท้ายสุดแล้วในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานวิจัยที่เสนอทางออกและคำตอบ ให้กับการศึกษาแห่งอนาคตด้วย

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย ผู้ดำเนินรายการ

ผมว่าที่เราพูดมาทั้งหมดมีประเด็นปัญหาอยู่ว่า ไม่ใช่เราไม่เคยรู้ เราเคยรู้มาแล้ว และ ประเด็นปัญหาไม่ใช่อยู่ที่ว่าไม่เคยพูดกัน เราพูดกันมานานแล้ว หลายเวทีแล้วแต่ปัญหาหนักคือว่า ไม่รู้จะร่วมกันทำอะไรเหมือนข้อ 4 ของอาจารย์อมรวิรัช จะนำไปขับเคลื่อนอย่างไร ที่สุราษฎร์ ผมชอบที่จะมาบอย เพราะว่ากลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นตัวเชื่อม ถ้าเหมือนต้นไม้เหมือนผึ้ง คล้าย ๆ ต้นขวน ผึ้งมาเกาะมาจับ ผึ้งชอบที่จะจับมาเกาะขวนนี้ ท่านรองนายกเทศมนตรีก็พร้อมที่จะมาจับ ขวนนี้ เจ้าของโรงแรมก็พร้อมที่จะมาจับขวนนี้ เพราะจับที่ขวนนี้มันไม่อันตราย และมันน่ารัก และ เคลื่อนกันไปเรื่อย ๆ ผมคิดว่าความคิดทั้งหมดที่เราจะเคลื่อนกันไปอย่างไร งานวิจัยของกลุ่มเยาวชนนี้ จะเป็นคำตอบ อาจจะเล็กไม่สะใจคนแก่ ๆ เราอยากให้ไปไว ๆ เร็ว ๆ เพราะจะต้องตายกันอีก ก็ต้อง คิดกันอีก เด็กคิดได้เท่านี้ ขอบคุณทุกท่านที่มาช่วยกันอภิปราย

ผมทราบมาว่า พระอรหันตบางรูปเข้าสู่สมาธิโรธสมบัติ ไม่กินอะไร 7 วัน 7 คืน พระจะนั่นถ้าไม่ ทนอาหารว่างบ้างก็ไม่สิ้นไร พระจะนั่นขอเชิญ อภรรยปิยะวัตติ กล่าวปิดการประชุม

อาจารย์ปิยะวัตติ บุญหลง ผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุนการวิจัย

ผมก็คงสะท้อนเหมือนทุกคนว่ารู้สึกชื่นชม และในส่วนตัวผม ผมมองว่างานที่เล็ก ๆ และ ลูก ๆ ได้ทำมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่มีอะไรที่ผมจะไปเติมได้เลย เป็นสิ่งที่เราอยากเห็นและก็น่าจะ เกิดขึ้นมานานมาแล้ว แต่ว่าโจทย์ในอนาคตต่อไปนี้ ก็คงมีทางเลือกหลากหลาย อย่างที่ผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่านแสดงความคาดหวังว่ามันน่าจะไปทางโน้นทางนี้ ซึ่งบางทีมันก็อาจจะเป็นภาระหนักเกินไป สำหรับน้องๆ ระดับนี้ ก็คงต้องเลือกจะทำอย่างไรบ้างในระยะต่อไป บางโจทย์มันอาจจะไม่ใช่ โจทย์ของเด็กและเยาวชน ผมมีข้อสังเกตอยู่บ้าง เช่น โจทย์เท่าที่เล่าให้ฟังในวันนี้ ก็เป็นฐานที่ดีใน การเริ่มเรียนรู้ และเด็กได้ใช้กระบวนการกลุ่มฝึกตัวเองด้วย และของกลุ่มด้วย มันมีโจทย์เยอะแยะ รอบตัวที่ยังไม่ได้มาทำอย่างที่อาจารย์อมรวิรัช กล่าวไป เช่น มือถือ ไม่ทราบมีใครใช้มือถือ หรือเปล่า ใช้อย่างไร หรือการกวาดวิชา ไม่ทราบว่าใครกวาดวิชาบ้างหรือเปล่า คือ โจทย์เหล่านี้ เป็นโจทย์ที่มาจากสังคมสมัยใหม่ ผมคิดว่าเด็ก ๆ เหล่านี้เมื่อโตขึ้นก็คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องสัมผัส กับมันบ้าง ไม่มากก็น้อย เพราะฉะนั้นเป็นการดีที่ได้รู้จักมันไว้ ว่ามันมาจากไหน มันมีเบื้องหน้า เบื้องหลังอย่างไรแล้วเราควรจะเข้าไปใกล้มันมากแค่ไหนเรื่องแบบนี้ก็เป็นหัวข้อวิจัยอีกแบบหนึ่ง ที่ จะทำให้น้องๆ ลูกๆ เหล่านี้โตขึ้นแล้วรู้ทันสังคมสมัยใหม่พร้อมๆ กับการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาเดิม

คุณปัญญา เจ้าของโรงแรมร้อยเกาะ

ผมจะตั้งกองทุนสัก 5,000 บาท ทุนละ 1,000 บาท ไม่ทราบว่าจะสมนาต่อไปอีกเมื่อไหร่ แต่ผมขอบอกไว้ก่อนว่า ทุนละ 1,000 บาท 5 ทุน ให้นำไปศึกษาเรื่อง 5 เรื่อง จาก กล้วย ขาง ป่าต้ม ไม้ไผ่ ที่แปรรูปเอามาเป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อะไรก็ตามที่สนใจ ประมวล 5 เรื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นวันนี้ วันไหนก็ได้ เวทีใดก็ได้ ต้องประมวลกันว่าเอาเอามาทำอะไรได้น่า เช่น จากเอามาทำลังคา ทำอาหาร น้ำผึ้ง ทำน้ำดื่ม ทำของเล่นเด็ก สารพัดอย่าง สามารถมาติดต่อได้โดยตรงครับ

วันที่ 15 มิถุนายน 2546

ผู้เข้าร่วมประชุม 47 คน

เริ่มการประชุม 09.15 น. - 12.30 น. ณ ห้องประชุมหอยขาว โรงแรมร้อยเกาะสุราษฎร์ธานี

โดยอาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย และคุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ วิทยากรผู้ดำเนินการประชุม

คุณอาภา มณีรัตน์

บททวนกิจกรรมในวันแรก คือ การสรุปงานของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ 7 รูปแบบคือ การเรียนรู้แบบชุมชนศึกษา, การเรียนรู้แบบซึมซับ, การฝึกอบรม, การศึกษาดูงาน/ศึกษานอกสถานที่, การ Dialogue การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ รมรงค์, การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสรุปงาน แต่กระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัด คือการศึกษาในระบบที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้มากพอรวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน จึงมีข้อจำกัดในการทำงาน สำหรับมิติในการขยายการทำงานต่อไปคือ การสร้างเครือข่ายของเด็กไปสู่กลุ่มเยาวชนอื่นๆ โดยมีภาคีต่าง ๆ ช่วยในการหนุนเสริม รวมถึงการจัดระบบเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและการหนุนเสริมจากองค์กรท้องถิ่นจะมีแนวทางในการทำอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กและที่น่าสนใจคือกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เป็นเหมือนกับหน่วยงานเล็กๆ ที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้ภาคีต่าง ๆ ได้มีโอกาสมาร่วมพบเจอกัน

อาจารย์สอรัฐ มากบุญ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

การขยายผลหรือสร้างเครือข่าย จริงๆ แล้วสิ่งที่เราได้เรียนรู้จากการจัดโครงการวิจัยในครั้งนี้ สิ่งที่ได้คือรูปแบบ แนวทางและกิจกรรมที่เด็กทำ ว่าสิ่งเหล่านี้ที่ทำได้ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มเยาวชนกลุ่มอื่นๆ จะต้องเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันกับที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์เรียนรู้ ไม่มีความจำเป็น แต่อาจจะมีการใช้วิธีการเดียวกันเพราะฉะนั้นการที่จะขยายเครือข่ายเราว่าเครือข่าย

อาจจะเป็นเครือข่ายกิจกรรมเดียวกันก็ได้หรือกิจกรรมเชิงสังคม หรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ก็
แล้วแต่ เพราะฉะนั้นชุมชนสร้างสรรค์อาจจะเป็นแกนในการขยายผล แต่โจทย์คือเราจะขยายผลเรื่อง
อะไรทำอะไร หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ทำอยู่และผมมองว่ามีกลุ่มอื่นสนใจ
เรื่องเหล่านี้บ้างหรือเปล่า ก็เป็นการขยายผลการทำกิจกรรมต่อไป แต่ถ้าเราดูว่าพื้นที่ที่ต่างกันออกไป
ปัญหาก็มีความแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมก็มีความต่างกัน เขามองจะเรียนรู้เรื่องอื่นที่อาจจะทำ
ประโยชน์มากกว่าในชุมชนนั้น ก็เอาเป็นเพียงแค่เครือข่ายของวิธีการที่นำไปใช้ แล้วให้เขาเรียนรู้
เรื่องใหม่ที่เกิดจิตสำนึกใหม่เกิดขึ้นในเยาวชนในกลุ่มต่อไป ก็เลยคิดว่าน่าจะเป็นการขยายแต่เบื้องต้น
ลงขยายวิธีการคงจะได้ แล้วให้แต่ละกลุ่มทั้งในและนอกระบบได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ได้
ศึกษาไว้เพราะเป็นกระบวนการที่ดี หลังจากนั้นกลุ่มเยาวชนก็มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เอง

คุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ ผู้ดำเนินรายการ

ในสุราษฎร์เรามีเครือข่ายขององค์กรต่าง ๆ เยอะและโอกาสที่กลุ่มเยาวชนจะได้สัมผัสกับ
เครือข่ายเหล่านี้ก็พอจะเห็นแนวในการก้าวเดินต่อไป ในการขับเคลื่อนพันธกิจ ภาคร่วม ผม
อยากถามต่อว่าภาคีที่เข้าร่วมในวันนี้จะหนุน หรือจะบูรณาการอย่างไรที่จะให้เกิดการขับเคลื่อนได้และ
กลไกจังหวัดจะมีการหนุนเสริมกันอย่างไร เพราะเหมือนกับมีภาพภายนอกและภายในอยู่ สองมุมนี้
อยากจะฟังข้างนอกดูว่าจะเห็นเป็นอย่างไร ในส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชน มีท่านใดที่พอจะให้แนวตรงนี้
ได้บ้าง ทั้ง พอช. สวค.

คุณพรณทิพย์ เพชรมาก หัวหน้าฝ่ายวิจัยสำนักงาน พอช.

จริง ๆ แล้วขณะนี้ทาง พอช. มีการหนุนเสริมในพื้นที่อยู่แล้วแต่เมื่อมีตรงนี้อาจจะมีการ
ทำงานที่ชัดเจน และหน่วยงานกลางที่มาร่วมสนับสนุนจะทำให้ชัดเจน ทั้งในส่วน พอช. เองก็มี
กรอบในเรื่องการสนับสนุนที่ชัดเจนแค่สามารถยืดหยุ่นได้ ถ้าหากมองเป็นแผนงานร่วมของท้องถิ่น
และหน่วยงานสามารถช่วยให้การทำงานขับเคลื่อนไปได้ก็เป็นสิ่งที่สถาบันสามารถช่วยสนับสนุนได้

คุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ ผู้ดำเนินรายการ

ในทางแผนและยุทธศาสตร์เยาวชนมีอยู่แล้ว โดยเฉพาะสุราษฎร์ก็มีแล้วและระดับภาคก็มี
แผนภาคที่เชื่อมกันอยู่ ในขณะเดียวกันโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เยาวชนก็มีส่วนร่วมอยู่เกือบทุกกิจกรรม ก็คงจะสามารถก้าวเดินต่อไปได้ อยากจะถามอาจารย์
เนาวรินทร์ จากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ว่าจากเรื่องของเยาวชนตรงนี้เราจะร่วมบูรณาการกัน
อย่างไรบ้าง

อาจารย์เนาวรินทร์ ชนะทัต รองอธิการบดีฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ขอชื่นชมกับกลุ่มเยาวชนที่ได้จัดกระบวนการเรียนรู้มา สิ่งที่ยากจะฝากเป็นข้อคิดสำหรับกลุ่มคือ งานของเยาวชนคนภายนอกอยากรู้ แต่โอกาสที่เขาจะได้รับรู้ความเคลื่อนไหวของงานในลักษณะนี้เราจะให้เขาได้รับรู้เพิ่มขึ้นได้อย่างไร บางภาคส่วนงานก็ได้มีความคิดเช่นนี้เกิดขึ้นแล้ว แต่เราจะมาเชื่อมโยงกันอย่างไร เช่น สถาบันราชภัฏมียุทธศาสตร์ชุมชนสัมพันธ์เราทำเรื่องเยาวชน ทำเรื่องกลุ่มวัยต่าง ๆ เรามีคำว่ากลุ่มวัยเพราะมีทั้งกลุ่มวัยแรงงานและกลุ่มวัยผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันได้ แต่เราแยกทำเป็นส่วน ๆ หากมีโอกาสได้เชื่อมการเรียนรู้งานวิจัยทำอยู่กับเด็กกลุ่มนี้ได้ทำอะไรบ้าง และเกิดการเรียนรู้อย่างไรที่จะนำไปสู่บุคคลอื่น คิดกันคิดว่ากระบวนการตรงนี้มีมันจะมีเวทีสักเวทีหนึ่งที่จะทำให้คนอื่นได้เข้ามารับรู้กระบวนการที่เราทำ อย่างเช่น ครูอาจารย์ที่อยู่ในสถานศึกษา เราคงไม่เอาทั้งหมด แต่เอาคนที่มีความสนใจที่จะทำกิจกรรม และส่วนที่สองที่เราบอกว่าเป็นปัญหาแล้วเรามักโทษส่วนปกครองของโรงเรียน อันนี้คิดว่าฝ่ายกิจกรรมหรือปกครองจะมีส่วนสำคัญที่กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับเด็กตรงนี้จะสามารถไปเปลี่ยนทัศนคติในตัวเยาวชนที่ทำกิจกรรม ถามว่าเด็กเขามีโอกาสจะเรียนรู้ว่า เขามีความสามารถทำอะไรได้อีกเยอะ แต่เนื่องจากกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของเราเต็มไปด้วยคาบเวลา แล้วเราจะทำอย่างไรให้คนกลุ่มหนึ่งในโรงเรียนที่สามารถทำได้ เริ่มจุดประกายในสิ่งที่เด็กทำได้ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองหรือผู้ปกครองเองเป็นฝ่ายคุยกัน เราดูว่าสิ่งที่เราทำไปแล้วเกิดกระบวนการเรียนรู้อะไรขึ้นบ้าง โรงเรียนบางโรงเรียนที่จะเชื่อมเป็นเครือข่ายอาจจะเรียกว่าเครือข่ายน้อง เครือข่ายพี่ รู้กระบวนการเหล่านี้ นี่เป็นทางเลือกหนึ่งในระบบโรงเรียน อีกทางหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านชุมชน หากเราจะไปจุดประกาย อย่างเคยฝันว่าสุราษฎร์ธานีเรามีความรู้เกี่ยวกับอะไรไปที่ไหนก็มีตำบลที่เกี่ยวกับช้าง หากเราเริ่มต้นให้ชุมชน ได้เรียนรู้เรื่องช้างจนกระทั่งเด็กสามารถรู้ได้และมีการเรียนรู้โดยผ่านชุมชน โรงเรียน ผ่านผู้ปกครอง ก็จะเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่ขยายวงกว้างต่อไปแล้วสามารถขับเคลื่อนไปได้เพียงเราเอาจุดใดจุดหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเล็กๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของเขาสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของเขา สัมพันธ์กับสิ่งที่เขาอยากเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้ คนทั้ง 3 กลุ่มนี้ก็จะมาร่วมกัน กลุ่มเยาวชนก็จะเกิดการรวมตัวกัน สถาบันการศึกษาก็จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนของภาครัฐก็จะได้มีส่วนในการรับรู้และคนในชุมชน กลุ่มเยาวชนก็ได้เรียนรู้ แต่จะทำอย่างไรให้เขาได้รู้ว่าบ้านเราเกิดสิ่งดีเหล่านี้ขึ้นแล้ว งานตรงนี้จะนำไปสู่การขับเคลื่อนต่อไปได้อีกรูปแบบหนึ่งจากสิ่งที่เกิดขึ้น และไม่ว่าจะเป็นราชภัฏ หรือสงขลานครินทร์ สถาบันอุดมศึกษาที่จะมีหน่วยงานที่จะทำงานเหล่านี้ ที่เกิดขึ้นขณะนี้คือวาทะสนทนาต่างทำ เราควรมีแผนบูรณาการ และอะไรที่เราจะสามารถมาร่วมดูแลกันได้แล้วจัดการเรียนรู้ มีกลุ่มการเรียนรู้ที่ราชภัฏและสงขลานครินทร์ร่วมกัน แต่กลุ่มเหล่านี้ก็ออกไปทำงานนอกเขตการนำการเรียนรู้จากการทำมาสู่กันฟัง คิดว่าหากมีเวทีเล็กๆ ที่เด็กได้แลกเปลี่ยนกันบ่อยๆ ทั้งในสถานศึกษาหรือในส่วนงานต่างๆ ก็จะเกิดศักยภาพของสุราษฎร์ หากเรามีการนำบทเรียนที่ได้ไปแก้ปัญหาและมีการขยายโครงการให้ผู้อื่นได้รับรู้ก็จะสามารถขับเคลื่อนงานต่อไปได้ สร้างควมมีส่วนร่วมในการทำงานต่อไป

อาจารย์มานิชญ์ เชี่ยวชาญ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

งานวิจัยในส่วนของราชภัฏที่จะสามารถเชื่อมงานตรงนี้ได้ เราค่อนข้างจะเปิดกว้างให้กับชุมชนและสังคมในการไปใช้ศักยภาพที่เราทำได้ อาจจะมีทุนให้กับหน่วยงานหรือชุมชนที่ขอใช้ สำหรับราชภัฏเองมีเครื่องมือ มีครูอาจารย์ที่เป็นที่ปรึกษาให้ได้ ในส่วนของงานวิจัย และจากงานวิจัยขึ้นนี้อาจร่วมแลกเปลี่ยนและบอกกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ 2 เรื่อง คือ

1.เมื่อฟังจบเด็ก ๆ อาจจะมีคำถามว่าทำไมผู้ใหญ่มีคำถามมากมาย แล้วเราจะตอบกันอย่างไร ก็เห็นใจคนทำงานเพราะเต็มไปด้วยคำถามแล้วใครจะเป็นผู้ตอบ

2.ผมมีความเชื่อว่าเด็ก ๆ สามารถคิดและจัดกระบวนการเรียนรู้ของเขาเองได้ เขาฟังเสร็จแล้วก็คิดได้ เราคงไม่ต้องคิดแทนมากนัก เรามักจะอยู่ในวัฒนธรรมของการคิดแทนคนอื่นกันมานาน เราลองปล่อยให้เด็ก ๆ ลองคิดกันเองดู ไม่ต้องกังวลว่าที่ประชุมไม่ค่อยคิดให้กับเด็ก ผมว่าเขาคิดได้

อาจารย์ประวิษ แห่เคียว กรรมการที่ปรึกษามูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

อยากจะเรียนเพิ่มเติมว่า สกว.เองในฐานะที่เป็นผู้ให้ทุนมา สกว.ก็น่าจะเป็นผู้หนึ่งในการขยายปัจจัยตัวนี้ต่อไปในแง่ของเนื้อหาที่เกิดขึ้น สกว.อาจจะมองว่าผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นนี้เราจะเอาไปเผยแพร่ได้ที่ไหน อาจจะขยายผลจากการทำงานวิจัย อีกกรณีหนึ่งที่คุณล้าของพูดถึงเครือข่ายในมูลนิธิการศึกษาเพื่อสังคมเองก็มีเครือข่ายครู เครือข่ายนักเรียนของเราทั้ง 4 ภาค และมูลนิธิเองก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งให้เกิดการขับเคลื่อนฐานะของเหล่านี้ แต่ในปัจจัยเรื่องเงินทุนเรามีน้อย ฉะนั้นโอกาสที่เราจะสร้างเงื่อนไขหลาย ๆ อย่างเป็นไปได้ยาก เราทำได้เพียงแทรกลักษณะของทุนการศึกษา และนำนักเรียนทุนมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน กลุ่มเยาวชนเองก็เคยอยู่ในเครือข่ายที่มูลนิธิได้ทำมาหลายปี นี่เป็นจุดหนึ่งที่ สกว.น่าจะมองว่ามีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนอยู่มากมาย ทั้งองค์กรอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือองค์กรต่าง ๆ มากมายก็น่าจะเป็นฐานหนึ่งในการนำแนวคิดไปปรับในมูลนิธิหรือในเครือข่ายเหล่านั้นได้ส่วนหนึ่งของเราก็คงคิดจะทำหาก สกว.จะสนับสนุน นี่เป็นเพียงการชี้ให้เห็นว่า สกว.ได้ปัจจัยเหล่านี้ไปแล้วน่าจะทำอะไรกันต่อไป ขอบคุณครับ

คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ ผู้ดำเนินรายการ

ผมกำลังมองว่ามีการจัดเวทีเพื่อขยายการรับรู้ซึ่งมี สกว.เป็นตัวหลัก ในการขับเคลื่อนด้วยกันอีกมุมหนึ่ง ในสุราษฎร์และเครือข่ายในประเทศก็จะมีกลุ่มขับเคลื่อนอยู่พวกหนึ่ง จึงมีคำถามว่า การขับเคลื่อนนี้ใครจะเป็นตัวหลัก ใครจะเป็นตัวเชื่อม ตัวประสาน ตัวที่ทำให้เกิดการก้าวเดินต่อไปและมีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ อีกคำถามหนึ่ง คือ ในเรื่องของสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถขยายแนวการเรียนรู้ทางเลือกลงตรงนี้ที่เราเห็นร่วมกันว่ามันน่าจะเป็นสิ่งที่ถูกทางแล้ว แต่ถ้าหากเราไม่มีการขยายผลได้ การสร้างความยอมรับก็เป็นสิ่งที่ยาก เป็นข้ออ่อน แล้วเราจะทำอย่างไร

กับประเด็นเหล่านี้ พอที่จะมีใครให้ความคิดเห็น หรือรูปธรรมในเรื่องเหล่านี้ได้บ้างมั๊ย อยากฟัง
กลุ่มน้อง ๆ ที่ได้คลุกคลีกับกลุ่มเยาวชน คิดเห็นอย่างไร มองเห็นการเคลื่อนไหวอย่างไรในสิ่งที่เรากำลัง
อยู่อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปได้แค่ไหนถ้าหากจะทำในก้าวแรกหลังจากเวทีเสร็จ มีบทสรุป
ออกมา แล้วต่อไปมันน่าจะมีการขับเคลื่อนต่อไปอย่างไรดี

คุณพรพิมล รัตนกุล เจ้าหน้าที่โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้

เคยมีประสบการณ์การทำงานกับกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สัตว์พันธุ์ครึ่ง จ.ตรัง โดยมีอาจารย์
สมเจตนา มณีโมโนย เป็นที่ปรึกษา มาอยู่สุราษฎร์เป็นปีที่ 5 งานที่ทำอยู่เป็นงานเกี่ยวกับชาวประมง
พื้นบ้านประจำอยู่ที่อำเภอท่าชนะ ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มเยาวชนท่าชนะ การทำงานของ
กลุ่มเยาวชนในอำเภอท่าชนะใช้พื้นที่และชุมชนเป็นการเรียนรู้ไม่ได้ใช้โรงเรียนเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน
เด็กอยู่หลายโรงเรียน ชาวบ้านในพื้นที่จะมาช่วยกันคิดว่าเด็กในชุมชนจะเรียนอะไร หรือจะปล่อย
ให้รู้สอนเพียงในโรงเรียน ในพื้นที่มีคนทำงานด้านเยาวชนซึ่งเป็นชาวบ้าน ดูแล จัดการประสาน
ผู้ประกอบการในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเราเป็นที่ปรึกษา คอยให้กำลังใจและประสานเรื่องต่าง ๆ
ให้ ในสุราษฎร์มีกลุ่มเด็กในลักษณะนี้เยอะมาก หากถามว่าแล้วจะขับเคลื่อนกันอย่างไร ในลักษณะ
เครือข่าย จริง ๆ แล้วก็มีการต่อกลุ่มการเรียนรู้ไว้บ้างแล้วโดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำหน้าที่
คล้ายๆ แกนหลักในการที่จะประสานกลุ่มเพื่อนๆ ในเครือข่ายจังหวัดสุราษฎร์ธานีมาร่วมทำ
กิจกรรมกัน ส่วนงานที่เยาวชนได้จัดทำออกมาในลักษณะงานวิจัย มองว่าเป็นกรณีศึกษาหนึ่งในการที่
จะนำไปขยายผลหลังจากนี้อาจจะต้องมีเวทีเป็นระดับๆ มองว่าจริงๆ แล้วเครือข่ายก็มีชั้นอยู่เหมือนกัน
คือต้องมีเครือข่ายของคนทำงานที่ทำเรื่องของเยาวชนอยู่ด้วย เช่น อาจารย์หรือพี่ ๆ คนทำงานที่จะ
สามารถเป็นที่ปรึกษาให้เยาวชน เวทีเหล่านี้ต้องเกิดขึ้นในจังหวัดอย่างเป็นจริงเป็นจัง และมาร่วม
วิเคราะห์ถึงแนวทางของเยาวชนที่เราจะทำการ และอาจจะนำบทเรียนที่เยาวชนได้จากการทำวิจัยมาเป็น
กรณีตัวอย่าง และในส่วนของการขยายระดับเด็กก็ต้องมีความเป็นธรรมชาติอย่าง เช่น การต่อกับ
กลุ่มต่างๆ อย่างเป็นธรรมชาติซึ่งเยาวชนมีอยู่แล้วและมีเวทีคล้าย ๆ ที่วัดศานติ - โมศรี ปีศาจหนึ่งครั้ง
และให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วม ที่ทำอยู่อาจจะเป็นแนวทาง และทีมงานของคนทำงานในสุราษฎร์
อาจจะต้องมาคุยกันถึงเรื่องนี้ให้ชัดมากยิ่งขึ้น

คุณภัทรา ฐิพันธุ์ ผู้ประสานงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ขอแลกเปลี่ยนว่า สิ่งที่เราคิดและทำเป็นแนวที่เราเดินมาอยู่ตลอด และที่ย้ำคือการพัฒนา
จากฐานเดิมของเด็ก คิดว่าการเข้าไปร่วมเรียนรู้กับเด็กในแต่ละพื้นที่ โดยมีเราที่ร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยน
และหาความทุกข์ ปัญหา และแก้ไขร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวหนึ่งในการทำของเราขณะนี้ จากสิ่งที่ได้ฟัง
ในเวที ได้เห็นแนวในการทำงานเพิ่มมากขึ้นว่า เราอาจจะต้องจัดเรื่องราวที่เราคุยให้เป็นระบบให้
มากขึ้นว่า เราทำอะไร เป็นอย่างไร และเกิดผลอย่างไร และที่ผ่านมามาก็พยายามทำอยู่ และคิดว่าจะ

เป็นแนวในการพัฒนางานต่อไป และการเข้าไปร่วมเรียนรู้กับน้อง ๆ เราต้องร่วมเรียนรู้กับครอบครัวของเขาด้วยโดยความเป็นธรรมชาติในการสื่อสารกับผู้ปกครอง กับครอบครัว กับพื้นที่งาน การทำงานแบบนี้มีวิธีการแบบธรรมชาติเป็นการขยายพันธมิตรไปด้วย เพราะสิ่งที่เราลงไปทำไม่ได้เกิดผลประโยชน์มากนัก เป็นเพียงการพัฒนาตนเอง เขาชนสามารถดูแลตัวเองได้และสามารถดูแลชุมชนได้ด้วย คิดถึงครอบครัวมากขึ้น นี่เป็นแนวที่กลุ่มเยาวชนใช้อยู่ และคงจะใช้ต่อไปอีก และอาจจะมีแนวอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีก

คุณพรทิณ รัตนกุล เจ้าหน้าที่โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้

เพิ่มเติมว่า จริง ๆ แล้วเด็กมีพลังที่จะทำให้สิ่งที่อยู่แล้วพัฒนาขึ้นได้โดยการปฏิบัติจริง อย่างเช่น อบต. ซึ่งบางครั้งในพื้นที่ ๆ ทำงานอยู่เด็ก ๆ ก็เป็นผู้สร้างตัวอย่างให้ อบต. เห็นว่าการพัฒนาไม่จำเป็นต้องมีเพียงการสร้างถนนก็ได้ และ อบต. สามารถตั้งงบประมาณในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเด็ก กลุ่มโรงเรียนได้ หากเปิดภาพเรื่องราวที่ชุมชนทำอยู่ให้ อบต. ได้เห็น สามารถตั้งงบประมาณในลักษณะนี้ได้ และจะทำให้องค์กรที่รัฐบาลว่ากระจายอำนาจมาสามารถใช้งานได้จริงๆ เป็นประเด็นที่น่าสนใจเหมือนกัน

อาจารย์นิวัตร ไธเต็กัม ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

จากสิ่งที่ฟังมาคงเห็นกันแล้วว่าเรื่องที่จะทำ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่เรามีพื้นฐานอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ได้ในวันนี้ เป็นสิ่งที่เหนือกำลังของชุมชนแน่นอน และท่านอาจารย์มานิษฐ์ ก็ได้บอกว่าเรามีเรื่องที่ต้องคิดอีกเยอะ ที่นี้โจทย์ใหญ่ที่อยากจะขอแลกเปลี่ยนคือ เรื่องราวเหล่านี้ เป็นเรื่องเหนือกำลัง และมีความสำคัญและเยาวชนสร้างสรรค์ก็เป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ประเด็นต่อไปคือ ท่านที่เราเชิญมาวันนี้ เป็นท่านที่มีบทบาทสำคัญมากทุกคน ฉะนั้นวันนี้เรายังมีความหวังชัดเจนว่าทุกท่านเห็นความสำคัญและมีพลัง จริง ๆ แล้วมีเรื่องราวที่ยิ่งใหญ่อีก ซึ่งอาจารย์อมรวิทย์ก็มาคุยอยู่ แต่ยังไม่มั่นใจว่าจะนำมาเสนอในเวทีนี้ได้หรือเปล่า ผมอยากจะลองตั้งการเคลื่อนต่อว่า เยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเยาวชนอยู่ในระดับล่าง ๆ แต่มีการร่วมกันเพื่อหนุนเสริมของคนทำงาน เราจะออกแบบหรือมีการตกลงกันอย่างไรกับเครือข่ายเหนือจังหวัด ท่านมีความคิดเห็นกันอย่างไรบ้างที่จะก้าวเดินต่อไป เพื่อนำไปผลักดันต่อไป โดยหากเป็นเรื่องใหญ่ชุมชนก็ถอยออกมาสักระยะแต่ยังคงร่วมกัน และเรื่องที่เราจะทำได้โดยสร้างความรู้จากพื้นฐานซึ่งเราได้ทำอยู่แล้ว หรือในเรื่องอื่น ๆ อยากหาหรือในประเด็นการก้าวเดินต่อไปจากจุดนี้

คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ ผู้ดำเนินรายการ

อยากให้อาจารย์ปิยะวัติ และอาจารย์อมรวิทย์ได้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องนี้

ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุนงานวิจัยท้องถิ่น

จากการฟังมาจะเห็นว่า มีกิจกรรมที่น้องๆสามารถไปเรียนรู้และทำต่อได้ โจทย์ที่อาจารย์อมรวิรัชแนะนำว่า มีโจทย์ของโลกสมัยใหม่ ประเภทมือถือและอื่น ๆ ซึ่งอาจจะถึงเวลาที่น้อง ๆ บางกลุ่มอาจจะลองเข้าไปจับดูว่ามันเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เข้าใจมัน ก่อนที่มันจะมากกระทบตัวเองโดยที่ยังไม่รู้ อีกอย่างหนึ่งคือสิ่งที่เกิดขึ้นนี้จะระบาดไปยังที่กลุ่มเด็กอื่น ๆ ได้อย่างไรรวมทั้งเด็กที่ด้อยโอกาส หรืออยู่ในภาวะหมิ่นเหม่ ซึ่งโจทย์ลักษณะนี้สามารถทำได้ และ สกว. ยินดีอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนต่อ และเมื่อขยับขึ้นมาอีกระดับ เป็นเรื่องของ การเคลื่อนเครือข่ายในจังหวัดที่เราจะร่วมเดินต่อกันอย่างไร มีหลายองค์การของพื้นที่อยู่ในนี้แล้ว เมื่อถึงจุดนี้คงจะต้องคิดโจทย์อีกแบบหนึ่งในแง่ของการวิจัย โจทย์วิจัยของส่วนคือว่า จะทำอย่างไรจะขับเคลื่อนกลไกระดับจังหวัดให้เดินได้ และหนุนเสริมที่สร้างความรู้จากข้างล่าง คือ การขับเคลื่อนต้องมีหลักยึดชัดเจนในแง่ที่ผ่านมามีการสร้างความรู้จากพื้นฐาน คือยึดสิ่งนี้เป็นหลัก เวลาเราจะขับเคลื่อนกลไกของจังหวัดเพื่อหนุนเสริมการสร้างความรู้จากพื้นฐาน ไม่ใช่ขับเคลื่อนเพื่อขับเคลื่อน ยึดตรงนี้ให้ชัดก็คงไม่ยาก และกลไกในระดับจังหวัดมีหลายประเภท มีหลายภาคมาก ผมได้จดไว้เยอะแยะ หากจะพูดถึงรูปธรรมที่คุณทวีศักดิ์ถามหา มันคงต้องหาว่าตรงไหนที่จะสามารถเคลื่อนได้ก่อน คือมักเป็นไปไม่ได้ที่จะเคลื่อนทั้งขบวน ตรงไหนมีคนที่มีใจ และมีพลังที่เราได้พูดไปก็จับตรงนั้นก่อน อาจจะเป็นเทศบาล หรือเจ้าของโรงแรมที่นี่ หรืออีกมากมาย ตรงไหนที่เคลื่อนได้ก่อนให้เคลื่อนตรงจุดนั้นก่อน แล้วที่สุดขบวนก็คงเคลื่อนต่อไปได้แต่มีโจทย์เฉพาะที่อยู่ในระดับประเทศที่อาจารย์อมรวิรัชได้แตะไว้คนหนึ่งที่เรื่องของการระบบการศึกษา การสรรหาผู้อำนวยการเขต เรื่องของการประเมินครู นี่เป็นเรื่องที่น่าสนใจหากเราจะทำจากข้างล่างขึ้นมา เป็นโครงการวิจัยที่น่าทำอย่างยิ่ง และในที่นี้ก็มีหลายท่านที่สามารถจะทำงานเหล่านั้นได้ เอมมาโยงเข้าด้วยกันจะเป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งขอเรียนไว้แค่นี้

อาจารย์อมรวิรัช นาคทรพรพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากสิ่งที่กล่าวมาอยากให้องเป็นบ้าน 3 ชั้น หากฐานไม่แข็งแรงข้างบนก็จะหัก ผมยังไม่เห็นด้วยที่คุณถ้อยของบอกว่าเวลาเราคุยเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเชิงโครงสร้างเรามักไปเที่ยวฝากให้คนอื่นไปคุยกับรัฐมนตรี ผมว่าเราน่าจะทำเองดีกว่า เราหาความรู้เอาเองว่ามันเป็นปัญหา ควรจะแก้ไขอย่างไร เรื่องราวที่มีการฝากไปคุยบางครั้งไปคุยผิด ๆ เพราะไม่มีฐานความรู้ข้างล่าง ซึ่งผมมองว่าฐานข้างล่างเป็นสิ่งสำคัญและเพื่อความสบายใจผมคิดว่าอะไรที่อาจารย์ทำ และน้องๆทำอยู่ทำไปแล้วสิ่งที่ขาดหายไปโครงการดึงคนมาช่วยเติมเต็มในภาคของการสกัดความรู้ในระดับต่าง ๆ ทั้ง 3 ระดับออกมาในระดับล่างสุดที่มีการวิจัยโดยเยาวชนผมหนุนแน่นอนและอาจจะต้องการความช่วยเหลือที่ ๆ นักศึกษาราชภัฏ หรือ มอ. ก็ได้ วิจัยปัญหาเยาวชนผมส่งลูกศิษย์ไปวิจัย อาร์ ซี เอ เมื่อจบงานวิจัยก็หาขอขากเล็กเที่ยวไปเลยก็มี หรือการส่งนักศึกษาไปวิจัยในเรื่องของยาเสพติดเขาก็ได้คิด

ของเขาเอง ส่งวิจัยเรื่องมือถือ หรือเรื่องของการกินอาหาร Fast Food เขาก็ได้คิดเอง ผมว่าเรื่องพวกนี้เขาทำได้แต่ต้องมีพี่หรือใครมาหนุนเสริมช่วยในการทำวิจัยเป็นทีม โจทย์ที่เป็นกลไกระดับจังหวัดหรือระดับประเทศอันนั้นไม่เป็นไรเพราะมีทีมจาก มอ. จักรากฎ ซึ่งมาในสองบทบาท ทั้งการหนุนงานพัฒนาละทั้งในเชิงวิจัยด้วย ตรงนี้เราคุยได้ต่อไปไม่เป็นไร เราค่อยดีใจทยอยต่อไปที่จะปรับเปลี่ยนกลไกเงื่อนไขระดับจังหวัด ระดับประเทศได้บ้าง แต่สิ่งสำคัญคือฐานข้างล่าง เราอยากให้น้อง ๆ มีเพื่อนร่วมทำงานมากขึ้น ทั้งในเชิงการพัฒนาและในเชิงวิจัยต่าง ๆ แล้วข้างบนจะดีเอง

อาจารย์สอวัฏ มาบุญญ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ขอพูดต่อเนื่องตั้งแต่ที่อาจารย์สมเจตนาได้พูดตั้งแต่ต้นว่า เอกสารที่มีอยู่เดิมน่าจะต้องช่วยกันดูด้วยฟังอาจารย์นักวิทย์ได้บอกแล้วว่าบางเรื่องไม่ใช่เรื่องของเด็กที่กำลังวิจัยอยู่ตอนนี้มันเป็นเรื่องใหญ่เกินไป อีกเรื่องหนึ่งเลยอยากจะถามเจตนาต่อว่า สิ่งที่เขาชวนเชิญมาในวันนี้ น่าจะต้องการคำชี้แนะในเรื่องที่เขาทำอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเป็นการทำวิจัยหารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เราพูดมาทั้งหมดเป็นการให้ความเห็นในเชิงขยายผลในเชิงเอางานเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือสร้างผลในวงกว้างมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ความหมายก็คือว่า สิ่งที่ทำอยู่ขณะนี้ได้คำตอบชัดเจนแล้ว เชื่อได้เลยร้อยเปอร์เซ็นต์ว่า จะสามารถนำไปใช้งานในขณะที่เมื่อครบรอบกว่านี้เป็นรายงานความก้าวหน้ามันยังไม่ได้นำไปสู่คำตอบ แสดงว่ายังมีคำถามอีกหลายข้อที่ยังไม่มีคำตอบ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เยาวชนคงต้องการคือว่าอะไรบ้างที่เขาควรหาคำตอบเพิ่มเติมขึ้น จากการที่เขา กำลังทำอยู่ในขณะนี้ ซึ่งมันก็เหมือนกับว่าบ้านชั้นแรกมันยังไม่เสร็จ มันจะนำไปสู่ขั้นที่ 2 – 3 มันคงจะอันตราย เท่าที่ดูจึงคิดว่าหากดูหยาบ ๆ เหมือนกับคำตอบที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ว่า เราอาจจะได้รูปแบบและวิธีการ แต่ผมเชื่อว่ายังมีองค์ประกอบอื่นอีกหลายตัวที่มีผลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ผลลัพธ์ขณะนี้คงจะไม่ใช่ว่าที่รูปแบบวิธีการที่ปรากฏเพียงอย่างเดียว อาจจะมีปัจจัยอีกหลายเรื่องที่ไม่ได้ระบุอยู่ในขณะนี้ ซึ่งนี่เป็นเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าทีมวิจัยน่าจะไปหากันเสียให้รอบคอบว่าจริงๆ แล้วปัจจัยที่มีการหนุน มีพี่เลี้ยงที่อยู่ประจำ อาจารย์ที่ดี มีการจัดการดูแลที่ดี อาจจะมีอีกหลายเรื่อง รวมทั้งในกระบวนการทำงานที่บอกว่าลงไปสู่พื้นที่ ลงไปสู่ชุมชน ไปช่วยน้อง ไปพบพ่อแม่ ถามว่าวิธีการที่เข้าไปหาน้อง ๆ เหล่านั้น ในการนำเข้าไปสู่พ่อแม่ ให้ยอมรับในการทำงานว่าทำอย่างไร บทเรียนเหล่านี้มันเหมือนกับว่ายังไม่มีการสรุป อาจจะมีอยู่หลายเรื่องที่ยังไม่มีการสรุป ให้ครบถ้วนในงานวิจัยเมื่อก่อนเคยคิดว่า หากมีเวลาในการช่วยกันมองสิ่งเหล่านี้ให้ครบทุกประเด็น แล้วก็สามารถสรุปในเชิงวิชาการที่ชัดเจนเชื่อถือได้หลังจากนั้นเราก็คิดในเชิงของการนำไปใช้ ในเชิงของการนำไปขยายผลต่อไปนี่คือเรื่องหนึ่งในการแสดงความคิดเห็น

อาจารย์ทวีศักดิ์ สุพรรณ ผู้ดำเนินรายการ

คุณพงษ์พันธ์ อยากเพิ่มเติมส่วนหนึ่งในรายงานนี้ ซึ่งไม่ทราบว่าจะนำไปใช้ ในกรอบของงานวิจัยชิ้นนี้หรือไม่ แต่คิดว่าสิ่งที่ผมได้ขำคอยู่ใรรายงานคือว่า ชีวิตชีวาของการทำงำนมันขำคอยู่ คือแต่ละกลุ่มเราเห็นว่เขาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีชีวิตชีวา คุได้จากการนำเสนอของน้องๆ แต่ละกลุ่มแต่ว่ใรรายงานค่อนข้างที่จะเป็นสรุป เมื่อสรุปแล้วมันทำให้ สีสันของแต่ละกลุ่มหายไป ทำให้ชีวิตชีวาหายไป ก็อาจจะเพิ่มส่วนสัญลักษณ์ของการสร้างทางเลือก มีสิ่งที่แตกต่างจากใรห้องเรียนคือควมมีชีวิตชีวา หากเป็นไปได้ก็อยากให้เพิ่มเพื่อเห็นความสำคัญของเด็กแต่ละคน ให้เห็นรอยยิ้ม แววดา ผมคิดว่างานวิจัยชิ้นนี้จะทำได้แม้ว่จะไม่เป็นวิชาการสักเท่าไร แต่นี้คือลักษณะสำคัญของการศึกษาทางเลือก

คุณลำยอง เตียสกุล มุณิธิกรศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

ยังไม่ได้มีโอกาศเห็นฉบับ 200 หน้าของงานวิจัย เท่าที่ดูเอกสารที่มีอยู่คงจะสรุปมาสำหรับงานนี้ ในรายงานอาจจะมียละเอียดเยอะมากส่วนที่ชีวิตชีวาอาจจะอยู่ใน 200 หน้าก็ได้ ประเด็นที่อยากเสนอคือ

1.การนำเสนอเชิงพัฒนาการ คือ อยากเห็นว่กระบวนการทำ สามารถหมายถึงพัฒนาการของใรแต่ละช่วงการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่น้องเขาเข้าไปทำกิจกรรมใรชุมชนแล้ว เกิดปฏิสัมพันธ์กับทั้ง อบต. กับน้อง กับชาวบ้าน พัฒนาการเหล่านั้นมันมีคุณค่าใรเชิงของการเรียนรู้ค่อนข้างมาก หรือการเข้าไปทำงานกับใรสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีใรฐานะนักศึกษาแต่ว่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้น เรื่องราวต่าง ๆ หากมีการนำเสนอใรเชิงพัฒนาการ ที่เกิดขึ้น สิ่งที่มีชีวิตชีวาอย่างที่คุณพงษ์พันธ์ต้องการมันจะเกิด จะเห็นว่ นักวิชาการจะถามเรื่อง How to กับเราอยู่ตลอด แล้วเราจะถูกตั้งคำถามทุกครั้ง สิ่งที่ยอยากเห็นคือ พัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้เด็กและการเติบโตด้านจิตใจของเขา เช่น ถ้าน้องเจตที่นำเสนอเมื่อวานบอกว่า สมัยก่อนไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่เชื่อฟัง ไม่ทำอะไรเลย แต่พัฒนาการของเขาตอนนี้ตรงกันข้ามหมด มันเกิดอะไรขึ้น

2.เรื่องแผน มองว่กลุ่มมีแผนเดิมร่วมกับเพื่อนอยู่แล้ว ถ้าหากสิ่งนี้เราไม่เขวไป เขวมา เราต้องยึดหลักเดิมของเราว่าตรงนี้คืออะไร แล้วค่อย ๆ พัฒนาไปสู่กลุ่มคนข้างนอกว่เป็นแนวร่วมได้ อย่างไรก็ตาม จากตัวตั้งของฐานเดิมของน้องว่ามีอะไรอยู่ และคิดว่าตรงนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า และการที่ชุมชนจะเติบโตได้ถ้ามีการยึดหลักจากการที่น้องอยากจะทำอะไร แผนคืออะไร แล้วเอามาอำรวมกันคิดว่าหากเราทำได้เราจะไม่หลงทาง

3.เรื่องเครือข่าย ต่อไปน่าจะมี 2-3 ระดับคือ

ระดับฐาน จริง ๆ เป็นเครือข่ายที่เราได้มีการพูดคุยกันชัดเจนแล้วว่า เราจะตั้งเครือข่ายกันไปทำไมอาจจะย้อนกลับไปใรเดิมเล็กน้อย เพราะฉะนั้น จำเป็นไหมเครือข่ายจะตอบสนองกับกระบวนการอะไรเพราะจริง ๆ แล้วสิ่งที่น้อง ๆ กำลังทำกันอยู่แล้ว คือการลงไปสานต่อ การลงไป

สร้างสายสัมพันธ์ และเครือข่ายตรงนี้จะสามารถยกระดับอย่างไร เราจำเป็นต้องตั้งเครือข่ายใหม่หรือไม่ นี่คือระดับฐาน

ระดับที่สอง เครือข่ายในระดับจังหวัด ซึ่งมีอยู่หลายภาคส่วนอยู่แล้ว เราจะร่วมกันทำตรงนี้กันอย่างไร อย่าให้งานเด็กและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของเครือข่ายอีกได้ไหม แต่ให้งานเด็กและเยาวชนเป็นตัวตั้ง แล้วองค์ประกอบด้านอื่น ๆ มาเสริม แล้วสนับสนุนอย่างนี้เพราะงานเด็กและเยาวชนตั้งแต่ 10 กว่าปีที่ตัวเองได้ทำงานเด็ก ส่วนใหญ่แล้วงานเด็กเป็นงานฝาก แต่จริง ๆ แล้วงานนี้เป็นงานหลักและหนักมาก

การบริหารจัดการในเรื่องของงบประมาณและแผนงาน ตามที่ได้เสนอไป คือ ไม่อยากให้งานเด็กและเยาวชนเป็นงานฝากเพราะแนวโน้มของทิศทางการในเชิงนโยบายในอนาคต งานเด็กและเยาวชนจะเป็นแผนงานวาทกรรมระดับชาติแน่นอน แล้วเราจะเหมือนกับแหล่งทุนที่เป็นกองทุนชาวบ้านหรือไม่ เด็ก ๆ จะเป็นเครือข่ายเด็กได้อย่างไร

คุณทวีศักดิ์ สุพรรณ ผู้ดำเนินรายการ

หลังจากที่คุณพงษ์พันธ์นำเสนอว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้เห็น Action ของเด็ก ลีลา อารมณ์ ความรู้สึกที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับอาจารย์สมเจตนา ได้กล่าวไว้ว่างานนี้ เราได้เห็นคน เห็นปฏิสัมพันธ์ เห็นชีวิต มองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นนวัตกรรมใหม่ แต่งานวิจัยที่กำลังจะเกิดขึ้น เราไม่อยากเห็นลายลักษณ์อักษรแบบบันทึกในเชิงเทคโนโลยี ในเชิงวิชาการที่เดิม ๆ แต่ ณ วันนี้มันมีปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้น ก็คือ ท่าทาง ลีลา อารมณ์ พฤติกรรมของมนุษย์ มองว่าจุดนี้เป็นจุดหักที่คุณพงษ์พันธ์พยายามนำเสนอว่า ในบันทึกตรงนี้ ในทางวิชาการจะอธิบายอย่างไรให้เหมือนจริง ว่างานในลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว งานวิจัยที่เยาวชนได้ศึกษาภายใต้บริบทของงานวิจัยที่ สกว. สนับสนุน มองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ดี เห็นด้วยว่าสิ่งนี้น่าจะเกิดขึ้น โดยสรุปคงจะพอมองเห็นภาพที่อาจารย์นิวัตรพยายามสรุปไว้ จริง ๆ แล้วสิ่งที่เราต้องทำเป็นจังหวะแรก มองว่าทุกคนเห็นด้วยว่าจะต้องให้มีเวทีที่เชิญผู้สนใจต่าง ๆ มาร่วม แล้วบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่อง ว่าเราจะช่วยกันหนุนเสริมอย่างไร เราคงจะต้องคุยกันต่อไปสำหรับกลไกจังหวัดที่จะเคลื่อนกัน และอีกอย่างที่หลายคนพยายามสะท้อนคือ ภายใต้บริบทเดิมที่กลุ่มเยาวชนเคลื่อนไหวอยู่แล้วก็ทำต่อไป แต่ขณะเดียวกันการขยายวงไปสู่ช่วยความร่วมมือต่าง ๆ นำสู่การยอมรับของสาธารณะชนหรือการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ระบบการศึกษาที่เราพยายามฟันฝ่าไปโดยที่ไปสอดคล้องกับสิ่งที่อาจารย์ปรีชา ได้กล่าวว่า การศึกษาหมายถึงการพัฒนาชาติ เราจะไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างไร เราจำเป็นต้องได้คนเป็นอันดับแรก ดังที่อาจารย์สมเจตนาได้กล่าวว่า งานวิจัยต้องได้คน เห็นพัฒนาการของการเติบโตของสมอง และความคิด การใช้วิถีที่เป็นตัวร่วมและวิถีแห่งงานวิจัยนี้ พบว่านั่นเป็นเรื่องหลัก และอีกประเด็นซึ่งเป็นการสนับสนุนส่วนกลางแน่นอนว่าเขาจะมาร่วมเต็มที่ในการจะมาหนุนเสริมตรงนี้ ก็ขึ้นอยู่กับ

กับว่าทางกลไก จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีองค์กรพันธมิตรต่าง ๆ เราจะร่วมมือกันอย่างไร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์กรพัฒนาเอกชน ราชการ เราจะทำกันอย่างไร คงจะเป็นการค้นหาทางออกที่จะดำเนินการกันต่อไปสู่รูปธรรมให้มากขึ้น เวทีนี้เราคงจะได้อะไรไม่มาก แต่เห็นได้ว่าจากเวทีเมื่อวานเป็นความก้าวหน้าในระดับหนึ่งแล้ว

อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย

นานมาแล้วมีโอกาสได้อ่านหนังสือหนึ่ง คือเรื่องเจ้าชายน้อย ได้ความคิดจากประโยคหนึ่งว่า “เจ้าชายน้อยนั้นรักดอกกุหลาบทั้งจักรวาล แต่เจ้าชายน้อยมีความสามารถคน้ำพรวนดินกุหลาบได้เพียงต้นเดียว” เราจะเกณฑ์ให้เจ้าชายน้อย ซึ่งรักดอกกุหลาบทั้งจักรวาลไปรดน้ำพรวนดินทุกดอกนั้นคงจะเป็นไปไม่ได้ แต่เจ้าชายน้อยรู้ว่า ในจักรวาลมีดอกกุหลาบอีกมากมาย ทำค้นของตัวเองที่รับผิดชอบอยู่ให้สมบูรณ์ที่สุด ให้สามารถออกดอกสวยงามที่สุดแล้วจะเชื่อมต่อกับต้นอื่น ๆ ได้เอง

เรื่องต่อไปคือเรื่องของการเขียนนำเสนอ ผมเห็นงานเขียนของต่างประเทศมาระยะหลัง ๆ การเขียนรายงานในเชิงวิจัยไม่ใช่เขียนทางวิธีวิทยาอย่างเดียวเขียนแบบเล่านิทานอย่างนี้ก็ได้มีมากมาย อย่างที่คุยกันว่ามันมีงานบางชิ้นที่มีฝรั่งมาทำวิจัยที่จังหวัดลำพูนหรือในทางเหนือ เขียนแบบ Story Theory เป็นโคตรแบบในการเขียนงานวิจัยเชิงสังคม ผมว่าลูก ๆ ไม่ต้องไปกังวลว่าจะต้องเป็นภาษาวิชาการ เขียนเหมือนกับที่พูด ผมคิดว่าไม่น่าเป็นห่วง

ถ้าบางคำที่เราบัญญัติขึ้นจะถูกตรวจสอบโดยนักวิชาการ เพราะฉะนั้นเมื่อถูกตรวจสอบแล้วเราจะต้องเขียนอธิบายคำศัพท์นั้นให้ชัดว่ามาจากความรู้สึก หรือจิตส่วนไหนที่เราค้นพบ เช่นการเรียนรู้แบบซึมซับคืออะไร ทราบมาว่าอาจารย์ชัยรัตน์ กันตะวงศ์ เป็นผู้บัญญัติขึ้น แต่ตอนนี้ไปอยู่ออสเตรเลีย ต้องตรวจสอบดูว่าที่แท้คืออะไร กว้าง แคบแค่ไหนต้องบัญญัติชัดเจน คุณพงษ์พันธ์ หัวสิงในเรื่องการใช้คำว่า Dialogue เมื่อวานพูดแล้ว วันนี้ขอพูดซ้ำอีก ถ้าไม่แน่ใจว่ามันจะตรงกับ ความหมายที่ชาวโลกเข้าใจกันอยู่ เราควรปรับความหมายใหม่นี้ อย่าใช้ ถ้าหากจะใช้ต้องมีการนิยาม คำศัพท์ใหม่ ผมยังติดใจคำว่า Dialogue เพราะคำนี้มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ถ้าต้องการใช้และคิดว่าวิธีการนี้เป็นวิธีการ Dialogue ลองถามหลวงพี่ที่เป็นเปรียญดูว่า มันตรงกับอะไร ใช้ปจญา วิชาณา ได้หรือไม่ มีคำมากมายในพระไตรปิฎก ปรีกษาหลวงพี่ดูถ้าหากจะใช้

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ผมคิดว่าลูก ๆ ต้องอดทน ทนต่อการตรวจสอบ ไม่ใช่ว่าผู้ใหญ่มาพูดแล้วมีน เสียกำลังใจ มันต้องช่วยกันคบแต่ง ถ้าหากจะให้ดีขึ้น แต่ถ้าเราพอใจอยู่เพียงแค่นี้ทำอยู่ ไม่ได้ยกระดับเลย มันก็หยุดอยู่กับที่ มันต้องก้าวกันต่อไป คุณทวิศักดิ์พูดอยู่บ่อย ๆ ว่าสิ่งที่เราทำอยู่เป็นพื้นที่ ๆ สบาย มันติดอยู่กับความสบาย เราค้นพบว่าการศึกษาในขณะนี้เรียนรู้ท่ามกลางชุมชนที่มันสบาย อยู่อย่างอาจารย์นิวัตร มีศาลาน้อย มีเล็ก ๆ มีลูกหลานชาวบ้านเยอะแยะเข้าไปอยู่ด้วยมันสบาย ถ้าเนยแข็งก้อนนี้สบาย เราจะไม่หาเนยแข็งก้อนใหม่อีกหรือ ใครเอาเนยแข็งของฉันทไป

มันหมดแน่ถึงแม้ไม่มีใครเอาไป หากเรากินอยู่ทุกวัน มันต้องมีการหาที่ใหม่ ทำอย่างไรถึงต้องก้าวข้าม Zone สบาย ๆ ออกไป มันท้าทายทุก ๆ คนและเป็นพัฒนาการที่ใคร ๆ เขาว่าด้วย

คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ ผู้ดำเนินการ

จริง ๆ แล้วเวทีในครั้งนี้เป็นเวทีของน้อง ๆ ของลูกหลานเยาวชน แต่ดูเหมือนว่าผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมมาก เพราะฉะนั้นในเวทีเมื่อวานและวันนี้ คงจะยังไม่มีอะไรที่สมบูรณ์ 100% เราจะต้องมาร่วมเติมเต็มและทำต่อเพิ่มเติมมากขึ้น ผมในฐานะที่ทำหน้าที่ครั้งนี้คงจะหมกมุ่นและสุดท้ายอยากให้เยาวชนได้กล่าวอะไรสักเล็กน้อย

คุณรัตนา ชูแสง หัวหน้าโครงการวิจัย

สิ่งที่ได้จากเมื่อวานและวันนี้ต้องขอขอบคุณที่ทุกคน ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่านที่ทำให้เด็กๆ ได้มีความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้และสิ่งที่ทำอยู่ได้มาถูกทางแล้ว เราจะทำอย่างไรกันต่อไป เราจะก้าวเดินต่อไปอย่างไร กิจกรรมครั้งนี้เหมือนเป็นการร่วมวางแผนทางว่าเราจะร่วมเดินก้าวต่อไปอย่างไร ไปทางไหนกันดี และจิตใจที่สิ่งที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ทำอยู่ แม้ว่าจะเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ พลังเล็ก ๆ สามารถส่งผลกระทบออกไปสู่วงกว้างขึ้น และเชื่อมั่นว่าเพื่อนเยาวชนและผู้ใหญ่ใจดีทุกคนที่มาร่วมกันมา จะยังคงมีพลังที่เข้มข้นในการลงไปปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ กันต่อไป

ขอขอบคุณทุกท่านมาก

จากการอภิปรายได้เกิดข้อสรุปในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.แนวทางในการดำเนินงานต่อไปควรใช้ฐานเดิมที่มีอยู่ คือ การปฏิบัติกิจกรรมเล็กๆ แต่มีความต่อเนื่อง โดยมีวิธีการในการดำเนินกิจกรรม คือ

- ร่วมประชุมหารือเพื่อดำเนินกิจกรรมการอบรมที่เลี้ยง กล้วยาณมิตรการเรียนรู้เพื่อเป็นทีมในการสนับสนุนการเรียนรู้ และศึกษาข้อมูลเยาวชน และทำความเข้าใจร่วมระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ครู ชุมชน เด็ก
- ร่วมสนับสนุนกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มกำลังดำเนินการอยู่ ทั้งพื้นที่งานวิจัยและกลุ่มเครือข่ายเพื่อนเยาวชนที่มีความพร้อมมีความสนใจ และได้ดำเนินกิจกรรมมาแล้วระยะหนึ่ง โดยการร่วมสรุปความรู้ สรุปบทเรียนที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาระดับการเรียนรู้ต่อไป
- จัดเวทีในระดับกลุ่ม พื้นที่ ร่วมวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำสู่การออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม (โดยสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ค้นพบไปใช้ประกอบรูปแบบที่กลุ่มตนเองค้นพบได้)
- มีการจัดเวทีเพื่อร่วมสรุปประมวลความรู้ของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ เพื่อเกิดบทเรียนการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาใหม่

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

1. ประชุมหารือเพื่อร่วมวางแผนทางและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น
2. สร้างความเข้าใจและขยายแนวคิดเพิ่มเติมกับโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1. การนำเสนองานวิจัย การนำเสนอผ่านเทคโนโลยีเป็นปัญหากับผู้นำเสนอของกลุ่มชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะไม่มีความชำนาญ สร้างความกังวล ขาดความเป็นธรรมชาติ เกิดความประหม่าในการนำเสนอ ทำให้ประเด็นสำคัญที่ควรเน้นย้ำไม่ได้มีการกล่าวถึงมากนัก และใช้เวลานานนำเสนอมากเกินไป

ข้อเสนอแนะ ผู้นำเสนอต้องกุมประเด็นในการนำเสนอให้แม่นยำ รู้ว่าอะไรคือจุดสำคัญควรเน้นย้ำ และไม่ควรยึดติดกับเทคโนโลยีมากเกินไป เพราะทำให้ธรรมชาติและสีสันแห่งการเรียนรู้ขาดหายไป

2. การใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้าง เช่น Dialogue บูรณาการ การศึกษา การเรียนรู้ ควรมีการขยายความหมายและให้คำจำกัดความที่สามารถสื่อเข้าใจง่าย ไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง

ข้อเสนอแนะ ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องความหมาย อาจใช้การถามจากผู้รู้ ครู พระอาจารย์ และทำความเข้าใจร่วมกันในความหมายที่ใช้ เพราะคำบางคำในทางวิชาการมีความหมายกว้าง

3. การขยายแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้ จากข้อมูลการเรียนรู้ที่มีการนำเสนอในเวทีบางประเด็นเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับระบบสังคมใหญ่ เกินกำลังที่กลุ่มเยาวชนจะสามารถดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะ ควรร่วมประชุมหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อวางแผนทางการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยในบางเรื่องกลุ่มเยาวชนดำเนินการ และในบางเรื่องก็เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องเข้ามาร่วมในการดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสม

**บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมเวทีนำเสนอบทเรียน
และกำหนดแผนการทำงานในระดับจังหวัด**

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ในเวทีได้มีการนำเสนอบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาทั้ง ผลที่เกิดขึ้น ปัญหา อุปสรรค พัฒนาการของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และเครือข่ายเพื่อน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมในเวทีได้อภิปรายแลกเปลี่ยน เล่าประสบการณ์ เสนอแนะ และร่วมกันหารูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการดำเนินงานในช่วงต่อไป

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ มีความเหมาะสม คือ มีบรรยากาศเป็นธรรมชาติสามารถให้เพื่อนสมาชิกแต่ละกลุ่มจัดมุมการเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วมสามารถเดินทางมาร่วมได้สะดวกและมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม

ช่วงเวลา มีความเหมาะสม คือ ช่วงเวลาในการจัดงานมีความเหมาะสมเพราะผู้ที่สนใจและกลุ่มเยาวชน / เพื่อนกัลยาณมิตรการเรียนรู้ว่างเว้นจากกิจกรรมต่าง ๆ สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ แต่เวลาในช่วงการนำเสนอกลุ่มชุมชนได้ใช้เวลาเกินจากที่กำหนด ทำให้การอภิปรายในช่วงบ่ายมีเวลาน้อย

งบประมาณ มีความเหมาะสม คือ ใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์อย่างประหยัดแต่มีการใช้งบเกินจากแผนเดิมที่วางไว้ เพราะผู้สนใจเข้าร่วมในเวทีมีเป็นจำนวนมาก จึงต้องเพิ่มงบประมาณในส่วนของค่าอาหารกลางวัน / ค่าเบรค / ค่าเดินทาง ซึ่งทางคณะมีการจ่ายตามความเป็นจริงเท่าที่จำเป็น

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ มีตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา กลุ่มครูในโรงเรียน ตัวแทนจากสมาคมผู้สูงอายุ ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมพุทธศาสนา พระสงฆ์ ซึ่งผู้เข้าร่วมมีความหลากหลายทั้งด้านอายุ อาชีพ และประสบการณ์ รวมถึงเป็นผู้มีความสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการดำเนินการ

มีความเหมาะสม คือ เริ่มจากการร่วมพูดคุยในแต่ละพื้นที่เพื่อร่วมวางแผนและวางกำหนดการร่วมกัน และมีการเชื่อมประสานกับทีมงานจากสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค) โดยมีการปรึกษาเป็นระยะ หลังจากนั้นคณะทีมงานวิจัยก็ร่วมกันจัดเตรียมสถานที่เตรียมความพร้อมในแต่ละพื้นที่และดำเนินกิจกรรมตามวัน เวลา ตามกำหนดการที่วางไว้ สุดท้ายมีการสรุปการดำเนินกิจกรรม

วิธีการ / เครื่องมือในการดำเนินการประชุม

มีความเหมาะสม คือ มีการนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการจัดนิทรรศการ การจัดซุ้มเพื่อแสดงและสาธิตการเรียนรู้ มีการนำเสนอบนเวที การใช้ Power point การเปิดเวทีอภิปรายจากผู้ใหญ่ใจดีที่มีความสนใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชน โดยมีอาจารย์สมเจตนา มณีโมโนย เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายอย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้เกิดมุมมองแนวคิด และ ข้อคิดเห็นที่หลากหลาย

เนื้อหาที่มีการนำเสนอในเวที

มีความเหมาะสม คือ มีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของงานวิจัยให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นลำดับความเคลื่อนไหว การพัฒนางาน รวมถึงรูปแบบ / แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้มีการสรุปร่วมกันมาทั้งบทเรียนจากกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนในกลุ่มต่าง ๆ และมีการร่วมแลกเปลี่ยน เสนอแนะจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ แต่มีข้อควรปรับปรุงคือ ผู้นำเสนอควรกระชับเนื้อหาในการนำเสนอ

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ และข้อตกลงร่วม

มีความเหมาะสมและเป็นไปตามที่คาดหวังคือ จะมีการประชุมหารือ เพื่อร่วมวางแผนกำหนดการดำเนินงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในท้องถิ่น โดยอาศัยข้อคิด ข้อเสนอแนะที่ได้จากเวทีมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น คือ การนำเสนองานวิจัย การใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้าง การขยายแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อปรับปรุงในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปได้

ความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีความประทับใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมแลกเปลี่ยนมุมมอง ข้อเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของตนเองถ่ายทอดเรื่องราวการเรียนรู้ที่น่าสนใจให้รับทราบ ทำให้กลุ่มชุมชนและเครือข่ายเพื่อนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไป

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นว่าการจัดเวทีในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทเรียนการเรียนรู้ที่น่าสนใจซึ่งเด็ก ๆ ได้มีกระบวนการคิด ปฏิบัติและสรุปสิ่งที่เกิดขึ้น เห็นถึงศักยภาพของเยาวชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ควรมีการส่งเสริมต่อไป และผู้เข้าร่วมได้สะท้อนอีกว่ารู้สึกดีที่มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มคนที่หลากหลายทั้งนักวิชาการ ชาวบ้าน ผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และเด็ก ๆ

กิจกรรมที่ 7 เวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจ

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์

วันที่ 28 มิถุนายน 2546

ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความคาดหวังในการจัดประชุมครั้งนี้ คือ

- เกิดแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้มีประสบการณ์ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
- ได้รับบทเรียนด้านการศึกษาของภาคประชาชนและเยาวชน

งบประมาณในการจัดกิจกรรม

- ค่าประสาน จดหมาย โทรศัพท์ 500 บาท
- ค่าอาหารกลางวัน 8,000 บาท
- ค่าถ่ายเอกสาร / ค่าอุปกรณ์ 500 บาท
- ค่าตอบแทนทีมวิจัย 2,000 บาท
- ค่าสรุปเอกสาร / บันทึกภาพ 500 บาท
- พาหนะเดินทางของผู้เข้าร่วมเวที 5,000 บาท
- รวมงบประมาณในการจัดกิจกรรมทั้งสิ้น 16,500 บาท

ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวนกว่า 300 คน

- สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ 5 กลุ่ม
- กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน
- กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการ
- ผู้มีประสบการณ์ / ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- ประชุมคณะทำงาน
- ติดต่อประสานงานวิทยากรและสถานที่
- ติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมเวที
- ดำเนินการเสวนาตามแผนกิจกรรม
- สรุปการดำเนินกิจกรรมและบันทึกความรู้

เครื่องมือและวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- นำเสนอการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ที่แท้โดยนายแพทย์เกษม วัฒนชัย
- ผู้ดำเนินการอภิปราย นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช
- แจกเอกสารบทสรุปรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พุดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่เวทีเสวนา

เนื้อหาในการจัดกิจกรรม

- นำเสนอแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้มีประสบการณ์ / ผู้ทรงคุณวุฒิ
- บทเรียนด้านการศึกษาของภาคประชาชนและเยาวชน

เริ่ม 10.00 น.

เดินชมและศึกษาธรรมชาติของสวน โมกข์ในกิจกรรม รู้จักสวนโมกข์

ภาคบ่าย 13.00 น. นำเสวนาเรื่องการเรียนรู้ที่แท้

โดย นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี

สรุปประมวลจากการเสวนา การเรียนรู้ที่แท้

เกริ่นนำเสวนา

นพ.บัญชา พงษ์พานิช

สวนโมกข์เสวนาในวันนี้ เป็นการเสวนาครั้งที่ 5 แต่เป็นการเสวนาจริง ๆ เป็นครั้งที่ 2 เพราะเราได้ทดลองกันมาแล้ว 3 ครั้ง ก่อนหน้านี้นี้ เพราะฉะนั้นจึงนับได้ว่า ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 เราได้รับความกรุณาจาก ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย ได้ให้ความกรุณาร่วมเสวนาในวันนี้ ท่านเป็นคนจังหวัดพิจิตร ศึกษาและเติบโตอยู่ทางภาคเหนือ จบชั้นอุดมศึกษาและศึกษาแพทย์ อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับพระราชทานทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ ปัจจุบันท่านเป็นแพทย์ทางด้าน หทัย (หัวใจ) และได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากมาย เป็นผู้บริหารการศึกษา อยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอาสาสมัครในกลุ่มประชาอาสาที่จังหวัดเชียงใหม่ ท่านพา ครู หมอ พยาบาล และ บุคคลที่สนใจไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดาร จนความทราบถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ตรัสให้ไปช่วยงานกับพระองค์ท่านอยู่นานพอสมควร ช่วงหนึ่งท่านได้เข้าไปช่วยงานด้านการเมือง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชองค์การโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นองคมนตรี

กำหนดการในวันนี้เป็นการเริ่มเสวนาที่ผมและน้องๆจากกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ สุราษฎร์ธานี 3 ท่าน จะเป็นฝ่ายเอื้ออำนวย ดำเนินการเล็กๆ น้อยๆ โดยหลักแล้วท่าน นพ.เกษม จะเป็นผู้เสวนาโดยที่เรา 3 คนนี้ก็จะได้เพิ่มเติม หรือซักถามตามภาษาคนไม่รู้ และอยากจะเชิญชวนทุกท่านได้ร่วมซักถามด้วยกัน ประมาณ 2 ชั่วโมง โดยในช่วงท้าย ขอเรียนเชิญท่านอาจารย์โพธิ์เจ้าอาวาสวัดธารน้ำไหล สวนโมกขพลาราม ท่านอาจารย์สุชาติ ปัญญาธิโปร่งเจ้าอาวาส ท่านอาจารย์เมธี ท่านอาจารย์หมองบุญ คงวิเชียรวัฒน์ร่วมเสวนาเสริมเติมแถม เกี่ยวกับการศึกษา การเรียนรู้ ดังที่ท่านอาจารย์พุทธทาสได้เขียนไว้ว่า

"ทุกวันนี้คนเสวนาอย่าเลิกแต่ง

ทำให้แจ้งที่สุดได้เลิกตายกัน"

มีหลายท่านบอกว่า ไม่สามารถมาร่วมงานในวันนี้ได้ แต่อยากจะเห็นภาพในงานเสวนา เรา ก็เลยมีการบันทึกเป็น วิดีโอ และวิดีโอซีดี ของการเสวนานัดที่แล้วก็ได้เสร็จสมบูรณ์แล้วซึ่งท่านก็สามารถติดต่อกับที่ตึก ธรรมทานมูลนิธิ ด้านหน้าสวนโมกข์

โดยก่อนที่จะเริ่มการเสวนา เราจะมาร่วมกันรำลึกถึงท่านอาจารย์พุทธทาสด้วยบทพุทธทาสลิลิต ซึ่งเราไม่รู้ว่าคุณอาจารย์ เขียนไว้เมื่อใดแต่มีอาสาศักดิ์ที่พยายามจะรวบรวมค้นหาลิลิตของท่านอาจารย์พุทธทาสที่เขียนด้วยมือ และเข้ากับประเด็นวันนี้ที่สุด

ขอเชิญครับ

บัญชา พงษ์พานิช

1.พุทธทาสลิลิต

2. วิวัฒนาการเริ่มจากการเกิดจักรวาล สู่อัจฉริยะ

จักรวาลเกิด 13 พันล้านปี

โลกเกิด 4500 ล้านปี

สิ่งมีชีวิตครั้งแรกเกิด 3000 ล้านปี

มนุษย์เกิดเมื่อ 1 - 2 ล้านปี

นพ. เกษม วัฒนชัย

กราบনমস্কারพระเดชพระคุณท่านอาจารย์ทั้งหลาย ท่านพ่อแม่พี่น้อง รวมทั้งลูกๆ ที่มานั่งฟัง เห็นหลายคนเตรียมปากกา กระดาษไว้ด้วย ผมจะพูด 2 เรื่องด้วยกัน เรื่องแรก คือ "การเรียนรู้ของมนุษย์" เรื่องที่ 2 จะพูดเรื่อง "สังคมไทย" เมื่อกี้เดินผ่านมาเห็นบอร์ดที่แสดงไว้บอกว่าการศึกษาไทยเดี๋ยวนี้มันเป็นอย่างไร ? เด็กฆ่ากันเยอะ ใช้ความรุนแรง เด็ก ป.3 ก็ตีเพื่อนจนกระทั่งตายเป็นคั่น เราลองมาวิเคราะห์กันดูว่า ในเรื่องการเรียนรู้ รับรู้ของมนุษย์ มีวิวัฒนาการมาอย่างไรบ้างแต่ก่อน คืออยากจะทำให้ความหมายของกาลเวลา ให้เห็นความสำคัญของมนุษย์ ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นมา

ไม่นานนี้เอง ทฤษฎีที่เชื่อว่าจักรวาลทั้งหมดนี้ ที่เรามองออกไป เห็นท้องฟ้ามีพระอาทิตย์เชื่อว่า จักรวาลทั้งหมด เกิดขึ้นมาราวสักหนึ่งหมื่นสามพันล้านปี หรือสิบสามพันล้านปี ที่นี้ถ้าถามว่าโลก กับมนุษย์พระจันทร์และดาวทั้งหลายเกิดมานานเท่าไรแล้ว อายุทางดาราศาสตร์เชื่อว่าโลกเพิ่งเกิด มาไม่นาน คือประมาณสี่พันห้าร้อยล้านปี สักเกตดูครับ จักรวาลนี้เกิดขึ้นมาตั้งนานแล้ว จักรวาลเกิด ขึ้นมาตั้งประมาณแปดพันล้านกว่าปี สุริยจักรวาล หรือว่า ดวงอาทิตย์ดวงนี้ถ้าจะเกิดตามมาแล้วโลก ของเราก็เป็นบริวาร ของดวงอาทิตย์ดวงนี้ที่กำลังให้ความสว่างกับเรา ประมาณสี่พันห้าร้อยล้านปี มีคนมาถามว่าเมื่อไหร่พระอาทิตย์จะดับ เขาประมาณว่าอีกสี่ถึงห้าพันล้านปีจะดับ ถ้าเปรียบพระ อาทิตย์เป็นอายุของคนเราก็อยู่ในวัยกลางคนพอดี พวกเราตายไปอีกหลายรอบแล้วครับว่าโลกเรา จะดับตามพระอาทิตย์ ที่นี้ในช่วงที่โลกเรามีอายุสี่พันห้าร้อยล้านปี ตอนหนึ่งพันล้านปีแรกไม่มี สิ่งมีชีวิตเลย ไม่มีพืช ไม่มีสัตว์ มีแต่ทะเล กับภูเขา สิ่งมีชีวิตเกิดมาครั้งแรกประมาณ สามพันล้านปี ที่แล้ว เป็นสัตว์เซลล์เดียว อยู่ได้มหาสมุทรและคอกๆ แบ่งตัวเป็นสัตว์หลายเซลล์และจากสัตว์น้ำก็ พัฒนามาเป็นครึ่งบกครึ่งน้ำ แล้วก็มาเป็นสัตว์บกแล้วก็แตกกิ่งก้านสาขาเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็น แมลงบ้าง เป็นสัตว์ที่เท้าบ้างมนุษย์เป็นสัตว์ที่มาสุดท้ายเลย ซึ่งมีอายุได้ประมาณ 1 - 2 ล้านปี

3. ร่องรอยแห่งอารยธรรม

เรียบง่าย...ตามถ้ำ...รวมกลุ่ม

ภาพเขียน...ภาษาพูด...ภาษาเขียน...ศิลาจารึก...แท่นพิมพ์

ค่อยขุดความรู้รวดเร็ว

ยุคที่ 3 คือยุคคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

เราเชื่อว่าบรรพบุรุษของมนุษย์ในโลกที่ขุดเจอมีอายุประมาณ 1 - 2 ล้านปีเป็นอย่างมากและ ไม่มีอารยธรรม ไม่มีอะไรทั้งนั้น ชีวิตเรียบง่าย อยู่เป็นฝูง ๆ เวลาฝนตกก็จะไปหาหลบตามต้นไม้ ตามถ้ำ เป็นชีวิตของคนซึ่งอยู่กันมาหลาย ๆ แสนปี เพิ่งมีอารยธรรมไม่นานนี้เองประมาณ ห้าถึงหกพันปีมานี้เอง

ดังนั้น มนุษย์มาอยู่รวมกันและตั้งเป็นกลุ่ม สร้างวิถีชีวิตที่เราเรียกว่าอารยธรรมประมาณห้า ถึงหกพันปีนี้เอง ตอนนี้เราได้ค้นพบภาพเขียนในถ้ำจากทั่วโลกที่มีอายุประมาณหนึ่งถึงสองหมื่นปี ถ้ามนุษย์สามารถวาดภาพเหมือนอย่างอาจารย์เทพศิริกำลังวาดอยู่ตอนนี้ แสดงว่า ความสามารถในการวาดภาพมาก่อนความสามารถอื่น ๆ เข้าใจว่าถ้าวาดภาพได้คงมีภาษาพูด แต่เราไม่รู้เพราะสมัย โนนันไม่มีเครื่องบันทึกเสียงเหมือนกับสมัยนี้ เรารู้แต่ภาษาเขียนที่บันทึกไว้บนแผ่นศิลา เรียกว่า "ศิลา จารึก" จารึกไว้บนหลังเต่าบ้าง กระดูกสัตว์บ้าง เขาชอบเอากระดูกไหล่ของวัวของควายมาจารึก เพราะมันอ่อน จารึกได้ และเก็บไว้จนบัดนี้ก็พบว่ามีอายุแค่สี่ถึงห้าพันปีเท่านั้นเอง ของไทยเราศิลา จารึกหลักที่ 1 ที่สุโขทัย อายุเท่าไร? ใครรู้บ้าง? ...ศิลาจารึกหลักที่ 1 ของไทย เราที่พ่อขุน

รวมคำแห่งทรงจารึกไว้เมื่ออายุประมาณเจ็ดร้อยห้าสิบปี ภาษาของเราที่ลูกๆ กำลังเขียนอยู่นี้ มาทีหลัง
มากเลยนะ มีอายุแค่เจ็ดร้อยกว่าปีเท่านั้นเอง

เราใช้ภาษาเขียน เขียนอะไร?...เขียนเหตุการณ์ เขียนเล่าเรื่อง เขียนข้อมูล เขียนความเห็น
 ฯลฯ ...ในสมัยก่อน ๆ เราเขียนบนแผ่นศิลาเราเขียนบนอิฐเผา ตอนหลังมาเขียนบนใบลานและเก็บ
ใบลานไว้จนกระทั่งบัดนี้ ตั้งแต่สมัยอยุธยาที่เริ่มมีใบลานและก็เริ่มจารึกมาเรื่อย ๆ เราเขียนความรู้
ความเห็นลงไป

มนุษย์เริ่มเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อมีภาษาเขียน เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมของมนุษย์จึงพัฒนาอย่าง
รวดเร็วเมื่อมีภาษาเขียน ถ้าผมคิดอะไรได้แล้วก็พูด แล้วก็ลืมกันไปอีกคนหนึ่งเอาไปอ้างแล้วก็อ้างกัน
ไปแล้วก็หายหมดแต่ภาษาเขียนทำให้ความรู้ต่อความรู้ ฉะนั้นพลังของภาษาเขียนในการทำให้มนุษย์
พัฒนาอารยธรรมของตัวเอง จึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและทั่วโลกจึงมีแหล่งอารยธรรมเกิดขึ้นมากมาย
ตามลุ่มแม่น้ำใหญ่ ๆ เช่น ลุ่มแม่น้ำไนล์ ก็เกิดอารยธรรมของอียิปต์ขึ้นมา ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส
ที่ประเทศอิรัก ตอนนี้นะครับก็เกิดเป็นอารยธรรมพวกสุเมเรียนพวกบาบิโลเนียนขึ้นมา อารยธรรม
แม่น้ำสินธุตอนนี้อยู่ในเขตปากีสถานก็เกิดอารยธรรมอินเดีย...อินเดียหรืออินดัส สินธุเป็นคำเดียวกัน
ถ้าผมบอกอินดัสและตอนหลังเพี้ยนมาเป็นอินเดียหรือสินธุ ที่แม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำฮวงโหก็เกิด
อารยธรรมจีนขึ้นมาและวัฒนธรรมเหล่านี้ ก็เป็นแหล่งอารยธรรมเก่า ๆ และก็ค่อย ๆ แพร่ออก
แลกเปลี่ยนกันบ้าง อะไรกันบ้าง วัฒนธรรมของไทยเราจริง ๆ เริ่มขึ้นมาเป็นพันปีได้แล้วถ้าสืบค้น
ไป แต่ว่าที่เราพบเป็นภาษาเขียนเท่าที่สืบค้นไปได้ก็สมัยสุโขทัย อย่างที่เราเรียนประวัติศาสตร์กัน
ตอนที่ภาษาเขียนแต่ยังไม่มียกย่อง เวลามาจะรู้ว่าเขาทำอะไรไว้เราต้องไปลอกที่ละแผ่น
เช่น เราอยากรู้ว่าศิลาจารึกเขาทำอะไรไว้เราต้องไปลอกที่ละแผ่น เพราะฉะนั้นสมัยก่อน ก่อนที่
มนุษย์จะมีแต่ละเล่มกันไป แล้วก็ไปลอกกันมา ความรู้ไปเร็วหรือช้า? (ช้าใช่ไหม) จนกระทั่งเมื่อห้า
ร้อยปีที่แล้ว ภูเต็นเบอร์เกอร์ได้พบแท่นพิมพ์ พิมพ์ได้ที่ละ 5 เล่ม 10 เล่ม 100 เล่ม ตอนนี้อยู่ที่พอ
เตอร์พิมพ์กี่ล้านเล่มนะ? (สามล้านเล่ม) สมัยก่อนต้องไปลอกกันได้ทีละเล่ม (แทบตาย) ลอกคัมภีร์
ใบลานกันแล้วก็แจกตามวัดต่าง ๆ แต่พอมีแท่นพิมพ์เป็นยังไง...ความรู้ไปเร็วไหม เร็วกว่าลอกเยอะ
เลย เมื่อที่คุณหมอบัญชาบอกการเสวนาเมื่อเดือนที่แล้ว ตอนนี้อยู่ที่พิมพ์ออกมาแล้ว 100 เล่ม แต่ถ้าให้
ลอกอาจารย์ประโมทย์สองคนกับแฟนคงลอกกันแทบตายเลย อย่างมากก็ได้ซัก 5-6 เล่ม เคี้ยวนี้เร็ว
มาก คือใช้พิมพ์เอา

เพราะฉะนั้น ยุคที่ 2 ของมนุษย์ที่เจริญได้เร็วเมื่อพบการพิมพ์หนังสือ เราได้ค้นพบ
เทคโนโลยีด้านการพิมพ์หนังสือนี้ ความรู้ไปได้เร็วมากเลย และเกิดความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ขึ้นมา
เดี่ยวผมจะบอกตรงนี้อีกที

ตกลงจะรับมนุษย์เผยแพร่ความรู้ ค่อยอดความรู้เมื่อมีภาษาเขียนใช้เวลามากี่พันปี กับ
ภาษาเขียนจนกระทั่งเมื่อห้าร้อยปีที่แล้ว เกิดแท่นพิมพ์ขึ้นมามนุษย์เลยเผยแพร่ความรู้ได้อย่างมากมาย
ถ่ายทอดและไปได้อย่างทั่วถึง

ตอนนี้เรามาถึง บุคที่ 3 ของความรู้ของมนุษย์ก็คือ มีคอมพิวเตอร์และมีอินเทอร์เน็ต เวลาเราพิมพ์หนังสือถ่านเล่มหรือสามถ่านเล่มนี้ แต่ละหน้ามีความจำกัดของพื้นที่และมีจำนวนหน้าด้วยใช่ไหม... แต่ในคอมพิวเตอร์มีจำกัดพื้นที่ไหม?... (ไม่มี) เราใส่เนื้อความรู้เข้าไปเท่าไรก็ได้และการจะดึงเนื้อความรู้ออกมาได้อย่างรวดเร็ว เราก็ใช้ไฟฟ้าดึงออกมา ไม่ต้องมานั่งเปิดทีละหน้าหรือไปตามร้านหนังสือ ... ความรู้จะเข้ามาสู่เรามากมายเลยกับคนที่เข้าสู่อินเทอร์เน็ตได้ (Cyber Space)

ในช่วงสิบถึงยี่สิบปีหลังนี้นะครับ ศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์นี้จะเจริญอย่างรวดเร็วเจริญกว่าเมื่อหนึ่งถึงสองร้อยปีที่ผ่านมารวมกันเสียอีก เช่น การดำรูปเริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชการที่ 5 แล้วค่อยๆ พัฒนามาเรื่อยๆ พัฒนามาอย่างไรมันก็ไปช้า แต่ในช่วงสิบปีหลังนี้ เทคโนโลยีการถ่ายภาพโดยเฉพาะกล้องดิจิทัลไปรวดเร็วเหลือเกิน ทำให้มนุษย์สามารถทำอะไรกับภาพที่ถ่ายมาได้อย่างเหลือเชื่อ

เขาบอกว่าอย่างนี้ครับ ... มนุษย์จะใช้ศักยภาพในการพัฒนาความรู้ของมนุษย์ที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ แล้วมาต่อยอดความรู้ อีกยี่สิบปีข้างหน้ามนุษย์จะใช้ความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทั้งหมดความรู้ที่เราใช้อยู่ทุกวันนี้จะถูกทดแทนโดยความรู้และเทคโนโลยีใหม่หมดเลย อีกยี่สิบปีข้างหน้าสิ่งที่เราใช้อยู่ทุกวันนี้ 80 % จะใช้ไม่ได้ จะมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามามีความรู้ใหม่เข้ามามหาศาลเลยสรุป

มนุษย์กับความรู้ครั้งแรกสุดเมื่อสี่ถึงห้าพันปีที่แล้ว มีภาษาเขียนครั้งที่สองมีเครื่องพิมพ์ และครั้งที่สามมีคอมพิวเตอร์ ขณะนี้เรากำลังอยู่ในช่วงที่สามที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4. เซลล์สมองกับการบูรณาการ

หนึ่งเซลล์มีความสามารถเหมือนคอมพิวเตอร์

หนึ่งเซลล์มี 20000 เส้น

ยังเรียนรู้มากยังมีแขนขามากเท่านั้น

ช่วงการเรียนรู้ที่ดีที่สุด 0 - 12 ขวบ

สมองคนเราเป็นแหล่งสำหรับสร้างความรู้ ทุกคนมีสมองและเซลล์สมองเท่า ๆ กัน ในสมองของเราทุกคนจะมีสองที่ทำงานเรื่องจำ ดู เห็น ได้ยิน เรื่องอะไรต่าง ๆ มากมาย สั่งแขน ขา ให้ขยับอยู่ประมาณหนึ่งแสนล้านเซลล์ แต่ละเซลล์มีความสามารถเหมือนคอมพิวเตอร์ที่ดีที่สุด เพราะฉะนั้นเรามีคอมพิวเตอร์อยู่ในสมองหนึ่งแสนล้านตัว ... ยกเว้นพวกดื้อไปนี่ที่มีเซลล์น้อย (คอมพิวเตอร์ - มันทน้อย)

1. พวกเสพยาบ้า ยาบ้าจะทำให้จำนวนเซลล์ในสมองลดลงอย่างรวดเร็ว
2. พวกทุกลโภชนาการ คือ เด็กที่มีอาหารการกินไม่ครบหมู่ พวกนี้สมองจะไม่เจริญ
3. พวกขาดไอโอดีน จะเป็นโรคเอ๋ เรียนไม่ได้หรือกั่งอัมทั้งวันเพราะสมองไม่โต

และโรคอื่น ๆ อีก คนแก่ที่ขี้ลืม นี่เป็นเพราะจำนวนเซลล์มันน้อยลงไป แต่เซลล์ที่เหลืออยู่
ยังเก่งนะ ... เดี่ยวผมจะพูดเรื่องเซลล์ที่เหลืออีก คนแก่ก็เรียนได้ สร้างความรู้ได้

เรามาดูเรื่องเซลล์สมองหนึ่งแสนล้านเซลล์แต่ละเซลล์นั้นสามารถสร้างแขนขาไปเชื่อมกับ
เซลล์สมองอื่นหรือส่วนอื่นของร่างกายได้ แต่ละเซลล์เหมือนเป็นคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งและยัง
สามารถเชื่อมกับคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นได้อีก 20,000 เครื่อง นำทั้งโหมสมองมนุษย์...(น่าทึ่งครับ)

ทีนี้เราเคยได้ยินคำว่า "การศึกษาต้องบูรณาการ" ใช่ไหม เช่น เราเรียนวิชาภาษาไทยถ้าเอา
ภาษาไทยไปบูรณาการกับเพลงไทย เด็กจะเรียนได้ดีขึ้นเยอะ หรือไปบูรณาการกับธรรมะก็ได้
ธรรมะกับภาษาไทยเราเอาไปสอนเด็กเพราะอะไรรู้ไหม เพราะเซลล์สมองที่จะเรียนเรื่องภาษาไทย
ของเด็กนี้ ถ้าเราให้เขาไปบูรณาการหรือไปเชื่อมกับวิชาอื่น แขน ขา ของเซลล์มันจะตื่นตัวทันทีเลย
และสามารถจะจำได้ง่ายกว่าไปนั่งสอนภาษาไทยอย่างเดียว ยิ่งเรียนรู้มากเท่าไรก็ยิ่งมีแขนขามาก
เท่านั้นยิ่งเชื่อมโยงมากเท่าไรก็ยิ่งมีความรู้มากเท่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าใครจะสอนธรรมะเราบอกเขา
ต่อไปนี่ท่องศีล 5 (หลับหมดทั้งห้องเลย) แต่ถ้าสอนยกตัวอย่างอันโน้นยกตัวอย่างอันนี้ แล้วให้
สมองมันโยงวงกันปุ๊ปปวดจะจำได้ง่ายขึ้น การเรียนรู้มัน ยิ่งเรียนรู้มากเท่าไร ก็ยิ่งมีแขนขามาก
เท่านั้น เราจะสอนให้มนุษย์เรียนรู้ได้มากช่วงไหนดีที่สุดคนเราเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตายนะครับ แต่
ความสามารถของสมองที่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดคือตั้งแต่เกิดถึง 12 ขวบ ดีที่สุดก็คือช่วงแรกเกิด - 6 ขวบ
ตอนอยู่ที่บ้านเด็กอ้อ แอ้ อยู่...พอโตขึ้นมาพ่อแม่ก็เลี้ยงดู แล้วไปเข้าอนุบาล สองช่วงนี้ดีที่สุด ถ้า
เราจะสอนศีลธรรมลูกหลานเราอย่าไปรอเขาโต ให้สอนศีลธรรมตั้งแต่เกิด - 6 ขวบ ภาษาไทยเรามี
คำว่า "สอนให้เขารู้ ผิด ชอบ ชั่ว ดี" อย่าไปสอนตามเขา เข้ามหาวิทยาลัยแล้วมันสายเกินไป
ต้องสอนเขาตั้งแต่เกิดเลย เขาเริ่มคลานได้ นั่งได้ ยืนได้ เดินได้ พูดได้ เขาทำอะไรผิดต้องตีมือเขา
ให้เขารู้ว่าอันนั้นผิด ถ้าทำอะไรถูกต้องบอกว่าอันนี้ถูกเพื่อรับรองว่าอันนี้ถูก ชอบ ถ้าทำอะไรที่
ไปแก่งแย่งที่แก่งนี้เองต้องตี และต้องบอกว่าอันนี้ชั่ว ถ้าเขาไปยืนอะไรให้พี่ให้น้องช่วยที่ช่วยน้องต้อง
บอกว่า ดี

การที่สอนลูกหลานตั้งแต่เล็กเลยให้รู้จัก ผิด ชอบ ชั่ว ดี เป็นการสอนศีลธรรมขั้น
พื้นฐานให้กับชีวิตเขา แล้วเขาจะประทับอยู่ในสมองเขา แต่ถ้าเราอยากสอนให้ลูกเป็นโจร สอน
ตอนไหนดี? อายุเท่าไรดี? ตอนแรกเกิด - 6 ขวบนี่แหละดี พ่อเขาเดินได้ คลานได้ บอกให้เขาไป
ขโมยของพี่เขา ขโมยของคนโน้นคนนี้ แล้วบอกติขโมยของเขาแล้วดี เขาก็จะประทับอยู่ในสมอง
ของเขา ว่าดี ขโมยของเขาแล้วดี เพราะมันประทับอยู่ลึกมาก จนอายุ 12 ขวบ ก็ประทับลึกมากแก่
ถ้าหากมากเกินไป เขาถึงบอกว่าเรื่องคุณธรรม จริยธรรม มันไปประทับที่ลึกมากเลย เมื่อเด็กได้
ประสบการณ์ชีวิตได้เรียนรู้ตั้งแต่เกิด - 12 ขวบ ก็คือจบประถม 6 พอดี ขึ้นมัธยมก็สายเสียแล้ว มี
คนเขียนหนังสือ "เกินอนุบาลก็สายเสียแล้ว"

ขณะนี้วิทยาศาสตร์ในเรื่องสมอง วิทยาศาสตร์เรื่องการเรียนรู้ได้พิสูจน์ตรงนี้เพราะฉะนั้น
การสอนให้ลูกรู้จักผิดชอบชั่วดี การสอนให้ลูกรู้จักผิด บาป บุญ คุณ โทษ นะครับ พ่อแม่ คือคน

สำคัญที่สุด อย่าไปโทษครูเลยครับ อย่าไปโทษบ้านเมืองเลยครับ อย่าไปโทษสังคมเลย อันนี้เอาไปโทษกันทีหลัง แต่โทษคนแรกคือ โทษ พ่อ แม่ อย่างเช่น เมื่อเดือนที่แล้วที่เด็ก ม. 6 ไปยิงลุงของแฟน เพราะว่าแฟนทำท่าจะตัดความรัก แล้วก็ไปยิงใครอีกคนตายก็ไม่ว่า แล้วตัวเองก็นำตัวตาย เด็ก ม.6 นะครับ เสร็จแล้วแม่เขาออกมาให้สัมภาษณ์ว่า "ดิฉันผิดเอง เพราะดิฉันเลี้ยงลูกก็เกินไป ตามใจเขาทุกอย่าง" ...ตามใจเขาไม่ได้นะครับ เด็กเขากำลังเรียนรู้ว่าอะไรคือผิดชอบชั่วดี แล้วเราไปตามใจเขาหมดเลย ที่เขาชั่ว ที่เขาผิด แล้วบอกตามใจเขาหมด แล้วเด็กเขาจะรู้ผิดชอบชั่วดีมาจากไหนล่ะ

ผมว่าตรงนี้เราต้องมานั่งคิดกันใหม่นะครับ ฝรั่งเศสบอกว่าสมองมนุษย์ตอนแรกเกิด -12 ปี เหมือนฟองน้ำ (Sponge) ก็คือฟองน้ำที่นำไปจุ่มซับน้ำต่าง ๆ น้ำดีก็ได้ น้ำสกปรกก็ได้ มันเป็นฟองน้ำที่พร้อมจะจุ่มซับน้ำทุกประเภท ถ้าพ่อแม่จุ่มด้วยน้ำดี คือเอาน้ำดีให้เขาจุ่มก็คิดไปอย่างนั้น แต่ถ้าจุ่มน้ำชั่วมันก็จุ่มอยู่นั่นแหละ همین ไปตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นผมขอฝากเรื่องนี้ไว้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากนะครับ สำหรับการพัฒนาสมองมนุษย์

อีกอันหนึ่งนะครับ ซึ่งจะเกี่ยวกับอายตนะทั้งนอกและใน เมื่อประมาณ 10 ปี หลังมานี้ เรามีเทคโนโลยีที่จะเรียนรู้การทำงานของสมองก่อนที่คนจะตาย ตอนที่ผมเรียนแพทย์ หมอปัญญาเรียนแพทย์ เราจะมีการศึกษาการทำงานของสมองนะครับ ก็คือก่อนตาย มันจะมีอาการอย่างไร เช่น อัมพาตซ้าย อัมพาตขวา ปากเบี้ยว พูดไม่ได้ แล้วก็ตาย เราก็เปิดกะโหลกแล้วเอาสมองมาหั่นบาง ๆ ไปมาตั้งแต่หน้าถึงก้นเลยว่ามันไม่คิดตรงไหน มันคิดตรงไหน ทำไมถึงปากเบี้ยวทางซ้าย ทำไมแขนขาถึงอ่อนแรง อย่างนี้เป็นต้นหมายความว่าเราเรียนการทำงานของสมองเมื่อคนตายแล้วแต่ในช่วงหลังเมื่อประมาณ 10 - 20 ปี หลังนี้ เราเรียนการทำงานของสมองขณะที่มีชีวิตอยู่ เคียวนี่เขาเรียนลึกมากเช่น ที่เราเหงื่อออกนี่เพราะอะไรถึงเหงื่อออก ..

1. ร้อนแล้วเหงื่อออก

2. ออกกำลังกาย (ในห้องเย็น ๆ ก็ได้ เหงื่อที่ออกเหมือนกันแต่อาจต้องหนักหน่อย)

3. กินเผ็ด

4. เกิดความรู้สึกวิตก กลัว อายมาก ๆ ที่เหงื่อออก ประหม่ามาก ๆ เหงื่อก็ออกเหมือนกัน

ทั้ง 4 แบบ สมองส่วนไหนสั่งให้เหงื่อออก เคียวนี่เขารู้แล้วว่าทั้ง 4 แบบ สมองที่สั่งงานไม่ใช่จุดเดียวกันมันแปลกมาก

5. กว่าจะถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว

สมองแบ่งได้ 4 ส่วน ... คุณสัญชาตญาณ ทรงตัว อารมณ์ คิด

อารมณ์เชื่อมโยงกับสมองส่วนจิต

เรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย

การเล่นของเด็กคือการเรียนรู้ของเด็ก

มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวในโลกที่เดินสองขา ญาติที่ใกล้ชิดที่สุดของเราก็พวกลิงที่ไม่มีหาง เช่น อูรังอุตัง ชิมแปนซี พวกนี้จะไม่หางแต่ยังต้องเดินสี่ขาอยู่ ขาหน้าสองขาต้องตะกุกอยู่ แต่มนุษย์เดินสองขา และการที่มนุษย์เดินสองขาเมื่อล้านปีที่แล้ว มนุษย์สามารถที่จะเอามือที่ว่างอยู่ ที่ไม่ได้ต้องเดิน เอามาทำอย่างอื่นได้ เอามายกมือไหว้คนได้ เอามาโบกมือบาย ๆ ได้ เอามาเขียนหนังสือได้ เอามาปั้นหม้อได้ ฯลฯ ตรงนี้ทำให้มนุษย์ชนะสัตว์อื่น ๆ เพราะมนุษย์เดินสองขา ที่นี้ในการเดินการเดินสองขา ต้องทรงตัวได้ไม่อย่างนั้นมันจะโอนเอน มนุษย์จึงมีสมองส่วนหนึ่งเรียกว่า "สมองทรงตัว" สมองคนเรามาพิจารณากันทั้งก้อนจะแบ่งได้เป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือ สมองที่คุมสัญชาตญาณดิบของเรา อยู่ตรงกลางเลย ควบคุมการหายใจ ควบคุมการเต้นของหัวใจ ให้เรามีชีวิตอยู่ ควบคุมเรื่องความหิว ความอิ่ม

ส่วนที่ 2 คือ ส่วนทรงตัว ให้เราเดินสองขาได้ วิ่งสองขาได้

ส่วนที่ 3 คือ อยู่ข้างในเป็นส่วนที่แสดงอารมณ์ขึ้นมา รัก โลภ โกรธ หลง กลัว อิจฉา ริษยา

ส่วนที่ 4 เป็นส่วนบนสุด คือ ส่วนคิด ส่วนให้เหตุผล

เดี๋ยวนี้วิทยาศาสตร์การแพทย์ไปพิสูจน์จากสองคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ฝรั่งเศสมาสนใจสมองส่วนอารมณ์ ทางพุทธเรียกว่า "จิต" และเชื่อมกับหน่วยความจำ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเข้าผมเจอหมอ บัญชาที่สนามบิน ดาของผมนะส่งภาพหมอบัญชาไปที่สมองส่วนท้ายของผมสมองส่วนนี้จะผ่านไป หน่วยความจำใบหน้าคน ซึ่งสมองผมอาจจะมิใบหน้าคนซัก 50 หรือ 100 หรือ 200 คน ถ้าจำ ใบหน้าได้มากผมคงจะไปออกเกมทศกัณฐ์ แต่นี้ผมจำได้น้อยเลยไม่กล้าไป ถ้าจำได้มันจะเข้ามาเก็บว่าเคยเห็นหน้านี้ คือ หมอบัญชาที่รู้จักกันมาหลายสิบปี มันจะส่งสัญญาณไปที่สมองส่วนอารมณ์ ว่าที่ผมรู้จักหมอบัญชาที่รู้จักแบบที่ชอบหรือไม่ ชอบ รัก หรือเกลียด นั่นแหละมันมีสัญญาณ มันมีอารมณ์เข้ามาแล้ว เสร็จแล้วผมจะแปรใหม่ว่าวันนี้ที่ผมเจอหมอบัญชา เพราะหมอบัญชามารับผมใช้ไหม เราต้องมาร่วมงานเสวนาใช้ไหม หน่วยความจำที่สมองจะทำงานอย่างรวดเร็ว ปรากฏเป็นปฏิกิริยาออกมาเลยผมก็รีบมาที่วัดเลย ไม่ต้องให้พวกเรารอนาน ไม่แะที่ไหนทั้งนั้น อะไรอย่างนี้ เป็นคั้น ผมจะรีบตัดสินใจแต่ว่าสิ่งที่มากระทบที่หน่วยความจำ ผ่านสมองส่วนอารมณ์ ออกมาสมองส่วนสั่งการตอบหมอบัญชาเนี่ย มันเป็นวงจรที่อยู่ในสมองเราทั้งนั้นเลย ทางศาสนาพุทธเรามี สมณะ ภาวนา มีปัญญา มีวิปัสสนา เรามีการควบคุมสติอารมณ์ เมดิเตชั่น (Meditation) ที่ฝรั่งเศสเรียกกัน สิ่งเหล่านี้พิสูจน์ได้จากผลการทำงานของสมองส่วนอารมณ์ที่ไปเชื่อมโยงกับสมองส่วนจิต ส่วนเหตุผล ส่วนสัญชาตญาณ ทำไมบางคนถึงข่มขืนลูกสาวสมองส่วนไหนมันเด่นกว่า ทำไมเด็ก ม. 6 ถึงเอาปืน ไปยิงลุงของแฟนตายแล้วฆ่าตัวตาย ทำไมเด็กเขาถึงตัดสินใจแบบนั้น เด็กคนนั้นสมองได้รับการเลี้ยงดูอย่างไรจากพ่อแม่สิ่งแวดล้อมมันเป็นอย่างไร มันเคยบอกผิดบอกถูกกันหรือเปล่า ผิดชอบชั่วดีบอกกันหรือเปล่า เขามาเข้าโรงเรียนครอบครัวเป็นอย่างไร การเรียนรู้เหล่านี้ทำให้เขาตัดสินใจแบบนั้น เราจะรอให้พ่อแม่ในปัจจุบันนั้น มาสารภาพผิดสักทีไรย หลังจากที่ถูกฆ่าตัวตาย

ไปแล้วหรือไปมาคนตายแล้ว นี่เป็นคำถามใหญ่มากเลยนะครับ ตอนอายุ 4-6 ปี เด็กจะเข้าอนุบาล ระบบอนุบาลเป็นไงบ้าง เรามองตรงนี้บ้างหรือเปล่า? หรือเรากำลังเปลี่ยนโรงเรียนอนุบาล เป็นโรงเรียนกวดวิชา เราสอนเด็กบ้างหรือเปล่าทั้งทางโลกและทางธรรมในระดับอนุบาล คุณพ่อคุณแม่ สอนเด็กหรือเปล่า เรื่องฝึกชอบชั่วดีหรือสอนแต่ A B C D สอนภาษาอังกฤษเยอะ ๆ มันจะได้ สอบเข้าโรงเรียนดัง ๆ ที่ ท่านพุทธทาส พูดถึงว่า ระบบการศึกษาของเรามันหลงทาง ที่จริงก็อยู่ ตรงที่สมองเราเนี่ยเอง สมองสั่งการตอน 7-12 ปี ประถมศึกษาครูทำอะไร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีคำถาม ที่นั่นเลย มนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย ธรรมชาติได้สร้างสมองแรกเกิด - 6 ขวบ ให้ช่วยคุณช่วย ข้อมูลความรู้ได้อย่างรวดเร็วเกือบไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ เลย เราอยากจะให้อะไรดี ๆ ประทับ ลงในสมองของลูกหลานเรา พ่อแม่บางคนบอกไม่มีเวลา ต้องออกไปทำงานทั้งวัน สอนลูกก็ไม่ได้ ให้ทีวีสอน ให้คนใช้สอนไม่ได้ปิดความรับผิดชอบไม่ได้ พ่อแม่บางคนไม่เคยพาลูกไปวัดเลยทั้งปีไม่เคยพาไปเลย เสาร์ - อาทิตย์ ขับรถไปส่งลูกกวดวิชา มันอะไรกันโทษเด็กไม่ได้ สมองเด็กมันถูกมา อย่างนั้น เวลาเล่นของเด็กเล็กคือการทำงานของเขาเราจัดการเล่นอย่างไรให้มีการฝึกชอบชั่วดีอยู่ด้วย หรือเปล่า นอกจากความรู้ทางโลกความรู้ทางธรรมใส่ไปด้วยหรือเปล่า การเล่นของเด็กก็คือการเรียนรู้ การเล่นของเด็กอย่าไปเห็นนะว่าไร้สาระ จัดสาระให้เด็กเล่นได้ เด็กเรียนรู้ทุกอย่างที่เขาทำ ถ้าเราสอนลูกให้ล้างกระเป๋านั้นแหละคือ การเรียนรู้วิธีล้างกระเป๋าก็ได้ขโมยเงินคนอื่นได้ มัน ขึ้นอยู่กับเราสอนเขา จำได้ไหมพวกบางคนเอาเด็กจรจัดมาเป็นขอทาน เด็กคนนั้นจะได้วิชาขอทาน ไป เด็กจะเรียนรู้อยู่ที่เราจัดให้เขา ที่จริงความรู้ทางโลก ทางธรรม มันอยู่ในหนังสือว่าเราจะทำให้ เด็กอ่านหนังสือได้เท่าไร บางคนบอกว่าเอาไว้ให้มันเข้าโรงเรียนก่อนแล้วค่อยสอนเด็ก เคียวนี่ต่างประเทศเขาบอกว่า

"เข้าโรงเรียนก็เข้าไปแล้ว ทำไมไม่อ่านหนังสือให้ลูกฟังตั้งแต่พูดไม่ได้ เพื่อว่ามันจะได้รัก หนังสือ " เพราะฉะนั้นเขาใช้ชื่อโครงการนั้นว่า "โครงการหนังสือเล่มแรกของครู (Book Start)

มีพ่อ - แม่ อยู่ครอบครัวหนึ่ง ซื้อหนังสืออ่านและร้องเพลงให้ลูกฟัง ตั้งแต่วันแรกที่ออกจาก โรงพยาบาลแล้วกลับบ้านก็อ่านให้ฟัง สิ่งต่าง ๆ จะประทับอยู่ในสมองของเด็ก เด็กได้รับรู้ ...มี คำถามว่าเมื่ออยู่ในท้องแม่ 9 เดือน โดยเฉพาะเดือนท้าย ๆ เด็กรับรู้แล้วหรือยัง? นักวิทยาศาสตร์ได้ ศึกษาเรื่องนี้และเชื่อว่าเด็กฟังได้ยิน แล้วเชื่อหรือไม่ว่าหลังจากนั้น 2-3 ปี แม่เขากลับไปแล้วนะว่าเคย อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กบอกว่าเขาได้ยินเพลงนี้ตอนเด็ก ๆ เลยไม่รู้ว่าจะได้ยินตอนอยู่ในท้องแม่หรือ ตอนอยู่ข้างนอก จากการพิสูจน์เคียวนี่ชักจะมีมากขึ้นว่าเด็กมันเรียนตั้งแต่อยู่ในท้องแม่แล้ว อย่างรอ ให้มันเข้าโรงเรียนก่อนหรือต่อก่อน คนไทยนี้ชอบบอกว่า เด็กมันกำลังเล่น แต่ที่จริงเด็กกำลังเรียน อยู่ล่ะ ถ้าจะสอนก็ต้องรีบสอนตอนนั้นเลย แต่ถ้าแก่ก็เรียนได้นะเพราะสมองมนุษย์สามารถเรียนรู้ ตั้งแต่เกิดจนตาย สามารถเรียนตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ก็เรียนได้ออกมาก็เรียนและก็ต้องสอนทั้งทาง โลกและทางธรรมอันนี้เป็นข้อที่ผมจะกราบเรียน

6. สมอมนุญสรสร้างความรู้เองได้

สอนเหมือนกันแต่รู้ไม่เท่ากัน

พระพุทธเจ้าตรัสรู้เอง

ปัจฉิยผู้เรียนที่สร้างความรู้เองได้

อันนี้เป็นทฤษฎีใหม่เลย มนุญสรสร้างการเรียนรู้ได้เอง ครูที่สอนนักเรียนชั้นหนึ่งแม้มีนักเรียนซัก 20 คน ในชั้น เวลาครูมาสอนวิชา 1 ชั่วโมง สมมุติเป็นวิชาประวัติศาสตร์ 1 ชั่วโมง ครูสอนเหมือนกันหมด ทุกคนได้รับเหมือนกันหมดทุกคน แต่พอเวลาหมดชั่วโมงสอบถามความรู้ที่มีในสมองของเด็กทั้ง 40 คน ในวิชาประวัติศาสตร์ เหมือนกันไหม เท่ากันไหม...ไม่เท่า ถ้าบอกว่าครูเป็นคนสอนความรู้และป็นความรู้และครูก็ไม่ลำเอียง เมื่อหมดชั่วโมงเด็กต้องรู้เท่าทันสิ ถูกไหม ทำไมบางคนรู้มากกว่าบางคนล่ะ ทำไมล่ะ เพราะเราไปเชื่อผิด ๆ ว่าครูป้อนความรู้ให้กับเด็ก ไม่ใช่ผู้เรียน สร้างความรู้เองทั้งนั้นเลย แต่ละคนสร้างความรู้เองด้วยวิธีต่าง ๆ กัน ทั้งที่หลวงพ่อบุญทาสรู้มาจากการที่ท่านเรียนเองและมาสอนเราเนี่ยเรารู้ว่าไม่มีครูบาอาจารย์คนไหนสอนท่านได้ขนาดนั้นหรอก ท่านสร้างความรู้ของท่านเอง จากพระไตรปิฎก จากอะไรต่ออะไร จากประสบการณ์ส่วนตัวท่าน

พระพุทธเจ้า ตอนออกผนวชและกว่าจะตรัสรู้ใช้เวลา 6 ปี เรียนรู้หาข้อสรุปออกมาเป็นพุทธธรรมใช้เวลา 6 ปี ลองคิดลองดู กระบวนการเรียนรู้ของคนไม่เหมือนกันบางคนเรียนรู้ด้วยตัวเองได้เก่งมากบางคนต้องเรียนรู้จากคนอื่นด้วยคนอื่นมากระตุ้นคนอื่นสร้างสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมให้คนอื่นเอาวัสดุเอาความรู้มาให้เหมือนคนสร้างบ้าน คนทุกคนสร้างความรู้เหมือนคนสร้างบ้านแล้วแต่เราจะออกแบบยังงี้มีห้องนอนกี่ห้อง ห้องน้ำกี่ห้องน้ำ แต่เราจะเอาวัสดุความรู้หรือวัสดุก่อสร้างดีหรือชั่วไปให้เขา ถ้าเราบอกว่าเอาไฉนนี่สร้างบ้านให้มันเก๋ๆ หน่อยไม่ต้องมีหลังคาก็ได้ ถ้าเขาเอาวัสดุความรู้ดี ๆ ให้กับลูกหลานเราเขาก็จะสร้างความรู้ที่ดี ๆ ขึ้นมา เพราะฉะนั้นมนุษย์สร้างความรู้ได้เอง ปัจจัยของผู้เรียนที่จะสร้างความรู้ได้เอง คือ

ข้อที่ 1 สุขภาพของสมอง เมื่อก็ผสมพูดแล้วถ้าสมองได้อาหารครบไม่ขาดไอโอดีน แล้วก็นอนพักผ่อนปกติไม่เสพยาเสพติดไปทำลายสมอง ไม่กินยาที่ไปทำลายสมอง ไม่สูดดมสารพิษที่ไปทำลายสมองเขาก็มีความสามารถมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ดีที่พร้อมที่จะสร้างความรู้เอง

ข้อที่ 2 มนุญสรทั้ง 100 คน เขาจะเก่งคนละด้าน ไม่เก่งเหมือนกันด้านเดียวกัน ไม่ใช่เรามีลูก 3 คน เวลาเรานั่งลูกเราไม่เคยลำเอียงเลย ทำให้มันกิน 3 มื้อ ก็อาหารประเภทเดียวกันวางอยู่บนโต๊ะเดียวกันนี่แหละ เราไม่ได้แอบ ๆ ซ่อน ๆ ให้คนโตได้กินคนเล็กไม่ได้กินคนเล็กได้กินคนโตไม่ได้กิน เวลาเราสอนเขาให้เขาไปโรงเรียนเราก็ส่งเขาเต็มที่ ลูก 3 คน เหมือนกันไหม? มันมีศักยภาพไม่เหมือนกัน

มีคนเขามารวมสักยภาพได้ 8 ประเภท ซึ่งท่านเจ้าคุณหลวงพ่อดมปิฎก ใช้คำว่า "ปรัชญา" ภาษาฝรั่งใช้ "Intelligence" ลองมาดูไหมเด็ก ๆ ที่นั่งอยู่นี้เก่งทางไหนบ้าง

แบบที่ 1 เก่งทางกาย เป็นนักกีฬา เช่น ภราดร ศรีชาพันธุ์ หรือแทมมารีน พวกนี้เก่งทางกาย คล่องแคล่วว่องไว กระโดดเคลื่อนไหวดี แล้วก็จะทำอะไรต่ออะไรสัมผัสดี

แบบที่ 2 เก่งทางภาษา แบบสุนทรภู่ ท่านสุนทรภู่ไปแข่งกวีหาผู้ภราดรไม่ได้ แต่เรื่องกลอนภราดรสู้ท่านสุนทรภู่ไม่ได้เช่นกัน

แบบที่ 3 เก่งคณิตศาสตร์พวกครุฑ

แบบที่ 4 เก่งทางด้านสายตา พวกทรนชนะ ก็เป็นช่างวาด ศิลปิน

แบบที่ 5 เก่งทางดนตรี

แบบที่ 6 เก่งทางธรรมชาติ

แบบที่ 7 เก่งในการสัมพันธ์กับผู้อื่น

แบบที่ 8 ต้องทำงานคนเดียว คริษฐ์ชอบด้วยตนเอง ทำงานคนเดียว มีความคิดริเริ่ม มีสัญชาตญาณ มีอะไรขึ้นมาคนเดียว

เด็ก 100 คน ในห้องเรียนเรา หรือลูกของเรา 3 หรือ 5 คนเนี่ย แต่ละคนจะมีความสามารถอย่างที่กล่าวมา เป็นแต่ว่าผู้ใหญ่จะสนับสนุนถูกทางหรือผิดทางให้เขาเก่ง ผมมีหลานชายคนหนึ่งชอบดนตรีมากสีไวโอลินชิ้นหนึ่งเลย พ่อเขาเป็นสถาปนิก เมื่อปีก่อนบังคับให้ลูกไปเรียนสถาปนิก ลูกไม่ชอบ ลูกจะเรียนดนตรีแล้วทะเลาะกัน สุดท้ายแม่เขาก็พาทั้งพ่อทั้งลูกมาหาผม ผมก็ถามทางพ่อนะว่า ทำไมไม่อยากให้ลูกเรียนสถาปัตย์เหมือนพ่อ เขาก็เล่าให้ฟังว่าทำไม ผมก็ถามลูกเขาว่าทำไมอยากเรียนดนตรี ลูกเขาบอกว่าเขามีความสุขเพราะเขาชอบทางนี้ เขาเก่งทางนี้อยู่แล้ว สุดท้ายผมเป็นท้าวมาลีวราช ก็เลยบอกว่าให้ลูกตัดสินใจเถอะ ลูกเขาก็ตัดสินใจไปเรียนดนตรีที่พายัพ พอรู้ว่าเด็กคนนี้จะเข้าเรียนดนตรีนะ ทั้งมหิดล ทั้งพายัพ ทั้งจุฬาอยากได้ตัวมากเลย เขาเข้าพายัพไม่ถึงปีก็ติดศัพท์ความเก่งก็ดังไปถึงสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยที่สิงคโปร์ส่งอาจารย์เข้าไปฟังเขาสีไวโอลินที่เชียงใหม่ ตอนนี้แม่เขามาเป็นเค็ดเป็นร้อนแล้ว เพราะว่าทางสิงคโปร์จะให้ทุนไปเรียนต่อถึงปริญญาเอก แต่ให้ไปอยู่ที่สิงคโปร์ไปเล่นดนตรีให้เขา เพราะเด็กคนนี้เก่งมากต้องยอมรับความถนัดของลูก เรื่องการเรียนรู้นะไปบังคับให้ลูกเรียนหมอ เรียนวิศวะมันไม่ไปหรอก ถ้าเขาเก่งเรื่องภาษาทำไมไม่ให้เขาไปเรียนทางภาษาละ ถ้ามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็ให้ไปเรียนทางด้านประชาสัมพันธ์แล้วแต่ชีวิตเขา เราต้องยอมรับว่าคนเรามีความถนัดไม่เหมือนกัน

ข้อที่ 3 วิธีการเรียนของแต่ละคนไม่เหมือนกัน นี่ต้องยอมรับเหมือนกัน เด็กบางคนเวลาดูหนังสือคนเดียวแล้วรู้เรื่อง เด็กบางคนคนเดียวไม่รู้เรื่องต้องไปคุยกับเพื่อน 3-4 คน ที่จริงก็ไปคุยอะไรต่ออะไรกันบ้างแต่เขาก็มีวิธีของเขาอยู่ บางคนนอนตื่นมาดูตอนเช้า ๆ บางคนไม่ได้ต้องดูคิก ๆ แล้วตื่นสาย ๆ เขามีวิธีของเขาอยู่ อันนี้พ่อแม่ ต้องดูแลต้องเข้าใจ อีกอันหนึ่งต้องมองเห็นคุณค่าการเรียนรู้และก็สร้างความพร้อมให้เขา ปังจ๊อบรอบตัวผู้เรียนก็อยู่ที่พ่อแม่และครูบาอาจารย์

เมื่อถึงหมวดเรื่องวัสดุความรู้ เราต้องให้วัสดุดี ๆ กับเขา โรงเรียนปรีดิธรรมสอนทั้งทางด้านบาลี สอนทางด้านอักษรธรรมสอนทางด้านสายสามัญ แล้วก็เอาเขามาเรียน เอาเขามาบวชมาเรียน พระที่เลี้ยงก็อบรมสั่งสอน หลักสูตรเขามืออยู่แล้วสิ่งต่างๆ ที่จะให้ก็ต้องถามตัวเองว่าวัสดุที่จะให้เขรเหล่านั้น เขาได้สิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ ดีที่สุดหรือไม่ ในวัสดุที่เราให้เขาอีกษาคำราที่ประกอบการเรียนรู้ของเขรดีที่สุดหรือเปล่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นคำถามทั้งนั้นเลย พวกเด็ก ๆ ก็เหมือนกัน หนังสือเรียนประกอบมีไหมบางคนไม่มีแม้หนังสือเรียนหนังสือประกอบยังไม่มีใหญ่เลย วัฒนธรรม การเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้อันนี้ก็อีกอันหนึ่ง

7. ความสำคัญของความรู้กับมนุษย์

สื่อให้ความรู้ได้

การสร้างความรู้ให้หลักคิด อย่าสอนรายละเอียด

สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

ความสำคัญของความรู้กับมนุษย์ มนุษย์เรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เดิวนั้นเรามีสื่อมากมายถ่ายทอด สื่อจะดีจะชั่วก็ตามแต่ประโยชน์ของสื่อ

สื่อสามารถให้ความรู้ได้ เป็นแต่เพียงว่า คนที่เป็นเจ้าของสื่อและคนที่จัดการสื่อใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ในการที่เป็นแหล่งให้ความรู้กับประชาชนได้ไหม ถ้าได้จะครบคอนนี้จะเป็นแหล่งความรู้มหาศาลเลย เพราะสื่อมันไปได้กว้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมะ ทางด้านโลก

มนุษย์สร้างความรู้เอง วิธีที่เราจะสอนลูก สอนลูกศิษย์ คือให้หลักในการสร้างความรู้ ให้หลักคิดเขา เวลาสอนหนังสืออย่าไปสอนรายละเอียด ให้สอนหลักวิชาแล้วเด็กจะไปสร้างความรู้เอง จากโครงสร้างบ้านความรู้อยู่ในสมอง ความรู้ใหม่ใหม่มีฐานมาจากทุนความรู้เดิม มนุษย์สร้างเทคโนโลยีมาจากทุนความรู้เพื่อใช้งาน

เทคโนโลยีคืออะไร ? แปลง่าย ๆ คือการที่เราเอาความรู้มาใช้งาน ยังมีทุนความรู้มากเท่าไรก็ได้เปรียบ สังคมไหน คนไหนมีทุนความรู้มากก็จะได้เปรียบ พ่อแม่ และครูสามารถสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ได้ที่บ้าน ที่โรงเรียน ที่บ้านมีห้องสมุดให้ลูกบ้างไหม อ่านหนังสือกับลูกบ้างหรือเปล่า ตอนเด็ก ๆ อ่านหนังสือให้เขาฟังไหม ชวนเขาไปวัดไหมในวันหยุด สวดมนต์กับเขาไหมตอนกลางคืน ครูก็เหมือนกันที่โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง ห้องสมุดโรงเรียนมีหนังสือไหม สิ่งต่างๆ เหล่านี้มันเป็นคำถามทั้งนั้น ครูก็เหมือนกันที่โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง ห้องสมุดโรงเรียนสะอาดไหม หรือว่าฝุ่นจ้าน เด็กเกรก็ไปเกร เด็กที่เรียนหนังสือก็ไม่ได้เรียน ผมงกับเพื่อนโตมาจากโรงเรียนบ้านนอก แล้วเราก็มาคิดย้อนหลังว่า ที่พวกเราได้ดีก็เพราะครู ที่โรงเรียนบ้านนอกที่ผมเรียนมาตอนมัธยมต้นครูท่านเป็นคนดีมาก ตอนเย็นหลังจากทานข้าวแล้ว ทำจะมาเดินตรวจตลาด ถ้าเด็กคนไหนไม่อยู่บ้านเรียนหนังสือ พรุ่งนี้ได้เรื่อง... แล้วในโรงเรียนจะให้เด็กเกรจะมาแก้ถึงคน

โน้นคนนี้ได้ไม่ได้ แก่ปราชญ์เลย เพราะฉะนั้นทุกคนได้เรียนเต็มที่เราซึ่งรู้สึกเป็นพระคุณเลย อันนี้แหละคือการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่บ้าน ที่โรงเรียนหรือเปล่า เราให้วัสดุความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม เราให้วัฒนธรรมกับลูกของเรากับลูกศิษย์เราหรือเปล่า -

เพราะฉะนั้นที่หมอบัญชา คิดต่อผมให้มาพูดเรื่องการศึกษา ผมว่า มันแคบไป ถ้าพูดเรื่องการเรียนรู้นั้นกว้างกว่าเยอะ การศึกษาพูดไปมันก็มีอยู่เฉพาะในโรงเรียน แต่ถ้าพูดเรื่องการเรียนรู้นั้นทั้งชีวิตเรา

8.ระบบการศึกษาไทย

การศึกษาในระบบพื้นฐาน...อาชีวะ...อุดม

การศึกษานอกโรงเรียน

เรียนจากนอกระบบได้มากกว่าในระบบ

คนไทยควรได้เรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ

สวนโมกข์คือแหล่งเรียนรู้นอกระบบ...บ้าน...วัด..ชุมชน

มนุษย์เรียนรู้จากอะไรบ้าง ตั้งแต่เกิดจนตาย เรียนรู้ตามระบบและนอกระบบการศึกษา เราจะมีการเรียนรู้จาก 2 ระบบนี้แหละถ้าอย่างนั้นระบบการศึกษาที่อะไรต้องเป็นระบบที่จัดโดยรัฐ มีการกำหนดช่วงชั้นมีการกำหนดประเภทของการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเลยในช่วงชั้นนั้น ๆ ยกตัวอย่าง รัฐบาลไทยบอกว่าการศึกษาปฐมวัย ใช้เวลาเรียน 2 - 3 ปี เพื่อพัฒนาเด็กเล็กให้พร้อมที่จะเรียนในชั้นสูงต่อไป นี่ก็คือวัตถุประสงค์เนื้อหาที่ใส่มาในวันนี้ว่า อนุบาลจะสอนแบบไหนต่อไปก็เป็นอีกช่วงหนึ่ง เขาเรียกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานนี่ก็เข้ามารวมกัน ประถมกับมัธยมมีหลักสูตรใหม่เรียบร้อย เริ่มใช้เมื่อเดือนที่แล้ว พฤษภาคม ที่แล้ว ใช้หลักสูตรใหม่ การศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ คือ ป.1-ม.6 เพื่อสร้างพลเมืองไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต เราอยากให้พลเมืองไทยในอนาคตรู้อะไรเราก็ใส่ไว้ในหลักสูตร ป.1-ม.6 อยากให้เขาทำอะไรเป็นก็ใส่ไปในหลักสูตร ป.1-ม.6 อยากให้เขามีระบบคุณค่า คุณธรรมอะไรเราก็ใส่ไป หวังว่าเมื่อเขาจบ ม.6 เขาจะโตไปเป็นพลเมืองที่ดีอันนี้จะอยู่ในหลักสูตร หลักสูตรที่ 3 เป็นหลักสูตรอาชีวะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างช่าง 4 ระดับ ด้วยกัน คือ

- 1.ช่างกึ่งฝีมือ อาจารย์ ประโมทย์สอนอยู่ตอนนี้คือ โรงเรียนสารพัดช่าง
- 2.ช่างฝีมือ ก็คือ ปวช.
- 3.ช่างเทคนิคคือ ปวส.
- 4.นักเทคโนโลยี หรือช่างเชี่ยวชาญ

นี่คืออาชีวศึกษา จบมาออกไปเป็นทั้ง 4 ระดับด้วยกัน ทีนี้มาดูระดับปริญญาตรี อุดมศึกษาคืออะไร? วัตถุประสงค์คือสร้างนักวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง เช่น พยาบาล หมอ อันนี้

อุดมศึกษา ระบบการศึกษาคืออะไร? ระบบการศึกษาคือการเรียนรู้ที่จัดโดยรัฐ แบ่งประเภท แบ่งช่วงชั้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน คนไทยเข้าระบบการศึกษาได้มากไหม? ยังไม่หมด ระดับประถมศึกษา 100 คน เข้าได้ 98 คน เหลืออีก 2 คน ไม่ได้เข้าเพราะอยู่ไกล ไม่มีโรงเรียน ให้เข้า หรือปัญญาอ่อน หรืออยู่ในสลัม อยู่ใต้สะพานไม่มีทะเบียนบ้านไม่มีบัตรประจำตัวเข้า โรงเรียนไม่ได้ อีก 2 % ถ้าระดับมัธยมต้น 100 คน เข้าได้ 88 คน อีก 12 คน ไม่ได้เรียน ส่วน ระดับมัธยมปลาย ปวช. 54 คนได้เรียนอีก 46 คน ไม่ได้เรียน และระดับอุดมศึกษา 100 คน ได้เรียน 18 คน อีก 82 คน ไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัย เรากำลังจะเปลี่ยนสิ่งเหล่านี้

เพราะฉะนั้นเรื่องการเรียน เรียนในระบบการศึกษามีในระบบนอกระบบตามอัธยาศัย นี่เป็น ระบบที่รัฐจัดให้ นอกจากเรียนตามระบบแล้วบางคนไม่ได้เข้าเรียนหรอก แต่รู้คือ เรียนรู้นอกระบบ การศึกษา แม้ผมไม่เคยเข้าโรงเรียน แต่ท่านเรียนเอง อ่านหนังสือแล้วไปสอบ พ่อผมก็ไม่ได้เข้า โรงเรียน อ่านหนังสือไทยได้เรียนได้เพราะเรียนเอง เรียน ก.ไก่ ข.ไข่ ก็ใช้วิธีถามลูกเอา (เรียนตอน โตแล้ว) ถามว่าอ่านออกเขียนได้ต้องเข้าโรงเรียนไหม? ไม่ต้องเข้าโรงเรียนก็เรียนได้ ท่านหลวงพ่อบุพพธาสเรียนภาษาอังกฤษจากไหน? เข้าใจว่าเรียนเอง สิ่งมีชีวิตแต่ละชีวิตเรียนเองนอกระบบ การศึกษานี้ยิ่งใหญ่กว่าระบบที่เรียนจากระบบการศึกษาหลายเท่า สิ่งที่เราเรียนจากนอกระบบ การศึกษามากกว่าในระบบการศึกษามากมายนัก แต่สังคมไทยทุกวันนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนในระบบการศึกษามากเกินไป จนกระทั่งไปทอดทิ้งสิ่งที่คนไทยควรจะได้เรียนมากกว่า การศึกษาที่ แท้จริงคนไทยควรจะได้เรียนทั้งจาก 2 ระบบ ทั้งในและนอกระบบการศึกษา วันนี้ผมเดินทางมา คุยกับพวกเรานะครับ ถ้าจำอะไรไม่ได้เลยที่ผมพูดนะขอจำเรื่องนี้เรื่องเดียว คือคนไทยสามารถ เรียนรู้จากทั้งในและนอกระบบการศึกษาและขอให้เราช่วยกันทั้งตัวเองพยายามช่วยลูกให้เขาพยายาม ช่วยคนรู้จักหรือไม่รู้จักให้เขาได้เรียนรู้นอกระบบการศึกษาให้มาก ๆ สวนโมกข์เป็นแหล่งการเรียนรู้ นอกระบบการศึกษาที่ยิ่งใหญ่แค่ไหน เท่าไร สวนโมกข์ไม่ได้เป็นมหาวิทยาลัย ไม่ได้เป็นโรงเรียน หรือวิทยาลัยทั้งนั้น แต่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่มากกว่าที่อื่นเยอะแยะพิพิภพธัมมชโย ป้าเขาลำเนา ไพร ท้องไร่ท้องนา สามารถจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนไทยได้หมดเลยโดยเฉพาะเด็ก ๆ เหล่านี้ ที่ ญี่ปุ่น 2 ปีมาแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นสั่งบอกว่าวันเสาร์เช้า ครูกับนักเรียนต้องไปโรงเรียนแต่ห้ามสอนใน โรงเรียนให้สอนนอกห้องเรียน ให้ไปสอนนอกโรงเรียน ครูต้องพาลูกศิษย์ออกไปเรียนตามชาวบ้าน เขา ผมก็ถามว่าไปเรียนอะไร ไปเรียนว่าชาวนาเขาทำอย่างไร ทำไปถึงได้แปลงเป็นข้าวที่ตัวเอง ได้กินถึง 3 มื้อ อยู่บนโต๊ะอาหารที่บ้าน ที่โรงเรียน ไปเรียนว่าเขาปลูกข้าวไรๆทำอย่างไร ขณะที่ ในระบบการศึกษาเรา พวกลูกหลานเรานะ พวกไปอยู่ในโรงเรียนไปอยู่ในระบบการศึกษานะ แล้วปิดทางไม่ให้เขาได้เรียนจากบ้าน จากวัด จากชุมชน แล้วพ่อแม่มันก็ไม่สั่งสอนด้วย เคี้ยวนี้พ่อ แม่เกรงใจลูก แล้วบางคนกลัวลูก ไม่กล้าเตือน ไม่กล้าคำกลัวลูกมันจะโกรธเอา กลัวลูกจะหนีออกจากบ้าน กลัวลูกจะทำชั่ว ทำเลว พ่อแม่คนไทยเดี๋ยวนี้คิดหมดเลย วิธีเลี้ยงลูกพิศหมดเลย เราควรจะ

ให้ลูกหลานเราเรียนรู้ชีวิตนอกโรงเรียนมากกว่าในโรงเรียน ในโรงเรียนก็ต้องพยายามนะครับ แต่ก็
น่าจะ让他เรียนรู้ด้วย ผมมีลูก 2 คน คอนอู่มัธยมผมขอเขา 2 อย่าง

1.ขออย่ากลัววิชา

2.ขออย่าสอบเทียบ

เพราะสมัยนั้นมีสอบเทียบสอบ ม.4 ม.5 เนี่ยเทียบหมดแล้ว เข้ามหาวิทยาลัยเร็ว ๆ ไม่ต้องเรียนไปที่
ละชั้น วันเสาร์ วันอาทิตย์ ผมพาเขาไปสวนสัตว์ ไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ ไปกราบไว้อย่างโน้นอย่างนี้
ให้ความรู้สึกว่าเขายังมีสิ่งอื่น ๆ อีกเยอะเลยนอกจากที่เรียนในโรงเรียนกับที่เรียนกวดวิชา ผมไปพูด
อย่างนี้ไม่มีใครเชื่อ ไม่มีใครทำตาม เคยไปคุยกับคนบดเคี้ยวทั่วประเทศ ถามบอกว่า "อาจารย์ครับ
อาจารย์บางคนมีลูกใช้ไหมครับ เดือนที่แล้วใครพาลูกเข้าวัดยกมือหน่อย เจริญหมดเลย เฮฮากัน
ใหญ่เลย ผมถาม "อาจารย์ครับเมื่อเดือนที่แล้วใครพาลูกไปศูนย์การค้าบ้างยกมือขึ้น" เฮกันใหญ่เลย
เขารู้ว่าผมชั่วเขา แล้วจะมาโทษลูกไม่มีสิ่งที่ทำได้ยังงั้นในเมื่อพ่อแม่เขาทำตัวแบบนี้ การที่จะ
ประทับตราลงไปในเรื่องต้องเริ่มตั้งแต่ 0 - 6 ขวบ เลข 12 ขวบ เข้าไปก็สายเสียแล้วจะพาเขาไป
วัดเขาก็อึดออก เพราะว่าตั้งแต่เด็กจนโตไม่เคยไปวัดเลย พ่อแม่ไม่เคยพาไป แล้วพอเข้ามัธยมครุพา
มาวัดก็วางตัวไม่ถูก เห็นผ้าเหลืองก็จะหนีอยู่แล้ว สมัยผมเด็ก ๆ ต้องถือปิ่นโตตามย่าไปวัด ในวัน
พระเป็นประจำ ไปนั่งฟังอยู่ที่มุมคามเสาที่ระเบียงโบสถ์ก็ไม่สวงามอะไรหรอกนะ แต่มันเคยชิน
เห็นพระจนเคยชิน ยกมือไหว้จนเคยชิน สมัยนี้ถ้าให้เคยชินต้องไปศูนย์การค้าไปเล่นเกมส
คอมพิวเตอร์มันเคยชิน ปากจัดขึ้นทุกทีนะผมนี่ เด็กและเยาวชนควรจะเรียนรู้อะไรและเรียนรู้จาก
ไหน เขาควรจะเรียนตามในระบบการศึกษามีทักษะความรู้และเขาควรเรียนรู้วิชาทำงาน วิชาทำงาน
เดี๋ยวนี้เราไม่ได้สอนลูกสอนหลานเรา ผมตอนเด็ก ๆ ต้องหุงข้าวเอง ซักผ้า ล้างจาน ทำหมดเลย
เพราะบ้านเราจนมาก โชคดีที่เกิดมาจน ถ้าเกิดมารวยป่านนี้ผมเสียผู้เสียคนมานาน ผมไม่ได้ว่าคน
รวยบางคนที่เป็นคนคิดนะว่าพ่อแม่สมัยใหม่ไม่ยอมให้ลูกแตะงานในบ้านเลยแล้วทำไมไม่เป็นเลย สาว ๆ
สมัยนี้ทำแกงส้มก็ไม่เป็นซุสมะพร้าวก็ไม่ได้คั้นกระทิกี่ไม่ได้เรื่อง เดี่ยวนี้มันมีกระป๋องขาดหมดแล้ว
แต่มันซักผ้าก็ไม่เป็นทำงานบ้านก็ไม่เป็นพวกเนี่ยมันจะมีความรู้สึกทำงานอย่างไร มีหลานชายคน
หนึ่งจบวิศวะ มข. จบมาได้ 2 ปีแล้ว ทำงานที่ไหน ได้ 3 เดือนกลับบ้านหมดเขาบอกเขาไม่ชอบ
ไม่อยากจะเรียน ไม่อยากจะทำงาน อยากอยู่เฉย ๆ พ่อแม่เขาช่วย ท่านพุทธทาสพูดอยู่เรื่อยใช้ไหม
การปฏิบัติธรรมคือการทำงาน การทำงานคือการปฏิบัติธรรม แล้ววิชางานเราไม่ได้สอนลูกหลาน
ของเราเลย แต่ละคนอ้วนจ้ำม่ำเลยนะ อะไรก็ไม่แตะกันเลย กลับไปบ้านวิชาชีวิตได้จากศาสนาสอน
เขาบ้างหรือเปล่าความรู้เรื่องชีวิตเป็นอย่างไง มีทักษะชีวิตไหม มีเจตคติเกี่ยวกับชีวิตอย่างไร เห็น
คุณค่าชีวิตคนอื่นไหม ที่เอาปิ่นไปอิงเขาเนี่ยเห็นคุณค่าชีวิตตนเองหรือเปล่าทำไมต้องมาฆ่าตัวตาย
เพราะไอ้เรื่องความรักแค่นี้เราเคยสอน เราเคยสอนบ้างไหม ถ้าเขาไม่สนใจศาสนาเขาจะเอาหลัก
ชีวิตมาจากไหน การเลี้ยงดูอบรมลูกหลานของเราอย่างนี้หรือที่เรากำลังทำกับลูกหลานของเรา แล้ว
เราก็มักใจกับไอ้เรื่องเล็กมากัน ผมเรียนอย่างนั้นะครับมันจะหนักหนากว่านี้เยอะถ้าเราไม่ทำอะไร

อีก อีกอันหนึ่งคืออาชีพ พ่อแม่ ผมว่ามันควรต้องเรียนรู้มี 2 คน หัวเมียบีลูกเล็ก ๆ 3 คน เล็กที่สุด เพิ่งเดินได้ ทำงานขายข้าวมันไก่ ลูกๆ ช่วยกันเสริฟ คนเล็กสุดผมประทับใจในมากเขากวาดพื้นร้าน ผมชอบไปกินข้าวมันไก่อร้านเขามากนะ ผมถามว่าพ่อแม่ทำไมให้เขาทำงาน เพราะอยากให้เขาคู้งาน เป็นการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องที่สุด ผมมีเพื่อนคนหนึ่งเขาเคยจนแล้วเขาก็รวยมากมี 2 คนหัวเมียบ เขารัก ลูกมากด้วย เลี้ยงลูกจนลูกจบปริญญาโทไปเมืองนอก ลูกไม่เคยดักข้าวกินเองเลย ตั้งแต่เกิด พอ เวลาจะกินก็นั่งรอที่โต๊ะกินข้าวแล้วแม่บ้านก็ต้องถือถาดมาดักข้าวให้กินอย่าว่าทำกับข้าวให้แม่กินเลย ดักข้าวกินเองยังไม่เคยแล้วเขาจะไปสู้อะไรกับชีวิต มีครั้งหนึ่งเขาไปทัศนศึกษากับเพื่อนที่ลพบุรี แล้วรถมันออกก่อนเขาก็ไม่รู้เรื่องจนกระทั่งแม่ขับรถไปส่งทุกวัน เขาก็คงไม่รู้หรอกไอ้เรื่องนัดหมาย ไอ้เรื่องรถจะออกเขาคงไม่รู้ ปรากฏว่ารถถนัดร่องไห้อู่ที่ลพบุรีแล้วเขาก็โทรไปบอกให้แม่ขับรถ จากกรุงเทพไปรับเขา เขาเลี้ยงลูกกันแบบนี้ เคี้ยวนี้ แล้วจะช่วยตัวเองได้อย่างไร เหตุของการเลี้ยง ลูกที่ผิดของพ่อแม่ วิชาชีพนี้พ่อแม่ต้องให้เขา

9.สังคมไทยเป็นอะไรอยู่ตอนนี้

การเปลี่ยนแปลงมีเหตุปัจจัย

เราทุกคนต้องสร้างภูมิคุ้มกัน...ทางเศรษฐกิจ ทางศีลธรรม

สังคมเมือง และเทคโนโลยีเรายังไม่พอ

ความร่ำรวยของวัฒนธรรมไทย 4 ด้าน

เรื่องสุดท้ายคือ สังคมไทยเป็นอะไรอยู่ตอนนี้ ขอเตือนสติเรื่องการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงมีเหตุปัจจัย หลักคิดก็คือ ถ้าเราควบคุมเหตุปัจจัย เราควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเรา ควบคุมการอบรมเลี้ยงดูได้ เราบอกว่าที่เราไม่ได้เลี้ยงดูเขาทำให้เขาเสีย เหตุปัจจัยเพราะว่าการเลี้ยงดู ของเราไม่ดี ถ้าเรากลับมาควบคุมแล้วเอาใหม่กับปัจจุบันลูกรุ่นต่อไปมักจะดี การที่พระพุทธเจ้า สอนว่า "ทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงทุกอย่างมีปัจจัยทำให้มนุษย์ที่ฉลาด มีปัญญา คิดพึ่งตนเอง ไม่ไป พึ่งพระพรหม หรือไปพึ่งพระพรหมหรือไปพึ่งสิ่งที่มีอยู่นอกเหนืออำนาจ" เพราะฉะนั้น อัดดาหิ อัดดาโนนาโถ มันจะมาบอกที่ที่ว่า ทุกอย่างมีเหตุปัจจัยแล้วบางเหตุปัจจัยนี้เราควบคุมได้ แต่บางเหตุ ปัจจัยเราก็ควบคุมไม่ได้อันนี้ยอมรับ เช่น เหตุปัจจัยที่รัฐบาลเขาจัดขึ้นมา อันที่ 2 เมื่อ 100 ปีมี นักคิดคนหนึ่งบอกว่า การเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่เรื่อนั้นจริงแต่บางการเปลี่ยนแปลงมันเป็นวงจร มีขึ้น มีลง ชีวิตมีสุข มีทุกข์ หลักคิดก็คือ ถ้าเราควบคุมขาดไม่ให้มันลงมากเราก็ไม่เจอวิกฤต ถ้าเรารวม ขาขึ้น อยู่เรื่อย ๆ เราก็จะไม่ขาดทุน คราวนี้นำไปติดตามหลักของพระเจ้าอยู่หัวอันหนึ่งว่า เราทุกคน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจทางศีลธรรม ทางความประพฤติ ภูมิคุ้มกันคืออะไร คือกลไกใน การป้องกันไม่ให้ขาดมันลงเหวหรือลงวิกฤต เมื่อไปกระทบกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกมาก ๆ เรา จะได้ตั้งตัวได้ แต่ถ้าเราอ่อนแอไม่มีภูมิคุ้มกัน ไม่ออกกำลังกายเลย ไปเจอคนผลักหน่อยเราก็ล้มแล้ว

ถ้าเราดูเงินในกระเป๋าของครอบครัวเรา เราไม่เล่นการพนัน ไม่เอาเงินไปสุรุ่ยสุร่ายมีเงินเหลือก็เก็บส่วนหนึ่ง เวลาขาดสนเราจะได้อะไรมาใช้ได้ อันนี้คือระบบภูมิคุ้มกัน ถ้าเรามีภูมิคุ้มกันทางศีลธรรม ไปเจอสิ่งที่ยั่วชวน เพื่อนเขาชวนไปกินเหล้า เพื่อนเขาชวนไปเที่ยวช้อปปิ้ง แต่เรามีภูมิคุ้มกันทางศีลธรรม เราปฏิเสธไปได้ เราก็ไม่ไปติดเฮดส์ เราก็ไม่เป็นโรคไข้เหล้าทำให้เราไม่มีการป้องกันตนเองและสร้างความหวังให้กับชีวิตด้วย เมื่อ 40 ปีที่แล้ว มีปราชญ์อยู่คนหนึ่งจากตะวันตกพูดว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้มีมาตั้งแต่อดีตนานแล้วแหละ แต่การเปลี่ยนแปลงวันนี้ พุ่งนี้มันจะรุนแรง รวดเร็ว ทั้งถึง ต้องมีภูมิคุ้มกันให้ดี เขารบกันที่อเมริกา ที่อิรัก แต่มันกระทบมาถึงคนขับแท็กซี่ที่ตอนเมือง กระทบต่อโรงแรมต่าง ๆ เราต้องมีภูมิคุ้มกันกับที่ดี ถ้าคนไทยทั้ง 100 คน มีอาชีพท่องเที่ยวหมดเลย เมื่อสองเดือนก่อนเป็นยังไง อดข้าวหมดเลย แต่พอคนไทยที่ทำงานท่องเที่ยว มันมีแค่ส่วนเล็ก ส่วนน้อย ส่วนใหญ่เป็นชาวไร่ ชาวนาไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อีกวิกฤตหนึ่ง คือ วิกฤตโรคศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว พระเจ้าอยู่หัวทรงมาเตือนให้เราคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อันนี้คือแนวโน้มทั้ง 7 เรื่องด้วยกัน ที่เราทั้งหมดหนีไม่พ้น

1. มีความรู้เทคโนโลยีใหม่เกิดขึ้นเร็ว
2. อเมริกาจัดระเบียบโลกใหม่
3. เรื่องคมนาคมการขนส่ง
4. การสื่อสาร จะเปลี่ยนรูปร่างไปหมดเลย
5. การค้าและการเงินโลก
6. สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลมากทั้งในและนอกประเทศ
7. วัฒนธรรมใหม่ ๆ จะเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมของประเทศที่มีวัฒนธรรมอ่อนแอกว่า

ประเทศในโลกนี้มีประมาณ 200 ประเทศ วัฒนธรรมจะแฝงตัวมากับ 3 สิ่ง คือ คมนาคม การขนส่ง การสื่อสาร และมาโจมตีถูกหลานของเรา ผมยังไม่แน่ใจนะครั้นว่าถ้าอีก 50 ปี คนไทยจะมีวัฒนธรรมอะไรเหลือไหมที่ยังเป็นไทย ๆ อยู่ และวัฒนธรรมสมัยนี้ต่างกับสมัยสุโขทัยเท่าไรผมก็ยังไม่รู้ แล้วใครบอกได้บ้างอันไหนเป็นแก่นวัฒนธรรมไทย และมันต้องสืบสานกันไว้ ถึงรุ่นลูกหลาน เหลน โหลน ได้มีสัญลักษณ์ของความเป็นไทยการเปลี่ยนแปลงในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาจะรับตั้งแต่เรามีแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 1 - 9 ประมาณ 40-50 ปี จะเห็นการเปลี่ยนแปลงมาก เมื่อที่ผมยกตัวอย่างพาถูกไปวัดกับพาถูกไปศูนย์การค้า มันสะท้อนให้เห็นว่ามันเป็นวัดอุทัย สมัยก่อนเราบูชาคนดี บุคลิกภาพดี สมัยนี้เราบูชาคนรวย สมัยก่อนคนไทยรักน้ำ รักดิน รักต้นไม้ รักหมดเลย มีระบบคิบ้านคิมือง เดียวนี้ไม่มีแล้ว ผมเรียกว่าธรรมชาติพินาศ คือ ยิ่งเอามาเป็นของตนเองได้มากเท่าไรยิ่งดีจากชีวิตชนบทขณะนี้ มีคนไทยอยู่ในชนบทเกือบ 60 % ในเมืองเกือบ 50 % แล้วอีกซัก 20 ปี จะอยู่ในเมือง 60% อยู่ในชนบทเหลือ 40% เวลาเขานั่งรถไปเมืองจะรู้สึกอึดอัดทันที แต่พอเราไปอยู่ชนบทเรารู้สึกสบาย สดชื่น มีแต่รอยยิ้ม ผมคิดว่าคนไทยปรับสมดุลกับชีวิตธรรมชาติมา

700 กว่าปีแล้ว มีความรู้ประสบการณ์ที่จะมีชีวิตในชนบทอย่างแนบเนียน ผมว่าคนไทยยังไม่มีองค์ความรู้ในการปรับตัวในสังคมเมืองและเทคโนโลยีในการเมือง เรายังรู้ไม่พอ แล้วเรามาเปลี่ยนอุตสาหกรรมให้อยู่ในเมือง ในคอนโด ในคิกแถว มันเป็นอีกชีวิตหนึ่งแหละ และผมคิดว่านโยบายยังไม่สามารถปรับตัวได้จากภูเขาไทย เป็นภูเขาเทศ เมื่อวันก่อนประชุมสภามหาลัทธิจุฬาฯ แล้วก็มีรายชื่อผู้ที่จบนิสิตจุฬาฯ ผมมานั่งเปิดดูรายชื่อ มันเริ่มโผล่มาแล้วรายชื่อฝรั่ง ฮองกง ไต้หวัน มันเป็นชื่อเทศไปหมด เคี้ยวนี้เด็กไทยชื่อฝรั่งเยอะมาก แต่พอทวนมาคิดดูนะครับเรายังมีทุนเหลืออยู่เยอะมาก ทุนทางสังคมยังมีเหลืออยู่เยอะ ไม่สิ้นหวังถ้าเรารู้ตัวแล้วเราปรับ ผมว่าที่ดังภูมิศาสตร์ทรัพยากรไทยที่อื่นสู้ไม่ได้ ผมว่าคนไทยนิสัยใจคอ ความเป็นมิตร เอื้ออาทรมองคนอื่น ในแง่ดีนี้มีนะ เป็นมรดกสังคม ยังมีอีกหนึ่งประเทศอื่นเขาไม่มีคือเราสถาบันพระมหากษัตริย์ มีอยู่ครั้งหนึ่งการบรรยายของ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ ที่ปาดานี พูดถึงความรู้สึกของชาวไทยมุสลิมแล้วบอกว่าประโยชน์ที่พูดในรัฐธรรมนูญที่บอกว่า

1. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ หมายถึง พระเจ้าแผ่นดินไทยต้องนับถือพุทธ ไม่นับถือพุทธเป็นเจ้าแผ่นดินไม่ได้มีความหมายชัดเจนครับ
2. บอกว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภ์ของทุกศาสนา บ้านเรามี 5 ศาสนา พุทธ มุสลิม คริสต์ ซิก พราหมณ์ ที่เป็นศาสนาทางการที่กรมการศาสนาเขารองรับอยู่ แล้วผมไปอ่านบทความของไทยซิกเขาพูดเหมือนกับ ดร. สุรินทร์ เขาบอกว่ารัฐธรรมนูญประกันไว้ว่า พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภ์ของทุกศาสนา มันทำให้มีความรู้สึกเป็นไทยอย่างเต็มตัว ผมอยากให้เรามองสถาบันพระมหากษัตริย์อีกหลายแง่มุมนอกจากพระมหากษัตริย์องค์นี้นะครับ ที่ช่วงคลี่คลายวิกฤติของประเทศมาหลายครั้ง แต่ว่าความสำคัญของพระมหากษัตริย์พระเจ้าอยู่หัวของเราเสด็จไปลาว เมื่อหลายปีก่อนไม่เคยเสด็จไปไหนมา 20 - 30 ปี จะไปลาว 1 คืน คอนเสด็จพระราชดำเนินที่เวียงจันทน์ มีเจ้าบ้านมานั่งรอรับเสด็จแล้วเอาผ้ามาให้ท่านเหยียบ ตอนนั้นสถาบันพระมหากษัตริย์คนไทยคนลาวความรู้สึกเหมือนกัน ผมอยากให้เรารับรู้ด้วย ผมอยากให้เรามองความเหมือนของหลักศาสนาทั้ง 5 อย่าไปมองความแตกต่างเราจะเรียนรู้กันได้มากมาย แต่ถ้าเราไปมองความแตกต่างเราก็จะพบแต่ความขัดแย้ง พระธรรมปิฎกเลขาวิเคราะห์ให้ไว้ว่า ศาสนาหลัก 3 ศาสนาทั้ง พุทธ คริสต์ อิสลาม มีหลักธรรมเหมือนกัน 3 ข้อ คือ สัจจะ ,การให้คุณค่ากับชีวิตมนุษย์ ,ความรักความเมตตา ผมคิดว่าสัจจะอยู่ที่ว่าอะไรจริง ในความจริงมีอยู่ 3 ระดับ

1. เป็นความจริงเพราะศรัทธา

ศาสนาคืออะไร ศาสนาคือ คำสอนของพระศาสดา ศาสดามีให้เลือกเยอะแยะ ถ้าเราไม่พอใจศาสนาไหน เราจะไปเป็นศาสนิกชนของศาสนาโน้นก็แล้วแต่ความศรัทธาแล้วแต่ความเชื่อของเรา ความจริงของความศรัทธาเนี่ยต้องให้เป็นเอกลักษณ์ของศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เหมือนกับความเชื่อศรัทธาในพ่อแม่ของเรา แล้วก็ไม่ควรเอาพ่อของใครดีกว่ามาเถียงกันนะ มันเป็นศรัทธาส่วนตัว ถูกไหมครับ เเถียงกันก็มีแต่จะทะเลาะกันเปล่าๆ

2. สิ่งก็คือความจริง

ทางวิทยาศาสตร์ความรู้ทางวิชาการ ทางเทคโนโลยี เป็นประสบการณ์ส่วนตัว เราเชื่อว่า มะระขม มีพื้คนหนึ่งเขาบอกว่ามีทั้งขมและหวาน อย่างเถียงกันเลขมันลึ้นคนละอัน แต่ถ้ามาวัดความหวานทางวิทยาศาสตร์ของมะระวัดความขม อันนี้ไปเถียงกันเถอะแยกกันไม่ได้ว่าความจริงมันเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว เนี่ยเป็นสิทธิส่วนบุคคล ส่วนข้อ 2 และข้อ 3 ก็ชัดเจนนะครับ คุณค่าของชีวิตมนุษย์ทั้ง 3 ศาสนา ทุกศาสนาไม่ใช่เฉพาะ 3 ศาสนาเนี่ยนะครับ ให้คุณค่ากับชีวิตมนุษย์สูงสุดเลย เว้นแต่เพียงว่าสาวกบางคนมาตีความผิดเท่านั้นเอง มาแปลความไปคนละอย่างจึงได้มาพินกันมากมายก่ายกองตั้งแต่ประวัติศาสตร์มาแล้วเราไม่ควรเอามาเป็นเชื้อของความขัดแย้งอีกเลยนะครับ ผมคิดว่าอย่างนั้นนะครับคุณของประเทศไทยอีกอย่างคือ วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย เมื่อหลายปีก่อนผมไปฟังเทศน์ ท่านสันติกโรภิกขุ ท่านเป็นพระฝรั่งมองไทยที่อยู่ไทยมานาน ท่านบอกว่า " ความร่ำรวยของวัฒนธรรมไทยนี้มีอยู่ 4 ด้านด้วยกัน " ท่านมองในแง่คินะครับ

อันที่ 1 คือ วัฒนธรรมไทย คนไทยนี้ชอบเดินสายกลางอันนี้ก็ต่อนะครับมัชฌิมาปฏิปทา คนไทยไม่ชอบบูชา ไม่ชอบบูชาศักดิ์คน ไม่ชอบสุดโต่งมากเลยชอบตรงกลางๆ นะครับ

อันที่ 2 โดยพื้นฐานคนไทยชอบธรรมชาติชอบอยู่ใต้ต้นไม้ต้นไม้ใหญ่ๆ มันร่มเย็นสบายมากกว่าที่ไปนั่งในห้องแอร์ชอบอย่างนี้จริงๆ แล้วชอบอย่างนี้

อันที่ 3 คนไทยนี้ชาญฉลาด ในการผสมผสานของเก่ากับของต่างถิ่น เมื่อวานได้รับเชิญไปวิจารณ์หนังสืออยุธยา กลุ่มอาจารย์ชาญวิทย์ เขาเขียนหนังสือดีมากหนังสือเล่มนี้เขากำลังจะขายทอดถึงคนต่างด้าวในอยุธยา แล้วทอดถึงเขาขนมโปรตุเกสให้เรา ทองหยิบ ฝอยทองนี้ และตอนนี้ และตอนนี้เราก็ใช้เป็นขนมไทยจนบัดนี้แต่แท้จริงมาจากฝรั่ง ก๋วยเตี๋ยวมาจากเมืองจีนคนไทยนี้ฉลาดในการผสมผสานของเก่ากับของต่างถิ่นจนกระทั่งมาเป็นของไทยใครก็ทำทั่วด้วยไม่อร่อยเหมือนคนไทย

อันที่ 4 พุทธธรรมยังอยู่ในจิตใจคนไทยท่านสังฆมุนานกว่า 700 - 800 ปี ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจริงๆ ก่อนโน้นอีกนะ ตั้งแต่สมัยทวารวดีนะ แต่ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์เราสืบได้ถึงประวัติศาสตร์เราก็ได้พระจากลังกาจากพุกามและได้มาช่วยกันแล้วมันสั่งสมอยู่ในจิตใจของคนไทย

ผมคิดว่าในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ถ้าหลักคิดเราผิดแล้วเราจะทำอะไรผิดๆ และทำอะไรผิดๆ เยอะ แต่ถ้าหลักคิดเราถูกมันจะช่วยให้ดีไปหมด ผมยกตัวอย่าง ประชาธิปไตย แปลว่าการไปเลือกตั้ง 4 ปีครั้ง นั่นไม่ใช่ถ้าดูตามนี้คำที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตยมี 3 คำคือ ภาราครภาพ เสรีภาพ และเสมอภาค ภาราคร แปลว่า พี่น้องไม่ใช่การคร ศรีชาพันธ์นะ

ภาราครแปลว่า ความเป็นพี่น้องกัน คนไทยรักกันเหมือนพี่น้อง เสรีภาพคืออะไร เสมอภาคคืออะไร ถ้าแปลอย่างนั้นะครับ ว่าเป็นเป้าหมายของประชาธิปไตย คือการสร้างความเป็นพี่น้องให้เกิดความรักสามัคคีระหว่างคนในชาติเดียวกัน อันนี้คือเป้าหมายอยู่เราจะบอกเราจะปกครองประชาธิปไตยละแล้ว ถามว่าปกครองไปทำไมมันคืออะไรคำตอบบอกว่าอยากได้ประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยทำให้คนไทยเป็นพี่น้องกันทั้งชาติ อันนี้คือเป้าหมายของประชาธิปไตย ภาราครภาพ อันนี้ผมถามว่าคนมันก็มีอย่างนี้ สูง ต่ำ ดำ ขาว ทั้งรวบทั้งจนจะทำอย่างไรให้เป็นพี่น้องกันให้ได้ ขอบอกมี 2 วิธี วิธีที่ 1 คือเสรีภาพ อีกวิธีคือ เสมอภาค เสรีภาพต้องแปลว่าอย่างนี้ทุกคนในชาติ มีเสรีภาพที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อไปรับใช้สังคมทุกคนในชาติมีเสรีภาพที่จะเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองเพื่อไปรับใช้สังคม เสรีภาพไม่ได้บอกว่าฉันเกลียดแค้นจะคอยแกล้งไม่ใช่เพราะอันนั้นไม่ใช่ภาราครภาพ เสรีภาพคือทำอย่างไรให้คนไทยทุกคนอยากดีมีเงิน พินิจ ไม่พินิจ ให้เขาได้เรียนรู้ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา เพื่อให้เขาเป็นคนดี มีความรู้มีศีลธรรมคอยรับใช้สังคม ไม่ใช่บางคนได้รับการศึกษา บางคนไม่ได้รับการศึกษา บางคนไม่ได้รับการเรียนรู้เพราะอยู่ไกลปืนเที่ยง เพราะจนเกินไปเพราะแขน ขาขาด เรามาทำอย่างไรให้คนไทยได้รับการศึกษากันหมดได้รับการเรียนรู้หมดอันนี้คือเสรีภาพ เสมอภาคคืออะไร คือสังคมสร้างระบบเพื่อให้ทุกคนในการรับชอบคอกฎหมายรับผิดชอบต่อศีลธรรม ไม่ใช่คนรวยแล้วไม่รับผิดชอบคอกฎหมาย ทำอะไรก็ได้ผิดกฎหมายอย่างนี้ไม่ใช่เสมอภาคถูกไหมครับ ทุกคนต้องเสมอภาคกันในการรับผิดชอบต่อสังคม ทุกคนต้องเสมอภาคกันในการรับผิดชอบคอกฎหมาย ที่พระเจ้าอยู่หัวบอกว่าไม่ให้มีนักโทษคับแค้นแดนคาร์ดให้มีแต่ซึ่งเกิดสแดนคาร์ดทุกคนต้องมีความเสมอภาคกันในการรับผิดชอบต่อศีลธรรม เช่น ครูไปข่มขืนลูกศิษย์ต้องถือว่าไม่รับผิดชอบต่อศีลธรรมต้องลงโทษไม่ใช่ครูใหญ่แล้วโทษน้อยหน่อครูเล็กโทษมากหน่ออันนี้ไม่ใช่ แสดงว่าไม่เสมอภาคกัน ไม่รับผิดชอบความเสมอภาคในศีลธรรม เพราะฉะนั้นประชาธิปไตยมีความหมายที่ทำให้คนรักสามัคคีกันได้ แต่ด้านอกว่าเอ็งไม่ต้องรับผิดชอบ และถ้าอย่างนั้นจะไปสามัคคีทำไมวะ เอ็งรวบเอ็งได้รับการศึกษาถูกข้างเงินไม่ได้ได้รับการศึกษา แต่ถ้าประเทศทำอย่างนี้เนี่ยจะบอกว่ารักกันไหม รักไม่ลงแต่ถ้าบอกว่าประเทศนี้รับประกันเลขนะ ลูกคนมี คนจน อย่างน้อยได้เรียน 12 ปีฟรี เขามีความหวัง อีกอันหนึ่งที่กำลังจะเกิดผมเสียใจมากคือความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เนื่องจากเรามีวัตถุนิยมมากขึ้น เรามานั่งฟังในลานวันนี้ที่มานี้ครูบาอาจารย์ทั้งพี่น้องประชาชนมาด้วยจิตใจอาสาสมัคร มาด้วยความเต็มใจ จิตใจอาสาสมัครคือ จิตใจที่ออกมารับใช้งานของส่วนรวมและมีความสุขอยู่ข้างในไม่ใช่ข้างนอกจิตใจอาสาสมัครต้องเป็นจิตใจที่ปิดทองหลังพระไม่ใช่ปิดทองหน้าพระ พระเจ้าอยู่หัวเคยมีพระราชดำรัส

พวกไปทำโครงการหลวงท่านบอกให้ช่วยปิดทองหลังพระ ท่านบอกหน้าพระมีคนปิดเยอะแล้วทองแล้วเอารางวัลไปเยอะแล้วด้วย แต่หลังพระยังไม่เคยมีใครปิดเลยนะ แล้วปิดหลังพระมักจะไม่มีรางวัล ถึงได้บอกใจครับว่าจิตใจอาสาสมัครคือเราไปทำงานให้ส่วนรวม แล้วเรามีความสุขอยู่ในใจโดยไม่ต้องมีรางวัล ไม่ต้องมีคำขอบคุณ ไม่ต้องมีอะไรทั้งนั้นนะครับแล้วมันจะมีความสุขจริงๆทำง่ายนะ เรื่องจิตอาสาสมัครในพระพุทธศาสนาเรามีอยู่แล้ว คือ ทาน ศีล ปัญญา เป็นจิตอาสาสมัครที่ดีที่สุดนะครับ ครบก็สรุปแล้ว ผมได้ใช้เวลาไปกินพอสมควรนะครับเด็กก็คงรู้สึกอึดอัด แต่ยังฟังอยู่นะ เพราะว่าเวลาพูดถึงใครชื่อฝรั่งบ้างก็ยกมือใครชื่อไอ้จอร์จนี่เหมือนกันนะ เอ่อต้องขอบคุณที่ให้โอกาสมาพูดคุยกันนะครับ

10 สรุป

ผมพูดไป 3 - 4 เรื่องด้วยกัน อันที่ 1 พูดถึงเรื่องสมองมนุษย์ ขณะนี้ได้มีการศึกษาสมองมนุษย์มากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่มีชีวิตอยู่แล้วมาเริ่มศึกษาเครื่องจักร นอกจากความเคลื่อนไหว การพูดจา เกี่ยวกับร่างกายคนแล้วยังมาศึกษาเรื่องอารมณ์ ศึกษาเรื่องศีลธรรมที่เกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ แล้วมันยังอธิบายในสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งสอนเป็นพันปี เรื่องที่ 2 พูดถึงเรื่องการเรียนรู้เนี่ยมาจากระบบการศึกษาจากนอกระบบการศึกษาอยากให้พวกเราทุกคนได้รับการศึกษานอกระบบการศึกษา ตั้งแต่เกิดคือเรียนรู้จากในบ้านจากพ่อแม่ เรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชางาน วิชาศีลธรรม ได้เรียนรู้ด้วยกันนะครับ เรียนรู้จากชุมชน เรียนรู้จากวัด เรียนรู้จากแหล่งอื่นๆ ที่มีอีกเยอะห้องสมุดเอช พิพิธภัณฑ์เอช ปาบาลานาไฟร

ผู้ใหญ่ต้องทำหน้าที่ผู้ใหญ่รับผิดชอบทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ พาเด็กไปวัดประจำหมู่บ้านไปไหว้พระประธานในโบสถ์ไปเห็นชื่อวัดมีศิลาจารึกไว้เสร็จว่าวัดหลังนี้สร้างเมื่อไหร่ พ.ศ.ไหน ใครสร้าง มีความสำคัญอย่างไร อยู่กับเรามาอย่างไร ผมอยากให้ทุกส่วนมีส่วนสะท้อนการเรียนรู้เหมือนกับที่บอกว่าค้นไม่สอนธรรมอะไรอย่างนั้นเป็นต้น มันจะสะท้อนอย่างนั้น ผู้ใหญ่ต้องลงทุนสร้างเมืองไทยเป็นแหล่งการเรียนรู้ทั่วประเทศไทย แหล่งเรียนรู้จะเอาคอมพิวเตอร์มาตั้งที่พระประธานก็ไม่ได้ ผมว่าเอาศิลาจารึกเนี่ยแหละยังได้อยู่เอาหนังสือมาวางเดี่ยวขาดหมด ผมเห็นตัวอย่างที่วัดสวนดอกที่เชียงใหม่ มีพระเจ้าแล้วมีคนมาทำบุญทำทาน เขาสลักไว้เลยว่าพระประธานนี้ชื่ออะไรใครสร้างวันที่เท่าไร พ.ศ.อะไร เมื่อไหร่เพื่ออะไรทำถึงสร้างแล้วก่อนหน้านี้ถ้าเราไม่รู้แล้วเราไปไหว้พระวัดพระแก้วแล้วเราก็อายุรู้ประวัติวัดพระแก้วจริงๆเขาก็มีหนังสือขาย แต่อยากได้สั้นๆเล็กๆจะได้อ่าน เคยไปเมืองน่านแล้วมีเวลาเหลือไปเที่ยวที่วัดภูมินทร์ แล้วไปเจอเด็กนักเรียน ป.4 3 - 4 คน กำลังลอกภาพวาดของผนังโบสถ์วัดภูมินทร์ ผมก็ไปเดินอ่านมีข้อมูลเขียนไว้เป็นแหล่งความรู้จากนั้นได้ถามเด็ก 4 คนว่า " หนูภาพนี้สร้างมาที่ปีแล้ว " มีเด็กคนหนึ่งเดินอ่านเหมือนผมแล้วก็บอก ลบ คุณ หารแล้วบอกได้หมดอันนี้แหละคือแหล่งข้อมูลเป็นความรู้ ถ้าเราอยากให้เด็กไทยมีปัญญา ต้องรู้จักให้เด็กไทยฉลาดแปลงข้อมูลมาเป็นความรู้ได้แล้วข้อมูลมาใส่ไว้ตรงนี้แล้ว

มันกลายเป็นปัญหาผมก็ฝากพวกเราไว้นะครับ ก็ขอกราบขอบคุณอีกครั้งหนึ่งนะครับสิ่งที่ได้มาในวันนี้เริ่มเห็นเหลือเกินความสนุกสนานที่ได้เรียนในสิ่งที่คิดอยู่หลายๆเรื่องด้วยกันนะครับ

11 ช่วงซักถาม แลกเปลี่ยน เรียนรู้

กระบวนการศึกษาของกลุ่มชุมชน 7 รูปแบบ การฝึกอบรม การซึมซับ การสนทนา ชุมชนศึกษา สื่อประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติจริง

ข้อคิดการจัดการความขัดแย้ง

ปรัชญาพระพุทธเจ้า

ควรรู้อะไรคืออะไรก่อน

วิธีทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว

นพ.บัญชา : ก่อนที่จะพักนะครับผมขอฝากไว้ด้วยผมเชื่อว่าทุกคนก็ฟังนะครับ พอถึงกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเขาก็ทำงานเรียกว่างานวิจัย เรื่องศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กๆจัดกันเองฟังที่คุณลุงหรืออาจารย์หมอเกษม นำเสนอมาแล้วมีใครอยากซักถามหรือเสนอแนะเชิญครับ เชิญทั้งสองคนมาประเดิมหากท่านใดมีอะไรก็เชิญนะครับ ขณะเดียวกันถ้ามีข้อเสนอหรืออยากเปลี่ยนอิริยาบถก็ลุกเดินไปได้เลยครับ มีน้ำอยู่ข้างหลังภาวนาวัดเรียกน้ำปานะสามารถดื่มดับกระหายและก็ได้ให้พลังงานตามควรทางวัดได้จัดไว้ให้บริการอยู่ด้านหลังตามอัธยาศัยแล้วก็แลกเปลี่ยนกัน ตอนนี้ขอฟังน้องสองคน คือ คุณปู กับ คุณอี๊ดลองเสนอความคิดข้อสังเกตและคำถามให้ข้อมูลเรื่องอะไรที่ทำอยู่

คุณปู (วัยพร) : นมัสการพระคุณเจ้า เรียนท่านองคมนตรี ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย คิณนางสาววลัยพร ทองจันทร์ ในนามกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ วันนี้รู้สึกว่าเขาผู้มีเกียรติมากินเยอะมากเลยนะคะ ขอดิโอกาสนี้แนะนำกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ก่อนนะคะ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์คือกลุ่มเพื่อนๆที่รวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ เรามีจุดกำเนิด แหล่งก่อเกิดที่สวนโมกข์นะคะ ซึ่งตรงกับที่ท่านหมอเกษมพูดว่าเด็กๆจะเรียนรู้ศีลธรรม จริยธรรมได้ดีตอนอายุ 6-12 ปี แต่สำหรับชุมชนสร้างสรรค์ อาจจะดูแลไปหน่อยนะคะเพราะว่าเราเริ่มต้นในช่วงที่เรียนชั้น ม. 5

นพ.เกษม : ใช่ๆ คนแก่ก็เรียนได้ หมายความว่าบางทีเรามีชั้นของการเรียนรู้ทับกันอยู่ ตอนอายุเรามากขึ้น อาจจะเรียนลำบากหน่อย แต่บางคนก็เรียนได้ทันทีเพราะมีพื้นรับจำเพาะ แต่บางคนต้องค่อยๆลอกทีละชั้นออกไป เข้าใจนะ เพราะเด็กสมองจะรับได้ทันที รับได้ง่ายกว่า เรียนได้หมด

คุณปู (วัลย์พร) : สวนโมกษ์ก่อให้เกิดเป็นกลุ่มยุวชนนะคะ จากการที่สมาชิกได้มาที่สวนโมกษ์และได้เห็นกิจกรรมของพระสงฆ์ หรือจากการมาเยี่ยมเยือนของแขก ได้เกิดการเรียนรู้ของกลุ่ม ต่อมาได้พัฒนา เสริมสร้างการเรียนรู้จากประเด็นปัญหาของตนเอง ใช้กระบวนการที่เชื่อมโยงกับชุมชน ร่วมเรียนรู้กับเด็กๆ ในชุมชน และมีเพื่อนสมาชิกของเราที่อยู่ในชุมชนที่เกิดปัญหา เราก็ไปเรียนรู้ตรงนั้น ต่อมายุวชนสร้างสรรค์ได้ทำงานวิจัยสรุปบทเรียนของกลุ่มซึ่งในรายละเอียดขอเปลี่ยนคนคุยนะคะ

อีด (รัตนดา) : กราบนมัสการพระคุณเจ้า กราบเรียนท่านวิทยากร สมาชิกผู้ร่วมกิจกรรมทุกท่าน ได้ฟังที่อาจารย์คุณหมอกษมกล่าวนำ ทำให้มีความมั่นใจในกระบวนการที่ทำอยู่มากขึ้นนะคะ ขณะนี้กลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ ได้ทำงานวิจัยสรุปบทเรียนของกลุ่มในหัวข้อการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์และเพื่อนเครือข่ายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดบางส่วน นำเสนอในรูปแบบนิทรรศการในบริเวณลานหินโค้งนะคะ

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ที่กลุ่มได้พบในกระบวนการถอดบทเรียนทั้งหมดมี 7 รูปแบบ ดังนี้

การฝึกอบรม

สวนโมกษ์เป็นแหล่งฝึกอบรมที่สำคัญของสมาชิกกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ เป็นการฝึกการทำหน้าที่ในประจำวัน การทำงานกลุ่ม โอกาสในการดำเนินชีวิตที่สงบ เรียบง่าย ฝึกการเป็นอยู่ตามแนวที่ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวว่า "การเป็นอยู่อย่างต่ำ การกระทำอย่างสูง"

นอกจากนี้ มีกิจกรรมฝึกอบรม เช่น ด้านสื่อ ละคร ศิลปะ การทำงานเฉพาะเรื่อง ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มพัฒนา ยกระดับการทำงาน มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดประชุม

นอกจากนี้ การเรียนรู้ในชั้นเรียน ในด้านทักษะการสื่อสาร การคิดคำนวณ และทักษะอื่น ๆ นับเป็นการฝึกอบรมที่มีประโยชน์

การเรียนรู้แบบซึมซับ

การเรียนรู้แบบซึมซับ เป็นไปตามแนวทางที่ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวว่า "ทำให้ดู อยู่ให้เป็น สงบเย็นให้เป็นตัวอย่าง" นะคะ เราได้เห็นแบบอย่างจากคุณครูของเรา พ่อแม่ของเรา หรือสถานที่ต่างๆ ที่เราไป เช่น การเข้ามาอยู่ในสวนโมกษ์ เราได้ซึมซับเรื่องความสงบไปในตัว เราคงจะกระโดดโลดเต้นไม่ได้

รวมถึงการศึกษาแบบแผนปฏิบัติซึ่งกันและกัน มีค่านิยมที่มีการถ่ายทอดกันตามธรรมชาติ จากกระบวนการของกลุ่มที่สมาชิกมีความใกล้ชิดกัน ได้ร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากโอกาสในการร่วมกิจกรรมแล้ว การสร้างสัญลักษณ์บางอย่างของกลุ่มทำให้มีโอกาสในการซึมซับพฤติกรรมกันได้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติจากการปฏิบัติร่วมกัน

การ Dialogue

การ Dialogue หรือสนทนาอย่างละเอียด ลึกซึ้ง ท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านก็กล่าวหาให้สนทนาอย่างลึกซึ้ง นะคะ เราพิจารณาวิัจจนาอย่างเป็นธรรมชาติ นำไปสู่การวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำไปปฏิบัติ และเอามาสรุป มาพูดคุยกันอีก

ได้สนทนากับผู้มีประสบการณ์จากต่างกลุ่ม เช่น คณะจากมูลนิธิอันวิภังษา และสวนอนันตศยามะ โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่สวนโมกข์ ได้มีการพิจารณาวิัจจนาที่พระสงฆ์ที่กรุณาต่อเด็กๆ เช่นหลวงพี่จ้อย ท่านเมธี หลวงพี่นุ้ย และท่านอื่นๆ

การศึกษาคูงาน/ศึกษานอกสถานที่

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ศึกษาคูงาน ศึกษานอกสถานที่ค่อนข้างมากในลักษณะกิจกรรมช่วงสั้นๆเช่นการเยี่ยมชมบ้านเพื่อน ศึกษาจากโครงการพัฒนาชนบทขององค์กรพัฒนาเอกชน การพบปะแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ มีกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ เช่นสำรวจแม่น้ำคาปี สำรวจปะการังสำรวจพันธุ์ไม้ จุดเด่นของการเรียนรู้นอกสถานที่คือ ความน่าสนใจของกิจกรรมการเรียนรู้ เด็กๆ ได้เรียนรู้ทั้งกระบวนการ และเนื้อหา

ชุมชนศึกษา

รูปแบบชุมชนศึกษา มองว่าสิ่งที่อยู่ในชุมชน น่าสนใจ มีประวัติของชุมชน แหล่งเรียนรู้สภาพปัญหาที่เรียนรู้ได้โดยการสำรวจข้อมูล การสัมภาษณ์ การร่วมกิจกรรมต่างๆในบางระดับ ทำให้เราได้ข้อมูลเบื้องต้น ในการพูดคุย หาแนวทางจัดกิจกรรมที่เหมาะสม พร้อมด้วยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกระบวนการนี้ และการเชื่อมสัมพันธ์กับบุคคล เช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสรุปงาน

การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการสรุปความรู้ร่วมกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดของกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้นี้ ต้องเกิดขึ้นมาจากความร่วมมือของหลายฝ่าย มีระบบความสัมพันธ์ที่ดี กิจกรรมมีการลงลึก ตรงกับความสนใจและปัญหาที่กลุ่มและชุมชนประสบอยู่

กิจกรรมสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์/รณรงค์

การสื่อสารภายในกลุ่ม มีทั้งการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่น การพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการมากขึ้นเช่นการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุ จัดเสียงตามสาย จัดนิทรรศการ การสื่อสารผ่านกิจกรรมการจัดประชุม รณรงค์ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ปัจจัยเอื้อในการเรียนรู้

1. ครอบครัวยุคใหม่ให้การสนับสนุน พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี ส่วนมากเป็นชาวชนบท มีความเรียบง่าย ไม่ติดยึดการบริโภค การสร้างฐานะมาก
- 2.การทำงานอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดและความสนใจ กลุ่มได้ให้ความสำคัญในด้านการส่งผ่านข้อมูลภายในกลุ่ม การหนุนเนื่อง ช่วยงาน ตามความจำเป็น
- 3.สมาชิกมีความสนใจและความตั้งใจอยู่แล้วเป็นทุนเดิม
- 4.บรรยากาศการเรียนรู้สนุก มีความสดชื่น แจ่มใสเมื่อเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของเด็กๆที่สดใสอยู่แล้ว ธรรมชาติของวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ไม่น่าเบื่อ
- 5.มีระบบสายสัมพันธ์และการช่วยเหลือด้วยความเป็นพี่น้องภายในกลุ่มสูง สมาชิกสนิทสนมกันในกลุ่ม มีประวัติเกี่ยวกับการดูแล เอื้ออาทร กันทั้งส่วนตัว ครอบครัว และชุมชน ซึ่งอาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย ได้ให้ข้อสรุปว่า "ช่วยกันเมื่อเป็น เห็นกันเมื่อตาย ให้กันเมื่อทุกข์"
- 6.มีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดระยะเวลา 8 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งมีกิจกรรมหลักๆทุกเดือน พร้อมด้วยกิจกรรมประจำทุกสัปดาห์
- 7.ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี
- 8.สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และทราบในสิ่งที่ตนเองชอบ
- 9.ทรัพยากรที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เป็นเหตุให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรจึงเกิดความคิดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานต่อไปในอนาคต
- 10.แกนนำกลุ่ม ได้มีการพบปะพูดคุย สรุปประมวลกิจกรรม และสถานการณ์ของกลุ่มเป็นระยะๆ และร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกันกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

นพ.เกษม: เรื่องกิจกรรม ที่จริงอยากฟังจากคุณครู แล้วจะถามเรื่องระบบของการศึกษา หรือว่าเรื่องอะไรก็ได้เนาะครับ เรื่องหลักสูตร เรื่องอะไรก็ได้ครับแต่ผมไม่ทราบเหมือนกันว่าคุณครูฟังอยู่ตรงไหนกันบ้าง จะยินดีเต็มที่เลย สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ 7 แบบ นั้นเป็นของดี เป็นการรวมตัวกันของเยาวชน เพื่อทำสิ่งดีต่างๆร่วมกันเนาะครับ จริงๆถ้าต่างคนต่างทำก็ได้พลังส่วนหนึ่ง แต่ว่าถ้ามารวมพลังกันก็จะได้พลังที่เป็นตัวคูณ จะได้มากกว่าที่เป็นบวกกัน ตรงนี้ก็ชัดเจน ข้อสังเกตที่ว่ามันจะเป็นตรงกันข้ามกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ในระบบการศึกษาหรือไม่ คิดว่าต่อไปเราต้องคิดในแง่ที่ว่ามันเสริมกัน เป็นส่วนเสริมให้สมบูรณ์ซึ่งกันและกัน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ผมได้รับมอบหมายจากรัฐบาลชุดก่อน ให้เป็นประธานทำหลักสูตรใหม่ ปีนี้ใช้ ป.1,ป.4, ม.1, ม.4 ปีหน้าจะเป็น ป.1, ป.2, ป.4, ป.5 และ ม.1, ม.2, ม.4, ม.5 เนาะครับ แล้วในปี 48 จะใช้เป็น 12 ปี ทุกชั้นปี จะเป็นเนื้อหาหลักสูตรใหม่หมดเลย หลักสูตรใหม่นี้ จะมองด้านต่างๆค่อนข้างจะเป็นองค์รวม และสิ่งที่สำคัญ คือเนื้อหาใหม่ จะเป็นเรื่องที่ต่างจากหลักสูตรที่เคยมีมา ผมเรียกว่าหลักสูตร 2 ชั้น เราจะมีเนื้อหาของสากลอันหนึ่ง ของไทยอันหนึ่ง ซึ่งส่วนมากมองในฐานะของคนกรุงเทพฯ แต่ว่าเนื้อหา

หลักสูตรใหม่นี้ จะมีเนื้อหาทั้งสองอันนั้นคือเนื้อหาแกนกลาง คือจะมีทั้งชาติไทย และสากลรวมอยู่ด้วย หมายความว่าเด็กไทยที่เรียน ป.1-ป.6 ได้เรียนเหมือนกันแต่จะเป็นเนื้อหาอันที่ 3 รวมอยู่ด้วยคือหลักสูตรท้องถิ่นเดี๋ยวนี้นี้เป็นหลุมสามชั้นไม่ใช่เนื้อสองชั้นแล้วครับหลักสูตรท้องถิ่นเขาให้สัดส่วนเป็น 30 เปอร์เซ็นต์แล้วใครเป็นผู้กำหนดให้สถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้กำหนด เรื่องเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็นระบบใหม่ของระบบการศึกษา ประมาณสัปดาห์หน้าคงเข้าไปประกาศเขตการศึกษาทั้งหมดมี 135 เขต ผมไม่ทราบว่าจะสุราษฎร์ธานีแบ่งเป็นกี่เขต สมมติแบ่งเป็น 2 หรือ 3 เขต ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ กรรมการเขตพื้นที่การศึกษาจะมาจากประชาชนนะครับ ซึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการปกครองในท้องถิ่น สมาคมผู้ประกอบการ ต้องเข้าไปอยู่ช่วยกัน ในเขตพื้นที่การศึกษาจะดูแลโรงเรียนที่ต่ำกว่าปริญญาตรีทั่วประเทศทั้งประถม มัธยม และอาชีวะทั้งที่สอนอนุปริญญาด้วย เพราะฉะนั้นเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีอำนาจใหญ่โตมากตั้งแต่วันอังคารหน้าเขาจะยุบแล้วยกเลิกกรมทั้งหมด กฎหมายผ่านสภาแล้วรอพระเจ้าอยู่หัวลงนามแล้วก็ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันที่ 30 และในวันที่ 1 จะเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ทั้งหมดจะไม่มีทบวงสภาการศึกษาเข้าไปอยู่ในทบวงศึกษาธิการนะครับ กรมต่างๆ ไม่มีเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเคยมีการเปลี่ยนแปลงหลังรัชกาลที่ 5 - 6 เมื่อ 111 ปีที่แล้วครับ เมื่อเปลี่ยนแล้วเกิดสิ่งใหม่คือระบบเขตพื้นที่การศึกษาที่เราไม่เคยมีซึ่งระบบนี้จะรับเอาเงินบริหารงบประมาณ บริหารคนจากกรมต่างๆมาอยู่ที่เขตพื้นที่การศึกษา เพราะฉะนั้นเขาวิ่งที่จะเป็น ผอ.เขตพื้นที่การศึกษาแต่ ผอ.จะทำงานคนเดียวไม่ได้จะต้องมีกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมาจากประชาชนผมอยากเห็นพวกเราบางคนในที่นี้จะเป็นกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาทำให้ทิศทางการศึกษาเราไปได้ถูกทาง โรงเรียนจะมีประมาณเขตละ 100 - 200 โรงเรียน แล้วเอาหลักสูตร 3 ชั้นเข้ามาบริหาร ค่อยไปนี้ตั้งแต่ วันที่ 1 ก.ค. ผมรับรองว่าประชาชนจะมีสิทธิส่วนของการศึกษาอย่างถึงรากถึงโคนเลยนะครับ ในพื้นที่ทุกอันจะมีประชาชนเข้าไปจัดการศึกษา ได้หมดจะไม่ขึ้นอยู่กับ ผอ.คนเดียวผมอยากให้เราสนใจในแง่ที่ว่า เรามาช่วยให้การศึกษาไทยมีคุณภาพได้อย่างไร ฉะนั้นกิจกรรมในกลุ่มที่เขาวชนทำไปผมถือว่าเป็นการนำร่องกิจกรรมเหล่านี้สามารถจะเข้ามาเป็นหลักสูตรของโรงเรียนทั้ง 100 - 200 โรงเรียน ในเขตพื้นที่นี้ได้เลย เพราะว่าผู้ที่กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นก็คือเขตพื้นที่กับโรงเรียน โรงเรียนในเขตพื้นที่สุราษฎร์ธานี อยากให้เด็กสุราษฎร์ธานีรู้อะไรเกี่ยวกับสุราษฎร์ธานีบ้างในทางภูมิศาสตร์ ในทางภูมิศาสตร์ ในทางเศรษฐกิจ ในทางสังคม ในทางวัฒนธรรม ในทางประวัติศาสตร์ได้เลยครับในหลักสูตรจะสอนอย่างไรเป็นเรื่องที่เราต้องมาช่วยกันในเรื่องที่กลุ่มเขาวชนทำทั้ง 7 กิจกรรมเมื่อผ่านไปเป็นหลักสูตรใหม่โครงสร้างใหม่ การเรียนการสอนใหม่ เด็กจะออกมานอกโรงเรียนมากขึ้นมันจะมาสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทางกลุ่มฯทำ แต่ว่าจะมีการเสริมกันไม่ได้ขัดแย้งเพราะฉะนั้นเมื่อพูดตรงนั้นแล้วมีความเข้าใจว่าผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 100- 200 โรงเรียนต้องเข้าใจปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรใหม่นะครับหลักสูตรท้องถิ่นคืออะไรผมขอบอกว่าครูกับผู้บริหารไม่คุ้นกับการสร้างหลักสูตรจะคุ้นกับการไปรับเอาตำราวิชาการมาสอนแล้วถ้าหากว่าชุมชนไม่ศึกษาชุมชนไม่มีพื้น

ความรู้ของชุมชนตัวเองมาก่อนต้องยอมเสียเวลาในการสร้างองค์ความรู้ของท้องถิ่นให้มาก ถ้าชุมชนไหนสนใจท้องถิ่นตัวเองมาแล้วแต่โบราณแล้วมีองค์ความรู้แล้มน่าจะง่ายที่จะตกลงกันว่า ป.1 จะเรียนอะไร ป.2 จะเรียนอะไร ม.4 , ม.5 ,ม.6 จะเรียนอะไร เกี่ยวกับสุราษฎร์ธานีตรงนี้ครับ ในทั่วประเทศเขามองกันทั้ง 17 เขตการศึกษา ผมคิดว่าในปีแรกๆคงสับสนอลหม่านเหมือนกัน แต่คือแนวทางที่ถูกต้องแล้วทำให้เด็กไทยหันมาสนใจท้องถิ่นของตัวเอง จะเป็นกลไกที่สำคัญเลขครึ่งเป็นการกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯ ไปสู่ท้องถิ่น

นท. บัญชา : เชิญครับไม่ได้เจาะจงผู้ใด น้องเสื่อสีฟ้ามาจากไหนเอ่ย จากวิทยาลัยพยาบาลมีอะไรคุยกันเชิญครับหรือด้านนี้ก็ได้ที่ประจวบเชิญครับ ผมเชิญที่ประจวบก่อนแล้วกันท่านที่อยากเสนอ หรือเสวนากันเชิญครับ ช่วยบอกให้รู้จักด้วยว่าท่านคือใคร

พงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ : กราบนมัสการพระคุณเจ้า สวัสดิ์คุณหมอบุณยมิตรผมพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ ทำงานอยู่สิ่งแวดล้อมมีคำถามหรือว่าจะเป็นข้อคิดก็ได้ เกี่ยวกับเรื่องที่มีข้อเสนออยู่ซึ่งผมคิดว่าอาจจะไม่เหมาะสมกับเวทีที่เรากำลังจะไปถามเกี่ยวกับตอนที่ว่าเรื่องของสันติภาพ เรื่องของการจัดการเป็นวิธีอะไรอย่างนั้นนะครับมันเป็นประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงของโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาของเศรษฐกิจที่มันขัดแย้งกับการรักษารัฐธรรมนูญ ผมอยากตั้งประเด็นอย่างนั้นะครับว่าเราติดตามข่าวคราวพบว่าพี่น้องที่ภาคใต้ตอนล่างที่สงขลาที่จะนะรู้สึกว่าจะมีการเผชิญหน้ากันอยู่ระหว่างกลุ่มพ่อค้ากับรัฐ ผมคิดว่าตรงนี้มีความรุนแรงที่กำลังจะเกิด แล้วก็น่าเป็นห่วงว่าตรงนี้จะเกิดก้าวที่ 1 หรือเปล่าที่จะทำให้เกิดอีกหลายๆ นะครับ แล้วก็จะอยากจะถามคุณหมอบุณยมิตรหนึ่งว่า สังคมไทยจะมีวิธีการจัดการกับความรุนแรงแบบนี้อย่างไร แล้วจะใช้วิกฤตอย่างนี้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันสร้างสันติของไทยได้อย่างไร ขอถามความเห็นของคุณหมอบุณยมิตรครับ ขอบคุณครับ

หมอบุณย : จริงๆแล้วไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการจัดการความขัดแย้ง แต่ก็ติดตามอยู่เหมือนกันนะครับ คงต้องกลับมาที่เหตุปัจจัยที่มันเกิดจากอะไร เผลอผมไม่รู้เกี่ยวกับทอล์กแอสได้รับจากสื่อมวลชนเรื่องนี้มันก็เกิดมานานแล้วนะครับ เออ...ถ้าพูดถึงในแง่เศรษฐกิจโครงสร้างกับความขัดแย้งอย่างที่คุณพงษ์พันธ์ว่าโครงสร้างอำนาจที่นำไปสู่ความขัดแย้งเพราะว่าทั้ง 2 ฝ่ายไปกำหนดคุณค่าของประเด็นเดียวกัน นี่คนละเรื่องเลยแล้วตัวเองมีอาวุธอะไรก็ชักออกมาสู้กัน คราวนี้น่าไม่ได้นำไปสู่การพูดคุยและหาข้อสรุปโดยที่อ้างว่าฟังอีกฝ่ายหนึ่งด้วยครับ ในเรื่องทฤษฎีของการจัดการความขัดแย้ง ก็คือต้องฟังอีกฝ่ายหนึ่งครับ ถ้าไม่ฟังก็ไม่มีประโยชน์ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดอีกหนึ่งด้วยว่าเกิดขึ้นจากอะไร อันที่ 1 เกิดจากคุณค่าไม่เหมือนกัน อันที่ 2 ไม่ได้ฟังกันเท่าไร ผมคิดว่าอย่างนั้นจึงต้องใช้ระบบกลไกคนกลางเข้ามาช่วยมันเป็นศาสตร์ของเรื่องการจัดการความขัดแย้ง ทั้งในประเทศเองก็มีที่ให้ความเห็นผิด ก็คือถ้าเรามองในของทฤษฎีกับมานะก็เป็นเรื่องที่แก้ยาก ถ้าต่างฝ่าย

ต่างถือนะครับผมขงนี้ก็ไม่ออกว่าจะลงเหยอย่างไรครับ แต่เห็นว่ารัฐมีข้อสรุปแล้วเดินหน้าอันนี้ เห็นชัดเลยแต่จะเกิดอะไรขึ้นหลังจากนั้นบอกไม่ได้จริงๆครับ คงต้องเรียนรู้จากกันและกันอีก คุณหมอประเทศเคยพูดไว้คือระบงสังคมไทยจะนำไปสู่ความขัดแย้งสูงมาก ถ้าพวกเรามีเวลาอาจจะไปค้น ลายลิจิตของอาจารย์พุทธทาส ผมว่าถ้าท่านอยู่นะท่านอาจจะชี้ทางออกไม่ให้ก็ได้ที่กล่าวมาแล้ว คำตอบนี้คืออะไรก็สนใจจริงๆครับ

นพ.ปัญญา : เชิญครับผมรู้สึกว่ามีบางคนขยับอยู่เชิญที่ประจวบครับคงมีแง่คิดดีๆเพราะว่าเป็นผู้ใกล้ชิด อาจารย์และฟังอยู่ทุกครั้งหลังจากฟังเสร็จก็มีสิ่งมาเติม

นพ.ประจวบ คงวิเชียรวัฒน์ : กราบนมัสการพระคุณเจ้าที่เคารพและอาจารย์หมอเอ่ยอย่างอื่นก่อนอื่น ต้องขอขอบคุณหมอเกษมที่มาให้ความรู้แก่พวกเราชาวสวนโมกข์ แต่ละคนคงพอใจเป็นอย่างเดียว คงมาช่วยเสริมนะครับแต่ผมอยากให้เน้นหนักไปทางธรรมเราเกิดมาวิวัฒนาการมาเป็นมนุษย์ ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นทั้งหลายเรารู้เรื่องชีวิตมนุษย์อยากเน้นตั้งแต่เด็กไ้้นอกกระบวนเพื่อให้เรียนรู้เรื่อง ชีวิตพ่อแม่เป็นครูคนแรก ชีวิตดั้งเดิมอย่างไร จบและเป้าหมายของชีวิตเป็นอย่างไร ไม่ค่อยมีใครพูด กันถ้าทางธรรมแล้วจะมองเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกก่อนมีดวงอาทิตย์ จะด้วยซ้ำไปมันมี กฎของธรรมชาติเมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้ก็มี และเมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี มันเป็นเหตุที่ที่พอให้เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นมาในกฎของศาสนาอื่น พระเจ้าว่าเป็นกฎธรรมชาติ กฎอันนี้เป็นที่ตั้งต้นของสิ่งทั้งหลายขึ้น แล้ววิวัฒนาการมาเรื่อยจนมาเป็นชีวิต เรามองเห็นชัดแล้ว เราจะมองเห็นแต่รูปเพียงอย่างเดียวแต่ ด้านจิตมันซ่อนอยู่ข้างใน นามธรรมมันเป็นของคิรูปธรรมมันมีวิวัฒนาการ แต่ด้วยกฎของธรรม อันนั้น มันทำให้วิวัฒนาการเปลี่ยนมาเรื่อย ทางรูปทางจิต ชีวิตจริงจิตมันต้องแยกให้เห็นชัดขึ้น มัน วิวัฒนาการออกมาเป็นจิตที่มีความรู้สึก ที่มีความคิด ความจำความรู้ว่าเป็นอะไร นั่นคือวิวัฒนาการ ทางจิตขึ้นมา ต้นไม้ก็มีจิตวิญญาณมีความรู้ มีธาตุว่าแสงแดดอยู่ด้านไหนก็ส่งกิ่งไปด้านนั้น ความรู้ ให้รอบมามาแล้วแต่ธาตุรู้ส่วนลึกยังมีอีก ส่วนหนึ่งคือสติปัญญาหรือสวนโมกข์เราเรียกว่าญาณ เป็น หน้าทีของจิตที่ทำให้มีสติปัญญาจึงจะมีชีวิตที่สูงขึ้นมาด้วย ชีววิวัฒนาการ ผมพูดทางหลักของทาง ธรรมนะครับ หรือทางวิทยาศาสตร์ทางโลก มันเข้าใจทั้งนั้นแหละครับ ชีววิวัฒนาการชีวิตจากสัตว์ เชลล์เดียว แล้วขยายกลายเป็นสัตว์ใหญ่ จิตวิวัฒนาการเป็นจิตที่รู้สึกเล็กๆน้อยๆ แล้วจนจำอะไรได้ มากๆ สูงขึ้นมาเรื่อย ปัญญาวิวัฒนาการคือสติปัญญาความคิดเห็นถูกต้องดี-ชั่ว มันจะรู้สูงขึ้นมาด้วย ๓ เรื่องเมื่อไหร่วิวัฒนาการมาบรรจบสูงสุดนั้นแหละคือเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์คือ นิพพาน ความ ถูกต้องของร่างกายไม่เป็นโรคภัยทางร่างกายมากมายนัก ความถูกต้องทางจิต จิตสามารถควบคุมได้ จิตรู้จักออกคั่นถอดถอน ทำอะไรควบคุมตนเองได้ ความถูกต้องของสติปัญญาความคิดเห็นถูกต้องไม่ เห็นแก่ตัว ไม่ไปนึกคิดสิ่งโน้นสิ่งนี้ ทำแต่สิ่งถูกต้อง เห็นไหม ๓ เรื่องนี้มันรวมกัน เจริญเติบโตถึง ขึ้นสูงสุดนั้นแหละ ที่ชีวิตมนุษย์ควรจะได้รับคือ นิพพาน ความสงบ ความปกติสุขของชีวิตเป็น

เป้าหมายสุดท้ายของชีวิต การหมดปัญหาของชีวิต ชีวิตมันมาจากปัญหามัน รู้ดี รู้ชั่ว แต่ยังไม่สามารถเอาชนะความชั่วได้ อย่าทำชั่ว ให้ทำดี ยังทำไม่ค่อยจะได้เลย แต่ยังทำความดี แต่คิดทุกอย่างอยู่นั่นก็อีกระดับหนึ่งนะครับ แต่เสร็จแล้วก็ต้องให้สูงกว่านั้นจนเหนือความดี-ชั่วได้ หมดปัญหานั้นคือสติปัญญามันมีความถูกต้องอยู่ ๓ เรื่อง นั่นคือเป้าหมายกับชีวิตที่เราจะต้องไปให้ถึงนี่แหละ เป้าหมายที่ดีที่สุดของมนุษย์ ถ้าเราพยายามพูดเรื่องของชีวิตจริง ๆ แล้ว กายกับจิตแยกกันไม่ได้แล้วก็ต้องมุ่งเอาพระนิพพาน เป็นเป้าหมายที่เราเข้าใจกันได้อย่าเอาพระนิพพานที่เรื่อกันมาดั้งเดิมนะเข้าใจไม่ได้นะ เอานิพพานที่เป็นภาระของจิตใจที่มีอยู่แต่ความสะอาด ความสงบ สติปัญญาที่ทำได้ อย่างดีถูกต้องไม่เห็นแก่ตัว อยู่ได้ หมดทุกข์นะ ต้องเอาเป้าหมายอันนี้ที่สุดที่มนุษย์ควรได้รับที่เราเป็นอยู่ในเดี๋ยวนี้ ซึ่งจุดยืนให้เห็นว่า ที่เราเป็นอยู่เดี๋ยวนี้ เราจิตใจในอำนาจของกิเลส มาติดอยู่ในวิภังขาร กิเลสกระตุ้นให้ทำบาป ทำกรรม พอทำไปแล้วมันได้ผล และผลนั้นมากระตุ้นให้ทำกิเลส ทำกรรม วนมาอย่างนี้เรื่อย ๆ เป็นปัญหาที่ทะเลาะกันเกือบทุกวัน คือมีตัวเรา ตัวคนที่เขาอย่างนั้น ๆ มีอัตตา มีตัวกู มีข้าวอยู่ ประชุมสภาที่ไหนก็มีผู้เสนอ มีผู้ค้าน จะเอาชนะตั้งแต่ในบ้านตั้งแต่ออกนอกบ้าน แล้วจะไปประชุมอะไรกันรู้เรื่อง เพราะฉะนั้นปัญหาทุกวันที่มีอยู่ เพราะเราไม่รู้เรื่องชีวิตจริงเรามุ่งอยู่ได้อำนาจ ของกิเลส แต่ถ้าเรารู้เรื่องจริงแล้วเราปฏิบัติมาเรื่อย ๆ สุดท้ายเราจะกลายเป็นชั่วได้หมดคนละครับ มีแค่สติปัญญามาพูดคุยกับเขา เอาเหตุเอาผลมาพูดคุยกับทุกเรื่อง จะลงเอยจบด้วยกันทั้งนั้น มันควรจะเป็นอย่างนี้ สำหรับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ปริยญาทางธรรมทางพระพุทธศาสนา ปริยญา แปลว่า รู้รอบ รู้แจ้ง รู้จริง และรู้เรื่องอะไร ปริยญาทางพระพุทธศาสนา คือ รู้ว่าบัดนี้ละกิเลสได้แล้ว ละโทสะได้แล้ว ละโมหะได้แล้วเท่านั้นแหละ นั่นคือจบปริยญาของพระพุทธเจ้า นั่นคือวิถีทางของชาวพุทธที่ถูกต้อง เริ่มจากไม่ไปทำชั่ว ชีดถือศีลธรรม คือ ศีล ๕ อย่าเรียกร้องสิทธิมนุษยชนเลยครับ ปฏิบัติมนุษยชนบ้างทำไปเถอะ ปฏิบัติหน้าที่ไป สิทธิมนุษยชนมาเองแหละช่วยเหลือคนอื่นทำความดี แต่ให้หลุดพ้นจากความทุกข์จากการทำความดีอีกครั้งหนึ่ง ก็ทำความดีโดยไม่ยึดติดกับความดีด้วยสติปัญญาถ้าเป็นการจบกันซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ที่จะได้รับในโลกนี้ เพราะฉะนั้นก็เข้าโรงเรียนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น โรงเรียนทางโลกเขาก็สอนเรื่องกาย ส่วนทางจิตก็จะน้อยเหลือเกิน จิตก็เป็นจิตที่สัมพันธ์กับกาย โรงเรียนที่รักษาความคิดเห็นถูกต้องร่วมกันทางวิญญาณเกี่ยวกับความคิดเห็นผิดมีความทุกข์ โกรธ กลัว อะไรต่าง ๆ คือ โรงเรียนของพระพุทธเจ้าเอง ฉะนั้นโรงเรียนวิถีพุทธก็คือการนำเอาโรงเรียนของพระพุทธเจ้าไปรวมไว้อยู่ด้วยครับผมก็พูดแค่นี้แหละ ขอบคุณมากครับ

นพ.บัญชา : เข้าใจว่าประเคี้ยวจะมีวงเล็ก ๆ ตีกันว่านะ เพราะใช้เวลานาน หรือมีใครอยากตั้งประเด็นอย่างนี้ เชิญครับ

อาจารย์ประโมทย์ เกตุบุญเลี้ยง : นมัสการพระคุณเจ้า เรียนท่านอาจารย์หมอมเกษม และผู้ร่วมเสวนาทุกท่านครับ พอดีผมได้อ่านหนังสือของท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านบอกว่าการเรียนรู้จริงๆ มันมากแต่มีอยู่เรื่องหนึ่งท่านอาจารย์พุทธทาสบอกว่าต้องเรียนรู้และเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเรียนรู้และเป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ให้เร็วที่สุด มีหนังสืออยู่เล่มหนึ่งเป็นธรรมโฆษณ์ ก็คือเรื่องของอะไร ก็คืออะไร ผมเอาประสบการณ์ของตัวเองเรียนจบปริญญาตรี แต่ยังไม่บอกตัวเองไม่ได้ว่าเรารู้อะไรคืออะไร หรือยังพอได้อ่านธรรมะของท่านอาจารย์พุทธทาสแล้ว ผมกลับบอกตัวเองว่าจะจัดการกับตัวเองในชีวิตนี้อย่างไร เส้นทางที่จะเดิน อย่างไร ที่จะก้าวไปอย่างไร คือมีเป้าหมายที่ชัดเจน จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับวิธีและเหตุปัจจัย คือ ผมฟังคุณหมอบรรยายและคุณหมอมเกษม มีความคิดเชื่อมโยงอยู่นิดหนึ่งตอนที่ผมอ่านหนังสือของท่านอาจารย์พุทธทาส พออ่านจบมันได้คำตอบของชีวิตแล้วมันก็อยากเรียนรู้ทั้งหมดเลย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงทุกอย่างได้หมด มันมีความรู้สึกที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นคำตอบหนึ่ง ที่อยากให้ทุกคนเข้าไปศึกษาเพราะเป็นสิ่งที่อาจารย์พุทธทาสได้กล่าวไว้ว่าจำเป็นต้องรู้คือการ รู้ว่าอะไรคืออะไร ต้องให้คำตอบตัวเอง ให้ได้ก่อนที่นี้อย่างพุทธศาสนานี้มีเป้าหมายที่ชัดเจนคือดับทุกข์ หรือ พระนิพพาน แต่ที่นี้เป้าหมายทางการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาของไทยผมเป็นครูปรับตัวมา ๒ ปี เรื่องของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรรู้สึกว่าการศึกษามีเป้าหมายไม่ค่อยชัดเจน วันนี้ศีลธรรมก็ต่ำ อะไรก็ต่ำ เราน่าจะรู้เรื่องที่ยืนยันก่อนคือรู้อย่างพุทธ และเชื่อว่าชาวพุทธทุกคนน่าจะมีเป้าหมายเหมือนกันคือ ดับทุกข์ เพราะ พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"แต่ก่อนก็ดี เดียวนี้ก็คิดถาคตรัสเฉพาะเรื่องทุกข์และความดับ ไม่เหลือแห่งทุกข์เท่านั้น"

ดังนั้นปรัชญาการศึกษาน่าจะมีทิศทางไปในแนวที่ชัดเจน

นพ.ปัญญา : ประเดี๋ยวท่านอาจารย์โพธิ์ และท่านอาจารย์สุชาติจะปิดท้าย ผมจะฟังความเห็นของพี่เทพศิริ สุขโสภา ศิลปินจากเชียงใหม่ไม่มีอะไรใหม่ครับ ?.. (...ไม่มี) ผมมีประเด็นอีกประเด็นหนึ่งพอดีไม่ถ้านักที่เราจะได้คุยกับ อาจารย์เกษม ซึ่งท่านเป็นองคมนตรี ผมเหลือแต่อาจารย์นะครับ คือเท่าที่อาจารย์ไปทำงานกับพระเจ้าอยู่หัวเห็นกระบวนการเรียนรู้ จากพระเจ้าอยู่หัวอย่างไร ในฐานะที่เราสังเกตพระเจ้าอยู่หัวท่าน พระเจ้าอยู่หัวท่านต้องมีอะไรแน่ ๆ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของท่าน มีอะไรที่น่าเรียนรู้บ้าง ๓-๔ ประเด็นที่มาตอนนี้ก็แล้วแต่อาจารย์รับลองคุยกันนะครับ

นพ.เกษม : ก่อนที่ผมจะเป็นองคมนตรี ผมรับงานที่เป็นพสกนิกรก็ได้ถวายงานด้านต่าง ๆ แล้วก็มิดครั้งหนึ่ง เป็นประธานสภาวิชาการของสถาบันราชภัฏทั่วประเทศนะครับ เราก็ได้ตั้งคำถามไว้ว่า สถาบันราชภัฏซึ่งใน พรบ.ราชภัฏเอามาตราถ้าจำไม่ผิดมาตรา ๔ บอกว่า สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เราก็เลยตั้งคำถามว่าพัฒนาคืออะไร เข้าใจตรงกันไหม แล้วพูดไปพูดมาก็บอกว่าไปศึกษาวิชาทรงงานพระเจ้าอยู่หัวดีกว่า เพราะท่านเป็นพระมหากษัตริย์ มาตั้ง ๕๐ ปีแล้ว งานเยอะแยะท่านมีวิธีทรงงานอย่างไร เราก็ได้อาจารย์เฉลียว บุรีภักดี ต้องยกชื่อท่านไว้ แล้ว

ต้องมีทีมงานเข้าไปศึกษาโครงการตามพระราชดำริ ในส่วนตัวของผม ก็เคยได้ไปถวายงานด้านอื่น ในโครงการอื่นด้วย จริง ๆ อีกอันหนึ่งซึ่งอยากจะแนะนำ ถ้าสนใจก็น่าที่จะได้ ศึกษาหนังสือที่รวบรวมพระราชดำรัส ในโอกาสต่าง เช่น กลุ่มเกษตร กลุ่มสาธารณสุข ฯ หรือแม้แต่หนังสือเรื่องฟอสตอนลูก ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องเด็กเล็ก เด็กโต เด็กกลาง ด้านต่าง ๆ ทุกเรื่องเลขอยู่ในนั้นเป็นหลักได้ คราวนี้มาถึงคำถามที่หมอบัญชาพูด เมื่อถือว่าในข้อสรุปของกลุ่ม อาจารย์เฉลียวหรือที่พวกเราได้ก็ดี ผมคิดว่ามีโดยเฉพาะเรื่องระบบการเรียนรู้ ผมคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงมีการเรียนรู้ตลอดเวลา ผมว่าอันนี้เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดเลย ผมไม่แน่ใจว่าท่านทรงหนังสือวันละกี่เล่ม เพราะเท่าที่เคยไปดูหนังสือซึ่งอยู่ในพระบรมราชวังแล้วไปคุยกับบรรณารักษ์เป็นหนังสือที่พระเจ้าอยู่หัวอ่านแล้วเป็นห้อง ๆ ต้องไม่เรียกว่าเป็นตู้ ๆ เพราะฉะนั้นการอ่านตามตำราต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมไทยหรือเรื่องจันทโครพ ทุกเรื่องท่านรู้หมด ถ้าท่านอ่านมากจริง ๆ แล้วก็ดึงเอามาใช้ อันที่สอง คือ ดึงมาใช้ไม่ว่าจะเป็นพระไตรปิฎก ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมต่าง ๆ จะดึงมาใช้กับเหตุการณ์บ้านเมือง เมื่อถึงพูดถึงเรื่องมูลนิธิพระดาบสที่พระองค์ ตั้งขึ้นเมื่อ ๒๕๑๘ ต้องการจะให้ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่แล้วแต่พลาดโอกาสทางการศึกษาไม่มีอาชีพ ได้กลับไปเรียนวิชาชีพ และได้ ออกไปมีสัมมาอาชีพะพึ่งตนเองได้ คำว่าดาบสนี้ ท่านไปเอามาจากไหน เคยเล่าให้ฟังว่าท่านเคยอ่านจันทโครพ เข้าไปเรียนวิชากับพระอาจารย์ กับพระดาบส ไปอยู่ในอาศรม และต้องปรณนิบัติท่านอาจารย์ให้ดีเชียวนะ แล้วจะได้วิชาความรู้วิชาที่ได้ นอกจากวิชายิงธนู วิชาอะไรต่ออะไร ยังมีวิชาทางด้านศีลธรรมด้วย วิชาครองชีวิตครองเรือนมาด้วย ให้มาเยอะ โรงเรียนพระดาบสที่พระเจ้าอยู่หัวอยากให้ทำก็จะหมายถึงคล้าย ๆ อย่างนี้ด้วย ไม่ใช่เข้าไปโรงเรียนย้อนกลับก็เรียนในห้องเรียนก็ไม่ได้สั่งสอนอะไรกันเลย ซึ่งมันคนละรูปแบบกันเลย แต่ถ้าท่านดึงมาเป็นเรื่องที่ ๒ ตอนเคยเข้าเฝ้าแล้ว ก็หลายปีมาแล้ว ท่านรับสั่งเรื่องหญ้าแฝก ตอนนั้นก็เป็นนักเรียนทุน ที่เคยได้รับทุนอาณันทมหิดล เป็นสิบ เป็นร้อย คน ท่านจะมีรับสั่งอยู่เป็นชั่วโมง มีตอนหนึ่งท่านก็ตรัสว่า พวกเราใครเคยรู้จักหญ้าแฝกบ้าง พวกเราถึงว่า เอ...หญ้าแฝกมันอยู่ริมแม่น้ำมาเกี่ยวอะไรกันปรากฏว่าท่านศึกษาหมดแล้ว ทั้งไทยและเทศ เรื่องหญ้าแฝก แล้วท่านก็พยายามก็จะแก้เรื่องดินที่มันเคลื่อนตัว แล้วทำให้คนเสียชีวิต เรากงพูดถึงกรณีนี้ เราก็คงจำได้ที่เพชรบูรณ์ แต่ที่ผมไปเจอเองที่แม่สาย ในที่พวกชาวเขาบางที่ลงมา คนตายหลายคน เพราะว่าดินมันไม่อยู่ผิวมันเคลื่อนตัวตามลงมาด้วย คราวนี้ท่านก็พยายามหาวิธีแก้ แล้วท่านก็ไปศึกษาหมด ท่านเล่าถึงขนาดว่า ถ้ามีผู้เชี่ยวชาญจากสหประชาชาติ บินผ่านกรุงเทพ ฯ ท่านบอกเขาให้แวะมาหาท่าน แล้วก็ถวายความรู้แก่ท่าน คือท่านเป็นผู้ซึ่งต้องเรียนรู้ตลอดเวลา ท่านหยุดไม่ได้ ท่านจะโยงสิ่งที่จะเรียนไปแก้ปัญหาอะไรให้ประชาชน ผมว่าตรงนี้สำคัญมาก เรียนไปเพื่ออะไรอันนี้ท่านมีเป้าหมายชัดเจน จนกระทั่งขณะนี้มีคนเขาพูดว่าท่านก็เอาเรื่องหญ้าแฝกไปวิจัย เมื่อได้ผลมาชุดหนึ่งแล้ว ท่านยังแน่ใจ ท่านเอาไปทำวิจัยเสร็จ กับภาคเหนือ,กลาง,ตะวันตก เสร็จแล้วก็สรุปให้ท่านแล้วก็ไปใช้ที่ไหนดีที่สุดในสโลปแล้วถึงจะเอาไปใช้ อันนี้ก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง อีกหนึ่งตัวอย่าง กรณีตัวอย่างนำท่วมกรุงเทพ ฯ

สมัยโน้นนะครับ ภาคตะวันออกของกรุงเทพ ฯ นะครับจะดูน้ำท่วมแล้วก็จมกันเป็นเดือน ๆ จำได้ไหมสมัยโน้นรถไปไหนก็ไม่ได้ ประชาชนก็เดือดร้อนไปหมดเข้าบ้านออกบ้านไม่ได้ ห้องน้ำ ห้องส้วม อุจจาระลอยเต็มไปหมดทุกปีท่านจะเอาตรงนี้ เป็นจุดตั้งเป็นทุกข์ กำหนดทุกข์ในหลักอริยสัจ ๔ แล้วท่านก็ไปหาสมุทัยว่า เหตุทำไมน้ำถึงท่วมกรุงเทพ ฯ เพราะท่านไปกำหนดนิโรธ เป้าหมายจะอย่างไร ภายในกี่ปีไม่ให้น้ำท่วม แล้วก็ไปดูว่าจะมีวิธีใดบ้างที่จะไปแก้ เพราะฉะนั้น...ในทุกเรื่องนี้ท่านจะหยิบเอาปัญหาของประชาชนมาเป็นทุกข์ เป็นโศกข์ แล้วก็ใช้หลักอริยสัจ ๔ ดำเนินเป็นขั้น ๆ ตอนมรรคท่านจะใช้กระบวนการในเรื่องของทดลองวิจัย (P.D.C.A) ลองแล้วลองอีก ท่านจะต้องหาว่า ทำอย่างไรดีที่จะไม่ให้น้ำท่วม ปังจ๊ยะอะไรมากปังจ๊ยะไรน้อยสุดท้ายก็ลงเอยกันที่ท่าแก้มลิงซึ่งธรรมชาติมันทำมาแล้ว ในอีสานมีแก้มลิงตามธรรมชาติเยอะแยะ ท่านก็ไปศึกษาดูแล้วก็เอามาถ่ายทอดว่าท่าแก้มลิงทางภาคกลางได้ไหมจะได้ป้องกันน้ำท่วม คือว่าสิ่ง ๆ หนึ่งที่เรารู้จากพระเจ้าอยู่หัว คือวิธีการทรงงาน มุ่งแก้ปัญหาเป็นเรื่องใหญ่มาก สุดท้ายท่านจะสรุปเป็นบทเรียนเอ่อ..อาจารย์เฉลียว ที่กราบเรียนชื่อท่านนะครับตอนหลังไปสรุปว่าในการพัฒนาท้องถิ่นพระเจ้าอยู่หัวเนี่ย จากกระแสพระราชดำรัสต่าง ๆ เราเอามาสรุปได้ทั้งหมด ๑๐ กว่าข้อ แล้วผมเชื่อได้เลยว่า ถ้าใครอยากจะพัฒนาท้องถิ่นนะครับ ไม่ว่าจะ NGOs ว่าอะไรต่ออะไรถ้าไปเหลือบดูตรงนี้สักนิดหนึ่งนะเป็นประโยชน์มหาศาล จะเป็นบทเรียนที่ท่านทำมา ๕๐ กว่าปี สิ่งที่พระเจ้าอยู่หัวทำหลากหลายกลุ่มของกิจกรรม กิจกรรมหนึ่งคือโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งขณะนั้นรวมกันได้เกือบ ๓,๐๐๐ โครงการแล้ว เราเอาไปหาจำนวนปีที่ท่านครองราช ๕๐ กว่าปี ก็จะประมาณอย่างน้อยเฉลี่ย พระองค์ท่านจะคิดโครงการอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ โครงการ ตลอดที่เสวยราชอยู่ เราตั้งคำถามว่า แล้วโครงการพวกนี้ไม่ผิดพลาดบ้างหรือ หรือผิดพลาดน้อยมากเลย เพราะอะไร ก็เลยไปดูเรื่องการทรงงานของท่าน ท่านใช้อริยสัจ ๔ แล้วก็ใช้วิธีวิจัย เพื่อจะมามรรคที่ดีที่สุด บทเรียนนี้ท่านจะสรุปอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างว่า ท่านบอกว่าการจะแก้ปัญหาต้องกำหนดเป็นโครงการเพราะโครงการนี้มันมีชื่อโครงการ มีเป้าหมาย มีวิธีทำ ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร แล้วผลที่ได้รับจากโครงการมีอย่างไรมันมีการกำหนดไว้หมด เรื่องที่ ๒ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเฉพาะปัญหานั้น ๆ จะไปฝากใครไม่ได้ ไม่เกิด แล้วท่านบอกว่าผู้รับผิดชอบมีตั้งแต่คนเดียวก็ได้ จนกระทั่งตั้งแต่เป็นกรรมการก็ได้ หรือตั้งเป็นสำนักงานก็ได้ แล้วแต่ขนาดของปัญหา บางปัญหาเล็กก็กรรมการแล้วก็จบ บางอันต้องทำเป็นโครงการ อีกอันที่จะชวนศึกษาคือ กลุ่มงานที่เรียกว่าศูนย์ศึกษาการพัฒนา ขณะนี้มีอยู่ ๖ แห่ง แห่งละภาค ภาคเหนือที่ห้วยฮ่องไคร้ ภาคตะวันออกที่อ่าวคุ้งกระเบน ภาคกลางที่ฉะเชิงเทรา (เขานินชื่อน) ภาคใต้ก็พิบูลทอง (นราธิวาส) ศูนย์การศึกษาการพัฒนานี้จะเอาปัญหาของประชาชน และปัญหาของภูมิศาสตร์เป็นที่ตั้ง ที่ฉะเชิงเทราปัญหาก็คือดินมันเป็นทราย ปลูกอะไรไม่ได้ นอกจากมันสำปะหลังราคาในตลาดน้อยกว่า ๑ บาท ก็ต้องปล้นเขากิน มันไม่มีกินจริง ๆ แล้วท่านไปตั้งศูนย์พัฒนา แล้วให้เปลี่ยนดินปนทรายเป็นดินที่ปลูกได้ ๒. ให้ปลูกอย่างอื่นได้นอกจากมันสำปะหลัง เคียวนี่ชีวิตชาวบ้านดีขึ้น ปลูกพืชสวนผสม ผมอยากให้พวกเราไปดูงานทั้ง ๖ โครงการ

แล้วจะได้ประโยชน์มากมาย สรุปนะครับผมสรุปเองนะครับ จากหลักและวิธีทรงงานของท่านมีอยู่ ๓ หลักด้วยกัน คือ ๑. หลักคิด ๒. หลักวิชา ๓. หลักปฏิบัติ หลักคิด คือต้องคิดให้ถูกปลดทุกข์ให้ถูก ถ้าทุกข์ผิวนะครับ แก้ปัญหายังไงก็ไม่ได้ เพราะว่าทุกข์ผิวนะครับเราไปหาหมอโรยพloom พอนิโรยพloom มรรคก็ไปคนละทางสองทาง

หลักวิชาการ พระเจ้าอยู่หัวจะทรงพูดถึงหลักวิชาตลอดเวลา แล้วท่านเตือนนะขณะท่านอ่านหนังสือมากนะท่านบอกว่าอย่าไปเชื่อคำร้ายคำพร้าเราได้จากเมืองเขาอาจจะไม่ตรงกับบ้านเราก็ได้ เวลาจะไปทำที่ไหนท่านจะขีดหลัก ๒ หลัก คือ ๑. คนชุมชน มันเหมือนมีชีวิตตลอดเวลา ๒. ภูมิศาสตร์ของที่นั่น คนเขื่อนี้เรามีคำหนึ่งว่าเป็นสังคมภูมิศาสตร์ต้องเอาทั้งสองด้าน คือเอาทั้งภูมิศาสตร์และคน และอีกอันหนึ่งที่ท่านเตือนคืออย่าไปช่วยคนอื่น ต้องไปช่วยให้เขาช่วยตนเอง แล้วจึงจะยั่งยืน ก่อนจะจบพวกเราคงไม่ค่อยรู้สึกแปลกที่ถ้าใครผ่านสวนจิตร ๙ จะเป็นที่ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้มีโครงการวิจัยมากมายเลย มีตั้งแต่ทำนา เลี้ยงวัว อะไรรู้อยู่ในนั้นหมดเลยครับ คือ ท่านพยายามหาบรรทัดที่ถูกต้อง แล้วก็ไปบอกใครเขา ท่านเตือนมากเลยนะว่า ถ้าไม่รู้จริงอย่าไปแนะนำเขามันผิด และมันจะเสียหายคงต้องทดลองให้รู้จริง ทดลองให้ได้ผลจริง ๆ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่อยากจะขอฝากเป็นข้อคิดสำหรับพวกเราครับ

นพ.ปัญญา : น่าจะสมควรแก่เวลาสำหรับวันนี้ครับ ผมจะขออาราธนาท่านอาจารย์สุชาติและท่านอาจารย์โพธิ์ ได้กรุณา... (ท่านอาจารย์สุชาติ บอกว่าท่าน อาจารย์โพธิ์คนเดียวเลย)

ท่านอาจารย์โพธิ์ : อาตมาก็ไม่มีอะไรมาก สิ่งแรกที่สุดก็คือขอขอบพระคุณ โดยเฉพาะอาจารย์คุณโยมหมอมเกษม วัฒนชัย ที่ได้เสียสละเวลามาให้ความรู้แก่พวกเราที่สวนโมกข์ และก็ขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ตั้งใจกันมาจัดรายการพิเศษในวันเสาร์สุดท้ายของเดือนซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ อาตมาอยากให้ท่านทั้งหลายลองดูว่าสวนโมกข์เมื่อก่อนไม่ได้เป็นอย่างนี้ เติมนี่เป็นส่วนของผู้พิพากษาท่านหนึ่งที่มาสร้างเอาไว้ แล้วก็ปล่อยให้กร้าง จนกระทั่งพระเดชพระคุณท่านอาจารย์มาเห็น และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้สวนโมกข์ก่อตัวขึ้นมาในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ถ้าพระเดชพระคุณท่าน อาจารย์รูปเดียว อาตมาเชื่อว่าท่านคงทำไม่ได้ เพราะว่ากิจกรรมของสวนโมกข์ต้องอาศัยหลายคนช่วยกันคือ " กัลยาณมิตร " ที่สวนโมกข์ดำเนินการมาเป็นประโยชน์มากจนกระทั่งขยายไปสู่ต่างประเทศ ครั้งหนึ่งมีดร. จอร์น ชาวแคนาดาเขียน เคยมาอบรมเรื่องสมาธิภาวนาที่สวนโมกข์แล้วเขาเชิญให้ ดร.ท่านนี้พูด ท่านบอกว่าสวนโมกข์เป็นมหาวิทยาลัยยิ่งกว่ามหาวิทยาลัยทั้งหลาย ทำไมจึงเป็นอย่างนั้นมหาวิทยาลัยเขาเรียนแต่ปริญญาเอก แล้วก็ยังมาอาศัยธรรมจากสวนโมกข์ทั้งนั้น คุณโยมหมอมพูดว่าการเรียนรู้มี ๒ แบบ เรียนในระบบเรียน นอกกระบบเรียนนี้มีมากมายความรู้ที่เรียนกันอยู่

๑.ความรู้ทางโลก

๒.ความรู้ทางธรรมะพุทธศาสนา คือ ความรู้ของพระพุทธเจ้า

ถ้าฉันสวนโมกข์เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้ความรู้เฉพาะของพระพุทธเจ้า พระเดชพระคุณท่านอาจารย์ท่านก็จัดประชุมกันตรงนี้ ท่านบอกว่าให้นั่งกลางคืนเพราะพระพุทธเจ้าประสูตรกลางคืน ตรัสรู้กลางคืน ปรีชาญาณกลางคืน ท่านอาจารย์พุทธทาส ได้พยายามทำให้สวนโมกข์มีประโยชน์ จนกระทั่งท่านมรณภาพไปปีนี้เป็นปีที่ ๑๐ แล้ว โดยว่าสวนโมกข์จะดำเนินต่อไปต้องอาศัยหลาย ๆ คนช่วยเหลือ คนหนึ่งคนใดช่วยเหลือไม่ก็คนจะทำได้ ฉะนั้นวันนี้คุณโยมหมอบได้มาช่วยอาตมา ในฐานะเป็นเจ้าอาวาสรับผิดชอบสวนโมกข์รู้สึกขอบคุณเป็นอย่างสูงก็ขอขอบพระคุณทุกคนที่สนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ร่วมมือสละเวลามาประชุมที่สวนโมกข์ในวันนี้ และวันต่อไป อาตมาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการร่วมมือของพวกเราจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเองต่อผู้อื่น เป็นประโยชน์ต่อโลกอย่างไม่ต้องสงสัย ปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ของศาสนา ขาวนา ชาวบ้านก็เขียนได้ ใคร ๆ ก็เขียนได้ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็มีประโยชน์มาก คือ การเอาธรรมะในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์

อาตมามีโอกาสเข้าไปที่กรุงเทพ ฯ ได้ไปพบกับกลุ่มหลายกลุ่มรู้สึกแปลกเหมือนกันน่าสนใจ เหมือนกันในกรุงเทพ ฯ เขามีการเล่นอินเตอร์เน็ตต่าง ๆ โดยบางคนเขาเสียสละมีหน้าที่ที่จะคอย ปัญหาชีวิต วันหนึ่งที่ถามเข้ามาตั้งหมื่นราย ตั้งสองหมื่นรายก็มีปัญหาต่าง ๆ ปัญหาชีวิตบ้าง ธรรมะบ้าง อันนี้ก็เป็นสิ่งที่น่ายินดีใช้เทคโนโลยีความก้าวหน้าให้เป็นการส่งเสริมธรรมะ ของพระพุทธเจ้า ให้เป็นอภินิหารไม่ขึ้นอยู่กับกาลกับเวลา เป็นสันติวิธีโกเป็นสิ่งที่เห็นได้ด้วยตนเอง การที่เราพยายาม ทำสิ่งนี้เรียกว่าเป็นประโยชน์ อย่างมหาศาล อาตมาก็คงจะพูดเพียงแค่นี้ ขอขอบพระคุณ ขอให้พร " ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ในธรรมะของพระพุทธเจ้าให้มีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วยเทอญ"

ข้อตกลงภายใต้แผนงานต่อไป

1. ประชุมทีมงานวิจัยเพื่อร่วมวางแผนแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มการเรียนรู้ต่อไป
2. จัดทำสรุปการเสวนาและเผยแพร่ข้อมูลสู่ผู้ที่สนใจ

ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินกิจกรรมพร้อมข้อเสนอแนะ

1. เยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมสวนโมกข์เสวนาในครั้งนี้มีเป็นจำนวนมากกว่า 200 คนจากหลายโรงเรียนทั้งในระดับประถม มัธยม และระดับอุดมศึกษา ทำให้กิจกรรมในช่วงเช้า คือ การเดินชมสวนโมกข์ต้องมีการแบ่งกลุ่มย่อยโดยมีพระอาจารย์จากสวนโมกข์เป็นนำชมและบรรยายธรรม ซึ่งมีปัญหาคือ บางคนไม่สามารถซักถามประเด็นที่สนใจได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแบ่งกลุ่มย่อย เป็นกลุ่มที่เล็กลง เพื่อให้เยาวชนสามารถฟังบรรยายได้อย่างเต็มที่และมีการซักถามในประเด็นที่ตนสนใจ
2. ควรขยายเวลา หรือจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อร่วมเรียนรู้ที่สวน โมกข์หลังจากการกิจกรรมสวน โมกข์เสวนาแต่ละครั้งเพื่อให้เยาวชนสามารถเรียนรู้จากธรรมชาติของสวน โมกข์ได้

บทเรียนจากการดำเนินกิจกรรมเวทีเสวนาการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์

ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ผู้เข้าร่วมเสวนาเมื่อได้ร่วมฟังการเสวนาแล้วได้เกิดแนวคิดที่น่าสนใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงร่วมแสดงความคิดเห็น อภิปรายเพื่อเสนอทางออกในเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน ซึ่งทีมวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มการเรียนรู้ต่อไปได้เป็นอย่างดี

สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

สถานที่ บริเวณลานหินโค้ง สวนโมกขพลารามเป็นสถานที่ที่มีธรรมชาติร่มรื่น มีความสงบ ร่มรื่น คลาย ไม่ต้องกังวลกับสิ่งภายนอกที่เข้ามากระทบ ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถรับฟังและร่วมเสวนาได้อย่างมีสติ

ช่วงเวลา มีความเหมาะสมคือ ช่วงเช้าจัดให้มีกิจกรรมเยี่ยมชมสวนโมกข์โดยมีพระอาจารย์เป็นผู้นำศึกษาและบรรยายมุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ช่วงบ่ายมีการเสวนาแลกเปลี่ยน ซึ่งดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ เหมาะสมกับเวลาและเนื้อหาที่น่าสนใจ

งบประมาณ มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด และได้รับความอนุเคราะห์เรื่องอาหารจากโรงครัวของสวนโมกข์ให้แก่สมาชิกผู้เข้าร่วมส่วนหนึ่ง

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เป็นไปตามความคาดหวังคือ มีกลุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละพื้นที่ ซึ่งจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้คือกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่โรงเรียนบ้านนาวิทยาคม กลุ่มการเรียนรู้เยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง รวมถึงกลุ่มน้องที่สนใจจากเครือข่ายเพื่อนเยาวชนสร้างสรรค์ เช่น เยาวชนท่าชนะ พนม นอกจากนี้มีตัวแทนจากชุมชน กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มครูในโรงเรียน ทีมวิจัย และผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

มีความเหมาะสม คือ มีการเตรียมความพร้อมร่วมกับคณะผู้จัดกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา และประสานงานในแต่ละพื้นที่ ติดต่อสถานที่ วิทยากร ซึ่งคณะทำงานได้ร่วมกันวางแผนและ ประชุมประสานงานกันเป็นอย่างดี

เครื่องมือ / วิธีการที่นำมาใช้ในการ

การบรรยาย มีความเหมาะสม คือ วิทยากรผู้เสวนาเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการศึกษาเป็นอย่างดีทำให้เรื่องราวที่น่าสนใจเป็นที่สนใจของผู้เข้าร่วม

การอภิปรายแลกเปลี่ยน มีความเหมาะสมดี เพราะผู้เข้าร่วมเสวนามีการนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจมาร่วมแลกเปลี่ยนและร่วมเสนอแนวทางการแก้ไขร่วมกันในบางประเด็น

เนื้อหาในการจัดประชุม

มีความเหมาะสมดีคือ การนำเสนอ ได้ย้อนให้เห็นถึงธรรมชาติและการเรียนรู้ของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันโดยมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่ด้านต่าง ๆ ทั้งตนเอง ชุมชน สังคม และโลก ทำให้เห็นภาพพัฒนาการของการเรียนรู้ได้อย่างน่าสนใจ

แผนงานต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่และข้อตกลงร่วม

เป็นไปตามความคาดหวัง คือ ทีมงานได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยสรุปร่วมกันอีกครั้งใน ประเด็นที่วิทยากรและผู้ร่วมเสวนาได้นำเสนอ เพื่อนำมาปรับใช้และวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไปอย่างเหมาะสม

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมข้อเสนอแนะ

ได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะคือ มีเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมสวนโมกข์เสวนาใน ครั้งนี้เป็นจำนวนมากกว่า 300 คน ทำให้กิจกรรมชมสวนโมกข์มีอุปสรรคในเรื่อง การแบ่งกลุ่มย่อยซึ่งทางกลุ่มได้แก้ปัญหาโดย การแบ่งกลุ่มย่อยให้พระอาจารย์และรุ่นพี่นำชมธรรมชาติสวน โมกข์ และมีการนัดหมายจัดกิจกรรมการชมสวนโมกข์ในการจัดกิจกรรมสวนโมกข์เสวนาครั้งต่อไป ซึ่งจะมีการนำชม บ่อน้ำร้อน เขานางเอ และบริเวณต่างๆ ภายในสวนโมกข์

การสะท้อนของผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นว่าการจัดเวทีในครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้ แนวคิดที่น่าสนใจใน เรื่องการศึกษา รู้สึกดีที่การเสวนาได้เปิดโอกาสให้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของสถานการณ์ การศึกษาในยุคปัจจุบัน และได้เห็นถึงศักยภาพของเยาวชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างดี ควรจัดให้มีเวทีในลักษณะนี้อีก

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ผลเบื้องต้น

บทวิเคราะห์นี้ ตอบสนองตามผลที่คาดว่าจะได้รับ ข้อ 2 คือบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้แก่การก่อตั้ง กระบวนการ/กลไกการทำงาน กิจกรรมที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้น จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนาต่อไป และข้อ 3 ได้บทเรียนการทำงานและรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนใน 4 พื้นที่

บทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์

ลานสนสัมพันธ์...การเริ่มต้น

“ลานสนสัมพันธ์” คือกลุ่มเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี ที่ทำงานกิจกรรมนักศึกษาด้วยกันระหว่างปี 2522 -2529 นักศึกษากลุ่มนี้ทำงานกิจกรรมในส่วนของ องค์การนักศึกษา พรรคนักศึกษา ชมรมอาสาพัฒนาชนบท และชมรมสังคมนิยม

กลุ่ม“เพื่อนลานสนสัมพันธ์” มีการพบปะประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอทั้งก่อนและภายหลัง จบการศึกษา ซึ่งต่อมา ได้มีข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับการเตรียมแผนงานสานต่อแนวความคิดในเชิงสังคม ต่อไปอีก โดยมีกิจกรรมสำคัญ เช่น การประชุมกลุ่มที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2528 ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 26 คน ผลการประชุมได้แนวทางการประสานงานกลุ่มชัดเจนมากขึ้น (พร้อมด้วยคณะทำงาน) ต่อมาในปี 2529 ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี แกนนำกลุ่ม อดีตประธานชมรมอาสาพัฒนาชนบท รุ่นปี 2522 ได้ริเริ่มโครงการระดมทุน ในชื่อ “ต้องเจ้าพระยากับการวาน” โดยสุรชัย จันทิมาทร และคณะ บรรเลงดนตรี ร้องเพลงเพื่อชีวิต กลุ่มฯ ได้จำหน่ายบัตรร่วมงาน และอาหารบนเรือล่องแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งได้รับ ผลดีด้านการประชาสัมพันธ์กลุ่ม และมีกำไรจากการจัดงาน จำนวน 38,000 บาท

ปี 2530 พลเอก วงศ์ทองแก้ว และนิวัตร ไช้ได้กิม อดีตอุปนายกองค์การนักศึกษา และกรรมการ ชมรมอาสาพัฒนาชนบท จัดโครงการ “ต้องแพแม่น้ำก” ที่จังหวัดเชียงราย มีเพื่อนๆมาล่องแพเพื่อ การพักผ่อน และจัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 14 คน ได้ข้อสรุปในการจัดพิมพ์จดหมายข่าว ของกลุ่ม แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ต่อจากนั้น มีการพบปะประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องอีกหลายครั้งเช่นการประชุมที่กรุงเทพฯ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์กลุ่ม โดยแกนนำกลุ่มทางส่วนกลาง (ผู้เข้าร่วมประชุม คือกนิษฐา ปรีชาพิชกุลปต์, จิราภรณ์ ทิพย์สุภลักษณ์, ธเนศ เรืองณรงค์, ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี) การประชุมที่หัวหิน เกาะสมุย และสถานที่อื่นๆ ซึ่งมีผลดี ทำให้กลุ่มมีความสามารถจัดกิจกรรมร่วมกัน ได้จริง เช่นการจัดพิมพ์จดหมายข่าว จัดทำโครงการบ้านสวน (สมาชิกบางส่วนร่วมกันลงทุนทำสวน กาแฟโดยการประสานงานของเจริญ การกรณ์)โครงการกลุ่มออมทรัพย์ และ โครงการทุนการศึกษา

ระหว่างการประชุมกลุ่มเพื่อหาแนวทางกิจกรรมที่เหมาะสม ได้มีกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ได้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงาน การจัดทุนการศึกษาโดยกลุ่มครูที่จังหวัดกระบี่ ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งมีจำนวนเงินค่อนข้างสูง การศึกษาดูงานกลุ่มนาคร-บวรรัตน์ ซึ่งดำเนินงานโดย นพ.บัญชา พงษ์พานิช และเพื่อนๆ ที่จังหวัด นครศรีธรรมราช ได้บทเรียนการประสานงานแบบใหม่ พร้อมด้วยประสบการณ์การทำงานกลุ่มเยาวชน ตามคำขวัญที่ว่า "แหล่งมั่วสุมทางปัญญา โลกกลางเมืองนคร"

ในการดูงานครั้งนั้น นพ.บัญชา ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ฐานทางวัฒนธรรม ในการประสานงานกับหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมด้วยการตั้งข้อสังเกตของบรรจง นะแส รุ่นพี่ อาวุโสว่า "การรวมกลุ่มของพวกเรา ต้องมีคุณค่าเชิงสังคมด้วย ไม่ใช่การรวมกลุ่ม เพียงเพื่อพบปะ สังสรรค์กันเท่านั้น"

ทุนการศึกษาเพื่อเยาวชนผู้ด้อยโอกาส

โครงการทุนการศึกษาฯ เริ่มขึ้นครั้งแรกในปี 2533 โดยพื้นฐานความคิดอันต่อเนื่องกับการ รวมกลุ่มลานสมสัมพันธ์คือ "เยาวชนส่วนหนึ่งขาดโอกาสที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเนื่องจาก ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว สมาชิกกลุ่มลานสมสัมพันธ์ ซึ่งมีเพื่อนประกอบอาชีพครูอยู่ใน โรงเรียนต่าง ๆ น่าจะมีบทบาทในการแบ่งเบาปัญหา ช่วยเหลือเยาวชนส่วนหนึ่งได้" (เอกสารสรุป โครงการ โดยระพีพรรณ คำหอม เลขานุการโครงการฯ)

ทวีศักดิ์ พุ่มสุโข ได้ร่างโครงการทุนการศึกษาเพื่อเยาวชนผู้ด้อยโอกาสขึ้นมา โดยกล่าวถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประสบผลสำเร็จในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเติบโต ของอุตสาหกรรมและการส่งออก การลงทุนของต่างประเทศ แต่การพัฒนาดังกล่าว ได้นำไปสู่ระบบ เศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียม ก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องด้านสังคม วัฒนธรรมในระดับรุนแรง

ในด้านการศึกษา นโยบายการศึกษาไทย ได้ถูกผสมผสานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับแรกเป็นต้นมา โดยมีความคิดพื้นฐานว่าการศึกษาคือกุญแจ สำคัญ (พื้นฐาน) ของการพัฒนา จะต้องได้รับการปฏิบัติต่อในฐานะสิทธิของมนุษย์ในอันที่จะเป็น ปัจจัยสำคัญของความเจริญของงานของปัญญาและคุณธรรม

อัตราส่วนประชากรวัยเรียน แยกตามกลุ่มอายุและระดับการศึกษา ปี 2523-2528

กลุ่มอายุ	ระดับการศึกษา	ปี 2523	ปี 2528
3-5 ปี	ก่อนประถมศึกษา	13.35%	29.7%
6-11 ปี	ประถมศึกษา	95.65%	95.76%
12-18 ปี	มัธยมศึกษา	27.97%	29.48%
18-23 ปี	อุดมศึกษา	15.14%	20.80%
จำนวนรวม		45%	46.22%

ที่มา/สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กรุงเทพฯ 2530 (อ้างโดยทวีศักดิ์ พุฒสุขชี)

*จากตาราง แสดงให้เห็นว่า รัฐสามารถขยายการศึกษาได้ถึง 95% ของประชากรกลุ่มประถมศึกษา แต่เยาวชนส่วนใหญ่ละทิ้งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ประมาณ 65% ของเยาวชนกลุ่มอายุ 12-18 ปี)

ในการนี้ ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี ได้อ้างถึงผลการศึกษาและวิจัยปัญหาการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าปัญหาของโอกาสทางการศึกษา มีตัวแปรที่เป็นสาเหตุหลายตัวแปร มีอิทธิพลต่อกันในลักษณะวิภาษวิธี (Dialectic) ประกอบด้วย

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
2. อาชีพของผู้ปกครอง : พื้นฐานการศึกษา, ตำแหน่งหน้าที่การงาน
3. พื้นฐานทางสังคมของนักเรียน: สิ่งแวดล้อม เมือง/ชนบท
4. ความสามารถทางวิชาการของนักเรียน

ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป พบมากในกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ในภาวะเอื้ออำนวยน้อย กล่าวคือปัญหาจะเกิดขึ้นกับเด็กในครอบครัวยากจนมากกว่าเด็กในครอบครัวที่มีฐานะดี ในครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษามากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาดี และในเด็กชายชนบทมากกว่าในเมือง

การขาดโอกาสทางการศึกษา ทำให้เด็กกลุ่มนี้ขาดโอกาสพัฒนาเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในภายหน้า กล่าวคือการเข้าสู่โลกของการทำงานเร็วเกินไป ไม่มีโอกาสสร้างรากฐานของชีวิตก่อนจะเข้าสู่ผู้ใหญ่และโลกแห่งการทำงานอย่างมั่นใจต่อไป

กลุ่มลานสนสัมพันธ์ เริ่มต้นโครงการทุนการศึกษาที่โรงเรียนพูนพิทยาคม ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี เนื่องจากมีเพื่อนกลุ่มลานสนปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนวในโรงเรียนดังกล่าว และมีความสนใจทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาโดยตลอด

การทำงานระยะต้น ได้มอบทุนการศึกษาให้นักเรียน จำนวน 5 ทุน ๆ ละ 2,000 บาทเป็นเงิน 10,000 บาท และจัดแผนกิจกรรมพัฒนานักเรียนทุน คือบอกรับวารสารแม็ค ม.ต้น วารสารเพื่อนเรียน และ Student Weekly ต่อเนื่อง 3 ปี ให้นักเรียนนำไปอ่าน ค้นคว้าที่บ้าน กิจกรรมการพบกลุ่มเพื่อการปรึกษา กิจกรรมค่ายฝึกอบรมตามความสนใจ โดยมีเป้าหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือการทดลองโครงการทุนการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนานักเรียนควบคู่ไปกับการมอบทุนการศึกษา

การดำเนินงาน ในปี 2534 มีครูรับผิดชอบการคัดเลือกนักเรียน โดยการเยี่ยมบ้านและการสัมภาษณ์ พร้อมด้วยการดูแล ส่งเสริมนักเรียนคือ นิวัตร ไข่เต๋กิม , ขจรศรี ไข่เต๋กิม , ศรัณยา ดาวระ และวรมน ทองอินทร์ ซึ่งมีนักเรียนชั้นม.1 ที่ได้รับทุนการศึกษา ดังนี้

1. เด็กชายสุริยา นาคใหญ่
2. เด็กหญิงกัญญารัตน์ ณ พัทลุง
3. เด็กชายสมใจนิก บุญมี
4. เด็กชายณรงค์ ทิพย์บรรพต
5. เด็กชายเฉลิมพล เรือนดี

คณะกรรมการโครงการทุนการศึกษาของกลุ่มสถานสัมพันธ

ดร.ทวีศักดิ์	พุดสุขขี	ที่ปรึกษาโครงการ
ดร.ชัยพฤกษ์	เสรีรักษ์	ที่ปรึกษาโครงการ
ผศ.ธเนศ	เรืองณรงค์	ประธานโครงการ
ดร.สมมาต	บรรจงรัตน์	กรรมการ
คุณพรรณทิพย์	เพชรมาศ	กรรมการ
คุณกนิษฐา	ปรีชาพิชคุปต์	กรรมการ
คุณไพลิน	โกมลมิตร	กรรมการ
คุณจิรดา	หุตะวัฒนะ	กรรมการ
คุณพวงเพชร	บริบูรณ์สุข	กรรมการ
คุณอรชร	สี่อสวน	กรรมการ
คุณปรีดี	เกตุทอง	กรรมการ
คุณวิยะดา	สุขทรัพย์สิน	กรรมการ
คุณจิราภรณ์	ทิพย์สุกัลลักษณ์	กรรมการและเหรัญญิก
รศ.ระพีพรรณ	คำหอม	กรรมการและเลขานุการ

หมายเหตุ: กรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเพื่อนๆ ที่ทำงานในกรุงเทพฯ และมีความสะดวกในการพบปะประชุม แต่มีเพื่อนในภูมิภาค/กรุงเทพฯ ที่ร่วมงานอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องอีกหลายคนเช่น บุญรินทร์ ทองดีเลิศ, พลากร วงศ์ทองแก้ว, จริญญา การกรณ์, เรวดี คิลกลาภมรดก, ปราณีย์ บรรจงแท้, สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ, อุทัย สติธิจรรยาวัลย์, บุญฤทธิ์ วรรณจันทร์, อารยา ตั้งสินมั่นคง, แก้วกนก ดันโสภณ, สุวิมล ณ ชาติ, และเพื่อนๆ อีกหลายคน

ผู้มอบทุนการศึกษาตอนเริ่มโครงการ ในปี 2534

อาจารย์ศรีสว่าง	พั่ววงศ์แพทย์	รศ.ปาริชาติ	วลัยเสถียร
อาจารย์อัญมณี	บูรณานนท์	ทญ.ซูไร	ศิริพรรค
คุณศุภมิตร	จันทร์ผลิผล	คุณแสงจันทร์	ศรีทองนาค
คุณวันเพ็ญ	สวนศรีดา	คุณวิยะดา	สุขทรัพย์สิน
อาจารย์พวงเพชร	บริบูรณ์สุข	อาจารย์พีพรรณ	คำหอม
คุณจิราภรณ์	ทิพย์สุกัลลักษณ์	คุณกนิษฐา	ปรีชาพิชคุปต์
คุณจิรดา	หุตะวัฒนะ	อาจารย์ธเนศ	เรืองณรงค์
คุณพรรณทิพย์	เพชรมาศ	คุณัญจวน	ทองรุศ
สมาชิกกลุ่มสถานสัมพันธ			

ในปี 2535 ได้จัดกิจกรรมอบรมธรรมะเพื่อเยาวชน (16 - 18 กรกฎาคม 2535) สำหรับนักเรียนทุนและเยาวชนกลุ่มสนใจ จำนวน 60 คน ณ สวนโมกขพลาราม พร้อมด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามแผนงาน ปีนี้ในระดับพื้นที่ ครูผู้ดูแลนักเรียนทุนได้ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุนและนักเรียนอื่นๆที่ประสบปัญหาต่างๆอย่างสม่ำเสมอทั้งในและนอกเวลาราชการ การพบปะพูดคุยกับนักเรียนและพ่อแม่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านค่านิยม การปรับตัวเป็นอย่างมากด้วย(นอกจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ)

การค้นพบดังกล่าวนี้ นำไปสู่การตรวจสอบแนวทางการทำงานทุนการศึกษาซึ่งพบว่า กลุ่มมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างระบบการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ซึ่งได้สร้างความมั่นใจด้านแนวทางการทำงานมากขึ้น

สำหรับการทำงานในส่วนกลาง ธนศ เรืองณรงค์ และรพีพรรณ คำหอม ประธานและเลขานุการกลุ่ม ได้ติดต่อประสานงานกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ขอรับการสนับสนุนทุนการศึกษา เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่ามูลนิธิดังกล่าว มีแนวทางการทำงานทุนการศึกษาสอดคล้องกับกลุ่มสถานสนสัมพันธ์ ซึ่งต่อมามูลนิธิฯ ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียนทุนอย่างต่อเนื่องดังนี้

22-24 มกราคม 2536 กิจกรรมอบรมแนวการเขียนที่เกื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ณ ศูนย์ฝึกอบรมบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี ครูจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร่วมโครงการ จำนวน 2 คน

20-22 ตุลาคม 2536 กิจกรรมสัมมนา “ภูมิปัญญาอีสานกับการศึกษาและการพัฒนา ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมบไสขร ครูจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร่วมโครงการ จำนวน 6 คน

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหน่วยงานพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชน ตั้งขึ้นเป็นอนุสรณ์แก่นายเฮรี คูเรนซ์ อาสาสมัครชาวแคนาดา ซึ่งเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย และเสียชีวิตที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี 2513 กิจกรรมของมูลนิธิ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคืองานพัฒนาชนบทและงานพัฒนาการศึกษา เด็ก และเยาวชน โดยงานด้านเด็กและเยาวชนได้จัดตั้งกองทุนการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม สนับสนุนทุนการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก และเยาวชน โดยการสนับสนุนโครงการย่อยของโรงเรียนต่างๆ ด้วย

มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เป็นองค์กรเอกชนหน่วยงานแรก ที่สนับสนุนงานทุนการศึกษาของกลุ่มสถานสนสัมพันธ์ พร้อมด้วยการฝึกอบรม ติดตามข่าวสารต่างๆ และสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงปี 2536-2537 มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานทุนการศึกษาดังนี้

ปี 2536 กลุ่มสถานสนสัมพันธ ได้มอบทุนการศึกษาให้นักเรียนกลุ่มเดิมต่อเนื่อง มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้มอบทุนการศึกษาให้นักเรียนกลุ่มใหม่ เพิ่มอีก 9 ทุน เป็นเงิน 7,000 บาท ประกอบด้วยโรงเรียนพูนพิทยาคม โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม โรงเรียนวัดท่าดงชัน และโรงเรียนบ้านไทรงาม

ปี 2537 กลุ่มสถานสนสัมพันธ และมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มอบทุนการศึกษาต่อเนื่องต่อไป ในปีนี้ คุณก้องเพชร ดินกุล ผู้ประสานงานทุนการศึกษาของมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้ประสานขอรับทุนเพิ่มเติม จากมูลนิธิทีเอสทีเพื่อการกุศล มอบให้นักเรียน จำนวน 20 ทุน เป็นเงิน 40,000 บาท และท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง ได้กรุณามอบทุนอีก จำนวน 3 ทุน เป็นเงิน 2,000 บาท รวมเงินทุนทั้งหมดในปีนี้เป็นเงิน 33 ทุน เป็นเงิน 51,500 บาท

การดำเนินงานโครงการทุนการศึกษา ครูผู้ดูแลนักเรียน ได้ประสานกับผู้มอบทุน ครูในพื้นที่ จัดระบบการคัดเลือกนักเรียนทุน การดูแลติดตามนักเรียน พร้อมด้วยการสรุปประเมินผลเป็นระยะ

ในการทำงานร่วมกันในลักษณะงานอาสาสมัคร ได้พบความจริงที่สำคัญในชั้นตอนนี้ สอดคล้องกับข้อสรุปในปีแรกว่า "นอกจากนักเรียนจะขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากครอบครัวขาดแคลนทุนทรัพย์แล้ว นักเรียนกลุ่มนี้ยังประสบปัญหาการขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน "

การทำงานช่วงปี 2536-2537 กลุ่มได้ให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนโดยการพบปะกันเป็นประจำ การเยี่ยมบ้าน และเน้นกิจกรรมการพิจารณาใคร่ครวญ โดยใช้หลักธรรมมะเบื้องต้น ซึ่งมีรายการกิจกรรมพอสังเขป ดังนี้

21-23 มีนาคม 2536 จัดกิจกรรมอบรมธรรมะนักเรียนทุนและนักเรียนกลุ่มสนใจ จำนวน 60 คน ณ สวนโมกขพลาราม พระอาจารย์คุณฐิ เมธังกูโร ประธานการฝึกอบรม

22-24 กรกฎาคม 2537 กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนทุนและอบรมธรรม ณ สวนโมกขพลาราม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 52 คน แม่ชีดังฤติ จันทรประภา ประธานการฝึกอบรม ได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง ด้านการบรรยายและแนะนำแนวทางการทำงาน

9-16 ตุลาคม 2537 กิจกรรมค่ายลูกกตัญญู ณ สวนโมกขพลาราม นักเรียนร่วมกิจกรรม จำนวน 98 คน โดยแม่ชีดังฤติ จันทรประภา ประธานการฝึกอบรม พร้อมด้วยความกรุณาด้านการบรรยาย จัดกิจกรรมสำหรับเด็กๆ และดูแลแนวทางการทำงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม ในรอบ 3 ปี มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจดังนี้

1. มีการศึกษาธรรมชาติเบื้องต้น โดยใช้สถานที่สวนโมกขพลาราม ใช้กระบวนการที่เยาวชนมีส่วนร่วมหลายขั้นตอน มีการเรียนรู้จากกิจกรรมควบคู่กับการบรรยายในบรรยากาศธรรมชาติ

2. มีการติดตาม ดูแลนักเรียนทุนการศึกษาและเพื่อนๆ ที่ร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบบันทึกการทำงานบ้าน ใบแสดงความคิดเห็นของพ่อแม่

3. มีการสนับสนุนของชุมชน ประชาคมท้องถิ่นค่อนข้างสูง ในด้านความรู้และเงินทุน เช่น การจัดค่ายลูกกตัญญูเพียง 1 ค่าย ได้รับเงินบริจาคจากผู้สนับสนุนภายในจังหวัดจำนวน 71 คนเป็นเงิน 35,450 บาท

4. การทำงานอาสาสมัคร ได้สร้างโอกาสให้ครูกลุ่มลานสนสัมพันธ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อนครูจากโรงเรียนบ้านนาวิทยาคมได้ร่วมงานกันอย่างต่อเนื่อง และได้รวมกลุ่มกันในชื่อ “น้ำใจครู” ซึ่งเป็นชื่อที่แม่ชีดังฤดี จันทระภา ตั้งให้ตามธรรมชาติของกลุ่มเพื่อนร่วมงานทุนการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กๆ กลุ่มน้ำใจครูในช่วงเริ่มต้น มีสมาชิกที่ร่วมงานกันอย่างสม่ำเสมอ คือ สมศักดิ์ สกุลพงศ์ มารศรี สกุลพงศ์, นิวัตร ไช้เด็กัม, ขจรศรี ไช้เด็กัม, พิมพ์ใจ แม่พร, บุญมา จันทร์ปรี, ลัดดาณภพพงศ์ เพื่อนครูกลุ่มนี้มีที่ปรึกษา คือ ท่านอาจารย์รัชฎวณ อินทรกำแหง และแม่ชีดังฤดี จันทระภา ซึ่งได้นัดพบกลุ่ม สนทนาและวางแผนงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

เพื่อนครูกลุ่มน้ำใจครู และเด็กๆ ที่สนใจการเรียนรู้ได้ใช้โอกาสในวันหยุดบ้าง ช่วงอื่นๆ ที่เหมาะสมบ้าง เดินทางไปสวนโมกขพลาราม ได้ชมบรรยากาศธรรมชาติภายในวัด ช่วยงานต่างๆ ได้สนทนากับพระสงฆ์ เกี่ยวกับหลักธรรมเบื้องต้น ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเองในประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งในช่วงนี้ มีกลุ่มเยาวชน ครู ผู้สนใจอื่นๆ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ที่สวนโมกขพลาราม ในลักษณะนี้ด้วย โดยเฉพาะ นพ.บัญชา พงษ์พานิช ซึ่งได้พบปะพูดคุยกับเด็กๆ แนะนำแนวทางการทำงานในช่วงก่อตั้งกลุ่มเยาวชน

ในช่วงต้นปี 2538 ท่านอาจารย์รัชฎวณ อินทรกำแหงและแม่ชีดังฤดี จันทระภา ได้เดินทางไปศึกษาและปฏิบัติธรรมที่วัดป่าทางภาคอีสาน กลุ่มน้ำใจครูขาดช่วงต่อกิจกรรมค่ายในปี นี้ แต่ได้จัดกิจกรรมช้อยอย่างสม่ำเสมอต่อไป พร้อมด้วยการดำเนินงานทุนการศึกษาในนามกลุ่มลานสนสัมพันธ์ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม และมูลนิธิสโกลีเพื่อการกุศล รวมจำนวน 20 ทุน เป็นเงิน 50,000 บาท สำหรับปีนี้ มีผู้บริจาคทุนการศึกษาเพิ่มเติมคือ ท่านอาจารย์รัชฎวณ อินทรกำแหง พันเอกสุข เจริญรัตน์ แม่ชีดังฤดี จันทระภา คุณดินา กมลหัน คุณเรวดี คีตกลาภมรกด รวมทุนการศึกษาทั้งหมด (ประจำปี 2538) จำนวน 35 ทุน เป็นเงิน 86,000 บาท

ปี 2539 นอกจากการมอบทุนเดิมต่อเนื่องแล้ว (ตามรายชื่อทุนข้างต้น) คุณศศิชา วงศ์ไชย ได้มอบทุนเพิ่มอีก 3 ทุน รวมเงินทุนประจำปี 2539 จำนวน 35 ทุน เป็นเงิน 63,000 บาท

สรุปการดำเนินงานทุนการศึกษา ตั้งแต่ปี 2534-2539 จำนวน 133 ทุน รวมเงิน 242,500 บาท (สองแสนสี่หมื่นสองพันห้าร้อยบาท)

ยุวชนสร้างสรรค์ สร้างการศึกษาใหม่

กลุ่มน้ำใจครูและเด็กๆที่ร่วมกิจกรรมดังกล่าวมา ได้ร่วมกันจัดค่ายการเรียนรู้ที่สำคัญ ระหว่างวันที่ 3-8 เมษายน 2539 โดยตั้งชื่อค่ายตามความประทับใจ ต่อคำขวัญสำคัญซึ่งท่านอาจารย์พุทธทาส ได้กล่าวไว้เป็นมรดกแก่คนไทยว่า “ศีลธรรมของยุวชน คือสันติภาพของโลก”

ค่ายการเรียนรู้ดังกล่าว ชื่อ “ยุวชนสร้างสรรค์” จัดขึ้นที่ค่ายลูกเสือธรรมบุตรสวนโมกข์ อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี จัดขึ้นโดยหลักการและเหตุผลเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ จากการรับฟัง หลักธรรมะเบื้องต้น การฝึกปฏิบัติจริงทั้งที่เป็นการปฏิบัติภายนอกคือกิจกรรมต่างๆภายในค่าย และการปฏิบัติภายในจิตใจ เช่น การฝึกสติ ฝึกสมาธิ ฝึกดูสิ่งรอบข้างอย่างละเอียดรอบคอบ เป็นต้น

สมาชิกในค่ายนี้ประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนพุนพิทยาคม โรงเรียนบ้านนาพิทยาคม และโรงเรียนบ้านนาใหญ่ จำนวน 120 คน มีนักศึกษารุ่นพี่ซึ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้ จากกลุ่มมาแล้ว (กำลังศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ) จำนวน 8 คน รับหน้าที่พี่เลี้ยงค่าย คือ ภาพิตร เพชรรัตน์, ประชา มณีภาค, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิต, ศิริวรรณ สกุลพันธ์, นิภา สงฤทธิ์, สุกัญญา นิจจันทร์พันธุ์, ผลาภรณ์ จิตราภิรมณ์, วิชัย ไสภภณพันธ์, บุษบา โพธิ์สุวรรณ, วิมลรัตน์ จันทนาม และนิสากร ใต้เต็กัม

กิจกรรมค่ายประกอบด้วยการรับฟังหลักธรรมะเบื้องต้น ฝึกนั่งสมาธิ มีกิจกรรมการแนะแนว การศึกษาต่อและการปรับตัวในสถาบันอุดมศึกษาโดยรุ่นพี่ ฝึกทักษะการอ่าน การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อดุมคติเพื่อชีวิตและสังคม สถานการณ์ของโรคเอดส์ การทำงานอาสาสมัครต่างๆ โดยวิทยากรคือพระอาจารย์จากสวนโมกขพลาราม พร้อมด้วย เฉลิม บุญรัตน์, วราวุธ วุฒิ, จำปี กลัปโ, พงษ์รัตน์ คงประเสริฐ, ปริศนา ทวีทอง, ปรีดี เกตุทอง

ผลการจัดกระบวนการภายในค่าย สมาชิกได้พัฒนาทั้งทางด้านทักษะการทำงาน การพัฒนา ตัวนิกรพร้อมด้วย การรับรู้สภาพปัญหาโดยตรงด้วยตนเอง เช่น ศิริวรรณ สกุลพันธ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อดีตนักเรียนโรงเรียนพุนพิทยาคมซึ่งร่วมกิจกรรมกลุ่มมาโดยตลอดได้สะท้อน ในบันทึกว่า “สิ่งที่ข้าพเจ้าได้รับในการเข้าค่ายครั้งนี้คือ สภาพจิตใจของเด็กๆ ในสังคมที่นับวันจะยิ่ง ล่อหลอมนและมีปัญหาอยู่มากขึ้นทุกวัน นับเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขให้มากที่สุดเพราะเด็กก็คืออนาคต ของชาติ ข้าพเจ้าได้อยู่คลุกคลีกับน้องที่นี้ตลอดระยะเวลาเกือบ 1 สัปดาห์ สภาพจิตใจของพวกเขา ต้องการคนดูแลเอาใจใส่.....เราควรปรับสภาพจิตใจของเด็กๆให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยการสร้างค่ายใน ลักษณะนี้ขึ้นมาอีก และข้าพเจ้าก็จะกลับมาช่วยเหลือ และแบ่งปันความรักให้แก่เพื่อนๆทุกคนอีก”

สำหรับสมาชิกค่ายอีกส่วนหนึ่ง คือกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีแกนนำหลักๆ เช่น สุริยา นาคใหญ่, ธรรมบุญ แก้วใหญ่, วลัยพร ทองจันทร์, มาลี สุปินดี, รัตนา ชูแสง, ภัสรา ฐพันธ์, วาสนา รามรงค์, ภีรกาญจน์ ไคนุ่นนา, จักรพันธ์ ยุทธบรรดล, รุ่งอรุณ เกลี้ยงมีศรี, กรรณิการ์ อนุสนธิ์ดิษฐ์, คนางลักษณ์ เขียมสะอาด และเพื่อนๆอีกจำนวนหนึ่ง สมาชิกกลุ่มนี้ ได้ร่วมงานกลุ่ม เรียนรู้ พบปะกันโดยตลอดดังกล่าวดังแต่ตอนต้น สมาชิกกลุ่มนี้ มีโอกาสในการฝึกงานค่ายครั้งสำคัญ ได้เชื่อมต่อประสบการณ์กับกลุ่มพี่ๆ และกลายเป็นกลุ่มสำคัญที่สืบสานงานในชื่อ “ยุวชนสร้างสรรค์”

“เยาวชนสร้างสรรค์” สร้างการเรียนรู้ช่วงแรกด้วยการพบกลุ่ม การไปสวนโมกขพลารามบ่อยๆ รวมกลุ่มกันทำการบ้าน ช่วยเหลือแนะนำกันด้านการเรียน ก่อนจะร่วมงานค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ ต่อมา สมาชิกกลุ่มนี้ ได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆอีกตลอดปี 2539 ดังนี้

29-30 มิถุนายน 2539 ประชุมประเมินผลค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ สรุปด้านกระบวนการ ผลที่เกิดขึ้น ปัญหา-อุปสรรค และแนวทางการทำงานต่อไป

13-14 กรกฎาคม 2539 ค่ายย่อยศึกษาป่าต้นน้ำที่หมู่บ้านคลองคราม อ.กาญจนดิษฐ์ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการป่าเพื่อชีวิตและชาวบ้านชุมชนคลองคราม จัดกิจกรรมเดินป่า สำหรับสมาชิก จำนวน 20 คน เด็กๆได้อาบน้ำตักกันอย่างสนุกสนานพร้อมด้วยการสำรวจพันธุ์ไม้ ได้พูดคุยกับชาวบ้านเกี่ยวกับการดูแลป่าไม้ เด็กๆได้เรียนรู้เรื่องราวใหม่ๆ เช่น คนอยู่ร่วมกับป่าได้ ได้รับความประทับใจจากธรรมชาติและมิตรภาพของเพื่อนๆ

17-18 สิงหาคม 2539 ค่ายศึกษาชุมชน หมู่บ้านทรัพย์ทวี ต.บ้านนา อ.บ้านนาเดิม สมาชิกร่วมค่าย จำนวน 17 คน ได้เริ่มทดลองเก็บข้อมูลชุมชนจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน เพื่อรวบรวมความเห็นกรณีข่าวการสร้างนิคมอุตสาหกรรมบ้านนาเดิม ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ได้ข่าวการก่อสร้างดังกล่าวแล้ว แต่ไม่มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถคัดค้านโครงการได้

27 สิงหาคม 2539 ร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ชายฝั่งอ่าวท่าชนะ กับโครงการทะเลเพื่อชีวิต จัดขึ้นที่หาดนางลอย บ้านหนองปรือ ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ ประสานพื้นที่โดยนิตดากรณ์ โชติรุ่งโรจน์ สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกิจกรรม จำนวน 24 คน ได้ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านตามความสนใจ เช่น แข่งขันปอกปูม้า คอบปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้ศึกษาข้อมูลชุมชนจากบอร์ดนิทรรศการของโครงการ

16-19 ตุลาคม 2539 โครงการความรู้สู่น้องน้อยครั้งที่ 1 ณ โรงเรียนทับขันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน โครงการนี้ นับเป็นกิจกรรมแรกที่กลุ่มได้ปฏิบัติงานในชุมชนอย่างจริงจัง โดยใช้ชุมชนที่เป็นบ้านของเพื่อนในกลุ่ม คือภัสรา วัณพันธ์ เป็นฐานการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหา และร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญห โดยในเบื้องต้นได้เก็บข้อมูลชุมชนโดยสังเขป พบว่าชุมชนมีปัญหาสำคัญคือน้ำหลากท่วมบ้านเกือบทุกปี ไม่มีไฟฟ้า และโรงเรียนในหมู่บ้านมีครูเพียง 2 คน สอนนักเรียน ชั้น ป.1-ป.6 จำนวน 26 คน ซึ่งทางทางกลุ่มได้มีอาสาสมัครช่วยสอนนักเรียนดังกล่าวในช่วงวันหยุดทุกสัปดาห์ คือเกรียงศักดิ์ ไกรสินธุ์ (เกรียงศักดิ์ เป็นนักศึกษาฝึกสอนที่โรงเรียนพุนพินพิทยาคม มีความสนิทสนมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ช่วยงานกลุ่มในช่วงเริ่มต้นมาก)

22-30 ตุลาคม 2539 โครงการศึกษาเพื่อชีวิต ณ บ้านป่าคาสุขใจ ต.แม่สลองนอก กิ่งอำเภอมะป้าหลวง จ.เชียงรายและการศึกษาดูงานที่จังหวัดเชียงใหม่, กรุงเทพฯ เยาวชนร่วมโครงการ 80 คน โดยการประสานงานของบุญรินทร์และชัชวาล ทองคี่เลิศ, พลากร วงศ์ทองแก้ว, เดือนใจ คีเทศ และสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ เด็กๆได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยการสังเกต สัมภาษณ์ เห็นขั้นตอนการทำงานชุมชน ร่วมแลกเปลี่ยนกับเพื่อนเยาวชนต่างภาค และได้ดูงานการถ่ายทำรายการที่บริษัท เจ แอส แอล

10 พฤศจิกายน 2539 ร่วมกับโครงการคาปีเพื่อชีวิต รมรณรงค์อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.ทรัพย์ทวี อ.บ้านนาเดิม ชี้แจงปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งจะตั้งขึ้นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำคาปี พร้อมด้วยประเด็นอื่นๆ ซึ่งเป็นจุดบกพร่องของนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศด้วย (มีรายละเอียดในลำดับต่อไป)

30 พฤศจิกายน- ธันวาคม 2539 ร่วมงานโลกสไลโสบ้านเกิด ศึกษาฐานกลุ่มพลเมืองเด็ก จ.สงขลา โดยการประสานงานของวันชัย พุฒทอง ผู้จัดการศูนย์ฯ กรรมการ ปานคำรงค์ และวุฒิรัตน์พิทักษ์ ได้สังเกตการจัดงานเวทีการเรียนรู้ของกลุ่มพลเมืองเด็กที่โรงแรมพาวิลเลียนจังหวัดสงขลา ร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มเยาวชน สร้างความมั่นใจในการทำงานมากขึ้นจากรูปธรรมของกลุ่มพลเมืองเด็ก ที่มีความเข้มแข็งทั้งในส่วนของกิจกรรม การจัดการ นวัตกรรม และการเรียนรู้

14-15 ธันวาคม 2539 ช่วยเหลือชาวบ้านชนย้ายสิ่งของในพื้นที่น้ำท่วม ณ หมู่บ้านทับชัน อ.พุนพิน สมาชิกร่วมงาน 10 คน กิจกรรมนี้เกิดขึ้นตามสภาพปัญหาของหมู่บ้านทับชัน ดังที่กล่าวแล้ว คือมีน้ำหลากท่วมเกือบทุกปี

16-31 ธันวาคม 2539 โครงการจากทะเลสู่ยอดคอก รับบริจาคเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ส่งไปให้เพื่อนเยาวชนในเขตภูเขา ต.แม่สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย ได้รับบริจาคเสื้อผ้าจากเพื่อนๆ และผู้มีจิตเมตตาจำนวนมาก ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ พร้อมด้วยการฝึกทำงานกลุ่ม การประสานงานกับฝ่ายต่างๆอย่างราบรื่น

23 ธันวาคม 2539 กรรมการกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ประชุมสรุปงานประจำปีได้สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และกำหนดแผนงานใหม่ๆ เช่นเดียวกับการดำเนินงานที่ผ่านมา

ข้อสังเกตที่สำคัญ สำหรับกิจกรรมในช่วงนี้ มีดังนี้

1. กิจกรรมมีความต่อเนื่องค่อนข้างสูง และออกไปสู่ชุมชนมากขึ้น โดยใช้ชุมชนที่เป็นบ้านของเพื่อนในกลุ่ม คือภัสรา ฐิพันธ์ เป็นฐานการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหา ร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหานั้นๆบ้าง โดยในเบื้องต้นได้เก็บข้อมูลชุมชนโดยสังเขป

2. กิจกรรมการศึกษาดูงาน มีผลด้านการเรียนรู้ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเชื่อมั่นด้านการพัฒนาชุมชนที่มีความสามารถจัดการเรียนรู้ได้ต่อไป

3. เริ่มต้นจับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมบ้าง โดยใช้ช่องทางความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพี่ๆในองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต โดยกิจกรรมช่วงต้นจะเป็นการออกไปสำรวจพื้นที่ การร่วมงานตามโอกาสเท่านั้น

4. เริ่มมีการจัดระบบงานภายในกลุ่ม เช่น มีการประชุม การบันทึกการประชุม สรุปงานกลุ่ม การประสานงานกับฝ่ายต่างๆ พร้อมด้วยการจัดกิจกรรมประจำที่น่าสนใจ เช่น ภิรกายุจน์ ไคนุ่นนา และเพื่อนๆ เริ่มโครงการกลุ่มเสวนาทุกสัปดาห์ โดยนำเรื่องราวต่างๆที่สนใจมาอภิปราย ถกเถียงกัน การจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม สุริยา นาคใหญ่ และเพื่อนๆรวมกลุ่มกันจัดกลุ่มคิว สำหรับน้องๆ เพื่อการทบทวนบทเรียน เตรียมตัวสอบ นอกจากนี้อาจารย์อารมณ์ ราษฎร์เจริญ ได้ช่วยสอน

ภาษาอังกฤษแก่สมาชิกกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ที่มีความสนใจ ในวันอาทิตย์ทุกสัปดาห์ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยมีแนวคิด “อยากให้เด็กๆ เห็นว่าการศึกษาไม่ใช่เรื่องของเงินเสมอไป” (อาจารย์ อารมย์ ราษฎร์เจริญ เป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่มีชื่อเสียงในจังหวัด) และครูรัตนา นภาพงษ์ ได้ฝึกเด็กๆ กลุ่มเสี่ยงตามสาย จนมีความสามารถจัดการรายการเสียงตามสายในโรงเรียนได้ดี (ปัจจุบันเด็กๆ ในกลุ่มบางคนเป็นแกนนำของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ทำหน้าที่จัดการรายการวิทยุที่สถานี สวท. สุราษฎร์ธานี ในนาม “เพื่อนเยาวชนสร้างสรรค์”)

5.กลุ่มเล็กๆ มีความสัมพันธ์กันเหนียวแน่น และมีสื่อสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ผ่านกระบวนการของกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีการพบปะ พูดคุยกันทุกวัน เรื่องราวที่คุยมีความลึกซึ้งขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อนบางคนเริ่มทำงานในส่วนของกิจกรรมนักเรียน เช่น สภานักเรียน จัดเสียงตามสายในโรงเรียน งานดูแลเก็บขยะในโรงเรียน ซึ่งได้รับเสียงสะท้อนจากอาจารย์หลายท่านว่าเป็นคณะกรรมการนักเรียนที่มีผลงานน่าประทับใจ

สรุปการดำเนินงานช่วงปี2534-2539

ช่วงต้นปี 2540 นิวัตร และขจรศรี ไช้เต็กัม ได้ร่วมประชุมกับเพื่อนๆ กลุ่มลานสนสัมพันธ์ที่บ้านพักของทวิศักดิ์ พุฒิสุขชี เพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้เพื่อนๆ ได้รับทราบ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม คือ ทวิศักดิ์ พุฒิสุขชี , จรัญ การกรณ , ธนศ เรืองณรงค์ , กนิษฐา ปรีชาพิชกุลปัด , รพีพรรณ คำหอม , พรรณทิพย์ เพชรมาก , จิรดา หุตะวัฒนะ , อรชร สีสวน , วิยะดา สุขทรัพย์สิน , และจิราภรณ์ ทิพย์สุกัลลักษณ์

ในการประชุม ได้รายงานผลการดำเนินงานนับตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา ซึ่งประสบความสำเร็จในการส่งเสริมนักเรียนทุนตามโครงการ พร้อมด้วยกลุ่มนักเรียนใกล้เคียงที่ได้มีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้มีองค์ความรู้ของกลุ่มในการจัดการทุนการศึกษาในรูปแบบเฉพาะ คือ ไม่นั่นพิธีการมอบทุน เปลี่ยนหลักเกณฑ์ที่มอบทุนเฉพาะเด็กที่ครอบครัวยากจน เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่มีความจำเป็นในขณะนั้น ไม่เน้นเรื่องผลการเรียน แต่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน การดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด ซึ่งในปี 2539 นักเรียนทุนรุ่นแรกของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนดังนี้

1.สุริยา นาคใหญ่ ศึกษาต่อในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โครงการผลิตครูที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ (ในปี 2536 สุริยา ได้รับเลือกจากโรงเรียนทุนพิณพิทยาคม ให้เป็นนักเรียนทุนดีเด่น)

2.เฉลิมพล เรือนดี ศึกษาต่อวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี สาขาไฟฟ้า

3.ณรงค์ ทิพบรรพต ศึกษาต่อวิทยาลัยการอาชีพไชยา สาขาช่างยนต์

4.กัญญารัตน์ ณ พัทลุง ศึกษาต่อที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี สาขาการบัญชี

5.สมใจนิก บุญมี ศึกษาต่อวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์

ในด้านการพัฒนาชุมชน ได้รายงานความก้าวหน้า โดยเด็ก ๆ ที่ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันมา ระยะเวลาหนึ่ง ได้จัดตั้งกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ซึ่งมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมกลุ่ม การพัฒนาบุคลากร มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นของกลุ่ม พร้อมด้วยการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ ด้วย

ในส่วนของการดำเนินงาน ได้รายงานกลุ่มถึงการมีกลุ่มน้ำใจครูในพื้นที่ พร้อมด้วยปัญหา ข้อจำกัดที่มีเช่นด้านเวลาในการปฏิบัติงาน เนื่องจากกลุ่มมีระบบการทำงานแบบอาสาสมัครต้องใช้เวลา ทั้งในและนอกเวลาราชการในการดูแลเอาใจใส่นักเรียนกลุ่มต่างๆอย่างใกล้ชิด ปัญหาด้านระบบ ประสานงาน ปัญหาการจัดกิจกรรมเยาวชนเนื่องจากสภาพปัจจุบันนักเรียนต้องแข่งขันกันสูง นักเรียน ส่วนใหญ่มีเวลาร่วมกิจกรรมน้อย

ที่ประชุม ได้ร่วมพูดคุย ตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มน่าจะมีสถานที่ทำงานเพื่อการประสานงาน ให้นักเรียนและเยาวชนทั่วไปได้พบปะกันในบรรยากาศเป็นกันเอง และได้ร่วมตั้งข้อสังเกตว่าในปี การศึกษาต่อไปมีนักเรียนทุนหลายคนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนส่วนนี้มีความจำเป็นที่จะได้รับการสนับสนุนตามเหตุผลที่แตกต่างกัน จึงได้ริเริ่ม โครงการ ทุนการศึกษารายเดือน ในชื่อโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ ต่อไปอีก (โครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ ได้ ดำเนินการมาก่อนหน้านี้แล้ว โดยสุทธิพงษ์ และเลิศลักษณ์ ธรรมวุฒิ ได้มอบทุนรายเดือนๆ ละ 2,000 บาท ให้นักเรียนในกลุ่ม 2 คน มาต่อเนื่อง)

นิคมอุตสาหกรรมบ้านทรีพีทวิ

ช่วงปี 2539 ขณะที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์กำลังริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้หลายๆอย่างที่หมู่บ้าน ทับชัน ต.กรูด อ.พุนพิน นั่นเอง ที่คืนฝั่งตรงข้ามที่กั้นกลางด้วยสายน้ำตาปี ซึ่งเรียกกันว่าทุ่งสงวนเลี้ยง สัตว์บ้านทรีพีทวิ อ.บ้านเค็ม เป็นสถานที่ซึ่งทางรัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 4,143 ไร่ เนื่องจากได้สำรวจพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความเหมาะสม ตั้งอยู่บนถนนสายหลัก (ทางหลวงหมายเลข 41) ใกล้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ใกล้สนามบิน ไม่ไกลจาก ตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ใกล้แหล่งน้ำคือแม่น้ำตาปี ใกล้สายไฟแรงสูงและมีพื้นที่มากพอที่จะแบ่งให้ เป็นเขตอุตสาหกรรมแต่ละประเภทได้

ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการคัดค้านการ สร้างเขื่อนแก่งกรุงในปี 2532-2533 ได้ออกแถลงการณ์คัดค้านโครงการ โดยมีเหตุผลด้านผลกระทบ ต่อแม่น้ำตาปี ปัญหาอาชีพของชาวบ้าน พร้อมด้วยนำข้อมูลของระบบการนิคมอุตสาหกรรมมาเปิดเผย โดยเฉพาะความล้มเหลวในด้านการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบบริเวณโรงงาน การไม่สามารถบำบัด น้ำเสียได้จริง จากกรณีตัวอย่างของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือที่จังหวัดลำพูน นิคมอุตสาหกรรม ภาคตะวันออกที่มาบตาพุด และโรงงานอุตสาหกรรมภายในจังหวัดเอง

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ซึ่งได้ติดตามความเคลื่อนไหวดังกล่าวอย่างใกล้ชิด ได้วางกำหนดการ ศึกษาฐานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือที่จังหวัดลำพูน ในช่วงการศึกษาดูงานภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 22-30 ตุลาคม 2539 ด้วย ผลการศึกษาดูงาน ได้รับทราบข้อมูลจากการนิคมฯและกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับ ผลกระทบ โดยการนิคมฯได้ให้ข้อมูลการก่อสร้างตามแผนการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ซึ่งเน้นให้

เมืองหลักและเมืองรองของภาคต่างๆจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นมา โดยในส่วนของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ได้รับงบประมาณ 358 ล้านบาท ใช้พื้นที่ 1,784 ไร่ มีโรงงานเปิดดำเนินการจำนวน 61 โรง (ปี 2539) และอยู่ในระหว่างการก่อสร้างเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง จำนวนคนงาน 17,000 คน (เต็มโครงการ 30,000 คน) มูลค่าการลงทุน (ปี 2536) จำนวน 9,250 ล้านบาท สัญชาติผู้ลงทุนประกอบด้วย ไทย ญี่ปุ่น เกาหลี ฮ่องกง ฝรั่งเศส จีน ไต้หวัน อเมริกา ออสเตรเลีย อิสราเอล ฮ่องกง สิงคโปร์ เยอรมัน เบลเยียม อินเดีย

ด้านการดำเนินงาน การนิคมฯได้จัดระบบสาธารณูปโภคอย่างดี มีระบบป้องกันน้ำท่วม จัดสร้างถนน ระบบน้ำประปา มีบ่อน้ำบาดน้ำเสียส่วนกลาง ระบบไฟฟ้า โทรศัพท์ การกำจัดขยะซึ่งก่อให้เกิดความคล่องตัวและได้มาตรฐานความปลอดภัย ในขณะที่ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบให้ข้อมูลกับคณะศึกษาดูงานว่าภายหลังก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมดังกล่าว แม่น้ำในพื้นที่ (แม่น้ำกวัง) น้ำเสียอย่างหนัก พบสารโลหะหนักหลายชนิด มีกลิ่นเหม็นรุนแรงแพร่กระจายในเขตชุมชน คนงานส่วนใหญ่เป็นรุ่นหนุ่มสาว โรงงานปลดคนที่อายุเกินกำหนดออก พร้อมกันนี้ ชาวบ้านได้เล่าเรื่องกรณีคนงาน จำนวน 18 คน เสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ (สันนิษฐานว่ามีสาเหตุจากสารพิษในโรงงาน)

เด็กในกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้ร่วมอภิปรายกับชาวบ้าน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการแย่งชิงทรัพยากร ต่อมาได้เชิญพลเอก วงศ์ทองแก้ว ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำภาคเหนือ นำอภิปรายเชื่อมโยงถึงระบบภูมินิเวศน์ทางภาคเหนือ ซึ่งมีความเหมาะสมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน มากกว่าการพัฒนาอย่างทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีทางออกที่เหมาะสมคือการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนได้เข้าไปกำหนดแผนการพัฒนาทุกระดับ

ภายหลังจากการศึกษาดูงาน กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์แสดงท่าทีต่อที่ประชุมเครือข่ายองค์กรประชาชนภายในจังหวัด ร่วมกันเสนอให้รัฐบาลเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น พร้อมทั้งได้สรุปประเด็นคัดค้านการก่อสร้างด้วย (รายละเอียดในจดหมายข่าวเพื่อนชุมชน ฉบับที่ 4 ธันวาคม-มกราคม 2541) ต่อมาได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องมาตามลำดับเช่นจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ข้อมูล ร่วมประชุมกลุ่มย่อยกับชาวบ้านในพื้นที่ร่วมเวทีอภิปรายกับผู้ใหญ่ การปราศรัยในเวทีชุมชน ฯลฯ

การเคลื่อนไหวกิจกรรมรณรงค์ของกลุ่มในครั้งนี้ นับเป็นกิจกรรมใหม่ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ส่วนหนึ่งได้ก่อให้เกิดคำถามขึ้นภายในและนอกกลุ่ม เกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสม โดยมีคำตอบที่ผ่านกระบวนการกลุ่มส่วนหนึ่งคือ เราต้องร่วมเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ต้องกำหนดท่าทีต่อประเด็นสำคัญของชุมชน (ในการประชุมครั้งหนึ่งมีสมาชิกเสนอว่าไม่ควรใช้ชื่อกลุ่มชุมชนฯ ในการเคลื่อนไหว) อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมการเคลื่อนไหวนี้ มีประเด็นสำคัญเกิดขึ้นนอกจากการยุติโครงการได้ในระยะต่อมาแล้ว กลุ่มได้ค้นพบรูปแบบการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เกิดวัฒนธรรมการศึกษาเรียนรู้โดยการร่วมอภิปราย ถกเถียงอย่างมีเหตุผลขึ้น สมาชิกหลายคนได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแบบแผนการเคลื่อนไหวของสังคม โครงสร้างอำนาจต่างๆขึ้น ได้ค้นพบว่าชาวบ้านธรรมดาสามารถมีภูมิปัญญาที่ลึกซึ้งได้ เช่น ทิดเล็กจากหมู่บ้านทับชันกล่าวในที่ประชุมว่า "รัฐจะเอาที่ดินที่เรา

ทำกินมานานไปให้ต่างชาติโดยอ้างว่าเป็นที่ดินของหลวง ขอลาหม่อนยถะ พวกเราไม่ใช่คนของหลวงหรือไง”

กล่าวโดยสรุปแล้ว “ชุมชนสร้างสรรค์” ได้เรียนรู้ในช่วงการเคลื่อนไหวร่วมกับชุมชนกรณีนิคมอุตสาหกรรมสูงมาก สอดคล้องกับแนวคิดของอาจารย์ประเวศ วะสี เกี่ยวกับการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ประกอบกับการมีกิจกรรมเชิงสังคมอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มฯ มีความเข้มแข็งสามารถสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้เป็นอย่างดี ในระยะต่อไป

ในปี 2539 นี้ ท่านอาจารย์ธัญวณ อินทรกำแหง ได้เขียนจดหมายให้ข้อคิดแก่กลุ่มน้ำใจครู และกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ มีใจความตอนหนึ่งว่า “แม้เราจะเป็นกลุ่มน้อย แต่เราทำอย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยชีวิตและวิญญาณของครูนี้เป็นการทำงานที่เป็นบุญกุศลที่ใหญ่หลวง ทั้งต่อชีวิตเด็กที่เกิดมาอย่างบริสุทธิ์ไร้เดียงสา และต่อสังคมชาติบ้านเมืองไทย ที่เรามีสิทธิที่จะภาคภูมิใจได้ตลอดเวลาว່ว่าเราต่างได้ช่วยกันทำหน้าที่ของเราอย่างสุดความสามารถในฐานะของ “ครู” และในฐานะของความเป็น “มนุษย์” แล้ว เรากำลึงเพิ่มพูนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ลงในชีวิตของเราให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทุกวัน สำหรับแม่ชีดั่งฤดี จันทระประภา ได้ให้คำแนะนำหลักการทำงานโดยให้ถือว่าการทำงานภายนอกเป็นอุปายในการพัฒนาจิตใจสูงขึ้นเรื่อยๆ ไม่ควรยึดติด ผูกพัน แบ่งแยก ซึ่งกลุ่มได้ยึดถือเป็นหลักการสำคัญในการทำงานต่อมาเช่นเดียวกัน (ผลสำเร็จของงาน ไม่ได้อยู่ที่ความเปลี่ยนแปลงของเด็ก แต่อยู่ที่ว่า “ใจคุณครู” เลื่อนชั้นหรือเปล่า? ผลที่ออกมาที่เปอร์เซ็นต์ คุณครูทำใจวางเฉยได้มากน้อยเพียงใด ขอให้มิตครั้งนี้เป็นจุดยืนของการทำงาน คิดว่านี่แหละคือแก่นที่สำคัญที่สุด ครูคือตัวอย่างตัวอย่างที่ดี คือการกระทำของครู เด็กจะเปลี่ยนพฤติกรรมได้แน่นอนกว่าก็เพราะ ได้สัมผัสความมั่นคงที่แสดงออกมาจากคุณครู โดยผ่านคำพูดการกระทำของครู/บางตอนของจดหมายจาก แม่ชีดั่งฤดี จันทระประภา)

การสรุปงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ครั้งแรก

ในช่วงปี 2539-2540 กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมในเชิงสังคมมากขึ้น (ดูภาคผนวก) รวมทั้งการศึกษาแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ การศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศึกษาจากกระบวนการพึ่งตนเอง

การสรุปงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 27-29 มีนาคม 2541 จัดขึ้นที่บ้านลุงเสนอ วารีเพชร ตั้งอยู่ริมคลองท่าสะท้อน ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานที่เกิดขึ้นในรอบปี และร่วมกันวางแผนงานในปีถัดไป พร้อมทั้งการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ด้วย

การประชุมสรุปงานในครั้งนี้ มีสมาชิกชุมชนฯ เข้าร่วมประชุม จำนวน 24 คน พร้อมด้วยผู้ใหญ่ที่ได้สนับสนุนการทำงานด้านต่างๆ และมีพี่ๆ จากกลุ่มไบบวบมาร่วมสรุปงานด้วย (กลุ่มไบบวบคือกลุ่มเพื่อนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มีแกนนำ เช่น ศิริพร ฉายเพชร และเพื่อนๆ รวมกลุ่มกันทำงานสร้างสรรค์ ได้ช่วยเหลือ สนับสนุนการทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ด้านทุนการศึกษา การฝึกอบรมด้านสื่อ และกิจกรรมอื่นๆ)

กลุ่มผู้ใหญ่ที่ร่วมสรุปงาน ต่างมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เช่น วิชาญ เพชรรัตน์ , พิรพงษ์ สังข์ทอง , พวงรัตน์ กองประเสริฐ , นิตดาภรณ์ โชติรุ่งโรจน์ , วราวุธ วุฒิ, ชัยรัตน์ -นิตยา กันตะวงษ์ , ล้ายอง เดียสกุล , วัชรพงษ์ กฐินหอม, ศิริพร ญาเพชร

การสรุปงานครั้งแรกของกลุ่ม ได้พบจุดเด่นที่สำคัญคือความรัก ความสามัคคี และความตั้งใจในการทำงานของสมาชิก ความหลากหลายของสมาชิกและกิจกรรม มีระบบงานที่ดี ทำงานได้อย่างอิสระ พร้อมด้วยโอกาสในการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ แต่มีจุดด้อยที่น่าพิจารณาคือ สมาชิกยังทำงานโดยยึดถือตัวเองเป็นใหญ่ องค์กรยังมีขนาดเล็ก มีสมาชิคน้อย ขาดพลัง มีงบประมาณน้อยอุปกรณ์/สถานที่ไม่สะดวก ในการนี้ชัยรัตน์ กันตะวงษ์ ผู้ใหญ่ที่ปรึกษาของกลุ่ม และวัชรพงษ์ กฐินหอม ได้นำพูดคุยเรื่อง “เพ่งพินิจเรื่องชีวิตและสังคม” โดยการตั้งคำถาม เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมเสวนาพูดคุยอย่างอิสระในบรรยากาศร่มรื่น สงบเย็น ณ ศาลาทำน้ำริมฝั่งคลองท่าสะท้อน

การประชุมดังกล่าว ได้พบว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มนั้น “มาถูกทางแล้ว” ตามแนวที่ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ให้ไว้ คือการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณในระดับที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในกลุ่มเยาวชนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงวิธีคิดและทัศนคติ สามารถสร้างการมีส่วนร่วม มีบทบาทในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ได้ต่อไปอีก

และมีความสอดคล้องกับแนวทางการวิเคราะห์ของอาจารย์เสน่ห์ จามริก ซึ่งเสนอว่า “แนวทางการพัฒนาการศึกษาควรยึดถือคุณค่าของมนุษย์เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ถือเอาตลาดจ้างงาน หรือการเติบโตของภาคเศรษฐกิจหนึ่งใดเป็นที่ตั้ง” และ “การศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงเวทีที่คนทั้งหลายต่างขึ้นมาประลองกำลังเอาแพ้เอาชนะกัน หากจะทำหน้าที่เป็นบริการออกไปสู่ประชาชน กล่าวคือไม่ใช่ประชาชนเข้ามาสู่การศึกษา และถูกกำหนดให้ต้องเรียนรู้แบบเดียวกันตามที่ตลาดจ้างงานต้องการ หากแต่หมายถึงการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างสอดคล้องกับพื้นฐาน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งย่อมมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพแวดล้อม” (เสน่ห์ จามริก “แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย บทวิเคราะห์เบื้องต้น” มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา พ.ศ.2533 หน้า 6)

ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สอดคล้องกับข้อมูลในเชิงปริมาณ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำงานของตนเองและแรงงานในครอบครัว มีสัดส่วนสูงกว่าแรงงานกลุ่มการจ้างงาน ดังตารางนี้

	จำนวน (หน่วยพันคน)			ร้อยละของแรงงานทั้งหมด		
	2521	2526	2529	2521	2526	2529
ถูกจ้างรัฐฯ	1,020	1,781	1,651.5	4.7	7.1	6.5
ถูกจ้างเอกชน	3,291	4,470	4,938.3	15.2	17.8	19.4
นายจ้าง	283	253	266.5	1.3	1.0	1.0
ทำงานของตนเอง	6,546	7,456	7,844.5	30.2	29.6	30.8
แรงงานในครอบครัว	10,528	11,222	10,787.2	48.6	44.6	42.3
รวม	21,668	25,183	25,488.4	100.0	100.0	100.0

ที่มา:รายงานผลการสำรวจแรงงาน ทหารอาณานิคม (รอบที่ 2) พ.ศ. 2527,2528,2529
สำนักงานสถิติแห่งชาติ ตารางที่ 7 , (อ้างโดยเสน่ห์ จามริก ในแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย
บทวิเคราะห์เบื้องต้น มุตนิจชุมชนท้องถิ่นพัฒนา พ.ศ.2533 หน้า 11)

หมายเหตุ: ชาร์ล แอนดี้ นักคิดคนสำคัญชาวอังกฤษ ผู้เขียนเรื่อง BEYOND
CERTAINTY :THE CHAGING WORLD OF ORGANIZATION (1995) ได้พยากรณ์ไว้ว่า “ใน
อนาคตอันใกล้นี้ ครึ่งหนึ่งของกำลังแรงงานในโลกที่พัฒนาแล้ว จะเป็นการทำงานภายนอกองค์กร
องค์กรแบบดั้งเดิมปัจจุบันจ้างงานเพียง 55% ของกำลังแรงงานแบบทำงานเต็มเวลา (คิดใหม่เพื่อ
อนาคต ,สำนักพิมพ์ผู้จัดการ พ.ศ.2545 หน้า 37)

ในการประชุมครั้งนี้ ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ดังนี้

- 1.เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ทางสังคม
- 2.พัฒนาเด็กและเยาวชนตามศักยภาพ
- 3.ประสานความร่วมมือกับกลุ่ม/องค์กรอื่นๆ

วัตถุประสงค์ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์

- 1.เพื่อพัฒนาตนเอง เด็กและเยาวชน ให้มีจิตสำนึกที่ดี
- 2.เพื่อศึกษาชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 3.เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการทำงานร่วมกับองค์กรอื่น
- 4.ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิด
- 5.เพื่อเผยแพร่บทบาทของเยาวชนต่อสาธารณะ
- 6.เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนและองค์กรอื่นๆ
- 7.เพื่อลดช่องว่างระหว่างเด็ก โรงเรียน และชุมชน
- 8.เพื่อระดม ความเข้าใจ ความร่วมมือ ทุน จากคนในสังคม

การกำหนดเป้าหมาย-วัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก พร้อมด้วย
การนำเสนอหลักคิด เกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์ของกลุ่มให้ชัดเจนขึ้น ในการทำงานขึ้นคอนต่อไป
เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ โดยวราวุธ วุฒิ ได้สรุปความหมายของยุทธศาสตร์คือ
“แนวทางขั้นสูงต่างๆไป ซึ่งเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมาย โดยมองจากสถานการณ์รอบด้านระยะยาว
ทั้งอดีต ปัจจุบัน ไปถึงอนาคต”

อย่างไรก็ตาม กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ยังไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ในปี 2541 แต่มี
แนวทางการทำงานกว้างๆ คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปของเด็กๆและผู้ใหญ่
การศึกษาจากการปฏิบัติจริง การเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น

คณะกรรมการกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

ในปี 2541 ภายหลังจากการประชุมสรุปงานแล้ว ได้มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินงานต่อจากกรรมการชุดเก่า (ปี2539 ธรรมนูญแก้วใหญ่ เป็นประธาน,ปี2540 สุริยา นาคใหญ่ เป็นประธาน) โดยมีรายชื่อกรรมการดังนี้

นางสาวภัศรา	รู้พันธ์	ประธาน
นางสาวแก้วตา	เพชรรัตน์	รองประธาน
นางสาวกรรณิกา	อนุสนธิ์อดิษฐ์	เลขานุการ
นางสาวรัตนา	ชูแสง	วิชาการ
นายธรรมนูญ	แก้วใหญ่	กิจกรรม
นางสาวสุมาลี	สุป็นดี	สวัสดิการ
นางสาวรจนา	สนขาว	ประชาสัมพันธ์
นางสาวรุ่งอรุณ	เกลี้ยงมีศรี	เหรียญกษาปณ์
นางสาววาสนา	รามรงค์	ข้อมูล

ฝ่ายประสานงานภายนอก

นายสุริยา นาคใหญ่ ประสานงานเพื่อนๆในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่
นายภริกาณูจน์ ไค่นุ่นนา ประสานงานเพื่อนๆในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จ.ปัตตานี
นางสาววลัยพร ทองจันทร์ ประสานงานเพื่อนๆในมหาวิทยาลัยทักษิณ

สถานีน้อยเยาวชนสร้างสรรค์

ในปี 2540 นี้เอง ปัญหาหลักๆของกลุ่มได้รับการแก้ไขตามลำดับ โดยการช่วยเหลือของเพื่อนกลุ่มลานสนสัมพันธ์ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กลุ่มผู้ใหญ่ภายในและนอกจังหวัด

ปัญหาแรก คือที่พักอาศัยและสถานที่ทำงาน เกิดขึ้นโดยที่มีเยาวชนบางคนบ้านอยู่ไกลและเส้นทางเข้า-ออกหมู่บ้านลำบาก ช่วงแรกๆได้พักรวมกับครูในครอบครัว พร้อมด้วยการพบปะประชุม ร่วมกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ทำให้ครูที่ปรึกษาเริ่มคิดเรื่องบ้าน และสถานที่ทำงานอย่างจริงจัง “เราอยากมีบ้านให้เด็กๆ เพื่อให้มีอิสระในการทำงานเป็นศูนย์รวมที่จะได้พบปะรวมกลุ่มกันเรียนรู้การทำงานร่วมกัน อยากมีห้องสมุดเล็กๆที่จะเก็บรวบรวมหนังสือให้เด็กๆได้อ่าน และที่สำคัญมีเด็กๆของเรา ที่กำลังจะเรียนจบซึ่งจะต้องเรียนต่อ เด็กๆจำเป็นต้องมีที่พักอาศัย” (บันทึกของขจรศรี ใต้เด็กิม,กว่าจะเป็นสถานีน้อยเยาวชนฯ จดหมายข่าวเพื่อนเยาวชน ฉบับที่ 5 กรกฎาคม 2541)

สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ โปรดิวเซอร์รายการเจาะใจ บริษัท เจ แอส แอล (ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทบูรพา จำกัด ผลิตรายการคนค้นคน ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9) ซึ่งเป็นเพื่อนกลุ่มลานสนสัมพันธ์ และสุรลักษณ์ สาริผลิน เพื่อนร่วมงาน ได้ช่วยประสานงานกับบริษัทลิโท วิชั่นส์ มอบเงินทุนเพื่อสร้างบ้าน จำนวน 100,000 บาท เงินจำนวนนี้ได้ใช้สร้างบ้านส่วนของโครงสร้าง/หลังคา และพื้น ต่อมาได้รับบริจาคเงินจากคุณพ่อสุข เจริญรัตน์ (คุณพ่อของขจรศรี ใต้เด็กิม)

จำนวน 50,000 บาทใช้ทำเพดาน ประตู หน้าต่าง มารศรี-สมศักดิ์ สกุลพงษ์ มอบเงิน 10,000 บาท เพื่อปูพื้นกระเบื้อง กลุ่มออมทรัพย์ลานสนสัมพันธ์ มอบเงิน 10,000 บาท ซื้ออุปกรณ์ภายในบ้าน แม่ชีคังฤดี จันทระภา มอบเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์จำนวน 1,000 บาท (พร้อมด้วยกรุณาตั้งชื่อบ้านหลังนี้ว่า “ศาลาน้อย”) คุณคำรบ เจริญรัตน์ มอบหม้อหุงข้าว 1 ใบ ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม มอบกระติกน้ำร้อน 1 ใบ คุณสมนึก แซ่ตั้ง บริจาคเครื่องนอน คุณเวียง-วชิระ บัวสนธิ์ คุณมณฑิพย์ ศรีตะวัน มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มอบหนังสือ และนิวัตร-ขจรศรี ไช้ด้กิม ได้สมทบเงินอีก 50,000 บาท ในการสร้างส่วนที่จำเป็นของบ้านเพิ่มเติม

หมายเหตุ: ต่อมาในปี 2542 สโมสร โรดาร์ธนูรี โดยการประสานงานของคุณลำยอง เดียสกุล ได้รับบริจาคเงินสร้างห้องสมุด เป็นเงิน 5,000 บาท และอาจารย์พรจันทร์ จันทรวิมล บริจาคสมทบสร้างห้องสมุดอีก 10,000 บาท

“ศาลาน้อยชุมชนสร้างสรรค์” ได้ใช้เป็นบ้านพักของเยาวชน จำนวน 7 คน ในช่วงปี 2541-2545 (ปัจจุบันมีเยาวชนพักประจำ 5 คน) พร้อมด้วยการมาพักเป็นครั้งคราว เป็นสถานที่นัดพบของเด็กๆ หลากกลุ่ม ใช้เป็นสำนักงานของกลุ่ม ห้องสมุดขนาดเล็ก นอกจากนี้ประชาคมในจังหวัดได้ใช้สถานที่ในการประชุม การจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอด้วย

การมีบ้าน และสำนักงานอย่างถาวร นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มด้วย สำหรับปัญหาสำคัญของกลุ่มอีกอย่างหนึ่งก็คือเด็กๆ ที่ได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาซึ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว แต่ยังไม่มีความจำเป็นในการรับการสนับสนุนต่อไปดังที่ได้นำเสนอในที่ประชุมกลุ่มลานสนสัมพันธ์แล้วนั้น กลุ่มฯ ได้ตอบตกลง โดยร่วมกันดำเนินการโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ มอบทุนการศึกษารายเดือนให้แก่เยาวชนในกลุ่ม จำนวน 7 คน ทุนรายเดือนมีจำนวน 1,000-2,000 บาท/เดือน/คน ตามความจำเป็นของแต่ละคน (มีเยาวชน 4 คน ได้รับทุนจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และอีก 3 คน ได้กู้เงินจากรัฐบาลในช่วงการศึกษาปีที่3-4)

เพื่อนกลุ่มลานสนสัมพันธ์ที่ได้มอบทุนโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ตั้งแต่ปี 2540-2544

-คุณสุทธิพงษ์และคุณเลิศลักษณ์	ธรรมวุฒิ (มอบทุนการศึกษาดังแต่ปี 2538 เป็นต้นมา)
-คุณจิรศและคุณพิษณุ	หุตะวัฒนะ
-คุณแก้วกนก	ตันโสภณ
-คุณพรรณทิพย์	เพชรมาศ
-คุณอรชรและคุณสิน	สือสวน
-คุณเรวดีและคุณสุเทพ	คิตกตาภมรด
-คุณกนิษฐา	ปรีชาพิชคุปต์
-คุณจรัญและคุณราศรี	การกรณ์
-คุณนิวัตรและคุณขจรศรี	ไช้ด้กิม

นอกจากกลุ่มเพื่อนลานสนดังที่มีชื่อข้างต้นแล้วได้มีผู้ร่วมสนับสนุนทุนการศึกษาในโครงการนี้ โดยมอบทุนในโอกาสต่างๆบ่อยๆ เช่น ท่านอาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง, แม่ชีดังฤดี จันทระภา, หลงสมพร แซ่ไคว้, อาจารย์มารศรี และอาจารย์สมศักดิ์ สกุลพงษ์, คุณดำของ เตียสกุล, คุณศิริพร ตั้งจิรวงษ์, คุณเพ็ญพิชชา อิทธิสุภรณ์รัตน์, คุณบุญรินทร์ และคุณชัชวาล ทองดีเลิศ, ดร.ชัยพฤกษ์ เจริญรักษ์, คุณรุ่งเรือง พุชาติ, นพ.บัญชา พงษ์พานิช, คุณวัชรพงษ์ กรุณทอง

หมายเหตุ: ระหว่างปี 2540-2544 มีผู้บริจาคเงินสนับสนุนกลุ่มในส่วนของเงินทุนการศึกษา และเงินค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม ประมาณปีละ 150 คนเป็นเงินจำนวน 300,000 - 400,000 บาท/ปี (จากบันทึกของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์)

สร้างการศึกษาใหม่ ด้วยปัญญาและความรัก

ระหว่างปี 2540-2544 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีความพร้อมในการสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น มีทุนบุคลากร ได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีกลุ่มครูที่ปรึกษา ผู้ใหญ่ภายในและภายนอกจังหวัด ที่ได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมเยาวชนให้เติบโตต่อไปในช่วงที่สำคัญนี้ เช่นอาจารย์สุรพล นาควานิช, อาจารย์สอรัฐ มากบุญ, คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์, อาจารย์ปรีชา จันทร์ภักดี, คุณสุกิจ ศิริภักดิ์, คุณประหัด ช่อสกุลพันธ์, คุณปวีณ จุลภักดี, คุณสมเกียรติ ประชุมรัตน์, คุณวิรัตน์ สาระกอง, คุณวัชร ทองพิทักษ์, คุณพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์, คุณวัชรพงษ์ กรุณทอง

ในช่วง 4 ปีนี้ (2540-2544) กลุ่มได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ดูภาคผนวก) มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณปีละ 1,000 คน จากโรงเรียนและชุมชนต่างๆ มีกลุ่มแกนนำที่ทำงานร่วมกันมาต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงก่อตั้งกลุ่ม พร้อมด้วยกลุ่มเพื่อนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญภายในกลุ่มในช่วงนี้ เช่นเกี้ยวละลิ มีสิทธิ์, ฝัฒ ศรีคงแก้ว, กนกภรณ์ สุพัศตราภรณ์, จุไรรัตน์ คำกลิ้ง, จันทรัตน์ ฐิพันธ์, วนิดา แก้วหมูน, ปิ่นแก้ว สมอินทร์, ชีรเดช เหมทานนท์ และโกสินทร์ แซ่ฉั่ว โดย มีกิจกรรมสำคัญซึ่งส่งผลในการพัฒนาเยาวชนค่อนข้างสูง

รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

ชุมชนศึกษา

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เริ่มจัดกิจกรรมในเชิงชุมชนศึกษามากขึ้น ภายหลังจากมีนิคมอุตสาหกรรมบ้านทรัพย์ทวี โดยการจัดค่ายย่อยศึกษาชุมชน มีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ได้พบปะสนทนากับชาวบ้าน รับทราบสภาพปัญหา เรื่องราวภายในชุมชน ได้ร่วมงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน ภายในจังหวัดคือโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต โครงการคาปีเพื่อชีวิต จัดกิจกรรมในเชิงบริการชุมชน ต่างๆ โครงการสำรวจแม่น้ำคาปี ศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัด ได้ไปศึกษาข้อมูลพื้นที่วางท่อก๊าซของ ปตท. ที่จังหวัดกาญจนบุรี จัดโครงการฝึกงานชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือและอีสาน โดยการประสานงานของมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม พร้อมด้วยกิจกรรมอื่นๆในเชิงชุมชนศึกษา

จุดเด่นของกิจกรรมชุมชนศึกษา คือความน่าสนใจของกระบวนการ ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความต่อเนื่องของการศึกษา . ที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นแบบแผนของ ความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบในท้องถิ่นได้

นอกจากนี้ ได้พบว่าในช่วงที่กลุ่มจัดกระบวนการเรียนรู้ในเชิงชุมชนศึกษาก่อนข้างมาก จะมีเยาวชนที่มีศักยภาพเกิดขึ้น พร้อมด้วยโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องได้ดี ดังตัวอย่างของกระบวนการที่กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างนิคมอุตสาหกรรมบ้านทรัพย์ทวี ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

จุดด้อยของกิจกรรมชุมชนศึกษาของกลุ่ม คือการขาดการศึกษาชุมชนอย่างลึกซึ้ง ไม่ต่อเนื่องพอ ทำให้ไม่สามารถวางแผนการศึกษาอย่างเป็นระบบได้แต่มีโอกาที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ให้เป็นหลักสูตรชุมชนศึกษาได้ในพื้นที่ที่กลุ่มและเพื่อนเครือข่ายทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นตำบลคลองน้อย อำเภอเมืองฯ หมู่บ้านทับชันไทรงาม ตำบลกรูด ตำบลทรัพย์ทวี (บางส่วน) และอำเภอกีรีรัฐนิคม

ตัวอย่างที่ตำบลคลองน้อย กลุ่มได้จัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านงานค่ายมาตั้งแต่ปี 2540 โดยได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน การสำรวจสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่อยมานำประเด็นเหล่านี้มาจัดการเรียนรู้ในค่าย พัฒนาไปสู่การจัดกลุ่มเรียนรู้ในโรงเรียน ในการเปิดเวทีชุมชนครั้งล่าสุด ได้เห็นสภาพปัญหา และศักยภาพของพื้นที่ชัดเจน ได้มีข้อสรุปว่าพื้นที่ตำบลคลองน้อย มีโอกาสพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าวได้ พร้อมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆโดยการมีส่วนร่วมของเด็กๆและชุมชนเอง

สำหรับพื้นที่อื่นๆ ต่างมีโอกาสดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และหลักสูตรท้องถิ่นได้ เช่นเดียวกัน โดยการเริ่มต้นจากฐานเดิมที่กลุ่มได้ทำไว้แล้ว คือการเก็บข้อมูล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสอดคล้องกับประเด็นพื้นที่ ในขั้นตอนต่อไป มีความเป็นไปได้ในการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึก เช่นให้เด็กๆได้มีส่วนร่วมในกระบวนการของชุมชนมากขึ้น การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน อย่างเป็นระบบ ทำกิจกรรมแก้ไขปัญหามุมชุมชน/ครอบครัว เพื่อสรุปองค์ความรู้ได้โดยเยาวชนเอง ทั้งนี้ พื้นที่ดังกล่าว มีศักยภาพในการประสานงานกันได้ ระหว่างชุมชน โรงเรียน และทีมวิจัย

โดยเฉพาะอำเภอคีรีรัฐนิคม มีโอกาสค่อนข้างสูงในการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากท้องถิ่นมีกระบวนการพัฒนายั่งยืนที่น่าสนใจหลายด้านเช่นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ

เรียนรู้แบบซึมซับ

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีการเรียนรู้แบบซึมซับทั้งในส่วนของกระบวนการและผลที่เกิดขึ้น เช่น มีแบบแผนการปฏิบัติบางอย่างของกลุ่ม มีค่านิยมที่มีการถ่ายทอดกันตามธรรมชาติ เช่น การประหยัดเรียบง่าย มารยาท มาตรฐานบางอย่างด้านการบริโภค (สมาชิกหลายคนไม่ดื่ม น้ำอัดลม งดเว้นเนื้อสัตว์บางประเภท) ตลอดจนแบบแผนภายในจิตใจ ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมบ้าง สังเกตไม่ได้บ้าง

ธรรมชาติของกลุ่มตั้งแต่ช่วงก่อตั้งจนถึงปัจจุบันมีการดูแล เอื้ออาทรกัน มีความพยายามสร้างระบบพี่ดูแลน้องพร้อมในกิจกรรมทุนการศึกษา ซึ่งช่วงหลังๆมีเยาวชนที่รับทุนในกลุ่ม จำนวนปีละ 100 คน โดยมีครูดูแลนักเรียนทุนในพื้นที่โรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ชุมชนบ้านไทรงาม โรงเรียนพุนพิทยาคม ฯลฯ

จุดเด่นของการเรียนรู้แบบซึมซับคือคุณภาพการเรียนรู้สูง สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับจิตใจได้ การเรียนรู้แบบซึมซับสามารถเรียนรู้ได้สองทางด้วย คือเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมด้วยการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ ได้ง่ายเช่นการเรียนรู้โดยการร่วมกันพิจารณาอย่างลึกซึ้ง (Dialogue)

จุดด้อยของการเรียนรู้แบบนี้เท่าที่พบในกลุ่มคือ มีการเลียนแบบเกิดขึ้นในช่วงต้นๆ การเลียนแบบนี้ ถ้ากระทำข้ามชั้น หรือเลียนแบบอย่างผิวเผิน จะส่งผลเสียในการพัฒนาตัวตนอย่างแท้จริงได้ โดยเฉพาะจุดด้อยที่สำคัญที่สุดคือบรรยากาศของโรงเรียนที่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ทำงานด้วย ไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับได้มากนัก เนื่องจากโรงเรียนมีระบบการเรียนที่เน้นด้านเนื้อหาวิชามากเกินไปใช้เวลาส่วนมากทำการบ้าน การทำรายงานที่ไม่เกิดประโยชน์ด้านการเรียนรู้ (ลอกเนื้อหาจากหนังสือเล่มเดียว) การเน้นแข่งขัน จำนวนนักเรียนต่อห้องสูงมาก ครูไม่รู้จักนักเรียน

สำหรับข้อสังเกตของการเรียนรู้แบบซึมซับ เท่าที่สังเกตพบ คือ โอกาสในการร่วมกิจกรรมกันมาก จะทำให้มีการเรียนรู้แบบซึมซับได้ดี เช่น การเดินป่าร่วมกัน ได้ทำอาหาร ร่วมกิจกรรมสังสรรค์ รวมถึงการสนทนา การใช้ชีวิตรวมหมู่ การซึมซับสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมเชิงบวกและลบ การสร้างสัญลักษณ์บางอย่างของกลุ่มทำให้มีการซึมซับพฤติกรรมที่ละเอียดยิ่งขึ้นได้ด้วย เช่น มีสมาชิกบางคนบอกว่าเข้ามาทำกิจกรรมในช่วงแรกๆเพราะเห็นเพื่อน/พี่ ที่อยู่ก่อนสะพายย่าม ซึ่งดูแล้วเท่ดี ต่อมาจึงค่อยๆเรียนรู้ พัฒนาตนเองด้านอื่นๆ

นอกจากนี้ เด็กๆ ยังมีโอกาสเรียนรู้ซึมซับแบบอย่างคนดีฯ ภายนอกกลุ่มด้วย เช่น พระสงฆ์ที่สวนโมกขพลาราม คนทำงานด้านสังคมในจังหวัด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติจากการปฏิบัติร่วมกันเช่นกัน

การ Dialogue

กลุ่มชุมชนฯได้ใช้กระบวนการ Dialogue ตามธรรมชาติ ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม การพูดคุย สนทนากันในประเด็นที่สนใจร่วมกัน ในบรรยากาศและโอกาสต่างๆอยู่เสมอ โดยเริ่มจากกลุ่มพบปะในกิจกรรมชุมนุมชุมชนสร้างสรรค์ ในปี 2540 “ช่วยกันแนะนำคัดค้านกันในเรื่องที่ดีร่วมกันคัดแปลงตนเอง ศึกษาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หาหนังสือที่ดีๆมาอ่าน วิจัยเพื่อสร้างสรรค์บ้าง ใช้เวลาในการดำเนินชีวิตประจำวันในกลุ่มเพื่อนตามโอกาส” (บางตอนของบันทึกจากครู ฉบับที่ 1 โดยครูนิวัตร ใต้คุ้ม)

การเรียนรู้ที่สวนโมกข์ ได้มีการบูรณาการศึกษากับพระสงฆ์ที่กรุณาต่อเด็กๆ เช่นหลวงพี่จ้อย ท่านเมธี หลวงพี่นุ้ย และท่านอื่นๆ มีการ Dialogue ที่มีการจัดการด้วย เช่น การริเริ่มวงพูดคุยในวันอังคาร และพฤหัสฯ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการทำงาน การประชุมอย่างสม่ำเสมอ ได้ร่วมสนทนากับผู้มีประสบการณ์ในการ Dialogue จากต่างกลุ่ม เช่นคณะจากมูลนิธิธรรมาภิบาล และสวนอนันตชะยามะ ในปี 2543 คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ ได้จัดประชุมฝึกปฏิบัติเรื่องเทคนิคการประชุมที่สร้างสรรค์ ได้ฝึกการ Dialogue อย่างจริงจัง ผ่านกระบวนการจับคู่สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการเสวนาตอนกลางคืนในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติที่หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ด.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร

ในช่วงปีหลังๆ กลุ่มฯมีระบบพี่เลี้ยง มีการพบกลุ่มในโรงเรียนและชุมชน ได้ร่วมกันใคร่ครวญ พิจารณาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆโดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเอง ซึ่งช่วยให้กลุ่มได้พัฒนาวิธีการทำงานมาตามลำดับ

จุดเด่นที่สำคัญของกระบวนการ Dialogue คือโอกาสในการค้นพบหนทางแก้ไขปัญหา การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ สามารถเชื่อมโยงกับวิธีการเรียนรู้แบบอื่นๆได้ดี ซึ่งสมาชิกมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีผลด้านการเรียนรู้สูง ส่วนจุดด้อยของกระบวนการ Dialogue ในกลุ่ม คือขาดทักษะในการสนทนาอย่างลึกซึ้ง และรอบด้านพอ บรรยากาศและสถานที่ในโรงเรียนไม่เอื้อให้เกิดการ Dialogue โอกาสการพัฒนาการเรียนรู้ ควรมีสถานที่ที่เด็กๆและเพื่อนเยาวชนพบปะกันได้ สม่ำเสมอสามารถสร้างกระบวนการ Dialogue แบบธรรมชาติและมีการจัดการได้ดี

การฝึกอบรม

สวนโมกขพลารามเป็นแหล่งฝึกอบรมที่สำคัญของสมาชิกกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เป็นการฝึกการทำหน้าที่ประจำวัน การทำงานกลุ่ม การดำเนินชีวิตที่สงบ เรียบง่าย ฝึกการเป็นอยู่ตามแนวที่ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวไว้ว่า “การเป็นอยู่อย่างต่ำ การกระทำอย่างสูง”

นอกจากนี้ มีการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น ด้านสื่อ ละคร ศิลปะ การทำงานเฉพาะเรื่อง ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มพัฒนาระดับการทำงาน สำหรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดประชุมอย่างสร้างสรรค์ การคิดเชิงกระบวนการ การสร้างพลังขึ้นชม โดยอาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ซึ่งสมาชิกกลุ่มบางส่วนได้ร่วมกิจกรรมเป็นระยะๆนั้น มีผลในการพัฒนาตนเองและพัฒนาทีมงานกลุ่มสูง

จุดเด่นของการเรียนรู้โดยการฝึกอบรม คือการเรียนรู้ตรงเป้าหมาย รวดเร็ว สามารถนำไปปฏิบัติได้ สมาชิกมีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆมากขึ้น จุดด้อยคือกลุ่มยังขาดการวิเคราะห์ วางแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ดีพอ

โอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้แบบนี้ คือการร่วมกันวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม/จำเป็นแต่ละช่วง มีกิจกรรมระยะสั้น และระยะยาว พร้อมด้วยการประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการฝึกอบรม

การศึกษาดูงาน/ศึกษานอกสถานที่

ในรอบ 5 ปี (2540-2545) กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้ศึกษาดูงาน ศึกษานอกสถานที่ค่อนข้างมาก มีกิจกรรมช่วงสั้นๆเช่นการเยี่ยมชมบ้านเพื่อน ศึกษาจากโครงการพัฒนาชนบทขององค์กรพัฒนาเอกชน การพบปะแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ มีกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ เช่นสำรวจแม่น้ำตาปี สำรวจปะการัง สำรวจพันธุ์ไม้ และมีกิจกรรมการดูงานที่สำคัญ ต่อเนื่องจากการศึกษาดูงานในปีก่อนๆ(การศึกษาดูงานกลุ่มพลเมืองเด็ก จังหวัดสงขลา ทักษะศึกษาภาคเหนือ) ได้ร่วมงานเวทีเยาวชนภาคใต้ ที่อุทยานแห่งชาติ น้ำตกโดนงาช้าง จังหวัดสงขลา (ปี 2540) ศึกษาดูงานองค์กรชุมชนในกรุงเทพโดยการประสานงานของลำยอง เตียสกุล ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้ศึกษาดูงานกลุ่มเพื่อนหญิง มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย (ปี 2541) ฝึกงานชุมชนที่ภาคเหนือและภาคอีสาน โดยการประสานงานของมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมเช่นกัน พร้อมด้วยกิจกรรมอื่นๆ เช่น ประชุมกับเพื่อนเครือข่ายเยาวชน 4 ภาค ร่วมประชุมกับเครือข่ายครูที่เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพฯ ค่ายรากฐานชีวิตที่แข็งแรง ที่พุทธสถานธรรมศิลา จังหวัดบุรีรัมย์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่สวนสาขาน้ำจ.พัทลุง การดูงานเกษตรปลอดสารพิษที่ จ.อยุธยา

จุดเด่นของการเรียนรู้ดูงานที่คือความน่าสนใจของกิจกรรมการเรียนรู้ เด็กๆได้เรียนรู้ทั้งกระบวนการ และเนื้อหาขององค์กร ชุมชน ต่างพื้นที่ เช่น สุริยา นาคใหญ่ ได้สะท้อนความคิดเห็นในการศึกษาดูงานที่โครงการบ้านพักพัฒนาคุณภาพชีวิต อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา ระหว่างวันที่ 13-29 เมษายน 2542 ว่า “การทำงานเด็กและ เยาวชน เราต้องมีการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆพร้อมด้วยภูมิหลังของพวกเขา รวมทั้งลงไปคลุกคลีทำความคุ้นเคยกับพวกเขาจนกว่าเราจะยอมรับว่าเราเป็นเพื่อน แล้วความร่วมมือก็จะมีตามมาด้วย”

สำหรับจุดด้อยของการเรียนรู้แบบนี้ จากประสบการณ์ของกลุ่มคือการไม่ได้ศึกษาในระดับลึก การมองเห็น เรียนรู้ในเชิงปรากฏการณ์ (ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ไม่ใช่ความจริง) จุดด้อยของการเรียนรู้จำเป็นต้องแก้ไขโดยกระบวนการเรียนรู้แบบอื่น เช่น การ Dialogue การวิเคราะห์ชุมชน นอกจากนี้ มีจุดด้อยในการเรียนรู้คล้ายๆกับการเรียนรู้แบบซึมซับ คือการลอกเลียนแบบข้ามกลุ่ม การรับวัฒนธรรมซึ่งได้รับผลกระทบต่อกันมา ซึ่งมักจะไม่ใช่สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่ม/พื้นที่

โอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มมีบทเรียนที่สำคัญคือการประชุม สรุปการเรียนรู้ภายหลัง กิจกรรมการศึกษาดูงาน การศึกษานอกสถานที่ทุกครั้ง พร้อมด้วยบทเรียนในการจัดกิจกรรมฝึกงาน

ชุมชนสำหรับกลุ่มเยาวชนที่มีความพร้อม ซึ่งได้รับผลดี มีโอกาสพัฒนากิจกรรมต่อไป เยาวชนที่ผ่านการฝึกงานดังกล่าวในปี 2542 เช่น สุริยา นาคใหญ่ , มาลี สุปันดี , วลัยพร ทองจันทร์ , แก้วดา เพชรรัตน์ , รัตนา ชูแสง ได้สรุปการเรียนรู้ได้อย่างน่าสนใจ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสรุปงาน

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนการทำงานอาสาสมัคร กิจกรรมเชิงศิลปวัฒนธรรม สังคมสงเคราะห์ บางช่วงได้ทำงานเกี่ยวกับสิทธิเด็ก พร้อมด้วยการประชุมสรุปงานทุกสัปดาห์ มีการประชุมสรุปงานประจำปีต่อเนื่องจากการประชุมสรุปงานครั้งแรกในปี 2541 อีก 3 ครั้ง ดังนี้

27-29 ตุลาคม 2542 สรุปงานที่สวนโมกขพลาราม มีกรรมการกลุ่ม ครูที่ปรึกษา และคุณตาของเตียสกุล จากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมร่วมกิจกรรม ได้สรุปกระบวนการและผลการทำงานรายการกิจกรรมเช่น โครงการเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำ กิจกรรมฝึกทักษะ (ทำผ้าบาติก ส้ามัดข้อม) โครงการกองทุนเพื่อน้อง โครงการสู่ผืนดิน (ปลูกผัก) สโมสรเยาวชนฯ ได้ข้อสรุปในการพัฒนากิจกรรมต่อไป ตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 7 ข้อ คือ 1.การพัฒนาตนเอง 2. ส่งเสริมพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ในองค์กร 3.การทำงานเชิงองค์กรรวม 4.การพึ่งตนเอง 5.การเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม 6.ขยายเครือข่าย 7.สร้างสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์ 7 ข้อ ของกลุ่ม สรุปมาจากการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะการวิเคราะห์จากพื้นฐานการทำงานของกลุ่ม เช่น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองของเพื่อนสมาชิก การเตรียมความพร้อมสร้างคนรุ่นใหม่ที่ได้ริเริ่มตั้งข้อสังเกตมาตั้งแต่การประชุมสรุปงานครั้งที่ 1 การทำงานเชิงองค์กรรวม การพึ่งตนเอง กลุ่มมีปริมาณ และคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น มีค่าใช้จ่ายประจำปีประมาณ ปีละ 300,000-400,000 บาท ซึ่งมีผู้บริจาค ปีละ ไม่ต่ำกว่า 150 คนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในตอนต้น ซึ่งมีความจำเป็นต้องบริหารจัดการที่ดี สามารถส่งผลด้านการเรียนรู้ได้มาก มีโอกาสในการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ เพื่อสร้างสรรค์งานต่อไปอีก

4-7 พฤษภาคม 2543 การสรุปงานที่อุทยานแห่งชาติเขาค้อ การสรุปงานครั้งนี้ มีความลึกซึ้งมากขึ้น มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน บทเรียนของสมาชิก จำนวน 30 คน จากกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และน้องๆจากโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม (ภายหลังการประชุม ได้จัดตั้งกลุ่มพลังสร้างสรรค์ ทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องในโรงเรียน) ในการพูดคุยได้ค้นพบประเด็นสำคัญร่วมกันบางอย่าง เช่น การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงธรรมชาติ ทุกช่วงเวลามีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ในกลุ่มมีการสร้างกระบวนการคิด ได้ยกระดับจิตใจ มีการใช้ศิลปะในการพิจารณาสิ่งต่างๆ การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆอย่างเข้าใจ เห็นเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ไม่เคียดแค้นก่อนออกผล (หมายถึงทำตามขั้นตอน) กลุ่มเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ พลังเครือข่ายและท้องถิ่นมีความสำคัญ

ในการค้นพบร่วมกัน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของกลุ่มที่น่าสนใจ เช่น ปลูกผักไว้กินเอง จัดกระบวนการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะของสมาชิกให้มากขึ้น สร้างชุดการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนที่

หลากหลาย ส่งเสริมให้น้องๆเพื่อนๆในชุมชน ดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกกิจกรรมมีความต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดคำขวัญของกลุ่มเป็นครั้งแรกว่า “ชุมชนสร้างสรรค์ เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อชุมชน” (กำหนดคำขวัญนี้ ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2543 เวลา 00.30 น.)

ผลสรุปในการประชุม คือการทำงานเป็นทีมกันมากขึ้น โดยปรับเป้าหมายกลุ่มไปข้างเล็กน้อย คือ 1.ชุมชนสร้างสรรค์เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ 2.พัฒนาเด็กและเยาวชน 3.ประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น และกำหนดวัตถุประสงค์แตกต่างจากการประชุมสรุปงานครั้งก่อนไปข้างเช่นกัน ดังนี้ 1.พัฒนาตนเอง 2.เรียนรู้ชุมชน 3.เรียนรู้ประสบการณ์ตรง 4.เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีทางเลือกในการเรียนรู้ 5.ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิด 6.เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทบาทเยาวชนและชุมชนต่อสาธารณะ 7.สร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ

26-29 ตุลาคม 2543 กิจกรรมครั้งนี้ จัดขึ้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ต.ปากทรง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร เป็นการฝึกทักษะการประชุม และสรุปงานในรอบครึ่งปีด้วย โดยมีกลุ่ม/เครือข่ายเพื่อนๆ ที่พัฒนาจากการทำงานของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์บ้าง การเติบโตภายในกลุ่มเองบ้างเข้าร่วมกิจกรรม เช่นกลุ่มรักษ์แม่ตาปี เยาวชนรักษ์กังตาด กลุ่มหงายกะลา กลุ่มเค็ดคอกไม้สะท้อนถึงดวงดาว กลุ่มพลังสร้างสรรค์ กลุ่มต้นกล้าขนาดใหญ่ เพื่อนเยาวชนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต คณะกรรมการนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่จากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งฯ โครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต

การประชุมครั้งนี้ มีวิทยากรกระบวนการที่ได้สนับสนุนกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องช่วยจัดการประชุม คือคุณทวีศักดิ์ สุจริตน์ ได้ฝึกให้เด็กๆใช้เทคนิค Mind Map การใช้การ์ด ฝึกการเป็น Moderator ฝึกกระบวนการคิดในเชิงองค์รวม เชิงกระบวนการ ได้ร่วมกันสรุปเห็นภาพรวม เห็นความเคลื่อนไหวของกลุ่ม/เครือข่าย โดยเฉพาะการริเริ่มงานอย่างน่าสนใจของกลุ่มน้องใหม่ๆ ได้พบว่าเราร่วมกันสร้างเครือข่ายได้โดยการมีสถานที่ มีสมาชิกที่มีความสนใจ มีการวางแผนการทำงานและการจัดการที่ดี การจัดกิจกรรมเสวนาระดมความคิดเห็น การสื่อสารแจ้งข่าวถึงกัน และการสร้างจิตสำนึกของกลุ่ม ซึ่งนับเป็นบทเรียนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง

ในการสรุปงานครั้งสำคัญ 4 ครั้งของกลุ่ม ทำให้ได้ค้นพบแนวทางการทำงานที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆพร้อมด้วยการทำงานต่อเนื่องในปี 2544-2545 ต่อมาเมื่อวันที่ 25-28 ตุลาคม 2545 กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้จัดการประชุมสรุปบทเรียนครั้งสำคัญขึ้นอีก โดยการจัดกระบวนการประชุมของอาจารย์สมเจตนา นุณี โมณัย (รายละเอียดในส่วนการสรุปเวทีประชุมถอดบทเรียนของกลุ่ม ในเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์ชุดนี้) โดยมีการค้นพบที่น่าสนใจสอดคล้องกับบทเรียนที่มีพัฒนาการมาตามลำดับคือ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมาจากความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย ในระบบความสัมพันธ์ที่ดี มีแบบแผนการปฏิบัติที่ดีของพี่ๆและครู กิจกรรมมีการลงลึกถึงรากเหง้า ชุมชนมีสิ่งที่ดีงามที่มีศักยภาพในการศึกษาและระบบการเรียนรู้แบบ Dialogue ส่งผลสูงด้านการเรียนรู้

การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการสรุปบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของกลุ่ม จุดอ่อนของการเรียนรู้แบบนี้คือระบบโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เช่นการใช้

ตารางสอนแบบรายวิชา ไม่สอดคล้องกับชีวิตการเรียนรู้จริง การประเมินผล และวัฒนธรรมต่างๆในโรงเรียน ซึ่งยังมีโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับบางโรงเรียนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดรายวิชาให้สอดคล้องกับความสนใจ ความจำเป็นของเด็กๆได้ โดยควรได้กำหนดมาจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีกระบวนการที่สอดคล้องกับเนื้อหา เน้นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

กิจกรรมสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์/รณรงค์

การสื่อสารภายในกลุ่ม มีทั้งการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่นการพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน ซึ่งเชื่อมโยง ใกล้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบอื่นๆ พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการมากขึ้นเช่น การจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จักรายการวิทยุทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.00-18.00 น. รายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่น FM 89.75 MHz นื่องๆในโรงเรียนจัดเสียงตามสาย จัดนิทรรศการ ซึ่งมีผลด้านการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดบทเรียนได้ดี พร้อมด้วยการฝึกการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนาทักษะได้ จุดด้อยคือ กิจกรรมยังไม่มีความต่อเนื่อง ทีมงานยังขาดทักษะและมีข้อจำกัดในด้านเวลา

กลุ่มฯมีบทเรียนกิจกรรมการสื่อสาร รณรงค์ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเยาวชนกับการเลือกตั้ง ในปี 2543-2544 ในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร โดยได้ร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด เช่น นักเรียนโรงเรียนต่างๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สุราษฎร์ธานี สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อนเยาวชนในท้องถิ่น จัดกิจกรรมรณรงค์แจกแผ่นปลิวชักชวนให้ประชาชนไปเลือกตั้ง จัดนิทรรศการในชุมชนและสถานศึกษา จักรายการวิทยุ ออกแบบสำรวจความคิดเห็นของเพื่อนเยาวชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และได้จัดเวทีเสียงเยาวชน เชิญผู้สมัครมารับฟังข้อเสนอของเด็กๆ และแถลงนโยบายให้รับทราบ (ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน)

ผลที่ได้จากกิจกรรม สมาชิกได้เรียนรู้ขั้นตอนการเลือกตั้งระบบใหม่ ได้ฝึกสังเกตการเลือกตั้งในพื้นที่ สามารถสร้างสำนึกการมีส่วนร่วมในบางระดับได้ โดยเฉพาะการจัดเวที มีสมาชิกพรรคที่สมัครรับเลือกตั้งมาร่วมงานถึง 6 พรรค คือพรรคความหวังใหม่ พรรคไทยรักไทย พรรคถิ่นไทย พรรคประชากรไทย พรรคชาติพัฒนา และพรรคเกษตรมหาชน ซึ่งเด็กๆได้ร่วมกันระดมปัญหาและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาเสียดิถี ปัญหาด้านการศึกษาปัญหาเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ เช่นต้องการให้มีการตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำความผิดด้านสารเสพติดอย่างจริงจัง ต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน มีการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานของนักศึกษาที่จบใหม่

การเรียนรู้จากกิจกรรมการรณรงค์ สามารถสร้างผลกระทบในวงกว้าง สื่อสารกับสาธารณะได้มากขึ้น กิจกรรมครั้งล่าสุดของกลุ่มด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ซึ่งส่งผลด้านการเรียนรู้สูงคือกิจกรรมการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในนาม “สิ่งมหัศจรรย์ที่ฉันทำได้” ระหว่างวันที่ 4-5 มกราคม 2546 ณ โพธิ์ชัย วัดसानติ-โมตรี ตำบลขุนทะเล อ.เมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สนับสนุนโดยสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ)

กิจกรรมครั้งนี้ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมงานกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด นำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบนิทรรศการ การแลกเปลี่ยน การสาธิต โดยกลุ่มต่างๆ จำนวน 21 รายการ(รายละเอียดในสรุปผลการจัดเวทีสมาชิกเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสนอสำเนียงงาน ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ด้านการวางแผนงาน การแบ่งหน้าที่ การปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งได้สรุปบทเรียนในส่วนนี้ ว่าจุดเด่นของงานในครั้งนี้ คือการเตรียมความพร้อมที่ดี การแบ่งหน้าที่ เนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมหลากหลาย สมาชิกมีความสัมพันธ์กันดี ทำให้เกิดแนวทางความร่วมมือของเครือข่ายเด็กและเยาวชนต่อไปได้

สำหรับโอกาสในการพัฒนางานสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารตามธรรมชาติให้มากขึ้น จัดระบบการสื่อสารให้ชัดเจน เช่นการประชุม การจัดทำสื่อ พร้อมด้วยการทำงานสื่อสารร่วมกับเพื่อนเยาวชนภายในจังหวัด โดยใช้ช่องทางกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งได้ร่วมงานกันมาบ้างแล้วเช่นกัน เช่นเวที สี เส้น เสียง แบนเนอแม่อุปถัมภ์ โดยการประสานงานของพงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ (รายละเอียดในเอกสารสรุปงานดังกล่าว โดยผู้ประสานงาน) นอกจากนี้ หลายฝ่าย ได้สนใจการสื่อสารในรูปแบบใหม่ๆมากขึ้น เช่น ด้านอินเตอร์เน็ต

บทสรุปรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เริ่มต้นด้วยสภาพปัญหาที่พบว่าเด็กๆในกลุ่มนักเรียนทุนที่ทางกลุ่มน้ำใจครูดูแลอยู่ประสบปัญหาด้านการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก ทั้งการมีทักษะที่จำเป็นเบื้องต้น (ความสามารถในการพึ่งตนเอง การใช้ภาษา การคิดคำนวณ) การสนใจในการเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ และด้านศิลปวัฒนธรรมอันจรโลงจิตใจ (ใช้กรอบความคิดที่เสนอโดยอาจารย์สุทัศน์ ศิวะรักษ์) ในช่วงนั้นครูที่ดูแลนักเรียนทุนการศึกษา ได้ใช้เวลาว่างในวันหยุด เยี่ยมบ้านนักเรียนกลุ่มดังกล่าวบ่อยๆ ได้พบเห็นสภาพที่นักเรียนกลุ่มยากจน ขาดโอกาสอีกต่อหนึ่งนอกจากความยากจน คือโอกาสในการพัฒนาตนเองดังกล่าว

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้เลือกวิธีการแบบตรงไปตรงมาคือการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกอบรม โดยจัดขึ้นที่สวนโมกขพลารามต่อเนื่องหลายครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาด้านการฝึกพึ่งตนเอง การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ฝึกการบันทึก การสื่อสาร ในการฝึกอบรมแต่ละครั้งทางผู้จัดจะสอดแทรกเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรมที่ประเทืองปัญญาไปด้วยเช่นการอ่านบทกวี ภาพวาด การแสดงที่สร้างสรรค์

ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ได้มีการใช้กระบวนการเรียนรู้อื่นๆต่อเนื่องไปด้วย เช่น การ Dialogue (มีผู้ให้คำจำกัดความว่าหมายถึงการส่งผ่านความหมาย, ทางกลุ่มได้ให้ความหมายว่าการร่วมกันทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ/งานที่ทำ ผ่านการฟัง การพิจารณา และการคุยกันในบรรยากาศที่ดี โดยมีการลงลึกในเนื้อหาที่สนทนาและขยายขอบเขตกว้าง สัมพันธ์กับเนื้อหาอื่นๆด้วย) มีการทดลองปฏิบัติในระดับภายในจิตใจ เช่นการฝึกสติ สมาธิ การปฏิบัติภารกิจประจำวัน การบันทึก วิเคราะห์กิจกรรม ซึ่งได้รับผลดี มีสมาชิกที่ผ่านกระบวนการมีพัฒนาการน่าพอใจ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

กระบวนการเรียนรู้สำคัญที่กลุ่มได้ค้นพบในช่วงนั้น คือการเรียนรู้แบบซึมซับ โดยท่านอาจารย์พุทธทาสได้กล่าวซ้ำหลายครั้งว่าการสอนที่ดีที่สุดคือ "การทำให้ดู อยู่ให้เห็น สงบเย็นให้เป็นตัวอย่าง" และท่านอาจารย์บุญวน อินทรกำแหงได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า "ให้สนใจเรื่องการแสดงธรรมมากกว่าการบรรยายธรรม" (การแสดงธรรมหมายถึงการปฏิบัติคนให้เป็นตัวอย่าง)

กระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับนี้ เกิดขึ้นมาจากแรงจูงใจที่สำคัญดังกล่าว ต่อมาเมื่อครูที่ปรึกษาและเด็กๆบางคนสนใจปฏิบัติในกระบวนการนี้อย่างจริงจัง โดยการเริ่มต้นที่การเปลี่ยนแปลงตนเอง และมีการค้นพบต่อไปว่าการเรียนรู้แบบซึมซับนี้เกิดขึ้นได้ดีจากโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในบรรยากาศที่สงบ สบาย โดยเฉพาะการเรียนรู้ ซึมซับ จากผู้ที่ศรัทธาในนั้นมีผลสูง และส่งผลไปสู่สมาชิกได้ดี

การเรียนรู้แบบซึมซับ นอกจากจะหมายถึงการเรียนรู้ ซึมซับจากบุคคลแล้ว ยังหมายถึงการซึมซับจากธรรมชาติด้วย ตามคำกล่าวของท่านอาจารย์บุญวน อินทรกำแหงว่า "ความเย็นสงบของป่าโปร่ง ร่มรื่นตามธรรมชาติให้ความประทับใจและดึงดูดใจเป็นประการแรกเสน่ห์ของป่าธรรมชาติมีอำนาจลึกลับชวนใจให้สงบ เย็น และสะอาดบริสุทธิ์ขึ้น ความสกปรกเศร้าหมองที่เกาะติดใจมาแต่ไหน ก็จะได้รับชำระให้จางคลายโดยอัตโนมัติ จิตที่คุ้นเคยอยู่กับการปรุงแต่ง พุ่งซ่านไปต่างๆนานา ก็หยุดเจียบไปเอง เมื่อได้สัมผัสกับบรรยากาศที่สะอาดสะอ้านนั้น (สวนโมกข์ทำไม? ทำไมสวนโมกข์? :บุญวน อินทรกำแหง สำนักพิมพ์อศัมมโย พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า16)

ธรรมชาติของการซึมซับ ในด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ มีผลในระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนวิธีคิดและทัศนคติได้ โดยเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้แบบอื่น

บทเรียนของกลุ่มในช่วงนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นด้วยการฝึกอบรม แล้วพัฒนาไปสู่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสรุปบทเรียน การเรียนรู้แบบซึมซับ และการ Dialogue ซึ่งกระบวนการหลังๆ นี้มีความสำคัญ ส่งผลสูงในการพัฒนาเยาวชน

บทเรียนต่อมาเกิดขึ้นเมื่อเยาวชนในกลุ่มมีพัฒนาการมาระดับหนึ่งแล้ว เยาวชนกลุ่มนี้ได้รวมกลุ่มกันนาม "เยาวชนสร้างสรรค์" ได้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ทั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการวางแผนของกลุ่ม และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล/องค์กรภายนอก

กระบวนการในช่วงหลังนี้ กลุ่มได้สัมผัสเรื่องราวปัญหาระดับชุมชนมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่ปฏิบัติงานของโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต ซึ่งมีความใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษา และกลุ่มเยาวชน ได้นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อยๆ เช่นกรณีปัญหาที่ดินทำกิน การอนุรักษ์ป่าไม้ที่หมู่บ้านคลองคราม อ. กาญจนดิษฐ์ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทะเล ความเดือดร้อนของชาวบ้าน อ.ท่าชนะ และอีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิปัญญาของเยาวชนในกลุ่มเอง เช่นปัญหาด้านการศึกษาที่ ต.คลองน้อย ซึ่งเป็นบ้านของรัตนา ชูแสง (เด็กๆได้รับผลกระทบจากสังคมเมือง พ่อแม่มีค่านิยมส่งลูกมาเรียนในเมือง) ที่หมู่บ้านทับชัน ต.กรูด อ.พุนพิน บ้านของภัสรา ฐัณฑ์ พื้นที่เดินทางเข้า-ออกลำบาก ปีหนึ่งๆมีช่วงที่น้ำท่วมนาน 1-2 เดือน โรงเรียนมีครู 1 คน นักเรียน 6 ระดับ ทางราชการแก้ปัญหาโดยการยุบโรงเรียน ในขณะที่กลุ่มเยาวชนร่วมกับชาวบ้านเสนอเรื่อง

คัดค้านและจัดโครงการครูช่วยสอน สามารถบรรเทาปัญหา และทำให้การยุบโรงเรียนเลื่อนไปอีก 2 ปี ที่พื้นที่เดียวกันนี้ ต่อมามีปัญหาเกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ คือการสร้างนิคมอุตสาหกรรมริมฝั่งแม่น้ำด้านตรงข้ามโรงเรียนบ้านทับชัน

ปัญหาเหล่านี้ มีความรุนแรง กระทบความรู้สึกสูง มีคำถามเกิดขึ้นภายในกลุ่ม เช่นทำไมรัฐบาลถึงคิดจะสร้างเขื่อนในพื้นที่ที่เป็นป่าสมบูรณ์ (เขื่อนคลองกระแจะ ที่หมู่บ้านคลองคราม) กรณีอวนลากอวนรุน ที่อ่าวท่าชนะ การแก้ปัญหาของรัฐที่จะยุบโรงเรียนขนาดเล็ก (ในขณะที่กลุ่มเราคิดว่าโรงเรียนยิ่งเล็กยิ่งดี) โครงการสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่หลักการ วิธีการของระบบนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ ล้มเหลวในด้านสิ่งแวดล้อม และมนุษยธรรม และคำถามที่สำคัญที่สุดคือ "เราจะทำอะไรได้บ้าง"

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นเหล่านี้ในรูปแบบ "ชุมชนศึกษา" มีการสำรวจชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้าน ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน การนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่/ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ ขึ้นในพื้นที่ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในกลุ่ม คือหมู่บ้านคลองน้อย จัดกระบวนการเรียนรู้กับกลุ่มชาวบ้าน ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน (มีรายละเอียดในการถอดบทเรียนกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหลวงปด้อย) ที่หมู่บ้านทับชัน ไททรงาม จัดโครงการความรู้ฐานน้อยที่โรงเรียนบ้านทับชัน ร่วมรณรงค์คัดค้านการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง พร้อมด้วยกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดในการถอดบทเรียนของกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ในช่วงนี้ คือ การปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์รวมกับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ มีผลด้านการเรียนรู้ต่อกลุ่มสูงมาก ชาวชนที่มีการพัฒนาจากกระบวนการจากช่วงแรก ได้ผ่านกระบวนการนี้อีก ทำให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาวิธีคิด ทักษะการทำงานกลุ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าแกนนำสำคัญของกลุ่มเกือบทั้งหมด ต่างผ่านการเรียนรู้ในช่วงแรก คือการเรียนรู้แบบซึมซับ แบบ Dialogue และการฝึกอบรม และต่อมาได้นำกระบวนการมาเชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหของชุมชน/การสรุปบทเรียนจากการทำงานกลุ่ม

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่น การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม ทางกลุ่มถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เสริม ที่จำเป็น แต่ไม่ใช่กระบวนการเรียนรู้หลักที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการเรียนรู้ โดยการบรรยาย มีความเหมาะสมสำหรับผู้บรรยายที่มีความสามารถสูง มีชุดประสบการณ์ชัดเจนเท่านั้น นอกจากนั้น การเรียนรู้โดยกระบวนการนี้ จะต้องเชื่อมต่อกับกระบวนการอื่นๆ ที่กลุ่มค้นพบ จึงจะสามารถพัฒนาชาวบ้านได้

ในด้านเนื้อหา พบว่าการเรียนรู้ ในรูปแบบ การปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหาของตนเอง กลุ่ม และชุมชน/การสรุปบทเรียนจากการทำงาน มีผลในระดับการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างได้ (หมายถึงเยาวชนมีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม มีความสามารถพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มเข้าใจ เห็นความเชื่อมโยง ในระดับกลุ่ม ชุมชน สังคมภายนอก เป็นอิสระจากโครงสร้างทางการศึกษาและสังคมที่บีบคั้นได้ ในระดับหนึ่ง)

สถานห้วงโยธัมพันธ์

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ในรอบ 11 ปีที่ผ่านมา ได้มีส่วนในการพัฒนา ยกระดับเยาวชนในกลุ่มมาต่อเนื่อง เยาวชนกลุ่มแรกที่ได้รับทุนการศึกษา และกิจกรรมการส่งเสริม สำเร็จการศึกษา ปฏิบัติงานอาชีพ ดังนี้

1.สุริยา นาคใหญ่ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โครงการผลิตครูที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันรับราชการครูที่โรงเรียนกาญจนาภิเษก สุราษฎร์ธานี (ปัจจุบันสุริยายังเป็นแกนนำสำคัญในกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ กำลังริเริ่มงานส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน และการประสานเครือข่ายเยาวชนภายในจังหวัด)

2.เฉลิมพล เรือนดี จบการศึกษาระดับปวช.จากวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี สาขาไฟฟ้า ปัจจุบันประกอบอาชีพส่วนตัว

3.ณรงค์ ทิพบรรพต จบการศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษา สาขาคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันทำงานหน้าที่เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนสุราษฎร์เทคโนโลยี

4.กัญญารัตน์ ณ พัทลุง จบการศึกษาระดับ ปวส.จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี สาขาการบัญชี ปัจจุบันทำงานหน้าที่พนักงานบัญชี ที่โรงพิมพ์สิทธิประเสริฐ อ.เมืองฯ จ.สุราษฎร์ธานี

5.สมใจนิก บุญมี จบการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สาขาคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันปฏิบัติงานครูสอนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนสุราษฎร์พาณิชยการ

สำหรับเพื่อนเยาวชนอื่นๆที่ได้รับทุนการศึกษาอีกจำนวน 133 ทุน ในช่วงปี 2534-2539 และอีกประมาณ 600 ทุน ในปี 2540-2545 ได้พัฒนาตนเอง จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น มากบ้าง น้อยบ้างแตกต่างกัน โดยทางกลุ่ม ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา และเยาวชนกลุ่มอื่นๆ มาตามลำดับ

เยาวชนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ได้พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน เสริมระบบความคิดในเชิงองค์รวม มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ สำนึกแบบท้องถิ่นมากขึ้น สามารถบ่มเพาะแกนนำกลุ่ม คนทำงาน และสมาชิกได้จำนวนหนึ่ง (มีสมาชิกร่วมกิจกรรมแต่ละปี จำนวนมาก) แกนนำกลุ่มบางคนเมื่อจบการศึกษาแล้วได้ทำงานส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับเด็กฯและเยาวชนต่อไป บางคนร่วมงานตามโอกาส อาทิเช่น

กลุ่มที่ทำงานกลุ่มมาตั้งแต่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา-ปัจจุบัน

-ภาพิทร เพชรรัตน์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีบทบาทสำคัญในช่วงก่อตั้งกลุ่ม การระดมทุนในช่วงแรก ปัจจุบันทำงานเยาวชน กลุ่มธนาคารขยะ และเป็นผู้สื่อข่าว INN ใช้เวลาส่วนหนึ่งช่วยงานเครือข่ายเยาวชน จ. สุราษฎร์ธานี โดยมีผลงานที่สำคัญ เช่น การจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน จ.สุราษฎร์ธานี

-ศิริวรรณ สกุลพันธ์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมสำหรับน้องๆ ที่สวนโมกขพลารามปัจจุบันทำงานเป็นเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ ห้างบิ๊กซี จ.ภูเก็ต มีการติดต่อ ส่งข่าวเป็นระยะ

-สุริยา นาคใหญ่ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นประธานกลุ่มรุ่นที่ 1 ร่วมงานกับครูที่ปรึกษา ในการพัฒนากลุ่มเยาวชนมาก่อนจะเป็น"กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์" ปัจจุบันเป็นครูที่โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย กำลังเริ่ม โครงการกลุ่มเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยการนำนักเรียนออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียน (จากสถานการณ์จริง) ช่วยงานกิจกรรมสวน โมกข์เสวนาที่มีผู้ประสานงานหลักคือคุณหมอบัญชา พงษ์พานิช พร้อมด้วยการเคลื่อนไหวงานต่อเนื่องในบทบาทแกนนำคัญของกลุ่มตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

-วาสนา รามรงค์ จบการศึกษาศาสนาบัณฑิตสุราษฎร์ธานี ทำหน้าที่ฝ่ายระดมทุน ประสานงาน ฝ่ายการเงิน หลังจบการศึกษาทำงานด้านสิทธิเด็กของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ปัจจุบันทำงานเป็นครูในโรงเรียนเอกชน ติดต่อกับเพื่อนๆและช่วยงานกลุ่มตามโอกาสด้วยความเต็มใจ

-ธรรมบุญ แก้วใหญ่ จบการศึกษาศาสนาบัณฑิตสุราษฎร์ธานี เป็นประธานรุ่นที่ 2 ทำงานในกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการประสานงาน ปัจจุบันเป็นครูที่โรงเรียนบางสวรรค์วิทยา ได้ร่วมงานกลุ่มตามโอกาสเนื่องจากมีภาระงานในหน้าที่ค่อนข้างมาก

-วลัยพร ทองจันทร์ จบการศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ในรุ่นที่สุริยา เป็นประธาน ต่อจากนั้นได้ทำงานกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มมาตลอด หลังจบการศึกษา ทำงานดูแลเด็กกำพร้าที่สวน ोनันตะ - สยามะ จ.ชุมพร เป็นเวลาสองปี ขณะนี้ทำงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เคลื่อนไหวงานกิจกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนในกลุ่มและภาคี งานด้านส่งเสริมสุขภาพของเยาวชน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ดับบ้านดับเมือง เรียนรู้อยู่ดีที่ปากใต้ (นพ.บัญชา พงษ์พานิช ประสานงานโครงการ)

-มาลี สุป็นติ จบการศึกษาศาสนาบัณฑิตสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ประสานงานกลุ่มรุ่นที่ 4 มีบทบาทในกิจกรรมสำคัญ เช่นการจัดเวทีเยาวชนเพื่อการเลือกตั้ง การประสานงานค่ายต่างๆ ปัจจุบันทำงานอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม พื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ติดต่อกับเพื่อนๆในกลุ่ม

สม่ำเสมอ ร่วมงานกิจกรรมต่อเนื่องด้วยความเต็มใจ และมีความตั้งใจจะมาร่วมสร้างสรรค์กลุ่มในโอกาสต่อไปที่เหมาะสม

-แก้วดา เพชรรัตน์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นรองประธานกลุ่มฝ่ายกิจกรรม ทำงานเชื่อมโยงเครือข่าย สนใจด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในช่วงที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่ประธานสภานักศึกษา มีบทบาทในการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในระดับกว้าง ปัจจุบันทำงานประสานเครือข่ายมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนๆในกลุ่ม ติดต่อสื่อสารกันสม่ำเสมอ

-รัตนา ชูแสง จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นถึงปัจจุบัน งานหลักคือฝ่ายวิชาการ จัดพิมพ์จดหมายข่าวต่อจากภริกาณูจน์ ไคนุ่นนา จัดรายการเสียงตามสาย กิจกรรมกลุ่มเสวนา ปัจจุบันทำงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ทำงานวิจัยการเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่าย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุราษฎร์ธานี (ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค)

-ภริกาณูจน์ ไคนุ่นนา จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการประชาสัมพันธ์ ริเริ่มโครงการกลุ่มเสวนา เป็นบรรณาธิการจดหมายข่าวของกลุ่มในช่วงก่อตั้ง ขณะที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำหน้าที่อุปนายกองค์การนักศึกษา มีบทบาทในด้านการประสานงานเคลื่อนไหวกิจกรรม หลังจากจบการศึกษาทำงานเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์โฟกัสภาคใต้ ปัจจุบัน ทำงานฝ่ายสื่อที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานภาคใต้ จ.พัทลุง และเป็นนักเขียนประจำของวารสารชุมชนไทย

-ภัสรา วัชรพันธ์ จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ประสานงานกลุ่มรุ่นที่ 3 ทำหน้าที่ในกลุ่มด้านเลขานุการ (ต่อจากวลัยพร) ดูแลงานการเงินของกลุ่ม ปัจจุบันทำงานกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ฝ่ายการเคลื่อนไหว เชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนในโรงเรียนและพื้นที่ต่างๆ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และเป็นทีมงานวิจัย ร่วมงานกับรัตนา ชูแสง และเพื่อนๆ

-จักรพันธ์ ยุทธบรรณคล ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วงที่ศึกษาระดับมัธยมทำงานกลุ่มด้านสื่อ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเป็นระยะ ล่าสุดได้มาช่วยงานพื้นที่ การพัฒนากลุ่มเยาวชน

-รุ่งอรุณ เกลี้ยงมีศรี กำลังศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มด้านศิลป สนใจด้านการแสดง งานกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยงานกลุ่มต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงก่อตั้ง-ปัจจุบัน (รุ่งอรุณเป็นรองประธานกลุ่มในช่วงปี 2542) ปัจจุบันกำลังเตรียมพร้อมมาช่วยงานในคณะทำงานวิจัยฯของกลุ่ม

-กรรณิการ์ อนุสนธิ์อติสัย จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มตั้งแต่เรียนระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา ในงานด้านธุรการ เลขานุการ ช่วยงานกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจุบันทำงานค้าขายกับครอบครัว ช่วยงานกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

-คนางลักษณ์ เอี่ยมสะอาด จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานกลุ่มมาต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงที่เรียนระดับมัธยมศึกษา-ระดับอุดมศึกษา ทำหน้าที่ด้านกิจกรรม ฝ่ายพยาบาล

-รจนา สนขาว จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกิจกรรมกลุ่มมานาน ตั้งแต่ช่วงก่อนการตั้งกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ (กิจกรรมช่วงแรกๆคือการเรียนรู้ที่สวนโมกข์) ทำงานกลุ่มฝ่ายประชาสัมพันธ์ช่วยงานด้านต่างๆตามโอกาสปัจจุบันทำงานฝ่ายบุคคลในบริษัทเอกชนภายในจังหวัด

-จันทร์ฉวี ฐิพันธ์ กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานประสานกลุ่มเพื่อนๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมเครือข่ายเพื่อนนักศึกษาของสถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

-โกสินทร์ แซ่ฉั่ว กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำงานประสานกลุ่มเพื่อนๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมเครือข่ายเพื่อนนักศึกษาของสถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกับจันทร์ฉวี

กลุ่มเพื่อนที่ร่วมงานในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา

-เกียวเวลี มีสิทธิ์ จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่มในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการชักชวนของรัตนาวุธแสง ช่วยงานกลุ่มด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ ในปี2545-ต้นปี 2546 ทำงานอาสาสมัครมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม พื้นที่ จ.น่าน (มูลนิธิอภัยภูเบศร) ปัจจุบันประกอบอาชีพส่วนตัว

-ไพฑูริย์ ศรีคงแก้ว จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมงานกิจกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อน โดยการชักชวนของภัสรา ฐิพันธ์ ช่วงหลังช่วยงานกลุ่มด้านสิทธิเด็ก มีความสนใจจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มเด็กๆที่ด้อยโอกาส การจัดกิจกรรมที่เน้นด้านศิลปวัฒนธรรม ปัจจุบันทำงานพัฒนาชุมชน เครือข่ายภาครัฐ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านดงเมือง เรียนรู้วิถีชีวิตที่ปากใต้

-วนิดา แก้วหมื่น คิษย์เก่าจากโรงเรียนบ้านนาวิทยาคม (ลูกศิษย์ของครูมารศรี และครูสมศักดิ์ สกุลพงษ์) ขณะที่ยังเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในนาม "พลังสร้างสรรค์" จัดกิจกรรมบริการในโรงเรียน ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม รวมกลุ่มออกไปสอนหนังสือเด็กๆประถมศึกษา และจัดกิจกรรมอื่นๆ ขณะนี้กำลังศึกษาที่สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมงานกับภัสรา ฐิพันธ์ และเพื่อนๆ จัดกิจกรรมกลุ่มเสวนาในสถาบันฯ รวมกลุ่มจัดกิจกรรมนอกสถานศึกษา เชื่อมโยงกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนในจังหวัด

-กนกภรณ์ สุพัศตราภรณ์ เพื่อนของวนิดา จบการศึกษาจากโรงเรียนเดียวกัน ทำงานกลุ่มในนามพลังสร้างสรรค์ ปัจจุบันร่วมงานส่งเสริมการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน

- จูไรรัตน์ คำขลิ้ง จบการศึกษาจากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ร่วมกิจกรรมกลุ่มในช่วงที่ศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการชักชวนของมาลี สุปินดี ทำงานกิจกรรมกลุ่มหลายด้าน ช่วงหลังได้ช่วยงานชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (งานเก็บข้อมูลที่ อ.คีรีรัฐนิคม) ปัจจุบันทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ ในโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ เช่นเดียวกับบัวลย์พร ทองจันทร์ และผไท ศรีคงแก้ว

- ชีรเดช เหมทานนท์ กำลังศึกษาที่วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี ร่วมงานการเรียนรู้มาก่อนข้างมากในช่วงที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา และระดับปวช. ขณะนี้มีการติดต่อกับพี่ๆในกลุ่มตามโอกาส พร้อมด้วยการร่วมงานกลุ่มบางช่วง

นอกจากนี้ ในรอบ 11 ปีที่ผ่านมา กลุ่มสถานสนสัมพันธ์ กลุ่มน้ำใจครู และกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้ทำงานการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงาน องค์กร ประชาคมจังหวัด ก่อนข้างมาก เช่น ประชาคมจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการป่า-ทะเลเพื่อชีวิต องค์กรบริหารส่วนจังหวัด หอการค้าจังหวัด สุราษฎร์ธานี โครงการการจัดการชายฝั่งทะเลภาคใต้ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ สถาบันการศึกษา วัด ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีในการทำงานร่วมกันต่อไปอีก

ผลที่เกิดขึ้นเชิงสังคม (ผลในระดับนโยบาย)

ปี 2541 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ จัดประชุมเวทีการศึกษา ร่วมกับสมาคมครูแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ณ อาคารประชุมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ร่วมเวทีประมาณ 100 คน ประกอบด้วย กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร ผู้ประกอบการ ครู ข้าราชการ นักวิชาการ คนขับรถรับจ้าง เยาวชน ผู้ปกครองนักเรียน นักพัฒนาเอกชน พระ ผู้นำศาสนา ศิลปินพื้นบ้าน ฯลฯ ได้นำเสนอข้อมูล ความเห็นหลายด้าน โดยเฉพาะการมีข้อสรุปร่วมกันว่ามีความทุกข์ของชาวสุราษฎร์ด้านการศึกษาที่สำคัญคือ

1. ค่าใช้จ่ายของบุตรหลานสูงมาก
2. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดี
3. บุตรหลานใช้เวลาในโรงเรียนมากเกินไป
4. เด็กด้อยโอกาสถูกทอดทิ้ง
5. เด็กๆเรียนจบแล้วไม่มีงานทำ
6. หลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม

ปี 2542 โครงการ "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการสนับสนุนของบริษัทมหาชน จำกัด ธนาคารกสิกรไทย ได้ศึกษาวิจัยกระบวนการทำงาน และความสำเร็จของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ (หัวหน้าชุดโครงการคือ ดร.อมรวิทย์ นาครทรรพ) จัดพิมพ์เผยแพร่ร่วมกับบทเรียนของกลุ่มเยาวชนทั่วประเทศ ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการริเริ่มระบบการปฏิรูปการศึกษา ในชื่อหนังสือ "ความจริงของแผ่นดิน : ครู

เก่งๆของเรามีอยู่เต็มแผ่นดิน (จัดพิมพ์ จำนวน 30,000 เล่ม) โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ใช้สื่อนี้ในการเผยแพร่แนวคิด ด้านการจัดการศึกษาโดยการสัมผัสความจริง ในการเผยแพร่แนวคิด ด้านการจัดการศึกษาโดยการสัมผัสความจริง ซึ่งกลุ่มเยาวชนฯ ได้เสนอแนวคิดไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

"ครูไม่ควรมีบทบาทเพียงถือชอล์คอยู่หน้ากระดาน แต่ครูควรหันมาสร้างสรรคการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยยึดถือพื้นฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้ได้มากที่สุด ซึ่งเราไม่ค่อยได้ให้ความสนใจและทำกันเท่าไรนัก ทำให้การเรียนรู้ของเราแห้งแล้ง เห็นแก่ตัว แบ่งแยก และนำไปสู่นาคตที่มีคมนของเด็กฯและสังคมไทย"

"คนที่รู้มาก เก่งมากอย่างไรนั้น ถ้าไม่รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น จิตใจไม่พัฒนา ก็ไม่มีประโยชน์"

"จุดสำคัญคือการปลูกความรักของเด็กๆให้เติบโต ซึ่งจากกิจกรรมที่หลากหลายนี้ เราได้เห็นว่าการปลูกความรักกันอย่างไร อย่างโครงการความรู้คู่น้องน้อย ซึ่งเป็นค่ายที่พี่ๆมาช่วยสอนน้อง เราได้เห็นถึงความรัก ความผูกพันที่ค่อยๆเกิดขึ้น เราได้เห็นเด็กๆเขารู้จักร้องไห้เป็น จากการที่เด็กๆได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งหน่ออ่อนแห่งความรักนี้ก็จะเติบโตไปเรื่อยๆ ด้วยกระบวนการที่เด็กๆได้ร่วมทำงานกับเด็กด้วยกัน ร่วมกับบ้าน ร่วมกับชุมชน ซึ่งเด็กสามารถเป็นตัวแทนได้อย่างดี เพียงแค่ขอให้ครูมีเวลานั่งดู และเป็นที่ปรึกษาในบางเวลาเท่านั้น"

"เด็กๆเหมือนต้นไม้ ที่มีกระบวนการเติบโตที่ดีของตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่ครูและพ่อแม่ไม่ต้องไปคอยบีบบังคับ และขัดขวางกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะเติบโตได้เป็นอย่างดี และมีความสุข"

ในการศึกษาของคณะทำงานดังกล่าว ได้มีข้อสรุปเบื้องต้นว่ากลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ประสบผลดีเนื่องจากการจัดการภายในที่ดี มีแรงบันดาลใจร่วมกัน นำไปสู่เป้าหมายได้ และมีเงื่อนไขที่สำคัญคือจิตใจที่รักและหวงแหนการศึกษา ตั้งใจจะทำอะไรดีๆ เพื่อเด็กๆอย่างแท้จริง (ความจริงของแผ่นดิน ลำดับที่ 2 ครูเก่งๆของเรามีอยู่เต็มแผ่นดิน ,สำนักพิมพ์ บริษัท เจ.ฟิล์ม โปรเซส จำกัด โดยคณะศึกษาโครงการ "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 30,000 เล่ม, หน้า99-105)

ปี 2543 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้ร่วมเวทีเสวนาในงาน 30 ปี มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ณ หอประชุมเมืองไทยประกันชีวิต กรุงเทพมหานคร (ปี 2543) ได้นำเสนอโดยนิทรรศการเกี่ยวกับบทเรียนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม ตามคำขวัญของการจัดงานในครั้งนั้นว่า "การศึกษานำไปสู่การพัฒนาชุมชน" พร้อมด้วยการอภิปรายในเวทีประชุมในหัวข้อ "การศึกษาทางเลือก...เป็นมากกว่าโรงเรียน" ผู้ร่วมอภิปรายประกอบด้วย คุณสมพร พิงอุดม คุณอาทิตย์ แดงพวงไพบุลย์ นพ.พร พันธุ์โสธ คุณรัชณี ธงชัย ครุณิวัตร ไธ้ไต้กิม คุณรัตนา ชูแสง ค.ช.อนุชัช เพชรรัตน์ ครุวานิชย์ บุตรี และลูกศิษย์ (ผู้ดำเนินรายการคือคุณสายสวรรค์ ขยันยิ่ง)

ปี2544 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ร่วมลงนามกับเครือข่ายการศึกษาทางเลือก ในชื่อ "สภาการศึกษาภาคประชาชน" เข้าชื่อยื่นหนังสือให้รัฐบาลทบทวนการปฏิรูปการศึกษา โดยยกเลิกการผูกขาดการจัดการศึกษา ให้ครอบครัว ชุมชน มีสิทธิ์ สร้างความสามารถในการจัดการศึกษาได้เอง ลดบทบาทของโรงเรียน คุ้มครองการศึกษาที่กำลังถูกรุกรานอย่างหนักจากระบบธุรกิจ การทำกำไร

ปี 2545 เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย หรือSVN Asia (THAILAND) ได้เรียนเชิญอาจารย์ประเวศ วะสี และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ณ โรงแรมหาดแก้วรีสอร์ท จังหวัดสงขลา โดยได้ประกาศในที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวงธุรกิจ เอกชน และฝ่ายชุมชนว่า "กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่มีผลงานเด่นชัดเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีระบบการจัดการที่ดี ใช้วิธีแห่งคุณธรรมในการดำเนินงาน เป็นแบบอย่างอันดีงามสำหรับองค์กรอื่นๆ จึงขอมอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 ให้ไว้เป็นกำลังใจในการสร้างสรรค์งานต่อไป"

(กลุ่มองค์กรที่ร่วมรับรางวัลในครั้งนี้คือ กลุ่มมัคช้อมศีลธรรมชาติ บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช)

การศึกษาครั้งสำคัญ

ในช่วงปลายปี 2545 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จัดกระบวนการถอดบทเรียน เพื่อศึกษารูปแบบ และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเครือข่ายมีขอบข่ายความหมายเฉพาะกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และกลุ่มเยาวชนที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน 4 กลุ่มคือกลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพิทยาคม กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ไทราชม บ้านทับชันและโรงเรียนบ้านนาพิทยาคม กลุ่มการเรียนรู้เยาวชนตำบลคลองน้อย โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง กลุ่มการเรียนรู้เยาวชน อ.คีรีรัฐนิคม

การศึกษาในเบื้องต้น มีการค้นพบที่สำคัญคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มเยาวชนจัดการกันเอง 7 รูปแบบ โดยมีที่ปรึกษาที่มีความเข้าใจตัวเด็กและเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ ได้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมสรุปกับเด็กๆ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลสูงหลายด้าน ดังที่กล่าวมา โดยเฉพาะกลุ่มได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมที่ส่งผลในการเรียนรู้สูงมากคือ การเรียนรู้จากสภาพปัญหาของตัวเยาวชนเอง กลุ่มเยาวชน และชุมชน ผ่านกระบวนการซึมซับ เรียนรู้แบบอย่าง การ Dialogue และกระบวนการอื่นๆในลักษณะองค์รวมของการเรียนรู้ พร้อมด้วยเหตุปัจจัย ประกอบอื่นๆ ดังนี้

1. ครอบครัวให้การสนับสนุน พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี ส่วนมากเป็นชาวนาชนบท มีความเอื้ออาทร ชอบช่วยเหลือผู้อื่น หลายครอบครัวเป็นที่พบปะของเพื่อนบ้าน เป็นผู้นำตามธรรมชาติในชุมชน มีความเรียบง่าย ครอบครัวของสมาชิก(และครูที่ปรึกษา)ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ไม่คิดยึดการบริโภค-การสร้างฐานะมาก

2.การทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปผลการเรียนรู้ มีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดและความสนใจ บางครั้งได้ทดลองเปลี่ยนงานที่ไม่ถนัดและไม่สนใจด้วย เพื่อผลทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ กลุ่มได้ให้ความสำคัญในด้านการส่งผ่านข้อมูลภายในกลุ่ม การหนุนเนื่องช่วยงาน ตามความจำเป็น

3.สมาชิกมีความสนใจและความตั้งใจอยู่แล้วเป็นทุนเดิม เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมก็สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่และพร้อมจะพัฒนาต่อไป

4.บรรยากาศการเรียนรู้สนุก มีความสดชื่น แจ่มใสเมื่อเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของเด็กๆ ที่สดใสอยู่แล้ว ธรรมชาติของวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ไม่น่าเบื่อ และธรรมชาติของที่ปรึกษาที่ไม่เข้มงวดกวดขัน

5.มีระบบสายสัมพันธ์และการช่วยเหลือด้วยความเป็นพี่น้องภายในกลุ่มสูง สมาชิกสนิทสนมกันในกลุ่ม มีประวัติเกี่ยวกับการดูแล เอื้ออาทร กันทั้งส่วนตัว ครอบครัว และชุมชน ผ่านวิกฤติกรรมิ การต่อสู้ปัญหาหนักมอดุสหากรรมบ้านนาเดิมมาด้วยกัน (เป็นพื้นที่บ้านของเพื่อนในกลุ่มคือ ภัสรา รั้วพันธ์) สมาชิกบางคน ศึกษาในต่างจังหวัด ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนช่วยดูแลแม่ในยามเจ็บป่วย ซึ่งอาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย ได้ให้ข้อสรุปว่า “ช่วยกันเมื่อเป็น เห็นกันเมื่อตาย ให้กันเมื่อทุกข์”

6.มีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากแผน/บันทึกการจัดกิจกรรมตามวาระ และกิจกรรมประจำ ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลา 8 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งมีกิจกรรมหลักๆทุกเดือน พร้อมด้วยกิจกรรมประจำทุกสัปดาห์

7.ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี โดยการสะท้อนจากภายนอกทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในการก้าวเดินในเส้นทางการเรียนรู้นี้ จึงมีการคิดพัฒนากิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนที่ต้องการ

8.สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และทราบในสิ่งที่ตนเองชอบ จากกิจกรรมการทบทวนตนเอง จึงเกิดแรงผลักดันให้มีการคิดและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

9.ทรัพยากรที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เป็นเหตุให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรจึงเกิดความคิดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานต่อไปในอนาคต

10.แกนนำกลุ่ม ได้มีการพบปะพูดคุย สรุปประมวลกิจกรรม และสถานการณ์ของกลุ่มเป็นระยะๆ และร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกันกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

สรุปคุณค่าที่สมาชิกได้รับจากกลุ่ม

1.การพัฒนาศักยภาพในการทำงานมีเพิ่มขึ้น กล้าคิด กล้าทำ กล้ายอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ทุกคนสามารถเรียนรู้งานใหม่ๆ โดยการปฏิบัติจริง รู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพราะกลุ่มมีระบบการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ทำให้งานที่ผิดพลาดได้รับการทบทวนและช่วยมองจากเพื่อนหลายส่วนทำให้เกิดการพัฒนางานขึ้น

2. มีความสุขและสนุกในการเรียนรู้ เพราะการดำเนินกิจกรรมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน แต่มีการเปิดกว้างสู่ห้องเรียนธรรมชาติ มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี มีคุณค่าในด้านจิตใจเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถจดจำได้นาน

3. มีการยอมรับจากคนรอบข้าง ทั้งเพื่อน ครอบครัว ชุมชน

4. ตนเองมีการพัฒนาในระดับที่ดีขึ้น คือ มีการพัฒนาในด้านจิตใจ เกิดการยอมรับในความหลากหลาย รู้จักการแบ่งปัน รวมถึงมีความรับผิดชอบมากขึ้น

5. กิจกรรมกลุ่มส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำมาใช้ในการทำงานจริง ๆ ได้ เพราะภายในกลุ่มการเรียนรู้ได้มีการจัดกระบวนการให้เรา รู้จักคิด วางแผน ทดลองทำ และสรุปกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรอบด้านและพัฒนาความคิดได้อย่างอิสระ

6. มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม และช่วงหนึ่งของชีวิตได้มีการใช้อย่างคุ้มค่า

7. มีกัลยาณมิตรที่ดี พร้อมที่จะดูแลกันและกัน มีระบบการเชื่อมโยงกลุ่มเพื่อน พี่ น้อง จึงเกิดเพื่อนกลุ่มเล็ก ๆ ที่สามารถติดต่อประสานกันอย่างต่อเนื่อง

8. มีการพัฒนาความคิดที่รอบด้านและเป็นระบบ ไม่ได้มองเห็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้มีการมองอย่างรอบด้านด้วยความเป็นจริง ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตในสังคมนี้ได้

9. มีสติ ความนิ่งในการคิดและตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ฟุ้งซ่านมากเกินไป เมื่อต้องพบกับความผิดหวังที่เกิดขึ้นกับตนเอง

ในการสรุปบทเรียนครั้งนี้ อาจารย์สมเจตนา มณีโมโนย ได้นำเสนอข้อคิดที่สำคัญว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เราควรชื่นชมกับมัน บางครั้งเราต้องเรียนรู้ท่ามกลางความเครียด และความเบื่อบานก็ ได้ แต่ถ้าหากเรานำตัวเข้าไปสู่ความสนุกสนานเราต้องเรียนรู้กับมันไม่ใช่เป็นทาสมัน อย่าไปเครียด หดหู่ หรือท้อถอย ลองสังเกตดูว่า ในระยะแรกเรามาด้วยความสดใสสวยงาม แต่เมื่อมีการฝึกมากขึ้น เมื่อผ่านการทำงาน หรือสังกัดกลุ่มองค์กรมากขึ้น จากตาใส ๆ เริ่มขุ่น พุดน้อยลง หากไปร่วมในเวที สัมมนาเรามักจะหาที่นั่งใกล้คนที่เรารู้จักแล้วหาเรื่องมาสนิทกัน นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้เราไปสัมผัส กับความเครียด เราควรซึมซับพลังแห่งความดีงาม มันคงในท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นจริง หาก เราอยู่ที่ใดที่หนึ่งควรซึมซับเอาสิ่งที่มีคุณค่าในที่นั้น เรามักจะมีความเปราะบางจากสิ่งที่ไม่ดีเล็ก ๆ หากเราลองพิจารณาสิ่งนั้นจะเห็นถึงความสำคัญที่ซ่อนอยู่

จุดอ่อน/ข้อจำกัดของกลุ่ม

1. แม้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นนอกโครงสร้างระบบการศึกษา แต่เด็ก และครูที่ร่วมกระบวนการส่วนใหญ่ อยู่ในระบบดังกล่าว จึงมีข้อจำกัด/อุปสรรค ในด้านเวลาในการ ร่วมกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม

2. พ่อแม่ สังคม มีความเชื่อมั่น การจัดการศึกษาแบบเก่า (เน้นแข่งขัน การเรียนเป็นรายวิชา) ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่อของกลุ่ม ที่เชื่อมั่นว่ารูปแบบการจัดการศึกษา โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การปฏิบัติ/สรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของตนเอง กลุ่ม และชุมชน คือแกนหลักของการศึกษา

3 กลุ่มยังขาดพี่เลี้ยงที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการ โดยเฉพาะความสามารถในเชิงองค์รวม (ไม่ใช่ความสามารถในเชิงเทคนิค กระบวนการ อย่างเดียว)

4. แม้ว่ากลุ่มจะมีทุนทางสังคมพอสมควร แต่มีทุนเงิน วัสดุ-อุปกรณ์ที่จำเป็นน้อย ไม่พอเพียงในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สิ่งที่ค้นพบจากการจัดเวทีพื้นที่

กลุ่มการเรียนรู้ที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง

ความเป็นมา

กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนคลองน้อย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กๆ คูแลร์กษาทรัพยากรในท้องถิ่น ศึกษาภูมิปัญญาของหมู่บ้านตนเองมาตั้งแต่ปี 2540 มีผู้ริเริ่มโครงการ คือ รัตนา ชูแสง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพุนพินพิทยาคม โดยการได้ชักชวนเพื่อนๆ ไปจัดกิจกรรมค่ายการเรียนรู้ในหมู่บ้าน บริเวณริมฝั่งแม่น้ำตาปี ตำบลคลองน้อย

ในช่วงเริ่มต้นนี้ มีบุคคลสำคัญที่ได้ริเริ่มงานร่วมกัน คือ นายประชา นิลเอก (ปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นประธานบริหาร อบต.คลองน้อย) นายนิวัฒน์ แก้วประเสริฐ ปลัด อบต. ค.คลองน้อย คุณลำยอง เตียสกุล ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม คุณพงษ์ศักดิ์ พุ่มสุวรรณ อบต.คลองน้อย คุณจันทร์ทอง คำเจริญ อบต.คลองน้อย ผู้ใหญ่เชาว์ศักดิ์ ปานบำรุง กลุ่มแม่บ้านหมู่ 7 ต.คลองน้อย พร้อมด้วยครอบครัวของรัตนา ชูแสง

กระบวนการทำงาน ได้จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบของการจัดค่ายการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ในช่วงวันหยุด และพัฒนาสู่การสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มสนใจในโรงเรียน และชุมชน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชุมชน ซึ่งให้การสนับสนุนทั้งด้านอาหาร สถานที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาดังๆ เช่น สอนเด็กๆ ทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ทำของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน

ในการจัดกิจกรรมกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ได้พบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ค.คลองน้อย มีความสนใจ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็ก ๆ มากเป็นพิเศษ จึงได้กำหนดพื้นที่โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้องจัดค่ายการเรียนรู้ ต่อเนื่องมาแล้ว 2 ครั้ง และได้ร่วมกับโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกหลายด้าน โดยได้รับงบประมาณการจัดค่ายประจำปี และการสนับสนุนอื่นๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้อย มาอย่างต่อเนื่องด้วย

ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาจะเห็นถึงการพัฒนาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วง ดังนี้

ปี 2540 จัดกิจกรรมค่ายเด็กรักบ้านเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ ศาลาหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ค.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี เน้นในเรื่องการศึกษาชุมชน และการรักษาสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่เด็กๆ สามารถทำได้ มีเยาวชนในหมู่บ้านให้ความสนใจร่วมกิจกรรมครั้งนี้กว่า 40 คน โดยได้รับ

ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ใหญ่ชาวชนพื้นบ้าน ผู้ใหญ่ประชา นิลเอก กลุ่มแม่บ้านและชาวบ้าน
ในชุมชน ช่วยกันบริจาคงบประมาณ และอาหารสำหรับเด็กๆ

ปี 2541 จัดกิจกรรมค่ายสานฝันเด็กรักษ์บ้านเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ ศาลาหมู่บ้าน หมู่ที่
7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการดูแลสุขภาพรักษาทรัพยากรที่มีคุณค่ามี
ประโยชน์ในท้องถิ่นและการนำทรัพยากรต่างๆ มาประกอบการจัดกิจกรรม โดยมีกิจกรรมฝึกทำ
ผ้ามัดย้อมซึ่งได้จากสีของเปลือกไม้ในท้องถิ่น กิจกรรมการสำรวจและเก็บผักในชุมชนมาทำอาหาร
(ในหมู่บ้านมีผักถูกเป็นจำนวนมาก)

ปี 2542 จัดกิจกรรมค่ายเด็กรักษ์ถิ่นเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ โรงเรียนบ้านคลองน้อยหมู่ที่
3 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีใช้
สื่อด้านศิลปะ ทั้งการวาดภาพ การปั้น การแสดงละครเพื่อสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและร่วมดูแลสุขภาพตามที่เด็ก ๆ สามารถทำได้

ปี 2543 จัดกิจกรรมค่ายสานฝันเด็กรักษ์ถิ่น เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ณ หมู่ 2 ต.คลองน้อย
อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี (โรงเรียนวัดบุญบันเทิง) กิจกรรมครั้งนี้เน้นในเรื่องการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน
ชุมชนอย่างรู้คุณค่า มีการทำขนมจาก ซึ่งในชุมชนมีวัตถุดิบพร้อมและเด็ก ๆ สามารถเรียนรู้
กระบวนการทำขนมกับครูในชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือก การผสมแป้ง การปอกมะพร้าว การ
ห่อขนมและการย่างขนม นอกจากนี้ยังได้มีการฝึกทำทรายหอมกันบูชจากสมุนไพรในท้องถิ่น

ปี 2544 จัดกิจกรรมค่ายเด็กรักษ์ถิ่น (ตอนละบางลูยโคลน) เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน
ณ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นใน
เรื่องการศึกษาประวัติของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต การศึกษาของเยาวชนในชุมชนและ
การสร้างความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้นระหว่างชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เยาวชน และ
กลุ่มผู้สนับสนุนภายในจังหวัด

ปี 2545 จัดกิจกรรมค่ายเด็กรักษ์ถิ่น (ตอนละบางกลางป่าจาก) เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน
ณ โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นใน
เรื่องการศึกษาทางสาขาน้ำ มีการสำรวจแหล่งน้ำ สภาพทั่วไปบริเวณแหล่งน้ำ ค้นหาสัตว์เล็กน้ำจืด
เพื่อวัดคุณภาพความสะอาดของแม่น้ำตาปี ซึ่งชุมชนต้องใช้ในการอุปโภคบริโภค และมีการร่วมกัน
ค้นหาวิธีการดูแลสุขภาพแหล่งน้ำโดยกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมในชุมชน

กิจกรรมที่ผ่านมา มีเยาวชน ประชาชน ร่วมงานครั้งละประมาณ 100 คน ซึ่งได้รับการ
สนับสนุนเป็นอย่างดีจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลคลองน้อย กลุ่มแม่บ้าน ผู้นำชุมชน ครูใน
โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ผู้ปกครองนักเรียน และเยาวชนในชุมชน จึงมีการพัฒนาสู่การส่งเสริม
กลุ่มการเรียนรู้ของเยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับคณะครูที่สนใจ
ร่วมกันส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสนใจของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มกระดานตา
กลุ่มเสียงตามสาย กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มนักสำรวจ กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มได้
มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่พบในการประชุมถอดบทเรียนระดับพื้นที่

1. การทำงานร่วมกันที่ผ่านมา ในช่วง 5 ปีแรก เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นครั้งคราว ทำให้ไม่สามารถพัฒนาระดับกลุ่มเยาวชนได้มากนัก ต่อมาในช่วงปี 2544-2545 ได้มีการจัดกิจกรรมในเชิงลึก มีความต่อเนื่องมากขึ้น ซึ่งเริ่มส่งผลในด้านการพัฒนากลุ่มเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง
2. อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าว ยังมีจุดอ่อนในด้านขาดความต่อเนื่อง ความใกล้ชิดระหว่างพี่เลี้ยงและเด็กๆ ครูและผู้ปกครองยังไม่เข้าใจด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่คือพอ (ยังเน้นในเชิงเทคนิคอยู่มาก) จึงไม่สามารถสร้างการเรียนรู้จากกระบวนการที่เหมาะสมได้ เช่น การ Dialogue กระบวนการซึมซับ และอื่นๆ ซึ่งสามารถยกระดับไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนวิธีคิด/เจตคติ รวมทั้งเชิงโครงสร้าง (หมายถึงการที่เด็กๆ มีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น)
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือรายวิชาท้องถิ่น ร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีโอกาสสูง เนื่องจากทางกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ชุมชน และโรงเรียน ได้ร่วมงานกันมานาน ทุกฝ่ายมีความตั้งใจในการทำงาน
4. โอกาสการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นหลายด้าน เป็นไปได้มากเช่นกัน โดยการจัดต่อเนื่องจากกลุ่มการเรียนรู้เดิมในโรงเรียน พร้อมด้วยการศึกษาข้อมูลชุมชนเพิ่มเติม
5. โอกาสด้านการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชน มีความน่าสนใจ เนื่องจากชุมชนคลองน้อย มีลักษณะพิเศษหลายด้าน มีผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง
6. มีโอกาสในการเรียนรู้เรื่องอาชีพที่น่าสนใจในชุมชน เช่น การทำขนม การเย็บจาก การเกษตร งานช่าง

โดยสรุปแล้ว มีช่องทางการพัฒนากลุ่มเยาวชน โดยอาศัยศักยภาพที่มีในชุมชน โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือเยาวชนที่มีพัฒนาการมาในระดับหนึ่ง พร้อมด้วยครู ผู้ใหญ่ในชุมชน โดยมีประเด็นที่มองเห็นเบื้องต้นร่วมกันคือกระบวนการเรียนรู้อย่างไรที่เด็กๆ จะมีการพัฒนาไปได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ ในสภาพชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงเร็วมาก (แต่มีศักยภาพหลายด้าน ดังที่กล่าว)

กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพูนพิทยาคม

ความเป็นมา

โรงเรียนพูนพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีนักเรียนประมาณ 2,500 คน เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2546 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,4,5 ใช้หลักสูตรการศึกษาใหม่ (ปี 2545) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ใช้หลักสูตรการศึกษาปี 2521 (ปรับปรุงปี 2533) หลักสูตรการศึกษาดังกล่าว มีข้อแตกต่างกัน โดยหลักสูตรใหม่ มีรายวิชาที่โรงเรียนและท้องถิ่นกำหนดได้มากขึ้น คือสาระวิชาเพิ่มเติม ร้อยละ 30 พร้อมด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เช่นเดียวกับสถานศึกษาโดยทั่วไป โรงเรียนพูนพิทยาคม ประสบปัญหาด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนค่อนข้างมาก จากข้อมูลของฝ่ายสารสนเทศ ปีการศึกษา 2542 มีจำนวนครั้งการลงโทษของฝ่ายปกครองสูงถึง 1,137 ครั้ง แยกเป็นการลงโทษในระดับชั้น ม.1 จำนวน 522 ครั้ง ระดับชั้น ม.2 จำนวน 280 ครั้ง ระดับชั้น ม.3 จำนวน 70 ครั้ง ระดับชั้น ม.4 จำนวน 70 ครั้ง ระดับชั้น ม.5 จำนวน 110 ครั้ง และระดับชั้น ม. 6 จำนวน 85 ครั้ง

ปัญหาสำคัญของนักเรียนคือยาเสพติด ผู้สาว การทำร้ายร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของศาลคดีเด็กและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปีเดียวกันว่าเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรายการกระทำผิดมากที่สุด 4 อันดับ คือ ขาเสพติด ถักทอรัย บุคคลต่างด้าว และการทำร้ายร่างกาย โดยมีสาเหตุมาจากการคบเพื่อน การถูกชักจูง สภาพเศรษฐกิจบีบคั้น และการรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ในการนี้ กลุ่มน้ำใจครู และกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับงานแนะแนวโรงเรียนพูนพิทยาคม ได้จัดการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าของนักเรียน โดยการมอบทุนการศึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (มีทุนของทางโรงเรียนและทุนของกลุ่มน้ำใจครู รายละเอียดในเอกสารสรุปบทเรียนกลุ่มเยาวชนฯ) ในการมอบทุนการศึกษา ได้พบว่าในปีเดียวกันนี้มีนักเรียนโรงเรียนพูนพิทยาคมที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วน จำนวนถึง 726 คน จากจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2542 จำนวน 2,602 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 นักเรียนกลุ่มนี้ ได้รับการช่วยเหลือจากทางโรงเรียนในด้านทุนการศึกษาและเงินกู้เพื่อการศึกษาประมาณปีละ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 27.54

กระบวนการต่อมาคือการป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญา ทางกลุ่มฯร่วมกับงานแนะแนว ได้ดำเนินการผ่านกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน โดยมีนักเรียนโรงเรียนพูนพิทยาคมเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2540 เป็นต้นมา (รายละเอียดในภาคผนวก) ต่อมากลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ทดลองจัดกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น เช่น กิจกรรมค่ายเยาวชน กิจกรรมตามความสนใจ การพบปะพูดคุย ประชุมกลุ่ม

ในระยะต่อมา กลุ่มนักเรียน เริ่มกำหนดความสนใจได้ชัดเจนขึ้น โดยการพบปะประชุม ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนและร่วมงานกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปัจจุบันได้ร่วมกิจกรรมในนามชุมนุมเพื่อนเรียนรู้ โดยมีกลุ่มสนใจ เช่น กลุ่มการเรียนรู้เรื่องสื่อ กลุ่มการเรียนรู้ชุมชน กลุ่มเล่านิทาน กลุ่มแนะแนวตัญจร กลุ่มการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ กลุ่มฝึกประสบการณ์อาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

สมาชิกกลุ่มการเรียนรู้ ได้มีการพูดคุย วางแผน ปฏิบัติและสรุปการเรียนรู้ร่วมกันมาต่อเนื่อง และมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงกิจกรรมตามความเหมาะสม เห็นการรวมกลุ่มชัดเจนขึ้น พร้อมด้วยการร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายการเรียนรู้ในจังหวัด ล่าสุดได้ร่วมนำเสนอผลงาน กระบวนการเรียนรู้ในเวที สัมมนาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างกลุ่ม กำหนดแผนการทำงาน of เครือข่ายที่น่าสนใจ เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน การผลักดันหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาต่างๆ การประสานความร่วมมือในการทำงาน

สิ่งที่พบในการประชุมถอดบทเรียนระดับพื้นที่

1. ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การเรียนรู้จากประเด็นท้องถิ่น (ท้องถิ่นมีศักยภาพด้านการแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญา, ประวัติศาสตร์, การเมืองท้องถิ่น, ธรรมชาติ, อาชีพ)
2. การประสานระหว่างหน่วยงานเพื่อการศึกษามีความสำคัญและมีความเป็นไปได้
3. ผู้เรียนควรมีโอกาสในการกำหนดแผนการศึกษาของตนเอง (เนื้อหาและกระบวนการ) เด็กๆ มีโอกาสเรียนรู้จากกิจกรรมชุมชน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายวิชาท้องถิ่น ได้ มากขึ้น
4. การพัฒนากลุ่มเยาวชน มีความสำคัญด้านการเรียนรู้ต่อเนื่อง จึงควรพัฒนากลุ่มในด้าน บุคลากร, กิจกรรม, เครือข่าย, ระบบการจัดการ
5. การสร้างฐานข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมกระบวนการได้ดี
6. การเรียนรู้จากภูมิปัญญา มุ่งสู่จิตวิญญาณ โดยมีส่วนร่วมเป็นทุนทางสังคม
7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
8. สถานที่พบปะ ประชุม จัดกิจกรรม มีความสำคัญ (เด็กๆ เสนอให้มีศาลาเรียนรู้)

เด็กๆ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม เริ่มเห็นประเด็นคือ มีบทเรียนการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง กำลังอยู่ในขั้นตอนการสรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับปัญหาของตัวเอง กลุ่ม และชุมชน ยิ่งขึ้น โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ และเริ่มคิดถึงเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพราะได้สังเกตเห็นที่ๆ ส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมา (จบชั้น ม.6 โรงเรียนทุนพิณพิทยาคม และอุดมศึกษาในสถาบันต่างๆ ภายในและนอกจังหวัด) ไม่ได้เข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เนื่องจากขาดความเตรียมความพร้อม ในขณะที่เรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันเห็นว่าที่ๆ กลุ่มเยาวชน สร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ ได้ประกอบอาชีพอย่างเหมาะสมในหน่วยงานเอกชน รัฐ และงานที่คิดสร้างเอง เพราะมีกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองมาตลอด

กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่

ความเป็นมา

โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล –ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ชุมชนท่าโรงช้างเป็นพื้นที่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ระบบความสัมพันธ์/การร่วมกิจกรรมภายในชุมชนค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกับชุมชนเมืองโดยทั่วไป ชาวชนในพื้นที่ / โรงเรียนประสบปัญหาด้านสารเสพติด ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การพนัน

ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านนาใหญ่ที่สนใจการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆร่วมกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ . เช่น การศึกษาธรรมชาติสวนโมกขพลาราม กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศึกษาป่าต้นน้ำ การศึกษาดูงาน อบรมผู้นำกระบวนการ สื่อเสียงตามสาย และกิจกรรมอื่นๆ โดยนักเรียนได้นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้มาเป็นแนวทางจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน

ในปี 2544 ได้จัดตั้งกลุ่มกลุ่มต้นกล้านาใหญ่ เพื่อจัดกิจกรรมสื่อเสียงตามสายในโรงเรียน ต่อมาได้พัฒนากลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจ ปัจจุบันมีกลุ่มการเรียนรู้ 4 กลุ่ม คือ

- 1.กลุ่มสโมสรมืองน้อย
- 2.กลุ่มสื่อเสียงตามสาย
- 3.กลุ่มฝึกปลอดสารพิษเพื่อโลกสีเขียว
- 4.กลุ่มเสียงตามสาย เรียนรู้สู่ปัญญา

(รายละเอียดในบันทึกการสรุปบทเรียน)

แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ มีการพัฒนากลุ่มมาตามลำดับก่อนการสรุปบทเรียนในครั้งนี้ ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนากลุ่มได้ต่อไป

สิ่งที่พบในการประชุมถอดบทเรียน

การส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนบ้านนาใหญ่ มีประเด็นใกล้เคียงกับกลุ่มโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง ในการเตรียมความพร้อม การพัฒนาตัวเยาวชนเอง ให้มีความสุข มีความสามารถที่จะเรียนรู้ การพัฒนาต่อไป โดยที่ศักยภาพของชุมชนมีความแตกต่างกับทางโรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง (มีน้อยกว่า) แต่ตัวเยาวชน และความเข้มแข็งของกลุ่ม มีความพร้อมในการพัฒนาเช่นกัน

กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐนิคม

กลุ่มเยาวชนในอำเภอคีรีรัฐนิคม มีหลายกลุ่ม มีการพัฒนา / ความพร้อมแตกต่างกัน เช่น กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านคันมะพร้าว มีกิจกรรมการทำดอกไม้จันทร์ ฝึกฝนโนราห์บริการชุมชนงานหัตถกรรม

กลุ่มเยาวชนรักคันน้ำ เขียนป้ายชื่อคันน้ำ เพาะพันธุ์คันน้ำหาขายนำไปปลูกในพื้นที่ป่าปล่อยพันธุ์ปลา ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน กิจกรรมการประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยวางแผนการทำงานภายในกลุ่มเดือนละครั้ง และมีการระดมทุนของกลุ่ม

กลุ่มเยาวชนรักษ์คลองขุ่น เริ่มก่อตั้งกลุ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชน เพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมการศึกษาหาของดีในชุมชน ซึ่งเป็นค่ายเล็ก ๆ แต่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน เยาวชน การศึกษานอกโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นอย่างดี ต่อมา มีการจัดกิจกรรมค่ายกลุ่มน้ำคลองขุ่น ร่วมกับทาง อบต. และผู้ใหญ่ในชุมชน จัดทำศาลาการเรียนรู้ บริเวณเขตอภัยทาน หมู่ที่ 4 ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม จัดกิจกรรมสำรวจชุมชนด้านอาชีพ ฝึกทำขนมโดยการฝึกสอนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ต.บ้านยาง จากพื้นฐานกิจกรรมดังกล่าว กลุ่มได้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องยิ่งขึ้นทั้งการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชน กิจกรรมฝึกงานด้านการเกษตร การทำผ้ามัดข้อม และการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ชุมชนไว้วางใจ สามารถประสานงานได้ดี ขณะนี้กำลังดำเนินการจัดทำแผนกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มเยาวชนรักษ์คลองขุ่น กลุ่มกศน. และชุมชน

กลุ่มเยาวชนบ้านท่าเนียบ จัดกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ อนุรักษ์ด้านจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น โดยอาศัยงานศิลปะ มีการประชุมวางแผนการทำงาน มีการเชื่อมประสานกับเพื่อนเยาวชนในกลุ่มต่าง ๆ ของอำเภอคีรีรัฐนิคม ที่ผ่านมามีร่วมกันจัดกิจกรรมค่าย สร้างศูนย์เด็กเล็กกับเพื่อน ๆ ในเครือข่าย และเพื่อนเยาวชนจากประเทศสิงคโปร์

กลุ่มผู้ดี เป็นการรวมของนักศึกษาจากศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม ทั้งที่จบหลักสูตรแล้วและกำลังศึกษาอยู่ แต่มีความสนใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและชุมชนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดการศึกษาสายอาชีพ การเรียนรู้และการจัดทำผ้ามัดข้อม การทำแปลงเกษตรปลอดสารพิษ การเลี้ยงสัตว์ การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ การทำขนม กิจกรรมค่ายด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม กิจกรรมค่ายศึกษาฐาน กิจกรรมค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต และที่สำคัญทางกลุ่มได้มีส่วนร่วมับคณะกรรมการของศึกษานอกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับชุมชน

การจัดกิจกรรมที่ผ่านมามีได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนคีรีรัฐนิคม คือ อาจารย์อภัยชัย กาญจนรุจิ และคณะครู นอกจากนี้ยังมีการหนุนเสริมจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาในบางวิชา ขณะนี้ทางกลุ่มกำลังระดมกองทุนผู้ดี สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นกองกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการ

พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อนาคตทางกลุ่มจะร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคีรีรัฐนิคม ชุมชนและเยาวชนในท้องถิ่นร่วมจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมให้หลากหลายมากขึ้น

ภาพรวมของพื้นที่ที่น่าสนใจ

- 1.ด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.ด้านเศรษฐกิจชุมชน / อาชีพในท้องถิ่น
- 3.การแพทย์แผนไทย สมุนไพรในท้องถิ่น
- 4.การบริหารจัดการท้องถิ่น
- 5.การจัดกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน

โอกาสที่เป็นไปได้ในการพัฒนารูปแบบ/แนวทางการจัดการเรียนรู้ของเยาวชนคีรีรัฐนิคม

การส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบร่วมเรียนรู้กับกลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน อาชีพในท้องถิ่น การแพทย์แผนไทย สมุนไพรในท้องถิ่น รวมถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนในชุมชนที่มีอยู่ โดยร่วมคิด ร่วมวางแผน ปฏิบัติ สรุป บทเรียน แก้ปัญหาและพัฒนางานของกลุ่ม

พลังปัญญาเพื่อการศึกษาใหม่

การทำงานวิจัย ระยะที่ 2 ประกอบด้วยการประชุมนำเสนอบทเรียนการทำงานของกลุ่มและเครือข่าย เมื่อวันที่ 14-15 มิถุนายน 2546 ณ โรงแรมรอยเกาะ การจัดกิจกรรมเสวนาการศึกษา โดย องคมนตรีเกษม วัฒนชัย วันที่ 28 มิถุนายน 2546 ณ สวนโมกขพลาราม (จัดร่วมกับกิจกรรมสวนโมกข์เสวนา โดยการประสานงานของ นพ.บัญชา พงษ์พานิช) และการจัดเวทีประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานในขั้นสุดท้ายนี้ กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ และเครือข่ายเยาวชน ได้นำเสนอบทเรียนการทำงาน ร่วมเวทีเสวนา ทำให้ได้ค้นพบรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกลุ่มเยาวชน ชัดเจนยิ่งขึ้น ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนพุนพินพิทยาคม อ.พุนพิน กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาใหญ่ ไทรงาม บ้านทับชัน และโรงเรียนบ้านนาพิทยาคม กลุ่มเพื่อนเยาวชน อ.คีรีรัฐนิคม กลุ่มการเรียนรู้โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง อ. เมืองฯ จ.สุราษฎร์ธานี

ในที่ประชุม ได้เห็นพัฒนาการและบทเรียนของแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาระยะต่อไปได้ โดยกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ มีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากการทำงานของกลุ่มครูและคณะผู้สนับสนุน คือกลุ่มเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี ที่ทำงานกิจกรรมนักศึกษาร่วมกันระหว่างปี 2522-2529 นักศึกษากลุ่มนี้ประมาณ 20 -30 คน ได้พบปะ ประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้มีข้อสรุปด้านการทำงานในเชิงสังคมต่อเนื่องภายหลังจบการศึกษา โดยมีกิจกรรมทุนการศึกษาอยู่ด้วย

กิจกรรมทุนการศึกษา เริ่มต้นในปี 2533 โดยมีฐานความคิดว่า "เยาวชนส่วนหนึ่งขาดโอกาสที่จะเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว สมาชิกกลุ่มสานสัมพันธ์ ซึ่งมีเพื่อนประกอบอาชีพครูอยู่ในโรงเรียนต่างๆ น่าจะมีบทบาทในการแบ่งเบาปัญหา ช่วยเหลือเยาวชนส่วนหนึ่งได้"

กลุ่มสานสัมพันธ์ เริ่มโครงการทุนการศึกษาที่โรงเรียนพุนพินพิทยาคม มีนักเรียนได้รับทุนจำนวน 5 คนๆละ 2,000 บาท เป็นเงิน 10,000 บาท ซึ่งต่อมากลุ่มได้ประสานงาน รับการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนทุนจากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม พร้อมด้วยการรวมกลุ่มเพื่อนภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในนามกลุ่มน้ำใจครู ซึ่งในกระบวนการทำงานได้พบความจริงร่วมกันว่า "เยาวชนที่ทางกลุ่มให้การช่วยเหลือให้มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน ยังขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการเรียนรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลง"

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้เลือกวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม สำหรับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดขึ้นที่สวนโมกขพลารามต่อเนื่องหลายครั้ง ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ได้มีการใช้กระบวนการเรียนรู้อื่นๆต่อเนื่องไปด้วย เช่น การ Dialogue การปฏิบัติจริง การสรุปการเรียนรู้ ซึ่งได้รับผลดี มีสมาชิกที่ผ่านกระบวนการมีพัฒนาการน่าพอใจ

กระบวนการเรียนรู้สำคัญที่กลุ่มได้ค้นพบในช่วงนั้น คือการเรียนรู้แบบซึมซับ ซึ่งเกิดขึ้นโดย การศึกษาแบบอย่างระหว่างบุคคล ในโอกาสที่ได้ร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ในบรรยากาศที่สงบสบาย มีความเชื่อถือ ศรัทธา ซึ่งกันและกัน

บทเรียนของกลุ่มในช่วงนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นด้วยการฝึกรอบม แล้วพัฒนาไปสู่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสรุปบทเรียน การเรียนรู้แบบซึมซับ และการ Dialogue

ต่อมาเมื่อเยาวชนในกลุ่มมีพัฒนาการมาในระดับหนึ่งแล้ว เยาวชนกลุ่มนี้ได้รวมกลุ่มกันนาม "เยาวชนสร้างสรรค์" ได้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นค่อนข้างมาก ทั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการวางแผน ของกลุ่ม และการปฏิสัมพันธ์กับองค์กร/สถานการณ์ภายนอก

กระบวนการในช่วงหลังนี้ กลุ่มได้สัมผัสเรื่องราวปัญหาในระดับชุมชนมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานพัฒนาเอกชน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับครูที่ปรึกษา ได้นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อยๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิสำเนาของเยาวชนใน กลุ่มเองเช่นปัญหาด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายของรัฐ

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ กิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นเหล่านี้ในรูปแบบ "ชุมชนศึกษา" มีการ สำรวจชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้าน ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน การนำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้ เลือกพื้นที่/ประเด็น เพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และ สรุปความรู้ ขึ้นในพื้นที่ที่เป็นภูมิสำเนาของเยาวชนในกลุ่ม

กระบวนการเรียนรู้ในช่วงนี้ คือ "การปฏิบัติกิจกรรมแก้ปัญหาของชุมชน" ซึ่งมีลักษณะเป็น องค์กรร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งมีผลด้านการเรียนรู้ต่อกลุ่มสูง เยาวชนที่มีการพัฒนาจาก กระบวนการจากช่วงแรก ได้ผ่านกระบวนการนี้อีก ทำให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาวิธีคิด ทักษะ การทำงานกลุ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าแกนนำสำคัญของกลุ่มเกือบทั้งหมด ต่างผ่านการเรียนรู้ใน ช่วงแรก คือการเรียนรู้แบบซึมซับ แบบ Dialogue และการฝึกรอบม และต่อมาได้นำกระบวนการมา เชื่อมต่อับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญคือการปฏิบัติกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน/การสรุปบทเรียน จากการทำงานกลุ่ม

รูปธรรมที่สำคัญของการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ปัญหของชุมชน คือกรณีการเคลื่อนไหวย ักัดค้านการขุดโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่บ้านของสมาชิกกลุ่ม โดยทางกลุ่มได้เสนอเรื่องคัดค้าน และ จัดโครงการครูช่วยสอน ทำให้สามารถบรรเทาปัญหา การขุดโรงเรียนเลื่อนไปอีก 3 ปี กรณีปัญหาด้าน การศึกษาที่ตำบลคลองน้อย เด็กๆได้รับผลกระทบจากสังคมเมืองมาก กระแสบริโภคนิยม ค่อนข้างสูง ทางกลุ่มได้จัดกิจกรรมสำรวจชุมชน วิเคราะห์ปัญหา และจัดกระบวนการเรียนรู้ สำหรับเด็กๆด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ศิลปะตามความสนใจ

กรณีนิคมอุตสาหกรรมบ้านทรีพีทวิ เกิดขึ้นในพื้นที่เดียวกับชุมชนที่จะขุดโรงเรียนข้างต้น ทางกลุ่มได้ร่วมกับชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด จัดกิจกรรมสำรวจและ เผยแพร่ข้อมูล ศึกษาฐานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ผลักดันให้มีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น ซึ่งมีผลในการยุติโครงการ (ชั่วคราวจนถึงขณะนี้) พร้อมด้วยผลในด้านการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเยาวชน

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่นการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในทุกช่วงของการพัฒนากลุ่มเยาวชนเช่นกัน โดยทางกลุ่มได้มีการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความสนใจ เช่นเทคนิคการทำงานกลุ่ม การประชุม ด้านสื่อ ศิลปะ การศึกษาดูงาน มีการศึกษาดูงานในและนอกจังหวัด ได้จัดโครงการดูงานระยะสั้น และจัดโครงการศึกษากระบวนการทำงานระยะยาว โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนรับเยาวชนในกลุ่มเข้าร่วมโครงการ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ มีการสื่อสารแบบธรรม เช่น การพบปะพูดคุยการทำงานร่วมกัน พร้อมด้วยการสื่อสารที่มีการจัดการ ซึ่งมีการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุ นิทรรศการ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ทั้งนี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการเรียนรู้ ในด้านครอบครัว พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี ส่วนมากเป็นชาวนาชนบท มีความเอื้ออาทร หลายครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน มีความเรียบง่าย ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ไม่ติดขัดการบริโภคการสร้างฐานะมาก ด้านการทำงาน กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ สมาชิกมีความตั้งใจ สนใจร่วมกัน บรรยากาศการเรียนรู้มีความสุข มีสายสัมพันธ์ที่ดีภายในและนอกกลุ่ม กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และมีการจัดการโดยกลุ่มแกนนำร่วมกับสมาชิก

กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องในระยะ 10 ปี มีผลดีในการพัฒนา ขกระดับเยาวชน และกลุ่มเยาวชน การเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เสริมความคิดในระบบองค์กรรวม และสำนึกท้องถิ่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ แบบแผนการปฏิบัติของตนเอง เยาวชนส่วนที่จบการศึกษาแล้วไปทำงานในหน่วยราชการ เอกชน และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ บางส่วนยังรวมกลุ่มกันทำงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มน้อยๆ ต่อไป พร้อมทั้งผลด้านการยอมรับของชุมชน สังคม ภาครัฐ องค์กรต่างๆ มาตามลำดับ โดยล่าสุด เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย หรือSVN Asia (THAILAND) ได้เรียนเชิญอาจารย์ประเวศ วะสี และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ณ โรงแรมหาดแก้วรีสอร์ท จังหวัดสงขลา โดยได้ประกาศในที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวงธุรกิจ เอกชน และฝ่ายชุมชนว่า "กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่มีผลงานเด่นชัดเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีระบบการจัดการที่ดี ใช้วิถีแห่งคุณธรรมในการดำเนินงาน เป็นแบบอย่างอันดีงามสำหรับองค์กรอื่นๆ จึงมอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 ให้ไว้เป็นกำลังใจในการสร้างสรรคงานต่อไป"

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ คือการปฏิบัติแก้ไขปัญหาค้นหาของตนเอง/กลุ่ม และชุมชน โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ ในแนวทางที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย มีฐานการตัดสินใจที่กลุ่มเยาวชนเอง สามารถส่งเสริม พัฒนา ขกระดับความรู้ความสามารถของกลุ่มเยาวชนได้จริง

ทั้งนี้ในกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงกับเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกัน
สร้างการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กและเยาวชน มีกรอบ แนวคิด
สอดคล้องกันแต่มีขั้นตอนพัฒนาการต่างกัน ตามศักยภาพ สภาพแวดล้อม และปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. โรงเรียนทุนพิทยาคม เป็นแหล่งเริ่มต้นกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ เมื่อรุ่นพี่จบการ
ศึกษาไปแล้ว ได้กลับมาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้กับรุ่นน้องต่อไป ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมตามความ
สนใจ ซึ่งได้สรุปการเรียนรู้ร่วมกันมาแล้ว พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ มีผลในการพัฒนาตนเองและกลุ่ม
มีกลุ่มแกนนำที่ทำงานร่วมกับสมาชิกพร้อมด้วยศักยภาพของท้องถิ่น และโรงเรียนในการหนุนเสริม

2.โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง เกิดจากสมาชิกชุมชนสร้างสรรค์ได้ชักชวนเพื่อนๆ ไปจัด
กิจกรรมค่ายการเรียนรู้ในพื้นที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2540 ตามสภาพปัญหาคือชุมชนใกล้เมือง เด็กๆได้รับ
ผลกระทบด้านค่านิยมสูง กระบวนการทำงาน ได้จัดกิจกรรมในรูปแบบค่ายเรียนรู้ การสำรวจชุมชน
ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากชุมชน ครู ผู้ปกครองนักเรียน นำไปสู่การมีกลุ่มการเรียนรู้เพื่อแก้ไข
ปัญหาในเบื้องต้นเช่นกัน กลุ่มดังกล่าวนี้มีกระบวนการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีความสัมพันธ์ที่ดี พร้อม
ด้วยศักยภาพของท้องถิ่นในด้านภูมิปัญญาที่สามารถเรียนรู้ได้

3.โรงเรียนบ้านนาใหญ่ เป็นกลุ่มน้องๆระดับประถมและมัธยมศึกษา ที่มีพัฒนาการมาจาก
กลุ่มเยาวชนในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง ชุมชนมีระบบความสัมพันธ์ การร่วมกิจกรรมน้อย ตั้งแต่
ปี 2540 เป็นต้นมา เยาวชนที่สนใจการเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับพี่ๆกลุ่ม
ชุมชนสร้างสรรค์และมีพัฒนาการมาถึงปัจจุบัน มีกลุ่มการเรียนรู้ตามความสนใจ ตอบสนองสภาพ
ปัญหาในบางระดับ

4.กลุ่มเยาวชนอำเภอศรีวิชัย ในพื้นที่มีกลุ่มการเรียนรู้หลากหลาย มีการพัฒนาและความ
พร้อมที่แตกต่างกันเช่นกลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านดั้นมะพร้าว กลุ่มเยาวชนรักษาดินน้ำ กลุ่มผู้ถือ
กลุ่มรักษาคอลงัน กลุ่มเยาวชนบ้านท่าเนียบ ซึ่งได้สรุปบทเรียนร่วมกันได้พบว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้าน
ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน กลุ่มมีบทเรียนในการทำงานซึ่งมีความเป็นไปได้
ในการส่งเสริมพัฒนา

สรุปภาพรวมของกลุ่มการเรียนรู้แต่ละพื้นที่ คือกลุ่มการเรียนรู้ตามประเด็นที่สนใจ ซึ่ง
ตอบสนองปัญหาของเยาวชน และชุมชนบ้างในบางระดับ แต่ละกลุ่มมีรูปแบบการเรียนรู้บางรูปแบบ
มีผู้สนับสนุน กลุ่มแกนนำและสมาชิกที่ปฏิบัติการเรียนรู้ได้ แต่บทบาทของผู้สนับสนุน ยังมีค่อนข้าง
สูงกว่าตัวเยาวชนเอง สภาพความเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ ยังไม่เด่นชัดนัก จึงมีความจำเป็นใน
การจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา ยกระดับการเรียนรู้ต่อไป โดยใช้กรอบคิด รูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้ 7 รูปแบบของกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ให้กลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการ
เรียนรู้ต่อไปโดยมีการสรุปความรู้ บทเรียน วิเคราะห์และพัฒนากิจกรรมให้ตอบสนองต่อปัญหายิ่งขึ้น
โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลของตนเอง กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการปฏิบัติแก้ไขปัญหา และสร้าง
ความรู้ จากฐานการปฏิบัติ

แนวทางการทำงานดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของที่ประชุมซึ่งให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าควรมีระบบการส่งเสริม พัฒนาเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มอื่นๆ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และโรงเรียนด้วย

นอกจากนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพื่อนเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ที่เติบโตมาจากพัฒนาการส่งเสริมของกลุ่ม องค์การ ในจังหวัด มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่าย ในเวทีการเรียนรู้ ได้ร่วมงานกันในบางระดับ ในเชิงหนุนช่วยกัน มีโอกาสในการสร้างความรู้จากฐานของกลุ่มได้เช่นกัน ประกอบด้วย

1. กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์อ่าวท่าชนะ เป็นกลุ่มเยาวชนที่รวมตัวกันทำกิจกรรมด้าน การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอ่าวท่าชนะ มีกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ การฝึกอบรม การศึกษาชุมชน การศึกษาดูงาน ในการดำเนินกิจกรรมได้รับสนับสนุนจากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าพรุคันธุลี

2. กลุ่มเยาวชนพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค เกิดจากการรวมกลุ่มของชุมนุมผู้บริโภค ในโรงเรียน ประจักษ์ศิลปาคม และพื้นที่อื่นๆ มีกิจกรรมด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการนำละครหุ่นมือมาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอ ละครและให้ความรู้ในเรื่องสิทธิของผู้บริโภค อันตรายจากอาหารบางชนิด ปัจจุบันมีการขยายกลุ่มสนใจไปยังกลุ่มเพื่อน เพื่อร่วมดำเนินการในนามเครือข่ายบริโภคสร้างสรรค์

3. กลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรและป่าอำเภอนม เยาวชนในพื้นที่อำเภอนม โดยการนำของกลุ่มเยาวชนบ้านสองแพรก ได้นำสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการอนุรักษ์ป่าและสมุนไพรที่มีคุณค่าไว้ให้เยาวชนรุ่นต่อไป กิจกรรมที่ทำเป็นลักษณะงานรณรงค์ พูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มเพื่อน การนำยาสมุนไพรมาใช้แทนยาแผนปัจจุบัน ขณะนี้กำลังประสานงานกับพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ วิเคราะห์กิจกรรม และวางแผนการเรียนรู้ต่อไป

4. กลุ่มเพื่อนสัมพันธ์ เป็นกลุ่มเพื่อนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ร่วมจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนในสถาบัน โดยมีกิจกรรมการเสวนา การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนในชุมชน กิจกรรมการเล่านิทาน อ่านหนังสือให้น้อง ๆ โรงเรียนสอนคนตาบอดฟัง มีการร่วมช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน ร่วมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ วางแผนการเรียนรู้ และสรุปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. กลุ่มน้องโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ (โครงการนวดแผนโบราณเพื่อสุขภาพ) เป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมโดยคณะกรรมการนักเรียนและกลุ่มสนใจ มีกิจกรรมการนวดแผนไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สามารถสร้างอาชีพ นำไปสู่การพึ่งตนเองของผู้พิการทางสายตา และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและการแพทย์แผนไทยไว้ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจ คือ คนตรีเพลงบอก ธนาคารขยะ งานส่งเสริมอาชีพอิสระ งานส่งเสริมสุขภาพ

6. เครือข่ายนักสืบสายน้ำ/โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเป็นกลุ่มที่ทางสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 สนับสนุน มีกิจกรรมการเรียนรู้จากประเด็นสิ่งแวดล้อม ฝึกอบรมให้เด็กๆ ได้สำรวจคุณภาพน้ำทางกายภาพและชีวภาพ สมาชิกต่างโรงเรียนได้ติดต่อสื่อสารกัน มีข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของน้ำในชุมชน ซึ่งสามารถถ่ายทอดกระบวนการต่อไปได้อีก

จุดอ่อน/ข้อจำกัดของกลุ่มและเครือข่าย

1. ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้เสริม เช่น การฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ เด็กมีทางเลือกในการเรียนนอกโรงเรียนน้อย ส่วนการเรียนรู้หลัก คือ ปฏิบัติการแก้ไขปัญหของตัวเยาวชนเองและกลุ่ม/ชุมชน มีข้อจำกัดเรื่องเวลา
2. กลุ่มมี "กลยุทธีการเรียนรู้" ที่มีความสามารถในการร่วมวิเคราะห์ ร่วมเรียนรู้กับเด็กๆ น้อย

สถานศรัทธา สร้างสังคม

ในปี 2546 กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิต และสังคม ด้านทุนการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) สนับสนุนอาสาสมัครปฏิบัติงานเยาวชน ได้รับการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการดับบ้านดับเมือง เรียนรู้วิถีที่ปากใต้ สนับสนุนผู้ช่วยชุมชน ทำงานส่งเสริมสุขภาพะเยาวชนในกลุ่ม และเครือข่าย พร้อมด้วยการสนับสนุนจากภาคีภายในและนอกจังหวัดเช่นเดิม

****สถานศรัทธา สร้างสังคม คือคำขวัญของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม***

ในการทำงานระยะต่อไป ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ หรือแนวทางที่สำคัญได้ คือการสร้างการศึกษาแบบใหม่โดยกลุ่มเยาวชน โดยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติแก้ไขปัญหของเยาวชนเอง กลุ่ม และชุมชน , การพัฒนาเครือข่ายพ่อแม่ เยาวชน ครู และชุมชน เพื่อการเอื้ออำนวยการสร้างการศึกษาโดยกลุ่มเยาวชน , การสื่อสาร เคลื่อนไหว สร้างความเข้าใจกับสังคมเกี่ยวกับการศึกษาแบบใหม่

ในการนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ข้อ เพื่อสร้างเงื่อนไข ปัจจัยให้กลุ่มเยาวชน
สร้างการศึกษาที่เหมาะสมได้ โดยในการดำเนินงานในขั้นตอนดังนี้ประกอบด้วย

1.การเผยแพร่แนวคิด หลักการ กระบวนการทำงาน และรูปธรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน
จ.สุราษฎร์ธานี

2.การพัฒนา ขกระดับ และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน จ.สุราษฎร์ธานี

3.การพัฒนากลไกหนุนเสริมศักยภาพการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของกัลยาณมิตร เครือข่าย
เยาวชน จ. สุราษฎร์ธานี (พี่เลี้ยง)

4.การประสาน และเชื่อมร้อยการทำงานภายในเครือข่ายเยาวชน จ. สุราษฎร์ธานี

ผลที่คาดว่าจะได้รับในการทำงานในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1.เกิดการเผยแพร่แนวคิด หลักการ กระบวนการทำงาน และรูปธรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม
เยาวชน จ.สุราษฎร์ธานี

2.เกิดการพัฒนาโจทย์วิจัยในระดับกลุ่มเยาวชน จำนวน 5-6 กลุ่ม

3.เกิดโครงการวิจัยประเด็นเยาวชน จำนวน 3-4 โครงการ

4.เกิดการพัฒน ขกระดับ และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการจัด
กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน จ.สุราษฎร์ธานี

5.เกิดกลไกหนุนเสริมศักยภาพ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของกัลยาณมิตร
เครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.กัลยาณมิตรเครือข่ายเยาวชน จ.สุราษฎร์ธานี ได้พัฒนาการเรียนรู้ และทักษะในการทำวิจัย
เพื่อท้องถิ่น

7.เกิด Social Mapping ประเด็นเยาวชน จ. สุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 6 บทเรียนที่ได้จากการทำวิจัย

บทเรียนของเครือข่ายเยาวชน ซึ่งเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ร่วมกันนี้ ได้นำไปใช้เพื่อกำหนดเป้าหมายการทำงานช่วงต่อไปที่ชัดเจน นำสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มการเรียนรู้ของเครือข่ายในโอกาสต่อไป

บทเรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย โครงการศึกษารูปแบบและแนวทางการจัด

กระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีผลด้านเนื้อหาเกิดขึ้นตามเอกสารรายงานความก้าวหน้า และมีกระบวนการที่ต่อเนื่องในการพบปะ ประชุม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในระดับพื้นที่

2. ทีมวิจัยได้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการประชุมถอดบทเรียน มากขึ้น พร้อมด้วยบทเรียนในการแก้ไขปัญหที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาสำคัญคือศิลปะในการนำพากระบวนการประชุมไปสู่เป้าหมาย (ในเวทีการประชุมที่หลากหลายทั้งวัย พื้นฐาน ประสบการณ์ ความเชื่อ และอื่นๆ)

3. ในกระบวนการทำงาน นอกจากมีส่วนของงานวิจัย (research) แล้ว มีงานในส่วน การพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) ค่อนข้างมาก

4. การทำงาน ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเวลา ที่กำหนดไว้ ด้วยเงื่อนไขปัจจัยหลายด้าน เช่น ทีมงานต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ในช่วงการทำงานค่อนข้างมาก , ในทีมงานมีทีมย่อยในพื้นที่ ซึ่งมีความเข้าใจ ทักษะต่างกัน , กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีภารกิจหลายด้าน โดยเฉพาะงานในส่วน ของประชาคมจังหวัด งานเครือข่ายเด็กและเยาวชนในจังหวัด ซึ่งมีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติ ค่อนข้างมาก

5. วิธีการทำความเข้าใจหลักการ วิธีการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ดีที่สุด (สำหรับกลุ่ม เยาวชน) คือ การทำความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติจริง

6. การเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลตนเอง ครอบครัว ชุมชน ต้องลงไปร่วมปฏิบัติและเก็บจาก สถานการณ์จริง แล้วนำมาสรุปเพื่อแปรเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กควรจัดเล็ก ๆ จากฐานความสนใจเดิมที่มีอยู่ อย่างต่อเนื่อง ไม่ควรจัดใหญ่ เพราะจะทำให้หุ้่งและมุ่งแต่เรื่องกิจกรรมแต่ตนเองพัฒนาได้น้อย

8. การบันทึกข้อมูล เมื่อมีการบันทึกเทปและถอดเทปอย่างละเอียด ทั้งบรรยากาศ บทสนทนา จะได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและเห็นถึงบรรยากาศของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง

9. การบันทึก สรุปประมวลความรู้ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เป็น สิ่งสำคัญ เพราะสามารถเห็นถึงพัฒนาการความเคลื่อนไหวของข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละช่วง

10. การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ทบทวนการเนนกิจกรรม แลกเปลี่ยนสถานการณ์ เคลื่อนไหวในแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทีมวิจัยสามารถนำข้อมูลมาพัฒนา วางแผน กระบวนการทำงานได้ดี เกิดความมั่นใจในแนวการดำเนินกิจกรรมโดยไม่หลงทาง

11. การดำเนินงานต้องมีการสร้างกลยุธการเรียนรู้ มีการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน พี่ น้อง อย่างอิสระ และต้องมีการเติมเต็มจิตวิญญาณภายในตนเองอย่างสม่ำเสมอ

12. เด็กสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้ หากผู้ใหญ่เปิดโอกาส แต่ในการปล่อยให้ เด็กคิด ปฏิบัติอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ต้องมีการร่วมหนุนเสริม เติมเต็ม จากหลายฝ่าย เพราะการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กนอกจากปัจจัยภายในของเขาแล้วปัจจัยภายนอกก็เป็นส่วนสำคัญยิ่ง

กระบวนการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในระดับกลุ่ม/เครือข่ายเยาวชน ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ได้พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จากความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานวิจัย

2. โอกาสในการร่วมงาน มีส่วนในการเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายใน/นอกกลุ่มเยาวชน

3. กลุ่มเยาวชนมีความมั่นใจในการรวมกลุ่ม การสร้างการเรียนรู้มากขึ้น

4. การจัดเวทีสรุปบทเรียน ช่วยให้บุคคลภายนอกรู้จักกลุ่มเยาวชนมากขึ้น อันจะเป็น ช่องทางที่ดีในการแสวงหาความร่วมมือด้านต่างๆ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการ จัดการเรียนรู้

5. บุคคลภายนอก เช่นพ่อแม่ ชุมชน ครู ผู้บริหาร ได้รับรู้บทเรียนการจัดการกระบวนการ เรียนรู้ ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะบทเรียนของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ซึ่งเน้นว่าความสำเร็จของกลุ่มใน การพัฒนาเยาวชน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาใน ชุมชน โดยใช้รูปแบบ Dialogue เป็นกระบวนการสำคัญพร้อมด้วยรูปแบบการเรียนรู้อื่นๆใน ลักษณะขององค์รวมในการเรียนรู้ ซึ่งบทเรียนที่เกิดขึ้นนี้ แตกต่างจากหลักคิด แนวทางการจัด การศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งคาดว่าจะก่อผลสะท้อนได้สูงต่อไป ในโอกาสที่หลักคิดนี้ ถูกพิสูจน์โดยการปฏิบัติ/การสรุปความรู้ของกลุ่มเยาวชนอื่นๆอีก

(บทเรียนนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอของอาจารย์ประเวศ วะสี ที่เสนอให้เด็กๆเรียนรู้ใน สถานการณ์จริง สร้างความรู้ขึ้นมาจากพื้นฐานดังกล่าว)

ปัญหา/อุปสรรค/แนวทางแก้ไข

1. ปัญหาด้านเวลา (ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว) ควรมีการแก้ไขในด้านความสามารถในการทำงานของกลุ่ม/เครือข่ายเอง พร้อมด้วยการมีระบบที่ยืดหยุ่นของทางสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ทางสำนักงานมีระบบนี้อยู่แล้ว)
2. ทักษะการนำกระบวนการประชุม แก้ไขโดยการฝึกปฏิบัติจริงต่อไปพร้อมด้วยการสรุปความรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
3. งานในพื้นที่ มีอยู่ 3 ส่วน คืองานวิจัย (research) งานพัฒนา (development) และงานเคลื่อนไหว (movement) เห็นควรให้มีการสนับสนุนในรูปแบบ Area-based ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของทาง Node จังหวัด และทางสำนักงานภาค

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

1. แม้ว่าการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับทีมงาน จะราบรื่นดี ในปัจจุบัน แต่ในอนาคต คาดว่าจะประสบปัญหามาก เนื่องจากในการถอดบทเรียนได้พบว่า กลุ่มเยาวชน (โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์) มีหลักการ และวิธีการจัดการศึกษาต่างกับกับระบบที่จัดอยู่ในโรงเรียน จึงเห็นว่าส่วนของทีมงานจะต้องเร่งสร้างความเข้มแข็ง ให้พึ่งตนเองได้ ในด้านองค์ความรู้ งบประมาณ บุคลากร พันธมิตรรวมทั้งสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น (เพื่อสร้างความสามารถให้กลุ่มเยาวชนจัดการศึกษาได้เอง)
2. หลักการ/วิธีการจัดการศึกษาของกลุ่ม สอดคล้องกับบทเรียนที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มชุมชนต่างๆที่กำลังศึกษาวิจัยตามแผนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขณะนี้ เช่น กลุ่มวิจัยด้านทรัพยากร/อาชีพ ที่ตำบลพุมเรียง อ.ไชยา ค.กันรูลี ต.เขาประสงค์ อ.ท่าชนะ กลุ่มวิจัยด้านอาชีพ ที่ อ.คีรีรัฐนิคม จึงคาดการณ์ได้ว่า กลุ่มเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการทำวิจัยระยะที่ 1

นอกจากแนวทางการทำงานของกลุ่มและเครือข่าย ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น กลุ่มมีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อสังคม/รัฐ ดังนี้

1.ระบบการศึกษาใหม่ คือกระบวนการจัดการของกลุ่มเยาวชน โดยการสนับสนุนของฝ่ายต่างๆ เพื่อปรับปรุง พัฒนากิจกรรมในวิถีชีวิตของเยาวชนเอง พร้อมด้วยการวิเคราะห์ การปฏิบัติกิจกรรม แก้ไขปัญหาของกลุ่ม และชุมชน โดยมีการประสานของรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆอย่างเป็นองค์รวม มีการสร้างความรู้ใหม่อยู่เสมอ ความรู้ใหม่ มีประโยชน์ ในการแก้ไขปัญหาของบุคคลและชุมชน

2.รัฐและภาคสังคมควรตระหนัก และสนับสนุนการศึกษาในระบบนี้ เพื่อความสุขและความก้าวหน้าของบุตรหลาน โดยการจัดระบบความรับผิดชอบร่วมกัน ในการวางแผน การปฏิบัติ และการสรุปองค์ความรู้ การสนับสนุนดังกล่าว แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1 การเอื้ออำนวยให้กลุ่มเยาวชนมีโอกาส ในการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ร่วมเวทีเรียนรู้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ในองค์กร หน่วยงาน สถาบันต่างๆ (เพิ่มเติมจากกระบวนการเรียนรู้ตามข้อ 1) เช่น บ้าน โรงเรียน สำนักงาน องค์กรที่ไม่แสวงกำไร องค์กรชุมชน ทั้งนี้การเอื้ออำนวยกระทำได้หลายๆลักษณะ เช่นการรับรองการเรียนรู้ การสนับสนุนงบประมาณให้ผู้เรียนรู้ และหน่วยสนับสนุน การให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้

2.2 สนับสนุนให้มี "กลยุธามิตรการเรียนรู้" ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ จากวิถีชีวิตและสังคมใกล้ตัวเด็ก โดยมีระบบการสนับสนุนทุน ความรู้ที่จำเป็นสำหรับบทบาทนี้ พร้อมด้วยการสร้างเงื่อนไข/ปัจจัย อันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีงาม (เป็นกลยุธามิตรกัน) เพราะความสัมพันธ์ที่ดีงาม เป็นปัจจัยหนุนที่สำคัญในการเรียนรู้ในการแก้ทุกข์ และการแก้ทุกข์ได้ต่อไป

ส่วนที่ 7

ภาคผนวก

สรุปพื้นที่ศึกษางานวิจัย

พื้นที่ศึกษาแห่งที่ 1

ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ต.กรูด อ.พุนพิน ,หมู่ 7 ต.ท่าข้าม อ.เมือง และหมู่ที่ 1 และ 4 ต.ทรัพย์ทวี อ.บ้านนาเค็ม จ.สุราษฎร์ธานี (หมู่ที่ 1 และ 4 ต.ทรัพย์ทวี พื้นที่ศึกษาเฉพาะบางสวนซึ่งชาวบ้านตั้งบ้านเรือนบริเวณริมฝั่งแม่น้ำและประกอบอาชีพประมงน้ำจืด จำนวน 54 ครัวเรือน) พื้นที่ศึกษาแห่งที่ 1 นี้ มีอาณาเขตติดต่อกัน บริเวณริมฝั่งแม่น้ำตาปี ทิศเหนือจรดโรงไฟฟ้าสุราษฎร์ ทิศใต้จรดหมู่ที่ 3 ต.ทรัพย์ทวี ทิศตะวันออกจรดทางหลวงแผ่นดิน ทิศตะวันตกจรดหมู่ที่ 5 ต.ท่าโรงช้าง อ.พุนพิน

สภาพภูมิศาสตร์ มีแม่น้ำตาปีไหลผ่านเป็นที่ราบลุ่ม ดินเหนียวปนทราย น้ำท่วมพื้นที่ในระดับสูงทุกปีเป็นระยะเวลา 1-3 เดือน จำนวนครัวเรือน 380 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 1,544 คน ประกอบด้วยครอบครัวชาวไทยซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว จำนวน 161 ครอบครัว นอกจากนั้นเป็นครอบครัวชาวภาคกลาง ซึ่งมาตั้งถิ่นฐานในระยะเวลาใกล้เคียงกัน พร้อมด้วยครอบครัวชาวภาคใต้ ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรในหมู่ที่ 2 ต.กรูด และหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 (เฉพาะพื้นที่ศึกษา) มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 12,000 บาท / ปี (ต่ำกว่าเกณฑ์ยากจน) หมู่ที่ 7 ตำบลท่าข้ามมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 18,000 บาท/ปี อาชีพหลักในชุมชนได้แก่ การทำไร่ฟักทอง แป้ง ถั่วฝักยาว การหาปลาในแม่น้ำ และการเลี้ยงปลาในบ่อปลาธรรมชาติ อาชีพรองประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานเฉลี่ยพื้นที่ทำกินครอบครัวละ 20 ไร่ (พื้นที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน) ผลผลิตที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ฟักทอง ซึ่งส่งจำหน่ายไปที่ตลาดรับส่งพืชผักที่กรุงเทพ โดยผ่านระบบพ่อค้าคนกลางซึ่งผูกขาดการรับซื้อ นอกจากนี้ท้องถิ่นบริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นแหล่งพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีส่วนหนึ่งส่งขายยังกรุงเทพ ส่วนหนึ่งส่งขายในตลาดภายในจังหวัด โดยเฉพาะในช่วงฤดูน้ำหลากซึ่งพื้นที่ศึกษาจะถูกน้ำท่วมขังในระดับสูง พื้นที่บริเวณนี้จะถูกตัดขาดกับชุมชนภายนอกประมาณ 1-3 เดือนในช่วงนี้ชาวบ้านจะประกอบอาชีพหาปลาในแม่น้ำเพียงอย่างเดียว

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ชาวบ้านส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ชาวบ้านติดต่อกับชุมชนภายนอกโดยทางเรือและเส้นทางถนนดินแดงซึ่งมีสภาพไม่ดีนัก เนื่องจากมีน้ำท่วมทุกปีดังกล่าว พื้นที่ศึกษาหมู่ที่ 2 ตำบลกรูด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 (เฉพาะพื้นที่ศึกษา) ไม่มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านยังใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นมีวัฒนธรรมการลงแขก การช่วยเหลือกันในงานบุญประเพณีต่างๆ วัดยังคงเป็นศูนย์รวมที่สำคัญของหมู่บ้าน ชาวไทยโซ่ง ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมบางส่วนไว้ เช่น ประเพณีงานเสนบ้าน งานบุญข้าวใหม่ ประเพณีงานแต่งงานและงานศพของชาวไทยโซ่ง พื้นที่ศึกษามีบริการสาธารณสุขในด้านอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และสถานีอนามัยประจำตำบล

ปัญหาที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ปัญหาด้านค่าครองชีพซึ่งเกิดขึ้นมากเมื่อชาวบ้านมีการติดต่อกับชุมชนภายนอก ในด้านการศึกษาของบุตรหลาน การซื้อสิ่งของต่างๆ จากชุมชนภายนอก และพ่อค้าเร่ ซึ่งนำสินค้ามาขายในหมู่บ้าน นอกจากนี้พื้นที่ศึกษายังมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ทุ่งสงวนเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งทางราชการมีโครงการที่จะส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวให้การนิคมแห่งประเทศไทยจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่ ซึ่งคาดว่าจะเกิดผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าว ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเนื่องจากมีกลุ่มประชาชนในพื้นที่และประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคาปี ตลอดจนกลุ่มนักวิชาการ ได้เสนอความคิดเห็นคัดค้านการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่นี้

พื้นที่ศึกษาแห่งที่ 2

ตั้งอยู่หมู่ที่ 4,6,7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี บริเวณตรงข้ามโรงเรียนพุนพิณพิทยาคม ห่างจากพื้นที่ศึกษาแห่งที่ 1 ประมาณ 25 กิโลเมตรสภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านตั้งอยู่ตามแนวลำคลองสายเล็กๆ ที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำคาปี ลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก จำนวนครัวเรือน 278 ครัวเรือน ประชากร 1,687 คน เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรมีรายได้ต่อหัว 20,000 บาท/ปี อาชีพหลักในชุมชนได้แก่สวนมะพร้าว สวนผลไม้ เลี้ยงพื้นที่ครอบครัพละ 2-4 ไร่ อาชีพรองประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานและประกอบอาชีพหาปลาในแม่น้ำคาปี ผลผลิตที่สำคัญของท้องถิ่นได้แก่ มะพร้าว กระเทียม หนุมาน พืชผักตามฤดูกาล ในพื้นที่ศึกษาแห่งที่ 2 ชาวบ้านหาปลาด้วยเครื่องมือพื้นบ้านเช่น แห อวน เบ็ดราว ไซ เพื่อการบริโภคและการจำหน่าย แต่เพียงเล็กน้อยเมื่อเหลือจากการบริโภค

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ชาวบ้านติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ โดยทางเรือเพียงอย่างเดียว การประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกดั้งเดิมที่กล่าวมาแล้วมีลักษณะการปลูกแบบผสมผสานซึ่งประกอบด้วยพืชขึ้นต้น พืชล้มลุกและปอปล่า ในด้านการสาธารณสุขมีอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน สถานีอนามัยประจำตำบล ด้านความร่วมมือของชุมชน หมู่บ้านมีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มความร่วมมือในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านซึ่งมีความใกล้ชิดกันในระดับที่น่าพอใจ

รายงานกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปี 2539

- 3-8 เมษายน 2539 กิจกรรมค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ ณ ค่ายลูกเสือธรรมบุตรสวนโมกข์พลาราม
- 29-30 มิถุนายน 2539 ประเมินผลค่ายเยาวชนสร้างสรรค์
- 13-14 กรกฎาคม 2539 ค่ายย่อยศึกษาป่าต้นน้ำคลองคราม อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี
- 17-18 สิงหาคม 2539 ค่ายย่อยศึกษาชุมชน ณ หมู่บ้านทรัพย์ทวี ต.บ้านนา อ.บ้านนาเดิม จ.สุราษฎร์ธานี
- 27 สิงหาคม 2539 ร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ชายฝั่งอ่าวทาชะกับโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต ณ หาดนางลอย บ้านหนองปรือ ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี
- 16-19 ตุลาคม 2539 โครงการความรู้สู่้องน้อย ครั้งที่ 1 ณ โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- 22-30 ตุลาคม 2539 โครงการศึกษาเพื่อชีวิต ณ หมู่บ้านป่าคาสุขใจ ต.แม่สลองนอก กิ่ง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
- 10 พฤศจิกายน 2539 ร่วมโครงการดาปีเพื่อชีวิต รณรงค์อนุรักษ์ธรรมชาติและแม่น้ำดาปี ต.ทรัพย์ทวี อ.บ้านนาเดิม จ.สุราษฎร์ธานี
- 30 พฤศจิกายน 2539 - 1 ธันวาคม 2539 ร่วมงานโลกสดใสในบ้านเกิด ซึ่งจัดโดยศูนย์ส่งเสริมเยาวชนสมิทธา ณ โรงแรมสงขลาพาวิลเลียน อ.เมือง จ.สงขลา
- 14-15 ธันวาคม 2539 เยี่ยมชาวบ้านในพื้นที่น้ำท่วม บ้านทับชัน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ช่วยเหลือชาวบ้านขนย้ายสิ่งของไปยังที่ๆปลอดภัย
- 16-31 ธันวาคม 2539 โครงการจากทะเลสู่ยอดดอย รวบรวมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ส่งให้เพื่อนเยาวชนในเขตภูเขา ต.แม่สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปี 2540

- 2-3 มกราคม 2540 ตระเวนแสดงละครหุ่นเรื่อง “มิตรภาพและความรัก” ในโรงเรียนประถมศึกษา 6 โรงเรียน เขตอำเภอพุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- 5 มกราคม 2540 กิจกรรมเสวนาร่วมกับชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.สุราษฎร์ธานี เรื่อง “อนาคตแม่น้ำดาปีถ้าจะมีนิคมอุตสาหกรรม” ณ หอประชุมโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 24-26 มกราคม 2540 ศึกษาและปฏิบัติธรรม ณ สวนโมกข์พลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
- 13-14 มีนาคม 2540 ดือนรับผู้นำชุมชนลุ่มน้ำแม่จัน จ.เชียงราย ซึ่งเดินทางมาดูงานในพื้นที่ภาคใต้

- 15-31 มีนาคม 2540 กิจกรรมระดมทุน เพื่อดำเนินโครงการความรู้สู่น้องน้อย ครั้งที่ 2
- 1-10 เมษายน 2540 ถ่ายทอดความรู้สู่น้องน้อย ครั้งที่ 2 ณ โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- 1-15 พฤษภาคม 2540 ล่องเรือสำรวจแม่น้ำตาปี ลุ่มน้ำคลองยัน ร่วมกับโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต
- 14-18 พฤษภาคม 2540 ร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จัดนิทรรศการประวัติท่านอาจารย์ พุทธทาสภิกขุ ณ สวนโมกข์พลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
- 1-3 สิงหาคม 2540 โครงการห้องสมุดความรู้สู่น้องน้อยครั้งที่ 1 ณ โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี
- 9-10 สิงหาคม 2540 จัดบอร์ดนิทรรศการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้แสดงในกิจกรรมค่ายต่าง ๆ
- 15-17 สิงหาคม 2540 ถ่ายเด็กกรัณช์บ้าน ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ที่ 7 ต. คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 23-24 สิงหาคม 2540 โครงการห้องสมุดสู่น้องน้อย ครั้งที่ 2 ณ โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี
- 12-14 กันยายน 2540 ร่วมงานเวทีเยาวชนภาคใต้ ณ อุทยานแห่งชาติน้ำตกโดนงาช้าง จ.สงขลา
- 28 กันยายน 2540 ร่วมประชุมเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 1-5 ตุลาคม 2540 โครงการห้องสมุดสู่น้องน้อย ครั้งที่ 3 ณ โรงเรียนบ้านควนสุวรรณ ต.หัวเตย อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี
- 10-12 ตุลาคม 2540 ถ่ายเยาวชนอนุรักษ์บึงขุนทะเล (ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์บึงขุนทะเล) ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 16-19 ตุลาคม 2540 เตรียมสถานที่เพื่อจัดงานกิจกรรมการสัมมนาครูยุคปฏิรูปการศึกษา ณ สวนโมกขพลาราม
- 20-23 ตุลาคม 2540 ร่วมงานสัมมนาเครือข่ายครูยุคปฏิรูป ซึ่งจัดโดยมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ณ สวนโมกขพลาราม และทัศนศึกษาที่ อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
- 14-16 พฤศจิกายน 2540 ประชุมเครือข่ายเด็กภาคใต้ เพื่อกำหนดแผนงานกิจกรรมร่วมกัน ณ อุทยานแห่งชาติทะเลน้อย จ.พัทลุง
- 4-7 ธันวาคม 2540 กิจกรรมเยี่ยมน้อง ณ โรงเรียนบ้านทับชันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี
- 21 ธันวาคม 2540 แสดงละครเรื่อง “น้ำ” ณ โรงแรมวังทอง (งานสังสรรค์ชมรมวิทยุสมัครเล่น)

- 1-26 ธันวาคม 2540 รับบริจาคเสื้อผ้าจากเพื่อนและคุณครู จัดส่งให้เพื่อนชาวไทภูเขา
หมู่บ้านป่าคาสุขใจ ต.แม่สลองนอก กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
- 26-31 ธันวาคม 2540 จัดทำบัตรอวยพรปีใหม่ (สมาชิกร่วมทำ)

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ปี 2541

- 9-12 มกราคม 2541 ส่งตัวแทนไปศึกษาหาข้อมูลและให้คำปรึกษากลุ่มอนุรักษ์พื้นที่แนวเขต
วางท่อก๊าซ ปตท. จ.กาญจนบุรี
- 23 มกราคม 2541 ร่วมฟังคำชี้แจงของคณะกรรมการอุตสาหกรรม ณ โรงแรมวังใต้
กรณีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่อำเภอบ้านนาเดิม จ. สุราษฎร์ธานี
- 6-8 กุมภาพันธ์ 2541 ค่ายเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.สุราษฎร์ธานี
จัดโดยวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 10 กุมภาพันธ์ 2541 จัดนิทรรศการและร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
ณ ศาลาประชาคม อำเภอบ้านนาเดิม จ.สุราษฎร์ธานี
- 13-15 กุมภาพันธ์ 2541 ค่ายพัฒนาตนเอง ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
- 23-25 กุมภาพันธ์ 2541 ร่วมกิจกรรมงานเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวบ้านภาคใต้
ณ โรงเรียนบ้านทับขันสามัคคี ต.กรูด อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี
- 27-29 มีนาคม 2541 ประชุมสรุปงานประจำปี กำหนดเป้าหมาย – วัตถุประสงค์ กลุ่มเยาวชน
สร้างสรรค์ ณ บ้านคุณลุงเสนอ วารีเพชร ต. ท่าสะท้อน อ.พุนพิน
จ. สุราษฎร์ธานี
- 23-29 เมษายน 2541 ศึกษาฐานองค์กรและชุมชนกรุงเทพฯ เช่น มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิ
การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
- 6-8 พฤษภาคม 2541 ค่ายสถานผืนเด็กรักษ์บ้าน หมู่ที่ 7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 10-15 พฤษภาคม 2541 ศึกษาฐานภาคเหนือ จัดโดยมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม
- 12 มิถุนายน 2541 ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม จัดโครงการผ้าป่าหนังสือ ที่
โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- 20-21 มิถุนายน 2541 ร่วมพูดคุยวางแผนงานเรื่องเวทีสมัชชาเด็กภาคใต้ ที่จังหวัดตรัง
- 23 กรกฎาคม 2541 ร่วมกับทางจังหวัดจัดเวทีระดมความคิดเห็นเรื่อง การศึกษา ที่ศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียน
- 21-22 กรกฎาคม 2541 ค่ายพัฒนาตนเอง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ จัดที่สวนโมกขพลาราม
- 4-6 กันยายน 2541 ตัวแทนกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มครูในประเด็นเยาวชน ที่จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
- 12-13 กันยายน 2541 ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ จัดที่น้ำตกคลองพาย กิ่งอำเภอวิภาวดี จ.สุราษฎร์

- 12-13 กันยายน 2541 ร่วมคู่ปะการัง ณ อ่าวท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี
- 7 ตุลาคม 2541 โครงการตะลอนทัวร์ ที่ อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี
- 13-15 ตุลาคม 2541 ร่วมงานรำลึก 25 ปี 14 ตุลา ที่สนามหลวง กรุงเทพมหานคร
- 15-19 ตุลาคม 2541 ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม จัดค่าย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ที่โรงเรียนประจักษ์ จ.พระนครศรีอยุธยา
- 22-25 ตุลาคม 2541 ค่ายบ้านเพื่อน้อง ภาคน้ำท่วม (จัดสร้างบ้านให้น้อง) ค.กรุด อ.พุนพิน
จ.สุราษฎร์ธานี
- 28 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2541 ตัวแทนกลุ่มร่วมกิจกรรม วันทีวี วิทยุ เพื่อเด็ก จัดโดยยูนิเซฟ
กรุงเทพมหานคร
- 30 ตุลาคม 2541 ร่วมจัดงานรำลึก “ตุลา เดือนแห่งสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ที่
สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 9-11 ธันวาคม 2541 ร่วมกับโครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต จัดโครงการสำรวจพันธุ์ไม้บริเวณ
ป่าคลองคราม อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี
- 19-20 ธันวาคม 2542 ร่วมประชุมเตรียมงานเรื่องเวทีสมัชชาเด็ก ภาคใต้ ณ โรงเรียนเกาะแก้ว
จ.สงขลา

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ปี 2542

- 8-10 มกราคม 2542 ค่ายบ้านเพื่อน้อง ภาคน้ำลด) ค.กรุด อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี
- 13-15 มกราคม 2542 จัดค่ายเด็กรักษ์ป่า โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา ที่อุทยานแห่งชาติเขานัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 5-17 มกราคม 2542 จัดกิจกรรมบ้านเพื่อน้องและจัดกิจกรรมวันเด็กในชุมชน
- 24-26 มกราคม 2542 ตัวแทนกลุ่มร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องสื่อมวลชนเพื่อประชาสังคม
จ.ตรัง
- 6-7 กุมภาพันธ์ 2542 ตัวแทนเพื่อนเยาวชนร่วมประชุมกับกลุ่มครูเรื่องกิจกรรมของเยาวชน ที่
มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กรุงเทพมหานคร
- 9 มีนาคม 2542 ร่วมพูดคุยกับกลุ่มชาวบ้านและสำรวจพื้นที่ในการทำกิจกรรมค่ายเด็ก
รักษ์ถิ่น ณ หมู่ 3 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 12-18 มีนาคม 2542 โครงการกระต๊อบเยาวชนสร้างสรรค์ จัดทำครัวประจำกลุ่ม ที่ศาลาน้อย
- 14-15 มีนาคม 2542 ร่วมงานวันหยุดเขื่อนโลก ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
กรุงเทพมหานคร
- 20 มีนาคม 2542 ร่วมประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมสมัชชาเด็กภาคใต้ที่จังหวัดพัทลุง

- 27-29 เมษายน 2542 ตัวแทนกลุ่มร่วมฝึกอบรมการเป็นวิทยากรหลักด้านประชาธิปไตย จัดโดยคณะกรรมการเพื่อประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร
- 1-4 เมษายน 2542 ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน 4 ภาค ที่อ่าวท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 7-9 เมษายน 2542 ค่ายเด็กรักถิ่น หมู่ที่ 3 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
- 11-13 มิถุนายน 2542 เพื่อนชุมชนร่วมกิจกรรมอารอบรมเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง เสวนาเรื่อง ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งองค์กร ครป. จัดขึ้นที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
- 27 มิถุนายน 2542 ล่องบาง เข็มชุมชน โดยมีที่ ๆ จากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ร่วมเดินทางเข้มน้อง ๆ ที่เคยร่วมค่าย และชาวบ้านในชุมชนบ้าน คลองน้อยเพื่อสานต่อความสัมพันธ์และกิจงานโครงการในขั้นตอนต่อไป
- 24-28 กรกฎาคม 2542 ล่องเรือ ศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำตาปี ตั้งแต่ หมู่บ้านกระชุม อ.เคียนซา ถึงหมู่บ้านทับชัน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร มีการพูดคุยกับชาวบ้าน จัดเสวนาใน หมู่บ้านอรัญคามวารี หมู่บ้านจันทร์โคตร และหมู่บ้านทับชัน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่นการลดลงของสัตว์น้ำ ความตื่นเงินของ สายน้ำ ด้านอาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยได้รับความร่วมมือจาก องค์กรชุมชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี
- 14 สิงหาคม 2542 สำรวจพื้นที่ค่ายเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำตาปี ณ บ้านอรัญคามวารี อ.เคียนซา โดยสมาชิกกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ ชมรมหงายกะลา และ เพื่อน ๆ เครือข่ายเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สนใจกิจกรรมการเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกิจกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมค่าย โดยการประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ
- 3-5 กันยายน 2542 ค่ายเยาวชนลุ่มน้ำ ที่โรงเรียนวัดอรัญคามวารี อ.เคียนซา จ.สุราษฎร์ธานี จัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา บทบาทของเยาวชนใน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในชุมชนสำหรับน้อง ๆ ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 80 คน โดยได้รับความร่วมมือจาก ชาวบ้านท้องถิ่น เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทางโรงเรียนวัดอรัญคามวารี ซึ่ง ได้สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานในครั้งนี้

- 11-13 ตุลาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรม “ค่ายเยาวชนเพื่อสังคม” ที่โรงเรียนเขื่อน
รัชประภา อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งจัดโดยพี่ๆ ชมรมการศึกษาเพื่อ
ชีวิตและสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สมาชิกค่ายได้ร่วมเรียนรู้
เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม การวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและการบริการ
ชุมชน โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมเครือข่ายเยาวชน กลุ่มเยาวชน
สร้างสรรค์ได้มีโอกาสดำเนินงานน้องๆ ในกลุ่มในด้านการเรียนรู้
กระบวนการทำงานกับพี่ๆ ชมรมการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม
- 15-19 ตุลาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมประชุมเครือข่ายเพื่อนครู ณ เสถียรธรรมสถาน
กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดโดยมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มี
การพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่องกิจกรรมของกลุ่มครู และกลุ่มเยาวชน
การอภิปรายเรื่องทางเลือกการจัดการศึกษาไทย ปัจจุบันและอนาคต
การปฐกฐนาหรือเกี่ยวกับแนวทางการทำงานในท้องถิ่นชุมชนต่าง ๆ
- 22-26 ตุลาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมงานค่าย “รากฐานชีวิตที่แข็งแกร่ง” ณ พุทธสถานธรรม
คีตา จังหวัดบุรีรัมย์ กิจกรรมค่ายซึ่งจัดโดยเสมสิกขาลัย เน้นการเข้าใจ
ตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก มีการทบทวนตนเอง กิจกรรมชุมชน
ศึกษา เรียนรู้ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น
- 15-18 ตุลาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สวนสาหร่ายน้ำ จ.สงขลา ได้รับฟัง
แนวคิดด้านชีวิตและการเรียนรู้จากคุณวิกรม พาชูเร่ ซึ่งเดินทางมาจาก
ประเทศอินเดีย พิจารณาคำสอนของท่านกฤษณะ- มูรติ เกี่ยวกับการ
เข้าใจตนเอง การพิจารณาสิ่งต่างๆ ท่ามกลางบรรยากาศที่สวยงามของ
ธรรมชาติป่าเขาและลำธารที่ใสเย็น
- 27-29 ตุลาคม 2542 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์สรุปงานครึ่งปี ณ สวนโมกขพลาราม เพื่อระดม
ความคิด ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา สรุปจุดเด่น จุดอ่อน อุปสรรคใน
การทำงาน และการปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่างๆ ในการสรุปงาน
ครั้งนี้ ได้รับความเมตตาจากหลวงพี่จ้อย ตอบปัญหาธรรมสำหรับเพื่อน
เยาวชนที่มีข้อสงสัยด้วย
- 12 พฤศจิกายน 2542 เยี่ยมน้องๆ และชาวบ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลคลองน้อย จ.สุราษฎร์ธานี ได้
พูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านในการประชุมเวทีชาวบ้าน ตัวแทนเพื่อน
ยุวชนนำเสนอที่ชุมชนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทของเยาวชน การจัดตั้ง
กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่น และ
ป้องกันปัญหาด้านยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาด

- 10 ธันวาคม 2542 เชียน้องๆ และชาวบ้าน ต.กระชุม อ.เกียนซา ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับน้องๆ ทบพวนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินงานต่อเนื่องมาจากค่ายเยาวชนลุ่มน้ำ คือ การทำแปลงผักปลอดสารพิษในโรงเรียน ชักชวนเพื่อน ๆ ให้ร่วมกันปลูกต้นไม้ ดูแลแปลงดอกไม้ ร่วมกันเก็บขยะ ชักชวนเพื่อนๆ ให้ทิ้งขยะให้ถูกที่ โดยน้องๆ มีความกระตือรือร้นในการทำงานดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน
- 17-19 ธันวาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมกิจกรรม “ค่ายลานปัญญาเพื่อพัฒนาเยาวชน” ซึ่งจัดโดยประชาคมเมืองคนดี ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานเยาวชน ในจังหวัดและปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางในการสื่อสารสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเยาวชน
- 17 ธันวาคม 2542 เพื่อนเยาวชนร่วมงานสัมมนาสิ่งแวดล้อมภาคใต้ ณ โรงแรมวังใต้ โดยมีพี่ๆ โครงการป่าและทะเลเพื่อชีวิต เป็นผู้ประสานงานการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การบรรยาย การอภิปราย สำหรับเพื่อนเยาวชนและน้องๆ กลุ่มเยาวชนรักษ์แม่ตาปี ได้มีโอกาสแสดงละครสะท้อนความคิดเห็นเรื่อง สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ประจำปี 2543

- 11 มกราคม 2543 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อนๆ กลุ่มเค็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว จัดกิจกรรมเนื่องในวันเด็กแห่งชาติที่โรงเรียนบ้านเกาะแรด อ.สีชอง จ.นครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก เช่น นิทานจินตนาการ วาดภาพชุมชนในฝัน ศิลปะและดนตรี การเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวประมง
- 23 มกราคม 2543 ล่องบางสำรวจพื้นที่เพื่อจะจัดกิจกรรม “ล่องบางสานสัมพันธ์” ณ ค.คลองน้อยและสำรวจพื้นที่ในการจัดกิจกรรมค่าย “ทุ่งแสงตะวัน” โดยคุณสุ บุญเลี้ยง มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่องของกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน ๆ กลุ่มเค็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว ชมรมหลายกะลา ที่ ๆ จากสำนักงานสิ่งแวดล้อม และเพื่อนๆ ที่สนใจ
- 26 มกราคม 2543 เพื่อนเยาวชนนำคณะทีมงานของคุณสุ บุญเลี้ยง ล่องเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำตาปี มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทของเยาวชน และแนวทางในการประสานความร่วมมือในระดับต่าง ๆ

- 16 กุมภาพันธ์ 2543 คุณวิกรม พาชูเร นำสมทนารื่องการเรียนรู้ ณ สถาน้อยุวชน
สร้างสรรค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตและการศึกษา
โดยเฉพาะด้านการศึกษาทางเลือก กิจกรรมในครั้งนี้มีผู้ใหญ่และ
เยาวชนที่สนใจ เข้าร่วมและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างเป็นกันเอง
- 27 กุมภาพันธ์ 2543 กิจกรรมเย็บมือน้อง ๆ ที่หมู่บ้านทับชัน ต.กรูด อ.พุนพิน เรียนรู้วิถีชีวิต
พร้อมกับเพื่อน ๆ ชมรมหงายกะลา ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม กลุ่มเค็ดคอกไม้สะท้อนถึงดวงดาวและนักศึกษา
สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 25-29 มีนาคม 2543 เพื่อนุชนร่วมเดินทางกับคณะอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนประจู่
พิทยาในโครงการทัศนศึกษา กทม. และ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา
ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่ค้ำจุนถึงสิ่งแวดล้อม และการ
ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่ม
ครูกรุงศรี เกี่ยวกับการทำงานเยาวชนในพื้นที่
- 29-31 มีนาคม 2543 ครูที่ปรึกษาและเพื่อนุชนเข้าร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้นำการ
เปลี่ยนแปลง (Chang agent) ที่ศูนย์ส่งเสริมวิจัยพืชสวน จังหวัด
สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้จัดขึ้นโดยประชาคมเมืองคนดี ร่วมกับ
อาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ จากบงกชฟาร์ม เพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักการของ
แนวคิดเชิงกระบวนการ พร้อมทั้งการประยุกต์ใช้ในการทำงาน
- 3-5 เมษายน 2543 กิจกรรมค่ายสานฝันเด็กรักษ์ถิ่น ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.คลองน้อย ในการ
จัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ๆ ในหมู่บ้านต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2541 การจัด
กระบวนการเรียนรู้ได้ใช้พื้นฐานของความเป็นชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงกับ
กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์ มี
กิจกรรมการบันทึกแห่งคิ่งน้ำ งานศิลปะ วาดภาพชุมชนในฝัน การทำ
ขนมจาก การทำทรายหอยกันบูดจากฝีมือของเด็ก ๆ รวมทั้งการระดม
ความคิดเห็นจากเด็ก ๆ ในการช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ
ลำคลองในชุมชน
- 3-7 เมษายน 2543 น้อง ๆ ระดับประถมศึกษา กลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ ร่วมค่ายรักษ์
สิ่งแวดล้อมตอน “ลูกทุ่งหลังควน” ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์จุฬาพนม
อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ค่ายรักษ์สิ่งแวดล้อม จัดโดย
ทีมงานรายการทุ่งแสงตะวัน เพื่อจัดค่ายการเรียนรู้ชุมชนสำหรับเด็ก ๆ
ในท้องถิ่นภาคใต้

- 14 พฤษภาคม 2543 ตัวแทนกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เยี่ยมและให้กำลังใจน้อง ๆ กลุ่มพลังสร้างสรรค์ที่โรงเรียนบ้านนาวิทยาคม ซึ่งมีการจัดระดมความคิดเห็นในการทำกิจกรรมของกลุ่มว่าจะต้องทำอะไรกันบ้าง และวางแผนงานร่วมกัน
- 17-18 มิถุนายน 2543 น้องกลุ่มพลังสร้างสรรค์ ช่วยกันทำไม้กวาด โดยการไปฝีกทำกับแม่ชีที่สวนโมกขพลาราม ไม้กวาดที่ได้จะนำไปใช้กวาดในโรงเรียน
- 24 มิถุนายน 2543 เพื่อนเยาวชนร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน การระดมความคิดเห็นมองกลุ่มว่าทำอะไรมาบ้าง และจะทำอะไรต่อไป การมองถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานเทคนิคการทำงาน โดยมีกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมคือ เยาวชนสร้างสรรค์ รักษ์แม่ตาปี พลังสร้างสรรค์ เค็ดคอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว หงายกะลา กลุ่มห้องเรียนธรรมชาติ และกลุ่มเพื่อนอิสระ ซึ่งการพูดคุยแลกเปลี่ยนเป็นไปด้วยดี จัดที่ศาลาหน้าเยาวชนสร้างสรรค์
- 8-9 กรกฎาคม 2543 ตัวแทนเพื่อนเยาวชนร่วมงาน 30 ปี มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กรุงเทพมหานคร ภายในงานมีการจัดนิทรรศการ เวทีแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างเยาวชน ครูที่ปรึกษา ผู้สนใจ และมีการเสวนาในเรื่องของทิศทางการศึกษาทางเลือก มีการแสดงดนตรีโดยคุณสุ บุญเลี้ยง หารายได้สมทบทุนเพื่อสนับสนุนเยาวชนในโอกาสต่อไป
- 28-30 กรกฎาคม 2543 ตัวแทนเพื่อนเยาวชนร่วมกับกลุ่มเพื่อนชมรมหงายกะลาจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน “ต้นกล้าในป่าใหญ่” ณ โรงเรียนบ้านคลองคราม อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี มีน้องๆ เข้าร่วมถึง 70 คน จาก 4 โรงเรียน คือ บ้านคลองคราม โรงเรียนบ้านกงหนิง โรงเรียนบ้านเขาพระอินทร์ โรงเรียนอุตสาหกรรมป่าไม้ ภายในค่ายจัดให้มีกิจกรรมในด้านสิ่งแวดล้อม การใช้จินตนาการ และการระดมความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและชุมชนตนเอง
- 9-10 กันยายน 2543 เครือข่ายเพื่อนเยาวชนสุราษฎร์ จัดประชุมเสวนาแลกเปลี่ยน และวางแผนกิจกรรมร่วมกันที่โรงเรียนวัดบุญบันเทิง ต.คลองน้อย จ.สุราษฎร์ธานี
- 11-15 กันยายน 2543 ตัวแทนเพื่อนเยาวชนและอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรม “การจัดการเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ” จัดขึ้นที่โรงเรียนไผ่ไร่ จ.พัทลุง ซึ่งมีวิทยากรเดินทางมาจากประเทศออสเตรเลีย คือคุณเบนจามิน

- 10-13 ตุลาคม 2543 เครือข่ายเพื่อนเยาวชนจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ณ หมู่บ้านห้วยซิง ห้วยหอย อ.กาญจนดิษฐ์ มีสมาชิกเข้าร่วม 30 คน มีกิจกรรมการศึกษาธรรมชาติ การศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การเรียนรู้ท่ามกลางธรรมชาติ
- 26-29 ตุลาคม 2543 กิจกรรมสัมมนาผู้นำเยาวชนประชาคมเมืองคนดี เพื่ออบรมผู้นำเยาวชนในด้านการประชุมที่สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวประชาสังคมเยาวชนที่เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ในการสร้างสรรค์ เพื่อการแสวงหาทางเลือกการพึ่งตนเอง การเรียนรู้ การประสานความร่วมมือ ในรูปแบบงานบำเพ็ญประโยชน์ งานด้านการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนัก การสื่อสารประชาสัมพันธ์ งานข้อมูล ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมนี้ได้รับความสนใจจากเพื่อนเยาวชนคือ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ กลุ่มพลังสร้างสรรค์ ชมรมหางกะลา ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเค็ดคอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว ชุมชนอนุรักษ์แม่ตาปี กลุ่มต้นกล้านาใหญ่ กลุ่มเยาวชนบ้านคลองน้อย บ้านไทรงาม-ทับชัน กลุ่มเยาวชนรักษ์งูตาก ซึ่งแต่ละกลุ่มได้มีการเคลื่อนไหวงานกิจกรรมต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง
- 9 ธันวาคม 2543 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจัดกิจกรรมการอบรมสมัครเพื่อการเลือกตั้ง ในระบบใหม่ และระดมความคิดเห็นในประเด็นการเมืองภาคประชาชน และกำหนดภารกิจร่วมกันในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งกิจกรรมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมกว่า 50 คน โดยจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
- 10-11 ธันวาคม 2543 กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดกิจกรรมเดินรณรงค์สนับสนุนการใช้สิทธิเลือกตั้งในเขต 1 อ.เมือง ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างดีจากประชาชนในพื้นที่
- 18-22 ธันวาคม 2543 จัดทำแบบสอบถามเรื่องการเลือกตั้ง โดยมีการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของเยาวชนในการเลือกตั้งจำนวน 1,000 ชุด สืบจากสถานศึกษาและชุมชนต่าง ๆ คือ โรงเรียนบ้านนาใหญ่ โรงเรียนบ้านนาวิทยาคม โรงเรียนพันธุศึกษา สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ชุมชนในเขตอำเภอเมือง อำเภอพุนพิน และอำเภอบ้านนาเค็ม
- 10 ธันวาคม 43- 4 มกราคม 2544 จัดแสดงนิทรรศการการเลือกตั้ง ในสถาบันและหลายชุมชน ซึ่งได้รับความร่วมมือและความสนใจจากกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชนจำนวนมาก

กิจกรรมกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ประจำปี 2544

2 มกราคม 2544	จัดเวทีเสวนา “เสียงจากเยาวชน” โดยร่วมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชน พร้อมด้วยผู้ใหญ่วัยใจดีจากประชาคมเมืองคนดี ในเวทีมีการจัดระดม ปัญหาและข้อเสนอของเยาวชนต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง
6 มกราคม 2544	กิจกรรมสังเกตการเลือกตั้ง โดยมีเพื่อนเยาวชนอยู่ประจำหน่วยเลือกตั้ง คือ เขตที่ 1 อ.เมือง และเขตที่ 4 อำเภอพุนพิน ซึ่งส่วนใหญ่สังเกต ในพื้นที่ของตนเอง
7 มกราคม 2544	ประชุมสรุปกิจกรรมการสังเกตการเลือกตั้งในพื้นที่ต่างๆ โดย อาสาสมัคร และจัดทำสรุปกิจกรรมคือ การเปิดเวทีอบรมอาสาสมัคร การเลือกตั้ง สรุปแบบสอบถามการเลือกตั้งและร่วมสรุปเวทีเสียง เยาวชนโดยมีผู้ร่วมสรุปทั้งอาสาสมัครที่ปรึกษาเยาวชน 22 คน
11 มกราคม 2544	กลุ่มเยาวชนร่วมกับเพื่อนๆ กลุ่มเค็คคอกไม้สะท้อนถึงดวงดาว ชมรม หงายกะลา จัดกิจกรรมเนื่องในวันเด็กแห่งชาติที่โรงเรียนบ้านเกาะแรด อ.สีชล จ. นครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรมการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ให้กับเด็ก ๆ เช่น นิทานแห่งจินตนาการ วาดภาพชุมชน ในฝัน ศิลปะ คนตรี การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง
14 มกราคม 2544	จัดกิจกรรมเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ณ หมู่ที่ 7 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี มีน้อง ๆ ในชุมชนเข้าร่วม 30 คน และสมาชิก เพื่อนเยาวชน 13 คน
16 กุมภาพันธ์ 2544	ประชุมแลกเปลี่ยนพูดคุยและทำความเข้าใจหลักการเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น และงานมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
18 กุมภาพันธ์ 2544	ประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมนักสืบสายน้ำร่วมกับพี่ ๆ สำนักงาน สิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 สุราษฎร์ธานี
19-21 มีนาคม 2544	กิจกรรมค่าย "การคิดอย่างสร้างสรรค์" เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดและ วิเคราะห์ มีผู้เข้าร่วม 54 คน จากสมาชิกเยาวชน ชมรมหงายกะลา สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ณ อุทยานแห่งชาติเขาสก อ.บ้านตาขุน จ.สุราษฎร์ธานี
22-24 มีนาคม 2544	ร่วมประชุมกระบวนการทำงาน "รวมพลังสร้างรังประชาคมทักษิณ คิดปักปันด้วยปัญญาทะลุสถานการณ์" โรงแรมวัฒนา พาร์ค จ.ตรัง
27 มีนาคม 2544	สรุปกิจกรรมและประชุมเรื่องการจัดทำสื่อเพื่อนเยาวชนมีสมาชิกเข้าร่วม ประชุม 15 คนที่ศาลาเยาวชนสร้างสรรค์

- 2-3 เมษายน 2544 ร่วมประชุมเวทียุทธศาสตร์วิทยุกับการปฏิรูประบบสุขภาพ ณ โรงแรม เอสดี อารีนา ปิ่นเกล้า กรุงเทพฯ จัดโดย สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) / สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI)
- 15 เมษายน 2544 ร่วมกิจกรรมรำลึกวีรชนช่องช้าง ณ บ้านช่องช้าง อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์
- 28 เมษายน 2544 ประชุมเตรียมงานค่ายเยาวชน 4 ภาค เพื่อร่วมวางแผนและกำหนดกิจกรรมภายในค่าย ซึ่งจะจัดขึ้นที่จังหวัดสงขลา สมาชิกในค่ายจำนวน 60 คน วันเวลาที่แน่ชัดจะมีการส่งตัวแทนชุมชนร่วมประชุมกับเครือข่ายเพื่อนเยาวชนอีกครั้ง
- 1-3 พฤษภาคม 2544 ค่ายเยาวชนเด็กรักถิ่น (คอนเกาะบางดูโคลน) ณ โรงเรียน บ้านทอนหญ้าปล้อง ม.6 ต.คลองน้อย อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี กิจกรรมครั้งนี้เน้นการศึกษาประวัติของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนโดยชาวบ้านชุมชนคลองน้อย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลคลองน้อย
- 19-20 พฤษภาคม 2544 ค่ายนักสืบสายน้ำ ณ เกาะลำพู อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี มีเยาวชน เข้าร่วม 60 คนร่วมจัดโดยกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี กิจกรรมเน้นเรื่อง การสำรวจสภาพของแหล่งน้ำค้นหาสาเหตุที่ทำให้ น้ำเสียและร่วมหาแนวทางแก้ไข โดยเริ่มจากเราเองและทำแผนปฏิบัติการของตนเองต่อการดูแลรักษาแม่น้ำปี
- 2 มิถุนายน 2544 ร่วมสรุปกิจกรรมนักสืบสายน้ำ และวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกันกับที่ ๆ ในระดับจังหวัด
- 16 มิถุนายน 2544 ประชุมเตรียมความพร้อมและแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจร่วมกัน ในเรื่องการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพในระดับจังหวัด
- 3 กรกฎาคม 2544 ร่วมระดมความคิดเห็นเวทีปฏิรูประบบสุขภาพ เครือข่ายผู้ติดเชื้อ จัดที่ สาธารณสุข จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 22 กรกฎาคม 2544 ร่วมระดมความคิดเห็นเวทีปฏิรูประบบสุขภาพ 4 เครือข่ายองค์กรชุมชน จัดที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 25 กรกฎาคม 2544 ร่วมระดมความคิดเห็นเวทีปฏิรูประบบสุขภาพ เครือข่ายผู้ติดเชื้อ จัดที่ สาธารณสุข จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 29 กรกฎาคม 2544 ร่วมโครงการระดมความคิดเห็นเรื่อง บทบาทภาคประชาสังคม จังหวัด สุราษฎร์ธานี และระดมความคิดเห็น(ร่าง) พรบ. สุขภาพแห่งชาติซึ่งมี

- สมาชิกผู้เข้าร่วม คือ เครือข่ายรักสุขภาพ ชมรมวิ่ง กลุ่มหมอพื้นบ้าน
ชมรมแพทย์แผนไทย ครู จัดที่โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จ.สุราษฎร์ธานี
- 11 สิงหาคม 2544 ร่วมระดมความคิดเห็นเวทีปฏิรูประบบสุขภาพ เครือข่ายชาวบ้าน
บ้านไทรงาม บ้านทับชัน บ้านนาใหญ่ จัดที่ โรงเรียนบ้านไทรงาม
ต.กรูด อ.พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 18 สิงหาคม 2544 ร่วมระดมความคิดเห็นเวทีปฏิรูประบบสุขภาพต่อ(ร่าง) พรบ. สุขภาพ
แห่งชาติ เครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดที่สวนโมกข์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 22 กันยายน 2544 สำรวจแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี
- 6 ตุลาคม 2544 แลกเปลี่ยนทำความเข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพิ่มเติม ร่วมกับ
คณะทำงานวิจัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 20 ตุลาคม 2544 ประชุมเตรียมงานเวทีอบรมอาสาสมัครสิทธิเด็ก ที่จังหวัดภูเก็ต
- 1-3 พฤศจิกายน 2544 สมาชิกกลุ่มและเพื่อนชุมชน 20 คนเข้าร่วมอบรมอาสาสมัครพิทักษ์
สิทธิเด็ก จังหวัดภูเก็ต
- 21 พฤศจิกายน 2544 เปิดเวทีวิพากษ์การศึกษา มีผู้เข้าร่วมคือกลุ่มครู เครือข่ายองค์กรชุมชน
เยาวชน ประชาคมจังหวัด ผู้ปกครองและผู้สนใจ โดยมีการพูดคุยใน
ประเด็นเรื่องหลักสูตรการศึกษา ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ มี
วิทยากรคือ คุณรัชณี ธงชัย จากโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก
ณ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 31 พฤศจิกายน 2544 สมาชิกกลุ่มชุมชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์
ร่วมจัดกิจกรรมการระดมทุนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม
- 12 ธันวาคม 2544 คุณวิกรม พาชูเร่ และทีมงานอันวิภษา เดินทางมาเยี่ยมกลุ่มชุมชน
โดยมีกิจกรรมการ Dialogue ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มชุมชน
สร้างสรรค์และกลุ่มผู้สนใจ

*หมายเหตุ...

1. ทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.00-18.00 น. ในปี 2544 - ปัจจุบัน

ชุมชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดรายการวิทยุ
ชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี FM 89.75 MHz

2. ทุกคืนวันอังคาร ในปี 2543 -2544 เวลา 20.00 น.

ชุมชนสร้างสรรค์มีการประชุมสรุปงาน สรุปตนเอง ในรอบสัปดาห์ และมีการ
จัดกิจกรรม Dialogue และพูดคุยแลกเปลี่ยนในสิ่งที่น่าสนใจ

โดยสรุป...

กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์และเครือข่ายเพื่อนเยาวชน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จัดการศึกษาใหม่ โดย...

“ ศึกษาการพัฒนาชีวิต ”

บทความเพื่อการเผยแพร่

ทุกข์การศึกษา ...ของชาวสุราษฎร์

ในขณะที่สังคมกำลังประสบกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัส “การศึกษา” เองกำลังประสบกับชะตากรรมที่ไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ “การศึกษา” จึงหมดโอกาสที่จะเป็นธงนำในการฟื้นฟูปฏิรูปสังคม ตามความคาดหวังของหลายๆ ฝ่าย

กลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพ ต่างวัย ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางการศึกษา โดยการประสานงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้ร่วมเสนอข้อคิดเห็นเรื่องทุกข์ของการศึกษา ทางออกและการมีส่วนร่วมในการศึกษา

บุคคลที่มาร่วมประชุมมีพ่อค้า แม่ค้า ในตลาดบ้านดอน ชาวเกษตรกร ผู้ประกอบการ ครู ข้าราชการหลายฝ่าย นักวิชาการ คนขับรถรับจ้าง ตัวแทนกลุ่มเยาวชน ผู้ปกครองนักเรียน นักพัฒนาเอกชน กลุ่มทำงานสิ่งแวดล้อม พระ ผู้นำศาสนา ศิลปินพื้นบ้าน และคณะทำงานฝ่ายจัดการประชุม

ชาวสุราษฎร์ได้สะท้อนทุกข์ของการศึกษากันหลายด้านด้วยกัน ตั้งแต่ทุกข์เรื่องค่าใช้จ่ายของบุตรหลาน ทุกข์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบุตรหลานไม่ได้พัฒนาคุณภาพบุตรหลานใช้เวลาในโรงเรียนมากเกินไป เด็กด้อยโอกาสถูกทอดทิ้ง เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ และที่ทุกข์หนักหนาที่สุดคือ ทุกข์หลักสูตรการศึกษาที่ไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาสังคมยามนี้ได้

ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ ผู้ปกครองต้องเสียเงินนับสิบลรายการ ตั้งแต่เงินบำรุงการศึกษา ค่าชุดปฏิบัติการต่างๆ เครื่องแบบ เครื่องเขียน - ถูกเสือ ขูดภาษี ขูดผล ค่าหนังสือเรียน หนังสือประกอบต่าง ๆ ค่ากิจกรรมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกมาก รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากค่านิยมการบริโภค โดยค่าใช้จ่ายของเด็กๆ จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นภาระหนักมากสำหรับชาวสุราษฎร์ ที่มีรายได้เฉลี่ย/คน/ปี เพียง 34,228 บาท

ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ชาวสุราษฎร์ธานีสะท้อนความคิดเห็นว่า โรงเรียนแออัดเกินไป มีสัดส่วนนักเรียน/ห้อง ประมาณ 40-45 คน (สถิติทั้งจังหวัด 1/25 คน) ครูไม่ได้ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง เนื่องจากนักเรียนมีเป็นจำนวนมาก ครุมีงานส่วนตัวมาก ไม่ได้อุทิศเวลาในการเรียนการสอน ครูในโรงเรียนใหญ่ๆ ในตัวจังหวัดจะทำธุรกิจสอนพิเศษ ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ โรงเรียนในเมืองไม่มีความร่มรื่นไม่มีต้นไม้ใหญ่ ขาดบริเวณสถานที่ในการพักผ่อนการทำงานตามอัธยาศัย นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จากรุ่นพี่ เช่น การทะเลาะวิวาท หนีเรียน ปัญหาผู้สาว โดยเฉพาะปัญหาผู้สาวนับวันจะเพิ่มมากขึ้นโดยมีระดับชั้นต่ำลงเรื่อย ๆ ด้วย

ด้านคุณภาพการศึกษา โรงเรียนยังประสบความล้มเหลวในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ยังสอนแบบถ่ายทอดวิชา เด็ก ๆ มีโอกาสในการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน และเรียนรู้จากการทำงานกับเพื่อน ๆ น้อย เด็กส่วนใหญ่ประสบความล้มเหลวในการเรียน ขาดความสนใจจากการศึกษาด้วยตนเอง บางส่วนถูกชักจูงจากเพื่อนให้กระทำความผิด (มีเด็ก ๆ ในสถานพินิจ ๑ จ.สุราษฎร์ธานี จำนวน 1,318) เด็ก ๆ เกือบทั้งหมดไม่รู้วิธีการเรียนรู้ สำหรับด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน จากวิทัศน์ ที่ทางคณะทีมงานนำเสนอ เด็กไทยยังเก่งวิชาคณิตศาสตร์ผู้เด็กเวียดนามซึ่งเพิ่งบอบช้ำจากสงครามมาไม่ได้ (มีการแลกเปลี่ยนกันนอกห้องประชุมว่าถ้าเรายังไม่เปลี่ยนวิธีการสอน วิธีวัดผล ต่อไปเราจะถ้ำหลังที่สุดในเอเชีย เขมร ลาว เขมรดูงานด้านการศึกษของเราบ่อยขึ้นและเขาบอกอยู่เสมอว่าจะเรียนรู้โดยบูรณาการกับชุดประสบการณ์เดิมของเขาด้วย)

แม้ว่าภาพรวมของการศึกษาในสายตาของชาวสุราษฎร์จะค่อนข้างเป็นภาพลบ แต่ที่ประชุมได้ร่วมกันเสนอแนวทางหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ซึ่งพอประมวลได้ คือ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ควรมีหลักสูตรสองระดับ คือ ส่วนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนส่งเสริมครูที่มีอุดมการณ์ ต้องประเมินผลงานครูที่คำนึงนักเรียน โรงเรียนต้องยอมรับนักเรียนทุกระดับสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับปรุงบริเวณสถานที่ให้มีความร่มรื่น พร้อมทั้งพัฒนาสื่อการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือในท้องถิ่น จัดการนิเทศการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดการศึกษาเพื่อการเข้าใจตนเองและสังคม

การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครั้งนี้ มีความคิดเห็นที่หลากหลายพอสมควร บางความคิดเห็นมีความขัดแย้งกันเอง หลาย ๆ ความคิดซ้ำกับนโยบายที่กระทรวงที่รับผิดชอบดำเนินการอยู่แล้ว หลาย ๆ ความคิดยังต้องพูดคุยกันต่อ แต่ชาวสุราษฎร์ก็ดูจะมีความสุขในการพูดคุยกันเรื่องทุกข์ของการศึกษา พร้อมทั้งได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากร การประชุมแลกเปลี่ยนในครั้งนี้ได้ร่วมกันพิจารณาในกรอบความคิดเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงไม่ได้พิจารณาในส่วนของการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว ชุมชน หน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ในอนาคตควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบที่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงมากมายดังกล่าว

สรุปโดยนิวัตร ใต้เต็กัม

23 กรกฎาคม 2541

ยุวชนสร้างสรรค์ สร้างการศึกษาใหม่

"ยุวชนสร้างสรรค์" เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้รวมตัวกันทำกิจกรรมการเรียนรู้มาตั้งแต่ปี 2539 โดยมีความต่อเนื่องมาจากการทำงานของกลุ่มครู และคณะผู้สนับสนุน ที่เริ่มต้นงานในเชิงสังคมสงเคราะห์ (มอบทุนการศึกษา) และกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาเยาวชน ตั้งแต่ปี 2533

ในปี 2545 รัตนา ชูแสง ฝ่ายวิชาการของกลุ่ม ร่วมกับเพื่อนๆและน้องๆ ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยตั้งประเด็นการศึกษายทเรียนการทำงานที่ผ่านมา รูปแบบ และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ และกลุ่มการเรียนรู้ในเครือข่าย เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา มีกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ กลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียน พุนพินพิทยาคม อ.พุนพิน โรงเรียนบ้านนาใหญ่ไทรงาม บ้านทับขัน และโรงเรียนบ้านนาพิทยาคม กลุ่มเยาวชน อ.คีรีรัฐนิคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา เน้นการจัดเวที มีการประชุมทีมวิจัย จัดเวทีถอดบทเรียน เวทีศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้และเครือข่ายเยาวชน เวทีเสวนาการศึกษา เวทีนำเสนอบทเรียนและสรุปงานวิจัยซึ่งมีเพื่อนเยาวชนคณะครูฝ่ายชุมชนนักวิชาการมาร่วมสร้างสรรค์

ผลสรุปของการศึกษา นอกจากการได้พัฒนาทีมงาน ได้เรียนรู้จากกระบวนการ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญแล้ว กลุ่มได้มีความรู้ในด้านรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาชัดเจนขึ้น สามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมได้ต่อไป

การเรียนรู้ของกลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ เกิดขึ้นในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาคงของตนเองและกลุ่ม โดยเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ ในแนวทางที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย มีฐานการตัดสินใจที่กลุ่มเยาวชนเอง สามารถส่งเสริม พัฒนา ยกระดับความรู้ความสามารถของกลุ่มเยาวชนได้ โดยกระบวนการในช่วงแรก เน้นการจัดรูปแบบการเรียนรู้ แบบฝึกรบรรม การซึมซับ เรียนรู้แบบอย่างระหว่างกัน การ Dialogue สนทนา ค้นหา วิเคราะห์ เพื่อสร้างกิจกรรมแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งมักจะเป็นปัญหาพื้นฐานของเยาวชนในกลุ่ม เช่น ปัญหา ด้านค่าใช้จ่ายความเครียดในการเรียน การปรับตัว เป็นต้น

ต่อมา กลุ่มได้มีการเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนศึกษา โดยได้ใช้โอกาสที่ครูที่ปรึกษาได้นำเยาวชนไปเรียนรู้ในพื้นที่บ่อยๆ การมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมด้วยการเรียนรู้ในประเด็นปัญหาของหมู่บ้านในภูมิสำเนาของเพื่อนๆในกลุ่ม มีการสำรวจชุมชนสัมภาษณ์และร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน นำเสนอข้อมูลสู่สาธารณะ ต่อมาได้เลือกพื้นที่ประเด็นเพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และสรุปความรู้ด้วย

รูปธรรมที่สำคัญของการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ปัญหาของชุมชน คือกรณีการยุบโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่บ้านของสมาชิกกลุ่ม โดยทางกลุ่มร่วมกับชุมชนได้จัดโครงการครูช่วยสอน ทำให้สามารถบรรเทาปัญหา การยุบโรงเรียนเลื่อนไปอีก 3 ปี กรณีปัญหาด้านการศึกษาที่ตำบลคลองน้อย ซึ่งเป็นบ้านเกิดของรศ.นา ชูแสง เด็กๆได้รับผลกระทบจากสังคมเมือง กระแสบริโภคนิยมค่อนข้างสูง กลุ่มได้จัดกิจกรรมการสำรวจชุมชน และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

กรณีนิคมอุตสาหกรรม เกิดขึ้นในพื้นที่เดียวกับชุมชนที่จะยุบโรงเรียนขนาดเล็ก ทางกลุ่มได้ร่วมกับชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด จัดกิจกรรมสำรวจข้อมูลเผยแพร่ข้อมูล ศึกษาดูงานนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ร่วมกันผลักดันให้มีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น ร่วมเวทีอภิปราย ซึ่งมีผลในด้านการเคลื่อนไหว และการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเยาวชน

สำหรับกระบวนการเรียนรู้อื่นๆ เช่นการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในทุกช่วงของการพัฒนากลุ่มเยาวชนเช่นกัน โดยทางกลุ่ม ได้มีการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความสนใจ การศึกษาดูงาน มีการศึกษาดูงานภายในและนอกจังหวัด จัดโครงการดูงานระยะสั้น และจัดโครงการศึกษากระบวนการทำงานระยะยาว โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนรับเยาวชนในกลุ่มเข้าร่วมโครงการ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีการสื่อสารแบบธรรมชาติ เช่นการพบปะพูดคุย การทำงานร่วมกัน พร้อมด้วย การสื่อสารที่มีการจัดการ มีการจัดพิมพ์จดหมายข่าวของกลุ่ม จัดรายการวิทยุ นิทรรศการ ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ดี

ทั้งนี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการเรียนรู้ ในด้านครอบครัว พบว่าครอบครัวของสมาชิกส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่ดี ส่วนมากเป็นชาวนบพ มีความเอื้ออาทร หลายครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้ดำเนินตามธรรมชาติของชุมชน มีความเรียบง่าย ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ไม่คิดยึดการบริโภค การสร้างฐานะมาก ด้านการทำงาน กลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติ และสรุปการเรียนรู้ สมาชิกมีความตั้งใจ สนใจร่วมกัน บรรยากาศการเรียนรู้มีความสุข มีสายสัมพันธ์ที่ดีภายในและนอกกลุ่ม กิจกรรมมีความต่อเนื่องผลที่เกิดขึ้น ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดี สมาชิกรู้ถึงศักยภาพของตนเอง และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องในระยะ 10 ปี มีผลในการพัฒนา ยกระดับเยาวชน และกลุ่มเยาวชนได้จริง มีการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เสริมความคิดในระบบองค์กรรวม และสำนักท้องถิ่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ แบบแผนการปฏิบัติของตนเอง เยาวชนส่วนที่จบการศึกษาแล้วไปทำงานในหน่วยราชการ เอกชน และชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ บางส่วนยังรวมกลุ่มกันทำงานส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มน้อยๆ ต่อไป พร้อมทั้งผลด้านการยอมรับของชุมชน สังคม ภาครัฐ องค์กรต่างๆ มาตามลำดับ มีเงินทุนบริจาคสมทบเสมอ กลุ่มยังคงงานสังคมสงเคราะห์ งานทุนการศึกษาที่ทำมาตั้งแต่ต้น (มีทุนการศึกษาสำหรับเด็กๆ ปีละประมาณ 100 ทุน) มีผู้ร่วมงานเชิงอาสาในงานแต่ละด้าน ขณะนี้มีคนทำงานประจำซึ่งเป็นสมาชิกรุ่นแรกๆ ของกลุ่ม 3 คน คือวลัยพร ทองจันทร์ ภัสรา ฐิพันธ์ และรัตน ชูแสง โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ (ตำบลบ้านคับเมือง) มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค ตามลำดับ

ล่าสุด เครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย หรือSVN Asia (THAILAND) ได้เรียนเชิญอาจารย์ประเวศ วะสี และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 แก่กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ณ โรงแรมหาดแก้วรีสอร์ท จังหวัดสงขลา โดยได้ประกาศในที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในแวดวงธุรกิจ เอกชน และฝ่ายชุมชนว่า "กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นองค์กรที่มีผลงานเด่นชัดเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีระบบการจัดการที่ดี ใช้วิถีแห่งคุณธรรมในการดำเนินงาน เป็นแบบอย่างอันดีงามสำหรับองค์กรอื่นๆ จึงมอบรางวัล SVN AWARD ประจำปี 2545 ให้ไว้เป็นกำลังใจในการสร้างผลงานต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงกับเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกันสร้างการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กและเยาวชน มีกรอบ แนวคิด สอดคล้องกัน แต่มีขั้นตอนพัฒนาการต่างกันตามศักยภาพ สภาพแวดล้อม และปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มที่โรงเรียนพุนพิทยาคม โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง โรงเรียนบ้านนาใหญ่ กลุ่มเยาวชนอำเภอคีรีรัฐ

กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ มีกระบวนการเรียนรู้ตามประเด็นสนใจของเด็กๆ มีผู้สนับสนุน กลุ่มแกนนำและสมาชิกที่ปฏิบัติการเรียนรู้ได้ สามารถจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา ยกระดับการเรียนรู้ได้อีก โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่อไป มีการสรุปความรู้ บทเรียน วิเคราะห์และพัฒนากิจกรรมให้ตอบสนองต่อปัญหายังขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลของตนเอง กลุ่ม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการปฏิบัติแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้ จากการปฏิบัติจริง โดยใช้แนวทาง บทเรียนของพี่ๆกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ในการเคลื่อนไหวสร้างการเรียนรู้

นอกจากนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพื่อนเยาวชนอีกหลายกลุ่ม ที่เติบโตมาจากพัฒนาการ การส่งเสริมของกลุ่ม องค์กรในจังหวัด มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกลุ่มเยาวชน สร้างสรรค์และเครือข่าย ในเวทีการเรียนรู้ ได้ร่วมงานกันในบางระดับ ในเชิงหนุนช่วยกัน มีการสร้างความรู้จากฐานของกลุ่มเองได้เช่นกัน เช่น กลุ่มเยาวชนอ่าวท่าชนะ กลุ่มเยาวชนพิทักษ์ สิทธิผู้บริโภค กลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรและป่า อำเภอนมม กลุ่มเพื่อนสัมพันธ์ (กลุ่มเพื่อน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี) กลุ่มน้องโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ เครือข่ายนักสืบสายน้ำ โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม

การหนุนเสริมการเรียนรู้ ควรมีกลไกตามิตรการเรียนรู้ ภายในและนอกกลุ่ม ทำหน้าที่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากวิถีชีวิตและสังคมใกล้ตัว มีการสนับสนุนความรู้ที่จำเป็นใน การเคลื่อนไหวงาน มีข้อมูลที่น่าสนใจได้ระหว่างกลุ่มเยาวชน มีเวทีพัฒนาการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน การเชื่อมโยงกับส่วนอื่นๆ

การศึกษาใหม่ ของกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ มีขอบเขตจำกัดเฉพาะกลุ่มเยาวชนกลุ่มเล็กๆ และเครือข่ายบางส่วน (เนื่องจากกลุ่มมีกำลังน้อยและมีความรู้ในระดับพื้นที่) สำหรับการศึกษา ใหม่ในขอบเขตของสังคม อยู่ในขบวนการของฝ่ายชุมชนและประชาสังคม โดยการสนับสนุนของ องค์กรทางปัญญา (เช่นสกว.)

1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2) การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์/รณรงค์

3)ชุมชนศึกษา

4) การเรียนรู้แบบซึมซับ

5) การสนทนาอย่างลึกซึ้ง (Dialogue)

6)การฝึกอบรม

7) การศึกษาดูงาน

